

YTY
YURT
KİTAP-YAYIN

roman

İBNİ SİNA'NIN TALEBESİ

HEKİM

NOAH GORDON

Kitap Üzerine

11. asrın başlarında karanlık çağlarını yaşayan Avrupa'dan bilgeliğin kaynağı şark dünyasına yapılan zorlu bir yolculuğun romanı. Roman kahramanı Rob J., ailesini kaybettikten sonra, gezici bir berber-cerrahın yanına çırak olarak verilmiştir. Delikanlı günün birinde Yahudi bir hekimle karşılaşır ve ruhunda gerçek tıbbı karşı dinmek bilmeyen bir özlem ateşi tutuşur. Kendisini kavuran bu ateşi bir tek şekilde söndürebileceğini hissetmektedir: İbni Sina'nın yanına gidecek ve onun talebesi olacaktır...

Noah Gordon gazete yazarlığı ve bir tıp dergisinde editörlük yapmaktadır. Bunların yanı sıra dünyada fırtınalar yaratan bir dizi roman kaleme almıştır. *The Rabbi*, *The Death Committee*, *The Jerusalem Diamond*, *Shaman* ve *Choices* bu romanlardan bazılarıdır. Gordon, eşi Lorraine ile birlikte Massachusetts'in batısında bulunan Berkshire Hills'de bir ağaç yetiştirme çiftliğinde yaşamaktadır.

© 1986 by Noah Gordon

Orjinal Adı

The Physician

Bu kitabın telif hakları Kesim Ajans aracılığı ile alınmıştır

© 2000 Yurt Kitap-Yayın

Çeviren Oktay Etiman

Yurt Kitap-Yayın 113 * Tarihi Romanlar Dizisi 21

ISBN 975-7076-40-6

1. Baskı Haziran 2001, Ankara

Dizgi Yurt Kitap-Yayın

Baskı Cantekin Matbaası, Ankara

Kapak Tasarım Ali İmren

Yurt Kitap-Yayın

Meşrutiyet Cad. 11/22 Kat: 6

Kızılay-ANKARA

Tel: (0 312) 417 35 49

Fax: (0 312) 425 36 40

e-mail: yurtkitap@e-kolay.net

İBNİ SİNA'NIN TALEBESİ
HEKİM
NOAH GORDON

roman

*Çeviren
Okıy Etiman*

Bana Lorraine'i armağan eden
Nina'ya
Sevgilerimle

Birinci Bölüm

BERBERİN OĞLU

1. Londra'daki Şeytan

Rob J. kısa bir süre sonra bu korunaklı ve masum yaşantısının sona ereceğinin farkında değildi. Kardeşleri ile birlikte evlerinden uzaklaşmamak zorunda bırakıldığı için hayatının ne kadar güçlükler içinde geçtiğini düşünüyordu. Baharın bu ilk günlerinde güneş sazdan damın altındaki saçaklara sıcak dokunuşlarını hissettirecek kadar yükselmişti. Rob, evin kapısının hemen önündeki iri kayanın üzerine uzanmış, güneşin yaydığı sıcaklığın tadını çıkarıyordu. Bu arada bir kadın, Carpenter Caddesi'nin çukurları arasında güçlükle yürüyordu. Bu sokağın düzeltilmesi gerekiyordu artık. Yaşamlarını zengin ve daha talihli olanlara sağlam evler yaparak kazanan nitelikli zanaatçılar tarafından inşa edilen derme çatma işçi evlerinin çoğunun da, bu sokak gibi onarılması gerekiyordu.

Mevsimin ilk bezelyelerini tek tek soyarak kabuklarını bir sepete atıyor, bir yandan da annesi evde olmadığı zamanlar sorumluluğu kendisine ait olan küçük kardeşlerine göz kulak oluyordu. Altı yaşındaki William Stewart ve dört yaşındaki Anne Mary evin bir köşesinde toz toprak içinde kıkırdarak oyun oynuyorlardı. On sekiz aylık Jonathan Carter, bir kuzu postunun üzerinde yatıyor, lapası yedirilmiş ve midesindeki gaz çıkarılmış olduğu için mutlu bir halde bebeklere özgü sesler çıkarıyordu. Yedi yaşındaki Samuel Edward, Rob J.'nin yanından uzaklaşmıştı gene. Kumaz Samuel her zaman işleri paylaşacağına sıvışıp yanından uzaklaşır, Rob ise kızgınlıkla onu uzaktan gözlerdi. Yeşil bezelye tanelerini yapışkan kabuklarından annesinin yaptığı gibi başparmağıyla birbiri ardına çıkarırken, kendisine doğru yaklaşmakta olan kadını farkettiler ama işine ara vermedi.

Önünde duran kadının benekli bluzunun kenarından dik memelerinin kırmızı uçları görünüyordu. Dolgun yüzü, sürdüğü makyaj malzemeleriyle parlıyordu. Rob J. sadece dokuz yaşındaydı ama Londralı bir çocuk olduğu için fahişeleri tanırırdı.

“Nihayet” dedi kadın, “Nathanael Cole’un evi mi?”

Öfkeyle süzdü kadını, kapılarına gelip babasını arayan ilk fahişe değildi bu. “Kimsiniz?” diye yanıtladı kabaca. Babası iş aramaya gitmişti iyi ki. Göremeyecekti onu. Annesi de el işlemelerini teslim etmeye gittiği için böyle sıkıcı bir durumla karşılaşmayacaktı.

“... Karısının ona ihtiyacı var. O gönderdi beni.”

“İhtiyacı var ile ne demek istiyorsun?” Becerikli genç eller bezelye ayıklamaya son verdi.

Fahişe, ona soğuk soğuk baktı, ses tonu ve davranışından kendisi hakkındaki düşüncesini anlamıştı. “O senin annen mi?”

Başını salladı.

“Doğum sancıları başladı. Puddle Dock’un yakınında, Eggles-tan’ın ahırında. Sen şimdi babanı bulup ona durumu anlat” dedi kadın ve dönüp gitti.

Çocuk yaştaki Rob, önce umutsuzca baka kaldı kadının arkasından. Ama hemen kendini toparlayarak “Samuel” diye bağırdı ama insafsız Samuel her zamanki gibi yoktu, kim bilir nereye sıvışmıştı. Gidip William ile Anne Mary’yi oynadıkları yerden eve getirdi. “Küçüklere göz kulak olun William” dedi. Evden ayrılarak koşmaya başladı.

Agnes Cole’un sekizinci çocuğuna hamile kaldığı İ.S. 1021’de boş sözlere inananlar ancak şeytana tapanlardır. İnsanların başlarına gelen felaketler ve tabiatın canavarlıkları bunu ortaya koymuştur. Geçen sonbahar tarlalardaki ürün, nehirleri donduran sert don yüzünden bozulmuştu. Hiç görmedikleri kadar çok yağmur yağmıştı. Buzların hızla erimesinden dolayı kabağan Thames, köprüleri ve evleri yerle bir etmişti. Yıldızlar yere düşmüş, ışıklar, aşağıya, rüzgârlı kış göklerine akmış ve bir kuyruklu yıldız görülmüştü. Şubat ayında şiddetli depremler olmuş, çarşıdaki İsa’nın başına bir yıldırım düşmüştü. İsa’nın ve azizlerinin uykuya daldıklarını fısılda-

mişti herkes birbirine. Bir pınarın sularının üç gün boyunca kanlı aktığı söylentisi yayılmış, seyyahlar ormanlarda ve bazı gözden uzak yerlerde şeytanın görüldüğünden bahsetmişlerdi.

Agnes, en büyük oğluna söylentilere kulak asmamasını söylemişti. Fakat biraz tedirginlikle, Rob J.'ye olağan dışı herhangi bir şey görür ya da işitirse eline bir haç alması gerektiğini de eklemeyi ihmal etmemişti.

O yıl insanlar Tanrı için ağır bir yük oluşturunyorlardı, ürünün zarara uğraması zor günler getirmişti. Nathanael, dört aydan beri hiç para kazanmamıştı, karısının zarif nakış işleme yeteneğiyle geçinebiliyorlardı.

Evliliklerinin ilk döneminde karısı ve Nathanael birbirlerine çılgınca âşıktılar ve geleceklerinden emindiler. Müteahhitlik yaparak zengin olmayı planlamıştı. Ama marangoz atölyesinde hızla yükselemiyordu. Çünkü, sınav komitesinin üyeleri her parça sanki kral için yapıyormuş gibi davranıyorlardı. Altı yıl marangoz çırağı olarak, bunun iki katı bir süre de kalfa olarak çalıştı. Artık usta marangoz olmalıydı, müteahhit olması için bu gerekliydi. Ancak usta olma sürecinde çok güçlükler çekmiş ve epey zaman harcamıştı, artık çalışma keyfi kaçmıştı.

Hayatları ticaret atölyesi etrafında dönmeye devam ediyordu, ancak şimdi Londra Marangozlar Korporasyonu onları başarılı bulmamış olsa bile, Nathanael her sabah atölyeye bilgi veriyor ancak iş olmadığı yanıtını alıyor, her fırsatta öteki umutsuzlarla birlikte kendi aralarında boya adını verdikleri bir birahaneye gidiyordu. Marangozlardan biri bal, bir başkası biraz yiyecek bir şeyler bulurdu. Lonca'dazaten her zaman bir testi şarap el altında olurdu.

Marangoz eşleri Agnes'a işsiz kocalarının sık sık sarhoş olup başka kadınlarla birlikte olduklarını söylemişlerdi.

Agnes, hatalarına rağmen Nathanael'den uzak durmazdı, bedensel hazza çok düşküdü. Nathanael karısının karnı düzleştikçe ona yeni bir çocuk pompalardı. Agnes'ın zamanı yaklaşıncı da evlerinden uzak dururdu. Hayatları hemen hemen tamamen babasının o uğursuz kehanetine uygun geçiyordu. Agnes, Watford'a komşularının ahırlarını kurmak amacıyla gelmiş genç bir maran-

gozla tanışmış, Rob J.'ye hamile kalmış ve onunla evlenmişti. Agnes'in babası onu okula gittiği için suçluyordu. Eğitimin, kadınlara aptalca bir şehvet duygusu verdiğini söylerdi.

Babasının kendisine ait küçük bir çiftliği vardı. Askeri hizmeti karşılığında Wessex Lordu Aethelred vermişti bu çiftliği. Kemp ailesinden kendi toprağını işleyen ilk çiftçi o olmuştu. Walter Kemp kızını bir toprak sahibiyle evlilik sağlayabileceği umuduyla okula göndermişti. Zira büyük toprak sahipleri güvenilir, okur yazar ve dört işlem bilen birinin ellerinin altında olmasını isterlerdi. Kızı neden bir toprak sahibinin eşi olmasındı? Ama babası, Agnes'in alt tabakadan biriyle, ahlaksızca bir evlilik yapmasından dolayı kızgındı. Ama bu nedenle kızını mirasından mahrum bile edemeden öldü zavallı adam. Küçük işletmesinin mülkiyeti ölümünde sonra vergi borçlarından dolayı Kraliyet'e geçti.

Ama Agnes'in hayatını esas olarak babasının arzuları şekillendirmişti. Hatırladığı en mutlu yılları, çocukken beş yıl gittiği rahibe okulunda geçirdiği yıllardı. Rahibeler, parlak kırmızı ayakkabılar, beyaz ve mor tunikler giyer, başlarına bulutlar kadar zarif örtüler örterlerdi. Ona okuma yazmayı, din derslerine yetecek kadar Latince'yi, iyi elbise dikmeyi, dinsel giysilerde kullanılan süslü şeritler yapmayı ve Fransa'da İngiliz işi olarak bilinen ve çok beğenilen nakış işlemeyi öğretiler.

Rahibelerden öğrendiği "aptallıklar" şimdi ailesinin kamını doyuruyordu. O sabah, nakışlarını teslim etmeye gidip gitmemeyi düşünmüştü. Zamanın gelmesi yakındı, kendisini çok iri ve çok hantal hissediyordu. Ama kilerde de fazla bir şey kalmamıştı. Billingsgate pazarına gidip un ve tahıl alması gerekiyordu. Ama bunun için biraz para lazımdı. Onu da kendisine nehrin öteki yakasındaki Southwark'da yaşayan nakış satıcısı ödeyebilirdi. Elinde bohçasıyla, ağır ağır Thames Caddesi'nden Londra Köprüsü'ne doğru yürümeye başladı.

Thames Caddesi her zamanki gibi kalabalıktı. Caddede hayvan sürüleri dolaşıyor, gemi yükleme işçileri, mağaramsı eşya depoları ile rıhtımlardaki gemilerin ormanı andıran yelken direkleri arasında eşya taşıyorlardı. Caddenin gürültüsü kurak geçen mevsimlerin

yağmuru gibi doluyordu kulaklarına. Yaşadıkları sorunlara karşın, kendisini Watford'dan çiftliğe getirdiği için Nathanael'e minnettardı.

Bu kenti de çok seviyordu!

"Orospu çocuğu, sonunda döndün buraya, paramı ver bana. İade et." Kürklü bir kadın Agnes'in görmediği bir kişiye bağıyordu. Kahkaha yumakları yabancı dilde kelime düğümlerine karışıyordu. Sevgi yüklü takdisler gibi lanetler yağdırılıyordu.

Agnes, rıhtımda bekleyen gemilere pik demir taşıyan üstü başı perişan kölelerin yanından geçti. Köpekler acımasız yüklerinin altında çabalayan zavallılara havladılar. Yük taşıyıcılarının traşlı kafalarından aşağıya doğru inciye benzer ter taneleri akıyordu. Yıkanmamış bedenlerinden gelen sarmısak kokusunu, pik demirin metalik kokusunu ve bir adamın etli börek sattığı bir arabadan gelen daha hoş bir kokuyu hissetti. Ağzı sulandı ama cebinde boşa harcayacak bir tek parası yoktu ve evde aç çocukları bekliyordu kendisini. "Tatlı günah gibi börekler" diye bağırdı adam, "sıcak ve güzel."

Doklardan güneşte yanmış reçine ve katranlı sicim kokusu geliyordu. Yürürken eliyle karnına dokundu, bebeğinin hareket ettiğini hissetti. Bebek Agnes'in kalçalarının arasındaki okyanusta yüzüyordu. Caddenin bir köşesinde, şapkalarında çiçekleriyle bir denizci grubu, şehvetle şarkı söylüyor, üç müzisyen de flüt, davul ve arp çalıyorlardı. Denizcilerin yanından geçerken üzerinde bütün burçların şekilleri olan garip görünümlü bir arabaya yaslanmış bir adam farketti. Kırk yaşlarındaydı adam. Saçları hafifçe dökülmüştü, bıyığı koyu kahverengiydi. Yüz hatları çekici idi. Şişmanlığı bir yana bırakılırsa Nathanael'den daha yakışıklı kabul edilebilirdi. Yüzü sağlıklı görünüyordu, göbeği tıpkı kendisinininki gibi öne doğru büyümüştü. Şişmanlığı itici değil, tersine, yumuşak ve çekiciydi. İzleyene, hayatta en iyi şeyleri seven, dost ve keyifli duyguların da olduğunu söylüyordu. Mavi gözleri, dudaklarındaki gülümsemesine uyan bir pırıltıyla parlıyordu. "Benim bebeğim olur muşun, güzel bayan?" dedi adam. Agnes, şaşkınlıkla adamın kiminle konuştuğunu anlamak için çevresine baktı, ancak kendisinden başka kimse yoktu yakınında. Aslında birisi sadece baksa bile ne

yapacağını şaşırdı ama mizah yeteneğinden dolayı adamdan hoşlandı. Ama bu kadar mizah da fazlaydı.

Adam, “biz birbirimiz için yaratılmışız. Senin için hayatımı verebilirim, saygıdeğer bayan” diye seslendi arkasından.

“Buna gerek yok be adam. İsa benim için hayatını verdi” diye söylendi Agnes.

Çok iri olacağı belli olan çocuğunu taşıyan karnıyla adamın kahkahalarına katıldı, başını kaldırdı, dimdik ve çekici bir yürüyüşle oradan uzaklaştı. Uzun zamandan beri bir erkek bir jestle bile olsun kadınlığına iltifatta bulunmamıştı. Thames Caddesi’nde yürürken bu saçma konuşmalar benliğini okşamıştı. Gülümsemesi henüz kaybolmadan Puddle rıhtımına yaklaşmıştı ki doğum sancısı başladı.

“Merhametli Meryem” diye fısıldadı.

İkinci doğum sancısı geldi. Karnından başlayıp bütün beynine ve bedenine yayılan sancı öyle şiddetliydi ki, ayakta duracak hali kalmamıştı artık. Yolun kenarındaki kaldırımlara düşerken su keseleri patladı.

“Biriniz yardım edin” diye bağırdı.

Londra’nın kalabalığı hemen kadının etrafını aldı, görmek istiyorlardı. Çevresi insan ayaklarıyla dolmuştu. Bir acı bulutu içinden kendisine bakan yüzlerden oluşan bir daire gördü.

Agnes acıyla inledi.

“Öylece bakıyorsunuz değil mi?” diye gürledi bir araba sürücüsü. “Nefes alacak yer açın kadına. Bırakın da rızkımızı kazanalım. Caddeden kaldırın onu ki arabalarımız geçebilsin.”

Karanlık, serin ve keskin gübre kokan bir yere taşıdılar onu. Taşırlarken birisi nakış bohçasını getirip yanı başına koydu. Taşındığı bu karanlık yerde iri şekiller bir o yana bir bu yana hareket ediyorlardı. Bir at ayağını sert bir şekilde yere vurdu, diğeri şiddetle kişnedi.

“Ne oluyor burada, onu buraya getiremezsiniz” dedi birisi sızlanmalı bir ses tonuyla. Göbekli, birkaç dişi eksik, telaş içinde küçük bir adamdı. Adamın botlarını ve şapkasını görünce, onun Geoff Egglestan olduğunu ve bu ahıra daha önce de gelmiş olduğunu anladı. Bir yıl kadar önce, Nathanael’in ona bazı bölmeler yaptığını hatırladı.

“Bay Egglestan” dedi güçlükle, “Ben Agnes Cole’um... Marangozun karısı, siz iyi tanırırsınız.”

Egglestan’ın yüz hatları kocasını tanımak istemiyor gibi geldi ona ama kesin olan Şu idi ki, kendisini buradan dışarı gönderemezdi.

Kalabalık meraklı kahverengi gözleriyle kadına bakan Egglestan’ın etrafını aldı.

Agnes’in, nefes alış verıŐleri hızlanmıŐtı. “Aranızdan biri gidip kocamı getirecek kadar nezaket gösteremez mi?”

“İŞimi bırakamam” diye mırıldandı Egglestan. “Başka birinin gitmesi gerekir.”

Hiç kimse yerinden kımıldamadı, bir Şey söyleyen de olmadı.

Agnes’in elleri cebine gitti, çok kötü günler için sakladığı parayı buldu. “Lütfen” dedi bir kez daha, “alın bunu.”

“Ben Hristiyanlık görevimi yerine getireceğim” dedi bir kadın, sokak kadını olduğu besbelliydi. Parmakları bir pençe gibi paranın üzerine kapandı.

Sancısı dayanılmaz bir hal almıştı, bu yeni ve farklı bir sancıydı. Kasımlara alışmıştı. İlk iki çocuğundan sonraki doğumları biraz zor olmuştu ama bu kez çok gerilmiŐtı bedeni. Anne Mary’yi doğurduktan sonra düŐükler yapmıştı, ancak hem Jonathan hem de kız, suların boŐalmasından sonra bedenini rahat bırakmışlardı. Küçük kaygan tanelerin iki parmağının arasından kayıp çıkması gibi. Beş doğumunda da Şimdi olduğu kadar g   l k yaŐamamıŐtı.

Merhametli Agnes, dedi, içinden, çaresiz bir sessizlik içinde, genç kızların imdadına koşan Merhametli Agnes, benim de imdadıma yetiŐ.

Bütün doğumları sırasında aynı adı taşıyan azize için dua ededi, Azize Agnes da ona yardım ederdi. Ama bu kez sanki sancılarının sonu hiç gelmeyecek gibiydi. İçindeki çocuğu ise kocaman bir tıkaç gibi hissediyordu.

Çaresizlik içindeki haykırışları sonunda oradan geçmekte olan bir ebenin dikkatini çekti. Biraz içkili olduğu anlaşılan yaşlı kadın lanetler yağdırarak izleyenleri ahırdan çıkardı. Yanına dönünce Agnes’a tiksintiyle bakarak, “acımasız adamlar seni bu bokların arasına oturtmuŐlar” diye söylendi. Agnes’ı götürülebileceği daha

iyi bir yer yoktu. Agnes'in eteğini beline kadar sıyırdı, iç çamaşırını yırtıp attı. Cinsel organının hemen altında bulunun gübreyle karışmış samanları elleriyle bir kenara attı.

Cebinden başka bir kadının kanı ve salgılarıyla neredeyse siyah olmuş domuz yağı şişesini çıkardı. Biraz kokmuş yağı boşalttığı ellerini iyice ovdu. Şimdi bir hayvan gibi bağırmakta olan ve bütün vücudu kasılmış kadının aralanmış açıklığından önce iki parmağını sonra üçüncüsünü ve sonunda bütün elini içeriye kaydırdı.

"İki kez acı duyacaksın, bayan" dedi ebe, birkaç dakika sonra. Kollarını dirseklerine kadar yağladı. "Küçük dilenci ancak kendi parmağını ısırabilir, unutma bunu. Önce aptallar gelir."

2. Lonca Ailesi

Rob J. önce Puddle rıhtımına doğru koşmaya başladı. Babasını bulmak zorunda olduğunu hatırlayınca geri dönüp marangozlar loncasına doğru koşmaya devam etti. Loncanın bütün üyelerinin çocukları bir sorun çıktığında oraya gelmeleri gerektiğini biliyorlardı.

Londra Marangozlar Loncası, Carpenter Caddesi'nin sonunda, kafes işi eski bir binadaydı. Binanın dış kısmı ağaç dallarıyla kaplıydı, üzerindeki kireç sıva birkaç yılda bir yenilenirdi. Geniş lonca binasının içinde deri yelekli, kuşaklarında iş aletleri bulunan bir düzine insan lonca komitesinin yaptığı kaba saba sandalye ve masalarda oturmaktaydılar. Babasının "Onlar" dediği komşuları ve lonca üyelerini tanıdı, ama Nathanael'i göremedi.

Lonca, Londralı marangozlar için her şeydi. Loncayı, iş bulma bürosu, dispanser, cenaze kaldırma demeği, sosyal merkez, işsizlik döneminde dinlenilebilecek bir yer, bir danışma, iş bulma ve ev kiralama merkezi, politik etkileme ve bir moral güç yeri olarak görüyorlardı. "Yüzler" adı verilen dört marangoz kümesinden oluşan iyi örgütlenmiş bir demekti. Her "Yüz" on tane "On"dan oluşuyordu. Bu "Onlar" ayrı ayrı toplantı yaparlardı. Bir üyenin ölümü, uzun süren hastalığı, yer değiştirmesi ile Çırak Marangoz olarak yeni bir lonca üyesi seçilebilirdi. Yeni seçilenler de genellikle üyelerin çocuklarının adlarının yer aldığı bir listeden saptanırdı. Loncanın başmarangozunun sözleri, kralın sözü gibi kesindi. Rob'un hızla yaklaşmakta olduğu kişi işte böyle bir insan olan Richard Bukerel idi.

Bukerel kambur görünümlüydü. Sanki üstlendiği sorumluluk onu kamburlaştırmıştı. Hakkında pek bir şey bilinmezdi. Saçları siyah, gözleri olgun meşe ağacı kabuğu rengindeydi. Pantolonu dardı, tüniği ve yeleği, kaba yün kumaşandı. Bu tür kumaşlar, meşe kabuğuyla kaynatılırdı. Teni işlenmiş deri rengindeydi, sanki binlerce güneş derisini tabaklamıştı. Dikkatli hareket eder, etraflı düşünür ve soğukkanlılıkla konuşurdu, Rob'u sıkılmadan dinledi.

"Nathanael burada değil oğlum."

“Nerede bulabileceğimi biliyor musunuz, Bay Bukerel?”

Bukerel tereddüt etti. “Bağışla beni, lütfen” dedi sonunda ve yakınında oturan birkaç adamın yanına gitti.

Rob, konuşmalardan çok az söz duyabildi, bir de fısıltıyla söylenen bir sözü.

“O huysuz kadınla mı birlikte?” diye mırıldandı Bukerel.

Bir süre sonra Başmarangoz döndü. “Babanın nerede bulunabileceğini biliyoruz” dedi. “Sen acele annenin yanına koş oğlum. Biz Nathanael’ı bulup sana yetiştiriz.”

Rob aceleyle teşekkür edip, koşarak ayrıldı oradan.

Nefes almak için bile durmadan koştu. Yük arabalarının, sarhoşların sağından solundan geçip, kalabalığa dikkat ederek Puddle rıhtımına ulaştı. Yolun yarısında düşmanı Anthony Tite’ı gördü. Geçen yıllarda Anthony ile üç kez sert kavgalar yapmıştı. Anthony iki rıhtım faresi arkadaşıyla birlikteydi ve eşya taşıyan kölelerle dalga geçmekle meşguldu.

Geç kalmama neden olma, minik morina diye düşündü Rob soğukkanlılıkla.

Dene de görelim sidikli Tony, birgün yuvanı yapacağım.

Ahlaksız babasına da yapacağını bilirdi.

Rıhtım farelerinden birinin kendisini Anthony’ye işaret ettiğini gördü, ancak artık onların önünden geçmişti ve yoluna devam etmek zorundaydı.

Egglestan’ın ahırına ulaştığında nefes nefeseydi, böğründe bir ağrı hissediyordu. Tanımadığı bir yaşlı kadın yeni doğmuş bir çocuğu kundaklıyordu.

Ahır, ağır bir at dışkısı ve annesinin kanının kokusuyla dolmuştu. Annesi yerde yatıyordu. Gözleri kapalıydı ve rengi soluktu. Bebeğin küçüklüğü onu şaşırttı.

“Anne?”

“Oğlum, sen misin?”

Başını salladı, güçsüz göğsü inip kalkıyordu.

Yaşlı kadın dik dik baktı ona, sonra yere tükürdü. “Bırak dinlen-sin” dedi.

Babası gelince Rob J.’ye çok az baktı. Bukerel ile birlikte, bir in-

saatçidan ödünç aldıkları saman yüklü bir arabaya annesini taşıdılar ve oradan ayrılıp yeni doğan bebekle birlikte evlerine gittiler. Erkek bebek Roger Kemp Cole adıyla vaftiz edildi.

Annesi, yeni bir bebek dünyaya getirince, yeni doğanı öteki çocuklarına alaylı bir gururla gösterirdi. Şimdi ise sadece uzanmış, sazdan yapılmış tavana dikmişti gözlerini.

Nathanael, sonunda en yakındaki evde yaşayan Dul Hargreaves'i çağırdı. "Çocuğu emziremiyor bile" dedi kadına.

"Belki de geçici bir durumdur" dedi, Della Hargreaves. Bir bakıcı kadın tanıyordu, bebeği alıp çıktı, Rob J. rahatladı. Öteki dört çocuğa göz kulak olabilmek için elinden geleni yapıyordu. Jonathan Carter'a lazımlığa yapması öğretilmişti ama annesinin gözünden uzak olduğu anlarda bunu unutmuş gibi davranırdı.

Babası evde kaldı. Rob J. babasıyla pek konuşmadı ve bir yolunu bulup dışarı çıktı.

Her sabah yaptıkları dersi özlemişti, zira annesi bu dersleri sanki neşeli bir oyunmuş gibi yaptırdı onlara. Haylazlıklarını bu kadar sıcak yüreklilikle karşılayan, hatalı davranışlar karşısında bu kadar hoşgörölü davranan başka bir insan olmadığını biliyordu. Bir şeyi hatırlamakta güçlük çektiğinde çok sabırlı davranırdı o.

Rob, Samuel'e William ve Anne Mary'yi evin dışında oyalaması görevini verdi. O akşam Anne Mary bir ninni duyabilmek için ağladı. Rob kardeşini kucakladı, Bakire Anne Mary dedi ona, en sevdiği hitap şekliydi bu. Sonunda yumuşak kürkler ve yuvasındaki minik kuşlarla ilgili hoş şarkılar söyledi. İyi ki Anthony Tite bunları görmüyordu. Kız kardeşi annesinden daha yuvarlak yanaklı ve yumuşak tenliydi. Annesi Anne Mary'nin Kemplerin yüz hatlarına ve davranış tarzına sahip olduğunu söylerdi. Şarkılardan biri biterken Anne Mary'nin dudakları gevşedi ve uykuya daldı.

Ertesi gün annesini daha iyi gördü. Ancak babası, annesinin yanaklarının solgun olduğunu söyledi. Annesi üşüyordu, ona bir tane daha yatak örtüsü verdiler.

Üçüncü sabah, Rob annesine bir bardak sü verirken, yüzünde hissettiği sıcaklıktan dolayı şaşırdı. Annesi, elini okşadı. "Sevgili Rob" diye fısıldadı. "Tam erkek gibi." Nefesi kokuyordu, nefes alıp verişleri hızlıydı.

Annesinin elini avuçlarına alınca, annesinin bedeninden kendisine bir şeyin aktığını fark etti. Bu bir histi. Annesine ne olacağını kesin olarak biliyordu artık. Ağlayamadı. Haykıramadı. Tüyleri ürperti. Tam bir dehşet içindeydi. Yetişkin olsaydı buna dayanamazdı, çocuktuktu o.

Dehşet içinde annesinin elini sıktı ve acıttı. Babası bunu gördü, kafasına hafifçe vurdu.

Ertesi sabah yataktan kalktığında annesi ölmüştü.

Nathanael Cole, bir yere oturdu ve ağladı. Çocukları babalarının ağlamasından korkmuşlardı. Henüz annelerini kendilerinden bir daha dönmemesine ayrılmış olduğunu kavrayamamışlardı. Babalarının ağladığını da daha önce hiç görmemişlerdi. Solmuş yüzleriyle birbirlerine sarılarak babalarını izlediler.

Lonca her şeyin sorumluluğunu aldı.

Eşler geldiler. Hiçbiri Agnes'in yakın arkadaşı değildi. Zira aldığı eğitim onu kuşkulu bir yaratık haline getirmişti. Ama bu durumda kadınlar onu eski eğitiminden dolayı bağışladılar ve onu hazırladılar. Rob, o günden sonra biberiye kokusundan nefret etti. Eğer zaman müsait olsa idi erkekler işlerini bitirdikten sonra akşam gelirlerdi. Ancak çoğu işsizdi, erkenden yukarı çıkıyorlardı. Anthony'ye benzeyen babası Hugh Tite, tabut çakıcıları temsilen geldi. Üyelerin cenaze törenlerinde tabut hazırlayan böyle sürekli bir komite vardı.

Hugh Tite, elini Nathanael'in omuzuna götürdü. "Bir yere yeteri miktarda sert çam parçaları koymuştum. Bardwell Tavern işinden kalmıştı, o güzel tahtaları hatırlıyor musun? Onları şimdi burada kullanacağız."

Hugh, gündelikçi bir yarı usta idi. Rob, babasının onunla iş aletlerinin nasıl muhafaza edileceğini bilmediği için alaycı bir şekilde konuştuğunu duymuştu. Ama şimdi Nathanael ona gerektiği biçimde baş salladı ve içkilere yöneldi.

Lonca çok şey sağlamıştı. Zira bir cenaze töreni, sarhoşluk ve oburluğun onaylandığı tek yerdin. Elma sideri ve arpa birasının yanında tatlı bira ve slip denen bir karma içki de vardı. Slip, bal ve

suyun karıştırılıp altı hafta süreyle fermentleşmesiyle elde edilen bir içkiydi. Marangozların dostu ve tesellisi pigment ve morat adı verilen dut şarabı da vardı. Meteglin denen ballı içki de eksik değildi. Kızartılmış keklik ve bildircin etleri, fırında hazırlanmış bol yabani tavşan ve geyik eti, tütsülenmiş ringa balığı, yeni yakalanmış alabalık, pisi balığı ve arpa ekmekleri somunlarıyla yüklenmiş olarak geldiler.

Lonca, Agnes Cole'un kutsal anısı için onun adına verilecek iki penilik sadakalara katkıda bulunacağını açıkladı. Cenaze töreni sırasında kiliseye gidenlerin önünde tabutu taşıyacak kişileri ve mezar kazıcılarını buldu. St. Botolph kilisesinde Kempton adlı papaz, ayini dalgın bir şekilde ve tekdüze bir ses tonuyla idare ederek Agnes'ı İsa'nın kollarına yolladı. Lonca üyeleri de ruhuna iki mezmur okudular. Agnes, mezarlıkta küçük bir porsuk ağacının altına gömüldü.

Eve döndüklerinde kadınlar tarafından sıcak cenaze yemeği hazırlanmıştı. Saatlerce yenilip içildi. Bir komşularının ölümü onları geçici de olsa yoksulluktan kurtarmıştı. Dul Hargreaves çocuklarla birlikte oturdu, onlara özel ilgi göstererek yemeklerin en lezzetli parçalarından yedirdi. Çocukları yumuşak ve hoş kokulu göğüslerine bastırdı. Ama çocuklar bundan acı duyarak kurtulmaya çalıştılar. William'ın midesi bulanınca onu evin arkasına çıkarıp başını tutarak kusturmaya çalışan Rob oldu. Bundan sonra Della Hargreaves William'ın başını okşayarak bu olayın üzüntü verici olduğunu söyledi. Rob, onun çocukları daha çok kendi hazırladığı yemeklerden yedirdiğini biliyordu. Yemeğin geri kalan kısmında çocukların kadının getirdiği avlanmış yılan balığından yememelelerini sağladı.

Rob, ölümü anlıyordu ama gene de annesinin dönmesini beklediğini hissetti. Annesi pazardan satın aldıklarıyla ya da Southwark'daki nakış satıcısından aldığı parayla kapıyı açıp içeri girse hiç şaşırmayacaktı.

Tarih dersi, Rob.

I.Ö. 400 ile 500 yılları arasında Britanya'yı işgal eden Cermen kabileleri hangileridir?

Angllar, Jutlar ve Saksonlar, anne.

Bu kabileler nereden geldiler, sevgilim?

Almanya ve Danimarka'dan. Britanya'nın doğu kıyısını boydan boya fethettiler ve Northumbria, Mercia ve Doğu Anglia krallıklarını kurdular.

Benim oğlum nasıl böyle akıllı oldu?

Akıllı bir anne sayesinde mi?

Oo, şimdi akıllı annen seni öpecek. Şimdi de akıllı bir baban olduğu için bir kez daha. Akıllı babanı hiç unutmamalısın...

Rob'un bütün hayretine rağmen babası evden çıkmadı. Nathanael çocuklarıyla konuşmak istiyor fakat konuşamıyordu. Zamanının büyük bir kısmını çatıdaki saz örtüsünü onarmakla geçirdi. Cena-zenin kaldırılmasının üzerinden birkaç hafta geçmişti, evdeki donukluk sıkıcı olmaya başlamıştı. Rob hayatının ne kadar farklı geçmekte olduğunu kavramaya başladı, babası sonunda bir iş buldu.

Londra'daki nehrin kıyısındaki kil kahverengi, derin, yumuşak, inatçı bir pisliktir.

Teredin denilen midyeler buralarda bulunur. Midyeler keresteyi kemirirler. Bu midyeleri yüzyıllardan beri üzerlerinde taşıyan nıhtım tahtaları delik deşik olur. Bazıları bundan dolayı değiştirilir. İş çok ağırdı, güzel evler yapmaktan oldukça farklı bir işti. Fakat Nathanael bu zor günlerinde işi kabul etti.

Evin sorumluluğu Rob J.'ye düşüyordu. Ama kötü bir aşçı idi. Della Hargreaves genellikle Nathanael'in evde olduğu zamanlarda yiyecek getirir ya da yemek yapardı. Ona varlığını hissettirmek için uğraşır, iyi huylu davranır ve çocuklara karşı özen gösterirdi. İri yapılıydı ama çirkin de değildi, süslü görünümlü, çıkık elmacık kemikli, sivri çeneli, iş yaparken mümkün olduğu kadar az kullanmaya çalıştığı küçük tombul elleri vardı. Rob daha önce erkek ve kız kardeşlerine hep yardımcı olurdu, fakat artık onların tek ihtimam kaynağı haline gelmişti. Fakat bundan ne Rob ne de çocuk-

lar hoşlanıyorlardı. Jonathan Carter ve Anne Mary hep ağlıyorlardı. William Stewart'ın iştahı kaçmıştı, kocaman gözlerinde duyduğu acı okunuyordu. Samuel Edward eskisinden daha fazla saygısızlaşmıştı, dışarıdan küfür öğrenir sonra da Rob'a küfredirdi. Ağabey Rob ise bu küfürleri gülümseyerek karşılar ve ona bir tokat atmaktan başka çare olmadığını bilirdi.

Rob, annesi sağ olsaydı çocuklara ne öğretebilecekse onları öğretmeye çalıştı.

Sabahları, bebek lapası verildikten ve diğer çocuklar arpa ekmeği yiyip bir şey içtikten sonra ocağın dumanının çıktığı yuvarlak deliğin altındaki yeri temizlerdi. Yağmur yağdığında damlalar cızırdarak buraya düşerlerdi. Ocakta biriken külleri evin arkasına koyar, kurtulurdu küllerden. Sonra dönüp döşemeyi siler, evin her tarafına dağılmış eşyaların tozunu alırdı.

Rob, annesinin haftada bir kez giderek eve getirmeyi başardığı şeyleri satın almak için haftada üç kez Billingsgate'e alışverişe gitmeye başladı. Tezgâh sahiplerinin çoğu onu tanıyordu. Bazıları annesi öldükten sonra ilk kez geldiğinde Cole ailesine başsağlığı dileyerek küçük armağanlar verdiler: birkaç elma, biraz peynir, küçük bir morinanın yarısı. Fakat birkaç hafta sonra, Rob tezgâh sahipleriyle o kadar tanışık hale geldi ki, eskiden annesinin bile yaptığı pazarlıklardan daha sıkısını yapmaya başladı, bir çocuğu kandırmaya kalkmasınlar diye. Pazardan eve dönerken ayakları hep yavaş hareket ederdi. Çünkü eve ulaşınca çocukların sorumluluğunu William'dan o devralacaktı.

Annesi Samuel'in o yıl okula başlamasını istemişti. Sonra da Nathanael'in karşısına dikilip, Rob'un St. Botolph kilisesindeki keşişlerin yanında eğitim görmesine izin vermesini sağlamıştı. Bundan sonra Rob, kilisenin okuluna iki yıl süreyle her gün gitti. Ta ki, annesinin nakış işleyecek serbest zamana ihtiyacı olduğu için onun evde kalması gerekinceye kadar. Şimdi hiçbirisi okula gidemeyecekti, zira babası okuma yazma bilmiyordu ve okula gitmenin zaman israfı olduğunu düşünüyordu. Okuma olanağını kaçırdı. Komşularının can sıkıcı, ucuz, birbirine bitişik evleri arasında yürüyordu. Eskiden en çok çocuk oyunları oynamaya ilgi duyduğunu,

Çişli-Tony'nin siluetinin zihnini zaman zaman meşgul ettiğini hatırladı. Anthony ile avenesini onun önlerrinden geçişini izlediler ama arkasından kovalamadılar, sanki annesini kaybedişi ona dokunulmazlık kazandırmıştı.

Bir akşam babası kendisinin iyi iş yaptığını söyledi. "Her zaman yaşından daha büyük oldun" dedi Nathanael, sanki bunu kabul etmek istemiyor gibiydi. Birbirlerine biraz tedirgince baktılar, bu konuda konuşacak başka bir şey yoktu. Nathanael iş dışındaki zamanlarını sürtüklerle geçiriyorsa bile, Rob J. bundan emin değildi. Annesinin ne kadar dürüst olduğunu bildişi için babasından hâlâ nefret ediyordu. Fakat Nathanael'in, annesinin ona hayran olacağı kadar iyi mücadele verdiğini de biliyordu.

Kardeşlerini, dul kadına teslim etmeye hazırđı, Della Hargreaves'in geliş gidişlerini umutla bekliyordu. Zira komşuların jestleri ve kıs kıs gülmelerinden Hargreaves'in üvey anne adayı olduğunu fark etmişti. Kadının çocuğu yoktu. Kocasđ, Lanning Hargreaves, marangozdu, on beş ay kadar önce üstüne düşen bir direğin altında kalarak ölmüştü. Bir kadın ardında küçük çocuklar bırakarak ölüşse, geride kalanın kısa süre içinde evlenmesi bir gelenektir. Bundan dolayı, Nathanael'in Della'nın evinde yalnız başlarına vakit geçirmeye başlaması pek merak uyandırmamıştı. Nathanael genellikle çok yorgun olduğu için böyle zamanları sık sık bulamıyorlardı. Rıhtım inşasında, büyük yığınlar ve geniş siperlikler, kara meşe kütüklerinin balta ile dikdörtgen biçimde şekillendirilmesi ve sular alçaldığında bunların nehrin dibine yerleştirilmesi gerekirdi. Nathanael yağmur altında ve soğukta çalışmak zorundaydı. Arkadaşları gibi onda da kuru öksürük başladı, akşamları eve geldiğinde kemikleri sızlıyordu. Bazen Thames Nehri'nin altındaki yalışkan çamurun içinden bazı tarihsel parçalar yürütürlerdi: ayak bileğine sarılan uzun kordonlu deriden Roma sandalı, kırık mızrak, cam çanaklar. Biçim verilmiş bir ince çakmak taşı parçasını Rob J.'ye getirdi. Bıçak kadar keskin olan bu mızrak başı nehirde altı metre derinlikte bulunmuştu.

"Roma dönemine mi ait?" diye sordu Rob çok beğenerek.

Babası pek önemsemez bir tavırla, "muhtemelen Sakson" diye

yanıtladı. Ama bundan birkaç gün sonra bulunan madeni paranın kökeni hakkında tereddüt edilemezdi. Rob, bir ateşten kalmış kül-lerin üzerine su döküp karıştırınca, kararmış yuvarlak metalin üzerinde bir yazı belirdi: *Prima Cobors Britanniae Londonii*. Kilisede öğrendiği Latince ile tamamen aynı idi. Paranın öteki yüzünde at üzerinde bir Romalı figürü bulunmaktaydı. Bir de üç harf: IOX.

“IOX ne demek?” diye sordu babası.

Bilmiyordu. Annesi bilebilirdi bunu, soracağı başka hiç kimse yoktu. Parayı cebine koydu.

Nathanael’in öksürmelerine o kadar alışmışlardı ki, artık öksürük-lerin farkına bile varmıyorlardı. Ancak bir sabah Rob ocağı temiz-lerken evin ön tarafından hafif gürültüler duydu. Kapıyı açınca ba-basının iş arkadaşlarından Harmon Whitelock ile yük taşıırken gör-düğü ve etkilendiği iki kölenin Nathanael’i taşıyarak eve getirdik-lerini gördü.

Kölelerin durumu Rob J.’yi dehşete düşürmüştü. Bir insan öz-gürlüğünü değişik biçimlerde kaybedebilirdi. Bir savaş esiri, bir savaşçının hizmetkârı olabilirdi. Savaşçı bu kişinin hayatına sahip olur ama bağışlayabilirdi de. Özgür insan önemli bir suç işleyince köleliğe mahkûm edilebilirdi. Para cezasını ya da borcunu ödeye-memiş bir insana verilen ceza gibi. Bir insanın karısı ve çocukları kendisiyle birlikte köle yapılabilirdi. Ailesinin sonraki nesilleri de köle olurdu.

Bu köleler iri kıyım, adaleli erkeklerdi, bağımlılıklarını belirtmek amacıyla saçları kesilirdi. Giysileri yırtık pırtık olurdu ve çok kötü kokarlardı. Rob J. esir edilmiş yabancılar mı yoksa İngilizler mi ol-duklarını sormadı, zira köleler konuşmadılar ve ifadesiz yüzlerle kendisine baktılar. Nathanael pek hafif bir insan değildi ama köle-ler onu sanki çok hafifmiş gibi taşıyorlardı. Rob J., babasının kansız solgun yüzünün görünüşünden ya da yere yatırdıklarında başının yere düşmesinden daha fazla, kölelerin görünümlerinden korktu.

“Ne oldu?”

Whitelock omuz silkti. “Çok kötü. İşçilerin yarısı hasta. Durma-dan öksürüp tükürüyorlar. Bugün çok güçsüz, ağır işe başlar baş-

lamaz zayıf düştü. Umarım birkaç gün dinlendikten sonra onu tekrar rıhtımlarda görebileceğiz.”

Ertesi sabah Nathanael yatağından kalkamadı, hırıltıyla konuşabiliyordu. Bayan Hargreaves ballı çay getirdi, etrafında dört döndü. Birbirlerine yakınlaşmış insanların alçak ses tonuyla konuştular, kadın bir ya da iki kez güldü. Ertesi sabah geldiğinde Nathanael'in yüksek ateşi vardı. Kadınlı şakalaşacak ya da nazik sözler söyleyebilecek halde değildi. Kısa süre sonra kadın evden ayrıldı.

Nathanael'in boğazı kızardı, sürekli su istedi.

Gece uykusunda, pis kokulu Danimarkalıların yüksek pruvallı tekneleriyle Thames'a girdiklerini gördü, bir kez de haykırdı. Ciğerleri ipliksi balgamla dolmuştu, bir türlü atamıyordu dışarı bu balgamı. Soluk alıp vermesi güçleşti. Sabah olunca, Rob derhal bitişikteki evde oturan dul Della Hargreaves'ı çağırmaya gitti. Della eve gelmeyi kabul etmedi. “Hastalığı sanırım pamukçuk. Pamukçuk bulaşıcı bir hastalıktır” dedi ve kapıyı kapattı.

Gidebileceği tek yer olduğu için tekrar Lonca'ya gitti. Richard Bukerel onu ciddiyetle dinledikten sonra birlikte eve geldiler. Bukerel, Nathanael'in yatağının ayak ucunda uzun süre oturdu. Onun kızarmış yüzüne uzun uzun baktı, nefes alıp verirken çıkardığı hırlamaları duydu.

En kolay çözüm bir papaz çağırmaktı. Bir din adamı fazla bir şey yapamazdı ama hiç olmazsa mum yakıp dua edebilirdi. Bukerel, eleştiriye aldırmadan çıkıp gidebilirdi. Nathanael yıllardır başarılı bir inşaatçı olmuştu. Ancak, bu sorun Londra Marangozlar Loncası'nın başkanı olarak Bukerel'in boyunu aşıyordu, çünkü yapılması için gerekene oranla yetersiz bir kaynaktan yararlanmaya çalışıyordu.

Ancak anne ve babadan biri hayatta kalmazsa bu ailenin başına neler gelebileceğini biliyordu. Hemen gidip doktor Thomas Ferraton'u buldu. Nathanael'i muayene etmesi için Lonca'nın fonlarından ödeme yaptı.

O gece Bukerel'in karısı onu sivri diliyle eleştirdi. “Bir doktor mu? Nathanael Cole birdenbire soylu mu oldu? Basit bir cerrah Londra'daki bir kişiye bakamaz mıydı sanki? Nathanael Colu'un

bir doktor tarafından tedavi edilmesi sorumluluğunu neden üstleniyoruz, sevgilim?”

Bukerel ancak mırıldanarak özür dileyebildi. Çünkü haklıydı kârısı. Sadece soylular ve zengin tüccarlar bir doktorun pahalı hizmetini satın alabilirlerdi. Sıradan insanlar tedavilerini cerrahlara yaptırırlardı. Çalışanlar bazen hacamat yaptırmak ya da doğruluğu kesin olmayan tedaviler için berber-cerrahlara yarım peni öderlerdi. Bukerel'e göre bütün üfürükçüler de iyilikten çok kötülük yapan Allah'ın belası sülüklerden başka bir şey değillerdi. Ama Cole'a şans tanımak istiyordu. Çok güç bir anında Cole'a, dürüst marangozların güçlükler içinde kazandıklarından yaptıkları ödentile-riyle bir doktor tutmuştu.

Ferraton Coleların evine geldiğinde iyimser ve kendine güvenli görünüyordu. Varlıklılar gibi giyinmişti. Dar pantolonunun kesimi çok güzeldi. Rob doktorun gömleğinin nakışlarla süslenmiş kol uçlarına acıyla baktı, annesini hatırlamıştı. Ferraton'un en güzel yünden mamül kapitone tüniği üzerinde kurumuş kan lekeleri ve kismuk kalıntıları görülebiliyordu. Ferraton, bu lekeleri mesleğinin onur duyulacak işaretleri olarak taşıyordu.

Zengin bir ailenin çocuğu olarak doğan -babası yün taciri John Ferraton idi- Ferraton, Paul Willibald'a çıraklık yapmıştı. Willibald'ın varlıklı ailesi bıçak ve kılıç imal edip satardı. Willibald zenginleri tedavi ederdi. Onun yanında çıraklığa başladıktan sonra kendisini böyle bir ortamın içinde buldu. Soylu hastalar, bir tacir çocuğunun ulaşamayacağı bir çevrenin içindeydiler. Kendisini zenginlerle birlikteyken rahat hissederdi. Onların da sıradan insanlar gibi davranışları ve ilgi alanları vardı. Çalışan sınıftan bir hastayı öyle olduğunu bilerek hiç kabul etmemişti. Ama Bukerel'i çok daha değerli bir insanın ulaşı olarak görmüştü. Nathanael Cole'un değerli olmayan bir hasta olduğunu hemen anladı. Bu tatsız işi mümkün olduğu kadar kısa zamanda bitirerek oradan uzaklaşmak istediği belli oluyordu.

Nathanael'in alnına yumuşakça dokundu, gözlerine baktı, nefesini kokladı.

“Anlaşıldı” dedi, “geçecek.”

“Nedir bu?” diye sordu Bukerel. Ferraton yanıt vermedi.

Rob içgüdüleriyle doktorun bir şey anlamadığını hissetti.

Ferraton, nihayet, “bademcik yangısı” dedi, babasının kırmızı renkli boğazındaki beyaz yaraları işaret ederek. “Geçici bir iltihap, başka bir şey yok.” Nathanael’in koluna bir sargı bağladı, ustalıkla bir hareketle kolunda küçük bir yer kesti, biraz kan akıttı.

“İyileşmezse?..” diye sordu Bukerel.

Doktor kaşlarını çatı. Alt sınıftan insanların evine ikinci kez gitmezdi. “Emin olmak için kolundan kan akıtmıştım” dedi, sonra öbür kolda da aynı işlemi yaptı. İçinde cıva karışımı bir sıvı olan küçük bir şişe bıraktı. Bukerel’den oraya gelişi, kanatma ve ilaç için ücretini alıp çıktı.

Bukerel, “insan sömüren sülük! Et kesici beyefendi” diye mırıldandı kendi kendine, ardından bakarken. Başmarangoz, Rob’a babasına bakacak bir kadın bulup göndereceğini söyledi.

Sarmış ve susuzluktan kavrulmuş Nathanael kıpırdamadan yatıyordu. Birkaç kez Rob’un Agnes olduğunu ve elini tutmak istediğini sandı. Rob ise annesinin hastalığı sırasındaki olanları hatırlayarak geri çekildi.

Daha sonra, utanarak babasının yattığı yatağın yanına döndü. Nathanael’in çalışmaktan nasır tutmuş sert elini tuttu, diplerine kadar kir içindeki sert siyah saçlarına baktı.

Bu anı daha önce de yaşamıştı. Sönmekte olan bir mum gibi yok olup gidişin farkındaydı. Babasının ölmekte olduğunu ve bunun kısa süre içinde olacağını biliyordu. Annesinin ölüm yatağının başında iken kendisini kıskaçlarına alan o sessiz dehşet bir kez daha yakalamıştı onu.

Kardeşleri babasının yattığı yatağın biraz ilerisinde duruyorlardı. Hareketli ve çok zeki bir çocuktı. Hemen yapması gereken işler, üzüntüsünü ve babasının acısını bastırdı.

Babasının kolunu hafifçe silkeledi. “Bizim halimiz ne olacak şimdi?” diye sordu kendi kendine yüksek sesle ama yanıt veren olmadı.

3. Ayrılış

Marangozlar Loncası, bu kez ölen bir Lonca üyesinin yakını değil, üyenin kendisi olduğu için törende elli ilahi söyleyen kişilere ücretlerini ödedi. Della Hargreaves, cenaze töreninden iki gün sonra kardeşiyle birlikte yerleşmek üzere Ramsey'e gitti. Başmarangoz Richard Bukerel, Rob'u bir kenara çekerek, çocuğu etkileyici bir şekilde şunları söyledi: "Eğer yakınları yoksa çocukların dağıtılması gerekir."

Rob donup kaldı.

O akşam kardeşlerine durumu açıklamaya çalıştı. Ne söylediğini sadece Samuel anlamıştı.

"Şimdi birbirimizden ayrılacak mıyız?"

"Evet."

O gece birisi sürünerek yatağına yaklaştı. Rob, sürünenin William ya da Anne Mary olabileceğini düşündü. Fakat Samuel idi. Samuel sanki düşecekmiş de kendisini korumaya çalışıyormuş gibi kollarını ağabeyinin bedenine doladı. "Onları geri istiyorum, Rob J."

"Ben de" dedi ağabeyi. Daha önce sık sık vurduğu kardeşinin omuzunu okşadı.

Bir süre birlikte ağladılar.

"Bir daha birbirimizi hiç göremeyecek miyiz?"

Bir serinlik hissetti bedeninde. "Eee, Samuel, artık saçmalamayı bırak. Birbirimize yakın yerlerde olacağız ve her zaman birbirimizi görebileceğiz. Sonsuza dek kardeşiz biz."

Bu yanıt Samuel'i rahatlattı, biraz uyuyabildi. Fakat, şafak sökmeden önce, Jonathan'dan daha küçükmüş gibi yatağına işedi. Sabahleyin bundan dolayı utandı, Rob'un gözlerine bakamadı. Endişeleri yersiz değildi çünkü aralarından ilk ayrılan o oldu. Babalarının "On"unun çoğunluğu hâlâ işsizdi. Dokuz marangozdan sadece birinin durumu iyiydi, çocuklardan birini ailesine kabul etmek istiyordu. Samuel'in yanı sıra, Nathanael'in çekirleri ve testeleri de, Usta Marangoz Turner Home'a gitti.

İki gün sonra Ranald Lovell adında bir keşiş, hem annesinin

hem de babasının cenaze törenlerinde ilahiler söyleyen Papaz Kempton ile birlikte eve geldi. Peder Lovell, İngiltere'nin kuzeyine gönderileceğini ve bir çocuk istediğini söyledi. Çocukların hepsini inceledi, William'ı istedi. İri kıyım, samimi, mat sarı saçlı, gri gözlü bir adamdı. Rob adamın gözlerinde iyi huylu bir insanın ifadesi olduğunu kendisine söylemeye çalışıyordu.

Kardeşi, solgun benzi ve titreyen bedeniyle sadece başını salladı ve iki din adamının arkasından evden çıktı.

"Hoşça kal, William" dedi Rob.

Rob, iki küçüğü elinde tutup tutamayacağını şiddetle merak ediyordu. Ama daha şimdiden babasının cenaze töreninden kalan son yiyecekleri paylaşıyordu. Ve gerçekçi bir çocuktü.

Jonathan ve babasının deri yeleği ve alet kemeri de Nathanael'in "Yüzler"inden biri olan marangoz arkadaşı Aylwyn'e verildi. Bayan Aylwyn geldiğinde Rob, Jonathan'ın lazımlığa alıştırıldığını fakat korktuğu zamanlar çocuk bezi gerektiğini söyledi. Bayan Aylwyn, yıkanmaktan incelmiş elbiseleriyle gülümseyerek selam veren çocuğu aldı.

Richard Bukerel, Rob'un hiç görmediği sütannenin bebek Roger'i geri vermeyeceğini bildirdi. Sütanne de annesinin nakış işleme malzemesini aldı.

Anne Mary'nin saçlarının yıkanması gerekiyordu. Kardeşinin saçlarını, kendisine öğretildiği gibi dikkatle yıkadı. Ama gözlerine biraz sabun kaçmıştı, kardeşinin gözleri yanıyordu. Kardeşini kuruladı, ağlarken onu kucakladı, tertemiz olmuş koyu kahverengi saçlarını kokladı, annesinin saçları gibi kokuyordu.

Ertesi gün sağlam kalmış ev eşyalarını fırıncı ve karısı Haverhilller aldılar. Anne Mary bu çiftin hamur işi yaptıkları yiyecek dükkânlarının üzerindeki yerde yaşamak üzere evden ayrıldı. Rob kardeşinin elini tutarak Haverhilllere götürdü. "Hoşça kal, minik kız. Seni seviyorum, benim bakire Anne Mary'm" diye fısıldadı, onu göğsüne bastırırken. Fakat Anne Mary, bütün olanlardan dolayı onu suçlar gibiydi, hoşçakal demedi Rob'a. Sadece Rob kalmıştı, hiçbir şeyi yoktu. Aynı gün akşama doğru Bukerel onu görmeye geldi. Başmarangoz içmişti ama zil zurna sarhoş değildi.

“Sana bir yer bulmak uzun zaman alabilir. Bir yetişkinin yapabileceği işi yapamayacak bir gencin karnını doyurabilecek birilerini bulmanın zor olduğu bir dönemdeyiz.” Bir süre kötü kötü düşündükten sonra tekrar konuştu. “Ben gençken herkes, gerçek bir huzura kavuşabilsek ve Kral Aethelred’den kurtulsak derdi. Aethelred kendi neslini mahveden çok kötü bir kraldı. O zaman her şey iyi olurdu. İstila üstüne istila yaşadık. Saksonlar, Danimarkalılar. Her türden acımasız korsanların istilaları. Artık, sonunda güçlü bir barış koruyucusu hükümdarımız var, Kral Canute. Ama sanki tabiatın komplosuyla bir türlü durumumuz iyileşemiyor. Güçlü yaz ve kış fırtınaları bizi öldürüyor. Tarlalar üç yıldır doğru dürüst ürün vermedi. Değirmenciler tahıl öğütemiyor, denizciler limanda oturuyorlar. Kimse ev yapmıyor, zanaatkârlar boşa geziyor. Zor günlerdeyiz, oğlum. Ama söz veriyorum sana bir yer bulacağım.”

“Teşekkür ederim, başmarangoz.”

Bukerel’in siyah gözlerinden üzüntüsü okunuyordu. “Seni izledim Robert Cole. Aile fertlerine bakan genç bir çocuksun, bu da senin değerli bir insan olduğunu gösteriyor. Karım değişik bir insandır ama seni kendi evime alacağım.” Gözlerini kırptırdı, içkinin kendisinin istemediği ölçüde konuşmasını etkilemesinden rahatsız olmuştu. Ağır ağır ayağa kalktı. “Sana rahat bir gece diliyorum Rob J.”

“Ben de sana rahat bir gece dilerim, başmarangoz.”

Rob J. bir münzevi haline geldi. Yakındaki boş odalar onun mağarasıydı. Kimse onu kendi arkadaş topluluğuna çağırılmıyordu. Komşuları onun varlığını bilmezlikten gelemiyorlardı, cimri bir tutumla da olsa ona destek oluyorlardı. Bayan Haverhill sabahları uğrayarak fırında bir gün öncesinden kalan satılmamış ekmek getiriyor, Bayan Bukerel akşamları uğrayıp küçük bir peynir dilimi bırakıyordu. Rob J.’nin kızarmış gözlerine bakarak ağlamanın kadınlara özgü bir şey olduğunu söylüyordu. Eskiden olduğu gibi herkesin yararlandığı kaynaktan su alıyor, evin işlerini yapıyordu ama zaten sakin ve yağmalanmış durumdaki evi dağıtacak kimse de yoktu. Bundan dolayı evle ilgili olarak yapması gereken fazla bir iş olmuyordu. Üzülüyor ama bunu belli etmemeye çalışıyordu.

Kimi kez kendisini Romalı bir keşif eri gibi hissediyor, açık pencerenin yanına annesinin perdesinin arkasına oturup düşmanların dünyasındaki gizli sesleri dinliyordu. Yoldan geçen arabaların, havlayan köpeklerin, oyun oynayan çocukların seslerini, kuşların cıvıltılarını dinliyordu.

Bir keresinde, Lonca üyesi bir grup insanın sesleri arasından biri diğerlerini bastırdı: “Rob Cole ucuzdur. Birisi onu kapmalı” diyordu Bukerel.

Örtüsünün altında suçluluk duygusuyla uzanmıştı, kendi hakkında konuşulanları sanki başka birinden bahsediyorlarmış gibi dinliyordu.

“Evet, beden yapısına bakın. İyice büyüyünce an ağır işleri bile yapabilecek bir adam olur” diyordu Hugh Tite, o hep kendini düşünen tavrıyla.

Tite alırsa ne olur acaba? Rob, Anthony Tite ile birlikte yaşamayı kaygıyla düşündü. Ama Hugh’un burnundan soluyarak söylediğı şu sözler onu aslında bir bakıma memnun etmişti: “Çırak Marangoz olabilecek yaşta değil, daha üç yıl geçmesi gerekir. Ayrıca daha şimdiden kocaman bir at kadar yer. Oysa Londra’da bir yığın güçlü sırt ve aç mide var.” Bu sözlerden sonra grup dağıldı.

İki sabah sonra, aynı pencerenin perdesinin arkasından bazı konuşmaları dinlediğı için işlediğı günahın cezası çok ağır oldu. Bayan Bukerel, Bayan Haverhill ile kocasının Lonca’daki görevi hakkında konuşuyordu.

“Herkes başmarangoz olmanın onur verici bir iş olduğundan bahsediyor. Aslında tam tersi. Bu görev can sıkıcı zorunluluklara neden oluyor. Yiyeceklerimi bu kocaman tembel oğlanın damak zevki ile paylaşmaktan bıktım artık.”

“Ne olacak bu oğlanın hali?” dedi Bayan Haverhill iç çekerek.

“Usta Bukerel’e bu çocuğun yoksul olarak satılmasını tavsiye ettim. Kötü dönemlerde bile genç bir köle Lonca’ya borçlarını ödeyecek bir para getirir, hepimiz Cole ailesi için neden para ödedik.”

Rob J. nefes bile alamaz hale gelmişti.

Bayan Bukerel burun kıvırdı. “Başmarangoz bunları işitmiyor”

dedi yüzünü ekşiterek. “Ama sonunda onu ikna edeceğimi sanıyorum. Fikrini değiştirecek, onun masrafını karşılayacak durumda değiliz.”

İki kadın oradan uzaklaşınca, Rob pencerenin perdesinin arkasına uzandı, bir terliyor bir üşüyordu şimdi.

Hayatı boyunca köleleri görmüştü, onların koşullarının kendisinininkiyle ilgisi olmadığını düşünmüştü, zira o özgür bir İngiliz olarak doğmuştu.

Rıhtımlarda yük taşıyıcısı olmak için henüz çok küçüktü.

Fakat maden ocaklarında erkek çocukların köle olarak çalıştırıldıklarını biliyordu. Bu çocuklar yetişkin erkek vücutlarının giremeyeceği kadar dar tünellerde çalışıyorlardı. Kölelerin yırtık pırtık elbiseler giydiklerini ve kötü yiyecekler yediklerini ve sık sık basit suçlarından dolayı vahşice kırbaçlandıklarını da biliyordu. Bir kere köleleştirilince, hayat boyu köle kalırlardı.

Yere uzanıp ağladı. Bir süre sonra kendisini toparladı ve Richard Bukerel’in kendisini asla köle olarak satmayacağını düşündü. Fakat Bayan Bukerel’in ona söylemeden kendisini başkalarına gönderebileceği fikri onu rahatsız etti. O ıssız ve terk edilmiş evde bekliyordu.

Babasının cenaze töreninden sonra çok soğuk geçen beş günün sonunda bir yabancı kapıya geldi.

“Sen oğul Cole musun?”

İhtiyatla başını salladı, kalbi çarpıyordu.

“Adım Croft. Beni adı Richard Bukerel olan bir kişi gönderdi. Bardwell Tavern’de içerken tanıştım onunla.”

Rob’un önünde ne genç ne de yaşlı görünümlü, çok iri, şişman, özgür bir insanın uzun saçları ile yuvarlak, kavruk zencefil renginde kıvrıkcık sakalının arasında teni rüzgârdan sertleşmiş yüz-lü bir adam duruyordu.

“Tam adın nedir senin?”

“Robert Jeremy Cole, efendim.”

“Kaç yaşındasın?”

“Dokuz yaşındayım.”

“Ben berber-cerrahım, bir çırak arıyorum. Berber-cerrahın ne yaptığını biliyor musun, genç Cole?”

“Bir tür hekim misiniz?”

Şişman adam gülümsedi. “Şimdilik bu kadar açıklama yeter. Bukerel senin durumundan bahsetti bana. Benim işim ilgini çeker mi?”

Çekmiyordu, babasının kanını alan o sülük gibi bir şey olmak istemiyordu. Fakat köle olarak satılmayı hiç istemediği için, tereddüt etmeden olumlu yanıt verdi bu soruya.

“Çalışmaktan korkmuyor musun?”

“Oo, hayır, efendim.”

“İyi, seni bu can sıkıntısından kurtaracağım. Bukerel okuma yazma ve Latince bildiğini söyledi?”

Tereddüt etti. “Aslında fazla Latince bilmem.”

Adam gülümsedi. “Seni bir süre deneyeceğim, küçük. Eşyan var mı?”

Küçük bohçası günlerdir hazır bekliyordu. *Kurtuldum mu?* diye düşündü. Dışarıya çıkıp hayatında gördüğü en tuhaf arabaya tırmandılar. Ön koltuğun iki yanında yükselen direklerdeki enli kırmızı şeritler birer yılanı andırıyordu. Arabanın üzerindeki örtü parlak kırmızı renkteydi. Örtünün üzerinde güneş sarısı renginde bir koç, bir aslan, bir terazi, bir keçi, birkaç balık, bir yengeç vb. resimleri bulunmaktaydı. Gri benekli at arabayı çekmeye başladı, Carpenter Caddesi’nde yol almaya başladılar, Lonca binasının önünden geçtiler. Araba Thames Caddesi’ndeki kalabalığın arasından güçlükle geçerken soğuktan neredeyse donacaktı. Arada sırada kısa süreyle adamın yüzüne bakıyordu. Karşısında şişman bedenine rağmen yakışıklı, biraz öne çıkık ve kızarmış burunlu, sol gözkapağında küçük bir uru olan, keskin mavi gözlü, güzel görünümlü bir adam görüyordu.

Araba Walbrook üzerindeki küçük köprüyü aşarak, Eggles-tan’ın ahırının önünden ve annesinin yere düştüğü yerden geçti. Oradan sağa döndüler, Thames’in güney tarafındaki Londra Köprüsü’nü aştılar. Londra vapuru köprüünün yanında demir atmış duruyordu. Köprüünün hemen yanında İngiltere’ye dışarıdan getirilen

malların satıldığı büyük Southwark Market vardı. Danimarkalılar tarafından yakılıp yıkıldıktan sonra bir süre önce yeniden inşa edilen eşya depolarının önünden geçtiler. Setin üzerinde, yoksul balıkçıların, şat ve nhtım işçilerinin kulübeleri bulunuyordu. Pazara alışverişe gelen tacirler için iki de kötü han vardı burada. Biraz yüksekte geçen yolun kıyısında Londra'nın zengin tacirlerinin büyük malikaneleri yer almaktaydı. Bu evlerin hepsinde çok güzel bahçeler bulunmaktaydı. Bazıları bataklığın içine yerleştirilmiş direklerin üzerine kurulmuştu. Daha önce bu bölgeye hiç gelmemişti ama annesinin işlediği nakışlarını sattığı adamın evini görünce bu evin o kişiye ait olduğunu anladı.

“Bay Croft?”

Adam kaşlarını çattı. “Hayır, hayır. Bana hiç Croft denmez. Herkes bana işimden dolayı Berber der.”

“Pekâlâ, Berber” dedi Rob. Birkaç dakika sonra Bütün Southwark arkalarında kalmıştı. Rob J. garip ve hiç bilmediği bir dış dünyaya girmiş olduğunu dehşet içinde anladı.

“Nereye gidiyoruz, Berber?” diye sorarken, kendini tutamayıp ağlamaya başladı.

Adam gülümsedi, dizginleri biraz kendine çekti, atlar tırıs kalktı.

“Her yere” diye yanıtladı.

4. Berber-Cerrah

Karanlık basmadan bir nehrin kıyısındaki küçük bir tepenin üzerinde kamp kurdular. Adam kül renkli sebatkâr atın adının Tatus olduğunu söyledi. "Tatus, İmparator Caligula'nın çok sevdiği için rahip ve konsül ilan ettiği atının adı olan Incitatus'un kısaltılmışıdır. Bizim Incitatus'umuz ise yoksul bir dilenciye uygun, ölümü yaklaşmış, er bezleri alınmış çevik ve dürüst bir attır" dedi Berber. Sonra iğdiş edilmiş bir ata nasıl bakılacağını gösterdi: bir avuç yumuşak kuru otları atın vücudunu ovdu, su içirdikten sonra da otlamaya gönderdi. Sonra kendi işlerine döndüler. Ormandan biraz uzakta açık arazide bulunmaktaydılar. Berber Rob'u ateş yakmak için kuru odun toplamaya gönderdi. Çocuk bir odun yığını yapabilmek için birkaç kez gidip gelmek zorunda kaldı. Kısa süre sonra ateş çıtırdamaya başlamıştı. Pişen yemeğin kokuları Rob'u kendinden geçirdi. Berber, bir demir kabın içine cömert bir tutumla kalın dilimler halinde kesilmiş domuz eti dilimleri yerleştirdi. Sonra yağların büyük bir kısmını boşalttı, kalan yağlı et dilimlerinin arasına biraz şalgam ve birkaç pırasa parçası koydu, bir avuç kuru dut ekledi, bunların üzerine de bir tutam kokulu ot serpiştirdi. Artık güzel kokulu yemek hazırlanmıştı. Rob daha önce bu kadar güzel kokan bir yemek görmemişti. Berber hiç belli etmeden Rob'un kocaman bir parçayı midesine indirmesini izliyor, sonra ses çıkarmadan bir parça daha veriyordu. Tahta kâselerini, arpa ekmekleriyle sıyırdılar. Rob, hiçbir şey söylemeden büyük kabı ve tahta kâseleri nehre götürerek kumla ovdu.

Yemek sırasında kullandıkları malzemeyi geri getirdikten sonra yakındaki bir çalının dibine gidip çişini yaparken, Berber birdenbire ayağa kalkıp ona doğru ilerleyerek "Kutsal İsa ve Meryem, bu çok rahatlatıcı bir iştir" dedi.

Çişini bitirmişti Rob, organını elleriyle gizledi. "Çocukken" dedi sertçe, "çok utanmıştım... öyle yaparken" dedi, "bir kez bana bir cerrahın uçtaki küçük et parçasını aldığını söylemişlerdi."

Berber Rob'a hayretle baktı. "Ucundaki parça yok. Sen sünnetlisin, yaralı bir putperest gibisin."

Çocuk geri çekildi, çok rahatsız olmuştu. Dikkatli ve bekleme halindeydi. Ormandan bir serinlik dalgası geldi üzerlerine. Küçük bohçasını açıp diğer gömleğini çıkardı, onu da birincisinin üzerine giydi.

Berber, arabadan iki hayvan postu çıkarıp ona doğru attı. “Dışarıda yatacağız, çünkü arabada bir yığın eşya var.”

Berber ağzı açık bohçanın içindeki madeni paranın pırlıltısını gördü ve parayı aldı. Paranın nereden alındığını sormadı, Rob da söylemedi. “Paranın üzerinde bir yazı var” dedi Rob. “Babam ve ben... bunun Londra’ya gelen ilk Romalı askerlerle ilgili olduğunu zannediyorduk.”

Berber parayı inceledikten sonra, “evet, öyle” dedi.

Anlaşılıyordu ki, Berber Romalılar hakkında çok şey biliyordu ve onlara değer veriyordu. Bu, atına verdiği addan da belli oluyordu. Rob, bu adamın kendisini bir mülk olarak hep elinde tutmak isteyeceği fikrinden rahatsızlık duydu. “Paranın öteki yüzünde, harfler var” dedi kısık bir sesle.

Berber, karanlık arttığı için parayı ateşe doğru tuttu. “IOX. Io, bağır, demektir. X ise, on. Bu Romalıların zafer naralarıdır: On defa bağır!”

Rob, madeni paranın dönüşünü içi rahatlayarak kabul etti, ateşin yanına yatağını yaptı. Postlar koyun derisindendi. Kılıklı tarafları yukarıya gelecek şekilde yere koydu onları. Ayı postunu ise üzerine aldı. Postlar eski olmakla birlikte vücudunu ısıtıyorlardı.

Berber kendi yatağını ateşin öbür tarafına yaptı. Kılıcını ve bıçağını muhtemel saldırganlara karşı koymak için yanına yerleştirdi. Ancak Rob, korku içinde bu silahların alelacele kaçmış bir çocuğu doğramak için de kullanılabileceğini düşündü. Berber boynunun etrafına sardığı bir kösele parçasının üzerine taktığı Sakson boynuzunu boynundan çıkardı. Boynuzun dip tarafını kemikten bir tıkaç ile kapatarak koyu renkli bir sıvı ile doldurdu ve Rob’a uzattı. “Kendi içkim. Dibine kadar iç.”

İçmek istemiyordu ama korkudan reddedemedi. Londralı bir işçi sınıfı çocuğu bir kötü adamın hiç de yumuşak ve rahatlatıcı olmayan davranışlarının tehdidi altındaydı. Kendisine ıssız eşya de-

polarının arkasında bir çocuğu kandırmaya çalışan denizcilerin ve eşya taşıyıcılarının olduğu öğretilmişti. Bu tür adamlardan şekerleme ve para alan çocukların başına neler geldiğini biliyordu. Sarhoşluğun kötülüklerin başlangıcı olduğunu da biliyordu.

Biraz likör aldı, gerisini reddetmeye çalıştı. Ancak Berber'in kaşları çatıldı. "İç" diye emretti. "Seni rahatlatacak."

Rob iki tam yudum alıp şiddetle öksürmeye başlayınca kadar Berber tatmin olmadı. Boynuzu tekrar ateşin kendisine yakın tarafına aldı, boynuzda kalan içkiyi dibine kadar içti, bir kez daha doldurup içti. Ve nihayet gürültüyle yellendi ve yatağına yerleşti. Sadece bir kez daha baktı Rob'a. "Rahatlıkla dinlen, çocuk" dedi. "Rahat uyu, benden korkman için bir neden yok."

Rob bunun bir hile olduğundan emindi. Ayı postunun altında uzanmış, gerilmiş kalçalarıyla bekliyordu. Sağ elinde parasını sıkı sıkıya tutmuştu. Berber'in silahlarını eline geçirse bile bir yetişkin adamla başedemeyeceğini bildiği için, sol eline ağır bir taş almıştı.

Nihayet Berber'in uyuduğundan emin oldu. Adam çok fena horluyordu.

Likörün ilacı andıran tadı ağzını kapladı. Alkol, postların içine iyice yerleşen Rob'un vücuduna yayıldı, elindeki taşı düştü. Madeni parayı sıkı sıkıya elinde tutuyor, Romalıları düşlüyordu. Romalı askerler saf saf yürüyor, bütün dünya bir araya gelse yenemeyeceği kahramanları için on kez haykırıyorlardı. Bütün gökyüzü büyük ve beyaz yıldızlarla doluydu. Ellerini uzatsa tutabilecekti sanki. Annesi için yıldızlardan bir kolye bile yapabilirdi. Tek tek bütün aile fertlerini düşündü. En çok Samuel'i özlemişti. Çok özeldi o. Çünkü Samuel en büyükleri olduğu için kendisine hep gücenir, küfreder, kafa tutar ve meydan okurdu. Jonathan'ın bezlerini ıslatıp ıslatmadığını merak ediyor, Bayan Aylwyn'in bu küçücük çocuğa sabırlı davranması için dua ediyordu. Berber'in Londra'ya kısa bir süre sonra dönmesini bekliyordu. Çünkü kardeşlerini bir kez daha görmeyi çok istiyordu.

Berber bu yeni çocuğun neler hissettiğini anlıyordu. Doğduğu balıkçı köyü Clacton'un denizden gelen çılginlar tarafından saldırıya

uğramasından sonra tek başına kaldığında tam onun yaşındaydı. Bu olay belleğinde derin izler bırakmıştı.

Çocukluğunda İngiltere kralı, Aethelred idi. Babası kendini bildi bileli Aethelred'e küfreder, halkın hiçbir kral zamanında bu kadar yoksullaşmadığını söylerdi. Aethelred halkı sıkıştırmış ve ağır vergiler getirmişti. Bütün bunları kraliçesi olması için Normandiya'dan getirttiği, güçlü ve güzel bir kadın olan Emma'nın istediklerini yerine getirebilmek için yapıyordu. Topladığı vergilerle bir ordu kurmuştu. Fakat bu orduyu halktan çok kendisini korumak için kullanıyordu. O kadar zalim ve kana susamış bir kraldı ki bazıları adını duyduklarında yere tükürürlerdi.

Aethelred, İ.S. 991 yılının baharında Danimarkalı saldırganlara rüşvet olarak altın verip geri dönmelerini sağlayarak halkını aldatmıştı. Ertesi yılın baharında Danimarka filosu sanki yüzyıl orada kalacakmış gibi Londra'ya döndü. Bu kez Aethelred'in başka seçeneği yoktu. Savaşçılarını ve savaş gemilerini topladı, Danimarkalılar Thames üzerinde büyük bir katliam sonucu yenilgiye uğrattılar. Fakat iki yıl sonra daha vahim bir istila oldu. Norveç kralı Olaf ile Danimarka kralı Swegen doksan dört gemiyle Thames'a kadar ulaştılar. Aethelred bir kez daha ordusunu Londra'nın etrafında topladı ve Vikingleri püskürtmeyi başardı. Ama bu kez istilacılar kralın korkak bir tutumla kendisini güvenceye alarak ülkesini korumasız bıraktığını fark ettiler. Vikingler, savaş gemilerini parçalara ayırarak İngiltere sahillerine çıkıp küçük kıyı köylerini talan ettiler.

Henry Croft'un babası aynı hafta, onu ilk kez uzun ringa balığı avına beraberinde götürdü. Denizden iyi bir av yaparak döndükleri sabah Croft, bir an önce annesinin kollarına ulaşip onun övücü sözlerini işitmek istiyordu. Yakındaki gözden uzak bir koyda ise bir düzine uzun Norveç gemisi bulunmaktaydı. Kulübelerine yaklaştığında, hayvan postlarına bürünmüş garip bir adamın pencere oyuğundaki açık kepenklerden kendisine bakmakta olduğunu farketti.

Adamın kim olduğu hakkında hiçbir fikri yoktu. Fakat içgüdüleriyle geri dönüp hayatını kurtarmak için, babasına doğru koştu.

Annesi öldürölmüş olarak yerde yatıyordu. Ama babası henüz farkında değildi bunun. Luke Croft olup biteni anlayınca bıçağını çıkardı. Ama ön kapının dışında kılıçlı üç adamla karşılaştı. Henry Croft, uzaktan, babasının bu üç adamla başedemediğini ve adamların babasını kısıvrak yakaladıklarını gördü. Adamlardan biri babasının elini arkasından kıvrırmıştı. Diğerleri ise iki eliyle saçlarından çekerek diz çökmeye ve boynunu uzatmaya zorluyordu. Üçüncü adam kılıcıyla babasının kafasını uçurdu. Berber daha sonra, on dokuz yaşındayken Wolherhampton'da bir katilin öldürölüşünü görecekti. Şerifin baltacıları suçlunun kafasını tavuğunkini keser gibi hemen kesmişlerdi. Burada ise aksine, babasının kafası ustalıklarla kesilmemişti. Viking, sanki ormanda ateş yakmak için ağır hareketlerle odun keser gibi kesmişti babasının kafasını.

Henry Croft, acı ve korkunun yol açtığı bir çılgınlık içinde ormana kaçıp, yaralı bir av hayvanı gibi gizlenmişti. Bir süre sonra kendinden geçmiş ve açlıktan bayılacak bir halde etrafı kolaçan ettiğinde Norveçlilerin gitmiş olduklarını görmüştü. Artlarında cesetler ve küller bırakmışlardı. Henry öteki öksüz çocuklarla birlikte toparlanıp Lincolnshire'daki Crowland Manastırına gönderilmişti.

Dinsiz Vikinglerin onlarca yıl süren saldırılarından dolayı manastırlarda çok az keşiş ve çok az öksüz çocuk kalmıştı. Benediktinler sorunu annesi babası olmayan çocuğu papazlığa atayarak çözdüler. Henry böylece dokuz yaşındayken yemin ederek keşiş oldu, Tanrıya, yoksul ve cinsel iffetini koruyarak yaşayacağına, Nursialı kutsal Aziz Benedikt'in ilkelerine itaat edeceğine söz verdi.

Henry manastırda eğitim alma fırsatını buldu. Günde dört saat metin çalışıyor, altı saat ise bataklıklarda ağır işler yapıyordu. Crowland Manastırını geniş arazilerin sahibiydi. Arazilerin büyük bir kısmı bataklıktı. Henry ile öteki rahipler her gün bataklık araziye gidip, ekilebilir toprak haline getirmekte kullanılan inatçı hayvanlar gibi saban sürüyorlardı. Zamanının geri kalan kısmında tefekküre dalıp dua etmesi isteniyordu. Sabahları, öğleden sonraları, akşamları dua okuma görevleri vardı. Ayrıca, sürekli olarak okuması gereken dualar da vardı. Okunan her duanın, insanı cennete götürecektir sonsuz bir merdivenin bir basamağını çıktığına inanılı-

yordu. Dinlenmek ya da spor yapmak için vakit yoktu. Fakat dikdörtgen şeklindeki bahçede bulunan üstü kapalı revaklı yolda yürüyüş yapmasına izin veriliyordu. Dehlizin kuzey kısmında, kutsal eşyanın muhafaza edildiği yapıların yer aldığı bir bölüm bulunmaktaydı. Doğusunda ise bir kilise vardı. Batısında toplantı odası, güneyinde kasvetli bir yemekhane bulunuyordu. Bu bölümde, bir yemek salonu, bir mutfak, zemin katta da bir kiler vardı. Yatakhane ise bir üst katta idi.

Diktörtgen alanın içinde mezarlar bulunmaktaydı. Bu da, Crowland Manastır'nda hayatın önceden bilinebileceğinin kanıtıydı. Yarın, dün ile aynı olacaktı. Her papaz sonunda bu alanın içinde yatacaktı. Crowland, saray entrikalarından ve Aethelred'in zulmünden kaçan bazı soylular için, hayatlarını rahip giysileri giyerek kurtarabilecekleri bir yer olarak çekici gelmekteydi. Bu etkin elite mensup kişiler, tanrıya bedenlerine acı vererek ulaşacaklarına inanan gerçek mistikler gibi tek başlarına hücrede yaşarlardı. Çağırılmadan geldikleri ve kutsal olmadıkları halde saçları keşişler gibi kesilmiş olan öteki altmış yedi erkeğin barınakları altmış yedi ot şiltenin bulunduğu geniş bir odadan ibaretti. Henry Croft gecenin bir saatinde uyandığında, öksürmeler, aksırmalar, gürültülü horlamalar, masturbasyon sesleri, düş görenlerden gelen haykırmalar, rüzgârdan çarpılarak kapanan pencere sesleri ve genellikle yiyeceklerle ilgili din kurallarına uygun olmayan fısıltılı lanet okumalar ve gizli konuşmalar duyardı. Crowland'de yemekler bol olmazdı.

Peterborough köyü manastıra yalnızca on iki kilometre uzaklıkta olmasına rağmen orayı hiç görmedi. On dört yaşındayken bir gün günah çıkaran papazı Peder Dunstan'a nehir kıyısına gidip ilahi söyleyip dua edip edemeyeceğini sorduğunda kendisine izin verildi. Nehir kenarındaki çayırda yürürken Peder Dunstan onu uzaktan izliyordu. Henry ağır ağır ve bunun farkında olarak yürüyordu. Elleri arkasındaydı ve başını bir din adamına yakışacak şekilde dua eder gibi eğmişti. Meltemin yumuşattığı ılık bir yaz akşamıydı. Bu nehir hakkında bazı bilgileri ona coğrafyacı olan Bira-der Matthew öğretmişti. Nehrin adı Welland idi. Corby yakınında Midlands'ta doğup, aşağıya akar, Crowland'ın çevresini bir yılan

gibi dolaşırdı. Daha sonra kuzeydoğu yönünde engebeli tepelerle verimli bir vadi arasında akar, kıyıdaki bataklıkların arasından geçerek Wash adıyla bilinen Kuzey Denizi kıyısındaki büyük bir körfeze ulaşırdı.

Nehir, çekirgelerin uçtuğu Tanrı'nın ihsanı orman ve tarlalık bir alanın etrafından dolanıyordu. Kuşlar, tuhaf saygılı gözleriyle ona bakarak cıvıldaşıyorlardı. Nehir kıyısına çekilmiş küçük bir kayık görünüyordu ileride.

Ertesi hafta, akşam duasından sonra tek başına dua etmek üzere çekilmek istedi. İzin verildi. Ama Peder Dunstan bu kez onu izlemiyordu. Henry nehir kıyısına indiğinde küçük kayığı suya indirdi, bindi ve kıyıdan uzaklaştı.

Kürekleri sadece akıntıya girmek için kullanırdı. Sonra kayığın ortasına oturdu ve kahverengi nehir suyunu izlemeye başladı. Nehrin, üzerine düşmüş bir yaprağı götürdüğü gibi kendisini de istediği yere götürmesini istedi. Bir süre sonra, manastırdan uzaklaşmış olduğunu fark ettiğinde gülmeye başladı. Çocukça şeyler geçti aklından "Ne güzel" diye bağırdı, kendisi buradayken uyumakta olan altmış altı keşişe meydan okuduğunun farkında olmaksızın. Peder Adunstan ya da Crowland'da çok zalim bir yaratık olarak görünen Tanrı'ya da meydan okumaktaydı aslında.

Sular denize doğru kabarıp, denizin derinliği kendisini korkutana kadar bütün gün nehirde kaldı. Sonra kayığı nehrin kıyısına çekti. Artık özgürlüğün bedelini öğreneceği bir dönem başlamıştı onun için.

Deniz kıyısındaki köylerde dolaştı, önüne gelen her yerde uyudu, dilencilik yaparak ya da hırsızlık yaparak kamını doyurdu. Hiçbir şey yememek çok az yemekten daha kötüdür diye düşündü. Bir çiftçinin eşi ona biraz yiyecek ve eski bir tünikle yırtık pırtık bir pantolon verdi. O da kadına buna karşılık, oğluna vermesi için Benediktin tarzı yün gömleğini verdi. Grimsby Limanı'nda bir balıkçı sonunda onu kendisine yardımcı olarak tuttu. İki yıl süreyle, düşük bir ücret karşılığında kötü bir barınakta balıkçı için çok ağır işler yaptı. Balıkçı ölünce, karısı tekneyi sattı. Tekneyi satın alanlar yardımcı çocuk istemiyorlardı. Henry aylarca kamını doğru dürüst

doyuramadan dolaştı. Bir eğlendirici grubuyla karşılaştı, gruba girdi onlarla birlikte değişik yerlere gitti. Grubun eşyalarını taşıyor, günlük işlerini görüyordu. Karşılığında korunuyor ve biraz yiyecek alıyordu. Ama Henry bile grubu sanatsal bakımdan pek yetenekli bulmuyordu. Fakat davul çalmasını ve kalabalığı etraflarına toplamasını biliyorlardı. Kalabalığın arasında şapka dolaştırılınca ummadıkları sayıda para topluyorlardı. Aç aç onları izledi. Henüz yaşı akrobat olmaya elverişli değildi. Çünkü bir çocuk akrobatlık yapmaya kalkarsa eklemeleri kırılabilirdi. Fakat hokkabazlar ona mesleklerini öğrettiler. Sihirbazı taklit ederek basit numaralar öğrendi. Sihirbaz ona ölümlerin ruhlarıyla konuşarak geleceği okuyan bir insan olduğu izlenimini asla vermemesini söyledi. Zira İngiltere'nin her yerinde kilise ve kraliyet, büyücüleri asıyordu. Masalcıyı dikkatle dinledi. Masalcının kızkardeşi, bedenine girmesine izin veren ilk kadın oldu. Bu eğlendiricilerle akraba gibi hissetti kendisini. Fakat grup, bir yıl sonra Derbyshire'da dağıldı, herkes kendi yoluna gitti. Yalnız kalmıştı.

Birkaç hafta sonra Matlock kasabasında iken şansы döndü. James Farrow adlı bir berber-cerrah kendisiyle altı yıllık bir çıraklık sözleşmesi yaptı. Daha sonra, o yöredeki hiçbir çocuğun ona çıraklık yapmadığını, çünkü onun büyücü olduğuna dair söylentiler olduğunu öğrendi. Bunu öğrendiğinde iki yıldan beri Farrow ile çalışmaktaydı, oysa onun büyücülük yaptığına dair hiçbir gözlemi olmamıştı. Berber-cerrah oldukça soğuk ve sert bir insansa da Henry Croft'a ciddi bir fırsat sağlamıştı.

Matlock kasabası tarlaların ortasındaydı ve nüfusu fazla değildi. Üst sınıflardan, zengin tacirlerden hasta pek yoktu. Bundan dolayı bir hekimin burada yaşaması zordu. Bir cerrahı cezbedecek kadar yoksul da yaşamıyordu burada. Matlock'un etrafındaki bir tarım bölgesinde, bir köy berber-cerrahı James Farrow tek başınaydı. Yaraları temizliyor, saç yıkıyor ve kesiyor, cerrahlık yapıyor ve ilaç veriyordu. Henry beş yıl süreyle elinden geleni yaptı, hata yaptığında dayak yedi ustasından ama Farrow bildiği her şeyi ona bütün ayrıntılarıyla öğretmişti.

Henry'nin Matlock'taki dördüncü yılında (1002 yılı), Kral Aet-

helred, korkunç sonuçlar doğuran bir şey yaptı. Kral, sorunlarını çözebilmek için, bazı Danimarkalılara İngiltere'nin güneyinde yerleşme izni verdi. Karşılığında onlardan düşmanlarına karşı birlikte savaşma koşulunu getirmişti. Böylece, Danimarka kralı Swegen'in kızkardeşi Gunnhilda'nın kocası Danimarkalı soylu Pallig'i hizmetine sokmuş oldu. Aynı yıl Vikingler İngiltere'yi istila ettiler. Geleneksel taktiklerini uygulayarak her tarafı yakıp yıktılar. Southampton'a geldiklerinde, kral, bir kez daha vergi ödemeyi kabul etti. İstilacılara, çekip gitmeleri karşılığında yirmi dört bin pound verdi.

Vikingler gemileriyle uzaklaşınca, onuru zedelenmiş Aethelred, İngiltere'de yaşayan bütün Danimarkalıların Aziz Brice Günü'nde (13 Kasım) kılıçtan geçirilmesi talimatını verdi. Bu kallesçe kitlesel katliam kralın talimatı doğrultusunda gerçekleştirildi. Sanki İngiliz halkının içinde bir iltihap gibi durmakta olan kötülüğün kildi açılmıştı.

Dünyada her zaman vahşet olmuştu ama Danimarkalıların katliamından sonra hayat daha da zalimleşti. İngiltere'nin her tarafında olaylar oluyor, büyücü avına çıkılıyor, yakalananlar asılarak ya da yakılarak öldürülüyordu. Sanki bütün ülkeyi bir kan akıtma şehveti kısılcına almıştı.

Henry Croft'un çıraklık süresi, Farrow'un tedavisini yapmakta olduğu, Bailey Aelerton adlı bir yaşlı adamın öldüğü sıralarda bitmek üzereydi. Adamın ölümünde dikkat çekici bir şey yoktu. Fakat, kısa süre içinde adamın ölümüne Farrow'un, bedenine iğneler sokarak büyümüş olmasının neden olduğu söylentisi yayıldı.

Bir önceki Pazar günü, Matlock'taki küçük kilisenin papazı kilisenin mezarlığının çevresinde gece yarları kötü ruhların eğlendiklerini ve Şeytan ile cinsel ilişkiye girdiklerini açıkladı. "İsa'mız için ölümlerin ayağa kalkarak şeytanca işler yapması kötü bir şeydir. Böyle şeytanlıklar yapanlar Tanrı'nın düşmanlarıdır" diye gürledi. Papaz, "şeytan onların arasındadır" diye uyardı. "Şeytanla birlikte büyücülük yaparak esrarengiz ölümlere yol açanlar insan kılığındaki büyücüler ordusudur."

Papaz, dehşete düşmüş Hristiyanları büyücülük yaptığından kuşkulandıkları bir kişiye kendilerini korumak için neler söyleye-

ceklerini bildirdi: “Ruhuma saldıran büyücü, büyü sana geri dönecek, lanetin bin kez sana ulaşacak. Kutsal Ruhül Kudüs, bana şifa ve güç ver. Tanrı, İsa ve Kutsal Ruh adına bana yardım et. Amin.”

Ve İncil’deki emri hatırlattı onlara. *Büyücülerin yaşamasına izin vermeyeceksin.* “Eğer Araf’ta korkunç alevler içinde yanmak istemiyorsanız büyücüleri arayıp bulmalı ve yok etmelisiniz” diyerek, kışkırttı dinleyenleri.

Bailey Aelerton, Salı günü öldü. Kalbi tarlada çapa yaparken durmuştu. Kızı babasının vücudunda iğne delikleri gördüğünü ileri sürdü. İğne deliklerini kesin olarak gören başka hiç kimse yoktu. Ancak Salı günü sabahı, berber-cerrah hastalarına gitmek üzere atına bindiği sırada bir kalabalık çiftliğin avlusuna girdi. Atının üzerinden Henry’ye bakarak o gün yapması gerekenler hakkında talimatlar veriyordu. Bu sırada kalabalık onu atından aşağı indirdi.

Başlarında Simon Beck vardı. Tarlası Farrow’unkine komşuydu. “Elbiselerini çıkarın” dedi Beck.

Farrow, elbiseleri parçalanarak üzerinden alınırken sarsıldı, sonra kendisini toparlayarak “Sen budalanın birisin, Beck” diye bağırdı. “Budala!” Farrow, elbisesizken daha yaşlı görünüyordu. Kamı gevşek ve kırışık, yuvarlak omurları dar, adaleleri sert ve genişti, penisi ise kahverengimsi er bezlerinin üzerinden büzülmüş halde sarkıyordu.

“İştel!” diye haykırdı Beck, “Şeytan’ın işareti!”

Farrow’un sağ kasığının üzerinde iki küçük leke vardı. Lekeler yılan ısırığını andırıyordu. Beck, lekelerden birine bıçağının ucuyla bir çentik açtı.

“Kötebekler” diye haykırdı Farrow.

Farrow’un bedeninden kan fışkırdı, bir büyücünün vücudunun kanaması aslında beklenen bir şey değildir.

“Çok beceriklidirler” dedi Beck, “istedikleri zaman vücutlarını kanatabilirler.”

“Ben berberim, büyücü değil” dedi Farrow, küçümseyici bir yüz ifadesiyle. Ama, onu tahta bir çarmıha bağlayıp havuzun yanına götürünce, haykırmaya merhamet dilemeye başladı.

Tahta çarmıh havuzun sığ sularına atıldı, etrafa sular saçıldı.

Farrow bir süre suyun altında tutuldu. Kalabalık sakinleştii, hava kabarcıklarına bakıyorlardı insanlar. Onu sudan çıkarıp itirafta bulunması için bir şans verdiler. Henüz nefes alıp veriyor, güçlükle bir şeyler söylemeye çalışyordu.

“Şeytanla birlikte çalıştın mı, komşu Farrow?” diye sordu Beck, soğukkanlılıkla.

Çarmıha bağlanmış adam sadece öksürüyor ve nefes almaya çalışyordu.

Yeniden suya daldırdılar onu. Bu defa çarmıh suyun içinde hava kabarcıkları görünmeyinceye kadar bırakıldı. Hâlâ çıkarmıyorlardı çarmıhı. Henry, olup biteni sadece izleyebiliyor ve ağlıyordu. Sanki babası bir kez daha gözlerinin önünde öldürölüyordu. Büyücü avcıları karşısında çaresizdi. Kalabalıktan birilerinin, berber-cerrahın cırağının büyücünün yardımcısı olduğunu hisse derse fikri onu dehşete düşürmüştü.

Sonunda haçı sudan çıkardılar, rahibin kendilerine öğrettiği sözleri tekrarladılar ve çekip gittiler.

Onlar gidince, Henry çarmıhı çamurların içinden çıkardı. Ustasının dudakları arasında pembe renkli bir köpük gördü. Farrow’un bembeyaz olmuş yüzünden suçlayıcı bir ifadeyle bakan gözlerini kapattı, omuzlarında birikmiş su mercimeklerini topladı ve iplerini çözdü.

Berber-cerrah ailesi olmayan bir duldu. Bundan dolayı, sorumluluğu yardımcısına düşüyordu. Elinden geldiğince kısa süre içinde gömdü ustasını.

Eve döndüğünde kalabalağın oraya da gelmiş olduğunu anladı. Kuşkusuz Şeytan ile ilgili bir kanıt aramışlardı. Ama parasını ve likörünü de alıp götürmüşlerdi. Tertemiz edilmişti burası. Ancak her zaman giydiğinden daha iyi durumda olan takım elbiseler vardı. Biraz yiyecek de vardı. Bir bohçaya koymuştu onları. Cerrahlık yaparken kullandığı araçları aldı, Farrow’un atını bulup Matlock’tan uzaklaştı. Kalabalığın geri dönerek kendisini de fark etmesinden önce oradan ayrılmak istemişti.

Yeniden gezgin olmuştu. Ama bu kez bir zanaatı vardı. Her şey değişmişti artık. Her yerde hasta vardı, bunlar tedavileri karşılığın-

da bir iki peni verirlerdi kendisine. İlaç satarak da para kazanabileceğini keşfetti. Üstelik eğlendiricilerle birlikteyken öğrendiği yöntemlerle etrafına kalabalık da toplayabilirdi.

Kendisini arayanlar olabileceğini düşündüğü için bir yerde uzun süre kalmadı, tam adını kullanmaktan ve berber olarak tanınmaktan kaçındı. Kendisine uyan bu görüntüsü uzun zamanndan beri yavaş yavaş oluşmaktaydı. İyi ve hoş giyiniyordu. Değişik kadınlarla birlikte oldu. Canı isteyince içki içti, her tür yiyecekten bol bol yiyebildi. Bir daha aç kalmamamaya söz verdi. Kilosu süratle arttı. Bu dönemde bir kadınla tanıştı ve onunla evlendi. Kilosu yaklaşık yüz onu aşıyordu. Lucinda Eames, Canterbury’de çiftliği olan dul bir kadındı. Her yıl altı ay hayvanları ve tarlasıyla ilgilenirdi. Çiftçilik onun için sanki bir oyundu. Kadının küçük beyaz kalçalarından hoşlanıyordu. Sevişirlerken kadın, zor bir ödevi yapmakta olan bir çocuk gibi, ağzının sol köşesinden ucu pembe dilini çıkarıp oynatırdı. Kendisine bir çocuk vermediği için onu suçlardı. Belki de haklıydı, ilk kocasından da gebe kalmamıştı. Bazen ona bağırır, ses tonu sertleşirdi. İyi yemek yapamazdı. Onunla birlikteliğinin birinci yılı tamamlanmadan daha sıcak kadınları ve güzel yemekleri hatırlamaya başladı. O kadının dırdırından kurtulmak istiyordu.

Danimarka Kralı Swegen, İngiltere’nin hakimiyetini ele geçirdiğinde, yıl, 1012 idi.

Swegen, on yıl süreyle Aethelred’e saldırılar düzenledi, akrabalarını katleden adamı rezil etmeyi çok istiyordu. Aethelred, sonunda gemileriyle Wight adasına kaçtı. Kraliçe Emma çocukları Edward ve Alfred ile birlikte Normandi’ye sığındı.

Swegen bundan kısa bir süre sonra eceliyle öldü. Geride iki erkek çocuk bıraktı. Çocuklarından Harold, kendisinin yerine Danimarka kralı olarak tahta çıktı. On dokuz yaşındaki Canute ise Danimarka ordusu tarafından İngiltere kralı ilan edildi.

Aethelred’in tek bir saldırı şansı kalmıştı, Danimarkalıları geri letti. Ama Canute kısa süre sonra tekrar döndü ve bu kez Londra dışında her yeri ele geçirdi. Canute, Aethelred’in öldüğünü duyduğunda Londra’yı fethetmek üzere ilerliyordu. Canute yürekli bir

tutumla, Witan'ı toplantıya çağırdı. Böylece İngiltere'nin ileri gelenlerinden oluşan bu konseyin üyeleri, piskoposlar, manastır başrahipleri, kontlar, tımar beyleri* Southampton'a gittiler ve Canute'yi meşru kral seçtiler.

Canute, dehasını halkın durumunu iyileştirmek yönünde kullanarak Normandi'ye gönderdiği elçiler aracılığıyla Kraliçe Emma'yi eski kocasının tahtına geçen kişiyle evlenmeye ikna etmeyi denedi. Emma bu teklifi hemen denecek kadar kısa sürede kabul etti. Emma Canute'den bir yaş büyüktü ama hâlâ çekici ve duygulu bir kadındı. Canute ile Emma'nın birlikte yatak odalarında nasıl vakit geçirdiklerine dair fıkralar anlatılıyordu gizli gizli artık.

Yeni kral evliliğe giden yolda aceleci davranıyor, Berber ise bundan kaçıyor. Birgün Lucinda Eames'in şirretinden ve kötü yemeklerinden uzaklaştı, yeniden gezmeye başladı. İlk arabasını Bath'de satın aldı. İlk sözleşmeli çocuk yardımcısını da Northumberland'da edindi. Bundan sonra bir sürü çocuk eğitti. Bazıları yetenekliydi ve ona para kazandırdılar, başkaları da kendisine çıraklık yapacak çocuğun nasıl biri olması gerektiğini öğrettiler.

Güç durumda ve yaşadığı çevreden uzaklaşmak zorunda kalmış bir çocuğa ne olabileceği hakkında fikri vardı. Bu çocukların çoğu felaketle karşılaşarlardı. Şanslı olanlar ya cinsel oyuncak haline getirilir ya da köle olurlardı. Bahtsızları ise ya açlıktan ölürler ya da bir şekilde öldürülürlerdi. Buna hep üzülürdü, fakat işine yaramayacak bir çocuğu besleyebilecek durumda değildi. Kendisi de güçlükler içinde yaşayarak hayatta kalabilmiş bir çocuktu. Kendi durumu söz konusu olduğunda katı yürekli davranmak zorundaydı.

Londra'da bulduğu sonuncu çocuk, Berber'i memnun etmeyi çok istiyordu ama çıraklar konusunda görünüşe de aldanmamak gerekiyordu. Önündeki kemiğe bakıp duran bir köpek gibi bu konu üzerinde uzun uzun düşünmeye değmezdi. Zaman her şeyi gösterebilirdi. Genç Cole'un hayatta kalmayı hak edip etmediği kısa süre sonra anlaşılabilirdi.

* İngiltere tarihinin ilk başlarında tımar beyi; askeri hizmet karşılığında, Kral'dan toprak almış soylular ile sıradan halk arasındaki sınıftan olan kimse.

5. Chelmsford'daki Hayvan

Rob günün ilk ışıklarıyla uyandı. Ustası kendisinden önce uyanmış sabırsızlıkla etrafta dolaşıyordu. Berber'in güne neşeli bir şekilde başlamadığını hemen fark etti. Böyle sakın başladığı bir günün sabahında Berber arabadan bir mızrak aldı ve ona nasıl kullanılacağını gösterdi. "İki elini de kullanırsan sana fazla ağır gelmez. Özel bir beceri gerektirmez. Elinden geldiği kadar bastıracaksın. Bir saldırganın bedeninin orta kısmını hedeflersen, mutlaka bir yerine batırırsın. Eğer onu yaralayarak hareketsizleştirebilirsen, ben de öldürebilirim. Anladın mı?"

Beceriksizce başını salladı.

"Şimdi, çocuk, hep tetikte olmalı ve silahımızı hep yakınımızda tutmalıyız. Ancak böyle hayatta kalabiliriz. İngiltere'deki en iyi yollar Romalıların yaptıkları bu yollardır. Ama bakımsız kaldılar. Haydutların gezginlere kolaylıkla saldırmasını engellemek için yolların iki tarafındaki çalılar temizlemek Kraliyetin sorumluluğu altındadır. Ama yolların büyük kısmında çalılar hiç kesilmemiş."

Atın nasıl bağlanacağını gösterdi. Tekrar yola çıktıklarında Rob sürücü oturağında Berber'in yanındaki yere oturdu. Hava güneşten dolayı çok ısınmıştı. Değişik korkularla doluydu içi. Berber sonunda Incitatus'u Roma yolundan çıkardı, kullanılmakta olduğu belli olan bir küçük yola girdi. Bakir ormanların koyu gölgeleri arasında ilerlediler. Omuzlarının etrafını saran bir kordondan, bir zamanlar iri bir baltayı onurlandırmış olan Sakson boynuzu sarkıyordu. Boynuzu ağzına götürdü. Boynuzdan oldukça gür ve kalın bir ses çıktı. Biraz patlamayı, biraz da inlemeyi andıran bir sestti bu. "Duyabilen herkese insanları boğazlamak ya da hırsızlık yapmak için yaklaşmadığımızı bildiriyor. Bazı ıssız yerlerde, bir yabancıyla karşılaşmak onu öldürmeye çalışmakla aynı şeydir. Boynuz bizim iyi ve güvenilir insanlar olduğumuzu ve kendimizi koruyabileceğimizi bildiriyor."

Berber'in önerisi üzerine, Rob da boynuzla işaret vermek istedi. Yanaklarını şişirip üflemesine karşın boynuzdan bir ses çıkmadı.

“Daha yaşı bir nefes ve biraz ustalık ister. Öğreneceksin, hiç endişe etme. Boynuz çalmaktan daha zor işler var.”

Yol çamurluydu. Sağa sola yayılan çalılar yolu çok kötü bir duruma sokmuştu. Arabayı dikkatle sürmek gerekiyordu. Bir dönüş sırasında araba çamura girdi. Tekerlekler göbeklerine kadar battılar. Berber derin bir soluk aldı.

Arabadan indiler, tekerleklerin altındaki çamuru çıkardılar. Sonra ormandaki ağaçlardan düşen kuru dalları topladılar. Berber dikkatli bir şekilde her iki tekerleğin ön tarafına odun parçaları yerleştirdi, yeniden dizginlerin başına geçti.

“Tekerlekler hareket edince dalları altlarına itmen gerekiyor” dedi, Rob J. başını salladı.

Berber, “haydi, TATUS” diyerek, atı yüreklendirdi. Arabanın okları ve deriden parçaları gıcırdadılar. “Tamam!” diye bağırdı.

Rob dalları gerektiği biçimde yerleştirmişti. At iki tekerlek arasında gerinerek arabayı hareket ettirmeye çalışıyordu. Tekerlekler tereddüt ettiler. Araba önce kaydı ama sonunda başardılar. Araba ileri doğru hareket etti. Berber dizginleri kendine doğru çektiğinde, araba artık yolun kuru kısmına ulaşmış, Rob’un gelip yerine oturmasını bekliyordu.

İkisinin de her tarafı çamur olmuştu. Berber Tatus’u bir çayın kenarında durdurdu. “Kahvaltılık bir şey yakalayalım” dedi, ellerini yüzlerini yıkarlarken. Arabadan bir söğüt sırıgı, birkaç kanca ve biraz ip aldı. “Bu bizim çekirge kutumuz” dedi. “Bu kutuyu dolu tutmak senin görevin.” Kutunun kapağını Rob’un elini içeri uzatabileceği kadar araladı. Çekirgeler Rob’un parmakları arasından sağa sola kaçışırken, Berber elini kutunun içine sokup bir tanesini yumuşakça tuttu. Elini dışarı çıkardığında, başparmağıyla işaret parmağının arasında kanatları kapalı bir çekirge duruyordu. Böceğin bacakları tutunacak bir yer arıyorlardı. Dört ön bacak insan saçı kadar incediler. Arkadaki iki bacak ise çekirgenin sıçramasını sağlayacak kadar güçlü ve daha etli idi.

Berber çekirgenin kafasının altındaki kısa, sert ve kabarık kısmının altından iğnenin nasıl geçirilebileceğini gösterdi. “Çok derine batırmayacaksın, yoksa melasını çıkarır ve ölür. Sen nerede balık tuttun?”

“Thames’te.” Balıkçılık konusundaki becerikliliğinden dolayı gurur duydu kendisinden. Babasıyla birlikte, geniş nehrin sularına soluca atarlardı. Babasının işsizlik dönemlerinde aileye yiyecek bir şeyler sağlamak amacıyla balık tutarlardı.

Berber, homurdanarak, “bu değişik bir balık tutma usulü” dedi. “Sırıkları biraz bırak ve sürünme durumuna geç.”

En yakındaki su birikintisini yukarıdan gören bir yere kadar dikkatle sürünerek gittiler, yüzükoyun yere uzandılar. Rob adamın kaçık olabileceğini düşünüyordu.

Dört balık sanki bir camın içine gömülmüşler gibi hareketsiz duruyorlardı.

“Küçük bunlar” dedi Rob fısıltıyla.

“Tam yenebilecek büyüklükte” dedi Berber, nehir kıyısından geriye doğru sürünürlerken. “Senin büyük nehir alabalıkları sert ve yağlıdır. Birikintinin ortasına nasıl toparlandıklarını gördün mü? Bu balıklar akıntıya karşı beslenirler, lezzetli bir yemin kendilerine gelmesini beklerler, sonra akıntı yönünde aşağıya doğru giderler. İnsandan kaçarlardı ve dikkatlidirler. Nehrin hemen yanında oturursan seni görebilirler. Kıyıda sert bir hareket yaparsan, seni hissedip sağa sola dağılırlar. İşte bu yüzden uzun sırık kullanıyoruz. Daya şuraya sırtını, çengeli birikintinin tam üzerine hafifçe bırak ki, akıntı onu balığa doğru götürsün.”

Rob, çekirgeyi söylenen yere doğru sallarken Berber dikkatli bakışlarla onu izledi. Biraz sonra sırığın her noktasında hissedilebilecek kadar sert bir darbe Rob’un kollarına kadar ulaşarak onu heyecanlandırdı. Göremedikleri bir balık, sanki masal hayvanı bir ejdermiş gibi vuruyordu sırığa. Bundan sonra Rob, kendisini Thames’te balık tutuyor gibi hissetti. Sabırla bekledi. Alabalığa, kendisini kötü yazgısına götüreceği zamanı verdi. Sonra sırığın ucunu kaldırdı, balığın ağzındaki iğneyi, tıpkı babasının kendisine öğrettiği gibi çekti. Balığın ilk debelenmeleriyle birlikte onu dışarı çıkardığında, tam yenecek kıvamda olduğunu gördüler. Sırtı, cilalanmış ceviz ağacı gibi parlıyordu. Parlayan yan tarafları gökkuşağı kırmızısı rengindeydi. Siyaha çalan yüzgeçlerinin üzerinde taze portakal renginde benekler vardı.

“Beş tane daha bulalım” dedi Berber, sonra ormanın içinde gözden kayboldu.

Rob iki tane tuttu, bir başkasını kaçırdı, dikkatli hareketlerle başka bir birikintiye geçti. Alabalıklar çekirgeye doymuyorlardı. Berber bir şapka dolusu vişne ve yabancı soğanla döndüğünde Rob altıncı balığı temizliyordu.

“Günde iki kez yemek yeriz” dedi Berber, “güneş doğduktan bir süre sonra ve akşam erkenden, tıpkı bütün uygarlaşmış insanlar gibi.”

Altıda kalkıp, öğle yemeği yemek

Saat beşte akşam yemeğini yiyip, sonra uyumak

İnsanın ömrünü uzatır on kat

Tütsülenmiş domuz eti vardı yanında, kalın dilimler halinde kesti. Domuz eti hazırlanınca, alabalıkları una buladı ve kahverengileşinceye kadar yağda kızarttı, üzerine soğanları ve mantarları ekledi.

Üstlerinden buharlar çıkan alabalıkların kılçıkları kolaylıkla ayıklanabildi. İri kemikleri ortaya çıktı. Balık ve eti yerlerken, Berber geri kalan tatlandırılmış yağın içinde arpa ekmeği kızarttı. Kızarmış ekmeğin üstünü sahandaki kabarcıklar çıkıncaya kadar pişirip akışkan hale getirdiği peynirle kapladı. Son olarak, kendilerine balıkları armağan etmiş olan derenin tatlı suyundan içtiler.

Berber şimdi daha iyiydi. Şişman bir adamın iyi hareket edebilmesi için mümkün olduğunca yemesi gerekiyordu. Rob bunu fark etmiş ve Berber’in çok iyi bir aşçı olduğunu anlamıştı. Berber’in ağzına atacığı her lokmayı günün özel bir olayı olarak gördüğünü hissetti. İç çekti, maden ocaklarında bu kadar iyi yemek yiyemeyeceğini biliyordu. Kendisinden istenen işler için de, yapılamayacak işler değil, diye düşündü. Memnundu halinden. Çünkü, çekirge kutusunu rahatlıkla dolu tutabilir, alabalık avlayabilir, araba ne zaman çamura sapsansa tekerleklerin altına çalı çırpı koyabilirdi.

Köyün adı Famham idi. Burada çiftlikler vardı. Küçük çirkin bir han, önünden geçerlerken sağa sola dökülmüş bira kokularını

duydukları bir birahane, bir demir ocağının yakınında bulunan uzun ağaç direkleri olan 'bir nalbant dükkânı, kesilmiş keresteler bulunan bir hızar dükkânı ve yöre sorumlusunun binası burada gördüklerinden bazılarıydı. Yöre sorumlusunun yeri, dikdörtgen bir meydana bakıyordu. Fakat bu meydan, caddenin ortasına doğru yumurta yutmuş bir yılanı andırırcasına genişlediği için tam bir dikdörtgen değildi.

Berber köyün dış kısmında durdu. Arabadan küçük bir davul ve tokmak alarak Rob'a verdi. "Çal."

Incitatus, ne yapacaklarını biliyordu. Başını kaldırarak kişnedi, ön ayaklarını kaldırarak arka ayakları üzerinde koşmaya başladı. Rob gururlu bir tavırla sürekli davula vuruyordu. Caddenin iki tarafındaki insanların heyecanlanması onu da etkilemişti.

"Eğlence bugün öğleden sonra" diye bağırdı Berber. "Küçük ya da büyük insan hastalıkları iyileştirilir, her türlü sağlık sorunu çözülür! Bugün öğleden sonra!"

İri adaleli kolları kir pas içindeki nalbant onlara yaklaştı, körüğünün ipini çıkararak önlerinde durdu. Hızarcının avlusundaki iki çocuk bir yere yığmakta oldukları keresteleri bırakarak davul sesine doğru koştular. Çocuklardan biri geri dönüp hızla koşmaya başladı. "Nereye koşuyorsun, Giles?" diye bağırdı diğeri.

"Eve gidip Stephan ve diğerlerini getireceğim."

"Bize uğrayıp kardeşime de haber ver!"

Berber onaylarcasına başını salladı. "Herkes haber ver" diye seslendi.

Çocuklar onları izleyen insanların arasına karışırken, kadınlar da evlerinden dışarı çıkıp birbirlerine sesleniyor, aralarında konuşuyorlar ve kırmızı vagonu havlayarak arkasından takip eden köpeklerle gülüyorlardı.

Berber, arabayı ağır ağır sokağın bir ucundan öteki ucuna kadar götürdü, sonra geriye döndürüp baş tarafa geldi.

Hanın önünde güneşlenmekte olan ihtiyar bir adam gözlerini açıp dişsiz ağzıyla bu karışıklığa gülümsedi. Birahane içki içenler ellerinde bardaklarıyla dışarı çıktılar. Arkalarından meyhaneci kız da ıslak ellerini önlüğüne silerek onların arkasından dışarı çıktı. Gözleri ıslıl ıslıl parlıyordu.

Berber küçük meydanda arabayı durdurdu. Arabadan dört tane katlanmış oturak aldı, oturakları açarak yanyana koydu. “Buna bank denir” dedi Rob’a, oturaklardan oluşturduğu küçük sahneyi işaret ederek. “Yeni bir yere gelince, bu sahneyi hemen kuracaksın.”

Oturakların üzerine Berber’in içlerinde ilaç olduğunu söylediği ağızları tıkaçlı küçük yassı şişelerle dolu bir sepet koydular. Berber arabanın içine girip gözden kayboldu, kısa süre sonra perdeyi çıkardı.

Rob, oturaklardan birinin üzerine oturmuş, hızlı hızlı yürüyerek ana caddeye girmekte olan insanları seyrediyordu. Giysileri una bulaşmış değirmenci geldi. Rob, tünikleri ve saçlarında onun aşına olduğu kereste tozu ve yoncalar bulunan iki kişinin marangoz olduğunu anladı. Aileler yere yerleştiler, sahneye yakın bir yerde bulunmak için bir süre bekleyeceklerdi. Kadınlar, örgü örüp, mekik oyası yaparak oyalanıyorlar, çocukların bir kısmı çene çalıyor, bir kısmı da birbirleriyle didişiyorlardı. Bir grup köy delikanlısı Rob’a bakıyordu. Rob gençlerin kendisine hayranlıkla ve imrenerek baktıklarının farkındaydı. Çalımlı bir tavırla onları etkileyecek şekilde hareket ediyordu. Ama kısa süre sonra, bu budalaca tavrını değiştirmek zorunda kaldı. Çünkü Berber gösterişli bir hareketle sahneye çıktı. Şimdi kendisi de bir izleyiciydi.

“İyi günler, iyi yarınlr” dedi, Berber. “Farnham’da olmaktan memnunum.” Sonra hokkabazlığa başladı.

Kırmızı ve sarı renkli iki topu eliyle havaya atıp yere düşürmeden tutuyordu. Elleri hiç hareket etmiyor gibiydi. Görülebilecek en güzel şeydi bu!

İri parmaklarıyla topları sürekli daire yapacak şekilde yukarıya doğru gönderiyordu. Toplar, başlangıçta ağır hareket ediyorlardı. Bir süre sonra neredeyse görülemeyecek bir süratle yükselip düşmeye başladılar. Alkışlanınca, elini tüniğine atıp bir yeşil top daha çıkardı. Sonra bir mavi top. Ve, ooo, bir de kahverengi.

Bunu yapabilmek harikulâde bir şey, diye düşündü Rob.

Berber’in toplardan birini düşüreceği endişesiyle nefesini tutmuştu ama o beş topu da rahatlıkla havaya atıp tutabiliyordu. Bu

arada, konuşuyor, insanları güldürüyor, hikayeler anlatıp, şarkılar söylüyordu.

Sonra sicimden halkaları ve tahta tabakları havaya atıp tuttu. Bunu usta işi sihirbazlıkları izledi. Bir yumurtayı ellerinde görünmez hale getirdi. Bir çocuğun saçlarından bir madeni para çıkardı, bir mendilin rengini değiştirdi.

“Bir kadeh birayı yok edersem, büyülenmiş olur musunuz?”

Herkes alkışladı. Meyhaneci kız hemen birahaneye gidip köpüklü bir bira kadehi ile döndü. Berber, kadehi dudaklarına götürdü, içindeki birayı tek dikişte içti. Nazik kahkalarından ve alkışlardan sonra izleyenleri eğilerek selamladı. Sonra izleyenler arasındaki kadınlara bir kurdelaya sahip olmak isteyen olup olmadığını sordu.

“Aa, tabii!” diye bağırdı, meyhaneci kız. Genç, etine dolgun bir kadındı. Yanıtı o kadar kendiliğinden ve yapmacıksızdı ki, kalabalığın gülüşmesine neden oldu.

Berber’in gözleri genç kızinkiyle buluştu ve gülümsedi ona. “Adın ne senin?”

“Şeyy, Amelia Simpson, efendim.”

“Bayan Simpson mu?”

“Evli değilim.”

Berber gözlerini kapattı. “Yazık” dedi, çapkın bir ses tonuyla. “Kurdelanın rengi ne olsun, Bayan Amelia?”

“Kırmızı.”

“Uzunluğu.”

“Bir buçuk metre tam işime yarar.”

“Umarım yarar” diye mırıldandı, kaşlarını kaldırarak.

Kalabalıktan edepsizce kahkahalar yükseldi. Ama Berber anlamazlıktan geldi. Bir ipi keserek dört parçaya böldü, sadece ellerini hareket ettirerek, yeniden tek bir ip haline getirdi. Bir başörtüsünü bir halkanın üzerine koydu, sonra örtüyü kaldırdı altından bir ceviz ağacı parçası çıktı. Bundan sonra herkesin şaşkın bakışları arasında, parmaklarını ağzına götürdü, dudaklarının arasından bir şey çıkarırken, bir an durdu ve izleyicilere ağzından çıkarmakta olduğu şeyin kırmızı kurdelanın ucu olduğunu gösterdi.

Kalabalık kurdelanın yavaş yavaş ağzından çıkışını izlerken,

Berber'in vücudu öne doğru eğilmiş, gözleri şaşlaşmıştı. Gergin kurdelanın ağzındaki ucunu tuttu. Öteki eliyle kamasını aldı, dudaklarına yaklaştırarak kurdelayı kesti ve meyhaneci kıza verdi.

Genç kızın yanında duran köyün hızarıcısı elindeki tahta mezro ile kurdelayı ölçtü. "Tam bir buçuk metre" dedi yüksek sesle. Kalabalıktan büyük bir alkış yükseldi.

Berber gürültünün bitmesini bekledi. Şişelere doldurduğu sepeti havaya kaldırdı.

"Efendiler, bayanlar, genç kızlar!

Benim Özel İlacım benzersizdir...

Payınıza düşen süreyi uzatır, vücutlarındaki yıpranmış dokuları canlandırır. Sertleşmiş eklemlerinizi yumuşatır, kol ve bacaklarınıza güç verir. Feri kaçmış gözlerinizi parlatır. Hastalıkları sağlığa dönüştürür. Saç dökülmesini engeller, dazlak kafalarda saç çıkarır. İyi göremeyenlerin gözlerini iyileştirir, bulanık zihinleri keskinleştirir.

En iyi kuvvetlendiriciden daha etkili, mükemmel bir meyve özüdür. İç temizleyici pomatlardan daha tatlı bir bağırsak temizleyicidir. Özel ilacım, vücudunuzdaki şişlerle ve kanlı akıntılarla savaşır. Bebekleri rahatlatır, kadınların ağrılarını azaltır. Denizcilerin kıyıya taşıdıkları dişeti hastalıklarını yok eder. Hem insana hem hayvana iyi gelir. Sağırılık, göz acıması, öksürük, yorgunluk, mide ağrıları, sarılık, humma ve sıtma gibi dertlere devadır. Her tür hastalığı tedavi eder. Bütün üzüntülerinizi sizden uzaklaştırır!.."

Berber çok ilaç sattı. Sonra birlikte bir perde kurdular. Berber-cerrah hastaları bu perdenin arkasında muayene etti. Hastalar, uzun bir kuyruk oluşturdular. Berberin verdiği ilaçlar karşılığında ona bir ya da iki peni verdiler.

O akşam birahane de kızarmış ördek yediler. Rob hayatında ilk kez parası ödenmiş bir yemek yiyordu. Rob yemeği lezzetli buldu, Berber ise etin fazla kızartıldığından yakındı, şalgamların fazla yumuşatılmış olmasına söylendi. Daha sonra masaya bir İngiltere adası haritası getirdi. Rob ilk kez bir harita görüyordu. Berber'in parmakları birkaç ay içinde geçecekleri dolambaçlı yollar üzerinde kayarken Rob büyülenmiş gibi izliyordu onu.

Nihayet, gözleri kapanmaya başladı. Uykuda sendeleyerek kamp kuracakları yere döndü. Parlak bir ay vardı. Yatağını hazırladı. Son birkaç günde o kadar çok şey olmuştu ki, şaşkına dönmüş halde uyumaya çalışıyordu.

Yarı uykulu yıldızlara bakarken, Berber çıkageldi, yanında başka biri vardı.

“Güzel Amelia” dedi Berber. “Güzel bebek. Bu istekli dudakları bir kez görünce, senin için hayatımı verebileceğimi anladım!”

“Sallanıyorsun, dikkat et, düşeceksin” dedi genç kadın.

Rob yatağına uzandı, ıslak öpüşme seslerini, çıkarılan giysilerin hışırtılarını, gülüşmeleri ve sık nefes alıp verişlerini dinledi. Sonra yere yayılan postların çıkardığı sesleri.

“Midemden dolayı ben alta geçsem iyi olur” dediğini duydu Berber’in.

“En büyük mide” dedi kız alçak sesle, “yaramaz bir çocuk gibi, kalın bir yorganın üzerinde sıçramak gibi bir şey olacak herhalde.”

“Hayır o değil, tatlım, benim büyük yorganım işte burada.”

Rob kızın bütün vücudunu çıplak görmek istiyordu ama başını o tarafa çevirmeye cesaret ettiğinde, kız artık ayakta değildi. Solgun ışıktaki görebildiği sadece kalçaları oldu.

Berber gürültülü bir şekilde nefes alıp veriyordu. Ama dikkat etmelerine rağmen bağırabilirdi de. Az sonra, Berber’in iri tombul ellerinin yan yana duran iki beyaz yuvarlağa uzandığını gördü.

“Ah, bebeğim!”

Kız inledi.

Kendisinden önce uyudular. Rob da bir süre sonra uyuyabildi. Rüyasında Berber’i gördü, hâlâ hokkabazlık yapıyordu.

Şafakla birlikte uyandı, kadın gitmişti, hava da serindi. Kampı toplayıp, Farnham ahalisi henüz mışıl mışıl uyumaktayken köyden ayrıldılar.

Güneş doğduktan bir süre sonra bir böğürtlen çalısına rastladılar. Durup bir sepet böğürtlen topladılar. Berber rastladıkları bir çiftlikten at yemi aldı. Kahvaltı için durduklarında, Rob ateş yaktı ve domuz eti ve peynirli ekmek pişirdi. Berber bir tasın içine dokuz yumurta kırdı, üzerine bol miktarda katılaşmaya yüz tutmuş

kaymak ilave etti. Köpükleninceye kadar bunları çırpı, yumuşak bir kek oluncaya kadar karıştırdı. Kekin üstünü böğürtlenle kapladı. Hazırladığı yemeği sabırsızlıkla yerken duyduğu memnuniyet belli oluyordu. Bu arada Rob da payına düşeni yedi.

Aynı gün öğleden sonra çiftliklerin ortasında yer alan büyük bir kalenin yanından geçtiler. Rob kalenin burcunun altındaki insanları ve mazgal siperlerini görebiliyordu. Berber atı tırıs kaldırdı. Çünkü buradan hemen uzaklaşmak istiyordu.

Ancak üç atının arkalarından kendilerini takip ettiğini gördüler. Atlılar yanlarına gelince arabayı durdurmalarını istediler.

Acımasız ve ürkütücü görünümlü silahlı adamlar, süslü arabayı merakla incelediler. “Ne iş yapıyorsun sen?” diye sordu, parlak zırhıyla rütbeli biri olduğu anlaşılan kişi.

“Berber-cerrah, efendim” diye yanıtladı Berber.

Adam tatmin olmuş gibi başını sallayarak, atını geriye döndürdü.

“Takip et.”

Muhafızlarla birlikte, toprak siperlerin üzerine oturtulmuş ağır bir kapıdan geçtiler, sonra uçları sivriltilmiş kütüklerden oluşan savunma çitlerinin içindeki ikinci bir kapıdan. Kalenin çevresini dolaşan içi su dolu hendeğin üzerindeki asma köprüyü aştılar. Rob böyle bir resmi durumla ilk kez karşılaşılıyordu. Bu devasa kalenin temeli vardı. Duvar yarısına kadar taşlandı. Üst tarafları ise keredendi. Revakta ve yan duvarın çatı ile birleştiği yerdeki üçgen kısımda anlaşılmaz yontular vardı. Çatı oku altın kaplamaydı ve pırl pırl parlıyordu.

“Avluya gelince arabadan inin. Cerrahi araçlarını da yanında getir.”

“Sorun nedir, efendim?”

“Ayağı yaralı bir köpek var.”

Araçlarla ilaç şişeleri ellerinde, adamı kalenin mağarayı andıran holünde takip ettiler. Holün tabanı taşlarla süslenmişti, sağa sola hasır otları yayılmıştı. Hasır otları eskimiş oldukları için değiştirilmeleri gerekiyordu. Çevredeki eşya küçük devlere bile geniş gelirdi. Üç duvarın üzerinde kılıçlar, kalkanlar ve mızraklar sıralanmıştı. Kuzey duvarında zengin ama renkleri solmuş goblenler bu-

lunmaktaydı. Bunların karşısında koyu renkli ağaçtan yontulmuş bir taht duruyordu.

Ortadaki şömine soğuktu ama burada hâlâ geçen kıştan kalmış bir duman kokusu hissediliyordu. Bu koku, ocağın yanına uzanmış bir tazının önünde durduklarında çok daha fazla hissedilir hale geldi. “On beş gün kadar önce bir tuzakta iki parmağını kaybetti. Önce muntazaman iyileşiyordu yara, sonra iltihaplandı.”

Berber başını salladı. Tazının yanı başındaki bir gümüş tasta duran eti aldı, iki ilaç şişesinin içindekileri bunun üzerine boşalttı. Tazı, sulanmış gözleriyle Berber’e bakarak homurdandı. Berber kâseyi yere koyunca hemen ilacı yalamaya başladı.

Berber’in başka çaresi olmadığı için, tazı tekrar yere yatınca önce ağzını, sonra da pençelerini kullanamamasın diye ayaklarını sıkı sıkı bağladı.

Yarayı kesince tazı inledi, bütün vücudu titredi. Çok kötü kokuyordu yara, içinde kurtçuklar oluşmuştu.

“Başka bir parmağını da kaybedecek.”

“Sürünerek yürümemesi gerek. Doğru dürüst tedavi et” dedi adam soğuk bir ses tonuyla.

Berber işini bitirince pençedeki kanı, geri kalan ilaçla temizledi, sonra hayvanın pençesini bir bezle sardı.

“Ücretim, efendim?” diye sordu, nazikçe.

“Kontun avdan gelmesini beklemen gerekiyor, ondan iste” dedi şövalye ve oradan ayrıldı.

Köpeğin bağlarını yumuşak hareketlerle çözdüler, aletleri alıp arabaya döndüler. Berber, oradan ayrılmalارına izin verilmiş gibi arabayı ağır ağır sürüyordu.

Gözden kaybolduklarına emin olunca, yere tükürerek, “belki de kont günlerce dönmeyecek. Döndüğünde köpek iyileşmişse belki para verir, bu aziz kont. Eğer köpek ölmüşse ya da kabızlıktan keyfi yerinde değilse bizi kamçılatabilir bile. Efendilerden uzak dururum, şansımı köylerde ararım” dedi, atın dizginlerine asıldı.

Ertesi gün Chelmsford’a ulaştıklarında Berber daha keyifliydi. Fakat bir merhem satıcısı kendilerinden önce gelmiş, gösteri yap-

maya başlamıştı. Portakal rengindeki tüniğinin üzerinde süslemeler bulunan şık görünümlü bir adamdı bu. Beyaz bir yele takmıştı boynuna.

“Ne hoş karşılaşma, Berber” dedi onu tanıyarak.

“Selam, Watt. Ayın duruyor mu?”

“Hayır, hastalandı ve huysuzlaştı. Onu balıkları yemlerken kullanıyorum.”

“Yazık, benim ilacımdan vermemişsin. Onu iyileştirirdi.”

Birlikte g l    ler.

“Yeni bir ayım var. Görmek ister misin?”

“Neden olmasın” diye yanıtladı Berber. Arabasını bir ağacın altına çekip atı otlamaya bıraktı. Bu arada kalabalık toplanıyordu.

Chelmsford büyük bir k y d .  zleyici sayısı da fazlaydı.

“Hiç g re  yaptın mı?” diye sordu Berber Rob’a.

Başını salladı Rob. G re meyi seviyordu. G re  Londralı i  i sınıfı çocuklarının her gün yaptıkları bir spordu.

Watt, gösterisine tıpkı Berber gibi, hokkabazlık yaparak başladı. Hokkabazlıkta oldukça becerikli, diye düşündü Rob. Ama masal anlatı ı Berber’inki kadar iyi değildi.  zleyiciler daha az gülüyorlardı. Ama ayıdan ho landılar.

Kafes bir gölgelikte duruyordu.  zerine bez  rt lm   t . Watt örtüyü kaldırınc  kalabalıktan mırıltılar yükseldi. Rob daha önce de gösteri ayısı g rm   t . Altı yaşındayken babası onu Swann Han’a ayı izlemeye g t rm   t . Ayı çok iri g r nm   t  gözüne. Ama Watt, ağızına kafes geçirilmiş bu ayıyı uzun bir zincirle bankın yanına götürürken, o ayının daha küçük olduğunu farketti.  ri kıyım bir köpekten biraz daha büyüktü. Ama çok zeki olduğu belli oluyordu.

“Ayı, Bartram” diye tanıttı Watt.

Ayı aldığı komut üzerine yere uzandı ve  l  taklidi yaptı. Bir topu yerde yuvarladı sonra geri getirdi. Bir merdivene tırmandı, indi. Watt fl tle herkesin çok sevdiği tahta kundura dansı Carol’u çalıyor ayı da dans ediyordu. Ayının hantal bir şekilde dans edi i izleyenlerin o kadar hoşuna gitti ki her hareketini alkı lıyorlardı.

“Ve  imdi” dedi Watt, “Bartram kendisine meydan okuyan

herkesle greecek. Onu yere serecek kişiye ücretsiz olarak Watt merheminden verilecek. Her türlü hastalık için mucizevi bir ilaçtır.”

İzleyiciler gülümsediler ama Watt’a yaklaşan olmadı.

“Gelin, greiler” dedi Watt azarlarcasına.

Berber’in gözleri ııldadı. “Burada korkusuz bir genç var” dedi yüksek sesle.

Rob, çok aırmasına ve çok merak etmesine karşın kendisini ileri sürülmüş halde buldu. İstekli eller Rob’un n tarafa yaklaşmasına yardımcı oldu.

“Benim oğlum senin ayına meydan okuyor, Watt arkadaş” dedi Berber.

Watt başını salladı. Birlikte güldüler.

Anneciğim! diye mırıldandı Rob donakalmı vaziyette.

Bu gerçek bir ayıydı. Arka bacaklarının üzerine dikilmiş, kocaman tüylü başını Rob’a doğru uzatmıtı. Bu bir tazı ya da Carpenter Caddesi’ndeki oyun arkadaşları değildi. Kocaman omuzları, kalın kol ve bacakları olan gerçek bir ayıydı. İçgüdüsel olarak sahneden aşağı atlayıp kaçmak geldi içinden. Ama böyle yapmak Berber’i ve kendisinin varlığı için onun sunduğ u her şeyi reddetmek olacaktı. Biraz cesaret göstererek hayvanın karşısına geçti.

Kalbi gümbür gümbür atıyordu. Ayının etrafında dolatı ağı r ağı r. Tecrübeli greilerin yaptığı gibi ellerini açarak sağ a sola hareket ettirmeye baladı. Belki de iyi yapamıyordu bu hareketi. Biri si kıkırdadı. Ayı sesin geldiğ i yere baktı. Rob, dmanının insan olmadığ ını unutmamaya çalışarak, sanki başka bir delikanlı ile greiyormu gibi hissetmeye çalıştı kendisini. Aniden ayıyı kavrayarak yere drmeye çalıştı. Ama kocaman bir ağ aı yerinden oynatmaya çalışmak gibi bir şeydi bu.

Bartram pençelerinden birini kaldırdı ve hafifçe vurdu ona. Ayının penelerindeki tımaklar ıkarılmıtı ama Rob bu tokatla sahnenin tam ortasında yere dt. Dehete düşmekten de öte bir duygu kaplamıtı iini. Kaçmaktan başka yapabileceğ i bir şey olmadığ ını biliyordu. Bartram ise yanılı tıcı bir çeviklikle ayaklarını sürüyerek apal apal yürüyordu sahnede. Rob, ayağ a kalkınca ayı bedenini elleriyle sardı. Yüzü ayıninkine değ iyordu. Ayının

bumunu ve ağzını hissetti. Boynunda karmakarışık siyah tüyler vardı. Geceleri üzerinde uyuduğu post gibi kokuyordu. Ayı henüz tam büyümemişti. Rob da öyle. Ayıdan kurtulmaya çalışıyor ama ayının küçük, umutsuz kırmızı gözlerini görebiliyordu sadece. Ayının da kendisi kadar korktuğunu anladı Rob. Ama duruma hakim olan oydu. Bir karşı hareket yapması gerekiyordu. Bartram ısıramıyordu ama ağzındaki ağızlık olmasa ısırabileceği ortadaydı. Deri kafesi Rob'un omuzlarına dayadı. Nefesi sertti ve kokuyordu.

Watt'ın eli hayvanın boynundaki küçük tutamaca uzandı. Sapına dokunmadı ama ayı gene de titrek sesler çıkararak korkuyla geri çekildi. Rob'u bıraktı ve sırtüstü yere yuvarlandı.

"Sıkı sıkıya tut onu aptal" diye fısıldadı Watt.

Kendisini yere atıp ayının omuzlarındaki siyah posta dokundu. Hiç kimse aldanmamıştı, birkaç kişi kaba kaba güldü. Ama kalabalık bu gösteriden hoşlanmıştı. Watt Bartram'ı kafesine soktu. Rob'un yanına gelerek, söz verdiği gibi, ona içinde merhem bulunan küçük bir tas verdi. Bundan hemen sonra yara ilacını ve yararlarını tanıtmaya başladı.

Rob da çevik adımlarla arabaya doğru yürüdü.

"Çok iyi güreştin" dedi Berber. "Tam ortasından daldın. Bunun biraz kanıyor herhalde?"

Bumunu çekti Rob. Şanslıydı. "Az kalsın bir tarafımı kıracaktı" dedi asık suratla.

Berber sırtarak başını salladı. "Boynundaki tasmanın sapını fark ettin mi? O tasma hayvanı boğabilir. Hayvan emre itaat etmezse o sap bükülerek tasmayı daraltır ve hayvanı boğar. Ayılar böyle eğitilir." Elini Rob'a uzatarak arabanın koltuğuna çıkardı onu. Kaptaki merhemden biraz alarak iki parmağının arasında ovuşturdu. "Donyağı ile domuz yağı karışımı. Biraz da koku. Ama iyi sattı" dedi gülerek. Bir yandan da Watt'a para vermek için kuyruğu girenlere bakıyordu. "Bir hayvan zengin olmayı garantiler. Sincap, keçi, horoz, porsuk ve köpekle gösteri yapanlar var. Hatta kertenkelelerle bile. Genellikle yalnız çalıştığım zaman kazandığımdan daha fazla kazanıyorlar."

At dizginlere yanıt vererek ormanın serin yerlerine doğru gö-

türmeye başladı arabayı. Chelmsford ve güreş yapan ayı arkalarında kalmıştı artık. Rob hâlâ hafifçe titriyordu. Hiç konuşmadan koltukta oturmuş, düşünüyordu. “O halde neden bir hayvanla gösteri yapmıyorsun?” diye sordu alçak sesle.

Berber oturağında yarım bir dönüş yaptı. Dostça bakan mavi gözleriyle Rob’un gözlerine baktı. Dudaklarındaki gülümsemeden daha fazla bir şey söylüyordu sanki.

“Sen varsın ya” dedi.

6. Renkli Toplar

Hokkabazlıkla başladılar. Rob gösterinin daha başından itibaren hiçbir zaman böyle harikulâde bir şeyi yapamayacağını düşündü.

“Dik dur ama vücudun gevşek olsun. Eller yana. Kollarını yere paralel oluncaya kadar yukarı kaldır. Avuç içlerini yukarıya doğru çevir.”

Berber dikkatle inceledi onu, sonra onaylama anlamında başını salladı. “Avuçlarına bir tepsi yumurta koymuşum gibi yapmalısın. Tepsi bir an bile bir yana yatmamalı. Aksi halde yumurtalar kayıp düşer. Hokkabazlıkta da öyledir. Kolların aynı düzlemde durmazsa toplar yere düşerler. Anladın mı?”

“Anladım, Berber.” Midesinde bir ağrı hissetti.

“Ellerini su içerken yaptığın gibi bük.” Tahta topları eline aldı. Kırmızı topu Rob’un sağ eline, mavisini ise sol eline koydu. “Şimdi hokkabazlar gibi topları havaya at ama aynı anda.”

Toplar baş hizasının yukarısına kadar yükselip yere düştüler.

“Dikkatle bak. Kırmızı top daha fazla yükselir, çünkü sağ elin, sol elinden daha kuvvetlidir. Bundan dolayı ayarlama yapmasını öğrenmen gerekiyor. Topların aynı seviyeye yükselebilmesi için sağ elinle daha az, sol elinde daha fazla güç kullanmalısın. Bu şekilde toplar daha fazla yükselirler. Hokkabazın başını geriye çekip güneşe bakarak topaların nereye gittiğini anlayacak kadar vakti olmaz. Çünkü yapacak çok şeyi vardır. Toplar buradan daha yükseğe çıkmamalı” dedi ve Rob’un alına hafifçe dokundu. “İşte böyle, bak, başını kıpırdatmadan topları görebilirsin.”

Kaşları çatıldı. “Başka bir şey. Hokkabazlar hiçbir zaman topu *atmazlar*. Toplar *fırlatılırlar*. Elinin ortası bir an için yükselir, böylece avucundaki çukur yok olur, elin düzleşir. Elinin ortası topu dimdik yukarı atar, bu arada bilek hafifçe bükülür, kolun dirsek ile bilek arasındaki kısmı yukarıya doğru hafifçe hareket eder. Dirsekten omuza kadar olan kısım hareket etmemelidir.”

Topları yerden alıp Rob’a verdi.

Hertford’a geldikten sonra, Rob sahneyi kurdu. Arabadan Ber-

ber'in ilaç şişelerini getirdi. Sonra da iki tahta topu havaya atıp tutma denemesi yaptı. Ellerini iyice uzatmıştı ileriye doğru. Zor görünmüyordu ama topu döndürerek atarsa yönünün değiştiğini fark etti. Gereğinden fazla fırlatırsa, top, ya yüzüne düşüyor ya da omuzundan arkaya düşüyordu. Bir elini daha gevşek tutarsa da topun kendisinden uzaklaştığını gördü. Attı ve bu sefer tutabildi. Deneyerek doğru atışı bulmuş, kısa sürede topları havaya atıp tutmanın ilmini öğrenmişti artık. Akşam yemeğinden önce yeni hünerini gösterdiğinde Berber memnun görünüyordu.

Ertesi gün Berber arabayı Luton köyünün dış kısmında durdurdu ve Rob'a havaya atarak çarpıştırmadan bir elinden diğerine nasıl geçirebileceğini gösterdi. "Toplardan biri diğerinden önce atılır ya da daha yükseğe fırlatılırsa havada çarpışır" dedi.

Luton'daki gösteri başlar başlamaz, Rob iki topla ortalıktan kayboldu. Ormandaki küçük bir açıklıkta deneme yapıyordu. Mavi top kırmızı ile hafif bir ses çıkararak birkaç kez çarpıştı, sanki toplar kendisiyle alay ediyorlardı. Toplar düşüp yerde yuvarlanıyorlardı. Tekrar tekrar yerden toplayıp denemeye yeniden başlamak zorunda kalıyordu. Kendini aptal gibi hissetti, neşesi kaçtı. Fakat bir tarla faresi ve birkaç kuştan başka hiç kimse onu izlemiyordu. Denemeye devam etti. Sonunda, birincisi sol eline ulaşıp ikincisi daha az fırlatılırsa topların çarpışmadan tutulabileceklerini anladı. Başarmıştı. Berber'e göstermeden önce iki gün deneme yanılma çalışmaları ve sürekli tekrarlar yaptı. Sonunda yaptığından emin olarak ustasının önünde yaptı aynı işi.

Berber Rob'a şimdi de iki topa daire çizdirerek fırlatmayı gösterdi. "Göründüğünden daha zordur. İlk topu havaya atarsın, o havadayken, ikinci topu sağ eline alırsın. Sol el birinci topu tutar, sağ el ise ikinci topu havaya atar ve devam edersin, hop, hop, hop! Toplar senin atışlarınla süratle havaya yükselirler. Ama çıktıklarından daha az süratle aşağı inerler. İşte hokkabazların sırrı budur. Onlara bu yardımcı olur. Daha çok zamanın var."

Berber bir hafta sonu, Rob'a tek eliyle kırmızı ve mavi topu bir arada havaya atmayı öğretiyordu. Bir topu avucunda, diğerini onun ilerisinde, parmaklarının üzerinde tutması gerekiyordu. Elleri

büyük olduğu için sevindi. Çok deneme yaptı. Ama sonunda kırımızı topu attı, o eline düşmeden önce maviyi fırlattı. Eller aşağı yukarı dans ediyorlardı sanki, hop, hop, hop! Bulduğu her fırsatta deneme yapıyordu. İki topa daire çizdiriyor, bir elinden diğerine atıp tutuyor, iki topu sadece sağ eliyle atıp tutuyor, iki topu sol eliyle atıp tutuyordu. Topları daha az yükselttikçe atıp tutma hızını arttırabileceğini keşfetti.

Yolda bir mola verdiler. Berber, Bletchley kasabasında bir çiftçiden bir kuğu satın almak istiyordu. Kuş, bir yavru kuğudan biraz daha büyüktü. Ama Rob'un daha önce yemek yedikleri yerlerde gördüğü kümes hayvanlarından büyüktü. Çiftçi kuğuyu temizlenmiş olarak verdi. Berber kuşa özen göstererek üşenmeden yakınlardaki bir akarsuda yıkadı, sonra küçük bir ateşin üzerine bacaklarından astı ve tüylerini üttü.

Kuğunun içine kestane, soğan, iç yağı ve değişik otlar koydu. Değer verilen bir kuşa ancak böyle davranılırdı. "Kuğu eti kazınkinden daha lezzetlidir ama ördek eti kadar lezzetli değildir, özel soslarla yenmesi gerekir" dedi Rob'a şakacı bir ses tonuyla. Kuğunun içini tıka basa ince tuzlu domuz eti parçaları ile doldurdular. Berber sarı bir iple sıkı sıkı bağladı kuğuyu, sonra bir şişe geçirerek ateşin üzerine astı.

Rob, pişmekte olan kuğunun kokusunun yol açtığı keyif verici bir eziyetten yoksun kalmayacak kadar ateşe yaklaşarak hokkabazlık denemeleri yapıyordu. Alevlerin ısısı, domuz etinin yağlarını dışarı çıkarıyor, asılmış etin liflerine kadar işliyor, içyağı yavaş yavaş eriyerek kuşu içinden yağlıyordu. Berber bir şiş gibi kullandığı yeşil bir dalı ağır ağır çevirirken, ince domuz eti tabakası yavaş yavaş kuruyup dağlanıyordu. Kuşun pişirilmesi bitince ateşin üzerinden kaldırdı. Tuzlu domuz eti çıtırdayarak parçalara ayrıldı. Domuz etinin altındaki kuğu yumuşak ve lezzetli görünüyordu. Yağlı et tel tel olmuştu neredeyse. Çeşitli otlarla tatlandırılmıştı. Etin bir kısmını kuşun içine koydukları ısınmış kestane ve kaynamış taze meyve suyu ile yediler. Rob pembeleşmiş iri bir but yedi.

Ertesi sabah erkenden uyandılar, aceleyle toparlandılar. Yeni bir gün başlıyordu onlar için. Kahvaltı için bir yol kenarında durdu-

lar. Kuğunun göğüs etlerinin bir kısmını soğuk olarak kızarmış ekmek ve peynirle yediler. Kahvaltılarını bitirdikten sonra Berber, önce geçirdi sonra da Rob'a yeşil renkli üçüncü bir tahta top verdi.

Tarlalarda gezinen karıncalar gibi ilerliyorlardı. Costwold Tepesi hafif engebeli bir tepeydi. Bu yumuşak yaz havasında çok güzel görünüyordu. Vadinin kenarlarındaki tepelere köyler yaslanmışlardı. Rob'un Londra'da gördüğünden daha fazla taştan ev vardı bu yörede. Aziz Swithin Günü'nden üç gün sonra on yaşına basmıştı. Bundan Berber'e söz etmemişti hiç.

Annesinin bilerek uzun diktiği gömleğinin kolları şimdi tam yuvarlak bileklerine geliyordu. Berber onu çok çalıştırıyordu. Düzenli yapılması gereken ufak tefek işlerin çoğunu o yapıyor, arabadaki eşyayı durdukları her kasaba ve köyde indirip yeniden yerlerine yerleştiriyor, yakacak topluyor, su getiriyordu. Vücudu yedikleri iyi yiyeceklerle kemik ve adale yapıyordu. Zaten Berber de bundan dolayı çok yuvarlaktı. Kısa sürede çok güzel yiyeceklere alışmıştı.

Rob ve Berber birbirlerinin tarzlarına alışıyorlardı. Berber kamp ateşinin yanına bir kadın getirdiğinde Rob buna hiç şaşırıyordu. Kimi kez cinsel ilişki sırasında çıkan sesleri dinliyor, olan biteni görmek istiyordu. Ama çoğunlukla sırtını dönüp uykuya dalıyordu. Koşullar uygun olunca, Berber bir fırsat yaratıp geceyi bir kadının evinde geçiriyordu. Ama sabah olduğunda mutlaka arabada olurdu ve başka bir yere hareket ederlerdi.

Rob zamanla Berber'in gördüğü her kadına iyi davranmaya çalıştığını, gösterisini izleyenlere de aynı şekilde davrandığını fark etti. Berber-cerrah onlara Özel İlaç'ın Doğu'ya özgü bir ilaç olduğunu söylüyordu. Bu ilacın, sadece çok uzaklardaki Asurya'nın çorak arazilerinde bulunabilen Vitalia adlı bir bitkinin kurutulmuş çiçeklerinin öğütüldükten sonra demlendirilmesiyle elde edildiğini anlatıyordu. Ellerindeki ilaç azalınca, Rob Berber'in ilacın bileşimini hazırlamasında yardımcı olurdu. Ve gördü ki, ilacın bileşiminde büyük oranda her yerde bulunabilen likör vardı.

Birgün rastladıkları bir çiftçinin bir fıçı meteglini olduğunu ve

satmak istediğini öğrendiler. Böylece her yerde meteglin aramaktan kurtulmuşlardı. Herhangi bir tür içecek işe yarardı. Ama Berber kendisinin hep meteglin bulmaya çalıştığını söylerdi. Meteglin mayalandırılmış bal ile suyun karıştırılmasıyla elde ediliyordu. “Bir Gal buluşudur, çocuğum. Gallerin bize kazandırdığı az sayıda şeyden biridir. Meteglin adı, *meddyg* ile, yani onların dilinde ilaç ile *llyn*’in, yani sert likör, birleşmesiyle oluşmuştur. Galliler ilaçla likörü karıştırıp içerler. İyi bir yöntemdir. Çünkü meteglin dili yumuşattır, ruhu ısıtır.”

Rob, böylece, Uzak Asurya’dan getirildiği söylenen Hayat Otu *Vitalia*’nın, bir tutam güherçilenin bir galon meteglinle karıştırılmasıyla elde edildiğini anladı. Bir nitrat türü olan güherçile meteglinle karıştırılınca ilaç tadında sert bir içki haline geliyordu ama işin en önemli kısmı bunu mayalandırılmış bal ile tatlandırarak yumuşatmaktı.

Şişeler küçüktü. “Ucuza bir küçük fıçı meteglin alıp, şişelere doldurup pahalıya satarsın” dedi berber. “Bizim alanımız orta sınıfın ve yoksulların yaşadıkları yerlerdir. Bizim üstümüzde cerrahlar var, bizden fazla ücret alırlar. Bunlar bazen ellerini kirletmek istemedikleri için pis işleri, bir sokak köpeğinin önüne kemik atar gibi bize aktarırlar! Bu talihsizlerin üstünde de Allah’ın belası hekimler vardır. Bunlara çok değer verilir. Hekimler yüksek tabaka mensuplarına hizmet ederler. Çünkü en yüksek ücreti onlar alır.”

“Bu Berber’in neden sakal düzeltip saç kesmediğini hiç merak ettin mi? Çünkü yapacağım işi seçebilecek durumdayım. İşte sana bir ders, iyi öğren bunu: uygun bir ilaç hazırlayıp bıkıp usanmadan satmaya çalışacaksın, berber-cerrah da bir hekim kadar çok para kazanabilir. Sana öğrettiklerimi unutsan bile, bunu hep aklında tut.”

Satacakları ilacı hazırlarlarken, Berber eline küçük bir kap alıp bunun içine de aynı sıvıdan biraz koydu. Sonra giysisinin ön tarafına gitti elleri. Rob Berber’in Özel İlaç’ın içine akıtışını şaşkınlıkla izlerken, “benim Özel Karışımım bu” dedi Berber alçak sesle.

“Yarıdan sonra Oxford’da olacağız. Bölge yöneticisi Sir John Fitts, beni kaçırmamak için iyi para öder. On beş gün sonra da Briston’da olacağız. Oradaki Potter adlı hancı ben gösteri yapar-

ken bana hep yüksek sesle aşağılayıcı şeyler söyler. Bu tür insanlara karşı elimde onlara uygun küçük armağanlar tutmaya çalışırım.”

Oxford’a vardıktan sonra, Rob renkli toplanıyla egzersiz yapmak üzere ortalıktan hemen kaybolmadı. Bölge yöneticisinin kirli saten tünüğiyle ortaya çıkmasına kadar bekledi. İnce uzun boylu, çökük yanaklı, devamlı soğuk bir şekilde gülümseyen bir adamdı. Sanki sadece kendisinin anladığı bir şey vardı onu gülümseten. Rob, Berber’in ona önce rüşvet olarak para, sonra da bir şişe meteglin verdiğini gördü.

Bölge yöneticisi şişeyi açtı, içindeki sıvıyı sonuna kadar içti. Rob, yöneticinin içtiğinden tiksiniş tükürmesini ve bağırıp derhal tutuklanmalarını emretmesini beklerken, Lord Fitts, meteglini son damlasına kadar içti, sonra dudaklarını yaladı.

“Uygun.”

“Teşekkür ederim Sir John.”

“Birkaç şişe daha ver de eve götürüyüm.”

Berber, derin bir nefes aldı, bunu bekliyor gibi.

“Elbette, lordum.”

İçlerine işenmiş şişelerin üstüne öteki meteglin şişelerinden ayırt edilebilmeleri için küçük birer çizik atılmıştı. Arabanın özel bir bölümünde tutuluyorlardı işenmişler. Fakat Rob, gene de hata yapabileceğini düşünerek ballı likörden hiç içmedi. Özel Karışımların varlığı, bütün meteglinleri mide bulandırıcı hale getirmişti. Bu da Rob’un küçük yaşta bir alkol düşkünü olup çıkmasını engelliyordu.

Üç topu havaya atıp tutmak son derece zordu. Üç hafta buna çalıştı ama kayda değer bir başarı sağlayamadı. İki topu sağ eline, birini sol eline alarak başladı. Berber, başlangıçta zaten öğrenmiş olduğu bir elindeki topları atıp tutmasını söyledi. Artık zamanın geldiğini düşününce, aynı hızla üçüncüsünü de fırlattı. İki top aynı anda atılacaktı, sonra bir tanesi, sonra ikisi, sonra gene bir tanesi... diğer iki top arasında inip çıkan tek top güzel bir görünüm veriyordu. Ama gerçek bir hokkabazın yaptığı kadar ilerletememişti henüz üç topu. Toplar havada çarpıştıkça başına bir felaket gelmiş gibi hissediyordu kendini Rob.

Boş kaldıkça egzersiz yapıyordu. Geceleri uykusunda havada kuşlar gibi kolaylıkla danseden renkli toplar görüyordu. Uyanınca da rüyasında olduğu gibi yapabilmek istiyor ama beceremiyordu.

Üç topu da öğrendiğinde Stratford'ta idiler. Aslında üç topta da aynı yöntemle atıp tutması gerektiğini anladı. Sadece atıp tutma ritmini öğrenmişti. Üç top da sanki doğal olarak ellerinden çıkıp vücudunun birer parçasıymışlar gibi geri dönüyorlardı artık.

Berber memnundu. "Bugün benim doğum günüm. Bana güzel bir armağan verdin" dedi Rob'a. İki önemli olayı kutlamak amacıyla pazara gidip büyük bir geyik eti parçası satın aldılar. Berber eti kaynattı, üzerine yağ koydu, nane ve kuzukulağı ile terbiye etti. Birkaç küçük havuç ve tatlı armut ilave etti, üzerine biraz bira dököp kızarttı. "Senin doğum günün ne zaman?" diye sordu geyik etini yerlerken.

"Aziz Swithin Günü'nden üç gün sonra."

"Ama geçti! Neden bana söylemedin?"

Yanıt vermedi Rob.

Berber ona bakıp başını salladı. Sonra iri bir et parçası kesip Rob'un tabağına koydu.

O akşam Berber Rob'u Stratford'taki birahaneye götürdü. Rob tatlı sider içti. Berber ise taze biraları devirip, şarkılar söyleyerek bu özel geceyi şenlendirdi. Sesi çok güzel değildi ama şarkıları doğru söylüyordu. Bir şarkısını bitirdiğinde alkışlandı ve birahane-dekiler bira kadehlerini masalarının üzerine vurarak beğendiklerini belirttiler. İki kadın bir köşede oturuyordu. Birahane-de başka kadın yoktu. Kadınlardan biri genç, yapılı ve sanşındı. Öteki ince ve biraz daha yaşlıydı. Kahverengi saçlarında beyazlıklar oluşmuştu. Yaşlıca olan "bir tane daha" diye seslendi, rahat bir tavırla.

"Hiç doymuyorsunuz, Bayan" diye seslendi, Berber.

Arkasına yaslanıp bir şarkıya başladı:

*İşte size olgun bir dulun kur yapışını anlatan neşeli bir şarkı
Felaketine gitti kadın, bir rezili yatağına atarak
Övgüler düzüp çılgınca sevişti adam kadınlara
Ama kazık da attı kadına, bütün altınlarını çalarak!*

Şarkı bitince, kadınlar, elleriyle yüzlerini kapatarak, çığlıklar atıp kahkahalara boğuldular.

Berber kadınlara bira yollayıp bir şarkı daha söylemeye başladı:

Gözlerin hemen çarptı beni

Sar bedenimi kollarınla

Kahkahalar atacağız birazdan birlikte

Yemin etme şimdi boş yere

Berber, o kadar iri bedenden umulmayacak kadar çevik hareketlerle kadınlarla teker teker çılgınca dansetti. Birahanedeki öteki erkekler o dans ederken çığlıklar atarak el çırpıp dansa eşlik ediyorlardı. Dans ederken kadını havaya atıp tutuyor ve etrafında döndürüyordu. Kadın, Berber'den hoşlanmıştı, çünkü onun bedenindeki yağların altında bir yük atınıniki kadar güçlü adaleler olduğunu hissetmişti. Rob, Berber kadınları masalarına getirdikten biraz sonra dayanamayıp uyumaya başladı. Kadınların Berber'e kendisini taşımasında yardımcı olduğunu uyur uyanık fark etti. Birlikte kampa döndüler. Rob şaşkınlık içindeydi.

Ertesi sabah uyandığında, üçünü, arabanın altında ölmüş iri yılanlar gibi birbirine düğümlenmiş halde yerde yatıyor buldu.

Kadınların memeleriyle çok ilgilenir olmuştu. Kadınlara iyice yaklaşıp memelerini inceliyordu. Genç kadınların memeleri sağa sola salınıyordu. Meme uçlarının çevresinde kahverengi yuvarlaklar ve tüyler vardı. Yaşlıların meme uçları ise köpek ya da domuz memesi gibi hemen hemen dümdüzdü.

Sabahleyin Berber tek gözünü açtığında o hâlâ kadınları düşünüyordu. Berber önce boynundaki haça sonra uyumakta olan kadınlara dokunarak kendini bu düğümden kurtardı. Kadınları uyan-dırarak altlarındaki postları aldı, arabaya götürdü. Rob da atı arabaya bağladı. Berber kadınlara birer para ve birer Özel İlaç şişesi bıraktı. Rob ve Berber, bir balıkçıl kuşu kendilerine sert sert bakarken, Stratford'tan hareket ettiler. Güneş artık yanı başlarındaki nehrin sularını pembeleştirmeye başlamıştı.

7. Lyme Bay'deki Ev

Bir sabah Sakson boynuzunu öttürmeye çalışırken, tıslama yerine tam bir boynuz sesi çıkardı. Bundan sonra her gün bulundukları yeri, gurur duyarak, yalnız ve yankılanan bir boynuz sesiyle duyurmaya başladı çevrelerine. Artık yaz sona erdiği için günler yavaş yavaş kısalıyordu. Güneybatıya doğru yol alıyorlardı. "Exmouth'ta küçük bir evim var" dedi Berber. "Kışları yumuşak sahil yörelerinde geçirmeye çalışırım, soğuktan hoşlanmam çünkü."

Rob'a kahverengi bir top verdi.

Dört topu atıp tutmaktan korkmaması gerekiyordu, zira zaten tek elle iki topu atıp tutabiliyordu. Şimdi de her bir elinde iki top olacaktı. Durmadan egzersiz yapıyordu ama arabanın koltuğunda oturup gezerken egzersiz yapması yasaklanmıştı. Çünkü sık sık hata yapıyor ve Berber hem dizginlerle atı yönetmekten hem de Rob arabadan inip düşürdüğü topları toplarken beklemekten hoşlanmıyordu.

Geçtikleri yerlerde kimi kez nehirde yüzen ya da neşeli kahkalar atan yaşdaşlarını görüyor, çocukluğunu özliyordu. Ama o onlardan farklıydı. Onlar hiç ayıyla güreşmiş miydiler? Hokkabazlık yapabilirler miydi? Ya da Sakson boynuzu öttürebilirler miydi?

Glastonbury'de kilisenin avlusundaki bir çocuk sürüsünün şaşkın bakışları altında topları atıp tutmak gibi bir akılsızlık yaptı. Berber bu sırada kilisenin yakınındaki alanda gösteri yapıyor ve Rob'u izleyen çocukların gülüşmelerini ve alkışlarını duyabiliyordu. Berber onu sert bir şekilde eleştirdi. "Gerçek bir hokkabaz oluncaya kadar hokkabazlık yapmayacaksın. Canın istese de istemese de yapmayacaksın. Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı, Berber" diye yanıtladı Rob.

Nihayet Ekim ayının son günlerinde bir akşam üstü Exmouth'a ulaştılar. Ev terkedilmiş gibiydi, hiç kimse yoktu içinde. Denize birkaç dakikalık bir mesafedeydi. Eskiden burada gerçek bir çiftlik varmış ama ben burayı arazisiz aldım. O yüzden ucuza mal oldu" dedi Berber. "At eski samanlıkta dinlendirilirdi. Vagonun bu bara-

kaya girebilmesi, ürünün burada depolandığını gösteriyordu. Önceleri çiftçinin sığırlarını barındırdığı bina duvarına bitişik eğik çatılı bölmede odunlar da yağmurdan korunuyordu. Burası, Londra'daki Carpenter Caddesi'ndeki evden belki biraz büyüktü. Bunun da çatısı sazlandı. Fakat o evdeki duman oyuğu yerine burada geniş bir taş baca vardı." Berber, şömineye demir kaplar için bir askı, bir üç ayaklı sehpa, bir kürek, uzun ocak demirler, bir madeni kap ve bir et çengeli yerleştirmişti. Şöminenin yanında bir fırın vardı. Bunun hemen yanında çok geniş bir kerevet duruyordu. Berber önceki kışlarda burayı rahat yaşanacak bir hale getirmişti. Binada bir ekmek teknesi, bir masa, bir kanepe, bir peynir rafı, birkaç sürahi ve birkaç sepet de vardı.

Şöminede ateş yakıldıktan sonra, ellerinde kalan domuz pastrımasını tekrar ısıttılar. Bütün hafta karınlarını onunla doyurmuşlardı. Ekmekleri küflenmişti, ısınan etten kokular yükseliyordu. Bu ustasının sevdiği bir et türü değildi. "Yarın yiyecek almalıyız" dedi Berber öfkeyle.

Rob, lambanın titrek ışıkları altında tahta topolarla egzersiz yaptı. İyiydi fakat, bir süre sonra topolar gene yere düştüler.

Berber torbasından sarı bir top çıkarıp yere attı, top yuvarlanarak diğerlerinin yanına gitti.

Kırmızı, mavi, kahverengi ve yeşil. Şimdi de sarı.

Rob gökkuşağının renklerini hatırladı. Derin bir çaresizlik denizine düşmüş gibi hissetti kendisini. Ayakta duruyor, Berber'e bakıyordu. Rob, gözlerinde Berber'in daha önce hiç görmediği itirazcı bir ifade görebileceğini biliyordu. Ama elinde değildi.

"Daha kaç tane top çıkaracaksın?"

Berber sorunun nedenini ve bu çaresizliği anlıyordu. "Başka yok artık. Sonuncusuydu" diye yanıtladı, alçak sesle.

Birlikte kış hazırlıkları yaptılar. Yeterli miktarda odun vardı fakat bir kısmının yarılması gerekiyordu. Ayrıca çalı çırpı da toplayıp şöminenin yanına yığılmalıydı. Evde iki oda vardı. Odalardan biri yiyecek maddelerine ayrılmıştı. Diğer ise kendilerinin yaşayacakları odaydı. Berber iyi yiyeceklerin nerede bulunabileceğini biliyordu.

Salgam, soğan, bir kap da meyve suyu özü aldılar. Exeter'deki bir meyve bahçesinden bir fıçı sapsarı kabuklu, içleri bembeyaz elma aldılar. Arabayla eve getirdiler hepsini. Bir küçük fıçıda domuz eti tuzladılar. Yakındaki bir çiftlikte bir tütsü yapma yeri vardı. Domuz butu ve yağlı uskumru satın alarak, küçük bir ücret karşılığında orada tütsülediler. Bunlarla birlikte bir çeyrek koyunu kurultulmuş halde ileride yemek üzere bir yere astılar. Yiyeceklerini ya kaçak avlanarak ya da bir yerlerden bulanlara alışık olan çiftçi, halktan birinin bu kadar çok et satın aldığını ilk kez gördüğünü söyledi.

Rob sarı toptan nefret ediyordu. Sarı top onun utanç kaynağıydı. Beş topla hokkabazlık başlangıçta kötü gitti. Üç topu sağ elinde tutması gerekiyordu. Sol elinde ise elinin alt tarafındaki topu yüzük ve serçe parmaklarının arasına alması, yukarı taraftaki topu da baş ile işaret ve orta parmaklarının arasında tutması gerekiyordu. Sağ elindeki aşağıdaki topu sol elindeki gibi tutması, yukarıdaki topu baş ve işaret parmaklarının arasına sıkıştırması, ortadaki topu da işaret ve orta parmaklarının arasında tutması gerekiyordu. Topları atıp tutmak bir yana ellerinde doğru dürüst tutamadı bile önce.

Berber yardımcı olmaya çalıştı. "Beş topla oynarken daha önce öğrendiğin kuralların çoğu geçerli olmaz" dedi. "Beş topu havaya atıp tutarken, top fırlatılamaz, parmak uçlarıyla yükseltebilirsin ayrıca hepsini atabilmen için çok yükseğe fırlatman gerekir. Önce sağ elindeki topu atarsın. Hemen sonra sol elinden bir top çıkmalıdır. Sonra sağ elinden, bundan sonra gene soldan ve sağdan. AT, AT, AT, AT, AT! Çok süratli fırlatman gerekir!"

Rob deneme sırasında kendisini bir top sağanağı içindeymiş gibi hissetti. Topları fırlattıktan sonra yakalamaya çalışıyor ama teker teker yere düşüp odanın her yanına yuvarlanıyorlardı.

Berber gülümsedi, "işte sana kışın yapacağın iş" dedi.

Suları biraz acımsı idi. Zira evin arkasındaki kaynağın üzeri, kalın çürümüş meşe ağacı yaprağı tabakasıyla örtülmüştü. Rob ahırda tahta bir tırmık buldu, kararmış ıslak yaprakları kaynağın üzerinden çekti, bir kenarda büyük bir yığın halinde topladı. Yakındaki

bir nehir kıyısından kum getirerek kaynağın dibinde bu kumla kalın bir tabaka oluşturdu. Yapraklarla acıyan suyun tadı bu işlerden sonra duruldu ve tatlılaştı.

Kış çabucak geldi. Garip bir mevsimdi. Rob, yerin karla kaplandığı gerçek bir kıştan hoşlanırdı. Exmouth'ta o yıl günün yarısında yağmur yağıyor, kar yağdığında da hemen yerde eriyordu. Buz yoktu ortalıkta. Sadece su almak için gittikleri kaynakta bazen iç-neler halinde buzlanmalar görüyordu. Rüzgâr soğuk esiyordu, denizden gelen ise nemliydi. Bu küçük ev de bu nemli yörenin küçük bir parçasıydı. Geceleri, büyük yatakta Berber ile birlikte uyuyordu. Ateşe daha yakın olan tarafa Berber yatardı. Ama iri bedeni epey sıcaklık verirdi yatağa.

Bir süre sonra hokkabazlıktan nefret etmeye başladı. Beş topu atıp tutma egzersizlerini umutsuzlukla yaptı. Gelgelelim, iki ya da üç toptan fazlasını yakalayamadı. İki topu yakalıyor, üçüncüsünü yakalamaya çalışıyor ama olmuyordu, üçüncü top çoğunlukla elindeki öteki toplara çarpıp yere düşüyordu.

Kendisini top atıp tutmaktan kurtaracak başka bir iş bulmaya çalıştı. Kendisinden istenmediği halde, dışkıları dışarıya götürüyor, taş kabı her yemekten sonra fırçayla temizliyordu. Gereken-den fazla odun yarıyor, su testisi boşalınca hemen dolduruyordu. Incitatus'u derisi parlayıncaya kadar fırçalıyor, yelelerini örüyordu. Elma çuvarlarının arasında dolaşıp çürümüşlerini ayırıyordu. Bu evi annesinin Londra'daki evlerini tuttuğundan daha temiz tutuyordu.

Birgün Lyme Bay sahilinde beyaz dalgaların deniz kıyısına nasıl vurduğunu izliyordu. Çalkantılı gri denizden geliyordu rüzgâr. Nemli hava gözünü yaşartmıştı. Berber onun soğuktan titrediğini fark etti. Editha Lipton adındaki dul bir terziden kendisinin eskimiş bir tüniğinden Rob'a sıcak tutacak bir kısa ceketle bir pantolon dikmesini istedi.

Editha'nın kocası ve iki oğlu bir balık avlarlarken fırtınaya yakalanıp denizde boğulmuşlardı. Elbise onarımı yapan dolgun bir kadındı Editha. Kibar bir yüzü, hüznünlü gözleri vardı. Kısa süre sonra Berber'in kadını oldu. Berber kadınla birlikte olmak için kasabaya gittiğinde, Rob, ateşin yanıbaşındaki geniş yatağa tek başına uzanır, ev sanki kendisininmiş gibi istediği gibi davranırdı. Sulusep-

kenli, soğuk ve kış rüzgârının evin çatlaklarından içeriye girdiği birgün gece kalmak üzere Editha geldi. Rob yerde yatmak zorunda kalmıştı. Ayaklarına terzi kadının bir eşyasını örtmüş, elleriyle şöminenin sıcak taşına dokunuyordu. Kadının fısıltıyı andıran, yumuşak sesini duydu. “Aramızda gelip ısınsa?”

“Hayır” dedi Berber.

Kısa bir süre sonra, Berber horuldamaya başladı. Kadın elini, karanlıkta aşağıya doğru sarkıtarak, tanrının bir lütfu gibi Rob’un başının üzerine koydu.

Berber kadınla işini bitirdikten sonra derin bir uykuya dalmıştı. Kadın elini çekti. O günden sonra, Editha ne zaman gece kalmak üzere eve gelse, Rob, karanlıkta, yatağın yanına uzanarak bekledi. Ama kadın ona bir daha hiç dokunmadı.

“Hiçbir gelişme yok sende” dedi Berber, “Yaptığın işi önemsel Benim çırağım, bir kalabalığı eğlendirebilmelidir. Benim yardımcım hokkabaz olmalıdır.”

“Dört topla hokkabazlık yapsam olmaz mı?”

“Kalbur üstü bir hokkabaz yedi topu aynı anda havada tutabilir. Altısını yapabilen birkaç kişi gördüm. Benim sadece olağanüstü bir hokkabaza ihtiyacım var. Beş topu başaramazsan, bir süre sonra seninle işim biter.” Berber iç geçirdi. “Benimle birçok çocuk çalıştı. Aralarından sadece üçü yanımda tutmaya değerdi. İlki Evan Carey, beş topla oynamayı çok iyi yapmıştı. Ama içkiye düşküncü. Benimle birlikte çirak olarak dört başarılı yıl geçirmişti. Leicester’de bir kavgada bıçaklanarak öldürüldü. İşte bir aptalın sonu.

İkincisi Jason Earle idi. Zekiydi o. Hokkabazlığı en iyi o öğrenmişti bana çiraklık yapan çocuklar arasında. Berberlik mesleğini öğrenmişti. Ama Portsmouth’taki bölge yöneticisinin kızıyla evlendi. Kayınbabasının kendisini mükemmel bir hırsız ve rüşvet toplayıcısı haline getirmesine izin verdi.

Sonuncudan bir önceki çocuk mükemmeldi. Gibby Nelson adında bir çocuktü. Beni çok meşgul etti. O da çok içerdi, York’da bir ateşli hastalığa yakalanıp öldü.” Sonra, kaşlarını çatarak, “lanet olası o son çocuk bir aptaldı. O da senin gibiydi, dört topu yap-

bilir, beşincisini beceremezdi. Londra'da seni bulmazdan kısa bir süre önce onu başımdan savdım."

Biribirlerine mutsuzlukla baktılar.

"Ama, şimdi sen, bir aptal değilsin. Umut veren bir çocuksun ve seninle rahat yaşanabiliyor. İşlerini geciktirmeden yapıyorsun. Ama bu atı, araçlarımı, bu evi, ya da şu sallanan etleri, bana faydası olamayacak çocuklara mesleğimi öğreterek satın almadım."

"Haklısın, Berber."

Berber'in gösterdiği bazı şeyleri yapabiliyordu. Üç elmayı havaya atıp tutabiliyordu. Ama elmaların sivri sapları ellerini acıtıyordu. Her yakalayışta eli biraz daha itaatkârlaşıyordu.

"Görüyor musun?" dedi Berber. "İşte bu küçük farktan dolayı zorluk çekiyorsun. Elinde tutmakta olduğun elma, yakalanmış ikinci bir elmanın fırlatılabilmesini engeller." Rob, elmalarla yapması gerekenin aynısını toplarla da yapması gerektiğini anladı. "İlerletiyorsun" dedi Berber umutlu bir ifadeyle.

Dikkatleri başka bir yerdeyken yılbaşı dalgası yakaladı onları. Editha, birlikte kiliseye gitmeye davet etti onları. Berber ise burundan solumaya başladı bunu duyunca. "Ne yani, senin hizmetkârın mıyız biz?" Editha ise sadece çocuğu götürüp götürmeyeceğini sorduğunda itiraz etmedi.

Sıvama kafes yöntemiyle inşa edilmiş olan küçük kilise o kadar kalabalıktı ki, soğuk iklimli Exmouth'ın öteki binalarından daha sıcağı o gün. Rob Londra'dan ayrıldığından beri hiç kiliseye gitmemişti. Kilisedeki insan-tütsü karışımı kokuyu özlemle kokladı. Kendisini ayine verdi, alışık olduğu bir sığınaktı burası. Dartmoor akşamıyla konuştuğu için sözleri rahat anlaşılmayan papaz, İsa'nın doğuşunu ve kutsal yaşamının Yahudiler tarafından katledilerek nasıl sona erdirildiğini anlattı. Bundan sonra da İsa'nın herkesi savunmak amacıyla şeytanla sonsuza değin boğuşmakta olduğundan uzun uzun bahsetti. Rob dua etmek için özel bir aziz seçmeye çalıştı ama belleğinde yer etmiş en temiz ruhta karar kıldı. *Öteki-leri koru anneciğim. Ben iyiyim ama küçük çocuklarına yardım et.* Ama kendisi için de bir istekte bulunmadan edemedi. *Lütfen, anneciğim, dört topu havaya atıp tutabilmemde yardımcı ol.*

Kiliseden doğruca Berber'in şişe geçirdiği içi doldurulmuş bir

kızarmış kazın başına geçtiler. “Yılbaşı’nda kaz eti yiyenler, bütün yıl iyi para kazanırlar” dedi Berber.

Editha gülümseyerek, “benim hep duyduğum ise iyi para kazanmak için Michaelmas gününde kaz yenmesi gerektiğidir.” Ama Berber Yılbaşı’nda ısrar edince üstelemedi. Berber içecek bakımından cömert davrandı, çok güzel şeyler yediler.

Kadın gece kalmayacaktı. Belki de İsa’nın doğum gününde aklının, kaybettiği kocasında ve oğullarında olmasından dolayı kalmak istemiyordu. Rob’un aklının da başka yerde olması gibi.

Kadın gittikten sonra, Rob etrafı toplarken, Berber, “giderek, Editha’ya olan ilgim artıyor” dedi sonunda. “O sadece bir kadın. Ama bir süre sonra onu terk edeceğiz.”

Güneş bulutların arasından hiç çıkmadı. Yeni yılın ilk üç haftasında gökyüzünün hiç değişmeyen gri rengi, ruh hallerini de etkilemişti. Berber, Rob’u teşvik etmeye başladı. Egzersizleri ne kadar başarısız olursa olsun devam etmesi gerektiğini söylüyordu. “Üç topla denemeye başladığın günleri hatırlıyor musun? Önce yapamamış, sonra başarmıştın. Sakson boynuzu çalmaya çalıştığında da aynı şey olmuştu. Her fırsatta beş top egzersizi yapmaya vermelisin kendini.”

Ama kaç saat çalışırsa çalışsın sonuç değişmiyordu. Kendini veremiyordu egzersizlere. Daha başlarken başaramayacağını düşünüyordu.

Bahar geldiğinde hokkabazlığı öğrenmiş olamayacağını biliyordu.

Bir gece Editha’yı rüyasında gördü. Kadın başına dokunuyor, bacaklarını aralayıp cinsel organını gösteriyordu ona. Uyanınca ne olduğunu pek anlayamadı ama rüyasında garip ve dehşet verici bir şey olduğunu hatırlayabildi. Berber dışarıda bir şeyler yaparken, yatakta üzerine örttüğü postu temizledi ve ıslak külle ovdu.

Editha’nın kendisini bekleyip önce erkeği sonra da karısı olmak isteyeceğini sanacak kadar aptal değildi. Fakat kadının bir erkek çocuk sahibi olmasının durumunu iyileştireceğini düşündü. Bir sabah birlikte odun taşırlarken Editha’ya “Berber gidecek” dedi, “ben Exmouth’ta kalıp seninle yaşayabilir miyim?”

Güzel gözlerinde anlaşılması güç bir ifade belirdi ve kaçırmadı

bakışlarını Rob'dan. "Sana bakamam. Ancak kendimi idare edebiliyorum. Ben yarı terzi yarı fahişe olarak yaşamak zorundayım. Sen de olursan, önüme gelenle yatmam gerekir." Bu sırada kadının elindeki odunlardan biri yere düştü. Editha, Rob'un odunu alıp eline koymasını bekledi. Sonra dönüp eve girdi.

Editha, bundan sonra eve daha az gelmeye başladı. Rob ile çok az konuşuyordu. Sonunda hiç gelmez oldu. Belki de Berber kadınla daha az ilgilenmeye başlamıştı. Zira son günlerde yüzü iyice asılmıştı.

Rob J.'nin topları hâlâ yanlış zamanlamayla atıp tutmaya çalıştığını gören Berber, "Aptal" diye bağırdı. "Şimdi sadece üç top al eline ve beş topla yaptığın gibi daha yükseğe at. Üçüncü top havadayken ellerini birbirine vur."

Öyle yaptı Rob. El çırpmasından sonra üçüncü topu yakalayabilecek zaman kalmıştı.

"Gördün mü?" dedi Berber, sonuçtan memnun kalarak. "Ellerini çırdığın o an öteki iki topu da elinden çıkarabileceğini anladın mı?"

Ama deneyince, beş topun hepsi de havada çarpıştılar ve bir kez daha durum karıştı. Berber lanet okuyordu, toplar ise dört bir yana dağılmıştı.

Zaman o kadar çabuk geçmişti ki bahara sadece birkaç hafta kalmıştı.

Rob'un uyumakta olduğunu zanneden Berber üşümesin diye çocuğun üzerinden kaymış olan ayı postunu düzeltti, postun üst tarafını çenesinin altına yerleştirdi. Sonra bir iç çekip uzaklaştı.

Berber ertesi gün sabahleyin arabadan bir kırbaç aldı. "Sen kendini yaptığın işe vermiyorsun" dedi. Rob onun atı kırbaçladığını hiç görmemişti. Topları havaya attığında kamçı vınlayarak gelip ayağına dolandı.

Kırbaç Rob'un ayağını dehşetli acıttı. Önce haykırdı, sonra hiç kırıarak ağlamaya başladı.

"Topları topla."

Topları, tekrar attı havaya, ama gene o ıstıraplı sonuç. Bu kez deri kamçı iki bacağına yara açtı.

Babası onu birçok kez dövmüştü ama hiçbir zaman kırbaç kulanmamıştı.

Topları tekrar tekrar topladı, atıp tutmaya çalıştı ama yapamıyordu. Her seferinde toplar yere düşüyor, kırbaç bacaklarına iniyor, o da çığlıklar atıyordu.

“Topla, topları.”

“Lütfen, Berber!”

Adamın yüzü çok zalim görünüyordu. “Senin iyiliğin için bu. Kafanı kullan. Topları düşün.” Soğuk bir gün olmasına karşın Berber terliyordu.

Acı Rob’u yaptığı şeyi düşünmeye zorladı. Fakat ne yapacağını bilmez halde titreyerek hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Sanki adaleleri başka birisine aitti. Her zaman olduğundan daha kötüydü. Ayakta tiril tiril titriyor, gözlerinden yaşlar boşanıyor, bumundan sümükleri akıp ağzına giriyordu. Ben Romalıyım, dedi kendi kendine. Büyüyünce bu adamı bulup öldüreceğim.

Berber Editha’nın diktiği pantolonun üzerinde kan görününceye kadar kamçıladı Rob’u. Sonra kamçıyı fırlatıp bir kenara attı, sert adımlarla çıkıp gitti evden.

Berber-cerrah o gece eve geç döndü. Gelir gelmez de sarhoş vaziyette yatağa attı kendisini.

Sabah uyandığında yüzü sakın görünüyordu. Rob’un bacaklarını görünce dudaklarını buruşturdu. Biraz su ısıttı, bir bez parçasıyla kurumuş kan lekelerini temizledi. Sonra bir kabın içinde ayı yağı getirdi. “Kaynağın orda bununla bacaklarını ov” dedi.

Şansını kaybetmiş olduğunu bilmesi, Rob’a yaralarından ve kamçı izlerinden daha fazla acı veriyordu.

Berber, haritasını inceledi. “Paskalya’dan önceki Perşembe günü yola çıkıyorum. Seni Bristol’a kadar götürürüm. Bristol gelişmekte olan bir limandır. Belki orada kendine bir iş bulursun.”

“Peki, Berber” dedi alçak sesle.

Berber uzun bir süre kahvaltıyı hazırlamakla uğraştı. Lapa, kızartılmış peynirli ekmek, yumurta ve domuz etini cömertçe paylaştırdı. “Ye, Ye” dedi, sert bir ses tonuyla.

Rob ağzına götürdüğü lokmaları midesine güçlkle yollayabilirken, Berber onu izliyordu.

“Özür dilerim” dedi. “Ben de sahipsiz bir çocuktum. O yüzden hayatın bazen çok zor olabileceğini bilirim.”

O sabah Berber bu konuşmalardan sonra Rob ile sadece bir kez konuştu. “Öteki giysilerini de alabilirsin” dedi.

Renkli toplar bir kenara kondu. Rob bir daha egzersiz yapmadı. Paskalya’dan önceki Perşembe’ye neredeyse on beş gün vardı. Berber de onu çok çalıştırmaya devam ediyordu. Her iki odanın çatlaklarla dolu döşemelerini ovduruyordu. Annesi de her bahar mevsimi geldiğinde evin duvarlarını baştan aşağı temizletirdi ona. Aynı şeyi burada da yapıyordu. Burada annesinin evindekinden daha az iş vardı ama bu duvarlar sanki hiç temizlenmemiş gibiydiler. Temizlik yaparken, arada önemli bir fark olduğunu fark etti.

Birgün öğleden sonra, güneş büyüleyici görünümüyle çıktı ortaya. Denizin rengi mavileşmişti. Deniz pırıldamaya başladı. Tuzlu havayı da yumuşattı. Rob, bazılarının yaşamak için neden Exmouth’ı seçtiklerini ilk kez fark etti. Evin arkasındaki ormanda, ıslak, çürümüş yaprakların arasında küçük yeşil bir şeyler belirmeye başlamıştı. Bir kap dolu eğrelti otu sürgünü topladı. Baharın bu ilk acemilerini domuz etine katarak kaynattılar. Balıkçılar da, artık sakinleşmiş olan denize açılabilirler. Berber balıktan dönen bir tekneyle karşılaştı. Bir sürü morina balığı ile altı tane balık kafası aldı. Rob’a tuzlu domuz etlerini küp şeklinde kestirdi, yağlı eti ağır ağır tavada, gevrekleşinceye kadar kızarttırdı. Domuz eti, balık, dilim dilim kesilmiş şalgam, biraz eritilmiş yağ, bol süt ve bir parça kekik otunu karıştırarak bir çorba hazırladı. Çorbayı hiç ses çıkarmadan çok hoşlarına giderek kabuklu sıcak ekmek ile midelerine gönderdiler. Her ikisi de Rob’un bir süre sonra yaptığı işler karşılığında böyle bir yemek yiyemeyeceğini biliyorlardı.

Çengele asılmış domuz etlerinin bazı yerleri yeşilleşmişti. Berber bozulan kısmı kesip ormana bıraktı. Elma çuvalından kötü kokular geliyordu. O taze meyvelerden çoğu çürümüştü. Rob fıçıyı eğip bütün elmaları yere boşalttı. Elmaları tek tek inceleyerek sağlamalarını bir kenara yerleştirdi.

Rob, bir an, elmaları tutarken ellerini çukurlaştırarak ne kadar iyi kullanabildiğini fark etti.

Berber'in elmaları ona uzatıp havaya atıp yumuşakça tutmasını nasıl öğrettiğini hatırladı. Üç elma aldı yerden havaya atıp tuttu, hop, hop, hop.

Yakalamıştı üçünü de. Bir daha atıp tuttu. Daha yükseğe gönderdi bu sefer. Düşmeden ellerini çırptı.

İki elma daha aldı yerden beşini birden fırlattı, ama... hayret. Havada çarpışıp döşemede dar bir alanın içine birbirine yakın olarak düştüler. Dondu kaldı. Berber'in nerede olduğunu bilmiyordu. Yiyecekleri böyle araya verdiğini fark etse tekrar döverdi kendisini.

Ama öteki odadan itirazcı bir ses gelmedi.

Sağlam elmaları tekrar fıçıya koymaya başladı. Kötü bir iş yapmıyorum, diye mırıldandı kendi kendine. Zamanlaması şimdi daha iyiydi.

Uygun irilikte beş elma daha seçti ve hepsini havaya attı. Bu kez çok yaklaşmıştı. Eksik olan soğukkanlılıktı. Meyveler, sert sonbahar rüzgârıyla dalından düşen meyveler gibi gürültüyle yere düştüler.

Elmaları toplayıp tekrar havaya attı. Elmalar, düzenli ve zarif bir şekilde değil karmakarışık ve düzensiz biçimde yükseldiler, fakat bu kez beşi de alçalıp ellerine düştüler. Rob sanki ellerinde üç top varmış gibi tekrar fırlattı elmaları.

Elmalar artık yükselip ellerine düşüyor, yükselip düşüyorlardı. Tekrar, tekrar.

"Ah, anneciğim" dedi, kendinden geçmiş bir vaziyette. Ama, yıllar sonra bu başarısında annesinin rolü olduğundan kuşku duymıyordu.

Hop, hop, hop, hop, hop.

"Berber" diye seslendi, bağırmaktan çekinerek.

Kapı açıldı. Bir dakika önce her şeyi unutmuştu. Yer, düşen elmalarla doluydu.

Başını kaldırınca, korkarak geri çekildi. Çünkü Berber elini kaldırmış hızla ona doğru yürüyordu.

"Gördüm!" diye haykırdı Berber. Rob sevinç dolu bir kucaklama içinde buldu kendisini. Ayı Bartram'ın bütün gücüyle kucaklamasına benzer bir kucaklamaydı bu.

8. Eğlendirici

Paskalya'dan önceki Perşembe gelip geçti. Exmouth'ta kaldılar. Çünkü Rob'un hokkabazlığın diğer dallarında da eğitilmesi gerekiyordu. Birlikte hokkabazlık yapmaya çalıştılar. Rob aslında daha başından itibaren hoşlanmıştı bu işten. Kısa süre içinde son derece başarı gösterdi. Sonra göz bağcılığına geçtiler. Dört topla hokkabazlık yapmak kadar zor bir işti bu.

"Şeytanın, sihirbazlara izni yoktur" dedi Berber. "Sihirbazlık bir insan becerisidir. Hokkabazlığı nasıl fethettiysen, sihirbazlıkta da aynı şekilde ustalaşabilirsin. Ama daha kolaydır" diye hemen ekledi, Rob'un yüzüne bakarak.

Berber, beyaz büyü'nün* basit sırlarını Rob'a aktardı. Cüretkâr, gözüpek ve yaptığı her şeyden emin olmalısın. Parmakların hızlı ve kıvrak olmalı, yaptığın iş de kolay anlaşılmalı. İşini, ilgi çekici sözlerin arkasında gizleyebilmeli, hareketlerini heyecanlandırıcı sözlerle süslemelisin.

"Sonuncu kural diğerlerinden çok daha önemlidir. İnce zekâ ürünü araçların olmalıdır. Anlamalı el kol hareketleri yapmalısın. Ve izleyicilerin bakışlarını başka yöne çekecek şaşırtmalar yapacaksın ki *gerçekte ne yaptığını göremesinler.*"

"İzleyicilerin etkilendikleri en güzel şaşırtmacayı göstereyim sana" dedi Berber, "kurdele hilesi. Bunda mavî, kırmızı, siyah, sarı, yeşil ve bir de kahverengi kurdele gerekir. Kurdelenin her bir metresine bir düğüm atarım. Sonra düğümlemiş kurdeleyi sıkı sıkı yuvarlar, bu küçük halkaları elbisemin değişik yerlerine yerleştiririm. Aynı rengi her zaman aynı cebime koyarım."

"Küçük bir kurdeleyi kim ne yapsın?" diye sordu.

"Amma yaptın be adam, iki metre uzunluğunda bir kurdele! Daha uzununu pek istemezler zaten. Sığırlarının boyunlarına takmak için daha uzununu gerekmez izleyicilere.

İzleyicinin isteğini unutmuş gibi yaparım. Sonra *sen* belki de

hokkabazlık yaparak dikkatlerini çekersin. İzleyiciler ilgiyle sana bakarken tünığimin sol cebindeki mavi kurdeleyi alıp, öksürür gibi yaparak ağzıma atarım. Bakışları senden sonra hemen bana yönelir. Kurdelenin dudaklarımin arasında tuttuğum ucunu yavaş yavaş dışarı çekerim. İlk düğüm dişlerime dokununca onu kaydırırım dudaklarımin arasından. İkincisi gelince kurdelenin ikinci metresinin dışarı çıkmış olduğunu anlarım.”

Rob bu hileyi öğrendiğı için çok sevindi ama bir yandan da böyle basit bir el çabukluğuyla aldatılmış olmaktan dolayı da küçük düşmüş hissetti kendisini.

Berber hilelerini göstererek onu düş kırıklığına uğratmaya devam etti. Rob bir süre sonra, sihirbaz olmaktansa, sihirbazın ayak işlerini yapan yardımcısı olmak daha iyi olurdu diye düşündü. Basit danslar, ilahiler ve şarkılar öğrendi. Berber ona içeriklerini anlamadığı fıkralar ve masallar da öğretti. Nihayet, konuşarak etrafına insan toplayıp, Özel İlaç satabilecek hale geldi. Berber Rob’un çabuk öğrenen bir kişi olduğunu söyledi. Kendisi Berber’in öğrettiklerini iyice öğrendiğini düşünmeden çok önce Berber artık hazır olduğunu söyledi Rob’a.

Sisli bir Nisan sabahı yola çıktılar, hafif bir bahar yağmuru altında Blackdown Hills’ten geçtiler. Üçüncü gün öğleden sonra, bulutlardan temizlenmiş havada Bridgeton köyüne vardılar. Berber köye adını vermiş olan köprüde atı durdurdu. “Hepiniz hazır mısınız?”

Emin değildi ama başını salladı.

“İyi bir arkadaşım var orada. Ama bu köyün hepsi öyle değil. Pezevenkler, orospular, kalabalık birahaneler ve hem kadın hem de bira satın alabilecek kadar uzaktan gelmiş alıcılarla doludur burası. Yani, burada her şey serbest, tamam mı?”

Ne demek istediğini hiç anlamadı Rob. Ama gene de kafa salladı. Incitatus dizginlerin komutuna yanıt vererek arabayı ağır gezinti adımlarıyla çekmeye başladı, Berber ve Rob’u köprüye doğru götürdü. Başlangıçta öncekiler gibiydi her şey. Ana caddeden geçerlerken at ön ayaklarının üzerinde zıpladı bir kez, Rob da davulu çaldı. Daha önce yaptığı gibi köy meydanının bir kenarına tezgâhı

kurdu. İnce uzun meşe şeritlerden yapılmış özel sepetlerini de yerlerine yerleştirdi.

Gösteri başlayınca, bu kez sıçrayarak, sahneye, Berber'in yanına çıktı.

"İyi günler, iyi yarınlar" diye seslendi Berber izleyenlere. Rob ve Berber ikiye topla hokkabazlık yapmaya başladılar. "Bridge-ton'da olduğumuz için sevinçliyiz."

Aynı anda ceplerinden birer üçüncü top aldılar. Rob'un ki kırmızı, Berber'in ki ise mavi idi. Toplar ellerinden sanki küçük bir fıskiye nin suyu gibi yukarı doğru yükseliyor sonra aşağıya doğru akıyorlardı. Elleri çok az hareket ediyor, tahta topları dans ettiriyorlardı.

Sonunda topları havaya atıp tutarlarken bankın iki ucundan dönüp birbirlerine baktılar. Rob, hiç hata yapmadan toplardan birini Berber'e attı, Berber'in de kendisine attığı mavi topu yakaladı. Önce her üçüncü topu Berber'e gönderip, onun kendisine gönderdiği üçüncü topları yakaladı. Bundan sonra bütün ikinci topları yakalıyordu. İkisi arasında kırmızı ve mavi renkli bir nehir oluşmuştu sanki. Berber'in ancak kendisinin fark edebileceği bir baş işaretinden sonra, Rob'un sağ eline gelmeye başlayan topları, artık kazanmış olduğu ustalıkla hemen Berber'e geri gönderiyordu.

İzleyicilerden o güne kadar hiç duymadığı kadar fazla alkış aldılar.

Bu gösteri bitince on iki topun onunu yanına alarak sahneden indi, arabada perdenin arkasındaki bir yere sığınmak istiyordu. Hızlı hızlı nefes alıp veriyor, kalbi çarpıyordu. Nefes nefese kaldığını belli etmeden konuşmaya çalışan Berber'in bir yandan iki topla hokkabazlığa devam ederken bir yandan da bir kadına bunun çok keyifli bir şey olduğunu söyleyip "elinize buna benzer nesneler aldığınızda neye sahip olacağınızı biliyor musunuz?" diye sordu.

"Neye be adam?" diye sordu fahişe.

"Onun tam ve mükemmel ilgisine" diye yanıtladı Berber.

Yaptıkları gösterinin etkisiyle zaten kendilerini eğlenceye kaptırmış olan kalabalıktan bu sözler üzerine kahkahalar ve çığlıklar yükseldi.

Rob, arabada birkaç sihirbazlık hilesi hazırladı. Boş bir sepeti kağıttan güllerle dolduracaklar, koyu renkli bir başörtüsünü alacalı

bulacalı bir elbise haline getirecekler, boş ellerinden aniden ortaya madeni paralar çıkarıp izleyicilere atacaklar, sahnede olmayan bir şişe bira çıkaracaklar ve bir tavuk yumurtasını yok edeceklerdi.

Rob “Zengin Dulun Kur Yapışı” adlı şarkıyı söyledi. İzleyenler beğenilerini ıslıklarla ifade ettiler. Berber de hemen Özel’ini satmaya başladı. Üç sepet boşaldı, Rob’u arabaya göndererek biraz daha getirmesini istedi. Bundan sonra da uzun bir hasta kuyruğu oluştu. Çeşitli hastalıklarını Berber’in iyileştirmesi için bekliyorlardı. Kalabalığın dağılmakta olan kısmı da neşeyle gülüyordu. Rob hastalığı olanların tedavi olabilmek için ciddiyetle beklediklerini fark etti.

Hekimlik işi biter bitmez Bridgeton’dan çıktılar. Zira Berber Bridgeton’un karanlık bastıktan sonra insan gırtlaklanan bir batakhane olduğunu söylemişti. Ustasının, topladıkları gelirden memnun olduğu açıkça belli oluyordu. Rob o gece, dünyada kendisine güvenli bir yer sağlamış olduğunu düşünerek uykuya daldı.

Ertesi gün Yeoville’de izleyicilerden utanmasına karşın gösteri sırasında üç topla hokkabazlık yaptı. Ama Berber onu rahatlatıyordu. “Başlangıçta bazen böyle utanılır” dedi. “Bir süre böyle gider, sonra azalır, sonunda artık izleyicilerden hiç utanmamaya başlarsın.”

Aynı hafta izleyen günlerde, hayatlarını ağır işçilik yaparak kazanan zanaatkârların yaşadığı Taunton’daki ve tutucu çiftçilerin yeri olan Bridgwater’daki gösterileri sırasında belden aşağı şaka yapmadılar. Sonra Glastonbury’ye uğradılar. Burası evlerini büyük ve zarif görünümlü Aziz Michael Kilisesi’nin etrafına inşa etmiş olan dindarların yaşadığı bir yerdi.

“Dikkatli olmalıyız” dedi Berber. Glastonbury, papazların denetiminde olan bir yerdir. Papazlar her tür tıbbi uygulamadan nefret ederler. Çünkü Tanrı’nın kendilerine insanların ruhlarının yanısıra bedenlerinin de kutsal sorumluluğunu verdiğine inanırlar.”

Ertesi sabah Beyaz Pazar’dı. Yani, Paskalya Yortusu’nun sona erip, İsa’nın gökyüzüne yükselmesinden sonra dokuz gün dua eden on iki havariye destek olmak amacıyla Tanrı’nın ruh biçiminde yere indiği günün yıldönümü.

Rob, izleyiciler arasında ötekiler gibi pek neşeli görünmeyen iki papazı fark etti.

Rob ve Berber kırmızı toprakla hokkabazlık yapıyorlardı. Berber, ciddi bir ses tonuyla, Act 2:3'te Tanrı'yı temsil eden ateşin dillerine benzetti bu kırmızı toprakların havada uçuşunu. Gösterileri izleyenleri hoşnut etti, şiddetle alkışladılar. Rob, "Hep Övgü, Onur ve İftihar Duyamak" adlı şarkıyı söyleyince bir ses çıkmadı. Şarkı söylemeyi severdi ama çocukların "Tanrıya Şükürler Olsun" diye bağdıkları bölümde sesi çatlamıştı. Yüksek notalarda sesi çatlıyordu. Ama bir kez ayaklarını sallamadan söylediğinde hatasız söyleyebildi. Berber dışbudak ağacından eski bir sandığın içinden bazı kutsal nesneler çıkarıp sahneye koydu. "Dikkatle bakın, değerli dostlar" dedi, daha sonra Rob'a kendisinin keşiş sesi olduğunu söyleyeceği bir ses tonuyla. Avuçlarına aldığı toprak ve kumu göstererek, "bunlar Sina ve Zeytin dağlarından İngiltere'ye getirilmiştir" dedi. Sonra bir kıymık ile küçük bir odun parçasını kaldırarak bunların da Kutsal Çarmih'tan koparılmış parçalar olduğunu söyledi. Nihayet Kudüs'ten getirilmiş suyu, Gethsemane'den getirilmiş toprağı ve azizlere ait çok sayıda kemik parçasını gösterdi.

Bundan sonra Rob dönerek tek başına sahneye çıktı. Başını Berber'in öğrettiği gibi gökyüzüne doğru kaldırarak başka bir ilahi söylemeye başladı.

*"Yıldızların ve Gecelerin Yaraticısı,
Halkının hiç sönmeyen ışığı,
Affedici İsa,
Hepimizi koru,
İşit onları, hizmetkârların sana seslendiğinde.
Bu çok eski lanetin, bir evreni ölüme mahkûm
Etmesine üzülen Sen,
Perişan olmuş bir soyu koruyup iyileştirecek
Lütuf dolu bir ilacı keşfettin."*

* Kudüs'ün doğusundaki kutsal zeytin bahçesi

İzleyicilerde bir kıpırdanma oldu, ilahinin etkisinden henüz kurtulamamışlardı. Berber Özel İlaç şişelerini havaya kaldırarak, “dostlar” dedi, “İsa nasıl sizin ruhlarınız için ilaç buldu ise ben de sizin bedenleriniz için ilaç buldum.”

Hayat Suyu Vitalia’nın öyküsünü anlattı onlara. Böyle bir sıvının dindarlara olduğu kadar günahkârlara da şifa verebileceği açıktı. İzleyiciler bol miktarda ilaç satın aldılar. Sonra Berber-cerrahın paravanasının arkasında muayene ve tedavi olmak için sıraya girdiler. İzleyiciler arasındaki papazlar önceleri olanlara öfkeyle bakmaktayken, daha sonra armağanlarla yumuşatıldılar. Gösterinin dinsel bölümünden sonra ise tamamen sakinleştiler. Aralarından sadece yaşlı bir din adamı itirazda bulundu. “Kimse-nin vücudundan kan çıkartmayacaksın” dedi sert bir şekilde emir verircesine. “Elbette” diye onayladı Berber hemen, “çünkü, Baş-piskopos Theodore’un yazdıklarına göre, ay ışığının çoğaldığı ve suların iyice yükseldiği dönemlerde vücudun kanaması çok tehli-kelidir.”

O gün öğleden sonra başarılarını kutlamak üzere bir yere kamp kurdular. Berber küçük sığır eti parçalarını yumuşaklaşınca-ya kadar şarapta kaynattı. Üzerine soğan, biraz buruşuk ama sağ-lam bir şalgam, taze bezelye ve fasulye ekledi. Güzel koksun diye de birer tutam nane ve kekik serpti. Bridgwater’den aldıkları o olağanüstü güzel peynirden de biraz kalmıştı yanlarında. Berber yemekten sonra ateşin yanına oturup para çantasındaki paraları saydı. Çok memnundu durumdan.

Uzun zamandır Rob’un çok merak ettiği bir konuyu açmanın belki de tam zamanıydı.

“Berber” dedi Rob.

“Ne var?”

“Londra’ya ne zaman gideceğiz, Berber?”

Bir yığın halinde önünde duran paraları tek tek saymakla meş-gul olan Berber, elini salladı, saymaya yeniden başlamak istemi-yordu. “Yakında” diye mırıldandı, “yakında.”

9. Armağan

Rob Kingswood'da yaptıkları gösteri sırasında dört topta hata yaptı. Mangotsfield'de de bir topu yere düşürdü. Ama bu son hatası oldu. Haziran ayının ortalarında Redditch'deki köylülere el çabukluğu gösterileri yaptılar, hastaları tedavi ettiler. Burada artık her gün saatlerce topları havaya atıp tutma egzersizleri yapmıyordu, çünkü sık sık yaptıkları gösterilerden dolayı parmakları esnekliklerini zaten koruyor, ritm duygusu da canlı kalıyordu. Kısa zamanda güvenilir bir hokkabaz olmuştu. Sonunda altı topu öğrenmek zorunda kalacağından kuşkulandı ama Berber ondan hiç söz etmedi. Rob'un boş zamanlarında kendisinin berber-cerrahlık işinde yardımcı olmasını tercih etti.

Göçmen kuşlar gibi kuzey yönünde ilerliyorlardı. Havada uçmak yerine İngiltere ile Galler arasındaki dağlarda arabalarıyla yol alıyorlardı. Abergavenny kasabası, yumuşak topraktan, iç karartıcı bir sırta yaslanmış, sanki hemen dağılacakmış gibi duran evlerin bulunduğu bir yerdi. Rob Berber'e ilk kez burada muayene ve tedavi sırasında yardımcılık yaptı.

Bu iş Rob'u ürküttü. Tahta toplara başladığı zamankinden daha fazla korktu bundan.

İnsanların hastalıklarının nedenleri kendisi için bir sırdı. Basit bir insanın bunu anlayıp mucizevi bir ilaç vermesi pek olanaklı görünmüyordu ona. Ama, Berber, tanıdığı insanların en zekisiydi, o bunu yapabiliirdi.

Köylüler paravanoanın önünde kuyruğa girdiler. Berber'in bir hasta ile işi bitince, Rob sırayla bekleyeni onun yanına götürüyor, hastayı ince paravanoanın arkasında tam olmayan bir gizlilik içinde bırakıyordu. Rob'un ustasına götürdüğü ilk hasta iri kıyım, kambur duruşlu bir adamdı. Boynunda koyu renkli izler vardı. Tırnaklarında ve parmak eklemlerinde de bu koyu renkli lekeler görülüyordu.

"Yıkanarak bunlardan kurtulabilirsin" dedi Berber, nazik bir şekilde.

"Bu kömür, görüyor musun" dedi adam. "Kömürü kazarken tozu bulaşıyor."

“Kömür mü kazıyorsun?” dedi Berber. “Öldürücü bir zehir olduğunu duymuştum. İlk gördüğümde kömürün kötü bir koku ve bir evin duman deliğinden dışarıya kolaylıkla yükselmeyen ağır bir duman çıkardığını fark etmiştim. Burada yoksullar böyle mi geçiyor?”

“Evet, efendim, biz yoksuluz. Son zamanlarda eklemlerimde ağrılar ve şişler oluştu. Kömür kazarken eklemleirim ağrıyor.”

Berber hastasının kir pas içindeki bileklerini ve parmaklarını eliyle yokladı, tombul parmağıyla adamın dirseğindeki şiş kısma dokundu. “Bunun nedeni, nefes alırken ciğerlerimize çektiğimiz toprak sıvıdır. Fırsat buldukça güneşte kalmalısın. Sık sık ılık suyla yıkan. Ama sıcak olmasın. Çünkü sıcak suyla yıkanmak insanın kalbini, kol ve bacaklarını güçsüzleştirir. Şişmiş ve ağrıyan eklemlelerini benim Özel’imle ovuştur. Vücudunun iç kısmına da yararı olacak.”

Adamdan üç küçük şişe karşılığında altı, muayene ücreti olarak da iki peni alırken Rob’un yüzüne bakmadı.

İri yapılı ve gergin dudaklı bir kadın on üç yaşlarındaki kızıyla geldi yanına Berber’in. Kız nişanlıydı. Annesi, “aylık kanaması kesildi, hiç gelmiyor” dedi.

Berber, daha önce aylık kanaması olup olmadığını sordu. Bir yıldan fazla bir süredir her ay geliyordu” dedi annesi. “Ama beş aydır, hiçbir şey yok.”

Berber kıza, yumuşak bir ses tonuyla, “bir erkekle yattın mı?” diye sordu.

“Hayır” dedi annesi.

Berber kıza baktı. İnce yapılı, çekici ve uyanık bakışlı bir kızdı. Uzun sarı saçları vardı. “Ara sıra kusuyor musun?”

“Hayır” dedi kız fısıltıyla.

Kızı inceledi, ellerini uzatıp kızın giysisinin bağını daralttı. Annesinin elini kızın küçük yuvarlaklaşmış karnının üzerine yerleştirdi.

“Hayır” dedi kız tekrar. Başını iki yana salladı. Yanakları al al oldu. Ağlamaya başladı.

Annesi elini kızın karnından çekti, suratına sert bir tokat attı. Kadın önde kızı arkada para ödemededen çekip gittiler. Berber de para ödemededen gitmelerine ses çıkarmadı.

Berber kuyruktaki hastalara ardı ardına süratle baktı. Yedi yıldır sol ayağını sürüyerek yürümek zorunda kalmış bir hastayı tedavi etti. Baş ağrılarından şikayeti olan bir kadını, başında uyuz çıkmış bir adamı, memesindeki yarayı iyileştirmesi için uzun süreden beri köylerine bir berber-cerrahın gelmesi için Tanrıya dua ettiğini öğrendikleri aptal görünümlü sürekli gülümseyen bir kızı tedavi etti.

Herkese Özel İlaç sattılar. Sadece, belki de iki penisi olmadığı için kendisine ısrarla tavsiye edildiği halde başında uyuz olan adam satın almadı.

Buradan West Midlands'ın daha yumuşak iklimli tepelerine geçtiler. Hereford köyünün hemen dışında, Incitatus, Wye Nehri'nin sularının sığılaştığı bir noktada beklemek zorunda kaldı. Çok büyük bir koyun sürüsü nehrin her tarafını kaplamış karşıya geçiyordu. Sanki sonu hiç gelmeyecek meleyen bir post akıntısıydı bu. Biraz ürktü Rob, kendilerini hareketsizleştiren bu devasa koyun sürüsünden. Annesi çiftlikte yetişmiş bir kadın olmasına karşın bir kent çocuğuydu o. Hayvanlar karşısında kendisini daha rahat hissetmiyordu. Bedenine dokunduğu ilk hayvan Tatus olmuştu. Carpenter Caddesi'ndeki komşularının bir süt ineği vardı, ama Cole ailesinden hiç kimse o ineğin yanında kısa süre de olsa kalmamıştı.

Hereford zengin bir bölgeydi. Yanından geçtikleri her çiftlikte domuzlar için bir çamurlu yer ve üzerinde koyun ve sığırların öbekleşerek süsledikleri yumuşak engebeli çayırlar bulunmaktaydı. Taş evler ve ahırlar geniş ve sağlamdı. Sadece birkaç gün mesafedeki Gal bölgesinin yoksulluk içinde kıvranan bayır köylülerinden genel olarak daha neşeli insanlar görülebiliyordu bu köyde. Köyün çayırları üzerinde yapılan gösteri iyi bir kalabalık topladı, satış da iyi oldu.

Berber'in paravananın arkasındaki ilk hastası hemen hemen Rob yaşındaydı ama bedence ondan biraz küçüktü. "Damdan düşeli altı gün oldu, bakın bir" dedi çocuğun fıçı imalatçısı olan babası. Üzerine düştüğü fıçının sivri kıymıkları sol elinin ayasına batmıştı çocuğun. Eli, kabarmış bir kirpi balığının darbesi kadar acı veriyordu.

Berber Rob'a çocuğun ellerini nasıl sıkı sıkıya tutacağını, babasına da bacaklarını nereden kavrayacağını gösterdi, sonra alet çantasından kısa ve keskin bir bıçak çıkardı.

"Sıkı tutun" dedi.

Rob ellerin titrediğini hissetti. ocuk, bıçak etine girip ikiye ayırınca haykırdı. nce yeşile çalar sarı bir irin, sonra da pis kokulu, kırmızı bir sıvı aktı yaradan.

Berber, yaradaki iltihabı temizledi, büyük bir dikkatle, demir bir cımbız kullanarak yarayı inceledi ve kk kıymıkları çıkardı. "Fiının kenarındaki kıymıklar, görüyor musun?" dedi babasına, eliyle göstererek.

ocuk inledi. Rob'un midesi bulanmaya başlamıştı. Ama Berber tedavisini henüz bitirmediği için çocuğun ellerini bırakmadı. "Hepsini çıkarmamız gerekiyor" dedi, "nk günahkâr sıvılar var yarada, eli tekrar kangrenleştirir."

Kıymıkların hepsini çıkardığından emin olunca, yaraya biraz özel döktü, bir bezle bağladı. Sonra şişede arta kalan özel'i kendisi içti. Hıkırır hıçkırır ağlamakta olan hasta hemen uzaklaştı aralarından. Babası para derken, ocuk oradan uzaklaşmış olduğu için halinden memnun görünüyordu.

Sırada bekleyen beli bükülmüş yaşlı bir adamdı. Derin derin ksryordu. Paravanının arkasına geçirdi Rob adamı.

"Sabah balgamı. Amma da büyük, efendim!" Konuşurken güçlükle nefes alabiliyordu.

Berber elini adamın bir deri bir kemik kalmış göğsüne götürdü. "Tamam, sana şişe çekeceğim." Rob'a döndü, "belden yukarısını açmasına yardım et, belki göğsüne şişe çekebiliriz."

Rob yaşlı adamın gömleğini yumuşak hareketlerle çıkardı. Çünkü, adamın herhangi bir yeri her an kırılabilir gibi görünüyordu. Adamın iki elini tutarak tekrar Berber'in önüne getirdi.

Sanki, soğuktan titreyen bir çift kuşa dokunmuştu. Rob yaşlı adamın kk ince değnekleri andıran hareketsiz parmaklarını hissetti. Parmaklar ona bir mesaj vermişti.

Berber dönüp onlara baktı, Rob'un gerginleşmiş olduğunu gördü. "Gel" dedi sabırsızlıkla. "Bütün günümüz burada geçmeyecek." Rob ise sanki duymuyordu Berber'in sözlerini.

Rob daha önce başka bir kişinin bedeninden böyle garip ve hoş olmayan bir farkındalığın kendi bedenine aktığını iki kez hissetmişti. Şimdi de, daha öncekilerde olduğu gibi, bütün bedenini tam bir dehşet duygusu sarmıştı. Hastanın ellerini bırakıp kaçtı.

Berber, lanet okuyarak onu aradı. Sonunda çırağını korkudan bir ağacın altına sinmiş durumda buldu.

“Ne demek oluyor bu şimdi, anlamadım?”

“O... ihtiyar ölecek.”

Berber gözlerini iyice açarak sert sert Rob’a baktı.

“Bu ne aptalca konuşma böyle?”

Çırağı ağlamaya başlamıştı.

“Kes artık” dedi Berber. “Nereden biliyorsun?”

Rob konuşmaya çalıştı ama beceremedi. Berber burnundan soyluyarak Rob’un suratına bir tokat attı.

Konuşmaya başlayınca da, kelimeler hızla döküldü ağzından. Çünkü şimdi söyledikleri Londra’dan ayrıldıklarından beri zaten beyinde dolaşıp duruyorlardı.

Annesinin öleceğini ölmeden kısa bir süre önce hissettiğini ve annesinin öldüğünü, sonra da babasının öleceğini anladığını ve babasının da öldüğünü söyledi Berber’e.

“Ooo, aman Tanrım” dedi Berber sıkıntılı bir tonla.

Ama Rob’u izleyerek dikkatle dinledi sözlerini. “Bana bu ihtiyarda da gerçekten ölüm hissettiğini mi söylüyorsun?”

“Evet” dedi, sözlerine inanılmasını beklemiyordu.

“Ne zaman?”

Omuzlarını silkti.

“Yakında mı?”

Başını salladı. Sadece, umutsuzca hakikati söyleyebilirdi.

Berber’in gözlerinde söylediklerini anladığını belirten bir ifade vardı.

Berber önce tereddüt etti, sonra kararını verdi. “Ben kuyrukta-kilerden kurtulurken, sen de arabayı hazırla” dedi.

Köyden arabayı yavaş yavaş sürerek çıktılar ama gözden uzaklaşır

uzaklaşmaz, küçük taşlarla dolu yolda olabildiği kadar hızlı sürmeye başladılar. Incitatus, nehrin yürüyerek geçilebilecek kadar sığ noktasında sulara büyük bir gürültüyle girdi. Hemen ötelerindeki sürünün koyunları bu gürültüden korkup meleyerek nehrin içinde sağa sola dağıldı. O kadar ürkmüşlerdi ki sesleri kızgın çobanların gürlemelerini bile bastırıyordu.

Rob Berber'in ata kırbaça vurduğunu ilk kez burada görüyordu. "Niye böyle koşuyoruz?" diye sordu Berber'e, merak içinde.

"Onların büyücülere ne yaptığını biliyor musun?" Berber atın ayaklarından gelen sestən ve arabanın içinden gelen tıngırtılardan daha yüksek bir sesle bağırarak zorunda kalmıştı.

Rob başını iki yana salladı.

"Ya bir ağaçta sallandırırlar ya da çarpmıha gererler. Bazen de önce şüpheliyi bağlayıp Thames Nehri'nde boğar sonra da cezalandırdıkları kişinin masum olduğuna karar verirler. Eğer ihtiyar adam ölürse, bunu bizim büyücü olmamıza bağlayabilirler" diye bağırdı. Dehşete düşmüş atın sırtına birkaç kırbaç daha salladı.

Yemek yemek ya da dinlenmek için hiç durmadılar. Incitatus'un dinlenmesine izin verdiklerinde Hereford artık çok uzakta kalmıştı. Ama gün kararınca ya da kadar zavallı hayvana arabayı çek-tirdiler. Yorgunluktan bitap düşmüş vaziyette kamp kurup biraz bir şeyler yediler hiç ses çıkarmadan.

"Bir daha anlat" dedi Berber Rob'a, "hiçbir şeyi eksik bırakmadan."

Rob'un anlattıklarını dikkatle dinledi. Sözlerini, sadece bir kez, o da sesini yükseltmesini söylemek için kesti. Rob'un öyküsü bitince başını salladı. "Ben de çıraklığım da, berber-cerrah ustamın büyücülük yaptığı gerekçesiyle katledildiğini görmüşüm" dedi.

Rob bir süre ustasının yüzüne baktı. Soru sormaktan çekiniyordu.

"Hayatımda birkaç kez, tedavi ettiğim hasta hayatını kaybetti. Bir kez Durham'da yaşlı bir kadın öldü. Bir papaz mahkemesinin bütün vücudumu bir suya batırarak ya da kızgın bir demirle dağlayarak yargılayacağından emindim. Ama, çok ayrıntılı bir sorgulamadan sonra oradan ayrılmama izin verildi. Bundan dolayı oruç tutup yoksullara sadaka vermiştim. Bir kez de Eddisburdy'de bir

adam paravanamın arkasındayken öldü. Gençti ve sağlıklı görünüyordu. Fitnecilerin ellerine fırsat geçmiş olabilirdi ama şanslıydım, çünkü oradan ayrılırken hiç kimse yolumu kesmedi.”

Rob nihayet konuşabildi. “Beni şeytanın etkilediğini zannediyor musun?” Bütün gün bu soru vardı aklında.

Berber bumundan soluyarak, “bu aptalca bir düşünce ama öyle olmadığını ben biliyorum.” Arabaya gidip boynuzuna meteglin doldurdu, hepsini içince, “annelerle babalar ölürlər. Herkes ölür. Doğanın gereği. Bir şey hissettiğinden emin misin?”

“Eminim, Berber.”

“Senin gibi bir çocuk hata yapmış ya da kafasından yaratmış olamaz mı?”

Rob, ısrarla başını iki yana salladı, hayır dercesine.

“Bence bütün bunlar sadece senin arzundan ibaret” dedi Berber. “Artık sürekli kaçıp çene çalmaya son verelim de biraz dinlenelim.”

Yaktıkları ateşin iki yanına yataklarını yerleştirdiler. Ama ikisi de dört saat uyuyamadan yataklarında sadece uzandılar. Berber bir o yana bir bu yana dönüp durdu, sonunda kalkıp bir şişe likör daha açtı. Şişeyle birlikte ateşin Rob’un tarafındaki yanına geçti, bağdaş kurup yere oturdu.

“Varsayalım ki” diye söze başladı ve bir yudum içki aldı, “sadece varsayalım ki dünyadaki herkes gözsüz doğuyor ve sadece senin gözlerin var.”

“O zaman, ben hiç kimsenin görmediğini görebilirim.”

Berber bir yudum içki daha aldı ve başını salladı. “Evet. Ya da diyelim ki, bizim kulaklarımız yok ama senin var? Ya da sende bizde olmayan başka bir duyu olduğunu kabul edelim. Ve şu ya da bu biçimde, Tanrı ya da doğa sana özel bir yetenek bahşetmiş olsun. Sadece varsayıyoruz, bir insanın yakında öleceğini söyleyebilir misin?”

Rob yanıt vermedi, bir kez daha çok korkmuştu.

“Saçma bu, ikimiz de biliyoruz böyle olduğunu” dedi Berber. “Sadece senin hayal gücün, anlaşıyoruz. Ama sadece varsayarak...” Şişeden bir yudum daha alarak ağzının içinde dolaştırdı,

gırtlğındaki çıkıntı oynuyordu bu arada. Berber tekrar yüzüne bakınca, Rob onun umut verici gözlerinde sönmekte olan bir ateşin sıcak pırıltılarını gördü. “Böyle bir armağanı kullanmamak günahıdır” dedi ustası.

Chipping Norton’da meteglin alıp bol miktarda özel hazırladılar. Böylece kazanç sağlayacak maddelerini yeniden depolamış oldular.

“ldğmde kapıda sıramı beklerken” diye başladı Berber, “Aziz Peter soracak, ‘ekmeğini nasıl kazandın?’ Kimisi ‘iftilik yaparak”, kimisi de ‘zarif deri ayakkabılar yapardım’ diyecek. Ama ben ‘Fumum vendidi’ diyeceğim” diye devam etti sözlerine eski keşiş neşeli bir şekilde. Rob bu sözleri anlayacak kadar Latince biliyordu: Ben duman sattım.

Fakat bu şişman adam, basit bir şüpheli ilaç satıcısı değildi. Paravananın arkasında hastalarını maharetle ve şefkatle tedavi ediyordu. Berber, yapmayı bildiğİ her şeyi mkemmел bir biçimde yapıyordu. Rob’a da güvenilir bir dokunuş ve nazik bir el kazandırmıştı.

Berber Rob’a, Buckingham’da da ağızı rk dişlerle dolu varlıklı bir celep hastasını tedavi ederken diş çekmeyi öğretti. Hasta, Berber kadar şişman, prtlek gözlü, kadınlar kadar bağıran bir adamdı. İşin ortasında “dur, dur, dur, bırak beni” dedi, peltek peltek. Ama rk dişlerin kesinlikle çekilmesi gerekiyordu. Berber devam etti. Çok iyi bir dersti bu.

Berber Claving’de nalbandın dükkânını bir günlüğüne kiraladı. Rob burada iltihap temizlemekte kullanılacak demir parçaları ve demir uçların nasıl yapılacağını öğrendi. Bundan sonraki birkaç yıl, İngiltere’nin değişik bölgelerindeki altı demirci dükkânında, ustası yaptığı işi beğeninceye kadar, defalarca tekrarlamak zorunda kalacaktı bu görevini. Claving’de yaptıklarının çoğunu ustası beğenmedi. Fakat Berber cimri bir tutumla, çift ağızlı kk bir neşteri ilk cerrahi aracı olarak yanında taşımasına izin verdi. nemli bir başlangıçtı bu. Midlands’tan çıkarak Fens’e girerlerken Berber kanatmak için hangi damarların açılacağını öğretti. Bu, Rob’u babasının ölümünden hemen önceki o tatsız anılarına götürdü.

Babası zaman zaman aklına takılıyordu. Çünkü kendi sesi babasınınkine benzemeye başlamıştı. Kalınlaşmıştı. Vücudunda kıllar da çıkmaya başlamıştı. Ama henüz sertleşmemişlerdi, Berber'e muayene sırasında yardım ederken gördüklerinden anlıyordu bunu. Kadın vücudu bir muammaydı onun için. Berber'in, gizemli ve şehvetle gülümseyen dişi bir bez bebeği vardı. Ona Emma diyorlardı. Hasta kadınlar ağrıyan yerlerini bu bez bebek üzerinde gösteriyorlar muayene edilmelerine gerek kalmıyordu. Rob yabancıların özel yaşamlarına yakından tanık olmaktan hoşlanmıyordu ama zamanla buna alıştı.

"Kakanızı en son ne zaman yaptınız?"

"Adet kanamanız ne zaman olacak, bayan?"

Rob, Berber'in isteği üzerine paravananın arkasına geçen her hastanın elini kendi elleri arasına alıyordu.

Berber, Tisbury'delerken, "hastaların ellerini tuttuğunda ne hissediyorsun?" diye sordu tezgâhlarını sökerken.

"Bazen hiçbir şey hissetmiyorum."

Berber başını salladı. Rob'un kullandığı araçlardan birini alıp arabanın içine diğerlerinin yanına koyup geri geldi. Kaşları çatıktı, belli ki Rob'un verdiği yanıtı kabul etmiyordu. "Ama bazen de *bir* şey hissediyorsun değil mi?"

Başını salladı Rob, evet dercesine.

"Peki nedir bu?" dedi Berber onu sınavdan geçirir gibi. "Nasıl *bir* şey hissediyorsun, delikanlı?"

Ama hissettiklerini kendisi de tam anlayamıyor ve kelimelerle tarif edemiyordu. Bir insanın canlılığıyla ilgili bir sezgi ya da karanlık bir kuyuya bakıp orada ne kadar canlı olduğunu hissetmek gibi bir şeydi bu. Berber, Rob'un sorusunu yanıtlamamasını, bu hissin düşsel olduğunun kanıtı olarak aldı. "Bence, Hereford'a dönüp ihtiyarın sağlıklı olup olmadığını öğrenelim" dedi kumazca.

Rob bu öneriyi kabul edince, rahatsız oldu. "Salak, oraya dönmeyiz" dedi. "Çünkü eğer gerçekten ölmüşse, boyunlarımıza ilmik geçirmezler mi?"

Berber bu "yetenek"le sık sık ve yüksek sesle dalga geçmeye devam etti.

Ama, Rob hastaların elini tutmayı ihmal edince de tutmasını istiyordu. “Neden tutmayasın? Titiz bir işadamı değil miyim ben? Böyle bir tahayyül gücünün keyfini çıkarmanın bize bir masrafı da olmuyor.”

Berber, çocukluğunda kaçtığı manastırdan hem birkaç kilometre hem de bir yaşam süresi kadar uzaklıkta bulunan Peterborough’daki birahane de yağmurlu ve uzun bir gece boyunca oturup ağır ağır ama ara vermeden içkisini yudumladı.

Çırağı gece yarısı arayıp buldu onu. Yol boyunca sendeleyerek yürüyebilen ustasına yardım ederek onu ateşin başına kadar getirdi. “Lütfen” dedi, Berber korku içinde fısıldayarak.

Sarhoş olmuş adamın sanki teslim oluyor gibi iki elini kaldırmasına çok şaşırdı Rob.

“İsa adına, lütfen” dedi Berber tekrar. Rob sonunda anladı. Berber’in ellerini tutup gözlerine baktı. Sonra, başını iki yana salladı. Berber yatağına girdi. Bir sağına bir soluna döndü, sonra huzur içinde uykuya daldı.

10. Kuzey

Berber o yıl kışı geçirmek için Exmouth'a zamanında ulaşamadı. Çünkü yola biraz geç çıkmışlar, bundan dolayı Exmouth'a gerektiği kadar yaklaşmamışlardı. Sonbaharın düşen yaprakları onları York Wolds'taki Gate Fulford köyünde karşılamıştı. Çayırlar çeşitli bitkilerle doluydu. Serin havayı bitkiler de değişik kokularıyla heyecan verici hale getiriyorlardı. Rob ile Berber Kuzey Yıldızı'nı izlediler. Yolları üzerinde konakladıkları köylerde iyi iş yaptılar. Arabalarını mor renkli süpürge otlarından göz alabildiğine uzanan bir halı üzerinde sürerek Carlisle kasabasına ulaştılar.

"Şimdiye kadar ulaştığım en kuzeydeki yer burası" dedi Berber. "Buradan birkaç saat sonra Northumbria sınırına ulaşılır. Sonra da sınırın öte tarafına geçilir. Sınırın öbür tarafında İskoçya vardır. Herkes İskoçya'nın koyun düzenlerin toprakları olduğunu bilir. Şereflili İngilizler için tehlikeli bir bölgedir burası."

Carlisle'de bir hafta kaldılar. Her akşam meyhaneye gittiler. Buradaki içkiler pahalı olmadığı için Berber kısa sürede burada bir barınak bulmaya karar verdi. Bozkırda üç küçük odası olan bir ev kiraladı. Güneydeki deniz kıyısındaki küçük evine benzemiyordu. Ocağı ve taş şöminesi yoktu, aslında bu Berber'in pek hoşuna gitmemişti. Yataklarını, sanki bir kamp ateşiymiş gibi ocağın iki yanına yerleştirdiler. Evin yakınında da Incitatus'u müşteri olarak kabul etmeye istekli bir ahır vardı. Berber parayı sakınmadan gene bol miktarda kışlık erzak satın aldı. Berber'in bu tutumu Rob'da her zaman kuşkulu bir mutluluk duygusu uyandırırdı.

Berber sığır ve domuz eti istif etti. Bir geyik budu almak istemişti ama iki avcı parayla satmak için, soyluların spor yapmasına tahsis edilmiş olan kralın geyiklerinden birini öldürdükleri gerekçesiyle yazın Carlisle'de asılmışlardı. Bu yüzden onun yerine on beş besili tavuk ve bir çuval da at yemi aldılar.

"Tavuklar senin alanın" dedi Berber Rob'a. "Onlara yem vermek sana aittir, istediğim zaman kesecek, tüylerini yolup, içini temizleyip, pişirip hazırlayacaksın."

Rob, tavukların iri, açık sarı renkli, tüysüz butları, kırmızı ibikleri, sarkık gerdanları ve kıvrımlı kulak memeleriyle etkileyici yaratıklar olduğunu düşünürdü. Üstelik her sabah kümeslerinden dört-beş yumurta aşırmasına da ses çıkarmazlardı. “Tavuklar seni zalim bir horoz zannetmişlerdir” dedi Berber.

“Neden onlara bir horoz almıyoruz?”

Kışın sabahları geç saatlere kadar uyumayı sevdiği için horoz sesiyle uyanmaktan nefret eden Berber, bu soruyu sadece homurdanarak yanıtladı.

Rob’un yüzünde kaverengi tüyler oluşmuştu. Henüz sakal gibi durmuyordu bunlar. Berber sadece Danimarkalıların yüzlerindeki kılları traş ettiklerini söylemişti ama Rob bunun doğru olmadığını biliyordu. Zira babasının yüzü hep traşlıydı. Berber’in cerrahi araçları arasında bir jilet vardı. Şişman adama onu kullanıp kullanamayacağını sorduğunda, aksi aksi “kullanabilirsin” dedi. Tıraş olurken yüzünü kesti, tıraş olduktan sonra yüzüne baktığında olduğundan yaşlı gördü kendisini.

Berber’in ona tavuklardan birini öldürmesini söylemesi kendisini çok küçük hissetmesine neden oldu. Tavuklar toplu halde ona kapkara boncukları andıran gözleriyle uzun uzun baktılar. Sanki onunla arkadaş olmak için doğmuşlardı. Sonunda güçlü parmaklarıyla en yakınındaki tavuğun sıcak boynunu sıkı sıkıya tuttu, titreyerek gözlerini kapattı. Sert bir çırpındırıcı kıvrıma ile görev yerine getirildi. Ama hayvan öldüğü halde onu cezalandırmak zorunda kaldı. Çünkü tavuk tüylerini kolay kolay bırakmıyordu. Tavuğun tüylerini iki saatte yoldu. Acı çekerek ölen tavuk, Berber’e sunulduğunda küçümsendi.

Bir kez daha tavuk gerektiğinde Berber ona gerçek bir büyücülük gösterdi. Tavuğun gagasını eliyle açıp, ince bir bıçağı hayvanın ağzının üst kısmından beynine kaydırıverdi. Tavuk çok kısa bir süre içinde öldü. Tüylerini de bıraktığı için hafif çekişlerle tutam tutam ele geldiler.

“İşte sana bir ders” dedi Berber. “Tıpkı bir insanı ölüme götürmek gibidir bir tavuğu öldürmek. Ben de öyle yaptım. Yaşamı elde tutmak ölümden zordur, sağlığa sımsıkı tutunabilmek ise daha da zordur.”

Sonbaharın son günlerinde şifalı ot toplamak için hava mü-kemmeldi. Ormanda ve kırlarda şifalı ot aradılar. Berber özellikle semizotu istiyordu. Bir süre Özel'in içinde tutulduktan sonra bu bitkinin ürettiği bir madde hummalı hastaları iyileştiriyordu. Bu bitkiden bir tane bulunca çok şaşırdılar. Bazı bitkiler, örneğin, ağrı giderici lapa imalinde kullanılan pembe taç yaprakları, boyundaki cerahatli sivilcelerin iyileştirilmesinde, toz haline getirildikten sonra domuz yağı ile karıştırılarak kullanılan kekik ve meşe ağacının fındığa benzeyen meyvesi kolaylıkla bulunabiliyordu. Ötekileri bulmak için çok uğraşmak gerekiyordu. Hamile kadınlardaki cenin gelişmesini önlemek için gereken porsuk ağacının kökü ancak toprağı kazarak elde edilebiliyordu. Rob ve Berber, idrar yolları hastalıklarının tedavisi için limon ve dereotu topladılar. Bataklıklarda bulunabilen tatlı süseni de hafıza kaybı ile mücadele etmek için topladılar. Ardiç meyvesi kaynatılarak, burun deliklerindeki tıkanıklıkların açılmasında, mersin ağacı çiçeğı ile ebegümeci ise şiddetli kaşıntıya karşı kullanılacaktı.

Rob'a şöyle bir baktıktan sonra "yabani otlardan daha hızlı büyüyorsun" dedi Berber, yüzünü ekşiterek. Doğruydı da. Boyu neredeyse Berber'inki kadar olmuştu. Editha Lipton'un Exmouth'ta diktiğı giysilerin kolları artık kısa geliyordu. Berber Rob'u alıp Carlisle'deki bir terziye götürdü ve "bir süre boyu kısalmayacak yeni kışlık giysiler" sipariş etti. Ama terzi bu siparişi başını iki yana sallayarak yanıtladı.

"Delikanlı hâlâ büyüyor, öyle değil mi? On beş, on altı yaşlarında değil mi? Böyle bir delikanlının giysileri kısa süre sonra dar ya da kısa gelmeye başlar."

"Yirmi değil, daha on altı yaşında!"

Adam Rob'a saygıyla karışık bir gülümsemeyle baktı. "İri bir adam olacak! Benim giyeceklerim bile ona kesinlikle dar gelir. Es-ki bir elbiseden yapmayı önersem ne dersiniz?"

Böylece Berber'in başka bir takım elbisesi ama en güzel görünümü gri olanı kesilip yeniden dikildi. Rob, ilk kez giydiğinde Berber'in elbisesinin beli çok geniş, kol ve bacakları ise çok kısa gelmişti. Herkes kahkaha attı bu durum karşısında. Terzi elbisenin

belini biraz daralttı, pantolonun boyunu ve ceketin kollarını biraz uzattı. Mavi elbisenin vampiri şeritleriyle birleşen diğer çizgileri gizlemeye çalıştı. Rob, yazın büyük bir kısmını ayakkabısız geçirmişti. Ama yakında kar düşecekti. Berber ona inek köselesinden yapılmış konçlu ayakkabılar getirince buna çok memnun oldu.

Carlisle meydanından St. Mark Kilisesi'ne kadar ayakkabılarıyla yürüdü. Kilisenin büyük ahşap kapılarındaki tokmağını vurdu. Nezleli burunlu yaşlı bir papaz yardımcısı kapıyı sonuna kadar açtı.

"Ranald Lovell adlı bir papazı arıyorum, yardımcı olur musunuz Peder?"

Papaz yardımcısı gözlerini kırıştırdı. "Bu adda bir papaz tanıyorum, Lyfing yönetiminde ayinlere katılırdı, Lyfing Galler Başpiskoposu iken. Bu paskalyada öleli on yıl kadar olacak."

Rob, başını salladı. "Aynı papazdan bahsetmiyoruz. Peder Ranald Lovell'i kendi gözlerimle birkaç yıl önce gördüm."

"Belki de benim tanıdığım Ranald değil Hugh Lovell'di."

"Ranald Lovell Londra'dan kuzeydeki bir kiliseye tayin edildi. Yanında benim kardeşim William Stewart Cole da vardı. Stewart, benden üç yaş küçüktür."

"Belki de şimdi kardeşinin başka bir Hristiyan adı var, oğlum. Papazlar bazen çocuklarını rahip yardımcısı olmaları için bir manastıra götürürler. Her yerde başkalarına da sorman gerekir. Çünkü Kutsal Ana Kilisesi büyük ve sınırsız bir denizdir. Bense tek başına yaşayan küçük bir balığım." Yaşlı papaz kibarca başını salladı. Rob, kapıyı kapatmasına yardım etti.

Kasabanın birahanesinin arkasındaki küçük gölün yüzeyini kristal bir örtü kaplamıştı. Berber, küçük evlerindeki bir çatı kirişine bağlanmış bir çift buz patenini gösterdi. "Ne yazık ki, daha büyük değiller. Senin ayaklarına olmaz bunlar, ayakların az rastlanabilecek kadar büyük."

Bir sabah gölün ortasına kadar yürüdü, ayaklarının altından gelen ses artık yumuşak karın sesi değildi. Buz her gün biraz daha kalınlaşmıştı. Rob iki küçük pateni aşağı indirdi. Patenler yetişkin erkek geyik boynuzu yontularak yapılmıştı. Babasının o altı yaşın-

dayken yaptıklarına tıpatıp benziyordu. O patenler kısa sürede kendisine dar gelmeye başlamış ama gene de üç kış kullanmıştı onları. Patenleri alıp göle gitti, ayaklarına bağladı. Önce çok hoşuna gitti onlarla kaymak. Fakat kenarlarındaki çentikler kaymasını güçleştiriyordu, ayaklarına küçük geldikleri için ilk dönme denemesinde kollarıyla dengesini bulmaya çalışmasına rağmen yüzükoyun düşerek buzun üzerinde epey kaydı.

Birinin kendisine bakıp güldüğünü fark etti.

Genç kız on beş yaşlarındaydı. Kahkahayla gülüyordu kendisine.

“Sen daha iyi kayabilir misin?” dedi kızgınlıkla, ama güzel bir kız olduğunu da fark etmişti bu arada, çok ince, belden yukarısı daha iri, Editha’nın gibi siyah saçlı bir kızdı.

“Ben mi?” dedi kız. “Neden sordun, ben o kadar cesur değilim.”

Kızgınlığı hemen yok oldu. “Senin ayaklarına benimkinden daha fazla uyar” dedi. Patenleri ayaklarından çıkarıp gölün kıyısındaki kıza götürdü. “Pek zor değildir aslında. Göstereyim mi?” dedi.

Kız önce kabul etmedi ama Rob onu birkaç sözle ikna etti. Patenleri kızın ayaklarına bağladı. Kız alışık olmadığı buz kayganlığı üzerinde dik duramıyor, Rob’a tutunuyordu. Korkudan kahverengi gözleri büyümüştü. Küçük burun delikleri ise hızla açılıp kapanıyordu. “Korkma, seni tutuyorum” dedi Rob. Kızın vücudunun ağırlığını elleriyle dengeliyor, sırtından iterek buz üzerinde ileriye hareket ettiriyordu. Bu arada kızın kalçalarının sıcaklığını da hissetti.

Rob kızı gölün üzerinde iterek dolaştırırken, o şimdi hem gülüyor hem çığlıklar atıyordu. Adının Garwine Talbot olduğunu söyledi. Babası Aelfric Talbott’un kasabanın biraz dışında bir çiftliği vardı. “Senin adın ne?”

“Rob J.”

Konuşmaya başladı kız. Rob hakkında bir yığın şey biliyordu. Çünkü küçük bir kasabaydı burası. Rob ve Berber’in Carlisle’e ne zaman geldiklerini, mesleklerini, satın aldıkları erzakı ve kimin evini kiraladıklarını, hepsini biliyordu.

Bir süre sonra buz üzerinde olmaktan hoşlandı kız. Gözleri neşyle pırıldadı. Soğuk yanaklarını pembeleştirdi. Saçları geriye uçuşunca, küçük pembe kulak memeleri görüldü. Üst dudağı in-

ceydi ama alt dudağı öylesine dolgundu ki, sanki şişmiş gibi duruyordu. Yanağının üst kısmında bir çürük izi belli belirsiz görünüyordu. Kız gülümseyince alt dişlerinden birinin eğri olduğunu fark etti.

“İnsanları hep böyle inceler misin?”

“Evet, elbette incelerim?”

“Kadınları da mı?”

“Bir yapma bebeğimiz var. Hasta kadınlar nerelerinde şikayetleri olduğunu onun üzerinde gösterirler.”

“Ne yazık” dedi kız, “bir yapma bebek kullanıyorsunuz.” Kızın gözlerini bir noktaya dikerek bakışına hayran olmuştu. “Güzel mi?”

Senin kadar değil, demek istedi ama buna ceraset edemedi. Omuzlarını silkerek, “adı Thelma” dedi.

“Thelma mı!” Küçümseyici bir kahkaha attı kız. Rob da sırtıttı bu kahkahanın üzerine. “Oo” dedi kız, başını yukarı kaldırıp güneşin nerede olduğuna baktı. “İnekleri sağlamak için dönmem gerekiyor.” Yumuşak dolgunluğu bir kez daha düşmemek için Rob’un kollarına dokundu.

Gölün kıyısında kızın önünde diz çökerek patenleri çıkardı. “Benim değil. Evde buldum onları” dedi. “Ama istersen bir süre sende kalabilir, kullanırsın.”

Kız başını iki yana salladı. “Eve götürürsem belki de beni öldürür, bunları almak için ne yaptığımı öğrenmek isteyeceği için...”

Yüzüne kan hücum ettiğini hissetti. Bu rahatsız durumdan kurtulmak için üç çam kozalağı alıp kız için hokkabazlık yapmaya başladı.

Kız gülümseyerek alkışladı Rob’u. Sonra kelimeleri hızla ard arda sıralayarak babasının çiftliğini nasıl bulabileceğini anlattı. Ayrılırken, kız bir an durdu ve dönüp arkasına baktı.

“Perşembe sabahları” dedi kız. “Misafirden pek hoşlanmaz ama perşembe sabahları pazara peynir getirir.”

Perşembe geldiğinde Aelfric Talbott’un çiftliğini aramak yerine yatağında korku içinde hiçbir şey yapmadan öyle bekledi. Garwine’den değil babasından korkuyordu. Fakat içinde anlayamadığı

bir şeyler oluyordu. Karşı durmaya cesaret edemediği ya da aklının ermediği, gizemli bir şeyler oluyordu iç dünyasında.

Düşünde Garwine Talbott'u gördü. Bir samanlıkta, belki de babasının ahırında yan yana uzanmış yatıyorlardı. Böyle bir düşünce Editha ile birlikte olarak da birkaç defa görmüştü. Sabah uyandığında, Berber'e fark ettirmeden yatağını temizlemişti.

Kar yağmaya başladı. O kadar iri yağıyordu ki, sanki gökyüzünden beyaz renkli kazlar yere düşüyorlardı. Bu arada Berber pencere oyuklarına hayvan postlarını iplerle sıkıca bağlayarak yerleştirdi. Evin içi bu yüzden iğrenç bir kokuyla doldu. Gündüz olduğu halde, eve ışık girmediği için neredeyse hiçbir şey görünmüyordu.

Kar dört gün durmadan yağdı. Sadece birkaç kez kısa aralıklarla kesilmişti. Rob, yapacak bir şey ararken, ocağın yanına oturup topladıkları otların resimlerini yapmakta karar kıldı. Ocakta yanmadan kalan bir kömür parçasıyla, bir odundan çıkardığı ağaç kabuğunun üzerine kıvrımlı bir nane, birkaç zarif kurumuş çiçek, damarlı yabani fasulye yaprağının eskizlerini çizdi. Öğleden sonra ateşin üzerinde biraz kar eritip tavuklara su ve yem verdi. Tavukların bulunduğu odaya girerken kapıyı çok az araladı, çıkarken de hemen kapatmaya dikkat etti. Tavukların tutulduğu odayı sık sık temizlemesine karşın, gene de çok pis kokuyordu.

Berber yatağından pek çıkmıyor, meteglin yudumluyordu. Karın ikinci gecesini güçlkle birahaneye gitti ve Helen adlı sarışın bir fahişeye döndü.

Rob ocağın öteki yanındaki yatağından onları izlemeye çalıştı. Bu işi birçok kez görmüş olmasına karşın, daha sonra düşüncelerine ve düşlerine girecek olan bazı ayrıntılar onu çok şaşırttı. Koyu karanlıkta her şeyi göremediği için yalnızca ateşin aydınlatığı kâfalarını izliyordu. Berber tamamen kendinden geçmişti ve kararlıydı. Kadın ise hoşlanmadığı bir iş yapan insanlar gibi sıkıntılı, akli başka bir yerde gibi görünüyordu.

Kadın evden ayrılınca, Rob yerden bir ağaç kabuğu ve bir parça kömür aldı. Bu kez vahşi ot eskizleri yapmak yerine kadının yüz hatlarını çizmeye çalıştı.

Berber, yemek kabına doğru giderken, durup eskizi inceledi, kaşları çatıldı. “Bu yüzü tanıyor gibiyim” dedi.

Kısa süre sonra yatağında uzanırken, başını postun içinden dışarı çıkarıp, “tamam, bu Helen!” dedi.

Rob’un çok hoşuna gitti bu. Bundan sonra merhem satıcısı Watt’a benzeyen bir resim yapmaya çalıştı. Ama Berber eskizdeki kişiyi önce tanımadı. Rob ayı Bartram’ın küçük bir şeklini oraya ekleyince tanıdı. “Yüz çizme denemelerine devam etmelisin, bize yararı olabilir” dedi Berber. Sonra Rob’u izlemekten yoruldu, yanından ayrıldı, içki içmeye başladı, bir süre sonra da uykuya daldı.

Salı günü kar yağışı nihayet durdu. Rob elini yüzünü bez parçalarıyla sardı, bir kürek buldu evde. Kapılarının önündeki küçük yolda biriken karı temizledi, Incitatus’a bakmak için ahıra gitti. At, bu süre içinde hiç çalışmamaktan, günlük yem ve lezzetli tahıl tohumlarından dolayı şişmanlamıştı.

Cuma günü kasabanın bazı çocuklarına gölün yüzeyindeki karı temizlemelerine yardım etti. Berber pencere oyuklarını örten postları kaldırdı. Nihayet evin içine temiz ve serin hava girmeye başladı. O günü, üzerine nane peltesi ekledikleri kızarmış bol kuzu eti ve elmalı çörekle kutladılar.

Salı günü Rob buz patenlerini çatıdaki kirişte asılı oldukları yerden indirip deriden bağlarından boynuna astı. Ahırlara gidip Incitatus’a sadece koşum takımı ve yularını taktı, ata binip kasabanın dışına çıktı.

Kendisini bir Romalı haline getirmişti. Gerçek Incitatus’a binmiş Caligula gibi davranmayı tercih etmedi, çünkü Caligula’nın deli olduğunu ve hayatının da kötü bir şekilde sona erdiğini biliyordu. Sezar Augustus olup, imparatorluk muhafızlarının başında Via Appia’dan Brundisium’a kadar atının üzerinde gitmeye karar verdi.

Talbottların çiftliğini güçlük çekmeden buldu. Genç kızın tarif ettiği yer tam burasıydı. Çiftlik evi bir yana yatıktı, bel vermiş çatısıyla yoksul bir ev görünümündeydi. Ama ahır büyük ve zarifti. Kapı açıktı ve birinin içeride hayvanların arasında dolaşp bir şeyler söylediğini duyabildi.

Atının üzerinde fark edilmeden dururken, Incitatus'un kişnemesiyle orada olduğu hissedildi.

"Bay Garwine" diye seslendi.

Ahırın kapısında bir adam belirdi ve ağır ağır kendisine doğru yürüdü. Elinde bir tahta yaba vardı. Hava soğuk olduğu için yabanın üzerindeki gübreden dumanlar çıkıyordu. Adam ihtiyatlı bir şekilde kendisine doğru yaklaşıncı, Rob onun sarhoş olduğunu fark etti. Solgun benizli, hafif kambur, Garwine'in saçları ile aynı renkte dağınık siyah şakallı bir adamdı. Aelfric Talbott bu adamdan başkası olamazdı.

"Kimsin sen?" diye sordu adam.

"Rob J. Cole" dedi.

Adam bir o yana bir bu yana sallanıyordu. "Peki, Rob J. Cole. Şansın yok. Burada değil. Kaçtı, pis küçük fahişe."

Adamın elindeki gübre dolu yaba biraz kıpırdadı. Rob, kendisinin ve atın kokmuş taze sığır bokuyla sıvanmak üzere olduğundan emindi.

"Arazimi terk et" dedi Talbott. Ağlıyordu.

Rob Incitatus'u Carlisle'e doğru sürdü. Garwine'in nereye gitmiş olduğunu ve hayatta kalıp kalmayacağını çok merak ediyordu.

Artık imparatorluk muhafız askerlerine komuta eden Sezar Augustus değil, kuşku ve korkularının tuzağına düşmüş bir gençti sadece.

11. Tettenhalllü Yahudi

Baharı beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. Yeni Özel İlaç karışımları hazırlanıp şişelendi. Berber'in aradığı bütün otlar, hummaya karşı kullanılacak semizotu hariç, ya kurutulup toz haline getirildiler ya da ilacın içine katıldılar. Hokkabazlık egzersizleri yapmaktan yorulmuş, büyücülük denemelerinden sıkılmışlardı. Berber de kuzeyden sıkılmış, içki içip uyumaktan bıkmıştı. "Artık çok sıkıldım, şu kış bir bitse" diye yakındı bir Mart sabahı. Bunun üzerine Carlisle'den çok erken ayrıldılar. Güneye doğru yavaş yavaş ilerlediler, çünkü yollar hâlâ çok kötüydü.

Baharla Beverley'de karşılaştılar. İklim yumuşamış, güneş artık ortaya çıkmıştı. Bir grup hacı, gezgin İncil yayıcı Aziz John'a adanmış büyük, taş kiliseyi gezmekteydiler. Rob ve Berber hemen gösterilerine başladılar. Bu mevsimin ilk kalabalık izleyici kitlesinden coşkulu bir yanıt aldılar. Tedavi çalışması sırasında her şey, Rob, altı hastayı Berber'in paravanasının arkasındaki özel bölmeye aldıktan sonra, zarif bir kadının elini tuttuğu ana kadar çok iyi gitti.

Rob'un kalbi çekiç darbeleri gibi atıyordu. "Gelin, bayan" dedi alçak sesle. Kadının elleriyle kendininkiler içiçe geçince birdenbire ürktü, tüyleri ürperdi. Berber'e baktı, o da kendisine bakıyordu.

Berber'in yüzü bembeyaz oldu. Yabani bir hayvanın yüzüne bakıyordu sanki Rob. Berber Rob'u bir kenara çekip kulaklarını çırağının ağzına yaklaştırdı. "Kesin mi? Emin olmalısın."

"Çok yakında ölecek" dedi Rob.

Berber kadına döndü. Yaşlı değildi, durumu da iyi görünüyordu. Sağlığından şikayeti yoktu. Paravananın arkasına aşk şerbeti satın almak için gelmişti. "Kocamın yaşı ilerledi, ateşi sönüyor ama bana hayran." Sakin konuşuyordu, incelikli tavrı ve sahte olmayan tevazusu kadına saygın bir görünüm veriyordu. Güzel kumaşlardan yapılmış seyahat giysileri vardı üzerinde. Belli ki, varlıklı bir çevreye mensuptu.

"Aşk şerbeti satmam. O ilaç değil, büyüdür, leydim."

Üzüntülü bir ses tonuyla bir şeyler mırıldandı kadın. Hitap şek-

lini düzeltmediği için de Berber dehşete kapıldı. Soylu bir kadının ölümünden dolayı büyücülükle suçlanmak tam bir felaket olacaktı.

“Bir yudum likör, genellikle istenen sonucu yaratır. Yatak odasına çekilmeden önce sert bir likör tek bir yudumda...” Berber ücreti kabul etmedi. Kadın oradan uzaklaşır uzaklaşmaz henüz yüzlerini bile göremediği hastalarından özür diledi. Rob, arabayı hazırlamaya başlamıştı bile.

Böylece tekrar kaçmaya başladılar.

Bu kez bir yerde duruncaya kadar zorunlu olmadıkça hiç konuşmadılar. Yeterince uzaklaşıp geceleyebilecekleri güvenli bir yerde kamp kurduklarında Berber sessizliği bozdu.

“Birisi aniden ölünce, gözlerinde boş bir ifade peydah olur” dedi sakın bir şekilde. “Yüzdeki ifade kaybolur, bazen de yüz morarır. Ağzın bir köşesi büzülür. Gözkapaklarından biri sarkar, kol ve bacaklar taşlar.” Derin bir nefes aldı. “Bu çok acımasızca bir şey.”

Rob yanıt vermedi.

Yataklarını yapıp uyumaya çalıştılar. Berber ayağa kalkıp biraz içki içti. Ama bu kez ellerini tutması için çırağına uzatmadı.

Rob, kendisinin büyücü olmadığını pekala biliyordu. Ancak bunun başka bir açıklaması olmalıydı, ama bilmiyordu. Uzanıp dua etti. *Lütfen. Bu pis yeteneği benden alın ve bir daha vermeyin. Kızgın ve canı sıkın bir ruh hali içinde azarlarcasına, bu esini bana sanki şeytan verdi, artık onun bir parçası olmak istemiyorum* diye Tanrı'yı payladı. Yumuşaklık ona bir şey kazandırmamıştı bugüne kadar.

Bu duanın kabul edildiği anlaşılıyordu. Zira o bahar başka bir olay olmadı. Hava önceleri kapalı gitti sonra iyileşti. Günler alışılmışın dışında güneşli ve daha sıcak geçti. İşleri de iyi gitti. “St. Swithin gününde hava iyi” dedi Berber, bir sabah, zafer kazanmış gibi. “Bunun önümüzdeki kırk gün havanın iyi olacağının kanıtı olduğunu herkes söyleyebilir sana.” Biraz zaman geçince içlerindeki korku yatıştı, ruh halleri normale döndü.

Ustası doğum gününü hatırladı! Aziz Swithin Günü'nü izleyen üçüncü sabah, Berber, Rob'a, kaz tüyünden yapılmış üç kalem, bi-

raz mürekkep tozu ve bir sünger taşı armağan etti. Ve, “artık yüz çiziktirmelerini kömür parçalarından başka bir şeyle yapabilirsin” dedi.

Rob’un, doğum gününde Berber’e karşılık olarak armağan alacak parası yoktu. Fakat bir akşam üstü bir tarladan geçerlerken gördüğü bir bitkiyi tanıdı. Ertesi sabah gizlice kamptan çıkıp yarım saat uzaklıktaki o bitkiyi gördüğü yere gidip bol miktarda topladı. Doğum gününde Rob Berber’e humma otu olarak kullandığı o az bulunan bitkiden verdi. Berber memnun olduğunu belirten bir jestle aldı bu armağanı.

Gösterileri sırasında daha uyumlu olmaya başladılar. Her ikisi de diğerinin ne yapacağını önceden tahmin edebiliyordu. Duygulu ve ayrıntılarda hata yapmadıkları gösteriler izlettiler, muazzam alkış topladılar. Rob’un gözlerinin önünden, kardeşlerinin izleyiciler arasında oldukları, Anne Mary ve Samuel Edward’ın gurur ve hayranlıkla kendisini izledikleri bir düş gibi gelip geçiyordu. Kardeşleri, kendisini hokkabazlık yaparken ya da beş topu havaya atıp tutarken görseler ne güzel olurdu.

Büyümüş olmalılar şimdi, diye düşündü. Acaba Anne Mary kendisini hatırlar mıydı? Samuel Edward hâlâ o kadar yabani miydi acaba? Jonathan Carter, şimdi küçük saygılı bir adam olarak bir yerlerde yürüyor, birileriyle konuşuyordu herhalde.

Bir çırak için ustasına atını hangi yöne süreceği konusunda öneride bulunmak olanaksızdı ama Nottingham’dalarken Berber’in haritasını inceleme olanağı buldu ve İngiltere adasının tam ortasına yakın bir yerde olduklarını gördü. Londra’ya ulaşmaları için güney yönünde devam edip bir süre sonra doğuya kıvrılmaları gerekiyordu. Kasabaların ve başka yerlerin adlarını hatırladı. Böylece çok istediği yere doğru gidiyor olup olmadıklarını anlayabiliirdi.

Leicester’de bir çiftçi kazdığı toprağın altında taştan yontulmuş süslü bir mezar bulmuştu. Çiftçi mezarın üst kısmındaki toprağı çıkarmıştı ama mezarın tamamı kaldıramayacağı kadar ağırdı. Toprak sanki bu kocaman kayanın alt kısmını tutmuş bırakmıyordu.

“Dük’ün mezarı topraktan çıkarmak için yolladığı adamlar ve hayvanlar buraya ulaşmak üzere. Mezarı buradan çıkarıp Dük’ün kalesine götürecekler” dedi çiftçi, mağrur bir tavırla.

Pürüzlerle dolu beyaz damarlı mermerin üzerinde bir yazıt vardı: DIIS MANIBUS. VIVIO MARCIANO MILITI LEGIONIS SECUNDAE AUGUSTAE. IANUARIA MARINA CONJUNX PIENTISSIMA POSUIT MEMORIAM. “Yeraltının tanrılarına” diye Berber tercüme etti, “Augustus’un İkinci Lejyonu’nun askerlerinden Vivius Marcianus’a. Bu Haziran ayında, vefakâr eşi Marina bu mezara yerleştirildi.”

Birbirinin gözüne baktılar. “Acaba, Marina’nın, bu güzel hanımın başına bu olay, kocasını gömdükten sonra mı geldi? Çünkü burası onun evinden çok uzakta” dedi Berber ciddiyetle.

Hepimiz evimizden uzaktayız, diye düşündü Rob.

Leicester kalabalık bir kasabaydı. Gösterilerine katılım iyi oldu. İlaç satımı bittiğinde kendilerini bir hareketlilik ırmağı içinde buldular. Rob, Berber’e bir genç adamın kızıl yarasının deşilmesinde, başka bir gencin çok kötü bir biçimde kırılmış parmağının yassı bir tahtaya bağlanmasında, hafif ateşi olan yaşlıca bir evli kadına belirli miktarda semizotu ve karnı ağrıyan bir çocuğa da aynı şekilde bir tür papatya çayı verilmesine yardımcı oldu. Bunlardan sonra, paravananın arkasına tıknaz, saçları dökülmüş, bulanık gözlü bir adamı götürdü.

“Ne zamandan beri görmüyorsun?” diye sordu Berber.

“Son iki yıldır. Gözlerim önce bulanık görmeye başlamıştı, sonra giderek bu bulanıklık arttı. Son zamanlarda ışığı nadiren fark ediyorum. Ben mahkeme kâtibiyim ama çalışmıyorum.”

Berber başını salladı, hareketinin hasta tarafından görülemeyeceğini unutmuştu. “Sana yeniden görmeni sağlama kudretim, gençliğini iade etme kudretimden fazla değil.”

Kâtip, kendi isteğiyle biraz geri çekildi. “Bu kötü bir haber” dedi Rob’a. “Demek bir daha hiç göremeyeceğim!”

Kâtibin hemen yanında ince yapılı, Romalı burnuyla yüzü şahini andıran bir adam ayakta duruyordu. Konuşulanları geriden duymuş, onlara bakıyordu. Saçı sakalı beyazdı ama hâlâ dinç görünümündü. Rob’un yaşının iki katından fazla değildi herhalde.

Bir adım öne yaklaştı, elini hastanın koluna koydu. “Adın ne senin?” diye sordu. Fransız aksanıyla konuşuyordu. Rob Londra’daki rıhtımlarda Normandiyalıların bu aksanını birçok kez işitmişti.

“Adım Edgar Thorpe” dedi kâtip.

“Benim adım da Benjamin Merlin, yakındaki Tettenhall’de hekimlik yapıyorum. Gözlerine bakabilir miyim, Edgar Thorpe?”

Kâtip başını sallayıp ayağa kalktı, gözlerini kırıştıtarak. Adam kâtipin göz kapaklarını iki başparmağıyla yukarı kaldırıp, donuk gözleri uzun uzun inceledi. “Görmeni engelleyen tabakayı iğnelerle alabilirim” dedi sonunda. “Daha önce de yaptım bunu ama acıya dayanacak kadar güçlü müsün?”

“Acıya dayanaklıyımdır” dedi kâtip fısıltıyla.

“O halde, Tettenhall’deki evimde sana verdiğim sözü yerine getirebilirim, gelecek Salı sabahı erkenden” dedi adam ve geri dönüp yürümeye başladı.

Rob, sanki çarpılmıştı. Birinin Berber’in üzerinde bir şey yapmaya kalkışacağını aklından bile geçirmezdi.

“Hekim, efendim!” Adamın arkasından yetiştı. “Bunu nerede öğrendiniz... kataraktı iğne ile almayı?”

“Bir akademide. Bir hekim okulunda.”

“Nerede bu hekim okulu?”

Merlin’in önünde daracık bir elbise giymiş iri yapılı bir genç duruyordu. Gözleri biraz ilerdeki cafcacı arabada ve üzerinde renkli toplar ve hangi kalitede olduklarını kolaylıkla tahmin ettiğı ilaç şişelerinin durduğı tezgâhta gezindi.

“Dünyanın yarısı kadar uzakta” diye yanıtladı, nazikçe. Bir kenara bağladığı siyah renkli kısağının yanına gitti, atına bindi, berber-cerrah ve Rob’un yanından uzaklaşırken arkasına dönüp bakmadı.

Rob ertesi gün akşam üzeri Incitatus arabalarını yavaş yavaş Leicester’den uzaklaştırırken, Berber’e Benjamin Merlin ile yaptığı konuşmadan söz etti.

Berber başını salladı. “Onun hakkında bir şeyler duymuştum. Tettenhalllü Hekim.”

“Evet, Fransızlar gibi konuşuyor.”

“Evet, Normandiyalı bir Yahudi’dir.”

“Yahudi nedir?”

“Musevi’nin başka bir adı. Yani, İncil’de İsa’yı katlettikleri ve Romalılar tarafından Kutsal Topraklar’dan sürüldükleri anlatılan halk.”

“Merlin bir hekim okulundan bahsetti.”

“Westminster’deki bir okulda bazen bu tür konularda dersler verirler. Herkes bunun sidiklilerin kursu olduğunu ve kendileri gibi çışını tutamayan hekimler yetiştirdiklerini söyler. Bunların çoğu eğitimleri karşılığında hekimlere kâtiplik yaparlar, tıpkı senin berber-cerrahlık öğrenmen için çıraklık yaptığın gibi.”

“Onun bahsettiği okulun Westminster olduğunu zannetmiyorum. Daha uzaklardaki bir okuldan bahsetmiş olmalı.”

Berber omuz silkti. “Normandiya’da ya da Bretagne’de olabilir bu okul. Fransa’da epey Yahudi vardır. Bazıları, buralara gelirler, aralarında hekimler de vardır.”

“İncil’de Yahudilerle ilgili şeyler okumuştum. Ama daha önce hiç Yahudi görmemiştim.”

Malmesbury’de Isaac Adolescentolu adında başka bir Yahudi hekim var. Ünlü bir doktordur. Salisbury’de iken onu görmüş olabilirsin” dedi Berber.

“Malmesbury ve Salisbury İngiltere’nin batı kesiminde yer almaktaydılar.

“Londra’ya gitmeyecek miyiz?”

“Hayır.” Berber, çırağının sesinde özel bir şey yakalamıştı. Uzun zamandan beri yakınlarını görememesine üzüldüğünü biliyordu. “Dosdoğru Salisbury’ye gidiyoruz” dedi sert bir ifadeyle, “Salisbury Pazarı’na gelecek kalabalığı değerlendirmeliyiz. Oradan Exmouth’a geçeriz, çünkü ondan sonra sonbahara girmiş olacağız. Anladın mı?”

Rob başını salladı.

“Ama bahar gelince, yeniden yola çıktığımızda doğuya gideceğiz, o zaman Londra’dan geçeriz.”

“Teşekkür ederim, Berber” dedi sakın bir şekilde ama çok sevinerek.

Neşelenmişti, geç de olsa sonunda Londra'ya gideceklerini öğrenmişti!

Kardeşlerini düşündü tek tek.

Bir süre sonra düşünceleri başka şeylere yöneldi. "Kâtibe gözlerini tekrar kazandıracağını zannediyor musun?"

Berber omuz silkti. "Bu işlemi duymuştum. Bu işlemi yapabilen hekim çok az. Yahudi'nin yapabileceğinden emin değilim. İsa'nın canına kestedebilenler kör bir adama da rahatlıkla yalan söyleyebilir" dedi Berber. Dizginlerle ata daha hızlı gitme komutu verdi, çünkü akşam yemeği vakti yaklaşıyordu.

12. Uymak

Rob, Exmouth'a ulaştıklarında kendisini evine gelmiş gibi hissetmedi kuşkusuz. Ama burada kendisini iki yıl öncesine göre daha az yalnız hissediyordu. Deniz kenarındaki bu küçük eve alişmişti ve hoş görünüyordu gözüne. Berber büyük bir ateş yakmaya koyuldu. Yemek pişirmekte kullandığı araçları da yanı başındaydı, derin bir soluk aldı.

Kış için, her zamanki gibi çok güzel şeyler almayı planladılar. Ama tavukların deēřetli kokusunun verdiğı talimata uyarak bu kez eve canlı kümes hayvanı sokmadılar.

Rob'un elbiseleri bir kez daha kısa geldi. "Büyüyen kemiklerin beni yoksulluğa doğru götürüyor" diye yakındı Berber. Ama Salisbury Pazarı'nda satın aldığı kahverengiye boyanmış bir yn kumaş topunu göstererek: "Arabayı ve Incitatus'u alıp Athelny'ye gideceğim. Peynir ve jambon seçeceğim. Geceyi de oradaki handa geçiririm. Ben yokken kuyudaki yaprakları temizleyip, bu mevsimin dunlarını hazırlamaya başla. Bu tezgâh işi yn kumaşı Editha Lipton'a götürmeye de zaman ayır. Sana o kumaşla elbise dikmesini söyle Editha'ya. Evinin yolunu hatırlıyor musun?" dedi.

Rob kumaşı aldı ve teşekkür etti. "Editha'yı bulabilirim."

Berber, biraz düşünüp "yeni elbiseyi bytlebilecek gibi diktirsin" dedi homurdanarak, "biraz pay bıraksın dikiş yerlerinde."

Exmouth'un her zamanki iklimine uygun olarak ştc bir yağmur yağdığı için koyun postunun içine yerleştirdiğı kumaş elinde yürüyordu. Yolu biliyordu aslında. İki yıl önce, bazen kadının evinin önünden geçer, Editha'nın kendisine bakmasını beklerdi. Tokmağını vurr vurmaz kapı açıldı. Editha yağmurun daha fazla ıslatmasını önlemek için Rob'u ellerinden tutup hemen içeriye çekti. Kumaş topu nedeys e yere düşüyordu.

"Rob J. nce bir bakayım sana şöyle. İki yılda bu kadar değişiklik olduğunu hiç görmemiştim!"

Rob kadının da çok az değişmiş olduğunu söylemek istedi

ama sanki dili tutulmuştu. Kadın Rob'un bakışlarında ve gözlerinde bir sıcaklık hissetti. "Yaşlandım, saçlarımda kırışmalar oluştu" dedi alçak bir sesle.

Rob başını iki yana salladı, öyle değil anlamında. Saçları hâlâ siyahtı, her özelliğiyle tamı tamına hep hatırladığı gibiydi. Özellikle güzel ve ışıltılı gözleri.

Nane çayı hazırladı kadın. Rob biraz rahatlamıştı şimdi, Edit-ha'ya heyecanla uzun uzun nerelerde dolaştıklarını ve gördüğü bazı şeyleri anlattı.

"Bana gelince" dedi kadın, "şimdi eskisinden daha iyi durumum. Daha kolay bir dönemdeyiz, insanlar tekrar eskisi kadar sipariş vermeye başladılar."

Bu sözler, Rob'a ziyaretinin nedenini hatırlattı. Koyun postunu açtı, malzemeyi gösterdi, sağlam koyun yünü olduğunu söylemeye gerek yoktu. "Umarım bu kadarı yeter" dedi endişeyle, "çünkü boyun Berber'inkini geçmiş." Ölçüm iplerini getirdi Rob'un omuzlarını, bileğinin çevresini, kol ve bacak uzunluklarını ölçtü. "Dar bir pantolon yapacağım, cepken ve pelerinin ise biraz bol olmasını istiyorum. Çok güzel bir elbisen olacak."

Rob tamam deyip ayağa kalktı, aslında pek de ayrılmak istemiyordu evden.

"Peki, Berber seni bekliyor mu?"

Berber'in bir yere gittiğini söyledi. Kadın bir el hareketiyle Rob'a oturmasını bildirdi. "Yemek yeme zamanı geldi. Sana *onun* sunduğu, yaşlı krallara layık etler, tarla kuşu dili ve lezzetli tatlılar sunamam. Bu yörede yaşayan bir kadının yemeğine ortak olursun ancak."

Raftan bir somun indirdi. Rob'dan dışarıdaki depoya gidip biraz peynir ve bir testi taze sider getirmesini istedi. Rob yağmurun altında yürüyerek depoya gitti. Akşam karanlığı yavaş yavaş iniyordu. İki söğüt dalı kırdı. Evde, peyniri ve arpa ekmeğini dilimledi, ateşin üzerinde kızartmak için çubuklara geçirdi bunları.

Kadın bunu görünce gülümsedi. "Ah, o adam senin her şeyini etkilemiş."

Rob arkasını dönerek kadına sıırttı. "Böyle bir gecede yiyeceğimiz şeyleri ısıtmayı iyi düşündün."

Birlikte yemek yiyip içtiler sonra oturup arkadaşça sohbet ettiler. Rob ateşe odun ekledi. Duman deliğinden içeriye girebilen yağmur taneleri ateşin üzerine cızırdayarak düşüp buharlaştılar.

“Dışarıda hava kötüleşiyor” dedi kadın.

“Evet.”

“Böyle bir fırtınada karanlıkta eve yürüyerek gitmek bir çılgınlık olur.”

Bundan önce daha karanlık gecelerde ve çok daha şiddetli yağmur altında yürümüştü. “Kar yağacak gibi” dedi, Rob.

“Böylece bir arkadaşım oldu.”

“Memnun olurum.”

Rob, yağmur altında yine peynir ve sider getirmek için depoya gitti. Düşünmeye bile cesaret edemiyordu. Eve döndüğünde Edit-ha elbiselerini çıkarmakla meşguldu. “En iyisi ıslak olanları çıkarmak” dedi, sakın bir şekilde yatağın bir tarafına uzandı.

Rob ıslanmış pantolonunu ve tüniğini çıkarıp yuvarlak ocağın bir tarafına yerleştirdi. Çıplak bedeniyle bir an önce yatağa girmek istiyordu. Kadının yanına, postların arasına uzandı, üşüyordu. “Soğuk!” dedi.

Kadın gülümsedi. “Berber’in yatağında senin yerini aldığımda da üşümüştün.”

“Yerde yatmak zorunda kalmıştım, öyle çok soğuk bir gecede. Evet çok soğuk bir geceydi.”

Rob’un tarafına döndü. “Zavallı annesiz çocuk hep seni düşündüm. Yatağa girmeni çok istemiştim o gece.”

“Elini aşağıya uzatıp başıma dokunmuştun” dedi, Rob.

Edit-ha, şimdi yine, Rob’un başına dokundu önce, sonra saçlarını okşadı, genç adamın yüzünü yumuşak vücuduna bastırdı. Gözlerini kapattı. “Kendi çocuklarımla da bu yatakta yatmıştım.”

Ateşte yanan bir odun parçası çıtırdadı, sonra sesi duyulmaz oldu. Sönmüş ateşin dumanı kötü kokuyordu.

“Yumuşak hareketlerle ve sabırlı davranarak. Toplarınla daireler çizerkenki gibi” dedi düşünde konuşurcasına.

Soğuk olmasına karşın kadının ve kendisinin üzerindeki örtülerini kaldırdı. Kadının bacaklarının umduğundan kalın olduğunu gö-

rerek şaşırdı. Gözleri, parmaklarıyla öğrendiklerini inceledi. Edit-
ha'nın kadınlığı düşlerindeki gibiydi. Ama şimdi düş görmüyordu.
Ateş, kadının vücudunun bütün ayrıntılarını görmesini sağlıyordu.

"Daha çabuk." Kadın bir şey söylemeye başlayacakken Rob,
onun dudaklarını buldu. Bunlar bir annenin dudakları değildi. Rob,
kadının, cinselliğe susamış diliyle ilginç bir şey yaptığını fark etti.

Üzerine çıkıp dolgun butlarının arasına girdiği kadının fişiltıları
yönlendiriyordu artık Rob'u. Daha fazla eğitime gerek yoktu. Rob
içgüdüleriyle iki dizinin üzerinde biraz yükselerek bastırdı.

Tanrının yetenekli bir marangoz olduğunu anladı. Çünkü kadın,
marangozluktaki sıcak ve kaygan bir yuva, kendisi ise bu yuvaya
tam uyan bir erkek geçme gibiydiler.

Kadın bir ara gözlerini açtı ve Rob'un gözlerinin içine baktı.
Dudakları, ilginç bir gülümsemeyle dişlerine doğru kıvrıldı. Kadın-
dan gırtlığının derinliklerinden arka arkaya Rob'un o güne kadar
hiç duymadığı şiddetli sesler çıktı. Yoksa kadın ölüyor muydu?

Yıllardan beri başkalarını sevişirken gözetlemiş, çıkardıkları ses-
leri işitmişti. Küçük ve kalabalık evlerinde annesi ile babasının,
Berber ile yatan fahişelerin seslerini birçok kez duymuştu.

Erkek kadın cinsel organını bu kadar çok arzuluyorsa orada bü-
yüleyici bir şey vardır diye düşünürdü hep. Bu kadının gizemli,
karanlık yatağında, henüz tamamen sönmemiş bir ateşin duma-
nıyla aksıran bir at gibi, kendi bedeninden bir kadının vücuduna
akıttığı şeyin bütün acısını ve şiddetini hissetti. Bu ürkütücü mut-
lulukla kendinden geçmiş haldeyken, gözlemekle yaşamak arasın-
daki farkı keşfetti.

Ertesi sabah kapısının çalınmasıyla uyanan Editha çıplak ayaklarıyla
sessizce gidip kapıyı açtı.

"Gitti mi?" diye sordu Berber.

"Çok oldu gideli" dedi kadın, kapıyı açtı iyice Berber'in girmesi
için. "Yetişkin bir erkek olarak uykuya daldı, bir genç olarak uyan-
dı. Kuyunun temizlenmesi gerekiyor, gibi bir şeyler mırıldandı,
sonra aceleyle çıkıp gitti."

Berber gülümsedi. "Her şey iyi geçti mi?"

Başını salladı kadın esneyerek ama beklenmedik bir utangaçlıkla.

“İyi, tamamen hazırdı buna. Bunu, yanlış bir kadınla yatıp gaddarca bir başlangıç yapacağına senin gibi kibar bir kadınla yaşaması çok iyi oldu.”

Editha, Berber’in para kesesinden birkaç madeni para çıkarıp masasının üzerine koymasını izledi. “Sadece bu seferlik” dedi, ikaz anlamında. “Bir daha sana gelirse...”

Editha “hayır” anlamında başını iki yana salladı. “Bugünlerde, araba tamirciliği ile uğraşan bir zanaatkârla arkadaşlık yapıyorum. İyi bir adam, Exeter kasabasında bir evi var, üç de erkek çocuğu. Benimle evleneceğine inanıyorum.”

Berber, başını salladı onaylayarak ve “benim gibi yapmaması için Rob’u uyardın mı?” dedi.

“Ona içtiğin zaman, genellikle zalimleştiğini ve adamlıktan çıktığını söyledim.”

“Senden böyle bir şey söylemeni istediğimi hatırlamıyorum.”

“Ben kendi gözlemlerime dayanarak söyledim bunu” diye yanıtladı kadın. Berber, bu konuşmalar sırasında kadına dik dik bakıyordu. “Senin sözlerini kullandım hep onunla konuşurken, bana emrettiğin gibi. Ona ustasının kendisini içki ve beş para etmez kadınlarla harcadığını söyledim. Kendisi olarak yaşamasını, seni örnek almamasını söyledim ona.”

Berber bu sözleri ciddiyetle dinledi.

“Seni eleştirmeme güçlkle katlandı” dedi kadın alaycı bir tavırla. “İçki içmediği zamanlar yanlış yapmayan bir insan olduğunu, kendisine de iyi kalpli davranan mükemmel bir usta olduğunu söyledi.”

“Gerçekten öyle mi söyledi?” dedi Berber.

Editha bir erkeğin duygularını anlayabilen bir kadındı, Berber’in bütün yüzünü memnuniyet duygusunun kapladığını gördü.

Berber, şapkasını başına koyup evden ayrıldı. Kadın, Berber’in bıraktığı parayı bir köşeye koyup yatağına uzandığında Berber’den gelen ısıklık sesini duyabiliyordu.

Editha başını yastığına iyice yerleştirip uykuya dalarken, erkeklerin bazen rahatlatıcı, çoğu kez gaddar olduklarını ama her zaman muamma olarak kaldıklarını düşündü.

13. Londra

Charles Bostock tacirden çok bir züppeye benziyordu. Uzun sarı saçları kelebek biçiminde bir kurdeleye bağlanmış, başının arkasından sarkıyordu. Giysisi baştan aşağı kırmızıya çalar mor renkteydi. Üzerinde yaptığı seyahatten kalmış bir toz tabakası vardı ama pahalı kumaştan yapılmış olduğu da besbelliydi. Yumuşak deriden yüksek ökçeli ayakkabı giyiyor olmasının nedeni kabadayılığından çok gösteriş merakındandı. İyi bir pazarlıkçının soğukkanlı bakışları vardı gözlerinde. Kocaman bir beyaz ata binmişti. Soygunculara karşı savunulması için de etrafı, hepsi baştan aşağı silahlı bir hizmetkârlar ordusu ile çevriliydi. Atlılardan oluşan kervanıyla birlikte seyahat etmesine izin verdiği berber-cerrahla çene çalarak vakit geçiriyordu. Arundel'deki salamura dükkânlarından satın aldığı tuzu götürüyordu.

“Nehir kıyısında üç depom var. Ötekileri kiraya verdim. Biz tacirler yeni bir Londra yaratıyoruz. Bundan dolayı krala ve bütün İngiliz halkına faydamız dokunuyor.”

Berber nazik bir şekilde başını salladı. Bu şamatalı övünmeden sıkılmıştı artık ama Londra'ya kadar onun koruması altında gelmiş olmaktan da memnundu. Kente yakın yerlerde daha fazla saldırı olduğunu biliyordu. “Ne alıp satıyorsun?” diye sordu.

“Bu adanın topraklarında, daha çok demirden mamul araçlar ve tuz alıp satarım. Ama, burada üretilmeyen değerli şeyleri de alıp buradan deniz ötesi yerlere götürürüm. Post, ipek kumaş, pahalı mücevher ve altın, bakır ve teneke, gümüş, cam ve buna benzer şeyler.”

“O zaman yabancı yerlere çok gittin?”

Tacir gülümsedi. “Hayır, ama gitmeyi planladım. Bir kez Ceno-va'ya gittim. Zengin tacir arkadaşlarımla satın alacaklarını tahmin ettiğim perde türü şeyler getirdim oradan. Fakat daha tacirler bu perdeleri malikaneleri için almaya fırsat bulamadan Kral Canute'nin ülkeyi yönetmesine yardım eden birkaç kont, kalelerinde kullanmak üzere hepsini satın aldılar.

İki seyahat daha yaptım. Çünkü Kral Canute, başka ülkelerin denizlerinde üç kez İngiltere'nin çıkarlarına hizmet ederek dolaşan bir taciri soylu ilan edeceğine söz vermişti. Şimdi başkalarına para ödeyerek dışarıya yolluyorum. Ben daha çok Londra'da kalıp ticaretle uğraşıyorum."

"Bize bu kent hakkında bilgi verir misiniz?" dedi Berber. Bostock, mağrur bir tavırla kabul etti. Kral Canute, Westminster manastırının doğu yanında büyük bir kraliyet sarayı inşa ettirdi" diyerek başladı. Ve devam etti: "Danimarka'da doğmuş olan kral çok seviliyor, çünkü çıkarttığı yeni bir yasayla bütün özgür İngilizlerin kendisine ait araziler üzerinde avlanmasına izin verdi. Bu hak daha önce kral ve onun soylulanna aitti. Artık bütün toprak sahipleri, kendi toprağının kralı imiş gibi karaca avlayabilir."

"Canute, kardeşi Harold'un yerine Danimarka kralı olarak tahta çıktı. İngiltere'nin yanı sıra bu ülkeyi de yönetti" dedi Bostock. "Bu ona Kuzey Denizi'nde de egemenlik kurmasını sağladı. Siyah gemilerden bir donanma kurarak, okyanusu bu donanma ile kor-sanlardan temizledi. Böylece İngiltere'yi güvence altına alarak yüzyıldan beri ilk kez İngiltere için gerçek barışı sağladı."

Rob bu konuşmaları güçlükle duyabiliyordu. Alton'da akşam yemeği için mola verdiklerinde Berber'le birlikte gösterilerine başladılar. Tacirin maiyeti arasında yer aldıkları için ona bir karşılık vermek istemişlerdi. Bostock, hokkabazlıklarını kahkahalarla izledi ve hararetle alkışladı. Rob'a iki peni verdi. "Kızları çok güzel olan başkentte işe yarar bu" dedi, göz kırparak.

Rob teşekkür etti ama aklı başka yerdeydi. Londra'ya yaklaştıkça önceden sezme duygusu güçleniyordu.

Reading'de bir çiftçinin tarlasında kamp kurdular. Doğduğu kentten uzaklığı bir günden fazla değildi. O gece uyumadı, hangi kardeşini diğerlerinden önce bulmayı deneyeceğine karar vermeye çalıştı.

Ertesi gün hatırladığı işaretleri görmeye başladı: diğerlerinden daha yüksek bir meşe ağacı grubu, büyük bir kaya, Berber'le birlikte ilk kez kamp yaptıkları tepenin yakınındaki yan yol. Bunların hepsi

onu heyecanlandırdı ve yüreğinde bir kıpırtı yarattı. Tacirin arabasından Southwark'ta ayrıldılar. Tacirin burada işi vardı. Southwark'ta son gördüklerinden sonra bazı değişiklikler olmuştu. Uzaktan bataklık Bank Side çevresinde, eski iskelenin yanında yeni depo binalarının yükselmekte olduğunu gördüler. Nehirdeki rıhtımda demirlemiş çok sayıda yabancı gemi vardı.

Berber Incitatus'u Londra Köprüsü'nün üzerindeki kalabalığın arasından geçirdi. Nehrin öteki tarafında insan ve hayvan kalabalığı görülüyordu. Öylesine kalabalıktı ki bu taraf, Berber arabayı Thames Caddesi yönüne çeviremedi. Sol tarafa dönüp Fenchurch Caddesi'ne yöneldiler. Wallbrook'u geçtiler, zaman zaman da kaldırımlara çıkmak zorunda kaldılar. Eski komşularının küçük ve boyaları dökülmüş ahşap evlerinin hiç değişmeden olduğu gibi kaldıklarını görünce bundan etkilendi Rob.

Berber atı önce sağa, Aldersgate tarafına sonra da sola Newgate Caddesi yönüne çevirdi. Rob'un hangi kardeşini daha önce göreceği sorunu da çözüldü. Çünkü fırıncı Newgate Street üzerindeydi, yani Anne Mary'yi ziyaret edebilirdi.

Giriş katında pasta dükkânı olan dar cepheli evi hatırlamıştı, gözleriyle ararken sonunda buldu. "Dur, burada!" diye seslendi Berber'e. Daha Incitatus durmadan Rob oturağından aşağıya inmişti.

Sokakta koşarken, pasta dükkânının yerinde gemi levazımatı satılan bir dükkân olduğunu gördü. Kafası karıştı, kapıyı açıp içeri girdi. Kırmızı saçlı bir adam tezgâhın arkasından kapının arkasındaki sesi hâlâ duyulan küçük çana baktı ve başıyla selam verdi.

"Fırıncıya ne oldu?"

Dükkân sahibi, düzgün biçimde kangal haline getirilmiş halat yığınının arkasında omuz silkti.

"Haverhilller hâlâ üst katta mı oturuyorlar?"

"Hayır, orada ben oturuyorum. Benden önce orada fırıncının oturduğunu duymuştum." İki yıl önce bu dükkânı boş olarak almıştı. Burayı kendisine satan Durman Monk'un sokağın aşağı tarafında oturduğunu söyledi.

Berber arabada beklerken Rob, Durman Monk'un evini aramaya başladı. Yalnız yaşadığı anlaşılan, evi kedilerle dolu ve birisiyle

konuşma fırsatı bulduğu için halinden memnun yaşlı bir adamdı. “Küçük Anne Mary’nin ağabeyisin öyle mi? Hatırlıyorum, çok sevimli, yavru kediler gibi kibar bir kızdı. Haverhillleri iyi tanırım, iyi komşuydular. Salisbury’ye taşındılar” dedi ihtiyar adam, vahşi gözlü bir tekir kediye okşarken.

Lonca binasına girdiğinde midesinde bir sıkışma hissetti. Bina, kapının üzerindeki kafes işi yapısı ve kireç boyasıyla bütün ayrıntılarıyla tam hatırladığı gibiydi. Birkaç marangoz oturmuş içki içiyordu. Aralarında Rob’un tanıyabildiği bir yüz yoktu.

“Bukerel burada mı?”

Marangozlardan biri elindeki kadehi masanın üzerine koyarak, “kim? Richard Bukerel mi?” diye sordu.

“Evet, Richard Bukerel.”

“Öldü, iki yıl oluyor.”

Rob birden bir acı hissetti içinde. Bukerel ona çok şefkatli davranmıştı. “Başmarangoz kim şimdi?”

“Luard” dedi adam kısaca. “Hey, sen” diye seslendi çıraqlardan birine. “Luard’i bulup buraya getir. Bir genç görmek istiyor onu.”

Luard, salonun arka tarafından yanlarına geldi. Oldukça iri yapılı, sert yüz hatlı, Başmarangoz olmak için yaşı henüz genç bir adamdı. Rob, bir Lonca üyesinin nerede olduğunu nasıl öğrenebileceğini sorduğunda hiç şaşırmadan başını salladı.

Birkaç dakika sonra kalın bir kayıt defterinin parşömen sayfalarını çevirmeye başlamışlardı. “İşte burada” dedi sonunda, sonra başını iki yana salladı. “Aylwyn adında ölmüş bir doğramacının adını listeme almıştım. Ama birkaç yıldır başka kayıt yapılmamış.”

Salondaki hiç kimse Aylwyn’i tanıımıyordu ve adının bir daha kayıtlarda neden yer almadığını da kimse bilmiyordu.

“Buradan ayrılan üyelerimizin çoğu başka yerdeki bir loncaya katılırlar” dedi Luard.

“Turner Home ne yapıyor?” diye sordu Rob sakın bir şekilde.

“Usta Marangoz mu? Eskiden oturduğu evde oturuyor.”

Rob derin bir nefes aldı, rahatlayarak.

Herhalde Samuel’i görebilecekti.

Konuşmaları dinlemekte olan adamlardan biri ayağa kalkıp Luard'ı bir kenara çekti, fısıltıyla bir şeyler konuştular.

Luard gırtlığını temizledi. "Bay Cole" dedi, "Turner Home, Edred Rıhtımı'na bir bina yapımında çalışan işçilerin ustası olarak çalışıyor. Oraya gidip kendisiyle konuşmanı önerebilir miyim?"

Rob etrafındaki yüzlere tek tek baktı. "Edred Rıhtımı'nın nerede olduğunu bilmiyorum."

"Yeni bir semt. Queen Rıhtımı'nı biliyor musunuz? Nehrin kıyısındaki setin bitişiğindeki eski Roma limanı."

Rob, evet anlamında başını salladı.

"Queen Rıhtımı'na gidersen, herkes sana Edred Rıhtımı'na nasıl gidileceğini gösterir" dedi Luard.

Setin yakın çevresinde önceden olduğu gibi bir sürü depo görünüyordu. Bunların ötesinde de limanda her zaman görülen türden insanların, yelken imalatçıların, gemiler için dişli ve halat yapanların, kayıkçıların, yük taşıyıcılarının, yük teknelerinde çalışanların, kayık imalatçıların evleri yer alıyordu. Queen Rıhtımı kalabalık bir yerdi. Buna uygun sayıda birahaneleri vardı. Eskisinin kenarında oluşmaya başlayan yeni bir semtti. Bataklığı andıran bir çayır-lıkta Turner Home'u bir binanın inşa çalışması ile uğraşırken buldu.

Home, Rob'un kendisine selam verdiğini görünce, işini yarıda bırakmak zorunda kaldığı için, memnuniyetsiz bir ifadeyle aşağı indi. Rob yüzünü yakından görünce hatırladı onu. Home'un yüzü daha da kırmızılaşmıştı, saçlarında kırışmalar oluşmuştu.

"Samuel'in ağabeyiyim, Bay Home" dedi. "Rob J. Cole."

"Hatırladım. Amma da büyümüşsün!"

Rob, adamın temiz yüzünde acı gözyaşı damlalarının belirttiğini gördü.

"Bir yıla yakın bir süre bizimle kaldı" dedi Home lafı dolandırmadan. Bayan Home sanki ona âşıktı. Ona birçok kez, rıhtımlarda oynamamasını söyledik." Geriye doğru sürülen dört atlı bir arabanın altında kalmak yetişkin bir adamın bile hayatını alıp götürür, dokuz yaşındaki bir çocuk ne yapsın bu durumda."

"Sekiz."

Home, soran gözlerle baktı Rob'a.

"Bu olay sen onu yanına aldıktan bir yıl sonra olmuş olsa idi dokuz yaşında olurdu, sekiz yaşındaydı" dedi Rob. Yüzünde katı bir ifade belirdi, kıpırdamak istemiyor gibiydi, konuşmayı sürdürmekte de zorlanıyordu. "Benden iki yaş küçüktü, anladınız mı?"

"Doğrusunu sen bilirsin" dedi Home nazikçe. "St. Botolph'a gömüldü. Mezarı kilise avlusunun arkasında sağ tarafta. Babanın mezarının da aynı yerde olduğunu söylediler bize." Durakladı. "Babanın aletlerinden, testere kırıldı ama çekiçler sağlam. Alabilirsin onları."

Rob, başını iki yana salladı. "Sizde kalsın, Samuel'i hatırlarsınız" dedi.

Bishopsgate yakınında bir çayırda kamp kurdular. Kentin kuzey-doğu ucundaki bataklık alanların yakınındaydı burası. Ertesi gün otlayan koyunların ve Berber'in duygudaşlığından uzaklaşarak sabah erkenden eskiden yaşadıkları sokağa gitti, çocukları hatırladı. Annesinin evinin kapısından garip bir kadın dışarı çıktı ve evin önüne biraz su döktü.

Bütün sabah sağda solda dolaştı, bir ara Westminster'in önünde buldu kendisini. Bu bölgede nehir kenarındaki evler azalmıştı. Biraz ilerideki bu büyük manastıra ait olan tarlaların ve çayırların yeni bir malikanenin mülkü haline geldiğini gördü. Burası olsa olsa kralın sarayı olabilirdi. Etrafında muhafız askerler için barakalar kurulmuştu. Ana binaya bağlı binalardan bazılarının, İngiltere'nin her türlü ticari ilişkilerinin yürütüldüğü binalar olduğunu tahmin etti. Ürkütücü bir kral muhafızı gördü. Herkesin bu muhafızlardan korkuyla bahsettiğini işitmişti. Çok iri yapılı Danimarkalı askerlerdi bunlar. İri yapılı olanlar arasından titizlikle seçilirlerdi. Kral Canute'nin korunmasında hizmet verebilecek kadar iyi savaşçı olmaları gerekiyordu. Halkı tarafından sevilen bir hükümdar için gereğinden fazla silahlı muhafız olduğunu düşündü. Tekrar kente döndü. Bu kadar uzak bir mesafeden nasıl geri döndüğünün farkında bile olmadı. St. Paul Kilisesi'ne yaklaşmışken omuzuna bir el dokundu.

"Seni tanıyorum. Cole'sun sen."

Omuzuna elini koyan bu genç adama dikkatle baktı Rob, bir an için dokuz yaşına döndü, kavgaya başlamak mı yoksa kaçmak mı gerektiğine karar veremedi. Onu kesinlikle tanımıştı. Anthony Tite idi bu genç.

Ama Tite'in yüzünde bir gülümseme vardı. Avenesinden kimse de yoktu etrafta. Üstelik, Rob, eski düşmanından çok daha iriydi. Çişli-Tony'nin omuzuna dokundu hafifçe. Çocukluklarında sanki çok iyi arkadaşmışlar gibi onu görmekten memnun olduğunu hissetti.

"Birahaneye gidelim de, biraz kendinden bahset" dedi Anthony. Rob tereddüt etti. Çünkü cebinde sadece Bostock'un hokkabazlığı karşılığında verdiği iki peni vardı.

Anthony Tite anladı durumu. "İçkiler benden. Geçen yıl kazandığım paraları henüz bitirmedim."

Yakındaki birahanenin bir köşesine çekilip biralarını yudumlar-ken, Anthony, çırak marangozluk yaptığını söyledi. "Bıçkı hendeğinde çalışıyorum" dedi Anthony. Rob çocukluktan tanıdığı bu genç adamın sesinin boğuk, yüzünün solgun olduğunu gördü.

İşi biliyordu. Bıçkı hendeğinde çalışan çırak, üzerine bir kütüğün yerleştirilmiş olduğu derin bir çukurda ayakta dururdu. Çırak uzun bir testerenin bir ucundan tutup çeker ve bütün gün her tarafını kaplayan kereste tozunu solumak zorundadır. Bıçkıcı ise yukarıda, çukurun kenarında durup kesme işine oradan katılırdı.

"Marangozların yaşamlarının son dönemlerinin güçlüklerle dolu olduğu anlaşılıyor" dedi Rob, "Lonca'ya gittiğimde birkaç kişinin orada öyle yayılıp oturduklarını gördüm."

Tite, onaylayarak başını salladı. "Londra büyüyor. Yüz bin insan yaşıyor kentte."

İngilizlerin sekizde biri burada yaşıyor. Her tarafta inşaat çalışmaları var. Çıraklık için tam Lonca'ya başvurulacak zaman şimdi. Çünkü söylentilere göre yakında yeni bir Bölge kurulacakmış. Ayrıca sen bir marangoz çocuğusun..."

Rob, başını iki yana salladı. "Ben zaten çırağım." Berber'le yaptıkları seyahatlerden bahsetti. Anthony'nin kendisine imrenerek baktığını fark etti.

Tite, Samuel'in ölümünden söz etti. "Ben de son birkaç yıl içinde annemi ve iki erkek kardeşimi kaybettim. Frengiden öldüler. Babam da hummadan gitti" dedi.

Rob, üzüntüyle başını salladı. "Hayatta kalanları bulmak zorundayım. Annemin ölmeden önce doğurduğu ve Richard Bukerel'e verilen son çocuğu Londra'da önünden geçtiğim her evde olabilir."

"Belki de Bukerel'in dul eşi bir şey biliyordur."

Rob, koltuğunda doğruldu.

"Kadın Buffington adında bir manavla evlendi. Yeni evi buraya yakın sayılır. Ludagate'in hemen ötesinde" dedi Anthony.

Buffington'un evi de kralın kendisine ikametgâh olarak yaptırdığı yeni bina kadar yalnızlık duygusu veriyordu. Fakat yakınındaki nehrin bataklıklarının bütün nemini burada bulmak mümkündü. Ayrıca bir saray kadar geniş bir arazi üstüne kurulmamıştı, küçücük bir evdi. Bu kırık dökük evin arkasında düzgün bir lahana ve marul tarlası vardı. Tarlaların etrafı ise kurutulmamış bataklıklarla çevriliydi.

Bayan Buffington evdeydi, başıyla selam vererek karşıladı Rob'u. Yeni topladığı ürünü tek tek seçip bir sepete yerleştiriyordu. Hayvanlar kazandırdıklarının hepsini yediler, diye söylendi, homurdanarak.

Rob'u sanki seçtiği sebzelerden biriymiş gibi inceleyerek "seni ve aileni hatırlıyorum" dedi.

Rob sorusunu sorunca, kadın, ne adını hiç anmadığı eski kocasının ne de çocuğa Roger Cole adını veren sütannenin nerede olduğunu bilmediğini söyledi.

"O kadının adını kimse bir yere kaydetmedi mi?"

Belki de gözlerinde değişik bir ifade belirttiği için kadın biraz kızarak, "ben yazı yazmasını bilmem. Neden sen öğrenip yazmadın be adam? Senin kardeşin değil mi?"

Rob, o koşullardaki bir küçük çocuktan böyle bir sorumluk duygusuna sahip olmasını beklemenin pek doğru olmadığını düşündü ama kadının da böyle düşünmekte haklı olduğunu biliyordu.

Kadın Rob'a gülümsedi. "Birbirimize karşı uygar olalım. Çünkü o sırada güçlükler içinde yaşamaya çalışan komşulardık."

O an kadının kendisine bir kadın olarak yetişkin bir erkeğe bakar gibi baktığını fark etti, sevecen gözlerle bakıyordu Rob'a. Kadının vücudunun çalışmaktan iyice zayıflamış olduğunu ve bir zamanlar çok güzel bir kadın olduğunu hatırladı. Editha'dan yaşlı değildi.

Bukerel geldi aklına hemen. Bukerel'in, kadının merhametsiz ve kendisini bile köle olarak satabilecek kadar duygusuz olduğu şeklindeki uyarısını hatırladı. Kadına soğuk bir ifadeyle baktı, öylesine teşekkür edip, ayrıldı oradan.

St. Botolph Kilisesi'nin kapısını çalınca, kirli gri saçları kesilmemiş, çopur gözlü yaşlı bir kayyum açtı kapıyı. Rob papaza annesini ve babasını kimin gömdüğünü sordu.

"Peder Kempton. On ay önce İskoçya'ya gitti."

Yaşlı adam Rob'u kilisenin mezarlığına götürdü. "Ah, çok kalabalıklaştık" dedi, "son iki yılın frengi belasından dolayı mı burada değildin?"

Rob, hayır anlamında başını iki yana salladı.

"Şanslısın! Çok ölen oldu. Bütün gün durmadan insan koyduk mezarlara. Şimdi yerimiz çok azaldı. Bu insanlar yöreden akın akın Londra'ya gittiler. Ben de yeterince dua edemedim tam kırk yaşına geldim."

"Ama siz kırktan hayli fazla gösteriyorsunuz" dedi Rob.

"Ben mi? Kilisede çalıştığım için korundum. Her bakımdan saf ve masum bir hayat yaşadım" dedikten sonra güldü. Bu sırada adamın nefesinin likör koktuğunu hissetti.

Rob mezarlığın dış kısmında beklerken, kilisenin kayyumu da Defin Kayıt defterini inceledi. İçkinin sersemlettiği ihtiyar adamın yapabildiği, Rob'u, labirenti andıran mezarlıkta eğri büğrü mezar taşlarının arasında biraz yürüttükten sonra avlunun doğu kısmındaki geniş alana getirip, kilisenin üzeri yosunlu arka duvarının hemen dibini işaret ederek babası ve kardeşi Samuel'in mezarlarının "buralarda bir yerde" olduğunu söylemek oldu. Babasının cenaze törenini hatırlayarak mezarın yerini kendisi bulmaya çalıştı ama başaramadı.

Annesini bulmak kolay oldu. Onun mezarının yanındaki porsuk ağacının üç yılda epey büyümüş olmasına karşın tanımakta güçlük çekmedi.

Birdenbire sanki aklına bir şey gelmiş gibi hızla kamp kurdukları yere döndü. Berber ile birlikte Thames Nehri'nin kıyısında kayalık bir yere geldi. Burada yıllarca gelgit sularından etkilenecek yüzeyi düzleşmiş küçük bir gri kaya buldular. Incitatus kayayı nehir-den çıkarmalarına yardımcı oldu.

Rob, bunu mezar taşı olarak kullanıp üstüne isimleri kendisi yazmayı planlamıştı. Ama Berber vazgeçirdi. "Buraya epey kaldık" dedi Berber. "Bir taş yazma ustası bu işi daha çabuk ve daha iyi yapar, ücretini ben öderim. Çıraklık dönemin bitip ücret almaya başlayınca sen bana ödersin."

Buldukları bu taşın üzerine üç adı, doğum ve ölüm tarihlerini yazdırdılar, sonra taş kilise avlusundaki porsuk ağacının altına yerleştirdiler.

Berber, güçlü elleriyle Rob'un omuzuna dokundu ve gözlerinin içine bakarak, "biz gezginiz, istediğimiz her yere gidebiliriz. Diğer üç çocuğu da araştırmalıyız" dedi.

İngiltere haritasını açıp Rob'a Londra'dan çıkan altı büyük yolu gösterdi. Kuzeydoğuda Colchester, kuzeyde Lincoln ve York, kuzeybatıda Shrewsbury ve Galler, batıda Silchester, Winchester ve Salisbury, güneydoğuda Richborough, Dover ve Lyme, güneyde ise Chister görülüyordu.

Parmağını İngiltere'nin orta kesimindeki bir noktaya koyarak "işte Ramsey" dedi, "senin dul komşun Della Hargreaves'in erkek kardeşiyle gittiği yer. O sana küçük Roger'ı verdiği sütannenin adını söyleyebilir. Bir daha Londra'ya döndüğümüzde kadını bulmaya çalışabilirsin. İşte burada da Salisbury var. Yani sana, kızkardeşin Anne Mary'nin şimdiki ailesi Haverhilller tarafından götürüldüğü söylenen yer." Kaşları çatıldı. "Ne yazık ki, fuar sırasında geç ulaştığımız Salisbury'de bunları bilmiyorduk" dedi Berber. Rob, orada kendisiyle küçük kız kardeşinin kalabalıkta belki de yan yana yürümüş olabileceklerini fark edince ürperdi.

"Önemli değil" dedi Berber. "Sonbaharda Exmouth'a giderken Salisbury'ye bir kez daha uğrarız."

Rob bu sözlerden etkilendi. “Kuzeyde gittiğimiz her yerde” dedi, “papazlara ve keşişlere Peder Lovell’i ve genç emaneti William Cole’u tanıyıp tanımadıklarını soracağım.”

Ertesi gün sabah erkenden Londra’dan ayrıldılar. İngiltere’nin kuzey kesimine giden geniş Lincoln Yolu’nda arabalarını sürmeye başladılar. Rahatsızlık veren evleri ve insan kalabalığı kaosunu gerilerinde bırakıp, gürültülü bir nehir kenarında durup özellikle bol hazırlanmış bir kahvaltının başına oturdular. Bu kentin Tanrı’nın havasının solunabileceği ve güneşin sıcaklığının tadının çıkarılabileceği en iyi yer olmadığı konusunda fikir birliğine vardılar.

14. Dersler

Rob ile Berber Haziran ayının başlarında birgün Chipping Norton yakınlarındaki bir pınarın kıyısında bir ağacın altına sırtüstü uzanmış, bir yandan yapraklarının arasından bulutları seyrediyor, bir yandan da alabalıkların oltayı yutmasını bekliyorlardı.

Gelgelelim, dip tarafını toprağa gömdükleri ucu çatallı bir ağaç dalına yerleştirdikleri söğüt sırkaları hiç kıpırdamıyordu.

Berber, “alabalıklar bu solucanlara mevsim sonunda bayılırlar” diye mırıldandı. “On beş gün sonra nehre girecek çamur teknele-riyle daha rahat yakalanırlar.”

“Erkek solucanlar bunun farkındalar mı acaba?” diye sordu Rob.

Berber, yarı uyuklar durumunda gülümsedi. “Kuşkusuz solucanlar da karanlıkta kadınlara benzerler.”

“Kadınlar, geceleri de gündüzleri de farklıdırlar” diyerek itiraz etti buna Rob. “Biribirlerine benzer gibi görünürler ama her birinin kokusu, tadı, dokunuşu ve duygusu farklıdır.”

Berber derin bir nefes aldı. “Erkeklere çekici gelen gerçek mu- cize işte budur zaten.”

Rob uzandığı yerden kalkıp, arabaya gitti. Döndüğünde elinde dikkdörtgen biçiminde yumuşak bir çam ağacı parçası vardı. Üzeri- ne mürekkeple bir genç kızın yüz hatlarını çizmişti. Berber’in yanı- na çömeldi, tahta parçasını ona uzattı. “Onu hatırladın mı?”

Berber resmi dikkatle inceledi. “Geçen hafta, St. Ives’teyken gördüğüm kız.”

Rob eskizi Berber’in elinden aldı uzun uzun bir kez daha ince- ledi, sevinmişti.

“Neden yanağına o çirkin işareti koydun?”

“Ama orada öyle bir şey vardı.”

Berber, onaylayarak başını salladı. “Hatırladım. Ama bu tüy ka- lemin ve mürekkebinle onu olduğundan daha güzel çizebilirsin. Neden ona kendisini herkesin gördüğünden daha güzel görme olanağını vermiyorsun?”

Rob’un kaşları çatıldı. Nedenini anlayamadı ama canı sıkılmıştı

buna. Çizdiği resimdeki benzerliği inceledi tekrar. “Her neyse, bu resmi görmedi, çünkü ondan ayrıldıktan sonra çizmiştim.”

“Ama, senin yanındayken de yapabilirdin.”

Rob omuz silkip gülümsedi.

Berber ayağa kalktı, artık tamamen uyanmıştı. “Artık bütün yeteneklerimizden yararlanmamızın zamanıdır” dedi.

Ertesi sabah oduncunun yerinde durup, bir çam ağacı dalından ince yuvarlak parçalar hazırlamasını istediler. Oduncu tahta dilimleri pek iyi kesemedi. Kalem ve mürekkeple üzerine bir şey çizilemeyecek kadar pütürlü olmuştu. Akgürgenden kesilen yuvarlak parçalar ise daha düz ve sert oldu. Oduncu orta büyüklükte bir akgürgeni bir peni karşılığında memnuniyetle kesti onlara.

O gün akşama doğru gösterilerini bitirdikten sonra, Berber yardımcısının Chipping Norton’da yaşayanlardan altı kişinin tablosunu ücret almadan yapacağını duyurdu. Yöre halkı hızla sağanak gibi doldurdu çevrelerini. Rob’un etrafında bir kalabalık oluştu. O mürekkebin hazırlarken merakla izliyorlardı kendisini. Ama o bir gösterici olarak herkes tarafından ilgiyle izlenmeye alıştırmıştı.

Tek tek altı tahta yuvarlağa birer yüz çizdi. Yaşlı bir kadının, iki gencin, bir çift inek kokan hayvan bakıcısının, bumunda ur olan bir adamın eskizlerini yaptı.

Kadın çökük gözlü, dişsiz, kıvrık dudaklı idi. Gençlerden biri şişmanca ve yuvarlak yüzlüydü. Sanki bir su kabağının resmini çizmişti. Öteki genç ince ve koyu tenliydi, gözleri nefret doluydu. İki kız ise kardeşiler. Biribirlerine çok benziyorlardı. Bu resimde çok küçük farklılıkları yakalamak gibi bir güçle karşı karşıyaydı. Bunu yapamadı kuşkusuz, kızların resimleri değişse farkına varmazlardı. Altı resimden sadece sonuncusu onu tatmin etti. Yetişkin adam yaşlı denebilecek gibiydi. Gözlerinde ve yüzünün her hatında melankoli hissediliyordu. Rob hiç farkına varmadan ifadedeki hüznü yakalamıştı.

Hiç tereddüt etmeden bumunun üzerine uru kondurdu. Berber bundan şikayetçi olmadı. Çünkü resmini yaptığı herkesin sonuçtan memnun olduğu belli oluyordu. Bütün izleyicilerden hararetle alkış aldı Rob.

Berber, “altı şişe alana, bedava dostlarım, gerçeğinin aynı resimler” diye bağırdı, Özel İlacı’nı eliyle göstererek. Sonra da Özel ile ilgili her zamanki konuşmasını yaptı.

Böylece çizdiği eskizlerden memnun olan Rob’un önünde bir kuyruk oluştu. Ama Berber’in üzerine çıkıp ilaç sattığı tezgâhın önündeki kuyruk ise daha uzundu.

Kral Canute avlanma yasaklarındaki bazı sınırlamaları kaldırdığı için, kasap dükkânlarında geyik görülmeye başlanmıştı. Aldreth kasabasının pazarında Berber bir eyer dolusu et satın aldı. Etleri yabani sarmısakla ovdu, bıçakla derinden keserek parçalar haline getirdi. İçlerine domuz yağı ve soğan yerleştirdi. Dış kısımlarına bol miktarda tatlı tereyağı sürdü. Bal, hardal ve kahverengi biranın içinde kaynatırken ara sıra üzerine erimiş yağ döktü.

Rob bol bol yedi. Berber ise etin büyük bir kısmını yedikten sonra, üstüne büyük bir ezilmiş lahana ve bir somun taze ekmek yedi. “Belki biraz daha yemeliyim, kuvvetimi korumak için” dedi, bütün dişleriyle gülerek. Rob, Berber’in o günlerde oldukça şişmanlamış olduğunun farkındaydı. Belki de, otuz kilo daha şişmanladı, diye düşündü Rob.

Boynunda et katmanları oluşmuş, kolları bacak kadar genişlemişti. Göbeği ise sert rüzgârla şişmiş yelken gibi önünde yürüyordu hep. Yemek yediği kadar da çok su içiyordu.

Aldreth’ten ayrıldıktan iki gün sonra Ramsey köyüne ulaştılar. Berber köyün birahanesinde hiç konuşmadan iki testi bira içip, bütün dikkatleri üzerinde topladı. Bu arada bir de kasırga gibi geçirdi. Sonra hemen işe koyuldu.

“Della Hargreaves adlı bir kadını arıyoruz.” Birahanenin sahibi omuz silkerek başını iki yana salladı, tanımadığını belirtmek amacıyla.

“Kocasının adı Hargreaves’tir. Ama şimdi dul bir kadın. Dört yıl önce erkek kardeşiyle birlikte buraya yerleşmiş. Kardeşinin adını bilmiyorum. Biraz düşün istersen, küçük bir yer burası” dedi Berber meyhaneciye, sonra da teşvik etmek için bir bira daha ısmarladı.

Meyhaneci anlamsız gözlerle baktı Berber’e.

“Oswald Sweeter” diye fısıldadı, adamın  arıısı içkiyi Berber’in önüne koyarken.

“Oo, tamam, Sweeter’ın kızkarde iydi o kadın” dedi meyhaneci, Berber’in verdiği parayı alırken.

Oswald Sweeter, Ramsey köyünün nalbantı idi. Berber kadar iri yarıydı ama Berber’den farklı olarak vücudu adaleli idi. Berber ile Rob’u kaşlarını hafifçe çatarak dinledikten sonra, sanki bu konuda pek konuşmak istemiyormu  gibi “Della mı? Evimde birlikte oturduk” dedi. “Aynı kanı ta ıyorduk.” Elindeki kıpkırmızı demir çubuğu kor halindeki kömürlerin içine soktu. “Karım ona nazik davrandı ama Della hiçbir şey yapmama konusunda çok yetenekliydi. İki kadın anla amadılar, Altı ay sonra bizden ayrıldı.”

“Nereye gitti?” diye sordu Rob.

“Bath’e.”

“Bath’de ne yapıyor?”

“Buradan ayrılmadan önce yaptıklarını” dedi Sweeter sakın bir şekilde. “Fare gibi bir adamla birlikte gitti.”

“Londra’da dört yıl kom umuz olmuştu, saygı duyulan bir insandı” demek zorunda kaldı Rob, aslında kadından pek ho lanmadı ı halde.

“Ya,  yle mi, küçük bey” dedi nalbant, “kızkarde im bugün bir fahi e. Burada benimle çalışıp ekmeğini kazanaca ına orospuluk yapıyor. Onu fahi elerin olduğu yerde bulabilirsiniz.” Elindeki akkorla mı  madeni çubuğu kömürlerin arasından çekti, sözlerini bitirdikten sonra da bir eliyle tuttuğu  ubu a çekiciyle vurmaya ba ladı. Nalbantın kapısından çıkarlarken, arkalarında bir kıvılcım sa ana ı olu mu tu.

Sahile bir haftada ula tılar, bu süre içinde hiç durmadan yağmur ya dı. Bir sabah arabanın altına serdikleri yatakları da ıslandı ı için sürünerek dışarı  ıktılar. Yumuşak ve bol ışıklı bir gün do mu tu. Her şeyi unutturdu onlara böyle güzel bir gün. Sadece şanslı bir günde olduklarını ve istedikleri her şeyi yapabileceklerini hissettiler. “Bu masum dünyada bir gezinti yapalım!” diye haykırdı Berber. Rob Berber’in ne demek istediğini çok iyi biliyordu. Umutsuz

çabalarıyla çocukları bulmaya çalışmasına karşın, böyle bir günde, sağlıklı ve enerjik bir genç olduğunu hatırladı.

Sakson boynuzunun patlamaları arasında, dinsel şarkıların yanı sıra şehvet yüklü şarkılar da söylediler coşkuyla. Arabaları ağır ağır ormanlık bir yolda ilerliyor, ılık güneş ışığını alıyor, ağaçların serin gölgelerinden geçiyorlardı. “Başka ne istersin benden?” diye sordu Berber.

“Silah” diye yanıtladı Rob.

Berber’in yüzündeki gülümseme kayboldu. “Sana silah almam” dedi kısaca.

“Kılıca gerek yok. Ama bir kama olabilir, çünkü güçlü görünmeliyiz.”

Berber, “ikimiz de güçlü kuvvetli insanlar olduğumuz için haydutlar kolay kolay bize saldıramaz” dedi.

“Birgün girdiğim bir birahane de benim kadar iri olmayan birkaç kişinin elinin kılıçlarının kabzasına gittiğini gördüm. Bu iri yarı adamı ancak bir kılıç darbesiyle devirebiliriz diye düşünmüş olmalılar.”

“Silah taşımazsan ve bu iri yapına rağmen bekçi köpeğinden çok bir köpek yavrusu gibi görünürsen, aptal yerine koyup rahat bırakırlar insanı. Ama belinde bir de kılıç olursa, on beş gün içinde ölürsün.”

Bu sözlerden sonra arabanın oturağında bir süre konuşmadan yol aldılar.

Yüzyıllarca süren ıstıraplı istilalar, İngilizleri asker gibi düşünmeye yöneltmişti. Köleler, yasal kısıtlamalardan dolayı silah taşıyamazlardı. Çıraklar da paraları yetmeyeceği için silah satın alamazlardı. Ama uzun saçlı başka erkeklerin özgür doğdukları, taşıdıkları silahlarından belli olurdu.

Berber, ufak tefek bir adamın iriyarı bir genci bıçağıyla rahatlıkla öldürebileceğini düşündü.

“Zamanı gelip bir silahın olunca nasıl kullanılacağını öğrenmelisin” dedi Rob’a sonunda. “Bugüne kadar sana öğretmeyi ihmal ettiğim bir konu bu. Bu yüzden, kılıç ve bıçağın nasıl kullanılacağını sana öğreteceğim.”

Rob, mutlulukla gülümsedi. “Teşekkür ederim, Berber” dedi.

İçinden geçtikleri bir ormandaki açıklıkta durdular, Berber kemeri-
ne taktığı bıçağını çıkardı.

“Bıçağı karıncaya saplayacak bir çocuk gibi tutmamalısın elin-
de. Savuracakmış gibi avucunun içinde dengeli bir şekilde tut.
Kabzasını dört parmağınla kavra. Başparmağın bıçağın üzerine
doğru uzanabilir ya da öteki parmaklarının üzerinde kalır. Bunu
nasıl saplayacağına göre kendin ayarlayacaksın. Savunmada en
sağlam hareket, bıçağı aşağıdan yukarıya doğru savurmaktır.

Bıçakla dövüşen dizlerini bükerek ayaklarının üzerinde yavaş
yavaş hareket eder, her an ileriye ya da geriye sıçramaya ve vücu-
dunu saldırganın darbesinden korumak için eğip bükmeye hazır
bir şekilde tutar. Öldürmeye her an hazır olmalıdır. Çünkü bu araç
iş bitirmeye yarar. Pis bir iştir bu. Ameliyat bıçağı ile aynı iyi ma-
denden yapılır. Hangisini eline alırsan al, ucunda hayat varmış gi-
bi kullanacaksın. Gerçekten de öyledirler.”

Bıçağını kınına koyup, kılıcını verdi. Rob eliyle tarttı kılıcı. Eliyle
ön tarafına doğru uzattı.

“*Romanus Sum*” dedi alçak bir sesle. Berber gülümsedi. “Ha-
yır, sen uğursuz bir Romalı değilsin. Bu İngiliz kılıcıyla Romalı ola-
mazsın. Roma kılıcı kısa, sivri uçlu ve çeliktendir. İki kenarı da kes-
kindir. Romalılar yakından dövüşmekten hoşlanırlar, bazen de bı-
çak gibi kullanırlar kılıçlarını. Bu ise İngilizlerin geniş ağızlı kılıcıdır
Rob J., bunlar daha uzun ve daha ağırdırlar. Bu son silahtır, düş-
manları yaklaştırmaz. Satır gibidir bu. Ağaçları değil insan doğra-
maya yarayan bir baltadır.”

Kılıcını geri alıp Rob’dan bir iki adım uzaklaştı. Kılıcı iki eliyle
tutarak kendi etrafında döndürdü. Geniş ağızlı kılıç, güneş ışığının
altında parıltıdayarak geniş ve öldürücü daireler çizmeye başladı.

Nefes nefese kalınca durdu, kılıcına yaslandı. Silahı Rob’a uza-
tarak “şimdi sen dene” dedi.

Berber, çırağının tek elle bu ağır ve enli kılıcı nasıl rahatlıkla
kaldırdığını görünce pek de memnun olmadı. Bu güçlü adamların
silahıdır, bir gencin çevikliğiyle kullanılırsa daha etkili olabilir, diye
düşündü kıskanarak.

Rob, Berber’i taklit etmeye çalışarak küçük açıklıkta kılıcı etra-
fında döndürdü. Keskin kılıç havada vınlıyarak dönerken, farkında

olmadan vahŖi bir ılık attı. Rob mthiŖ bir hamle ile görünme-
yen bir dŖmana saldırırken Berber'in bundan biraz rahatsızlık
duyduğu belli oluyordu.

Bundan sonraki ders, birkaç gece sonra Fulford'ta kalabalık ve g-
rltl bir birahannede verildi. Arabalarıyla kuzeye gitmekte olan
İngiliz hayvan tacirleri ile güneye gitmekte olan Danimarkalı hay-
van tacirleriyle aynı birahannede karŖılaŖmıŖlardı. İki grup da kasa-
badla bir gece kalacaklardı. Çok imiŖlerdi ve kavgacı köpekler gi-
bi birbirlerine bakıyorlardı.

Rob, Berber'in yanında oturmuŖ sider içiyordu. Pek rahatsız
değildi durundan. Daha önce benzer durumlarla karŖılaŖmıŖlar ve
böyle karŖılıklı boy llen bir yerde taraf olmamaya dikkat et-
miŖlerdi.

Danimarkalılardan biri dıŖarıya iŖ yapmaya gitti. Döndüğünde
koltuğunun altından sütten yeni kesilmiŖ bir yavru domuz vardı.
Küçük domuz liklar atıyordu. Bir elinde de uzun bir ip vardı Da-
nimarkalının. İpin bir ucunu domuzun boynuna diğerini de biraha-
nenin ortasındaki bir direğe bağladı. Sonra büyük bir kadehi sert bir
Ŗekilde masaya vurdu.

"Domuz ŖiŖlemede kendine güvenen erkek var mı aranızda?"
diye bağırdı İngiliz tacirlere doğru.

"Haydi Vitus!" diye seslendi arkadaŖlarından biri teŖvik edici
bir Ŗekilde. Kadehini masasına vurdu, teki Danimarkalılar da ka-
dehlerini masalarına vurmaya baŖladılar.

İngiliz tacirler asık suratlarla dinlediler kadehlerin çıkardığı ses-
leri. Aralarından biri öfkelenip bağırdı, birahanenin ortasındaki di-
reğe doğru yürüdü ve baŖıyla selam verdi.

Birahanedeki daha makul olan sürekli mŖteriler kadehlerinde
kalan içkileri dipleyip sessizce dıŖarıya ıktılar.

Rob, Berber'in bir yerde daha kavgaya baŖlamadan orayı terk et-
me alıŖkınlıėını bildiğinden ayağa kalkmak için bir hamle yaptı.
Ama bu kez ustası elini elinin üzerine koydu kalkma dercesine.
ŖaŖırdı Rob buna.

"Dustin'e iki peni" dedi İngiliz tacirlerden biri. İki grubun bahis
tutuŖması kısa sürede tamamlandı.

Vücut yapıları bakımından aralarında belirgin bir fark yoktu. İki-
si de yirmilerindeydiler. Danimarkalı daha ağırdı ama boyu biraz
kısaydı. İngilizlerin kolları daha uzundu.

Gözleri bağlandı, direğin iki zıt tarafına yaklaşık üç metre uzun-
luğunda iplerle bileklerinden bağlandılar.

“Bekleyin” diye bağırdı Dustin adlı olanı. “Birer içki daha alalım!”

Arkadaşları ikisine de birer kadeh meteglin getirdiler, içkiler
hemen içildi.

Gözleri bağlanmış hayvan tacirleri bıçaklarını çıkardılar.

İki tarafa da aynı uzaklıkta ve aynı açı içinde bulunan domuz
birahanenin içinde serbest bırakıldı. Hayvan hemen koşarak kaç-
maya çalıştı ama bağlı olduğu için sadece bir daire çizebildi.

“Küçük orospu geliyor, Dustin!” diye bağırdı biri. İngiliz hazır-
lanarak bekledi. Ama birahanedekilerin haykırırları hayvanın ayak
seslerini bastırdı. Domuz adamın yanından geçip gittiği halde
adam bunun farkına varamadı.

Bir Danimarkalı “haydi, Vitus!” diye seslendi.

Domuz yavrusu, dehşet içinde Danimarkalı tacire doğru koş-
maya başladı. Adam üç kez domuza yaklaşımadan bıçağını sapla-
maya çalıştı ama hayvan çılgınlık atarak geldiği yöne geri döndü.

Dustin sese yönelerek domuza yaklaşıırken, Vitus da diğer yön-
den yaklaşıyordu.

Danimarkalı bıçağıyla domuza sert bir darbe salladı. Dustin,
keskin bıçak kolunu sıyrınca acıyla haykırdı.

Dustin, “seni gidi kuzeyli orospu çocuğu” diye haykırarak, bı-
çağıyla vahşi bir yay çizdi. Ne çılgınlık atmakta olan domuza ne
de Danimarkalıya rastladı bıçak.

Sağa sola kaçışan domuz bu kez de Vitus’un ayaklarına çarptı.
Danimarkalı tacir hayvanın ipini kavradı, hazırda bekleyen bıçağı-
na doğru çekti ipinden. İlk darbesi yavrunun ön toynağına rastla-
dı, domuz korkunç bir çılgılık attı.

“Artık senin Vitus!”

“Bitir işini, yarın yeriz!”

Domuzun korkunç çılgınlıklarıyla hedefin yönünü tahmin eden
Dustin hızla sese doğru yöneldi. Savurduğu bıçak yavrunun yu-
muşak böğrünü sıyrıp Vitus’un karnına gömüldü.

Danimarkalıdan sadece hafif bir hırıltı geldi. Geriye sıçradı, bıçak diğerinin elinde kaldı.

Birahane de duyulan tek ses domuzun çığlıkları oldu.

İngilizlerden biri emredercesine, “İndir bıçağı Dustin, hallettin onu” dedi. Tacirin etrafını aldılar. Gözbağı yırtılmış, bileğine bağılıp de kopmuştu.

Danimarkalı tacirler hiçbir şey söylemeksizin arkadaşlarını alıp gittiler. Saksonların tepkilerine fırsat vermek ya da kasaba yöneticisinin askerlerinin oraya doluşmalarını istememişlerdi.

Berber derin bir nefes aldıktan sonra, “bırakın yanına gidelim, biz berber-cerrahız, ona yardımımız olur” dedi.

Oysa onun için yapabilecekleri hiçbir şey yoktu aslında. Vitus sırtüstü devrilmişti. Gözleri büyümüş, benzi solmuştu. Açılmış midesindeki yarıktan parçalanmış bağırsakları görünüyordu.

Berber, Rob’un kolunu tutarak adamın yanına çömeltilti. “Bak” dedi sert bir şekilde.

Birkaç tabaka gördü adamın midesinde: sarımtırak kahverengi bir deri, solgun renkli et tabakası, daha altta ise oldukça kaygan yumuşak bir tabaka vardı. Bağırsaklar, kurumuş bir paskalya yumurtası gibi pembe idi. Kanı ise koyu kırmızıydı.

“Açılmış bir insanın vücudunun, açılmış bir hayvandan daha kötü kokması ilginç” dedi Berber.

Adamın karnından kan fışkırıyordu. Yanılmış bağırsaklarından dışkı çıktı dışarı. Adam, çok zayıf bir sesle Danimarkaca konuşuyordu, dua ediyordu herhalde.

Rob kustu. Fakat Berber, henüz büyümemiş bir köpeğin burnunu kendi dışkısına sürter gibi, Rob’un elini tutarak yerde yatan adamın yanından uzaklaşmasını engelledi.

Rob, hayvan tacirinin elini tuttu. Sanki, dibi delik bir kum torbası gibiydi. Hayatın adamın bedeninden dışarı çıkışını hissetti. Tacirin yanına çöktü, tuttuğu eli, çuvalda hiç kum kalmayınca ve Vitus’un ruhu kurumuş bir yaprak gibi hırıldayarak uçup gidene kadar bırakmadı.

Adamın kollarını incelerken Rob düşüncelere daldı, isteksizleşti.

Yeteneğı hakkında düşünmeye daha fazla zaman ayırdı. Berber’i

izliyor, onu dinliyor, ne biliyorsa öğreniyordu. Hastalıkları ve belirtilerini tanıdıkça, sanki gizli bir oyun oynamaya başlıyordu. Dış görünüşüne bakarak her hastanın şikayetinin ne olabileceğini tahmin etmeye çalışıyordu.

Richmond'daki Northumbrian köyünde önlerinde oluşan kuyrukta, zayıf, soğuk almış gibi bakan, öksürürken acı duyduğu belli olan bir adam gördüler.

"Hastalığı ne?" diye sordu Berber.

"Büyük olasılıkla verem?"

Berber gülümseyerek onayladı yanıtı.

Berber-cerrahın yanına geçme sırası öksürüklü hastaya gelince, Rob elini tutup onu paravananın arkasına götürdü. Ama ölmek üzere olan bir insanın eli değildi tuttuğu. Rob duyguları onu bu hastanın verem olacak kadar güçsüz olmadığı fikrine götürdü. Hissettiği, adamın soğuk aldığı ve rahatsızlığından kısa süre sonra kurtulacağı oldu.

Berber ile çelişkiye düşmek için bir neden görmüyordu. Ama böylece, zaman içinde giderek özel yeteneğinden sadece ölümü önceden hissetmekte değil, hastalıklar hakkında kafa yorarak yaşayanlara da yardım etmekte yararlanabileceğinin farkına vardı.

Incitatus, kırmızı arabayı ağır ağır İngiltere'nin engebeli bölgelerinde ve hep kuzeye giderek bazıları çok küçük oldukları için ad bile verilmemiş köylerinden tek tek geçiriyordu. Bir manastıra ya da kiliseye rastladıklarında Berber sabırla arabada bekliyor, Rob ise Peder Ranald Lovell ile William Cole adlı çocuğu soruyordu. Ama bu isimleri duyan kimseye rastlayamadılar.

Carlisle ile Tyne -üzerindeki- Newcastle arasında bir yerde Rob gördükleri bir taş duvara tırmandı. Duvar Hadrian'ın askerleri tarafından İngiltere'yi İskoç çapulculardan korumak amacıyla dokuz yüz yıl önce inşa edilmişti. İngiltere tarafında yere oturup, İskoçya'ya bakarken, kendi kanından birini ancak Haverhilllerin kız kardeşi Anne Mary'yi aldığı Salisbury'de görme şansı olduğunu düşündü.

Sonunda Salisbury'ye geldiklerinde Fırıncılar Loncası kendisiyle pek ilgilenmedi.

Başfırıncı Cummings adında biriydi. Kurbağaya benzeyen bo-

dur bir adamdı. Berber kadar kilolu değildi ama fırıncılık yapabilecek kadar da yapılıydı. "Haverhill soyadını taşıyan hiç kimse tanı mıyorum."

"Kayıtlarınızdan bakamaz mısınız?"

"İşe bak şimdi. Pazarla uğraştığımızı bilmiyor musun! Üyelerimin çoğu Salisbury Pazarı'nda çalışıyorlar. Bir türlü rahat bulamıyoruz, çok işimiz var. Pazar dağıldıktan sonra gör sen bizi."

Pazar süresince, sanki vücudunun bir kısmı hokkabazlık yaptı. Hastalara da aynı şekilde davranabildi. Sürekli tanıdık bir yüz arıyordu. Artık büyümüş olduğu için ancak hayalinde canlandırabildiği bir genç kız yüzünün gözüne ilişmesi için etrafa bakıyordu sürekli.

O genç kızı görmedi.

Ertesi gün, pazar dağıldıktan sonra Salisbury Fırıncılar Loncası'na gitti. Temiz ve hoş bir yerdi. Bütün sinirliliğine karşın, öteki loncaların binalarının neden hep Marangozlar Loncası'nın binasından daha sağlam yapılmış olduğunu merak etti.

"Oo, genç berber-cerrah." Cummings, şimdi, daha derli topluydu ve onu karşılarken daha kibar davrandı. İki büyük kayıt defterini baştan sona inceledi, sonra başını iki yana salladı. "Haverhill adlı bir fırıncı üyemiz hiç olmamış."

"Karı-koca bunlar" dedi Rob. "Londra'daki pasta dükkânlarını sattıktan sonra, buraya geleceklerini söylemişler. Küçük bir kızları var. Benim kız kardeşim. Adı Anne Mary."

"Ne olduğu anlaşılıyor, genç cerrah. Dükkânlarını sattıktan sonra ve buraya gelmeden önce, başka bir yerde daha iyi bir şans yakaladılar. Fırıncıya ihtiyaç duyulan başka bir yer bulmuşlar."

"Evet, muhtemelen öyle olmuş." Adama teşekkür edip, arabaya döndü Rob.

Berber'in biraz canı sıkıldı ama Rob'u yüreklendirmeye çalıştı. "Umudunu yitirme. Birgün onları bulacaksın, gör bak."

Sanki yer yarılmış, hem yaşayanları hem de ölüleri yutmuştu. Kardeşleri konusunda ufak da olsa bir umut besliyordu ama şimdi bunun da pek sağlam bir umut olmadığını düşünüyordu. Ailesiyle geçirdiği günler artık geride kalmıştı. Serin bir rüzgâr, Rob'a, gelecekte başına gelecek her şeyi büyük olasılıkla, tek başına karşılamak zorunda kalacağını hatırlattı.

15. Usta

Rob'un ıraklık suresinin tamamlanmasına birkaç hafta kala, Exeter'deki hanın birahanesindeki kahverengi bira fııllarının üstüne oturup çalışma koşulları hakkında uzun uzun konuştular.

Sonra Berber hiç konuşmadan içki ikti, sanki derin düşüncelere dalmış gibiydi. Sonunda düşük bir aylık önerdi. "Artı yeni bir takım elbise" dedi, sanki büyük bir cömertlik yapmaktan kendini alamamış gibiydi.

Rob altı yıldan beri onunla birlikteydi ama hiç para almamıştı. Belirsizlik içinde omuz silkti. "Tekrar Londra'ya dönmek zorunda bırakılıyor gibi hissediyorum kendimi" dedi, sonra iki kadehe de tekrar içki doldurdu.

Berber başını salladı. "İhtiyacın olsa da olmasa da iki yılda bir yeni bir takım elbise" dedi bir kez daha, Rob'un yüzünü inceledikten sonra.

Yemek için tavşan etli börek ısmarladılar. Rob yemeği iştahla yedi. Berber yiyecekler yerine meyhaneciyi yedi. "Verdiğin et çok sert ve içine aptalca baharatlar konmuş" diye homurdandı. "creti artırabiliriz. Biraz artırabiliriz" dedi.

"Ete yanlış baharatlar konulmuş" dedi Rob. "Sen hiç böyle yapmazsın. Bana av hayvanları konusunda senin tarzın güzel gelmiştir hep."

"Sana göre adil aylığının ne kadar olması gerekir? On altı yaşındaki bir gencin aylığı."

"Ben aylık istemiyorum."

"Aylık almayacak mısın?" Berber kuşkulu gözlerle Rob'a şöyle bir baktı.

"Hayır. Gelir, zel satışından ve hastaların tedavisinden elde ediliyor. Bundan dolayı, satılan her on iki şişeden ve tedavi edilen her on iki hastadan gelir istiyorum."

"Her on ikinci şişe ve her on ikinci hasta."

Berber, kabul etmeden önce bir an tereddüt etti. Sonra, "bu koşullar bir yıl geçerli olacak. Yıl sonunda tekrar karşılıklı görüşeceğiz. Kabul m!"

“Kabul” dedi Rob sakın bir sesle.

Sonra karşılıklı kadeh kaldırdılar.

“Ha, ha, ha.”

“Ha, ha.”

Karşılıklı gülüştüler.

Berber artık yeni masraflar yapması gerektiğini anlamıştı.

Birgün becerikli zanaatkârların bulunduğu Northampton’dalarken bir doğramacıya ikinci bir paravana yaptırdı. Bundan sonra uğradıkları Huntington’da da yeni paravanayı kendisinininkinin hemen yanı başına kurdu.

“Artık kendi ayaklarının üzerinde durma zamanın geldi” dedi Berber.

Hokkabazlık gösterileri ve portre çizimleri bittikten sonra, Rob yeni paravananın arkasına geçip beklemeye başladı.

Kendisine bakıp gülecekler miydi yoksa? Ya da kendisine burun kıvrıp Berber’in önünde mi kuyruk oluşturacaklardı?

İlk hastasının elini tuttuğunda adam elini hemen geri çekti. Çünkü yaşlı ineği bileğinin üzerine basmıştı. “Kovayı tekmeleyip devirdi huysuz şey. Onu düzeltmek için yanaşınca da lanet olası hayvan benim üzerime çıktı, görüyor musun?”

Adamın bileğindeki ezik acı veriyordu ona. Bir de kemiği kırılmıştı. Başparmağının altındaki. Önemli bir kemikti bu. Bileği bir bezle bağlayıp kolu askıya almak fazla zamanını almadı.

Bundan sonraki hasta ince yapılı, çıkık kemikli sert bakışlı bir kadındı. Düşlerinde gördüğü korkunç kadınları andırıyordu. “İyi duyamıyorum” dedi kadın.

Kadının kulaklarına baktıktan sonra balmumu ile iyileştirilemeyeceği sonucuna vardı ve kadına, “size yardım edemeyeceğim” dedi üzülerek.

Kadın başını iki yana salladı.

“SİZE YARDIM EDEMEECEĞİM!”

“ÖYLEYSE ÖTEKİ BERBERE SOR.”

“SİZE O DA YARDIMCI OLAMAZ.”

Kadının gözlerinde öfke kıvılcımları belirdi.

“CEHENNEMİN DİBİNE GİT. KENDİM SORARIM ONA.”

Kadın ağır adımlarla oradan ayrılırken Rob Berber’in gülüşünü ve öteki hastaların kıkırdamalarını duyuyordu.

Paravananın arkasında sıkıntılı bir şekilde beklerken yanına kendisinden bir iki yaş büyük bir genç geldi. Rob, hastanın sol el işaret parmağına bakınca ileri derecede kangren olduğunu fark etti. Gördüğünün etkisiyle derin bir soluk almak geldi içinden ama kaçındı böyle yapmaktan.

“İyi görünmüyor” dedi.

Genç adamın da rengi uçmuştu ama gene de nezaket icabı güçlkle gülümseyebildi. “On beş gün kadar önce ocak için odun keserken yanlışlıkla baltanın altında kaldı. Çok acıdı kuşkusuz, önceleri iyileşiyor gibi geldi bana. Ama daha sonra...”

Parmağın son boğumu tamamen morarmıştı, bunun biraz altındaki kısmın rengi iyice değişmiş ve şişmişti. Şişmiş yerlerden kanlı bir akıntı çıkıyor, çok kötü kokuyordu.

“Ne koydunuz buraya?”

“Bir komşumuz, kaz dışkısıyla biraz kül karıştırıp yaranın üzerine sürmek gerektiğini söyledi.”

Başını salladı Rob, çünkü bu hep uygulanan bir tedavi yöntemi. “Anlaşıldı, bu giderek kötüleşen bir yara, kendi haline bırakılırsa, elin tamamını yiyip bitirir, sonra da kola gelir sıra. Daha vücudunun her tarafına yayılmadan öldürür seni. Parmağın kesilmesi gerekiyor.”

Başını salladı genç adam, anladım, dercesine. Yüzünde korku belirtisi yoktu.

Rob, biraz önce engellediği derin soluk alma isteğini özgür bıraktı. İki bakımdan kendisinden emin olmalıydı. Vücuttan bir parça almak ciddi bir işti. Öte yandan kendi hayatını kazanmaya çalışırken, bu genç adam bütün hayatı boyunca parmaksız kalacaktı.

Berber’in paravanasına doğru yürüdü.

“Bir şey mi var?” dedi Berber, Rob’a göz kırparak.

“Sana bir şey göstermem gerekiyor” dedi Rob. Berber’i hastasının yanına götürdü. Şişman adam yorgun adımlarla yaklaştı hastaya.

“Ona parmağının kesilmesi gerektiğini söyledim.”

“Evet” dedi Berber. Yüzündeki gülümseme kayboldu. “Doğru. Yardım ister misin, delikanlı?”

Rob, hayır anlamında başını iki yana salladı. Hastaya üç şişe Özel vererek içmesini istedi, sonra kullanacağı aletleri topladı etrafına. Böylece işini yaparken hastanın yanından ayrılmayacak ya da Berber’den yardım istemek zorunda kalmayacaktı.

Yanına iki keskin bıçak, ince bir şiş, balmumu sürülmüş bir ip, küçük bir düz tahta parçası, eli bağlamak için kullanacağı bez parçaları ve ince dişli bir testere yerleştirdi.

Gencin kolu, avuç içi yukarı gelecek şekilde bağlandı. “Morarmış parmağının dışındaki parmaklarıyla elini yumruk yap” dedi Rob. Sonra eli bir bez parçasıyla örttü. Sağlam parmakları bezin altına yerleştirdi.

Kuyrukta bekleyenler arasından üç güçlü adam çağırdı, ikisi gencin vücudunu tutacaklardı, biri de tahtayı.

Berber’i bu işi yaparken belki on kez izlemişti, iki kez de Berber’in denetiminde kendisi yapmıştı aynı şeyi. Şimdi ilk kez tek başına yapacaktı. Bu işin en önemli özelliği, parmağı, kangrenin, vücudun geri kalan kısmına yayılmayacağı bir mesafeden kesmekti. Ama parmağın alt kısmını da elden geldiğince korumak gerekiyordu.

Bıçağı alıp, sert ete batırdı. Hasta bir çığlık attı, oturduğu sandalyeden kalkmak için bir hamle yaptı.

“Sıkı tutun” dedi yardımcılara.

Parmağın etrafını daire şeklinde yardı, bir an durup kanayan yere bir bez bastırdı. Sonra parmağı kangren olmamış kısmından, derinin bir kısmını parmaktan ayırmayacak şekilde tamamen kesti, açığı deriyi parmak boğumunun üzerine kapattı. Bu arada tahtayı tutan adam, kusmaya başladı ve tahtayı bıraktı.

Rob gencin omuzlarını tutan adama, “tahtayı sen tut” dedi. Bu değişiklikten dolayı bir sorun çıkmadı, çünkü hasta zaten bayılmıştı.

Kemik kolay kesilebilen bir maddeydi. Testere de parmağın törpülenerek alınmasını sağlamıştı.

Daha önce düşündüğü gibi, kesmediği deri parçalarının uçları-

nı dikkatle bir araya getirdi. İleride acı vermemeşi için çok sıkıştır-
mamaya özen gösterdi. Parçaların birbirinden ayrılmamaları için
de fazla gevşek tutmadı. Sonra eline iğne ile ipliği alarak, küçük
ve elden geldiğince az sayıda dikişler attı parmağa. Yaranın üzeri-
ne her derde deva ilaç'tan boşalttı ve akan kanı temizledi. Rob,
bundan sonra inim inim inleyen gencin biraz kendine gelebilmesi
için bir ağaç gölgesine taşınmasına yardımcı oldu.

Bundan hemen sonra burkulmuş bir bileği bağladı. Koluna
orak saplanan bir çocuğun yarasını temizledi, baş ağrısı çeken dul
bir kadına üç şişe, gut hastalığı olan bir başka hasta erkeğe de altı
şişe ilaç sattı. Hastalıktan bitkin düşmüş bir kadının paravananın
önüne geldiğini görünce artık iyice kendine güvenmeye başlamıştı.

Tereddüt etmeden karar verdi. Kadın çok zayıftı, benzi balmu-
mu gibi solgundu.

Yanaklarındaki ter kalıntılarının pırıltılarından sık sık terlediğini
anladı.

Kadının yüzüne güçlkle bakabildi. Geleceğini tuttuğu ellerin-
den hissetmişti.

“... canım hiç yemek yemek istemiyor” diyordu kadın, “yedik-
lerim de içimde kalmıyor, kustuğum zamanlar dışarı çıkmayanlar,
kanlı dışkıyla çıkıyor dışarı.”

Elini kadının zayıf karnına koydu, parmakları sert bir tümsek
hissetti, oraya kaydırdı elini.

“Şişlik var burada.”

“Ne şişliği bu?”

“Sağlam etle beslenen bir yumru. Sen de elinle dokunursan,
karnında birkaç yumru olduğunu hissedeceksin.”

“Çok ağrıyor orası. Bunun ilacı yok mu?” dedi kadın.

Kadının cesur tavrı hoşuna gitti. Üzmemek için de yalan söyle-
mek istemedi. Başını iki yana salladı, hayır, anlamında. Çünkü Ber-
ber ona çok kişide mide uru olduğunu ve hepsinin de sonunda bu
hastalıktan öldüğünü söylemişti.

Kadın Rob'a “keşke bir marangozla görüşmüş olsaydım” deyip
aynıldıktan sonra, yerde kesilmiş parmağı gördü. Aldı yerden par-
mağı, bir bez parçasına koyup, ağacın' altında dinlenmekte olan
gence götürdü ve sağlam elinin içine koydu.

Genç şaşırarak Rob'un yüzüne baktı. "Ne yapacağım ben bunu?"

"Papazlar vücudunun kesilen parçasını kilisenin avlusunda seni beklemesi için bir yere gömersen kıyamet günü hayattayken kesilmiş parçanla birlikte ayağa kalkacağını söylerler."

Genç bu sözler üzerine bir an düşündü sonra başını salladı ve "teşekkür ederim, berber-cerrah" dedi.

Rockingham'a geldiklerinde gördükleri ilk kişi, Watt adlı kır saçlı merhem satıcısı oldu. Arabanın oturağında Rob'la yanyana oturmakta olan Berber hayretle homurdandı. Çünkü öteki tezgâhın kurulmuş olmasının orada kendilerinin bir gösteri düzenlemesi hakkını ortadan kaldırdığını düşünmüştü. Ama Watt'la selamlaştıktan sonra içleri rahatladı.

"Burada merhem satmayacağım. Ama sizi hayvan dövüşüne davet ediyorum."

Watt, Rob ile Berber'i ayısının yanına götürdü. İri yarı ürkek bir hayvandı. Siyah renkli bumuna demir bir halka geçirilmişti. "Hasta şimdi, yakında ölür. Bu akşam bana son kez para kazandıracak."

"Bu benim güreştiğim Bartram mı?" diye sordu Rob. Sesi kendisine bile bir tuhaf gelmişti.

"Hayır, Bartram öleli çok oldu. Dört yıl önce balıklara yem oldu. Bu anaç bir ayı, adı Godiva" dedi Watt. Sonra kafesin üzerindeki örtüyü açıp ayıyı gösterdi.

O gün öğleden sonra Watt, Rob ile Berber'in gösterilerini ve daha sonra da ilaç satışlarını izledi. Gezgin merhem satıcısı Berber'in iznini aldıktan sonra tezgâhın üzerine çıkarak tabakhanenin arkasındaki hayvan dövüştürülen çukurda ayı kızdırması yapılacağını, seyir ücretinin yarım peni olduğunu duyurdu.

Rob ve Berber çukurun başına geldiklerinde gün batmıştı, çukurun etrafındaki çayırılık, bir düzine kara sakız feneriyle aydınlatılmıştı. Toplanan kalabalık arasındaki erkekler kaba saba sözlerle aralarında şakalaşıyor, kadınlar da aralarında bir şeyler konuşup gülüşüyorlardı. Oraya toplananlar arasındaki birkaç köpek terbiyecisi tasmalarından kurtulmaya çalışan köpeklerin gerginleşmiş kayışların-

dan çekip zaptetmeye çalışıyorlardı. Köpeklerden kahve renkli olanı iri bir bekçi köpeğiydi. Bakır renkli olanı ise bekçi köpeğinin küçük kuzeni gibi görünüyordu. Bir de sivri kulaklı iri bir Danimarka tazısı vardı.

Godiva, Watt ve iki köpek terbiyecisiyle birlikte önceden duyurulan yere getirildi. Ayaklarını sürüyerek yürüyen ayının başına bir kukuleta takılmıştı. Ayı köpeklerin kokusunu alınca, içgüdüleriyle onların bulunduğu tarafa baktı.

Üç adam ayıyı, çukurun ortasındaki kalın bir direğin yanına indirdiler. Direğin üst kısmına ve dip tarafına kalın deri kayışlar bağlandı. Dövüş amiri ayının sağ ayağını direğin alt tarafına kayışla bağladı.

Kalabalıktan hemen itiraz sesleri yükseldi. “Üstteki kayışla bağla, üstteki kayışla!”

“Canavarı boynundan zincirle!”

“Bumundaki halkadan bağla, inatçı aptal!”

Dövüş amiri müdahalelere aldırış etmedi. Çünkü deneyimliydi. “Ayının pençesindeki tırnaklar sökülmüştür. Bir de başından bağlarsak bu büsbütün anlamsız bir gösteri olacak. Dişlerini kullanmasına izin veriyorum” dedi.

Watt, Godiva’nın başındaki kukuletayı çıkarıp bir kenara attı.

Ayı, fenerin soluk ışıklarıyla aydınlanan çevresine göz gezdirdi. Küçük şaşkın gözleriyle insanlara ve köpeklere baktı.

Yaşlı olduğu her halinden anlaşılabilen bir ayıydı, gençliği çok gerilerde kalmıştı artık. Bazı erkekler bahse girecek birilerini bulmak için bağıryorlardı. Köpeklere üçe bir veriyorlardı. Birkaç kişi bahis tutuştu. Vahşi görünümlü köpekler hendeğin kenarına getirildiler. Bakıcıları köpeklerin kafalarını kaşıyıp, boyunlarına masaj yaptılar. Sonra ağızlıklarını ve tasma kayışlarını çıkarıp geri çekildiler.

Bekçi köpeği ile ondan daha küçük olan kırmızı köpek kanlarının üzerinde kayarak aşağı indiler. Gözlerini Godiva’dan ayırmıyorlardı. Önce ağızlarını açıp hırlayarak sıçradılar ayıya doğru, sonra gerilediler. Çünkü henüz ayının pençelerindeki tırnakların sökülmüş olduğunu fark etmemişlerdi. Ayıdan korkuyor ve ona saygı duyuyorlardı.

Bu arada Danimarka tazısı hendeğin etrafında hızlı hızlı dolanıyor, ayı da omuz hizasından etrafında dolaşan yaratığa öfkeyle bakıyordu.

“Watt, Rob’un kulağına eğilerek “bakir renkli küçük köpeğe dikkat et” diye bağırdı.

“Sanki en az korkunç olan o.”

“Çok özel bir soydan geliyor, hendeklerde damızlık erkek sığırları parçalaması için üretilmiş bir soydur.”

Ayı gözlerini kırparak, arka pençeleri üzerinde dikildi. Sırtı bağlandığı direğe dönüktü. Godiva, olan bitenden bir şey anlamamış gibi duruyordu. Köpeklerin tehdidinin farkındaydı ama o bir gösteri hayvanıydı ve zincirlenmeye ve insanların çığlıklarına alışmıştı. Dövüş amirini memnun edecek kadar kızdırılmamıştı henüz. Amir, uzun bir mızrak aldı eline ve ayının buruşmuş memelerinden birine sapladı. Mızrağı geri çekti, ucunda hayvanın memesinin koyu renkli başı görünüyordu.

Ayı acıyla inledi.

Yüreklenen bekçi köpeği havaya sıçradı. İsteddiği, ayının yumuşak karın altından bir parça idi. Ama ayı o anda arkasını döndü, köpeğin keskin dişleri ayının sol kalçasını parçaladı. Godiva böğürdü, sert bir darbe indirdi köpeğe. Yavruyken pençeleri sökölmemiş olsa idi, şimdi bekçi köpeğinin bağırsakları dışarı çıkmış olacaktı. Ama ayının pençesi köpeğe bir zarar veremedi. Köpek, ayının beklediği kadar tehlikeli olmadığını anlamıştı. Ağzındaki tüylü et parçasını bırakıp, yeniden saldırdı. Kan tadıyla artık çılgına dönmüştü.

Küçük kırmızı köpek ise yukarıdan Godiva’nın gırtlığına doğru atladı. Dişleri bekçi köpeğinki kadar çirkindi. Uzun alt dişleri üst dişlerine kenetlendi ama ayının ağzında dalından sarkan olgun bir meyve gibi asılı kaldı.

Son olarak Danimarka tazısı kendi sırasının geldiğini anladı. Büyük bir iştahla bekçi köpeğinin üzerine basarak Godiva’ya soldan saldırdı. Köpek sivri dişleriyle Godiva’nın sol kulağı ve sol gözünü koparıp aldı. Ayı, parçalanmış başını sallarken havada morumsu et parçaları uçuşuyordu.

Buldok iri kalın tüylü bir şeyle gevşek bir et yığınının arasına sıkışmıştı. Köpeğin çeneleri ayının nefes borusuna öyle kenetlenmişti ki, hayvan ancak hırıldayarak nefes alabilir hale geldi. Bu sırada bekçi köpeği de hemen ayının midesine saldırdı, tuttuğu yeri parçalayıp aldı.

“Kötü bir dövüş” diye bağırdı Watt, hayret ederek. “Ayıyı haklıyorlar.”

Godiva bekçi köpeğinin arka tarafına sağ ön pençesiyle şiddetli bir darbe vurdu. Köpeğin omurgası kırılırken çıkan ses, öteki seslerin arasında duyulamadı. Ölmekte olan köpeğin kumun üzerindeki kıvranışlarını oradaki herkes gördü. Ayı bundan sonra sivri dişlerini Danimarka tazısına çevirdi.

İzleyenler çok memnun oldular bu durumdan.

Godiva Danimarka tazısını hendeğin öteki ucuna fırlattı. Köpek düştüğü yerde öylece kaldı. Gırtlığı parçalanmıştı. Ondan sonra en küçük köpeğe bir pençe attı. Onun vücudu hem ayıdan hem de bekçi köpeğinden sıçrayan kanla kaplanmıştı. Köpek inatçı çenesini ayının gırtlığında kenetledi. Ayı kollarını kıvrarak köpeği kavrayıp sıkmaya başladı. Godiva ayakta sağa sola sallanırken, köpeğin kırılan kemiklerinin sesi duyuluyordu.

Bakır renkli küçük köpek ölünce ayının gırtlığı rahatladı. Ayı sonunda buldoku yakalayıp hendeğin ortasındaki direğe defalarca çarptıktan sonra elinden bıraktı. Köpek kumda ayının ayaklarının izlerinin üzerine, bir köşeye fırlatılan bir yosun parçası gibi düştü.

Godiva da cansız köpeklerin yanında dört ayağının üzerine yığıldı. Hiç ilgilenmedi köpeklerle. Acılar içinde kıvranan vücudu titriyordu. Parçalanmış ve kanayan etlerini yalamaya başladı.

İzleyicilerden karşılıklı konuşma sesleri yükseldi. Bahse girenler para alıp veriyorlardı birbirlerine. “Çok erken, çok erken” diye yakındı Rob’un yanında duran adam.

“Lanet olası canavar hâlâ ölmedi. Biraz daha eğlenebiliriz” dedi bir başkası.

Sarhoş bir genç, dövüş amirinin elindeki mızrağı alarak Godiva’nın arkasından kışına soktu. Ayı gürleyerek ani hareketlerle mızraktan kurtulmaya çalıştı. Hendeğin etrafındaki adamlar genci

destekleyici şeyler söylediler. Bu arada ayı ayağına zincir dolandı-
ğı için fazla uzaklaşamamıştı.

“Öteki gözüne” diye bağırdı biri kalabalığın arka taraflarından.
“Öteki gözünü de oyl!”

Ayı iki ayağının üzerinde sallanarak tekrar dikildi. Sağlam gö-
züyle kalabalığa meydan okuyucu ama soğukkanlı bir önseziyle
baktı. Rob o an Northampton’da kendisine gelen o öldürücü has-
talığa yakalanmış kadını hatırladı. Sarhoş mızrağın ucunu ayının
kocaman başına saplamaya başladı. Rob yanına gidip mızrağı çe-
kip elinden aldı.

Bunu gören Berber “lanet olası aptal!” diye söylendi kendi
kendine. Hemen Rob’un yanına gitti.

“Akıllı Godiva” dedi Rob. Sonra mızrağı kaldırdı, bütün gücü-
yle ayının parçalanmış göğsüne doğru fırlattı. Godiva’nın daha ön-
ce aldığı mızrak darbeleriyle zaten parçalanmış olan göğsünün bir
yerinden hemen kan fışkırdı.

Kalabalıktan ayıya saldıran köpeklerin hırlamalarına benzer ses-
ler yükseldi.

“Ne yaptığının farkında değil, yardım etmek gerek ona” diye
bağırdı Berber.

Rob, Berber ve Watt tarafından hendekten ve fener çemberinin
içindeki kalabalığın arasından güçlkle dışarı çıkarılabildi.

“Ne boktan adammış bu berber çırağı?” dedi Watt, hiddetle
Berber’e.

“Gerçekten bilmiyorum” diye yanıtladı Berber, nefes alırken
göğsü körük gibi inip kalkıyordu. Rob, Berber’in son günlerde ne-
fes alıp verirken zorlanmaya başladığını fark etmişti.

El fenerlerinin oluşturduğu çemberin içinde ise dövüş amiri ya-
tıştırıcı bir sesle her şeyin bitmediğini daha bahis tutulabilecek
güçlü bir porsuk olduğunu duyurdu. Kalabalıktan yükselen şika-
yetler öfkeyle karışık bir sevince dönüştü.

Berber, Watt’tan özür dilerken Rob arabaya doğru yürüyordu.

Berber canı çok sıkkin bir vaziyette geldiğinde, Rob arabanın
hemen yanı başındaki ateşin kıyısında oturuyordu. Berber bir şişe
likör açıp yarısını devirdi. Sonra devrilircesine ateşin öbür tarafın-
daki yatağına uzandı ve gözlerini gökyüzüne dikti.

“Sen bir budalasın” dedi.

Rob gülümsedi.

“Eğer bahis sonuçlanmamış olsaydı, senin kanını içerlerdi ve kimse de onları suçlayamazdı.”

Rob’un eli, üzerinde uyuduğu ayı postuna gitti. Artık iyice eskimiş, yakında atmalı bunu diye düşündü, postu okşarken.

Sonra da, “o halde, iyi geceler, Berber” dedi Rob.

16. Silahlar

Berber, Rob ile anlaşmazlığa düşebileceğini hiç aklına getirmemişti. On yedi yaşına gelmiş olan eski چراغی, eskiden olduğu gibi bir hayvan yavrusunu hatırlatırcasına durmadan çalışıyor ve kendisiyle iyi bir uyum gösteriyordu.

Bunun tek istisnası pazarda balık satan bir kadının pazarlık yapması gibi kendisiyle pazarlık yapması oldu.

Kendisi için çalıştığı birinci yılın sonunda pay olarak yirmi şişede bir teklif edeceğine on ikide bir şişe talep etmişti. Berber homurdanmakla birlikte sonunda önerisini kabul etmişti. Çünkü Rob aslında daha fazla ödülü hak ediyordu.

Berber, Rob'un çok az para harcadığını fark etti. Parasını silah satın almak için sakladığını biliyordu. Exmouth'taki bir birahane de bir kış gecesi bir bahçıvan Rob'a bir bıçak satmak istedi.

"Senin fikrin ne?" diye sordu Rob, bıçağı Berber'e uzatarak.

Bu bir bahçıvan silahıydı. "Bıçak bronzdan, kırılabilir. Kabzası fena değil belki ama böyle parlak renklerle boyanmış bir sap kusurağı gizleyebilir."

Rob J. bu ucuz bıçağı geri verdi.

Baharda yola çıktıklarında sahil yolunu izlediler. Rob, en iyi çelik silahlar İsyanya'dan geldiğı için kıyıdağı rıhtımlarda dolaştı durdu. Ama iç kesimlere geçtiklerinde hiçbir şey satın almamıştı.

Haziran ayına Northumberland'da girdiler. Blyth kasabasında bir sabah uyandıklarında Incitatus'un yerde nefes alıp vermeden kaskatı halde yatıyor olduğunu gördüler.

Rob ayağı kalktı, cansız ata acıyla baktı. Berber ise duygularını lanet okuyarak dile getirdi.

"Bir hastalıktan mı öldü acaba, ne diyorsun?"

Berber, omuz silkti. "Dün hiçbir işaret görmemiştik ama yaşlıydı. Epsey bir süre önce buraya onunla geldiğimde de genç değildi."

Rob yarım gün toprağı kazmakla uğraştı, çünkü Incitatus'un köpekler ya da kargalar tarafından yenmesini istemiyorlardı. O büyük bir çukur açmakla uğraşırken, Berber de başka bir at aramaya

gitti. Berber bütün günü bu işe verdi. Pahalya patlamıştı ona yeni bir at. Çünkü at onlar için son derece önemliydi. Sonunda suratı az kıllı kahverengi bir kısırak satın aldı. Üç yaşındaydı ve henüz tam büyümemişti.

“Ona da Incitatus diyelim mi?” diye sordu Berber. Ama Rob, hayır anlamında, başını iki yana salladı. Bu ata At adından başka bir adla hitap etmediler. Yumuşak yürüyüşlü bir attı. Fakat onu satın aldıktan sonraki ilk sabah uğur nalını ayağından düşürdü. Bunun üzerine başka bir at satın almak üzere Blyth’e döndüler.

Nalbantın adı Durman Moulton’dur. Onu gözlerini kamaştırıcı kadar güzel bir kılıcın imalini tamamlamak üzereyken buldular.

“Ne kadar?” diye sordu Rob. Berber’in pazarlık zevkini tatmin etmek için büyük bir açgözlülükle sormuştu bu soruyu Rob.

“Satıldı bu” dedi usta. Ama kılıcı ellerine alıp dengesine bakmalarına itiraz etmedi. Hiçbir noktasında süsleme olmayan bir İngiliz kılıcıydı. Keskin ve güvenilir bir kılıçtı. Güzel de görünüyordu. Berber daha genç ve daha az akıllı olsaydı, kılıç için bir fiyat önerirdi mutlaka.

“Bunun aynısı ve ona uygun bir bıçak ne kadar?”

İkisinin toplam fiyatı Rob’un yıllık kazancından fazlaydı. “Ayrıca yarısını peşin ödemeniz gerekir, eğer sipariş verecekseniz” dedi Moulton.

Rob arabaya gidip elinde bir para kesesiyle döndü. Parayı hemen ödedi.

“Bir yıl sonra döndüğümüzde silahları ister, geri kalanı öderiz” dedi. Nalbant başını salladı, döndüklerinde silahların hazırlanmış olacağını söyledi.

Incitatus’u kaybetmiş olmalarına karşın o mevsim iyi kazandılar. Mevsim sonuna yaklaşırken Rob gelirin altıda birini istedi.

“Gelirimin altıda biri mi? Daha on sekiz yaşına bile gelmemiş bir küçük ringa balığına mı?” Berber gerçekten sinirlendi ama Rob onu sakinleştirdi ve üstelemedi.

Yıllık anlaşma tarihi yaklaştıkça Berber somurtuyordu. Çünkü birlikte çalıştığı ustasının durumunu nasıl iyileştirdiğinin farkındaydı.

Sempringham köyünde, bir kadının yanındakine alçak sesle, “genç Berber’in önündeki kuyruğa gir, Eadburga, çünkü paravananın arkasında hastaların ellerini tutuyormuş, elleri iyileştiriormuş” dediğini işitti.

Berber de kendi kendine, bok tadında bir ilaç sattığını söylüyorlardı diye düşündü acıyla.

Genç adamın paravanasının önünde genellikle daha uzun bir kuyruk olması onu üzmüyordu. Çünkü Rob J. bir işveren için altın yumurtlayan bir tavuktu.

Sonunda, “sekizde bir” önerisinde bulundu.

Berber aslında altıda biri kabul etmeye hazırdı ama sekizde biri de pek gönülden önermemiştir.

“Tamam, sekizde bir adilane” diye yanıtladı Rob bu öneriyi.

İhtiyar Adam fikri Berber’in kafasından çıktı. Gösterilerini zenginleştirecek bir şey bulmaya çalışırken Özel İlaç’tan içip etrafındaki kadınların peşinde koşan bir yaşlı zampara karakteri uydurdu. Rob’a “bu tipi sen oynamalısın” dedi.

“Ben çok iriyim, üstelik bu rol için gencim.”

“Hayır, sen oynayacaksın” dedi Berber kararlılıkla. “Çünkü ben şişmanım, bana bakan kim olduğumu hemen fark eder.”

Uzun bir süre yaşlı adamları uzaktan gözlediler, nasıl ağırlar içinde yürüdüklerini, giydikleri giysileri ve konuşma tarzlarını incelediler.

“Hayatının sönmekte olduğunu bilen bir insanın duygularını hissetmeye çalış” dedi Berber, “kadınlarla çok iyi ilişki kurabildiğini biliyorsun ama yaşlandığını ve artık öyle yapamaz hale gelmiş gibi hisset kendini.”

Kül renginde bir peruk ve takma bir yaşlı adam bıyığı yaptılar. Kırıksıklık yapamadılar ama Berber maskenin yüzünü çeşitli renklerle boyayarak, güneş ve rüzgârla kuruyup sertleşmiş bir ihtiyarın yüzüne benzetti. Rob, uzun bedenini biraz öne eğerek, biraz aksayarak yürümeyi geliştirdi. Sağ ayağını sürümeye başlamıştı. Konuşurken sesi daha ince ve titrek çıkıyordu. Hep biraz korku içinde yaşayan bir insanın sesini andırıyordu.

Pejmürde kıyafetli Yaşlı Adam ilk kez Tadcaster’de izleyicilerin karşısına çıktı. Berber ise o sırada Özel’in insan vücudunu tazeleştireceği hakkında nutuk atıyordu. Ağrılar içinde yürüyen ihtiyar sendeledi ve bir şişe aldı eline.

“Paramı böyle boşa harcayan aptal bir ihtiyarım” dedi kupkuru sesiyle yaşlı adam. Şişenin kapağını biraz güçlkle açtıktan sonra, ilacı içti ve ağır ağır, daha önce ne yapacağı söylenmiş ve eline biraz para verilmiş meyhaneci kızın yanına gitti.

“Oo, çok güzelsin” dedi ve derin bir nefes aldı. Genç kız utanmış gibi başını öte yana çevirdi. “Bana bir iyilik yapar mısın, canım?”

“Eğer yapabileceğim bir şeyse.”

“Elinle yüzüme dokun. Bu ihtiyar adamın yanağına sıcak bir dokunuş sadece. Oh.” Son kelimeyi, söylediklerini biraz utanarak yapan kızın kulağına fısıldadı.

Gözlerini kapatıp, kızın parmaklarını öpünce izleyenler gülüştüler.

Sonra bir anda gözleri kocaman açıldı. “Kutsal Aziz Anthony sayesinde” dedi. “Ah, olağanüstüydü.”

Topallayarak ama elinden geldiğince hızla bir şekilde tezgâha döndü. “Bir tane daha alayım” dedi Berber’e. Onu da bir dikişte bitirdi. Meyhaneci kızın yanına bu ikinci yaklaşışında, kız birkaç adım geriledi, o da arkasından yürüdü.

“Hizmetkârnızım” dedi istekle. Öne doğru eğilip kızın kulaklarına “adınız ne?” diye fısıldadı.

“Amma çok konuştun, be adam!” Yine geriye birkaç adım attı kadın. İhtiyar, kadının arkasından giderken, kalabalıkta bir dalgalanma oldu.

İhtiyar, birkaç dakika sonra, meyhaneci kızı kollarına alarak topallaya topallaya oradan uzaklaşırken, kalabalıktan onaylayıcı sesler yükseldi, sonra da gülmeye devam ederek Berber’in başına üşüşüp ilaç paralarını vermeye başladılar.

Bir süre sonra, ihtiyarla oynayacak bir kadına para ödemek zorunda kalmadılar, çünkü Rob, kısa süre sonra kalabalık arasında bulunan bir kadının davranışlarını nasıl yönlendirebileceğini öğrendi.

Yanına yaklaştığı bir kadının kocasının tepki verebileceğini önceden hissedip kadının yanından uzaklaşmayı, biraz daha cüretli bir kadının sulu bir iltifat karşısında, ya da hafifçe çimdiklendiği zaman kendisini nasıl kullanılmış gibi hissetmeyeceğini öğrenmeye başladı.

Lichfield kasabasında bir gece yaşlı adam giysileri giyip meyhaneye gitti. Aşk hikayelerini dinleyen sarhoşlar anlattıklarını kahkahalar atarak dinlediler. Öyle ki gülmekten gözlerinden yaşlar boşalmıştı.

“Yine bir kızgınlık dönemimdi. Çok güzel tombul bir kadınla ilgileniyordum, saçları koyun kılı gibi siyah ve yumuşacık, memeleri tam emilecek gibi. Duvarın öbür tarafında da, benim yarı yaşımdaki gaddar babası hiçbir şeyden habersiz uyuyordu.”

“Kaç yaşındaydın o zaman, ihtiyar?”

Şöyle bir etrafına bakındıktan sonra, “şimdikinden üç gün daha gençtim” dedi, renksiz titrek sesiyle.

Bütün gece bir sürü budala birbirleriyle Rob’a içki ısmarlamak için yarıştılar.

Berber, o gece, ilk kez yardımcısının arabalarına kadar yürümesine yardımcı oldu. Hep Rob ona yardımcı olurdu eskiden.

Berber bol bol yemek yemeye sığındı. Horoz ve ördekleri şişe geçirip kızartıyor, eline geçen her türlü kümes hayvanından tika basa yiyordu. Worcester’da iki öküzü kesilirken gördü. Hemen öküzlerin dillerini satın aldı.

İşte yiyecekleri önünde duruyordu.

Kocaman öküz dillerini önce kaynattı. Sonra güzelce dilimledi. Derilerini soyup, soğan, sarmısak, biraz da şalgam ekledi. Kekik balı ile domuz yağının içinde, iyice gevrek hale gelinceye kadar kızarttı. Dil o kadar güzel pişirilmişti ki, çiğnenmeden yutulabilecek kadar yumuşak ve lezzetliydi.

Rob, bu güzel yemekten sadece bir tadımlık aldı. İhtiyar eşeği oynayacağı başka bir meyhane bulmak için aceleyle ayrıldı Berber’in yanından. Gittiği her meyhanede içki içenler ona sürekli yiyecek ve içecek bir şeyler ısmarladılar. Berber Rob’un daha önce

en çok bira sevdiğini biliyordu ama artık, baldan yapılan içkiyi, pigmenti, moratı ve ne bulursa ondan da içmeye başladığını hemen fark etti.

Berber, fazla içkinin kendi cebini de etkilediğini gördü. Ama önceki gece midesi ne kadar bulanmış ya da sırsıklam ıslanmış olursa olsun, Rob, bir şey hariç, her şeyi eskiden olduğu gibi iyi yapabiliyordu.

“Artık paravananın arkasında hastaların elini tutmadığını fark ettim” dedi Berber.

“Sen de dokunmuyorsun ellerine” diye yanıtladı Rob.

“Yetenek sahibi ben değilim ki.”

“Yetenek mi! Sen hep bunun bir yetenek olmadığını savunmadın mı?”

Berber, “artık bunun bir yetenek olduğu kanaatindeyim” dedi. “İçkinin bu yeteneği körleştirdiğine inanıyorum, durmadan likör içilince kayboluyor.”

“Bunların hepsi senin düşüncelerin, kendi tabirinle.”

“Beni iyi dinle. Bu yetenek halen sende var olsa da olmasa da paravananın arkasına gelen hastaların ellerini tutacaksın, çünkü bundan hoşlandıkları çok açık. Anladın mı?”

Rob J. suratını asarak, başını salladı, yaparım anlamında.

Ertesi sabah, orman yolunda bir kuş satıcısı gördüler. Avcının elinde uzun bir sırık vardı. Sırığın ucunda içine tahıl tohumları yerleştirdiği küçük hamur topları görölüyordu. Kuşlar yemi almak için tuzağa gelince, elindeki ipi çekerek kuşları bacaklarından yakalayabiliyordu. Aletini o kadar iyi kullanıyordu ki, belinin çevresi yağmur kuşlarıyla doluydu. Yağmur kuşları çok küçüktüler. İçleri temizlenmeden hepsi birlikte kızartılıp yenilebilir gibi görünüyorlardı. Berber bu konularda titiz olduğu için bütün kuşların tüylerini tek tek yoldu, içlerini temizleyip pişirilmeye hazır hale getirdi. O kadar güzel bir kahvaltı hazırlamıştı ki, Rob neredeyse gök gürültüsü gibi patlamak üzere olduğu halde, önündeki yiyeceği görünce bakışları biraz değişti.

Great Berkhamstead’te gösterilerini iyi bir dinleyici topluluğu önünde yaptılar ve epey ilaç sattılar. O gece Berber ve Rob birlik-

te bir meyhaneye gidip barıştılar. Gecenin ilk kısmında her şey iyi gitti. Ama biraz acı dut tadındaki sert morat içiyorlardı. Berber, Rob'un gözlerinin pırıldadığını fark etti. Acaba kendi yüzü içince kırmızılaşıyor muydu?

Bir süre sonra, birgün Rob meyhanede yürürken kendisine çarpan iri kıyım bir oduncuyu iteleyip hakaret etti.

Bir anda birbirlerine sert darbeler vurmaya başladılar. İkisi de iri yapılıydı, sert ve ciddi bir kavga oluyordu. Delirmiş gibiydiler. Moratın uyuşturduğu bedenleriyle, birbirine tutunarak ayakta duruyor ve bütün güçleriyle vuruyorlardı. Yumruklarını, dizlerini ve ayaklarını kullanıyorlar, yumrukları ve tekmeleri meşe ağacına vurulan baltalar gibi ses çıkarıyordu.

Sonunda artık ikisinde de hal kalmayınca, küçük bir arabulucu ordusu iki genç adamı ayırdı. Berber Rob J.'yi bir kenara çekti.

"Aptal sarhoş!"

"Söyleyene bak hele" dedi Rob.

Öfkeden her tarafı titreyen Berber sandalyesine oturup yardımcısına baktı.

"Benim de sarhoş bir aptal olduğum doğru" dedi, "ama, kavgadan nasıl kaçınılacağını da bilirim. Ben zehir satmıyorum. Benim insanları büyüleyip kötü yanlarını dürtükleyen sihirli şeylerle bir işim yok. Ben sadece bol miktarda likör içer, gösteri yaparım. Böylece bana para getirecek küçük şişelerimi satarım. Bizim hayatımız, üzerimize başka konularda dikkat çekmeden yaşamamıza bağlı. Bundan dolayı, bu aptallıklarından cayıp, yumruklarını sık-maktan vazgeçmelisin."

Birbirlerine dik dik baktılar ama sonunda, kabul anlamında başını sallayan Rob oldu.

O günden sonra Rob Berber'in emirlerine uyar gibi göründü. Ama aslında sonbaharla birlikte hızla güneye uçan göçmen kuşlar gibi pek isteyerek yapmıyordu bunu. Berber, Salisbury pazarına uğramamayı tercih etti. Bunun Rob'un eski yaralarını deşeceğini farkındaydı. Çabası boşuna değildi, çünkü Salisbury yerine Winchester'de kamp kurdukları akşam Rob kamp ateşinin yanına yalpalayarak döndü. Yüzü kokmuş et gibiydi, kavga ettiği her halinden belliydi.

“Bu sabah bir manastırın yanından geçtik, arabayı sen sürüyordun. Ama Peder Ranald Lovell ve kardeşini sormak için durmadın. Neden?”

“Sormanın bir yararı yok çünkü. Bugüne kadar sorduğum hiç kimseden bir yanıt alamadım.”

Rob, bundan sonra kardeşleri Anne Mary, Jonathan ya da son kez daha henüz bir bebekken görmüş olduğu Roger’i bulmak için hiç kimseye bir şey sormadı.

Vazgeçmişti onları bulmaktan. Şimdi unutmaya çalışıyordu kardeşlerini. Berber, bu durumu anlamaya çalışıyordu. Rob kendini bir ayı gibi görüyor ve her uğradığı birahane de kendisini bir kez daha bir dövüş ayısı gibi sunuyordu. Sıradanlık Rob’un içinde bir yabani ot gibi geliyordu. Kardeşleri aklına geldikçe çektiği ıstıraptan kurtulmak için içtiği içki ve yaptığı kavgaların yol açtığı acı artık ona rahatsızlık vermiyordu.

Berber, Rob’un kardeşlerini kaybetmiş olmasını kabul edişinin ona yararlı olup olmadığına karar veremiyordu.

O kış, Exmouth’taki küçük evde geçirdikleri en kötü kış oldu. Berber ve Rob, başlangıçta meyhaneye birlikte gidiyor, genellikle içki içip o yörenin insanlarıyla çene çaldıktan sonra birer kadın bulup eve götürüyorlardı. Ama Berber genç adamın sönmeyen ateşine uyamıyor, bütün hayretine karşın, kendisi de öyle olmak istiyordu.

Artık Berber’di çoğu gece yatağına uzanıp, karanlığa bakarak etrafı dinlerken, Tanrı’dan dileklerde bulunduktan sonra sessizleşip uyuyan.

O yıl hiç kar yağmamıştı. Ama hiç durmadan yağmur yağıyordu. Toprağa düşen ve sağa sola sıçrayan yağmurun sesi kulaklarını rahatsız etmeye başlamıştı artık. Noel’in üçüncü günü Rob öfkeli bir halde geldi eve.

“Lanet olası meyhanecil! Exmouth Hanı’na girmemi yasakladı.”

“Haklı bir nedeni var mı acaba?”

“Kavga ettiğim için” diye mırıldandı Rob, asık bir yüzle.

Rob zamanının büyük bir kısmını evde geçirdiği için ruh hali

sık sık değışiyordu, Berber de öyleydi. Konuşmaları hep kısa sürüyor, hoş konulara pek girmiyorlardı. Berber genellikle içiyordu, her zamanki bahanesi ise mevsimin kasvetli oluşuydu. Fırsat buldukça kış uykusuna dalan hayvanlar gibi uyuyordu. Ayık olduğu zamanlar da artık bir tarafa eğilmiş olan yataкта büyük bir kaya gibi uzanıyor, vücudunun kendisini aşağıya doğru çektiğini hissediyor ve hırıldayarak çıkan nefesini dinliyordu. Birçok hasta artık onu gözleri iyi görmeyen, kendilerinden daha fazla hırıltıyla nefes alıp veren bir kişi olarak görüyorlardı.

Bu tür düşüncelerle endişeye kapılan Berber günde bir defa yatağından kalkıp devasa bir yemek hazırlıyor, soğuk algınlığına ve kötü kötü düşünmeye karşı kendisini koruyacağını düşündüğü şişmanlatıcı yemekler yiyordu. Yatağının yanı başında hep açık bir şişe bulunduruyor, içinde kendi yağında kavrulmuş kuzu eti bulunan bir tabağı da bu şişenin yanına koyuyordu. Rob ise yapması gereken başka bir şey yoksa evi silip süpürmeye devam ediyordu. Ama Şubat ayı geldiğinde ev artık bir kurt ini gibi kokmaya başlamıştı.

Baharı büyük bir heyecanla karşıladılar. Mart ayında arabayı hazırlayıp Exmouth'tan çıktılar. Salisbury Ova'sından, uçurumlarla dolu dağlık bir araziye ulaştılar. Bu bölgede perişan köleler kireç ve tebeşir taşlarını kazıp demir ve kalay çıkıyorlardı. Köle kampında durmadılar, çünkü kazanabilecekleri bir yarım peni bile bulamazlardı orada. Berber, Galler sınırının üzerinde Shrewsbury'ye kadar gitmeye karar verdi. Orada Trent Nehri'ne ulaşacaklar ve kuzeydoğu yönünde akan nehri izleyeceklerdi. Artık tanışık hale gelmiş oldukları bütün köy ve küçük kasabalarda durdular. Atları, hiçbir yerde Incitatus gibi heyecanlı bir şekilde şaha kalkmadı. Ama güzel görümlü bir attı. Yelesini zarif kurdelelerle süslemişlerdi. İşleri de genel olarak iyi gitti.

Rob, Hope-Under-Dinmore'da karşılaştıkları yetenekli bir deri ustasından kendisine söz verilen silahlar için, yumuşak deriden iki tane silah kılıfı satın aldı.

Blyth'e geldiklerinde hemen nalbanda gittiler. Durman Moulton'un verdiği selam, tatmin ediciydi onlar için. Usta, dükkânının

loş bir köşesindeki bir rafa kadar gitti, sonra yumuşak hayvan postundan iki çıkınla döndü yanlarına.

Rob, merakla açtı çıkınları, derin bir nefes aldı.

Bu imkânsızdı, elindeki kılıç, geçen yıl hayran olduğu kılıçtan daha iyiydi. Bıçak da aynı derecede güzeldi. Kılıcın güzelliği karşısında Rob çok mutlu oldu. Berber bıçağı eline alıp tarttı şöyle bir, mükemmel dengesini hissetti.

“Temiz iş bu” dedi Moulton, yaptığı işten dolayı iltifat aldıktan sonra.

Rob iki silahı da belindeki kınlarına soktu. Alışmadığı ağırlıkları ilk kez hissetti vücudunda. Ellerini kabzalarına dokundurdu, Berber de Rob’u izlemekten kendini alamadı.

Artık başkalarını etkileyebilecek bir özelliği vardı. On sekiz yaşındaydı ve nihayet büyümüştü. Boyu Berber’den iki karış uzundu. Omuzları geniş ve yuvarlakçaydı. Kıvrıkcık siyah saçları omuzlarından aşağı sarkıyordu. İri mavi gözlerinin rengi, deniz kadar süratle değişirdi kimi kez. Yüzü iri kemikli, dişlerini hep temizlediği için bembeyazdı. Kılıcını kınından yarısına kadar çıkarıp yeniden kınına sokarak, özgür doğduğunu bildiriyordu. çevresine. Berber, onu izlerken gurur duyuyor, tanımlayamadığı ama çok güçlü bir şey hissediyordu.

Buna korku demek belki de yanlış olmayacaktı.

17. Yeni Bir Anlaşma

Rob bir meyhaneye ilk kez Beverly'de silahlı olarak girdi ve hemen bir farklılık hissetti. Birahanedekiler hiç de eskisinden daha saygılı davranmadılar kendisine. Aradaki fark insanların daha ihtiyatla ve dikkatle bakmalarındaydı. Berber de ona artık daha dikkatli olması gerektiğini söylemişti. Çünkü şiddeti içeren saldırganlık Kilise'ye göre ölüm cezasını gerektiren sekiz suçtan biriydi.

Rob, bölge yöneticisinin askerleri bir kişiyi yakalayıp kilise mahkemesine götürünce başına neler geleceğini hep duymuştu. Berber de birkaç kez işkenceli yargılamalardan bahsetmişti. Bu yargılamalar sırasında sanığın masum olup olmadığı vücuduna sıcak taş ya da akkor halde bir maden parçası bastırılarak ya da kaynar su içirilerek ortaya çıkarılmaya çalışılırdı.

"Cinayetten suçlu bulunmak, asılmak ya da kafanın bedenden ayrılması demektir" demişti Berber üzerine basa basa. "İnsan genellikle topuk kirişlerinden geçirilen deri kayışlarla vahşi boğaların kuyruğuna bağlanır. Serbest bırakılan boğanın peşine tazılar salınır ve boğa yakalanıp parçalanıncaya kadar kaçır tazılardan."

Rob, İsa'nın merhameti hepimizin üzerinde olsun dedi içinden, Berber de, artık yaşı geçmiş bir hanımefendi gibi davranıyor bana. Benim gidip insanları keseceğime mi inanıyor acaba diye düşündü.

Fulford kasabasında, babasının iş arkadaşlarının Thames'ten çıkardıkları ve babasının kendisine verdiği, yanından hiç ayırmadığı Roma parasını kaybetmiş olduğunu fark etti. Kolayca kıskırtılabilecek kadar içmiş olduğu birgün çiçek bozuğu suratlı bir İskoç, iyi bir kara mizah yaparcasına, omuzuna çarpınca, özür dileyeceği yerde Gal dilinde kaba bir şeyler söyledi.

"İngilizce konuş Allah'ın belası cüce" diye homurdandı Rob. Çünkü İskoç'un beden yapısı sağlam olmakla birlikte kendisinden kısaydı.

Berber'in uyarılarını dikkate alması gerektiğini düşündü. Çünkü silahını hemen çıkarmaya yatkındı. İskoç da aynı şekilde davrandı. Birbirlerine yaklaştılar. İskoç'un boyu kısa olmasına rağmen, el ve ayaklarını inanılmaz derecede iyi kullanması herkesi şaşırttı. İlk

yumruğu bir kaburgasını çatırdattı. Kaya gibi gelen ikincisiyle ise burnu kırıldı. Şiddetli bir acı hissetti Rob.

Bir şeyler homurdandı. "Orospu çocuğu" dedi, nefes nefese kalmıştı. Acı ve öfkeyle gücünün artmasını istedi içinden. O kadar yorulmuştu ki, İskoç'un da yorularak kavgadan çekildiği âna kadar dövüşe devam edebildi.

Topallayarak kampa döndü. Kendini tuttuğu için dev adamlar tarafından acımasızca dövülmüş olduğunu düşünüyordu.

Berber, kırılan burnunu çatırdatarak yerine yerleştirirken fazla sefkatli olamadı. Burnundaki yaranın ve çürüklerin üzerine likör sürdü. Ama söyledikleri Rob'a alkolden daha çok acı verdi.

"Çok önemli bir karar alman gereken bir dönemindesin" dedi Berber. "İşimizi öğrendin artık. Çabuk kavırıyorsun ve iyi para kazanmaman için bir neden yok. Kişilik yapın hariç. Çünkü eğer bu tarzını sürdürürsen, kısa süre sonra tedavisi olanaksız bir sarhoş olacaksın."

"Bana bunu söyleyenin kendisi de içkiden ölecek" dedi Rob küçümseyici bir yüz ifadesiyle. Yüzündeki şişlere ve kanayan dudaklarına dokunarak, bir şeyler söyledi.

"Senin içkiden ölecek kadar uzun yaşayabileceğinden emin değilim" dedi Berber.

Rob her tarafı uzun uzun aramasına karşın Roma parasını bulamadı. Çocukluğundan kalan tek şey babasının verdiği ok başı idi. Hép yanında taşırdı onu. Bir çakmak taşını da ortasından deldirmiş, geyik derisinden kısa bir kayışla boynuna takmıştı.

Artık bir yerde yürürken kimse onun yolunu kesmiyordu. Çünkü hem iri bir cüssesi vardı, hem de iyi bir ustanın elinden çıktığı belli olan silahları. Ayrıca, dağılmış burnu da merak uyandırıyor-du. Berber belki de, burnunu yerine yerleştirmek için elinden gelen her şeyi yaparken çok kızgındı. Çünkü düzeltmeye çalıştığı burnu hiçbir zaman düzgün durmayacaktı.

Burnu haftalarca her nefes alışında acı verdi. Rob, Northombria'dan Westmorland'a doğru yol alırlarken artık yatışmıştı. Sonra tekrar Northumbria'ya döndüler. Kendisini bir anda başka bir kavganın içinde bulabileceği birahanelere ya da meyhanelere gitmedi

bu kez. Arabanın yanından pek uzaklaşmadı, akşamları da ateşin başında kaldı. Bir kasabanın dış kısmında kamp kurduklarında hazırladıkları ilacın tadını kontrol ediyor, meteglinin tadını iyileştiriyordu. Stoklarında bulunan içkiden çok içtiği bir akşam, kapağını açmaya çalıştığı bir şişenin boynuna bir B harfinin kazınmış olduğunu fark etti. İçinde çişle karışık likör olan Özel şişelerindendi içmek üzere eline aldığı. Berber'e düşmanlık yapan kişilerden intikam almak için hazırlanmıştı bunlar. Şişeyi tiksintiyle bir tarafa fırlattı. Bundan sonra, uğradıkları kasabalardan likör satın alıp, birkaç tanesini bir kenarda saklamaya başladı.

Newcastle kasabasında İhtiyar Adam'ı oynadı. Takma bıyığının yüzündeki morartıları gizlemesi işini kolaylaştırmıştı. İyi bir kalabalık topladılar bu kasabada, hayli de ilaç sattılar. Rob, gösteriden sonra paravanasını kurup hastalarına bakabilmesi için arabanın arkasına geçip kılığını değiştirdi. Berber de oradaydı, uzun boylu sağlıklı bir adamla konuşuyordu.

"Durham'dan beri sizi takip ediyorum. Sizi orada izlemiştim" diyordu adam. "Ne tarafa gidiyorsunuz, gittiğiniz her yerde insan toplayabiliyorsunuz çevrenize. Benim de bu insanlara ihtiyacım var. Size birlikte gezip, kazandıklarımızı paylaşmamızı öneriyorum."

"Sen bir şey kazanamıyorsun ki" dedi Berber.

Adam gülümseyerek, "kazanıyorum, benim işim çok ağırdır."

"Sen bir yankesicisin, birgün elin birinin cebindeyken yakalana-caksın. Bu da sonun olacak. Ben hırsızlarla çalışmam."

"Ağzından çıkanı kulağın duysun."

"Ne söylediğinin farkında" diyerek girdi konuşmaya Rob.

Adam şöyle bir göz ucuyla baktı Rob'a.

Sonra Berber'e dönerek, "sesini çıkarma, ihtiyar, aksi halde sana zarar verebileceklerin dikkatini çekersin."

Rob adama doğru bir adım attı. Yankesicinin gözleri hayretten fal taşı gibi açıldı, giysisinin altından uzun ve ince bir bıçak çıkarıp ikisine doğru küçük bir hareket yaptı.

Rob zarif bıçağını soğukkanlılıkla kınından çıkarıp adamın koluna sapladı. Bıçağı nasıl bir güçle sapladığının farkında değildi ama bildiği, bıçağın ucunun kemiğe dokunduğu anda çıkaracağı gıcırtyı hissedebilmesi için belirli bir güçle saplaması gerektiği idi. Bıça-

ğı adamın etinden geri çektiğinde, hemen kan fışkırdığını gördü. Rob, ince yapılı bir insandan bir anda bu kadar çok kan çıkmasına hayret etti.

Yankesici yaralanmış kolunu tutarak geriledi.

“Yaklaş” dedi Berber. “Yararı bağlayalım. Sana başka bir zararımız dokunmaz.”

Ama adam arabanın arkasına geçip koşarak oradan uzaklaşmaya başlamıştı bile, Berber bunları söylerken.

“Bu kadar kan fark edilecek. Yöneticinin adamları kasabadaysalar, onu fark edecekler. Yankesici de dosdoğru bize getirecek. Buradan hemen uzaklaşmalıyız” dedi Berber.

Bu kasabadan da, tıpkı daha önce bir hastalarının ölmesinden korktukları için apar topar kaçtıkları gibi kaçtılar. Takip edilmediklerine emin oluncaya kadar hiç durmadan yol aldılar.

Rob bir ateş yakıp yanına oturdu, üzerinde hâlâ İhtiyar Adam giysileri vardı. O kadar yorulmuştu ki elbiselerini bile değiştirememişti. Önceki günden kalan soğuk şalgamı yerken, Berber, tiksiniyle “biz iki kişiydik, atabilirdik onu başımızdan” dedi.

“Ona dersini vermek gerekiyordu.”

Berber Rob’un yüzüne bakarak, “dinle beni” dedi, “sen tehlikeli olmaya başladın.”

Rob, Berber’in haksız sözlerine kızdı. Çünkü onu korumak için öyle yapmıştı. İçinde bir öfkenin kabardığını hissetti. “Benden dolayı kendini bir tehlikeye atmış olmadın. Artık paramızı sen değil, ben kazanıyorum. Yankesicinin becerikli parmaklarıyla kazanacağından daha fazlasını kazanıyorum ben.”

“Tehlike ve sorumluluk” dedi Berber yorgun bir sesle, sonra yüzünü başka tarafa çevirdi.

İzleyecekleri yolun en kuzey noktasına geldiler, sınır köylerinde mola verdiler. Bu köylerde yaşayan insanlar İngiliz mi yoksa İskoç mu olduklarını kesin olarak bilmiyorlardı. Rob ve Berber izleyicilerin önündeyken tam bir uyum içinde eğlenerek çalışıyor gibi görünüyorlardı. Fakat sahnede değillerken soğuk bir sessizlik giriyor-

du aralarına. Birbirleriyle konuşmaya çalıştıklarında da hemen bir tartışmayla son buluyordu bu çabaları.

Berber'in ona el kaldırmaya cesaret ettiği günler geride kalmıştı. Ama sarhoş olduğu zamanlar gene ölçüyü kaçırıp ona hakaret dolu şeyler söylüyordu.

Bir gece Lancaster'delerken bir su birikintisinin yanı başında kamplarını kurdular. Hava pusluydu. Ay soluk bir şekilde görülebiliyordu bu puslu havada. Küçük bir uçan böcek ordusunun saldırısına uğrayınca içkiye sığındılar.

"Hep çok beceriksiz ve kaba saba idin, Genç Sir Dunghill."

Rob derin bir nefes çekti ciğerlerine.

"Öksüz bir eşek aldım yanıma... onu yeniden yarattım... ben-siz hiçbir şey olamazdı."

Rob bu sözlerden sonra, biraz düşündü. Tek başına berber-cerrahlık yapmaya karar verdi. Uzun zaman önce kendi yolu ile Berber'inin aynılması gerektiği sonucuna varmıştı zaten.

Ekşi şarap deposu olan bir tüccarla karşılaşmış ve bol miktarda satın almıştı bu şaraptan. Şimdi bu rahatsız edici sesi şarap içerek susturmaya çalıştı. Gelgelelim Berber konuşmaya devam etti.

"aktör bozuntusu belli, kafası ağır çalışan. Hokkabazlık öğretmek için ne kadar uğraşmışım!"

Rob bu sözlerden sonra arabaya çıkıp kadehi doldurmaya başlamıştı ki, müthiş bir sesle irkildi.

"Bana kanlı bir kadeh getir."

O sefil kişiliğin için mi getireceğim diye yanıt vermek üzereyken vazgeçti.

Berber'in istediğini götürmek yerine karşı konulmaz bir istekle, çışlı Özel şişelerinin saklandığı yere uzandı.

Birini eline aldı, üzerine o harfin kazınmış olduğundan iyice emin oluncaya kadar inceledi şişeyi. Sonra arabadan aşağıya indi, kilden yapılmış şişenin kapağını açıp şişman adama verdi.

Aşağılık adam diye düşündü Rob'dan korktuğu için. Ama Rob'un ki, yıllardır o şişelerdeki Özel sıvıyı birçok kişiye içirmiş olması kadar aşağılık bir davranış değildi bu.

Berber'in şişeyi tekrar eline alıp başını geriye atarak ağzını açıp içkiyi ağzına boşaltışını büyülenmiş gibi izledi.

Ama kendisini kurtaracağı an henüz gelmemişti. Sanki Berber'e şişeyi ağzına götürmeden öylece tutmasını söylediğini duyuyordu. Aslında şişenin ağzının kırık olduğunu söyleyip, üzerinde işaret olmayan bir meteglin şişesiyle değiştirebilirdi.

Ama sessizliğini bozmadı.

Şişenin boynu Berber'in ağzının içine girmişti artık.

Dibine kadar iç, dedi, Rob zalim bir tavırla.

Berber için şişenin bir et parçasını andıran boğazı aynı zamanda o an için içkisi olmuştu. Sonra şişeyi fırlatıp bir kenara attı, kıvrılıp uykuya daldı.

Neden hiç sevinmemişti? Oysa uzun ve uykusuz bir gece hep bunu düşünmüştü.

Berber sarhoş olmadığı zamanlar iki farklı insan oluyordu. Birincisi nazik ve mutlu bir insan, ikincisi ise hiç tereddüt etmeden hazırladığı sidikli ilacı insanlara dağıtan aşağılık bir adam. İçki içtiğinde sorun yoktu. Aşağılık adam ortaya çıkıyordu.

Rob, karanlıkta birden bire ortaya çıkan parlıtlı bir mızrak başı gibi, çok net olarak içki içince Berber'in kendisini bilerek aşağılık bir adam haline getirdiğini fark etti. Ürperdi, ateşe biraz daha yaklaşıırken, bir yalnızlık duygusu sardı içini.

Ertesi sabah günün ilk ışıklarıyla uyandı. İçki boşaltılmış işaretli şişeyi gördü, alıp ormanın içinde bir yere gizledi. Sonra ateşi tazeledi. Bu sırada Berber'in kaşık tıkırtısını duydu. Gene cömertçe hazırlanmış bir kahvaltı bekliyordu kendisini.

"Ben sana uygun bir adam olamadım" dedi Rob, Berber kahvaltısını bitirdikten sonra. Bir an tereddüt etti, sonra devam etmeye zorladı kendisini. "Beni bağışlamamı istiyorum."

Berber başını salladı, hiç ses çıkarmadı ama şaşırmıştı.

Atın yularını taktılar, saat öglene yaklaşına kadar yolda hiç konuşmadan arabanın üzerinde yol aldılar. Rob Berber'in zaman zaman düşünceli bir şekilde kendisine baktığının farkındaydı.

"Uzun uzun düşündüm" dedi Berber, "önümüzdeki mevsim artık bensiz berber-cerrahlık yapmaya başlamalısın."

Daha bir gün önce kendisi de düşünüp aynı sonuca ulaşmış oldu-

ğu için utanarak itiraz etti buna Rob. “Lanet bir içki bu. İkimizi de çok değiştiriyor. İçki içmemeye yemin edip, önceki gibi devam edelim” dedi.

Berber etkilenmiş gibi göründü bundan ama başını iki yana saldıktan sonra, “bu kısmen içkiden, kısmen de senin genç bir karaca olarak boynuzlarını denemeye ihtiyacın olmasından. Ben ise yaşlı bir geyiğim. Sahneye çıkmak bütün gücümü alıp götürüyor. Gösteri yapmak bana her geçen gün daha yorucu geliyor. Exmouth’ta kalıp mutlu bir şekilde yaşayabilirim. Yumuşak yazın tadını çıkarır, sebze bahçesiyle ilgilenirim. Mutfağımdan alacağın değişik tatlar da cabası. Sen gittikten sonra büyük bir ilaç stoku yapabiliyim. Ayrıca, arabanın ve At’ın bakımı için de bundan sonra para öderim. Tedavi ettiğin her hastadan kazandığın seni geleceğine hazırlayacaktır. Bir de ilk yıl sattığın her beş şişeden biri, sonraki yıllarda ise dört şişeden biri sana kalacak.”

“İlk yıl üç şişeden biri” dedi Rob, hiç düşünmeden. “Ondan sonraki yıllarda da her iki şişeden biri.”

“On dokuz yaşındaki bir genç için çok fazla” diye yanıtladı Berber sert bir şekilde. Gözleri parlıyordu. “Bunun üzerinde düşünelim birlikte” dedi, “çünkü biz makûl insanlarız.”

Sonunda, birinci yıl dört şişeden biri, izleyen yıllarda da üç şişeden biri şeklinde anlaşmaya vardılar. Anlaşma dört yıl geçerli olacaktı. Bu süre sonunda yeniden bir değerlendirme yapacaklardı.

Berber çok sevinmişti, Rob’a gelince talihinin böyle yaver gitmesine inanamıyordu. Çünkü kendi yaşında biri için geliri hiç de fena olmayacaktı. Güney yönünde giderek Northumbria’dan geçtiler. İkisi de çok neşeliydi. Birbirlerine karşı yeniden iyi ve dostça duygular taşımaya başlamışlardı. Leeds’te işlerini bitirdikten sonra alış veriş için birkaç saat harcadılar. Berber yine çok miktarda yiyecek aldı ve yeni anlaşmalarını kutlamaya yaraşır bir yemek hazırlayacağını açıkladı.

Leeds’ten çıktıktan sonra Aire Nehri’nin hemen yanındaki biraz alçak bir yoldan geçiyorlardı. Bu yol üzerinde çok eski ve çok yüksek ağaçların yanından geçtiler. Bu devasa ağaçların altında yeşil çalılıklar ve eğri büğrü küçük koru ağaçları yer alıyordu. Nehrin genişlediği bir yerde, akçaağaç ve söğütlerin arasında daha gün

batmadan kamp kurdular. Rob, Berber'in kocaman bir etli börek hazırlamasına saatlerce yardım etti. Berber bir karaca bacağı, bir dana filetosu, iğdiş edilmiş bütün bir horoz ve bir çift güvercinin üzerine kekik döküp karıştırdı, bunların üzerine de altı kaynamış yumurta ile yarım kilo kadar domuz yağı ekledi, birkaç kalın ek-mek parçası ve eritilmiş yağı da bunların üstüne yerleştirerek ha-zırladı yemeği.

Bu yemeği yemeleri epey uzun bir zaman aldı. Yediği börek-ten susayan Berber'e ancak meteglin içmek yakıştırdı. Kısa süre önce ettiği yemini hatırlayan Rob su içti sadece ve Berber'in yüzü-nün kırmızılaşmasını ve asılmasını izledi.

Berber şimdi de Rob'dan arabadan iki şişe getirip yanına koy-masını istedi. Rob canı isteyince kendisi alabilsin diye şişeleri ge-tirdi ve endişeyle onu izlemeye başladı. Berber yaptıkları anlaşt-manın koşulları hakkında olumsuz şeyler söylüyordu. Ama duru-mu iyice kötüleşmeden çok derin bir uykuya daldı.

Parlak, güneşli ve kuşların ötüştüğü bir sabaha uyandılar. Ber-ber'in rengi soluktu, yakınıp duruyordu halinden. Önceki geceki küstahça davranışlarını hatırlamadığı belli oluyordu.

"Haydi alabalığa gidelim" dedi. "Taze balıkla kahvaltı yapar-sam iyi çalışabilirim. Ayrıca Aire Nehri de hoş görünüyor." Ama yatağından kalkınca sol omuzundaki ağrıdan şikayet etti. "Ya da arabayı yükleyeyim, çünkü çalışmak, ağrıyan bir ekleme yağ sür-mek gibi iyi gelir."

Meteglin kutularından birini arabaya götürdü. Sonra dönüp di-ğerini de eline aldı ve arabaya doğru yürümeye başladı. Arabaya yaklaşırken elindeki kutuyu gürültüyle yere düşürdü. Yüzünü anla-sılması güç bir ifade kaplamıştı.

Elini göğsünün üzerine koydu, yüzünde acı bir ifade belirdi. Rob acıyla öne doğru eğildiğini gördü. "Robert" dedi nazik bir tonla. Rob, Berber'in kendisine ilk kez tam adıyla hitap ettiğini duydu.

Berber, iki elini Rob'a doğru uzatarak bir adım attı.

Ama Rob ona ulaşmadan nefes alıp verişini durdu. Kocaman bir ağaç, hayır bir çığ yığını gibi, ya da bir dağın ölüşü gibi gümbür-tüyle toprağa düştü.

18. Dua

“Onu tanımıyorum.”

“Arkadaşımdı.”

“Daha önce seni de hiç görmedim” dedi papaz, suratını ekşiterek.

“İşte şimdi görüyorsun.” Rob, Berber’e ve kendisine ait kişisel eşyaları arabadan aşağı indirip, söğüt ağaçlarının arasında bir yere gizledi. Arabada Berber’in cesedi için yer açmak istiyordu. Oldukça eski bir kilisesi olan küçük Aire Cross köyüne gelmek için altı saat hiç durmadan araba kullanmış ama şimdi bu huysuz din adamı, sanki Berber aslında ölmemiş de rol yapıyormuş gibi, bütün aksiliğiyle ve sırf uğraşmamak için kuşku dolu sorular soruyordu.

Durumdan pek memnun olmadığı belli olan papaz bumundan soluyarak, Berber’in ölmeden önce ne iş yaptığını sordu. Hekim, cerrah ya da berber olduğu yanıtını alınca, “bütün bunlar iyileştirme gücüne sadece Tanrı’nın ve azizlerin sahip olduğu hakikatine saygısızlıktır” dedi.

Rahibin bu sözleri üzerine, Rob kızgınlığını bastırmak zorunda kaldı. Böyle şeyler dinleyecek halde değildi. Yeter artık, diye homurdandı. Artık belinde silah olduğunu biliyordu ama Berber’in kendisini dizginlemesi gerektiği anlar olabileceği tavsiyesini hatırlayarak tuttu kendini. Papazla yumuşak ve nazik bir şekilde konuşarak kiliseye oldukça yüklü bir bağışta bulundu.

Bir süre suskun kalan papaz sonunda derin bir nefes aldı. “Paşpiskopos Wulfstan, başka bir kiliseye gidenlerden yardım alınmasını yasaklamıştı” dedi.

“Başka bir kiliseye gitmiyordu” diye yanıtladı Rob. Sonunda bu kutsal toprağa gömülmesi konusunda anlaştılar.

İyi ki yanında yeterince para vardı. Geç kalınmaması gerekiyordu. Çünkü ceset şimdiden kokmaya başlamıştı. Köydeki marangoz ne kadar büyük bir tabut yapmak zorunda olduğunu görünce şaşırıldı. Mezar çukurunun da çok geniş kazılması gerekiyordu. Rob kilise mezarlığının bir köşesine çukuru kendisi kazdı.

Aire Cross adının Aire Nehri’nin suları bu yörede sığılaştığı için

atla ya da yaya olarak karşıya geçmeye elverişli olmasından dolayı verilmiş olduğunu düşündü. Ancak papaz, köye bu adın kilise avlusunda meşe ağacından cilalanmış çok büyük bir haç olduğu için verildiğini söyledi. Berber'in tabutu bu devasa haçın dibindeki üzerinde kutsal ekmek ve şarap bulunan masanın önüne kondu. Üzerine biberiye yaprakları serpilmişti. O gün Aziz Callistus gününe rastladığı için kilise kabalıktı. Kyrie Eleison söylenirken ibadet salonunda oturacak çok az yer kalmıştı.

"Tanrı bağışlayıcıdır, İsa bağışlayıcıdır."

Salonda tütsü ile kötü koku arasında bir mücadele cereyan ediyordu. Kilisenin yer yer çatlamış ahşap duvarlarından ve saz ve saptan yapılmış çatısından sızan temiz hava duvarlardaki oyuklara yerleştirilmiş mum ışıklarını titretiyordu. Tabutun çevresine daire şeklinde yerleştirilmiş altı uzun mum çevreyi aydınlatmaya çalışıyordu. Berber'in üzerine yüzünü açıkta bırakacak şekilde bir örtü örtülmüştü. Rob gözlerini kapattı. Sanki uykudaymış ya da çok içki içmiş gibi bakıyordu.

Yaşlı bir kadın sordu fısıltıyla, "baban mıydı?" Rob bir an tereddüt etti. En iyisi başını sallamaktı. Öyle yaptı. Kadın Rob'un omuzuna dokundu. Sonra ayine katıldı Rob. Katılanlar duygulu bir ciddiyet içindeydiler. Rob, Berber bir lonca üyesi olsaydı ya da üzerine kraliyet erguvanı renginde bir örtü örtülmüş olsaydı cenaze törenine bu kadar katılım olamayacağını düşündü.

Ayin bittikten sonra insanlar dağıldı. Rob sunağa yaklaştı. Dört kez diz çöktü, annesinin çok önceleri öğretmiş olduğu gibi haç çıkardı. Tanrı, İsa, Meryem Ana ve Havariler ve bütün kutsal ruhlar için ayrı ayrı eğilerek selam verdi.

Papaz kiliseyi dolaşarak bütün mumları söndürdü, kiliseye masraf olmasını istemiyordu. Bundan sonra oradan ayrılarak Rob'u tabutun yanında acısıyla başbaşa bıraktı. Rob içindeki acıyı dindirmek için yemek yemeye ya da içki içmeye gitmedi. Mum ışıklarının dansı ile koyu bir karanlık arasında diz çökmüş durumda öylece kaldı.

Farkında olmadan epey zaman geçmişti.

Kilisenin çanı sabah ibadeti için çalınca irkilerek kendine geldi.

Ayağa kalkarak uyuşmuş bacaklarıyla koridordan kapıya doğru sendeleyerek yürümeye başladı.

“Diz çök” dedi papaz kaba bir sesle. Diz çöktü.

Kiliseden çıkıp yürümeye başladı yolda. Bir ağacın altına işedi. Sonra geri dönüp kapının yanında duran bir kovadaki suyla yüzünü yıkadı. Bu sırada papaz kilisenin içinde gece duasını tamamlamak üzereydi.

Papaz ikinci kez oradan ayrılınca mumlar gene söndü, Rob Berber’le karanlıkta tek başına kaldı.

Şimdi bu adamın kendisini Londra’da henüz bir çocukken nasıl koruduğunu düşündü. Berber’in kendisine karşı nazik olduğu ve olmadığı zamanları hatırladı. Büyük bir zevkle yemek hazırlayıp kendisiyle paylaşmasını, bencilliklerini, bir şey öğretirkenki sabrını, gaddarlığını, şehvet düşkünlüğünü, ağırbaşlı öğütlerini, gülüşünü, öfkesini, sıcak yüreğini ve sarhoşluklarını düşündü.

Aralarındaki ilişkinin sevgi olmadığını biliyordu Rob. Ama sevginin yerini almış olan bir şeydi bu. Öyle bir duyguydu ki, günün ilk ışıkları bu solgun yüzün rengini yağmur bulutlarının rengine dönüştürürken, Rob, acı acı ağlamaya başladı. Ama sadece Henry Croft için değil.

Berber methiyeden sonra gömüldü. Papaz onun mezarı başında fazla zaman harcamadı. Tabutun kapağının üzerine düşen çakıl taşlarının takırtılarına, papazın “üzerini doldurabilirsiniz” sözleri karıştı. Papazın alçak sesle latince bir şeyler söylediğini duydu. Mezara konulanın kıyamet günü kesinlikle dirilip ayağa kalkacağına dair sözlerdi bunlar.

Rob Berber için sanki bir aile ferdi imiş gibi gereken her şeyi yaptı. Aile fertlerinin bulamadığı mezar taşlarını hatırlayarak, papaza bir mezar taşı yaptırması için biraz para verdi, taşın üzerine ne yazılacağını söyledi.

Henry Crof

Berber-cerrah

İ.S. 11 Temmuz 1030’da ölmüştür

“Huzur içinde yat”tan başka bir şey söylemeye gerek var mı?” dedi papaz.

Berber'e en uygun mezar taşı yazısı *Carpe Diem*`, olabilirdi. Ama, bu vaziyette, nasıl...

Sonra gülümsedi.

Papaz mezar taşına ne yazılacağını öğrenince rahatsız oldu. Ama bu güçlü genç yabancı mezar taşının parasını ödeyip ısrar edince, sözleri dikkatle not etti.

Fumum Vendidi. Rob, Berber'in "Duman sattım" sözünü hatırlamıştı.

Papaza bir miktar para bırakan Rob, bu soğuk bakışlı papazın gözlerinde bir memnuniyet ifadesi görünce aklına berber-cerrahın mezar taşının yapılmayabileceği geldi. Aire Cross'ta bunu kontrol edecek kimse yoktu.

"Yakında buraya dönüp her şeyin istediğim gibi yapılıp yapılmadığını kontrol edeceğim" dedi.

Papazın gözlerinde garip bir ifade belirdi. "Tanrı seninle olsun" dedi, dönüp kiliseye doğru yürüdü.

Son derece aç ve yorgun olan Rob, Atı eşyaları bıraktığı söğüt ağaçlarının oraya sürdü.

Her şey yerli yerinde duruyordu. Eşyayı arabaya yükledikten sonra otların üzerine oturup bir şeyler yedi. Etli börekten kalan bir parça kokmuştu, Berber'in dört gün önce pişirdiği bayat ekmeği çiğneyip midesine gönderdi.

Anlaşılan Berber'in mirasçısı kendisiydi. Bu at ve araba onundu artık. Cerrahlık araçları ve yöntemleri, üzerlerine örttükleri postlar, hokkabazlık topları, el çabukluğu yaparken kullandıkları araçlar ve yarın ve yarından sonra nereye gidileceği konusundaki karar kendisine kalmıştı.

Berber'in silahlarını satabilirdi. Kendisininkiler daha iyiydi. Ama Sakson boynuzunu boynuna astı.

Arabaya çıkıp koltuğa oturdu, ciddi ve dik duruyordu, sanki tahta çıkmıştı.

Belki de kendime bir çocuk arayıp bulmam gerekecek diye düşündü.

19. Yoldaki Kadın

Daha önce yaptıkları gibi ve Berber'in sözleriyle "masum dünyada bir gezinti" yapıyor gibi dolaşmaya başladı. İlk gün arabadaki malzemeyi indirip bir gösteri yapabilecek gibi hissetmedi kendisini. Lincoln'deki bir meyhanede sıcak bir yemek yedi. Yemek pişirmiyordu. Peynir ekmek ya da benzer şeylerle doyuruyordu kamını. İçki de içmiyordu. Akşamları ateşin yanında oturuyor, içine girdiği bu müthiş yalnızlığın saldırısını hissediyordu.

Sanki bir şey olmasını bekler gibiydi. Ama hiçbir şey olmuyordu. Bir süre sonra artık kendi yaşantısını sürdürmek zorunda olduğunu anladı.

Stafford'da çalışmaya başlamaya karar verdi. Davulu çalıp köyün meydanında olduklarını çevreye duyururken, at da kulaklarını sağa sola hareket ettiriyor, hoplayıp zıplıyordu.

Sanki hep tek başına çalışmış gibi hissediyordu kendisini. Çevresine toplananlar, gösteriye ne zaman başlanacağını, ne zaman hokkabazlığa son verip güzel öyküler anlatılacağını işaret eden bir yaşlı adamın da orada bulunması gerektiğini bilmiyorlardı. İzleyicilerin sayısı giderek arttı. Rob'u dinliyor, gülüyor, yaptığı taklitlerden büyüleniyor ve değişiklik karışımı likörden satın alıyorlar, tedavi olmak için paravanoanın arkasında kuyruğa geçiyorlardı. Rob hastalarının ellerini tutunca yeteneğini yeniden kazandığını fark etti. Dünyayı iki eliyle havaya kaldıracak kadar iriyarı bir demircinin içinde onu günbe gün tüketmekte olan bir şey olduğunu ve çok yaşamayacağını hissetti. Hastalıklı görünüşlü ince bir genç kızın içinde yaşama gücünün olduğunu hissedince de buna sevindi. Belki de Berber'in dediği gibi o özel yeteneği alkolden dolayı içinde bir yerde sıkışıp kalmış, içki içmemeye başlayınca da oradan kurtulmuştu. Yeteneği hangi nedenle dönmüş olursa olsun, Rob'u öyle bir heyecan kaplamıştı ki, hemen başka bir hastanın ellerine dokunmak istiyordu.

O gün öğleden sonra Stafford'dan ayrıldı. Bir çiftliğe uğrayarak biraz domuz eti satın aldı. Ahırdaki samanların üzerinde birkaç ke-

di yavrusu gördü. “Payına düşeni al” dedi çiftçi, belki birini alır beklentisiyle. “Hepsini vereceğim, karınlarını doyuramam.”

Rob kedilerin burunlarının önünde bir ip parçası gezdirerek oynadı onlarla. Biri dışında hepsi neşeli ve hareketli kedilerdi. Fakat bir tanesi kendisine mağrur ve dik dik bakıyordu.

“Benimle gelmek istemez misin?” dedi o kediye Rob.

Bu kedi diğerlerinden daha sakın ve sevimli görünüyordu. Ama ona dokunmak isteyince hemen tırmaladı elini.

Bu davranışı Rob’u onu almaya yöneltti. Kedinin kulaklarına bir şeyler fısıldayarak yatıştırmaya çalıştı. Kediye eline alıp tüylerini okşadı. Yavru kediden biraz önceki gibi bir hareket gelmeyince artık savaşı kazanmış olduğunu anladı.

“Bu benim işime yarar” dedi çiftçiye, sonra teşekkür edip ayrıldı oradan.

Ertesi sabah kendisine kahvaltı hazırladı. Süte batırdığı biraz ekmeği de kediye verdi. Kedinin yeşil gözlerinde cinsine özgü sinsi bir ifade gördü. Gülümsedi, kendi kendine. “Adın Bayan Bufington olacak” dedi kediye. Belki de ona yiyecek bir şeyler vermek en gerekli büyüleme yöntemiymiş. Nitekim, kedi birkaç saat sonra yanına yaklaşıp mırıldanarak arabanın oturağında Rob’un kucağına oturdu.

Öğlene doğru, Tettenhall’da ilerlerken, yolda yerde yatmakta olan bir kadın ve yanı başında bir adam gördü. Kucağındaki kediye alıp koltuğun önüne koydu. “Nesi var?” diye seslendi. Atın dizginlerini kendine doğru çekti. Önce kadının nefes alıp verdiğini hissetti. Sonra da kamının büyümüş olduğunu gördü. Yüzünde kendisini zorlayan ama umutla bekleyen bir insanın ifadesi vardı.

“Zamanı geldi” dedi başında duran adam.

Arkalarındaki meyve bahçesinde, elma dolu altı sepet görünüyordu. Adamın elbiseleri yırtık pırtıktı, belli ki zengin biri değildi. Rob, adamın yoksul kulübesinde yaşayan, bir toprak sahibinin geniş arazisinde ailesinin kamını ancak doyurabilecek kadar yiyecek karşılığında çalışan bir ırgat olduğunu tahmin etti.

“Sancısı tuttuğunda ilk mahsulü topluyorduk. Eve dönmeye çalışırken gene sancısı tuttu. Buralarda hiç ebe yok. Burada yaşa-

yan da geçen bahar öldü. Bir ocuğa koşarak gidip hekimi geçirmesini söyledim. Çünkü durumu ciddi” dedi adam.

“Peki yleyse” dedi Rob. Dizginleri eline aldı, oradan ayrılmak amacıyla. Çünkü Berber’in kendisine uzak durması gerektiğini söylediği bir durumla karşı karşıyaydı. Kadına yardım etse eline pek bir şey geçmeyecekti. Ama yardımcı olmazsa da olanlardan dolayı sulanabilirdi.

“Doğum zamanı çok yaklaştı, belki de geçiyor” dedi adam çaresizlik içinde. “Hekim de hâlâ gelmedi. Hekim Yahudi.”

Daha adam sözlerini bitirmemişken, Rob, kadının gözlerinin kayarak vücudunun kasılmaya başladığını gördü.

Berber’in Yahudi hekimlerle ilgili olarak kendisine anlattıklarından, hekimin hiç gelmeyebileceğini düşündü. Yoksul adamın yüzündeki donuk çaresizlik ifadesine takıldı gözleri. Kendisinin yaşadığı ve bir türlü unutamadığı o an geldi gözlerinin önüne.

Derin bir nefes alarak arabadan aşağı indi.

zerinde eski ve kirli bir elbise olan kadının yanına diz kp ellerini tuttu. “ocuğun hareket ettiğini en son ne zaman hissetti?” diye sordu.

“Haftalar nce. On beş gün kadar önce de kendisini iyi hissetmiyordu, zehirlenmiş gibiydi. Daha önce dört kez hamile kalmıştı, evde iki çocuğumuz var ama son ikisi l doğdu” dedi adam.

Rob bu çocuğun da ölmüş olduğunu hissetmişti. Elini kadının şişmiş göbeğinin üzerine koydu yavaşça, aslında oradan hemen ayrılmak istedi. Fakat sert toprağın üzerinde yatan perişan haldeki annesinin solgun yüzünü hatırladı. Eğer müdahale etmezse kadının kısa süre sonra öleceğini bilmesinden dolayı bir rahatsızlık duydu. Berber’in karmakarışık aletleri arasından cilalanmış bir metal parçası çıkardı ama ayna olarak kullanmadı. Kadının kasılması geçince, bacaklarını açtı, Berber’in kendisine tarif ettiği şekilde o metal parçası ile rahim boynunu genişletti. Kadının kocasının yanlarında aşağı yukarı yürüdüğünün pek farkında değildi.

Kafası ellerine ne yapması gerektiğini söyleyeceğine elleri kafasına ne yapması gerektiğini söylüyordu.

Plasentayı dışarı çıkardı. Sonra ellerini yıkadı.

Başını kaldırdığında Yahudi hekimin oraya gelmiş olduğunu hayretle gördü.

“Sanırım, sen devam etmek istersin” dedi, hekime. Çok rahatlamıştı şimdi, zira kadından sürekli kan akıyordu.

“Aceleyle gerek yok” dedi hekim. Ama kadının nefes alıp verişini uzun süre dinledikten sonra, hastayı o kadar yavaş ve ayrıntılı olarak muayene etti ki, Rob’a güvenmediği besbelliydi.

Yahudi sonunda tatmin oldu. “Elini kamının üzerine koy ve sertçe ovuştur, böyle.”

Rob kadının boş kamına masaj yapmaya başladı, merak içinde. Bir süre sonra iri, şişmiş rahimden küçük sert bir yuvarlağın ayrıldığını hissetti. Kanama da durdu.

“Merlin’e yakışır bir sihirbazlık ve hiç unutmayacağım bir el çabukluğu” dedi Rob.

Yahudi hekim soğukkanlılıkla, “yaptığımızın sihirbazlıkla bir âlâkası yok ama adımı nereden biliyorsun?” diye sordu.

“Birkaç yıl önce Leicester’de karşılaşmıştık” diye yanıtladı Rob. Benjamin Merlin süslü püslü arabaya baktı sonra gülümsedi. “Oo, şimdi hatırladım sen çocuktun o zaman, çiraklık yapıyordun. Berber şişman bir adamdı, ağzından renkli kurdeleler çıkarmıştı.”

“Evet.”

Rob, Berber’in öldüğünü söylemedi, Merlin’de onunla ilgili bir şey sormadı. Birbirlerini incelediler karşılıklı. Yahudinin şahini andıran yüzünü çevreleyen saçları ve sakalı bembeyaz olmuştu. Ama daha önce gördüğü zamanki kadar ince değildi.

“O gün Leicester’de konuştuğun rahibi hatırladın mı? Gözlerindeki perdeyi aldın mı?”

“Papaz mı” dedi Merlin, biraz düşündükten sonra bakışlarından hatırladığı belli oldu. “Evet, hatırladım! Edgar Thorpe’u o. Leicestershire’da Lucteburne köyünde görmüştüm onu.”

Rob, Edgar Thorpe adını duysa bir şey hatırlamazdı. Aralarındaki farkın bu olduğunu düşündü. Genellikle hastalarının adını öğrenmezdi.

“Onu ameliyat edip kataraktını aldım.”

“Ya şimdi? Durumu iyi mi?”

Merlin pişman olmuş gibi gülümsedi. “Bay Thorpe’un iyi olduğu söylenemez, çünkü yaşlandı, hastalıkları ve şikayetleri de arttı. Ama iki gözüyle de görebiliyor.”

Rob, harap olmuş cenini bir paçavranın içine gizlemişti. Merlin bezleri açıp cenini inceledikten sonra bir şişeden çıkardığı sıvıdan üzerine serpti. “Tanrı, İsa ve Kutsal Ruh adına seni vaftiz ediyorum” dedi Yahudi sert bir sesle. Sonra küçük bohçayı kapatıp yoksul adama uzattı. “Bebek gereken şekilde vaftiz edilmiştir” dedi. “Kuşkusuz cennete girmesine izin verilecek. Kilisede Peder Stigand ve öteki papazlara bunu söylemen gerekir.”

İrgat, toz toprak içinde bir para kesesi çıkardı, gözlerindeki donuk ve anlaşılması güç ifade, endişeli bir bakışla karıştı. “Ne kadar ödemem gerekiyor, hekim efendim?”

“Ne kadar ödeyebilirsin?” diye yanıtladı Merlin. Adam para kesesinden bir peni çıkarıp hekime verdi.

“Erkek miydi?”

“Ben de anlayamadım” dedi hekim, nazık bir sesle. Parayı cepkenindeki geniş cebine koydu. Sonra cebinde bir şey aradı, elini çıkardı, yarım peni vardı elinde. Rob’a verdi parayı. İrgatın karısını kulübesine taşımasına yardım ettiler. Güçlükler içinde kazanılmış bir yarım peni için böyle bir iş yapıldı.

Serbest kaldıktan sonra yakındaki akarsuyun kenarına gidip üzerlerindeki kan lekelerini temizlediler.

“Daha önce böyle doğumlar izlendin mi?”

“Hayır.”

“Ne yapacağını nereden biliyorsun?”

Rob omuz silkti. “Tarif edilmişti.”

“Bazı insanların doğuştan iyileştirici oldukları söylenir. Seçilmiş insanlardır bunlar” dedi Rob. Yahudi Rob’a gülümseyerek, “bazıları da sadece şanslıdır” diye yanıt verdi.

Adamın dikkatliliği Rob’u biraz rahatsız etti. “Anne ölmüş, çocuk sağ olsa idi...” dedi Rob, onu yanıt vermeye zorlayarak.

“Sezar ameliyatı.”

Rob hekimin gözlerine baktı.

“Neden bahsettiğini bilmiyor musun?”

“Hayır.”

“Göbeği ve döl yatağının üst kısmını kesip çocuğu çıkarırsın.”

“Anneyi açmak mı gerekir?”

“Evet.”

“Hiç yaptın mı?”

“Birçok kez. Yardımcılığını yaptığım hocamın canlı bir kadını açıp çocuğunu aldığını görmüştüm.”

Yalancı! diye düşündü Rob. Böyle istekle kendisini dinleyen birini bulmuş konuşuyor işte. Berber’in onun ve ona benzeyen bütün insanlar hakkında neler söylediğini hatırladı. “Ne oldu sonra?” diye sordu.

“Kadın öldü ama ne yapılırsa yapılsın ölecekti zaten. Bir kadını canlı canlı açmayı onaylamam ama böyle yaparak hem anneyi hem de çocuğu kurtaran bir adamdan bahsetmişlerdi.”

Rob Fransız aksanıyla konuşan bu adamın kendisini aptal yerine koyup gülmeye başlamadan önce oradan uzaklaşmak istedi. İki adım attı, sonra geri dönmek zorunda hissetti kendisini.

“Nereden kesmek gerekir?”

Yahudi, tozlu yolun üzerine bir insan vücudu çizip açılacak iki yeri gösterdi. Birisi sol tarafta uzun düz bir hat, diğeri karnın orta kısmının biraz üstü. “Bu iki yeri kesmek gerekir” dedi ve elindeki sopayı fırlatıp attı.

Rob başını sallayıp ayrıldı hekimden, teşekkür bile edemedi.

20. Masadaki Şapkalar

Fazla oyalanmadan Tettenhall'den ayrıldı. Değişik bir şeyler hissediyordu şimdi.

Özel İlacı da azalmıştı. Ertesi gün bir çiftçiden küçük bir fıçı likör satın aldı. O gün öğleden sonra Ludlow'da iken ilacının iyice azalmış olduğunu fark ederek ilaç hazırlamak için bir yerde durdu. Özel her zamanki kadar satılmıştı ama çok yorulmuştu ve içine bir korku düşmüştü.

Avucunun içindeki bir insan ruhuna sanki bir çakıl taşıymış gibi dokunmak. Bir insanın kayıp gitmekte olduğunu hissetmek ama *kendi eyleminle* onu geri getirmek! Bir kral bile böyle bir güce sahip değildir.

Özel bir kişiydi o. Daha başka şeyler öğrenebilir miydi acaba? Ne kadar paraya öğrenilebilirdi daha fazlası? Öğrendikleri nasıl şeyler olurdu, diye sordu kendi kendine. Öğretilebilecek her şeyi öğrenmek nasıl bir şeydi acaba?

Hayatında ilk kez hekim olmak istediğini hissetti.

Ölümlerle gerçek bir mücadele içine girmek. İçinde uyanan bu yeni ve rahatsız edici duygular onu kimi zaman coşkuya boğuyor kimi zaman da acıyı andıran bir şey hissediyordu.

Ertesi sabah Worcester'e doğru yola çıktı. Worcester, güneyde, Severn Nehri üzerindeki bir sonraki kasabaydı. Nehri ya da oraya giden yolu daha önce gördüğünü hatırlamıyordu. Atın arabayı oraya kendiliğinden götürebildiğini ya da oraya ait başka bir şeyi hatırlamıyordu. Worcester'e ulaştığında, kasabalılar kırmızı arabaya hayretten ağızları açık bakakaldılar. Araba meydana geldi, meydana hiç durmadan tam bir geri dönüş yaptı, sonra da kasabadan ayrılarak geldiği yönde yol almaya başladı.

Leicestershire'daki Lucteburne köyü bir birahanesi olamayacak kadar küçüktü. Ama gelişme halindeki bir yerdi. Arabayı dört adamın tırpanlama yaptıkları bir tarlanın önünde durdurduğunda, yola en yakın olan adam ritmik hareketini durdurarak Edgar Thorpe'un evine gelmiş olduğunu anladığı bir şey söyledi.

Rob, ihtiya adamı dört ayak üzerinde pırasa toplarken buldu. Thorpe'un gözlerinin gördüğünü hemen fark etti. Tuhaf bir heyecan kapladı içini. Fena halde soğuk almıştı ihtiyar. Rob adamın ayağa kalkmasına yardım etti ama yine de inlemelerini ve ağırlarından yakınmalarını önleyemedi. Ancak birkaç dakika sonra rahat konuşmaya başlayabildiler.

Rob arabadan birkaç şişe Özel getirip birini açtı. Ev sahibi buna çok memnun oldu.

"Buraya tekrar görmenizi sağlayan ameliyat hakkında bilgi almak için geldim Bay Thorpe."

"Sahi mi? Neden ilgileniyorsun bununla?"

Rob bir an tereddüt etti, sonra, "böyle bir tedaviye ihtiyacı olan bir akrabam var, onun için öğrenmek istiyorum" dedi.

Thorpe, bir yudum likör içtikten sonra derin bir nefes aldı. "Umarım güçlü ve çok cesur bir adamdır" dedi. "Ellerim ve ayaklarım bir sandalyeye bağlanmıştı. O kadar sıkı bağlamışlardı ki beni, beynimin içi oyuluyor gibiydi. Vücudumu arkası yüksek bir sandalyeye iplerle bağladılar. Kâselerce içki içirdiler, artık hiçbir şey hissedemez hale gelmiştim. Ama bundan sonra göz kapaklarımın alt tarafından küçük çengeller geçirdiler, yardımcılar gözlerimi kırpmamam için çengelleri tutuyorlardı."

Gözlerini kapattı ve bütün vücudu titredi. Bu öyküyü defalarca anlattığı belli oluyordu. Çünkü hiç duraksamadan en küçük ayrıntılara kadar anlatabiliyordu. Rob bu anlatımı da ameliyat kadar ilginç buldu.

"Hemen önümde duran bir şeyi bile bulanık görebildiğim için katlandım bu acılara. Gözlerimin önünde Bay Merlin'in elleri dolaşıyordu. Bir bıçak vardı elinde, gözüme yaklaştıkça büyüyen bir bıçak, sonunda gözüme ulaşıp kesiyordu.

Ah, o acı hemen kendime getirdi beni! Sadece o bulanıklığı kaldıracağı yerde gözlerimi oyduğundan emindim. Çığlıklar atıyor, durmadan başka bir şey yapmamasını istiyordum. Ama gözümlü oymaya devam edince küfürler yağdırdım. Hekimin o adi hal-kının bizim soylu İsa'mızı nasıl katledebildiğini o an çok iyi anlayabildiğimi söyledim.

Öteki gözümü de ameliyat etmeye başlayınca acı o kadar arttı ki, bayılmışım. Uyandığımda gözlerim bağlıydı. On beş gün kadar gözlerim dehşetli ağrıdı. Ama sonunda görmeye başladım, çok uzun zamandan beri o kadar iyi görmemiştim. O kadar iyi görmeye başladım ki, ameliyattan sonra iki tam yıl kâtiplik yapabildim. Şimdi romatizmalarımdan dolayı yapamıyorum.”

Demek doğruydı söyledikleri, diye düşündü Rob hayretle. O halde Benjamin Merlin’in öteki söyledikleri de doğruydı.

“Bay Merlin gördüğüm en iyi doktordur” dedi Edgar Thorpe. “Ama” dedi sıkıntı içinde, “beni kemiklerimdeki ve eklemlerimdeki o korkunç ağrılardan kurtaramıyor.”

Rob yeniden Tettenhall’a döndü, küçük bir vadide kamp kurdu. Dışisinin yanına gitmeye bir türlü cesaret edemeyen aşka susamış bir kuğu gibi kasabanın yakınında üç gün öylece kaldı. Gördüğü ilk çiğçiden biraz yiyecek satın aldı ve Benjamin Merlin’in evinin nerede olduğunu öğrendi. Birkaç defa atla evin yanından ağır ağır geçti. Alçak bir çiftlik eviydi. Ahır ve bina bakımlıydı. Yanı başında bir tarla ve meyve bahçesi vardı, bir de üzüm bağı. Dışarıdan bakıldığında burada bir hekimin yaşadığını gösteren bir işaret yoktu.

Üçüncü gün öğleden sonra, Merlin’in evinden kilometrelerce uzakta, yolda hekimle karşılaştılar.

Rob’a nasıl olduğunu sordu. Rob, iyi olduğunu söyledi, sonra da hekimin sağlığını sordu. Hava hakkında çok kısa ve alışılmış konuşmalardan sonra, Merlin, “buralarda oylanmamalıyım, çünkü daha üç hastamın evine gitmem gerekiyor” dedi, oradan ayrılmak üzere olduğu için başıyla selam verdi.

“Size eşlik edip yaptıklarınızı izleyebilir miyim?” diye sordu Rob biraz kendisini zorlayarak.

Hekim önce tereddüt etti. Pek memnun olmamıştı bu istekten ama isteksiz de olsa başını salladı, kabul anlamında. “Alıştığın tarzın dışına çıkmaya sevindim” diye de ekledi.

İlk hastanın evi, karşılaştıkları yere pek yakın değildi. Yanı başında içinde kazların yüzdüğü küçük bir su birinkitisi olan küçük bir evdi. Edwin Friffith adlı hasta boş bir kaba vurulduğunda çıkan

sese benzer bir ses çıkararak öksürüyordu. Rob, yaşlı adamın ciğer hastalığından çok kötü durumda olduğunu ve yakında mezara gireceğini ilk bakışta anladı.

“Bugün nasılsın Bay Griffith” dedi Merlin.

İhtiyar adamın vücudu, ani bir öksürük boşalmasıyla titredi, güçlükle nefes alabildi, kısa süre sonra da derin bir nefes alabildi. “Aynı, biraz ağrım var ama bugün kazlarıma yiyecek bir şeyler veremedim.”

Merlin gülümsedi. “Yanımdaki genç arkadaşım belki kazlarıyla ilgilenir” dedi. Rob’un kabul etmekten başka çaresi yoktu. Griffith, Rob’a kaz yeminin nerede olduğunu söyledi. Rob hemen biraz kaz yemi alarak küçük göletin kıyısına gitti. Biraz rahatsız olmuştu, çünkü bu ziyaret onun için zaman kaybıydı. Zira, Merlin’in ölmekte olan bir insana fazla vakit ayırmayacağından emindi. Kazlara ihtiyatlı bir şekilde yaklaştı, onların ne kadar acımasız olduğunu iyi biliyordu. Ama karınları açtı, yiyecekten başka bir şey düşünmedikleri için birbirleriyle didişerek önlerine konulan yeme hücum ettiler, Rob da fırsattan yararlanarak hemen uzaklaştı aralarından.

Küçük eve tekrar girdiğinde Merlin’in hâlâ Edwin Griffith ile konuşmakta olduğunu hayretle gördü. Rob bir hekimin hastalarına onun kadar zaman ayırdığını hiç görmemişti. Merlin adamın alışkanlıkları, neler yiyip içtiği, çocukluğu, anne ve babası ve büyük anne ve büyük babaları ve nasıl öldükleri hakkında bitmez tükenmez sorular soruyordu. Adamın bileklerinden nabzına baktı, sonra boyun damarından izledi atışları. Kulağını göğsüne dayayıp kalbini dinledi. Rob, biraz geride ayakta duruyor ve ilgiyle izliyordu Merlin’i.

Evden ayrılırırken, yaşlı adam Rob’a kazlara yem verdiği için teşekkür etti.

Ölmeye mahkûm bir hastaya neredeyse bir gün ayırmışlardı. Merlin ile birlikte üç kilometre kadar ötedeki kasaba meydanındaki bir eve gittiler. Bölge yöneticisinin karısı yatağında acı içinde yatıyordu.

“Bugün nasılsınız Mary Sweyn?”

Kadın yanıt vermeden sabit gözlerle hekime baktı. Bu yeterli

bir yanıttı aslında. Merlin başını salladı, anladım dercesine. Kadının yanına oturup elini tuttu, yumuşak bir sesle konuştu. Yaşlı adamla da böyle konuşmuştu. Rob'u şaşırtacak kadar uzun bir süre kaldılar o evde.

"Bayan Sweyn'i öbür tarafa döndürmeme yardım edebilirsin" dedi Rob'a. "Yavaş yavaş, sarsmadan." Merlin, kadının işkelete dönmüş vücudunu temizlemek için geceliğini biraz yukarıya kaldırıncı, sol böğrünün üzerinde, insanın içini burkan bir çıban çıktı ortaya. Merlin elindeki bıçağı kullanarak biriken iltihabı dışarı akıttı. Rob, hekimin bu işi tıpkı kendisi gibi yaptığını görünce memnun oldu. Merlin kadına içinde ağır giderici sıvı olan bir şişe bıraktı.

Mary Sweyn'in evinin kapısını kapatmadan önce Merlin, "bir kez daha görmem gerekiyor" dedi. "Bu sabah Tancred Osbern'in oğlu gelip, babasının bir tarafını incittiğini haber verdi."

Merlin atının dizginlerini arabaya bağlayıp birlikte gitmek üzere arabaya çıkıp Rob'un yanına oturdu.

"Gözleri rahatsız olan hastan ne kadar uzakta?" diye sordu hekim nazikçe.

Edgar Thorpe söylemiş olmalı, diye düşündü Rob, yüzü kızardı bu soru üzerine. "Senin işleminin sonucunu öğrenmek istediğim için ona yalan söylemek zorunda kalmıştım" dedi Rob. "Bunu öğrenmemin en kolay yolu buydu."

Merlin gülümseyerek başını salladı. Araba yolda ilerlerken, Merlin, Thorpe'un gözlerindeki kataraktı nasıl aldığını anlattı. "Bir kişinin tek başına böyle bir ameliyat yapmasını önermem" dedi üzerine basa basa. Rob onaylayarak başını salladı. Zaten böyle bir ameliyat yapmaya kalkışmak niyetinde de değildi.

Her yol ayrımında Merlin gidecekleri yönü işaret ediyordu, sonunda içinde varlıklı insanların yaşadığı belli olan iyi görümlü bir çiftlik evine geldiler. Bina ile düzenli olarak ilgilenildiği anlaşılıyordu, eve girince samanla doldurulmuş bir şilteyi yatak olarak kullandığı belli olan iri yarı ve adaleli vücutlu bir çiftçinin inlemektedir olduğunu gördüler.

"Aah, Tancred, bu kez ne yaptın kendine böyle?" dedi Merlin.

"Bacağım" dedi adam.

Merlin adamın üzerindeki örtüyü kaldırdı, kaşları çatıldı. Çünkü sağ bacağının üst kısmı çarpık duruyordu ve şişmişti. “Çok ağrı yapıyor olmalı. Ama çocuğa, eğer gelebilirse gelsin, demesini söylemişsin. Bundan sonra bu kadar aptalca bir cesaret göstermezsen vakit geçirmeden gelebilirim” dedi biraz sert bir sesle.

Adam gözlerini kapatıp başını salladı.

“Bunu kendi başına nasıl yapabildin, ne zaman oldu?”

“Dün öğlen. O Allah’ın belası sazları yerleştirirken damdan düştüm.”

“Bir süre çatıdaki sazlarla ilgilenmeyeceksin” dedi Merlin. Rob’a baktı. “Yardıma ihtiyacım var. Düz bir tahta parçası gerekiyor, bacağından biraz daha uzun olsun.”

Osbern, “evin sağından solundan ya da tarlanın etrafındaki çitten koparma” diye gürledi.

Rob dışarı çıkıp nereden bulabileceğine baktı. Ahırda kayın ve meşe ağacından bir düzine kütük vardı. Bir de masa yaparken kullanılmak üzere elle yontulmuş bir çam parçası. Çok genişti çam. Fakat yumuşak olduğu için çiftçinin aletlerini kullanarak fazla uğraşmadan gereken uzunlukta parçalayabildi odunu.

Osbern, tahta parçasını tanıyınca dik dik baktı Rob’a ama bir şey söylemedi.

Merlin hastaya bakıp derin bir nefes aldı. “Bacağı bir boğanınki kadar kalın. İşte yapacağımız iş önümüzde, genç Cole” dedi. He- kim, yaralı bacağı, baldır ve bilekten tuttu, biraz döndürerek yerine oturtmaya çalıştı. Bacaktan bir kemik sesi duyuldu. Kurumuş yaprakların kınılırken çıkardığı sese benziyordu. Osbern acı içinde boğa gibi böğürdü.

“Faydası yok” dedi Merlin, hemen. “Kasları çok büyük. Bacağı korumak için kasılmışlar, bu kasları altedip çıkığı yerine yerleştirecek kadar kuvvetli değilim.”

“Ben deneyeyim, bir” dedi Rob.

Merlin başını salladı. Ama önce bu başarısız çabadan dolayı acılar içinde kıvranarak bütün vücudunu titremeler almış olan çiftçiye iri bir bardak dolusu likör içirdi.

Osbern, “bir tane daha verin” dedi.

İkincisini de içince, Rob Merlin'in yaptığı gibi bacağı kavradı.

Osbern ikinci kadehi de yuvarladıktan sonra, Rob bacağı dik-katle bastırdı. Osbern'in derinden gelen böğürtüsünün yerini bu kez tiz ve sürekli çığlıklar aldı.

Merlin bu iri adamı koltuk altlarından kavrayarak öbür tarafa doğru çekti, adamın yüzü çarpıldı, gözleri yuvalarından fırlayacak gibi oldu.

"Sanırım yerine oturtuyoruz" diye bağırdı Rob, Merlin'in adamın feryatlarının arasından kendi sesini duyabilmesi için. "Olu-yor!" Rob daha sözlerini bitirmeden yerinden çıkmış kemik gıcır-tıyla diğer kemiğin üzerine geldi ve yerine oturdu.

Yataktaki adam birdenbire sustu.

Rob adamın bayılıp bayılmadığına baktı, hayır bayılmamıştı, vücudu gevşemişti ama gözlerinden yaşlar boşanmış olduğunu gördü.

"Bacağı bastırmaya devam et" dedi Merlin hemen.

Merlin, oradan bulduğu bez parçalarını keserek uzun ve kalın bir ip haline getirdi, adamın ayağı ile ayak bileğinin üzerine sıkı sı-kıya sardı. İpin açıkta kalan uçlarından birini kapı tokmağına diğ-e-rini de ayağına bağladıkları tahta parçasına bağladı. "Şimdi bıraka-bilirsin" dedi Rob'a.

Önlem olarak da sağlam bacakla kırık bacağı birbirine gene ip-le bağladılar.

Birkaç dakika sonra ayakları bağlanmış ve artık tükenmiş hal-deki hastayı rahatlatıp, beti benzi atmış karısına bazı talimatlar verdiler, tarlada çalışacak kardeşine de selam verip evden ayrıldılar.

Çiftliğin avlusunda durup birbirlerine baktılar. İkisinin de göm-leği terden sınıslıklam olmuş, yüzlerinde de Osbern'in gözyaşları kadar ter birikmişti.

Hekim gülümsedi ve elini Rob'un omuzuna koydu. "Şimdi be-nimle eve gel de birlikte bir akşam yemeği yiyelim" dedi.

"Karım Deborah" dedi Merlin.

Hekimin karısı, yüz hatları güvercini andıran, etine dolgun bir kadıındı. İnce küçük bir burnu vardı. Yanakları da hayli kırmızıydı.

Rob'u görünce benzi attı. Tanıştırılırken onu zaten tanıdığını belli eden sözler söyledi. Merlin Rob'a elini yüzünü yıkaması için bir testi kaynak suyu getirdi. Rob ellerini yıkarken, kadının evin içinde daha önce hiç duymadığı bir dilde kocasına öfkeyle bazı şeyler söylediğini duydu.

Hekim, ellerini yıkamak için Rob'un yanına geldiğinde yüzü asılmıştı. "Bağışla karımı" dedi, "korkuyor, çok iyi bir yemek olmayacak. Sadece bir akşam yemeği yiyeceğiz." Ellerini kurularken Rob'un gözlerine bakarak "ama masada oturmak istemezsen, yemeği dışarıya senin yanına getirebilirim" dedi.

"Sizinle birlikte olmaktan memnunum, Bay Merlin" diye yanıtladı Rob.

Merlin başını salladı.

Garip bir yemektir bu.

Anne baba ve dört küçük çocuk vardı. Çocuklardan üçü erkekti. Küçük kızın adı Leah, erkeklerinki ise Jonathan, Ruel, ve Zechariah idi. Erkek çocuklarla babalarının başlarında yemek masasında oturdukları halde şapka vardı! Kadın sıcak ekmeği getirdi. Merlin Zechariah'a bakarak başını salladı. Çocuk ekmekten bir parça kopardı, alt damaktan çıkarılan seslerle Rob'un biraz önce duymuş olduğu dilde konuşmaya başladı. Merlin, çocuğun sözünü keserek "bu akşam brochet, konuğumuza nezaket göstererek İngilizce olacak" dedi. Çocukları, İngilizce "bize bu ekmeği, kutsal Tanrımız, Kâinatın Kralı olan sen bağışladın" dedi ve ekmeği Rob'a uzattı. Rob uzanan ekmeği tattı, lezzetliydi ekmeği, sonra diğerlerine uzattı.

Merlin sürahideki kırmızı şarabı bardaklara doldurdu. Rob, onlar gibi kadehini kaldırdı. Bu sırada Merlin, oğlu Ruel'e başıyla bir işaret yaptı.

Ruel, "Ey, Tanrımız, Efendimiz, Kâinatın Kralı, bu şarabın meyvesini, senin kutsal zanaatın yarattı" dedi.

Sütle pişirilmiş balık çorbası yiyeceklerdi. Berber'in yaptığına benzemiyordu. Sıcak ve lezzetliydi. Çorbadan sonra Yahudi'nin meyve bahçesinden getirilen elmaları yediler. En küçükleri Jonathan, babasına, kızgınlıkla, tavşanların lahanaları harap ettiğini söyledi.

“Sen de tavşanları harap etmelisin” dedi Rob. “Tavşanlara tuzak kurup yakalamalısın. Annen de sana lezzetli bir yahni pişirir.”

Garip bir sessizlik oldu önce masada. Sonra Merlin gülümsedi. “Tavşan yemeyiz biz, çünkü tavşan koşer değildir.”

Rob, Bayan Merlin’in yüzünde endişeli bir ifade belirmediğini fark etti. Çünkü kendi alışkanlıklarını Rob’un anlayamayacağından ya da sempatiyle bakmayacağından korkuyordu.

“Bu çok eskiden kalma bir kuralıdır” dedi Merlin, “Yahudiler, geviş getirmeyen ve çatal tımaklı hayvanları yemezler. “Etle sütü bir arada yemezler, çünkü Tevrat’ta, annenin sütü ile yavrusunun etinin karıştırılmaması gerektiği bildirilmiştir. Yahudilere kan içmek ya da kanı gerektiği gibi akıtılıp tuzlanmamış et yemek de yasaklanmıştır.

Rob bunları duyunca ürperdi ama kendi kendine Bayan Merlin’in haklı olduğunu düşündü. Yahudileri anlayamazdı. Yahudiler gerçekten putperesttiler!

Hekim Tann’ya şükrederken, içinde hiç kan ve et olmayan yemek midesini bulandırdı.

Bununla birlikte o akşam meyve bahçelerinde kamp kurup kura-mayacağını sordu. Benjamin Merlin, eve bitişik ve kapalı bir yer olan ahırda yatması için ısrar etti. Rob hoş kokulu samanların üzerine uzandı, ahır ile ev arasındaki ince duvardan, Bayan Merlin’in yükselip alçalan tiz sesini duydu. Anlaşılmaz bir dilde de olsa kadının konuştuklarının özünü anladığı için karanlıkta kendi kendine gülümsedi.

Bu hayvan gibi iri genci tanımamana karşın buraya getirdin. Eğri burnunu ve hırpalanmış suratını, bir canininki kadar pahalı silahlarını görmüyor musun? Bizi yatağımızda uyurken keser o.

Merlin büyük bir şişe ve iki tahta kadehle ahıra geldi. Rob’a kadehlerden birini uzatıp iç çektikten sonra, “aslında mükemmel bir kadındır” dedi, kadehi doldurdu, “onun için burada yaşamak zor oluyor, çünkü burada çok sevdiği insanlardan uzakta yaşıyor.”

Rob, içkinin oldukça sert olduğunu fark etti. “Fransa’nın neresindensiniz?” diye sordu.

“Karım ve ben içtiğimiz bu şarap gibi, Falaise köyünde imal edildik. Ailelerimiz hayırsever Normandiya dükü Robert’in koruması altında yaşıyordu. Babam ve iki kardeşim İngiliz tacirlere şarap satıyorlardı.

Merlin, yedi yıl önce İran’daki bir hekim okulunu bitirip Falaise’e döndüğünü söyledi.

“İran mı?” dedi Rob, nerede olduğu hakkında bir bilgisi yoktu İran’ın. Ama çok uzak olduğunu biliyordu. “İran hangi yönde?” diye sordu.

Merlin gülümsedi, “doğuda, çok uzakta” diye yanıtladı.

“İngiltere’ye nasıl geldin?”

Normandiya’ya hekim olarak dönünce Dük Robert’in bölgesinde çok sayıda hekim olduğunu gördüğünü, Normandi’nin dışındaki bölgelerde de düklerle kontlar, soylularla kral arasında savaşların ve politik entrikaların, tehlikelerle dolu bir ortam yarattığını söyledi. “Çocukluğumda iki kez Londra’ya tacir olan babamla gitmiştim. İngiltere’nin kırsal bölgelerinin ne kadar güzel olduğunu biliyordum. Bütün Avrupa’da Kral Canute’nin bölgeye bir kararlılık getirmiş olduğu biliniyordu. Böylece bu yemyeşil ve barış içindeki topraklara geldim.”

“Tettenhal sizce iyi bir tercih mi?” diye sordu Rob.

Merlin başını salladı. “Ama bazı güçlükler var. İnançlarımızı paylaşan başka insanlar olmadığı için Tanrı’ya gerektiği biçimde dua edemiyoruz. Ayrıca dinsel inançlarımızın gerektirdiği gibi yemek yemekte güçlük çekiyoruz. Çocuklarımızla kendi ana dillerinde konuşuyoruz ama onlar İngilizce düşünüyorlar. Ve bütün çabamıza karşın kendi halklarının geleneklerinin çoğundan bihaberler. Fransa’da yaşayan başka Yahudileri de buraya çekmeye çalışıyorum.”

Biraz daha şarap koymak istedi bardaklara. Ama Rob kadehinin ağzını eliyle kapattı. “Bu kadarı bile beni etkiledi, beynime ihtiyacım var.”

“Beni neden arıyordun genç berber?”

“Bana İran’daki okuldan bahseder misin?”

“Benim okuduğum okul ülkenin batı kesimindeki İsfahan’da.”

“Neden o kadar uzaklara gittin?”

“Başka nereye gidebilirdim ki? Ailem bir hekimin yanında çıkarılık yapmamı istemiyordu. Çünkü üzülererek söylüyorum ki, Avrupa’nın her tarafında hekimlik yaptığını söyleyerek dolaşan bir sürü asalak dolandırıcı var. Paris’te büyük bir hastane var, Hotel Dieu. Burası yoksulların götürüldükleri baş belası bir yer. Buraya gelen hastalar çığlıklar içinde ölüme sürükleniyorlar. Salerno’da da bir tıp okulu var. Burası da üzüntü verici bir yer. Babam öteki Yahudi tacirlerle kurduğu ilişkilerden Doğu’da Arapların tıp bilimini bir sanat haline getirdiklerini öğrenmiş. Müslümanlar İran’daki İsfahan’da hastaları gerçekten tedavi eden bir hastane kurmuşlar. İşte İbni Sina’nın hekimlerini eğittiği küçük akademi bu hastanede.”

“Kim?”

“Dünyanın en önemli hekimidir o. İbni Sina, Arapça adı *Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah İbni Sina*’dır.”

Rob, Merlin’den bu adı iyice öğreninceye kadar tekrarlamasını istedi.

“İran’a ulaşmak zor mudur?”

“Birkaç yıl tehlikeli deniz yolculuğu gerekir, önce deniz yolculuğu, sonra çok tehlikeli dağlarda ve çok geniş çöllerde kara yolculuğu yapmak gerekir.” Merlin konuğunun gözlerine bakarak, “İran’daki okulu unutmalsın. Kendi dinin hakkında yeterli bilgin var mı, genç berber? Kutsal Papa’nın sorunları hakkında bir şeyler biliyor musun?” dedi.

“Hayır” dedi Rob. “XIX. John mu?” dedi omuzlarını silkerek. Nitekim, Piskopos’un adı ve onun Kutsal Kilise’nin başı olduğundan başka hiçbir şey bilmiyordu Rob.

“XIX. John. İki ata binmek isteyen bir adam gibi iki çok büyük bir kilisenin tepesine oturmuş bir Papa’dır. Batı Kilisesi ona bağlıdır. Doğu Kilisesi ise hep ondan memnun olmadığını dile getirir. Photius, iki yüzyıl kadar önce, Konstantinopol’daki Doğu Kilisesi’nin asi Patrik’i oldu. Bundan sonra Kilise içinde gücünü artırarak ayrı bir hizip haline geldi.

“Kendi ilişkilerinde de papazların hekimlerden, cerrahlardan ve berberlerden hiç hoşlanmadıklarını ve onlara güvenmediklerini gözleyebilirsin. Onlar dualarıyla insanın hem bedeninin hem de ruhunun meşru koruyucuları olduklarına inanırlar.”

Rob, homurdandı.

“Bu İngiliz papazlarının tıp adamlarından hoşlanmamaları, Doğu Kilisesi’ne bağlı papazların Arap hekim okullarına ve öteki Müslüman akademilere olan nefretlerinden oldukça farklıdır. Müslümanlarla burun buruna yaşayan Doğu Kilisesi, onlara tek doğru inancı kabul ettirebilmek için sürekli savaştılar. Doğu Kilisesi Arapların öğrenim merkezlerini putperestliğe teşvik eden yerler olarak gördü, bu yüzden de karşısında ciddi bir tehdit oluşturduğu kanaatindeydi. On beş yıl önce Doğu Kilisesi’nin başpiskoposu olan II. Sergius, piskoposluk bölgesinin doğusundaki herhangi bir Müslüman okuluna eğitim görmek için giden bir Hristiyanın, dinine karşı saygısızlık yapmış, dinden kopmuş bir kişi kabul edileceğini ve ona göre cezalandırılacağını ilan etti. Roma’daki Papa’ya baskı yaparak bu açıklamasına destek vermesini istedi. Papalığa yeni seçilmiş olan VIII. Bededict, kilisenin dağılmakta olduğunu fark eden ve ona göre davranacağı beklenen bir Papa idi. Bededict, Doğu Kilisesi’nin rahatsızlıklarını yatıştırmak için Sergius’un talebini hemen kabul etti. Putperestliğin cezası aforoz edilmek idi.”

Rob, dudaklarını büzererek, “ağır bir ceza” dedi.

Hekim, Rob’un sözlerini onaylayarak başını salladı. “Oldukça sert bir ceza. Çünkü kilisenin dışından da çok ağır şekilde cezalandırılmayı gerektiriyordu. Kral Aethelred ve Kral Canute’nin hükümlanlık yıllarında kabul edilen yasalara göre putperestliğin cezası ölüm olarak belirlenmişti. Bu suçu işleyenler çok ağır zincirlerle bağlanıyor, zincirler paslanarak parçalanıp ayaklarından çıkınca ya kadar hacılar gibi yıllarca dolaştırılıyorlardı. Bundan sonra bazıları canlı canlı gömülür, bazıları asılarak öldürülür, bazıları da hapishaneye konulurlardı, bunlardan bir kısmı halen hapishanedeler.

Müslümanlarsa düşman ve tehdit eden bir dinin mensuplarını eğitmeyi pek istemezler. Hristiyan öğrenciler Doğu Halifeliği’ndeki akademilere yıllardan beri kabul edilmemektedirler.”

“Anladım” dedi Rob biraz soğuk bir sesle.

“Belki senin için İspanya mümkün. Avrupa’da, Batı Halifeliği’nin en batısında bir yer. Her iki din de iç içe yaşıyor burada. Fransa’dan gelmiş çok az Hristiyan öğrenci var orada. Müslüman-

lar Kordoba, Toledo, Sevilya gibi kentlerde büyük üniversiteler kurdular. Eğer bunlardan birinden mezun olursan tanınmış bir bilim adamı olursun. İspanya da kolay ulaşılabilir bir yer olmakla birlikte, İran'a gitmek kadar güç bir yolculuk yapmak gerekmiyor."

"Sen neden İspanya'ya gitmedin?"

"Çünkü Yahudilerin İran'da okumasına izin veriliyor" dedi Merlin. "Ayrıca ben İbni Sina'nın elbisesinin bir parçasına dokunmak istiyordum."

Rob kaşlarını çatarak, "bilim adamı olmak için dünyanın bir ucundan öteki ucuna gitmek istemiyorum. Ben sadece iyi bir hekim olmak istiyorum."

Merlin, bardağına biraz daha şarap koydu. "Bu kadar genç bir insanın böyle zarif bir elbise giymesini ve böyle silahlar taşımalarını anlayamıyorum. Bu elbiseleri ve silahları ben bile alamıyorum. Bir berberin hayatının da ödülleri var demek ki. O halde neden hekim olmak istiyorsun? Çok daha fazla çalışman gerekecek. Ayrıca zenginliğin neden olacağı sorunlar da cabası."

"Bazı hastalıkları iyileştirmesini öğrendim. Yaralanmış bir parmağı kesip, geri kalanı iyileştirmesini biliyorum. Sana bir sürü insan gelip para ödüyor ama ben onlara nasıl yardım edeceğimi bilmiyorum. Cahilim. Daha fazla bilgim olursa daha çok kişiyi kurtarabileceğimi biliyorum."

"Hayatının bir dönemini tıp eğitimine versen de öyle hastalarla karşılaşacaksın ki hastalıkları senin için bir sır olarak kalacak. Bahsettiğin şey, insanları iyileştirme mesleğinin bir parçasıdır, onunla yaşama alışman gerekiyor. Ama daha iyi bir eğitimin bir hekimin hastaları için daha yararlı olacağı da doğru. Endişeni anlıyorum." Merlin düşüncelere dalarak kadehindeki içkiyi bitirdi. "Arap okulları sana uygun değilse, İngiltere'deki doktorları dener, yoksul olanları arasından en iyisini bulursun. Belki bir hekimi seni yanına yardımcı olarak almaya ikna edebilirsin."

"Böyle bir hekim tanıyor musun?"

Merlin bu sorudaki imayı fark etmekle birlikte anlamamış gibi davrandı.

Başını iki yana sallayarak ayağa kalktı.

“Artık ikimizin de dinlenmesi gerekiyor, yarın bu konuda dinlenmiş olarak tekrar konuşuruz. İyi geceler, genç berber.”

“İyi geceler, hekim efendim.”

Sabah mutfakta sıcak bezelye lapası ve daha fazla İbranice dua vardı. Bütün aile yemek masasındaydı, gece oruçlarını bir arada bozuyorlardı. Pek de gizlemeden Rob’u inceliyorlardı hepsi. Rob da onları. Bayan Merlin hep huysuz görünüyordu. Günün bu yeni ve zalim ışıkları altında üst dudağındaki siyah tüyler belli belirsiz görünüyordu. Benjamin Merlin’in fistanının altındaki sarkmış giysi parçalarına çaktırmadan baktı. Yulaf unu ve bezelyeden yapılmış lapa da lezzetliydi.

Merlin nazik bir şekilde gece iyi uyuyup uyumadığını sordu. “Konuştuklarımızı düşündüm. Ne yazık ki, sana bir usta ve örnek olarak gösterebileceğim bir hekim aklıma gelmedi” dedi sonra. Karısı masaya bir sepet iri böğürtlen getirdi. Merlin’in gözleri sevinçle pırıldadı. “Oo, lapayla birlikte yemelisin, çeşni olur.”

“Beni çırağınız olarak yanınıza alırsanız çok memnun olurum” dedi Rob.

Merlin’in buna başını iki yana sallayarak yanıt vermesi Rob’u düş kırıklığına uğrattı.

Rob hemen Berber’in kendisine birçok şey öğretmiş olduğunu söyledi. “Dün size yardımcı oldum. Kısa süre sonra kötü havalarda hastalarınızı tek başıma ziyaret edebilir, işinizi kolaylaştırabilirim.”

“Hayır.”

“Bende iyileştirici bir his olduğunu gördünüz” dedi inatla. “Güçlü kuvvetliyim, gerektiğinde ağır işlerinizi de yaparım. Yedi yıl çıraklık yaparım size. İsterseniz daha fazla.” Biraz heyecanlandığı için masayı hafif iterek ayağa kalktı, tabaklardaki lapa çalkalandı bu arada.

“İmkânsız” dedi Merlin.

Şaşırmıştı, çünkü Merlin’in kendisinden hoşlandığından emin-di. “Çırak olabilecek nitelikte değil miyim?”

“Mükemmelsin. Gördüklerime dayanarak mükemmel bir hekim olabileceğini söyleyebilirim.”

“O halde?”

“Hristiyanların arasında durumum daha da kötüleşir.”

“Kimi ilgilendirir senin benimle çalışman?”

“Papazları ilgilendirir. Fransa’dan gelmiş bir Yahudi olmam ve bir Müslüman okulunda okumuş olmamdan dolayı bana zaten kızgınlar. Orada eğitim almış olmamı tehlikeli putperest unsurlarla işbirliği yapmış olduğum şeklinde anlıyorlar. Gözleri üzerimde. Her gün sözlerimin büyücülük olarak yorumlanacağı, ya da yeni doğmuş bir çocuğu vaftiz etmeyi unutma korkusu içinde yaşıyorum.”

“Eğer beni almıyorsan” dedi Rob, “hiç olmazsa birlikte çalışabileceğim bir hekim öner.”

“Sana söyledim daha önce, hiç kimseyi önermiyorum. Ama İngiltere büyüktür, benim tanımadığım birçok hekim var burada.”

Rob’un yüzünde sert bir ifade belirdi, elini kılıcının kabzasına koydu. “Dün akşam bana yoksulların en iyisini seçmemi söylemiştin. Tanıdığın hekimlerin en iyisi kim?”

Merlin derin bir soluk aldı, gözdağına boyun eğmişti. “St. İvesli Arthur Giles” dedi buruk bir sesle ve kahvaltısına devam etti.

Rob kılıcını çekme niyetinde değildi zaten ama hekimin eşinin gözleri kılıcından hiç ayrılmadı. Bütün vücudunu titreme almış ama çılgılık bile atamamıştı. Ruel ve Jonathan endişeyle bakıyorlardı Rob’a. Zechariah ise ağlamaya başlamıştı.

Kendisine gösterilen konukseverliğe böyle karşılık verdiği için kendinden çok utandı. Özür dilemeye çalıştı ama yapamadı. Sonunda Fransa Yahudilerinin lapasını kaşıklamaktan vazgeçip evden ayrıldı.

21. İhtiyar Şövalye

Birkaç hafta önce, sonuna geldiği her içki kadehinin dibine bakıp suçluluk duygusu ve kızgınlık içinde derin düşüncelere dalmaktan kurtulmaya çalışırken, artık içkinin ne kadar zararlı olduğunun farkına varmıştı. Ne kadar uzun süre sarhoş olacak kadar içki içmezse, hastalarının eline dokunduğunda hissettiklerinin de o kadar güçlü olduğunu anlamıştı. Yeteneğine giderek daha çok önem vermeye başladı. Birgün likör içmek yerine, Worcester'e birkaç kilometre uzaklıkta Sever Nehri'nin kıyısındaki bir ağaçlıkta bir kadınla vakit geçirdi. Güneş, ağaçlıktaki otları o kadar ısıtmıştı ki, bedenleri kaçar sıcaktılar. Kadın bir terzinin yanında çalışıyordu. Kadının parmakları iğne batıklarıyla doluydu. Myra sert adaleli vücudu ile balık gibi yüzüyordu.

"Myra, yılan balığı gibisin" diye bağırdı.

Kadın bir alabalık kadar hareketliydi, kendisi ise onun yanında, bir deniz canavarı kadar hantal kalıyordu. Kadın ellerini Rob'un bacaklarının arasına uzattı. Rob da kadının bacaklarını okşadı. Su serindi. Nehrin kıyısında iki kez seviştiler. Rob bütün kızgınlığını kadının içine bıraktı. At birkaç adım ötelerinde otlanıyor, Bayan Bufflington ise otların üzerine oturmuş sakin bir şekilde onları izliyordu. Myra'nın göğüsleri küçük ve kalkık, saçları ipek gibi yumuşak ve kahverengiydi. Kadından çok bir genç kız görünümündeydi. Rob onun daha önce erkeklerle birlikte olduğundan emindi.

"Kaç yaşındasın, bebeğim" dedi, laf olsun diye.

"On beş yaşında olduğumu söylüyorlar."

Kız kardeşi Anne Mary ile aynı yaşta olduğunu anladı. Onun da artık büyümüş olduğu ve karşılaşmalar ikisinin de birbirlerini tanımayacakları düşüncesi onu hüzünlendirdi.

Aklına aniden gelen canavarca bir düşünce ile eli ayağı tutuldu.

"Adın hep Myra mıydı?"

Kız bu soru üzerine şaşırarak gülümsedi. "Neden böyle bir şey sordun, kuşkusuz benim adım Myra, Myra Felker idi hep. Başka ne olabilirdi ki?"

“Peki bu çevrede mi doğmuşsun, tatlım?”

“Worcester’deki anneme uğramıştım, sonra burada yaşamaya başladım” dedi kız şaka yaparak.

Rob başını sallayıp kızın elini okşadı.

Ama hâlâ, kasvet verici bir tiksintiyle, olayların akışından dolayı, birgün bilmeden kendi kız kardeşiyle yatmasının olanaksız olmadığını düşündü. O günden sonra kız kardeşi ile aynı yaşta olabilecek genç kadınlarla birlikte olmamaya karar verdi.

Bu ezici düşünceyle, bir tatil gününün neşeli havasından çıktı, elbiselerini topladı.

“Yaa, şimdi gitmemiz mi gerekiyor” dedi kız üzülerек.

“Evet” diye yanıtladı Rob, “St. Ives’e kadar daha epey yolum var.”

St. Ives’de Arthur Giles Rob’u düş kırıklığına uğrattı. Zaten ondan bir beklentisi de olamazdı. Çünkü Benjamin Merlin onun adını baskı altında vermişti. Hekim şişman ve pasaklı bir adamdı. Biraz da kaçık kafalı olduğu anlaşıyordu.

Evi çok kötü kokuyordu. Herhalde, keçi besliyor ve keçileri bir süre de evde tutuyordu.

“İnsanlar ancak bir yerleri kesilip kanatılarak tedavi edilebilirler, genç yabancı. Hiç unutma bunu. Başka yöntemler işe yaramazsa, yapılacak olan, kan akıtarak vücudun temizlenmesidir. Tekrar, tekrar. Orospu çocuklarını ancak bu iyileştirir” dedi Giles, bağırarak. Rob’un sorularına istekle yanıt verdi. Ama kanatmaktan başka tedavi yöntemlerine dair konuşurlarken, Rob’un ihtiyar adama öğreteceği çok şey olduğu ve adamın bundan kazançlı çıkacağı ortaya çıktı. Giles’in hiçbir tıbbi bilgisi yoktu. Bir öğrencisine aktarabileceği hiçbir bilgiye sahip değildi. Hekim Rob’tan kendisine çıraklık yapması önerisinde bulundu, nazikçe reddedilince biraz kızdı. Rob St. Ives’den ayrılırken kendisini iyi hissediyordu. Çünkü bir berber olarak kalmak, böyle bir tıp yaratığı haline gelmekten daha iyiydi.

Bundan sonraki birkaç hafta, hekim olma hayalinden vazgeçmenin kendisi için daha iyi olacağını düşündü. Gösterileri sırasında çok yoruldu, ilaç satışı iyi oldu. Para kesesinin şişkinliği onu se-

vindirdi. Kendisi nasıl Berber'in zenginliğiyle büyüdü ise Bayan Buffington da onun zenginliğiyle büyüyordu. Kedi, artıklardan yiyebileceklerini seçerek yiyor, Rob günbegün onun büyüdüğünü hissediyordu. Artık yeşil gözlü, iri, beyaz ve arsız bir kedi olmuştu. Kendisini bir dişi kaplan gibi hissedip, başka hayvanlarla dövüştüğünü düşünüyordu. Rochester kasabasında Rob'un gösterisi sırasında, bir ara gözden kayboldu. Kampa döndüğünde her tarafı toz toprak içindeydi. Sağ ön ayağında kötü yaralar vardı, sol kulağı ise hiç yok gibiydi. Beyaz tüylerinin üzerinde kırmızımsı mor lekeler vardı.

Kedinin yaralarını temizledi ve sevgilisi imiş gibi okşadı. "Oh, sevgilim. Kavgadan kaçınmasını öğrenmen gerekiyor. Ben de önceleri senin gibiydim. Çünkü kavga bir şey kazandırmaz sana." Biraz süt içirdi sonra kucağına alıp ateşin yanına oturdu.

Kedi, ellerini yaladı, belki parmaklarında bir süt damlası ya da yemek kokusu kaldığından. Fakat Rob kedinin bu davranışını bir yakınlık olarak anladı. Kedinin arkadaşlığından çok memnundu.

"Eğer Müslüman okulunda okumak için oralara gidebilseydim" dedi kediye, "seni arabaya atar, At'ı İran'a yöneltirdim. Hiçbir şey sonunda bizim o putperest topraklara ulaşmamızı engelleyemezdi."

Düşünceye daldı, *Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah İbni Sina*, adı geçti aklından. "Canın cehenneme, Arap" dedi yüksek sesle, sonra yatağına girdi.

Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah İbni Sina, Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah İbni Sina, hecelerini, ezberlediği bir ayını biraz dalga geçer gibi içinden tekrarladı... Bu gizemli heceleri, içindeki huzursuzluk yok oluncaya kadar tekrarladı ve uykuya daldı.

O gece, düşünde iğrenç bir yaşlı şövalye ile dövüştüğünü gördü. Ellerindeki bıçaklarla kıyasıya dövüşüyorlardı. İhtiyar bir ara osurarak onunla alay etti. Siyah zırhının üzerinde paslar ve dikenler vardı. Kafaları birbirine o kadar yakındı ki adamın iri ve sümük sarkan burnunda hafif bir eğrilme olduğunu fark etti. Dehşet verici gözlerine baktı, çok kötü kokan nefesini solumak zorunda kaldı. Çılgınca dövüşüyorlardı. Rob genç ve daha güçlü idi ama bu kara hayaletin bıçağının çok acımasız, zırhının da delinmesi olanaksız

olduğunu biliyordu. Arkalarında şövalyenin kurbanları görülüyordu: annesi, babası, tatlı Samuel, Berber, hatta Incitatus ve ayı Bart-ram. Rob'un öfkesi ona güç veriyordu. Buna karşın, durdurulması olanaksız keskin madenin bedenine girdiğini hissetti.

Uyandığında giysilerinin çığden ıslandığını, vücudunun da düş görürken terlediği için sıırıslıkam olduğunu fark etti. Güneşin altında uzanan Rob'un birkaç adım ötesinde bir ardıç kuşu neşeyle ötüyordu. Düşünün sona erdiğini biliyordu ama kendisi sona ermemişti. Mücadeleden vazgeçemezdi.

Gidenler geri gelmezdi, bu işin kuralı buydu. Ama hayatı, kara şövalye ile dövüşmekten daha iyi bir şekilde nasıl yaşamalıydı? Tıp eğitiminin de, özel bir yolu vardı. Kaybetmiş olduğu ailesinin yerine koyarak sevebileceği bir uğraş olacaktı tıp eğitimi. Bu sırada kedi yanına yaklaşp sivri külağını Rob'un eline dokundurdu, o an tıp eğitimi alma arzusunu mutlaka gerçekleştirmeye karar verdi.

Sorununun çözümü kolay değildi. Northampton'da ve Bedford'da gösteriler yaptı, sonra Hertford'ta. Gittiği her yerde hekimler buldu ve onlarla konuştu. Hepsinin insanları iyileştirme konusundaki toplam bilgilerinin Berber'in bilgisinden daha az olduğunu gördü. Maldon kasabasında hekimler kasaplar kadar kötü ün yapmışlardı. Rob J. bir hekimin evinin nerede olduğunu sorduğunda, konuştuğu kişinin önce benzi atıyor sonra da haç çıkarıyordu.

Bu tür hekimlere çıraklık yapmakta bir yarar yoktu.

Bir ara başka bir Yahudi hekimin kendisini çırak olarak yanına alabileceği fikri geldi aklına. İşçilerin tuğladan bir duvar inşa etmekte oldukları Maldon kasabasının meydanında durdu.

"Buralarda bir Yahudi olup olmadığı hakkında bir fikriniz var mı?"

Adamlardan biri dik dik baktı Rob'a sonra yere tükürüp dönüp gitti.

Meydanda gördüğü başka kişilere de sordu aynı soruyu ama daha iyi bir yanıt alamadı. Sonunda bir kişinin kendisini dikkatle izlediğini fark etti.

"Neden Yahudileri bulmaya çalışıyorsun?"

"Yahudi bir hekim arıyorum."

Adamın, başını sallayarak gülümseyişinden kendisini anlayışla karşıladığını hissetti. “İsa yardımcın olsun. Malmesbury kasabasında Yahudiler var. Orada Adolescentoli adlı bir hekimleri var” dedi.

Maldon’dan Malmesbury’ye gitmek beş gün sürdü. Oxford ve Alveston’a uğrayarak gösteri yapıp ilaç sattı. Rob, Berber’in Adolescentoli’den ünlü bir hekim olarak bahsettiğini hatırlar gibi oldu. Malmesbury’ye umutlu bir şekilde, akşamın gölgeleri küçük ve biçimsiz köyün üzerine düşerken ulaştı. Köyün hanında Rob’a sade fakat cesaret verici bir yemek verildi. Berber olsa, koyunun zamanından önce kesilmiş olduğunu söylerdi. Ama bol miktarda et vardı önünde. Yemekten sonra uyuma odasının bir köşesine yayılmış taze samanlar için istenen ücreti ödedi.

Ertesi sabah kahvaltıda meyhaneciden Malmesbury’de yaşayan Yahudiler hakkında bilgi vermesini istedi.

Adam omuz silktili, sanki, ne söyleyeyim ki, demek istiyordu.

“Merak ediyorum, çünkü kısa süre öncesine kadar bir Yahudiyle tanışmamıştım.”

“Çünkü ülkemizde sayıları çok azdır” dedi meyhaneci. “Kız kardeşimin kocası, kaptanlık yapar ve birçok yere gitmiştir, Fransa’da çok olduklarını söyler. Yahudilerin her ülkede bulunduklarını ve doğuya gittikçe sayılarının arttığını söyler.”

“İsaac Adolescentoli buradaki Yahudilerin arasında mı yaşamakta? Hekimdir.”

Meyhaneci bütün dişleriyle gülümsedi. “Aslında hayır” dedi, “Onlar İsaac Adolescentoli’nin etrafında ve onun tanınmışlığından destek alarak yaşamaktadırlar.”

“O halde, ünlü birisi?”

“Çok değerli bir hekimdir. Çok uzaklardan ona muayene olmaya gelip, bu handa kalırlar” dedi hancı mağrur bir ifadeyle. “Papazlar elbette onun aleyhinde konuşurlar.” Ama bir parmağını bumuna götürüp biraz öne eğildi ve “geçen yıl hastalıktan öleceği zannedilen Başpiskopos Aethelnoth’u tedavi etmesi için Canterbury’ye götürmek üzere iki kez gecenin karanlığında evine geldiler.”

Yahudilerin yaşadığı yeri tarif etti. Rob fazla vakit geçirmeden yola çıktı.

Ormandan ve tarlaların içinden geçti, papazların üzüm topladıkları bağları ve dik bir tepeyi aşarak Malmesbury manastırının gri taş duvarlarının dibine ulaştı. Manastır arazisi ile Yahudilerin evleri arasında bodur ağaçlardan bir koruluk vardı. Bu ağaçlığın ötesinde birbirinin hemen yanı başında inşa edilmiş bir düzine ev gördü. Bunlar Yahudilerin evleri olmalıydı. Karga tipli adamlar görünüyordu evlerin önünde. Bol siyah kaftanları, çan şeklinde deri şapkaları vardı. Kimileri odun kesiyor, kimileri çekiçe tahta çakıyor ve bir baraka yapmaya çalışıyorlardı. Rob, ötekilerden daha büyük olan bir binaya yaklaştı. Binanın geniş bahçesinde bir yerlere bağlanmış atlar ve arabalar görünüyordu.

“Issac Adolescentoli?” Hayvanların yanında dolaşan birkaç çocuğa doğru seslendi.

Çocuklardan biri, “dispanserde” diyerek yanıt verdi. Rob’un ata bol miktarda yem vermesini sağlamak için kendisine attığı parayı sessizce yakaladı.

Ana kapıdan geçip tahta sıralarla dolu geniş bir bekleme odasına girdi. Bankların hepsi hastalarla doluydu. Paravanasının önünde bekleyen hastaları andırıyorlardı. Ama çok daha fazla insan vardı burada. Oturacak boş yer yok gibi geldi önce. Sonra duvarın dibinde bir yer buldu.

Bir adam ikide birde evin öbür tarafına açılan küçük kapıdan çıkıp ilk kanepenin ucunda oturan hastayı alıp götürüyordu. Adamla giden kişinin arkasından her hasta bir sonraki yere geçiyordu. Burada beş hekim olduğu anlaşılıyordu. Dördü gençti. Öbürü ise küçük, süratle hareket eden orta yaşlı bir adamdı. Rob onun Adolescentoli olduğunu tahmin etti.

Uzun süre bekledi. Odadaki kalabalık bir türlü azalmıyordu. Çünkü her seferinde bir kişi bir hekim tarafından bekleme odasının kapısından içeri alınıyor, yeni gelenler ana kapıdan içeri giriyorlardı. Rob orada beklerken bekleyenlerin hastalıklarını tahmin etmekle vakit geçirdi.

Oturduğu kanepede ilk sıraya geldiğinde akşam olmaya bir iki saat kalmıştı. Genç adamlardan biri kapıdan çıktı. “Benimle gelebilirsiniz” dedi. Fransız aksanıyla konuşuyordu.

“Isaac Adolescentoli’yi görmek istiyorum.”

“Adım Moses ben Abraham, ustamız Adolescentoli’nin yardımcısıyım. Sizi muayene edebilirim.”

“Hasta olsaydım beni çok iyi tedavi edebileceğinizden kuşum yok. Ustanızla başka bir konuda görüşmek istiyorum.”

Çırak, başını salladı ve kanepede oturan sonraki kişiye yöneldi.

Bir süre sonra Adolescentoli görüldü, o önde Rob arkada kapıdan geçip dar bir koridora geldiler. Koridordaki yan aralık bir kapıdan, bir ameliyat masasının başında, yanında bazı kaplar ve ameliyat araçları olan bir cerrahla göz göze geldi. Koridordaki yürüyüşleri, içinde küçük bir masa ve iki sandalyeden başka bir eşya olmayan küçük ve çıplak bir odada son buldu. “Sorunun nedir?” dedi Adolescentoli. Rob, hastalığının belirtilerinden bahsedene, heyecanlı bir şekilde tıp eğitimi almak istediğini söyleyince, hekim şaşırıldı.

Koyu tenli güzel yüzlü bir adamdı. Ama hiç gülmüyordu. Rob daha akıllı olsa idi, bu görüşmenin başka bir şekilde sonuçlanacağı kesindi. Ama Rob’un bir sorusuna yanıt vermeden edemedi.

“Uzun süreden beri İngiltere’de mi yaşıyorsun hekim ustam?”

“Neden sordun? Ben bu evde doğdum” dedi Adolescentoli sakın bir ses tonuyla. “İ.S. 70’te, beş genç Yahudi savaş esiri Titus tarafından, Büyük Tapınağın tahrip olmasından sonra, Kudüs’ten Roma’ya getirildiler. Bu beş tutsağa *adolescentoli* dendi. Latince anlamı ‘gençler’dir. Ben bu beş tutsaktan birinin, Joseph Adolescentoli’nin soyundan geliyorum. Joseph, İkinci Roma Lejyonu’na kaydolarak özgürlüğünü elde etmiş. Bu lejyonla birlikte bu adaya gelmiş. O sırada burada kısa boylu koyu renkli kayıkçılar, kendilerini ilk kez Briton olarak adlandıran Kara Silurlar yaşıyormuş. Senin ailen bu kadar uzun zamandan beri İngiliz midir?”

“Bilmiyorum.”

Adolescentoli yumuşak bir sesle, “sen bu dili iyi konuşuyorsun” dedi.

Rob, hekime, Merlin’le tanıştıklarını, onunla sadece tıp eğitimi hakkında konuştuklarını söyledi. “Siz de İsfahan’daki değerli İranlı hekimlerle mi çalıştınız?” diye sordu.

Adolescentoli başını iki yana salladı, hayır anlamında. “Ben Bağdat Üniversitesi’nde okudum. Daha büyük bir kütüphanesi ve fakültesi olan büyük bir tıp okuludur. Kuşkusuz Avicenna yani onların dilinde İbni Sina orada değildi.”

Çırakları hakkında konuştular. Orada Fransa’dan gelmiş üç, Salerno’dan gelmiş bir Yahudi çırağı vardı.

“Çıraklarım, İbni Sina ve başka Arap hekimlerini atlayarak beni seçtiler” dedi mağrur bir tavırla. “Bağdat’taki öğrencilerinki kadar büyük bir kütüphaneleri yok kuşkusuz ama Bald Hekimlik Kitabı var bende. Bu kitapta Trallesli Alexander’ın kullandığı yöntemlere göre hazırlanmış ilaçların listesi bulunmaktadır. Merhemlerin, ağrı lapalarının ve yakuların nasıl yapılabileceği de anlatılır. Bunların büyük bir dikkatle incelenmesi gerekir. Ayrıca Aeginalı Paul’un ve Pliny’nin bazı çalışmalarının da araştırılması gerekir. Yardımcılarım, hacamat, yara dağlama, damarların bıçakla açılması ve kataraktın alınması gibi işlemleri iyi öğrenmek zorundadır.”

Rob, “beni yanınıza çırak olarak almanızı istemek için geldim buraya” dedi. Bunu çok istiyordu. Bir erkeğin çok özlediği bir kadınla karşı karşıya kaldığında ona uzun uzun bakarken hissettiği duygulardan pek de farklı değildi bu isteği.

Adolescentoli başını öne eğdi. “Buraya geliş nedeninin bu olduğunu tahmin etmiştim. Ama seni almayacağım.”

“Sizi ikna edebilir miyim acaba?”

“Hayır. Ya kendine bir Hristiyan hekim bulacaksın ya da berber olarak kalacaksın” dedi Adolescentoli, insafsız olmayan ama kararlı bir ses tonuyla.

Onun da kendisini reddetmesinin nedeni belki Merlin’inkiyle aynı idi. Fakat Rob bunu anlayamayacaktı. Çünkü hekim daha fazla konuşmadı. Ayağa kalkıp kapıya yöneldi. Rob dispanserden çıkarırken de isteksizce selam verdi başıyla.

İki kasaba ötedeki Devizes’te gösteri yaptı, bu işin ustası haline geldikten sonra ilk kez burada toplardan birini elinden düşürdü. İzleyiciler bunu şaka olarak yaptığını sanarak gülüştüler. Sonra da her zamanki gibi ilaç satın aldılar. Paravanoanın arkasına geçtiğinde

hemen hemen kendi yaşımda görünen Bristollü bir genç balıkçı geldi yanına. Genç kan işiyordu ve bir deri bir kemik kalmıştı. Rob'a yakında öleceğini bildiğini söyledi.

"Benim için yapabileceğiniz bir şey var mı?"

"Adınız ne?" diye sordu Rob, sakın bir ses tonuyla.

"Hamer."

"Vücudunuzda ur olduğunu zannediyorum, Hamer. Ama emin değilim bundan. Nasıl tedavi edileceğini ve ağrıların nasıl azaltılacağını bilmiyorum." Berber olsa hemen birkaç şişe ilaç satardı. "Bu sıvı maddeyi başka yerlerde daha ucuza alabilirsin" dedi nedenini kendisi de fark etmeden. Hiçbir hastası ile böyle konuşmamıştı.

Balıkçı teşekkür edip yanından ayrıldı.

Adolescentoli ya da Merlin bu hasta için ne yapılacağını bilirlerdi diye düşündü üzülererek. Korkak orospu çocukları diye düşündü, kana susamış o Kara Şövalye, karşısında kahkahalar atarken kendisine hocalık yapmayı reddetmişlerdi.

O akşam birdenbire fırtına çıktı. Rüzgâr çok sert esiyor, bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Eylülün ikinci günüydü. Yani sonbahar yağmurlarının ilk günleri. Ama gene de iyice ıslandı ve üşüdü. Yakınındaki tek sığınak olan Devizes hanına gitti. Avludaki büyük meşe ağacının sarkmış bir dalına atın dizginlerini bağladı. Hana girince kendisinden önce çok gelen olduğunu gördü. Hiç yer yoktu.

Hanın loş bir köşesinde tacirlerin yiyeceklerini taşımak için kullandıkları bir dengin üzerine kollarını dayayarak yerde oturan yorgunluktan bitap düşmüş bir adam gördü. Malmesbury'ye gitmemiş olsaydı bu adama ikinci kez bakmazdı. Fakat şimdi siyah kafftanından ve sivri uçlu deri şapkasından onun bir Yahudi olduğunu anladı.

"Sevgili İsa'mız da böyle bir gece katledilmişti" dedi yüksek sesle.

Rob, İsa'nın çektiği acıları anlatırken etrafındaki karşılıklı konuşmalar yavaş yavaş azaldı. Çünkü handa kalan yolcular öykü dinleyerek vakit geçirmeyi severlerdi. İsa'nın Yahudilerin Kralı olduğu-

nun nasıl inkâr edildiğinden bahsederken, birisi bir maşrapa su getirdi Rob'a. Köşedeki yorgun adam ise büzülmüş kalmıştı.

Rob, İsa'nın çarpmıha gerilmesiyle ilgili bölüme geldiğinde, handaki Yahudi eşyasını alıp öyle fırtınalı bir gecede sessiz soluksuz hanı terk etmişti. Rob öykü anlatmaya son verip, sıcak köşede bir yer buldu kendine.

Taciri oradan çıkarmış olmaktan özel bir zevk aldı ama Berber'e çişli Özel içirdiğinde hissettikleri bambaşka olmuştu. Hanın bu herkese açık bölmesi ıslak yün giysilerin ve kirli vücutların pis kokusuyla dolmuştu. Midesini bulandırmıştı bu koku. Daha yağmur kesilmeden handan ayrılarak, arabasına, hayvanlarının yanına gitti.

Arabaya binip yakındaki bir ağaçlığa gitti, atı serbest bıraktı. Arabada ateş yakabilecek kadar kuru odun vardı, bir ateş yaktı. Bayan Buffington yavrulayabilecek kadar büyümemişti henüz ama belki de şimdiden dişi kedi kokusu yayıyordu çevresine. Çünkü ateşin oluşturduğu gölgelerin arasında bir erkek kedi acı acı miyavlıyordu. Rob uzaklaştırmak için küçük bir dal parçası fırlattı ona doğru, beyaz kedi ise Rob'a yaklaşıp sürtündü.

"Güzel bir çift oluşturuyoruz" dedi Rob kediye.

Kendisini çırak olarak yanına alacak bir hekimi gerekirse bütün hayatı boyunca aramaya karar verdi.

Yahudilere gelince, sadece ikisi ile görüşmüştü. Kuşkusuz başka Yahudi hekimler de vardı. Kediye dönüp, "eğer Yahudi rolü oynarsam belki de biri beni çırak olarak yanına alır" dedi.

Böylece, sanki düş görüyormuş gibi, anlamsız, fantastik bir konuşma geçti aralarında. Aslında Yahudilerin günlük alışkanlıklarını bir Yahudi hekime kendisinin Yahudi olduğuna inandırabilecek kadar bilmediğinin farkındaydı.

Ama gene de ateşin yanına oturup, alevlere bakarak düşünmeye başladı. Kısa süre sonra kafasında biçimlenmişti ne yapacağı.

Kedi sırtüstü uzanmıştı, bembeyaz tüylü karnı açığa çıkmıştı. "Peki Müslümanları inandıracak kadar Yahudi olamaz mıyım?" diye sordu kendisine ve Tanrı'ya.

Dünyanın en büyük hekimi ile çalışabilecek kadar Yahudi olamaz mıyım?

Bu çok büyük düşünceyle kendinden geçmiş halde, kediye bir kenara fırlattı, kedi arabaya sıçradı. Biraz sonra Rob'un yanına döndü. Rob önce kedinin ağzında tüylü bir hayvan olduğunu düşündü. Sonra bunun Yaşlı İhtiyar'ı oynarken kullandığı takma bıyık olduğunu fark etti. Kedinin ağzından aldı bıyığı. Berber için yaşlı bir ihtiyar olabildi ise neden bir Yahudi olamasındı? Devizes hanındaki taciri ve diğerlerini, taklit edebilirdi.

"Yahudi taklidi yapacağım" diye bağırdı.

İyi ki oralardan biri geçmiyordu. Onun böyle bir kediyle bağıra bağıra konuştuğunu gören biri olsaydı Rob'un dişi şeytanlarla konuşan bir büyücü olduğunu iddia edebilirdi.

Kilise'den korkmuyordu. Kedinin gözlerine bakıp, "o çocuk hırsız papazların üzerine işerim ben" dedi.

Bıyıklarını Yahudiler gibi bırakabilirdi. Bir Yahudi'ninki gibi kendisinin de çükü yok muydu ki?

İnsanlara, Merlin'in çocukları gibi, kendisinin de halkından uzakta yetiştiği için Yahudice ve Yahudilerin adetlerini öğrenemediğini söyleyebilirdi.

İran'a gidecekti!

İbni Sina'nın giysisinin eteğine dokunacaktı!

Çok heyecanlanmış ve dehşete kapılmıştı. Böyle yetişkin bir erkek olarak bütün vücudunu bir titreme aldığı için de utandı. Southwark'ın yakınından ilk kez geçtiğini fark ettiği zaman hissettiklerine benzer şeyler hissediyordu.

Onların her yerde oldukları söylenmişti kendisine. Cehenneme kadar yolları vardı. Yolculuğu sırasında Yahudilerle tanışır, adetlerini öğrenirdi. İsfahan'a ulaştığında Yahudi gibi davranabilecek hale gelirdi. İbni Sina da onu kabul edip Arap okulunun değerli sırlarını kendisine aktarırdı.

İkinci Bölüm

UZUN SEYAHAT

22. İlk Durak

İngiltere’de Fransa’ya en fazla Londra’dan gemi kalkıyordu. Bundan dolayı doğduğu kente doğru yola çıktı. Yol boyunca sık sık bir yerlerde durarak çalıştı. Böyle bir maceraya mümkün olduğu kadar çok altınla çıkmak istiyordu. Londra’ya ulaştığında gemi taşımacılığı mevsimini kaçırmıştı. Thames Nehri’nde çok sayıda demirlemiş gemi direği görünüyordu. Kral Canute aynı soydan geldiği Danimarkalılardan yararlanarak Viking gemilerinden büyük bir filo inşa ettirmişti. Gemiler zincirlenmiş canavarları andırıyordu. Korkunç görünümlü savaş gemilerinin etrafında çeşitli tipte gemiler vardı. Derin denizlerde balık avlamakta kullanılan gemiler çok büyük halatlarla bağlanmışlardı rıhtımlara. Ayrıca zenginlere ait özel kadirgalar, tıknaz yapılı, ağır seyreden ve hububat taşımakta kullanılan gemiler, iki direkli, üçgen yelkenli Latin donanımlı yük taşıma gemileri, İtalya’dan gelmiş çift direkli tekneler ve uzun, tek direkli gemilerle dolmuştu Londra. Bu sonuncular kuzey ülkelerine ait ticaret filolarının ağır taşıma tekneleriydiler. Gemilerden hiçbirinde yük ya da yolcu yoktu. Çünkü soğuk kasırgaların zamanı gelmişti artık. Bundan sonraki altı ay boyunca Kanal’da sabahları genellikle tuzlu don olacaktı. Gemiciler Kuzey Denizi’nin Atlantik Okyanusu ile buluştuğu bölgede yelken açmaya kalkmanın fırtınalı denizde dibi boylamak demek olduğunu biliyorlardı.

Herring’te denizcilerin uğrak yeri olan bir rıhtım meyhanesinde, Rob bir elindeki baharatlı elma şarabı kadehini masaya vurarak, “baharda gemilerin denize açılma mevsimi gelinceye kadar kalabileceğim temiz bir oda arıyorum, böyle bir yer bilen var mı burada?” dedi.

Kısa boylu, iri vücutlu, buldok köpeğine benzeyen bir adam kadehindeki içkiyi bitirdikten sonra başını salladı. "Evet" diye seslendi. "Kardeşim Tom'u, son çıkışında kaybettik. Dul eşi Binnie Ross'un, bakmak zorunda olduğu iki küçük çocuğu var. Uygun bir ücret ödersen seni konuk edebilir."

Rob adama bir içki ismarladıktan sonra birlikte kısa süre yürüdüler ve East Cheap'teki pazar meydanının yakınında bulunan küçük bir eve geldiler. Binnie Ross bir kızdan çok küçük bir fareyi andırıyordu. Küçük, solgun yüzündeki mavi gözlerinden üzüntüsü okunuyordu. Çok küçük ama temiz bir yerdi kendisine gösterilen.

"Bir kedim ve bir de atım var" dedi Rob.

"Oo, kedileri severim" dedi kadın endişeyle. Paraya çok ihtiyacı olduğu besbelliydi.

"Kış süresince atı bir yere bırakman gerekecek" dedi kayın biraderi. "Thames Caddesi'nde Egglestan ahırları var."

Rob başını salladı. "Orayı biliyorum" dedi.

Binnie Rossie, kediye yerden kucağına alıp okşayarak, "bebeği var gibi görünüyor" dedi.

Rob, kedinin düz kamında olağandışı bir yuvarlaklık görememişti. "Nereden biliyorsunuz?" dedi. Hata yaptığını düşünmüştü kadının. "Onun kendisi bebek, daha geçen yaz doğduğunu söylemişlerdi."

Genç kadın omuzlarını silktili.

Kadın haklıydı, çünkü Bayan Buffington'un karnı birkaç hafta sonra daha da büyüyecekti. Kediye hoşuna gidecek yiyecekler aldı. Binnie ve oğluna da yiyecek almayı ihmal etmedi. Kız ise henüz annesinin göğüslerinden süt emecek kadar küçüktü. Rob pazara kadar yürüyüp onlara yiyecek almaktan hoşlanıyordu. Çünkü aç aç uzun süre karnı guruldayarak dolaştıktan sonra güzel şeyler yiyeyebilmenin nasıl bir mucize olduğunu unutmamıştı.

Bebeğin adı Aldyth, henüz iki yaşını doldurmamış olan erkek çocuğun ise Edwin idi. Rob her akşam Binnie'nin ağladığını duyuyordu. Evde geçirdiği gün sayısı on beşi bulmadan, bir gece karanlıkta kadın yatağına geldi. Hiçbir şey söylemeden yatağa uzan-

dı ve narin kollarıyla Rob'un vücudunu sardı. Her şey sessiz sedasız oldu. Meraktan kadının sütünü tattı, hoşuna gitti o tat.

İşleri bitince kadın sessizce kendi yatağına döndü. Ertesi gün yaptıkları hakkında herhangi bir imada bulunmadı ikisi de.

"Kocan nasıl öldü?" diye sordu kadına, o kahvaltı yaptıkları tabakları yıkarken.

"Ah, fırtına. Wulf, -yani, seni buraya getiren kardeşi- denizde kaybolduğunu söyledi. Yüzme bilmiyordu" dedi kadın.

Kadın bir gece daha Rob'la yattı. Azgın bir şekilde sevişti kadın o gece. Sonra kocasının erkek kardeşi, büyük olasılıkla kadınla konuşmak için bütün cesaretini toplamış olarak birgün öğleden sonra eve geldi. Wulf o günden sonra her gün küçük armağanlarla gelmeye başladı. Yeğenleriyle oynuyordu. Ama annelerine de kur yaptığı besbelliydi. Birgün Binnie, Rob'a Wulf ile evleneceklerini söyledi. Bu durum evi, Rob'un bekleme süresini daha rahatlıkla geçirebileceği bir yer haline getirdi.

Dışarıda şiddetli bir tipinin olduğu birgün, Rob, Bayan Buffington'a sap ve samandan güzel bir yatak verdi. Sonuç, kendisinin küçük bir dişi minyatürü, beyaz tüylü bir erkek kedi minyatürü, bir de bunların anne ve babalarına benzetmeye çalıştığı siyah ve beyaz tüylü bir çift kedi yavrusu oldu. Binnie bu dört kedi yavrusuna da hizmet verme önerisinde bulundu. Fakat yavru lar anne sütünden kesilir kesilmez, Rob dört yavruyu bir sepete yan yana koyarak birahaneye götürdü. Her kediyi alana bir içki ısmarladı.

Mart ayında, limandaki en ağır işleri yapan köleler rıhtımlara döndüler. Thames Caddesi'nde insanlar ve yük arabaları uzun kuyruk lar oluşturmuştu. Depolardaki ve gemilerdeki eşyalar taşınıyordu.

Rob gemilerle seyahat eden birçok kişiye durmadan sorular sordu. Seyahatine Calais'den baş lamaya karar verdi. Wulf, "benim gemim oraya gidecek" dedi. Rob'u gemi kızaklarına götürüp *Queen Emma*'yı gösterdi. Adı kadar büyük bir gemi değildi. Çok yüksek bir direği olan eski ve kocaman bir çamaşır teknesini andırıyordu. Liman işçileri Cornwall'daki maden ocaklarından çıkarılmış kalay kütüklerini taşıyorlardı. Wulf Rob'u kaptana götürdü.

Kaptan, yüzü hiç gülmeyen bir Galli idi. Bir yolcu alıp alamayacağı sorulduğunda, başını sallıyor, genellikle makul bulunan bir ücret söylüyordu.

Rob, “bir atım ve bir arabam var” dedi.

Kaptanın kaşları çatıldı. “Onları deniz yoluyla götürmen sana pahalıya patlar. Bazı yolcular hayvanlarını ve arabalarını Kanal’ın bu tarafında satıp öbür tarafta yenilerini satın alıyorlar.”

Rob biraz düşündükten sonra, ne kadar pahalı olursa olsun, taşıma ücretini ödemeye karar verdi. Seyahati sırasında berber-cerrah olarak çalışmayı planlamıştı. At ve kırmızı araba iyi bir donanımdı. Öbür tarafta da kendisini bunlar kadar memnun edecek şeyler bulabileceğini sanmıyordu.

Nisan ayıyla birlikte hava yumuşadı. Nihayet ilk gemiler limandan çıkmaya başladılar. *Queen Emma* Nisan’ın on birinci günü Thames’in çamurlarından demirini çekti. Binnie rıhtımda ağılıyordu. Serin ve yumuşak bir rüzgâr vardı. Rob, Wulf ve öteki yedi denizcinin halatları çekişlerini izledi. Çok büyük bir dikdörtgen yelken tam açılıp rüzgârla dolunca önce bir çatırdadı. Sonra sakın bir şekilde gemiyi akıntı yönünde ilerletmeye başladı. Kocaman gemi Thames Nehri’ni geride bıraktı. Anakara ile Thanet Adası arasındaki dar geçişlerden ağır ağır geçti. Kent sahilini izleyip rüzgârı arkasına alarak inatla Kanal’ın öbür tarafına geçti.

Yeşil sahilin rengi uzaklaştıkça koyulaştı. Bir süre sonra İngiltere mavi bir pus kümesi haline geldi. Mor bir leke gibi görünmeye başladıktan bir süre sonra da deniz tarafından yutuldu. Rob’un iyi şeyler düşünmekten başka çaresi yoktu, çünkü midesi bulanıyordu.

Güvertede önünden geçmekte olan Wulfonun önünde durarak küçümseyici bakışlarla denize tükürdü. “Hava çok iyi, deniz de sakın. Neyin var senin?”

Rob yanıt veremedi. Çünkü güverteyi kirletmemek için iki büküm olmuştu. Rahatsızlığının bir nedeni de ilk kez denize açıldığı için dehşete düşmüş olmasıydı. Ayrıca, Editha Lipton’un kocası ve çocuklarından, Binnie’yi dul bırakan talihsiz Paul Ross’a kadar denizde boğulan insanlarla ilgili çok öykü dinlemişti. Kendisini hasta eden bu zarif denizin ne zaman ne yapacağı belli değildi.

Rob'a dipsiz gibi görünen bu sular belki de bütün uğursuz canavarların yuvasıydı. Yabancı olduğu bu ortama girme gözü pekliğini gösterdiği için pişmanlık duydu. Rüzgâr sertleşti, denizdeki dalgalar büyüdü, durum daha da kötüleşmişti. Bir süre sonra ölecek gibi hissetti kendini. Kendisini kurtaracak birini beklemeye başladı. Wulf, Rob'u arayıp buldu, ekmek ve kızarmış soğuk tuzlu domuz eti verdi yemesi için. Rob, Binnie'nin yatağına gelmiş olduğunu ona itiraf ettiğinden emindi. Ve işte şimdi kocası intikam alıyordu. Ama Wulf'a karşılık verecek gücü yoktu.

Gemi yolculuğu, bir türlü geçmek bilmeyen yedi saat sürdü. Nihayet sislerin arasından kara görününce kendini toparladı. Görüğü şey yavaş yavaş Calais haline geldi.

Wulf, yelken ile uğraşırken aceleyle, "güle güle" diye seslendi Rob'a. At ve araba ile borda iskelesinden aşağıya inip sallanmayan bir zemine ulaştı. Ama henüz burası da tıpkı deniz gibi inip kalkıyordu. Fransa'da toprağın aşağı yukarı inip çıkmayacağını düşünüyordu. Yoksa bu tuhaflığı daha önce mutlaka duyardı. Birkaç dakika yürüdükten sonra toprağın daha sağlam olduğu bir yere geldi. Şimdi nereye gitmeliydi? Hangi yöne gitmesi gerektiği ya da bundan sonra ne yapacağına dair hiçbir fikri yoktu. Burada kullanılan dil de bir tuhaftı. Yakınındaki insanların konuşmaları kulağına tıngırtı gibi geliyordu. Hiçbir şey anlayamıyordu. Sonunda bir yerde durup arabasının üzerine çıktı. Ellerini çırparak, "benim dili mi konuşan bir kimseye ihtiyacım var" diye bağırdı.

İnce ve yorgun yüzlü yaşlı bir adam yaklaştı arabaya. İncecik bacakları, zayıf kemikli yüzünden eşya kaldırıp taşıyabilecek bir kişi olmadığı belli oluyordu. Rob'un benzinin solgun olduğunu fark etti, gözlerini kırparak, "bir şeyler içip rahatlatarak konuşalım mı?" diye sordu. "Elmalı içkiler, mideyi mucizevi bir şekilde rahatlatır." Bu İngilizce sözler, rahatlattı Rob'u.

Rastladıkları ilk birahane de durdular, giriş kapısının hemen yanı başındaki çam ağacından yapılmış kaba saba bir masaya oturdular.

"Adım Charbonneau" dedi Fransız, rıhtımdan gelen dalga sesleri arasında kendi sesinin duyulabileceği bir tonla, "Louis Charbonneau."

“Rob J. Cole.”

Elma brendisi geldi, birbirlerinin sağıklarına kadeh kaldırdılar. Charbonneau haklıydı, içki Rob’un midesini ısıttı ve tekrar yaşayan bir insan haline getirdi. “Sanırım şimdi bir şeyler yiyebilirim” dedi, merakla.

Bu sorudan memnun olan Charbonneau yiyecek bir şeyler söyledi garson kıza. İyi pişmiş bir ekmek, bir tabağın içinde küçük yeşil zeytinler ve Berber’in de hoşuna gidebilecek keçi peyniri geldi masalarına.

“Neden birine ihtiyacım olduğunu görüyorsunuz” dedi Rob hayıflanarak, “yiyecek bile isteyemiyorum.”

Charbonneau gülümsedi. “Hayatım boyunca denizcilik yaptım. İlk gemim Londra’ya geldiğinde henüz bir çocuktum. Kendi dilimi konuşan birini özlediğimi çok iyi hatırlıyorum.” Söylediğine göre karadaki zamanın yarısı Kanal’ın öbür tarafında İngilizce konuşulan yerde geçmişti.

“Ben berber-cerrahım, İran’a gidiyorum. Nadir ilaçlardan ve iyileştirici otlardan alıp İngiltere’ye göndereceğim.” İnsanlara yolculuğunun nedenini böyle açıklamaya karar vermişti. Çünkü İsfahan’a gidişinin asıl nedeni Kilise tarafından suç olarak kabul edilirdi.

Charbonneau kaşlarını kaldırdı. “Uzun bir yol.”

Rob başını salladı. “Bir rehber ihtiyacım var, bana tercümanlık da yapması gerekiyor. Böylece gösteriler yapıp, ilaç satarım. Gezdiğimiz yerlerdeki hastaları iyileştiririm. İyi bir ücret de veririm.”

Charbonneau tabaktan bir zeytin alıp güneşin ısıttığı masanın üzerine koydu. “Fransa” dedi. Bir tane daha aldı. “Saksonların hakim olduğu beş Almanya dükalığı.” Bir tane daha ve tekrar bir tane daha zeytin alıp masanın üzerine koydu. Masanın üzerinde yedi zeytin bir hat üzerinde duruyordu şimdi. “Bohemya” dedi, üçüncü zeytini göstererek, “Slavların ve Çeklerin yaşadığı bölge. Bundan sonra Macarların bölgesi gelir. Vahşi barbar atlılarla dolu Hristiyan bir ülkedir. Sonra Balkanlar var. Yüksek sert dağlar ve uzun boylu sert insanların yaşadığı bir yer. Ve Trakya, Avrupa’nın sınırı olduğu ve Konstantinopol’ün orada olduğundan başka hakkında bir şey bilmiyorum. Nihayet İran, senin gitmek istediğin yer.”

Düşünceli bir ifadeyle Rob'un gözlerine baktı. "Ben Fransa ile Almanların toprakları arasındaki sınır bölgesindeki bir kentte doğdum. Bu bölgenin Töton dilini çocukluğumdan beri konuşuyorum. Bundan dolayı benimle çalış, sana eşlik ederim, bir yere kadar." Zeytinlerle çizdiği hattaki ilk iki zeytini alıp ağzına attı. "Önümüzdeki kış Metz'e dönmem gerekiyor, o zaman senden ayrılıyorum."

"Tamam" dedi Rob derin bir nefes alarak.

Sonra Charbonneau kendisine bakıp bütün dişleriyle gülerken birer brendi daha söyledi. Rob ise ciddi bir yüz ifadesiyle çizginin üzerinde kalan diğer zeytinleri, yani yolunun üzerinde geriye kalan beş zeytini yedi.

23. Garip bir Ülkede Yabancı

Franra, İngiltere gibi yemyeşil değildi ama daha güneşli bir ülkeydi. Gökyüzü daha yüksekte gibi görünüyordu. Fransa'da gökyüzü koyu mavi idi. Toprak İngiltere'deki gibi ormanlarla kaplıydı. Çiftlikler çok güzeldi burada. İngiltere'nin kırlarında görmeye alıştıklarına benzeyen koyu renkli taştan yapılmış kaleler bu ülkede de her yer görölüyordu. Ama bazı lordlar, İngiltere'dekinden farklı olarak büyük ahşap malikanelerde yaşıyorlardı. Çayırarda sığırlar vardı. Köylüler buğday tohumu serpiştiriyorlardı tarlalara.

Rob bazı olağanüstü şeyler bile görmüştü daha şimdiden. "Bazı çiftlik binalarınızın çatısı yok" dedi birdenbire.

"Burada İngiltere'deki kadar yağmur yağmaz" dedi Charbonneau. "Bazı çiftlik sahipleri hububatı üstü açık ambarlarda harmanlarlar."

Charbonneau'nun iri yapılı, sakin, beyaza yakın açık gri renkli bir atı vardı. Adaleleri kuvvetli ve bakımlı bir attı. Her akşam atına dikkatle bakıyor, kılıcını ve bıçağını temizleyip parlatıyordu. Charbonneau, kamp kurduklarında ve yolda iyi bir arkadaşı.

Bütün çiftliklerde meyve bahçeleri vardı. Yeni açmış çiçekleriyle muhteşem bahçelerdi bunlar. Rob, bazı çiftliklerde durup içki bulmaya çalıştı. Meteglin bulamadı ama tadı Calais'de hoşuna gitmiş olan içkiye benzeyen elma brendisinden bir fıçı satın aldı. Bu içkiyle çok iyi Özel yapılabileceğini fark etti.

Her yerde olduğu gibi burada da en iyi yollar Romalılar tarafından ordularının daha rahat yürüyebilmesi için çok eskiden yapılmışlardı. Romalılar, mızrak gibi dümdüz ve geniş yollar yapmışlardı. Charbonneau bu yollardan çok memnun olduğunu söyledi ve "her yerde bu yollar var. Bütün dünyayı çevreler bunlar. Romalıların yaptığı yolların hepsi Roma'ya çıkar" dedi.

Bununla birlikte Rob, Caudry adlı köyün yönünü gösteren işaretin bulunduğu noktada At'ı Roma yolundan çıkardı. Charbonneau itiraz etti.

"Tehlikeli, ormandan geçer bu yol."

“İşimi yapabilmek için bu yollardan geçmem gerekiyor. Küçük köylere ancak bu yollardan gidilebiliyor. Boynuzumu çalarım. Her zaman yaptığım gibi.”

Charbonneau, nasıl istersen öyle olsun dercesine omuz silkti.

Caudry'deki evlerin üst tarafları koni biçimindeydi. Çatıları çalı çırpıdan ya da saz ve saman karışımındandı. Kadınlar evlerinin önünde yemek pişiriyorlardı. Evlerin çoğunda üzeri tahta ile kaplanmış masalar vardı. Bu evlerdeki ocağın hemen yanı başında peykeler bulunmaktaydı. Üzerlerinde genç ağaçların dallarından yapılan dört direğin üzerine yerleştirilmiş güneşlikler vardı. Bir İngiliz köyünden oldukça farklıydı burası. Buna karşın Rob İngiltere'deymiş gibi her zaman yaptığı şeyleri burada da yapmaya başladı.

Charbonneau'ya davulu verip çalmasını söyledi. Fransız gülümseyerek baktı Rob'a önce. Ama At davulun sesini duyduktan sonra ön ayaklarını havaya kaldırmaya başlayınca hoşuna gitti yaptığı.

Rob “gösteri bugün, gösteril!” diye bağırdı.

Charbonneau, ne yapmak istediğini hemen anladı ve bundan sonra Rob ne söylerse Fransızca'ya çevirmeye başladı.

Rob, Fransa'daki gösterisinin komik bir deneme olduğunu düşündü. İzleyiciler aynı öykülere gülüyorlardı ama öykülerin farklı yerlerinde. Herhalde çevirinin tamamlanmasını bekliyorlardı. Charbonneau, Rob hokkabazlık yaparken onu şaşkınlıkla izledi. İlginç yorumlar yaparak kalabalığı etkiledi. Rob büyük alkış topladı.

Bu arada bol miktarda Özel İlaç sattılar.

Charbonneau o gece kamp ateşinin başında Rob'dan hokkabazlık yapmasını istedi ısrarla ama Rob kabul etmedi bunu. “Daha çok izleyeceksin beni, merak etme.”

“Şaşırtıcı bir şey bu. Bunu çocukluğundan beri yaptığını söylemişti değil mi?”

“Evet” dedi ve Berber'in babasının ölümünden sonra kendisini yanına aldığını söyledi.

Charbonneau başını salladı. “Şanslıymışsın. Babam ben on iki yaşındayken öldü. Kardeşim Etienne ve ben bir korsan gemisine

verildik ayak işlerine koşturmamız için” dedi. Derin bir nefes aldıktan sonra, “çok zor yıllar geçirdik dostum” dedi.

“Yanılmıyorsam ilk kez Londra’ya gitmiştin gemiyle.”

“İlk kez bir ticaret gemisiyle denize açıldım. On yedi yaşımdaydım o zaman. Ondan önceki beş yıl korsanlarla çıktım denize.”

“Babam, İngiltere’nin istilacılara karşı savunulmasına üç kez katıldı. İki kez Danimarkalılar Londra’yı ele geçirdiklerinde, bir kez de korsanlar Rochester’a saldırdıklarında” dedi Rob alçak sesle.

“Benim korsanlarım Londra’ya saldırmadılar. Bir kez Romney’de karaya çıktık, iki evi yakıp bir inek aldık. Sonra da ineği kesip yedik.”

Birbirinin gözlerine baktılar.

“Kötü adamlardı. Hayatta kalmak için onlarla çalışmak zorundaydım.”

Rob başını salladı onaylayarak. “Ya Etienne? Ona ne oldu?”

“Biraz büyüyünce yanlarından kaçtı, kasabamıza döndü. Bir fırıncının yanında çıraklık yapmaya başlamış. Artık yaşlı bir adam oldu. Çok güzel ekmekler yapıyor şimdi.”

Rob gülümseyerek, iyi geceler diledi.

İki-üç günde bir farklı bir köy meydanına uğruyor, gösteri yapıyorlardı. Açık saçık şarkılar, övgü alan portler, likörlü tedaviler. Charbonneau önce Rob’un berber-cerrahlık işine hasta çekmek amacıyla çeviri yapıyordu. Bir süre sonra Fransız buna o kadar alıştı ki, kendi etrafında da bir kalabalık toplamaya başladı. Rob çok çalışıyordu. Yabancı ülkelerde paranın iyi bir korunma aracı olduğunu bildiği için para kesesini doldurmaya gayret ediyordu.

Haziran sıcak ve yağmursuz geçiyordu. Fransa’yı temsil eden zeytin tanesinden küçük parçalar koparmışlardı artık. Fransa’nın kuzeydeki ucuna geçiyorlardı. Yaz başlangıcında ise Almanya sınırına çok yaklaşmışlardı artık.

“Strasbourg’a yaklaşıyoruz” dedi Charbonneau bir sabah Rob’a.

“Yakınlarını görmek istiyorsan oraya gidebiliriz.”

“Bu bize iki gün kaybettirir” dedi Charbonneau, vicdanlı davranarak. Rob ise gülümseyip omuzlarını silkti, fark etmez dercesine.

Çünkü yaşlı Fransız gibi kendisi de benzer bir durumla karşı karşıya kalmıştı.

Çok güzel bir kentti. Zanaatkârlar büyük bir katedral inşa etmekle uğraşıyorlardı. Katedral bu haliyle bile, Strasbourg'un geniş caddeleri ve zarif evleriyle o genel görünümünü geride bırakabilecek bir yapı olacağı izlenimini veriyordu. Dosdoğru fırına gittiler. Rahat davranışlı Etienne Charbonneau una bulanmış elleriyle kardeşini kucakladı.

Kente geldikleri bilgisi ailenin istihbarat sistemi içinde süratle yayıldı. O akşam Etienne'in iki yakışıklı oğlu, kara gözlü üç kızı ve kızların çocukları ve kocaları gelişlerini kutlamak üzere eve geldiler. Charlotte adındaki en küçük kız, evli değildi. Babasıyla birlikte evde oturuyordu. Charlotte güzel bir yemek hazırladı. Havuç ve erikle pişirilmiş üç kaz. Yemekte iki tür taze ekmek vardı. Etienne'in Köpek Ekmeği dediği yuvarlak somun, adına karşın çok lezzetliydi. Aynı aynı buğday ve arpa tabakaları vardı ekmekte. Etienne, "pahalı değil, yoksulların ekmeği bu" dedi, sonra da Rob'a, birkaç değişik tahıl türünden elde edilmiş hamurdan yapılan ve daha pahalı olan ekmeğin de tadına bakmasını söyledi. Rob en çok Köpek Ekmeği'nden hoşlandı.

Hoş bir akşamdı. Hem Louis hem de Etienne bu aile şamatasını Rob'a çeviriyorlardı. Çocuklar dansediyor, kadınlar şarkı söylüyorlardı. Rob yemeğe karşılık olarak hokkabazlık yaptı. Etienne kaval çaldı. Bu işi de ekmekleri kadar güzel yapıyordu. Aile evden ayrılırken hepsi tek tek iki yolcuyu öptü. Charlotte Rob'u hararetle öperken, yeni gelişmiş göğüsleri görünüyordu. İri sıcak bakışlarıyla Rob'u arzuladığını belli etti hiç çekinmeden. O akşam yatağında uzanırken, böyle bir ailenin içinde, böyle çok hoş bir ortamda yaşamaya başlasa hayatın kendisi için ne kadar güzel olabileceğini düşündü.

Gecenin ortasında kalktı yataktan.

"Bir şey mi var?" dedi Etienne alçak sesle. Fırıncı karanlıkta kızına yakın bir yere ilişmişti.

"Çişim geldi."

"Ben de seninle geleyim" dedi Etienne. İkisi birlikte dışarı çıktı-

lar, ahırın bir kenarına birlikte işediler. Rob samandan yapılmış yatağına döndüğünde, Etienne'in sandalyeye oturup Charlotte'a şöyle bir baktığını gördü.

Sabah olunca fırıncı Rob'a büyük yuvarlak fırınlarını gösterdi. Bir çuval dolusu iki kez pişirilmiş Köpek Ekmeği verdi. Ekmekler çok sertti. Koyun çörekleri gibi bayatlamayan cinsten bir ekmekti bunlar.

Strasbourg'lular o gün ekmeklerini almak için herhalde biraz beklemek zorunda kalmışlardır. Etienne fırını kapatıp bir süre onlarla birlikte geldi. Roma yolu onları Etienne'in evinden uzak olmayan bir mesafede Ren Nehri'yle buluşturdu. Bundan sonra nehrin kıyısından birkaç kilometre daha gittikten sonra yatağın sığılaştığı bir yere geldiler. İki kardeş eyerlerinin üzerinden eğilerek öpüştüler. Sonra Etienne "Tanrı seninle olsun" dedi Rob'a, atını döndürüp geldikleri yöne doğru sürdü. Araba suları yara yara nehrin karşı kıyısına geçmeye başladı. Nehrin girdaplı suları soğuktu. Bahar sellerinin kahverengileştirdiği suyun rengi henüz değişmemişti. Karşı kıyıdaki patika dikti, At arabayı Tötonların ülkesine götürmek için çok uğraşacaktı.

Bir süre sonra dağlara çıktılar, ladin ve köknar ağaçlarının bulunduğu yüksek bir ormanın içinden geçtiler. Charbonneau sessizleşmişti. Rob bunu ailesinden ayrılmak zorunda kalmış olmasına bağladı. Ama tam bu sırada Fransız yere tükürerek, "Almanlardan da onların ülkelerinde bulunmaktan da hoşlanmıyorum" dedi.

"Ama bir Fransız için bu ülkeye mümkün olan en yakın bölgede doğmuşsun."

Charbonneau'nun suratı asıldı. "İnsan bir deniz kenarında yaşamaktan hoşlanır ama gene de köpek balıklarını sevmez" dedi.

Rob ise güzel bir ülkede olduklarını düşündü. Hava serindi ama hoştu. Dağdan uzun bir yol izleyerek aşağıya indiler. Düzliğe vardıklarında, birkaç erkek ve kadının vadideki buğdayları kesip havaya fırlattıklarını ve bazılarının da hayvanlar için yem topladıklarını gördüler. Tıpkı İngiltere'deki gibi. Başka bir dağa tırmandılar, küçük yüksek çayırlardan geçtiler. Birkaç çocuk aşağıdaki

çiftliklere ait sığır ve keçileri otlatıyorlardı. Artık iyice yükselmişlerdi. Aşağıda koyu gri taştan yapılmış büyük bir kale gördüler. Kalenin yakınındaki etrafı çevrilmiş bir alanda birkaç atlının uçları bezlerle kaplanmış mızraklarla dövüştüklerini gördüler.

Charbonneau bir kez daha yere tükürdü. "Korkunç bir adamın kalesidir bu. Bu bölgenin kontunun. Adı Adil Kont Sigdorff."

"Adil mi? Korkunç bir adamın böyle adı olur mu?"

"Artık yaşlandı" dedi Charbonneau. "Gençliğinde Bamberg'e saldırıp iki yüz kişiyi tutsak almış. Tutsaklardan yüzünün sol elini, yüzünün de sağ elini kestirmiş. Bu adı öyle almış."

Kaleden görünmeyecek bir noktaya ulaşıncaya kadar hafif dört-nal gittiler.

Öğlen olmadan önce Roma yolunun üzerinde Entburg köyüne giden yolu gösteren işarete ulaştılar. Oraya da gidip bir gösteri yapmaya karar verdiler. Dolambaçlı bir yolda birkaç dakika gitmişlerdi ki, bir virajda bir adamın yollarını kestiğini gördüler. Gözleri sulanmış sıska bir at da yanında yere otumuştı. Kafası saçsız, kısa boynunda kat kat et birikmiş bir adamdı. Sert bakışlı, güçlü kuvvetli görünen adamın elbisesi elde dokunmuş kumaştandı. İlk gördüğünde Berber de böyle idi. Arabayı yanından geçirmek mümkün değildi. Ama adamın silahları kınlarında duruyordu. Rob dizginleri kendine doğru çekti, adamla karşılıklı bakışmaya başladılar.

Kel adam bir şeyler söyledi.

"Likörün olup olmadığını öğrenmek istiyor" dedi Charbonneau.

"Olmadığını söyle."

"Bu orospu çocuğu yalnız değildir" dedi Charbonneau ses tonunu değiştirmeden. Bu sırada Rob iki atlının ağaçların arkasından ön tarafa çıktıklarını gördü. Adamlardan genç olanı bir katıra binmişti. Katırıyla şişman adamın yanına gelince, Rob yüz hatlarındaki benzerlikten, baba oğul olduklarını tahmin etti.

Üçüncü adam ise yük atına banzeyen çok iri ve hantal bir ata binmişti. Arabanın tam arkasını tuttu, geri dönüp kaçmalarını engellemek amacıyla. Herhalde otuz yaşlarındaydı. Kısa boylu, yoksul görünümlü biriydi. Sol kulağı, Bayan Buffington gibi yoktu.

Yeni gelenlerin her ikisinin de ellerinde kılıçlar vardı. Şişman adam Charbonneau'ya yüksek sesle bir şeyler söyledi.

“Árabadan inip giysilerini çıkarmanı söylüyor. Bunu yaparsan, seni öldüreceklerini bil” dedi Charbonneau. “Giysilerin kıymetli olduğu için kanla kirletmek istemiyorlar.”

Rob Charbonneau'nun bıçağını nasıl çıkarıp fırlattığını fark edemedi. Yaşlı adam bıçağı o kadar hızlı ve sert bir şekilde fırlatmıştı ki daha önce talim yaptığı belliydi. Bıçak, elinde kılıç olan genç adamın göğsüne saplandı.

Rob da bu arada hemen arabanın koltuğundan aşağıya atladı. Şişman adamın gözlerinden ne kadar şaşırdığı belli oluyordu. Ama yüzündeki gülümseme henüz tamamen kaybolmamıştı.

Tek bir adımla adamın atının arkasına geçti. Çevik bir hareketle adamı eğerinin üzerinden aşağıya çekti. İkisi de yere düştü. Şimdi yerde yuvarlanıyorlar ve elverişli anı yakalayarak yaralayıcı hamle-yi yapmaya çalışıyorlardı. Sonunda Rob sol kolunu adamın arkasından çenesinin altına geçirmeyi başardı. Ama adam kasıklarına sert darbeler vurmaya başlamıştı. Bunun üzerine kıvrılıp adamın darbelerinden kurtulmak istedi ama bu sefer de ayağına geldi bu çok sert darbeler. O kadar sert yumruklardı ki bunlar Rob'un ayağı sanki felç olmuştu.

Daha önce hep içkiliyken ya da öfkeden yarı çılgın haldeyken kavga etmişti. Şimdi akli başındaydı, tek bir soğuk ve somut düşünceye kilitlendi aklı.

Öldür onu.

Acıdan gözlerinden yaşlar boşanırken serbest olan eliyle adamın sol bileğinden tutup geriye çekti, adamı boğmaya ya da boy-nunu kırmaya çalışıyordu.

Sonra elini alına götürüp kafasını geriye, boyun kemiği kırılın-caya kadar çekmeye çalıştı.

Dur! diye yalvardı adam.

Ama adamın boynu kısa ve kalındı. Yağlı etlerle kaplıydı ve adaleliydi.

Uzun siyah tımaklı bir el yüzüne doğru uzandı. Kafasını biraz serbest bıraktı ama bu kez adamın eli yüzünü tımaladı, yüzü kanadı.

İkisi de yorgunluktan nefes nefese kalmışlardı. Vücutları birbirine yapışık halde, hararetle sevişen aşıklar gibi güçlü darbeler vuruyorlardı karşılıklı.

El geri çekildi. Adam bu kez daha yükseğe çıkarabilmişti ellerini, Rob'un gözlerine bastırmaya başladı parmaklarını. Parmaklar gözlerini neredeyse oyacaktı. Rob haykırdı acıdan.

Charbonneau o sırada yanlarında belirti. Adamın kaburga kemiklerinin arasında bir boşluk bularak kılıcının ucunu oraya soktu soğukkanlılıkla. Sonra da sapına kadar sapladı.

Kel adamdan, bir kadınla sevişirken tatmin olmuş gibi bir nefes çıktı, elleri çözüldü, hareketsizleşti ve ağır vücudu yere düştü. Rob adamın pis kokusunu ilk kez hissetti.

Hemen adamdan uzaklaşıp, ayağa kalktı, kanlar içindeki yüzünü sildi.

Genç olan, katırdan aşağıya sarkmış, kirli çıplak ayaklarına üzeninin ipleri dolanmıştı. Charbonneau gencin göğsüne saplanmış bıçağı çıkardı ve temizledi. Ayaklara dolanmış ipi çözdü, vücudu yere indirdi.

Rob, şaşkınlıktan soluğu kesilmiş durumda "üçüncü herif nerede?" diye sordu. Sesinin titremesini engelleyemiyordu.

Charbonneau yere tükürdü. "Güzel bir şekilde ölemeyeceğini anlar anlamaz sıvıştı o."

"Destek almak için Adil Kont'a gitmiş olabilir mi?"

Charbonneau omuzlarını silkti. "Bunlar gırtlak kesen boktan adamlar, Kont'un adamları değiller." Cesetlere göz attı. Sanki aynı şeyi daha önce de yapmış gibiydi. Kelin boynunda içinde para olan bir kese vardı. Gencin üstünde ise para yoktu, boynunda kirli bir haç vardı. Silahları pek iyi değildi, Charbonneau gene de onları arabaya attı.

Eşkiyaları toz toprak içinde bırakıp oradan ayrıldılar. Şişman adamın yüzü kendi kanının üzerinde hareketsiz duruyordu. Charbonneau katırı arabanın arkasına bağladı, sıska atı yedeklerine alıp Roma yoluna döndüler.

24. Garip Lisanlar

Rob Charbonneau'ya bıçak atmasını nerede öğrendiğini sordu. Yaşlı Fransız gençliğinde korsanların öğrettiğini söyledi. "Bıçak atmak, lanet olası Danimarkalılarla savaşıp gemilerine el koyarken işimize yarayan bir el becerisiydi..." Bir an tereddüt etti. "Lanet olası İngilizlerle savaşıp, gemilerine el koyarken de" dedi şeytani bakışlarla. Fakat o sırada eskide kalmış ulusal çatışmalarından rahatsızlık duymadıkları gibi arkadaşlıklarının çok değerli olduğundan da hiçbir kuşkuya düşmediler. Birbirlerine bakıp gülümsediler.

"Bana öğretir misin?"

"Sen de bana hokkabazlığı öğretirsen" dedi Charbonneau. Rob tereddüt etmeden kabul etti bu öneriyi. Aslında bu pazarlık tek taraflıydı. Çünkü Charbonneau'nun yaşı, değişik ve güç bir el becerisini öğrenmek için ilerlemişti artık. Birlikte geçirdikleri kısa süre içinde Fransız sadece iki topu havaya atıp tutmasını öğrenebildi. Fakat topları havaya atıp tutmaktan çok hoşlandı.

Rob ise gençliğin üstünlüğüne sahipti. Yıllarca süren hokkabazlığı ona çevik ve güçlü bilekler kazandırmıştı. Gözleri keskinleşmiş, denge ve zamanlama duygusu gelişmişti.

"Özel bir bıçak gerekir bunun için. Senin bıçağının madeni iyi. Ama bunu atmaya başlarsan kısa süre sonra kırılır. Sapı da kırılabilir. Çünkü bıçak kabzası ağırlık ve denge merkezidir. Atılan bıçakların madeni kısmı daha ağırdır. Bundan dolayı, süratli bir bilek hareketiyle fırlatılan bıçağın ucu önde olarak hedefine ulaşır."

Rob'un Charbonneau'nun bıçağını atmaya öğrenmesi fazla zamanını almadı. Önce bıçağın keskin kenarını tanıdı. Hedef aldığı noktaya isabet ettirmek pek kolay olmuyordu. Ama talim yaparak buna alıştı. Fırsat buldukça bıçağı geniş gövdeli ağaçlara atmaya başladı.

Çeşitli diller konuşan insanlara rastladıkları Roma yolunu izliyorlardı. Bir kez bir Fransız kardinalin grubu onları Roma yolunun dışına çıkmak zorunda bıraktı. Başpapazın etrafında iki yüz atlı asker ve yüz elli hizmetkâr vardı. Ayakkabıları ve şapkası kırmızı idi.

Tertemiz olması gereken gri renkli cüppesi tozlu yolda iyice kirlenmişti. Hacılar her zamanki gibi Kudüs yönünde tek başlarına ya küçük veya büyük gruplar halinde ilerliyorlardı. Bazı grupların önünde daha önce Kudüs'e kutsal yolculuklarını yapmış oldukları için haç şeklinde çatılmış iki palmiye yaprağı takmış Hristiyanlar yürüyerek gidiyorlardı. Silahlı şövalye grupları atlarının üzerinde zaman zaman birilerine bağırarak ya da seslenerek onlara eşlik ediyorlardı. Şövalyeler her an kavga etmeye hazır gibiydiler. İhtişam, ganimet ve zulüm peşinde koşuyorlardı. Kıldan gömlekler giymiş bazı dinsel fanatikler, Tanrı'ya ve azizlere verdikleri sözleri yerine getirebilmek için dört ayak yerlerde sürünerek ilerliyorlardı. Bunların elleri ve ayakları kan içindeydi. Ellerini bile kaldıracak hal-leri kalmamış bu savunmasız insanlar kolay av durumundaydılar. Yollar haydutlarla doluydu. Görevlilerin yasal düzenlemeleri ise ancak adet yerini bulsun diye yapıliyordu. Suç işlerken yakalanan bir hırsız veya soyguncu, hemen oracıkta sorgusuz sualsiz öldürölüyordu.

Rob silahlarını her an kullanmaya hazır halde tutuyordu. Kulaklarından birini kaybetmiş bir adamın, bir saldırgan grubun başında kendilerinden öç almak için her an saldırbileceğini düşünüyordu. İri yapısı, kırık burnu ve yüzündeki yaralar güçlü kuvvetli ve korkulacak bir insan görüntüsü veriyordu ona ama kendisini en iyi koruyan, İngilizce bildiği için tuttuğu çelimsiz görünümlü yaşlı adam olduğunu gülümseyerek hatırladı.

Augsburg'da yiyecek satın aldılar. Augsburg, Roma İmparatoru Augustus tarafından İ.Ö. 12 yılında kurulmuş kalabalık bir ticaret merkeziydi. Ayrıca Almanya ile İtalya arasında yapılan ticaretin de merkezi durumundaydı. Ticaretle uğraşan çok kalabalık bir yerd-i. Charbonneau İtalyan tacirleri gösterdi Rob'a. İtalyan tacirleri oldukları, uçları yukarıya doğru kıvrık pahalı ayakkabılarından belliydi. Rob zaman zaman birçok Yahudi görmüştü daha önce. Fakat Augsburg pazarında daha çok Yahudi vardı. Siyah kaftanlarından ve dar siperlikli, çan şeklindeki deri şapkalarından onları ilk bakışta tanımıştı.

Rob Augsburg'ta bir gösteri yaptı. Ama burada daha önce uğ-

radiği yerlerdeki kadar ilaç satamadı. Bunun nedeni belki de Charbonneau'nun, art damaktan konuşulan Frankların dilini iyi çevirememesiydi.

Ama fark etmezdi. Nasıl olsa para kesesi şişmişti. Ayrıca, Charbonneau, ona on gün sonra Salzburg'a vardıklarında burada yapacakları gösterinin beraber yaptıkları son gösteri olacağını söylemişti.

"Üç gün sonra Tuna Nehri'ne ulaşacağız. Orada senden ayrılıp Fransa'ya döneceğim."

Rob başını salladı.

"Tuna Nehri'ni geçtikten sonra sana yararım olmaz. Çünkü orada Bohemya var. Bohemyalıların dili bana da yabancıdır."

"Çeviri yapsan da yapmasan da benimle gelersen memnun olurum" dedi Rob.

Charbonneau gülümseyerek başını iki yana salladı. "Artık evime dönmeliyim, bu kez orada kalmak üzere gidiyorum."

O gece kaldıkları handa o yörenin yiyecekleriyle bir veda yemeği yediler. Yemekte domuz yağıyla hafif ateşte pişirilmiş tütsülenmiş et, salamurada tutulmuş lahana ve ekmek vardı. Yemeği pek beğenmediler, üstüne biraz sert kırmızı şarap içtiler. Charbonneau'ya cömertçe bir ücret ödedi Rob.

Charbonneau, Rob'a son düşündürücü tavsiyesini yaptı. "Önünde tehlikeli bir bölge var. Bohemya'da vahşi haydutlarla yerel toprak beylerinin hizmetkârları arasında pek bir fark olmadığı söylenir. Böyle bir bölgeden zarar görmeden geçebilmen için birilerinin sana eşlik etmesi gerekir."

Rob, birkaç güçlü kuvvetli adam bulmaya çalışacağına dair söz verdi.

Tuna'yı görünce, sandıklarından daha büyük olduğunu fark ettiler. Suyu hızlı ve düzenli akıyordu. Onun derin ve tehlikeli olduğunu biliyordu Rob. Charbonneau, daha önce söylediğinden bir gün daha fazla kaldı onunla. Tuna boyundaki vahşi ve yeni yerleşilmiş Linz köyüne kadar birlikte gittiler. Tuna'nın oldukça genişlediği Linz'de iri ve kaba tomruklardan yapılmış bir sal ile yolcularla eşyaları nehrin daha sakin olan bu kısmında karşıya geçiriliyordu.

“Eh, haydi artık” dedi Fransız.

“Belki birgün tekrar karşılaşırız” dedi Rob.

“Sanmıyorum.”

Kucaklaştılar.

“Sonsuza kadar yaşa Rob J. Cole.”

“Sonsuza kadar yaşa, Louis Charbonneau.”

Fransız, kahverengi atı arkasına bağlamış olarak oradan uzaklaşırken, Rob da salla karşıya geçişini ayarlamak için arabadan aşağıya indi. Salcı asık suratlı bir insan azmanıydı. Çok kötü soğuk almıştı, sümüğünün üst dudağından aşağı akmasını sürekli olarak diliyle engelliyordu. Ücret konusunu çözümlemek zor oldu. Çünkü Rob Bohemyaca bilmiyordu. Sonunda bir ücret ödedi. Fazla ödediğini tahmin ediyordu. Bir süre el kol hareketleriyle ve bazı seslerle pazarlık yaptıktan sonra arabaya döndü. Charbonneau artık gözden kaybolmuştu.

Bohemya’daki yolculuğunun üçüncü gününde sağlıklı görünümlü beş şişman Almanla karşılaştı. Almanlara onlarla birlikte yolculuk yapmak istediği fikrini aktarmaya çalıştı. Nazik davrandı onlara. Altın vereceğini ve sıkıcı kamp kurma işlerini de kendisinin yapacağını anlatmaya çalıştı. Gelgelelim beş adamdan hiçbirinde bir gülümseme görmedi. Önünde sadece elleri kılıçlarının kabzalarında beş adam duruyordu.

“Aptallar” diye söylendi kendi kendine sonunda. Ama onların suçu yoktu. Onlar zaten güçlüydüler. Kendisi ise tanımadıkları bir kişi, dolayısıyla bir tehlikeydi.

At, Rob’u dağlardan geçirip fincan şeklinde geniş bir yaylaya ulaştırdı. Yaylanın etrafı yeşil tepelerle çevriliydi. Ekilmiş gri tarlalarda kadınlar ve erkekler buğday, arpa, çavdar, şeker pancarı ile uğraşıyorlardı. Ama tarlaların içinde yer yer ağaçlıklar vardı. Geceleyin kurt ulumaları duydu. Pek uzakta değillerdi. Soğuk olmadığı halde ateşi yanar halde tuttu. Bayan Buffington, hemen yanı başında sert toprağın üzerinde uyuyor ama vahşi hayvan sesleri duydukça uyanıp miyavlıyor sonra tekrar uykuya dalıyordu.

Charbonneau, Rob’a birçok bakımdan destek olmuştu. Fransız,

ona iş arkadaşından öte bir dost gibi davranmıştı. Şimdi Roma yolunda ilerliyor ve *yalnızlık* kelimesinin anlamını daha iyi hissediyordu.

Charbonneau'dan ayrıldıktan bir hafta sonra, bir sabah, çıplak ve vücudu parçalanmış bir adamın yolun hemen yanındaki bir ağaca asılmış olduğunu gördü. Yüzü gelinciği andıran bu sıska adamın sol kulağı yoktu.

Rob, üçüncü soyguncunun ötekiler tarafından yakalanarak arkadaşlarını terk ettiği için bu hale getirildiğini Charbonneau'ya bildiremiyor olmasından dolayı üzüldü.

25. Karşılaşma

Rob, geniş bir alanı kaplayan yaylayı geçip tekrar dağlara girdi. Daha önce geçmiş olduğu dağlar kadar yüksek değildi bunlar. Ama ilerleyişini yavaşlatacak kadar engebeliydi. Yolu üzerinde iki kez gezgin gruplarına rastladı ve onlara katılmak istedi ama ikisinde de birlikte seyahat etme isteği reddedildi. Bir sabah paçavralar giymiş bir grup atlı yanından geçerken, aralarından biri garip bir dille ona bağırarak bir şeyler söyledi. Rob başını sallayarak onları selamladı ve arkalarından baktı. Çünkü vahşi ve çaresiz görünüyorlardı. Onlarla yolculuk yapmaya kalkarsa kısa süre içinde öldürüleceğini düşündü.

Büyükçe bir kasabaya geldi. Bir meyhaneye girdi. Birkaç kelime İngilizce konuşabilen bir meyhaneciyle karşılaştığı için çok memnun oldu. Meyhaneciden kasabanın adının Brunn olduğunu, buraya gelirken üzerinden geçtiği bölgede yaşayanların, adına Çek denen bir kavmin mensubu olduğunu öğrendi. Bundan başka da pek bir bilgi alamadı. Birkaç kelimedden ibaret İngilizce'sini nasıl öğrendiğini bile anlatamadı adam. Meyhaneci bu kadarını bile güçlükle anlatabilmişti. Rob meyhaneden ayrıldı. Arabanın yanına geldiğinde, bir adamı eşyalarını karıştırırken buldu.

"Çek git buradan" dedi yumuşak bir sesle. Kılıcını çekti ama adam hemen arabadan atlayıp kaçtı. Durduramadı adamı. Rob'un para kesesi arabanın alt tarafında çivilediği yerinde duruyordu. Sadece sihirbazlık yaparken kullandığı bazı araçları kaybolmuştu. Arabadaki hırsızın yüz hatlarını gözünün önüne getirince biraz rahatsızlık duydu.

Bundan sonra silahlarını her gün temizlemeye başladı. Kılıcını ve bıçağını ince bir yağlı bezle temizliyordu. Böylece gerekirse kınlarından rahatlıkla çıkarabilecekti. O gece derin uykuya dalamadı. Belki biri arabaya çıkıp kendisine saldırır diye, çevredeki sesleri dinledi. O paçavralar içindeki atlı grubundaki gibi insanların kendisine saldırması halinde yapabileceği pek bir şey olmadığını biliyordu. Dokuz gün, tek başına her türlü tehlike karşısında korun-

masız kaldı. Bir sabah içinden geçtiği ormanın ağaçlarının arasından bir yol göründü. Yolun sonunda küçük bir köy vardı. Köy çok büyük bir kervanın ortasında kalmıştı. Şaşırdı, sevindi ve içindeki umut büyüdü.

On altı evden ibaret olan köyün etrafında birkaç yüz hayvan görünüyordu. Farklı irilikte atların ve katırların koşulduğu büyüklü küçüklü bir sürü araba ve değişik tipte yük arabaları vardı. Atı bir ağaca bağladı. Her yer insan kaynıyordu. Aralarına girince kulakları anlaşılmaz dillerdeki gürültülü konuşmaların saldırısına uğradı.

Bir arabanın tekerleğini değiştirmekle uğraşan bir adama, "lüt-fen söyler misiniz?" dedi, "kervanın başkanı kim?" Adamın tekerleği göbeğine yerleştirmesine yardım etti ama sadece teşekkür eden bir gülümseme ve anlamsız bir baş sallama alabildi karşılık olarak.

"Kervanın başkanı nerede?" diye sordu başka bir yolcuya. Adam boynuzlarına iplerle tahta halkalar takılmış iki kocaman öküze ot yediriyordu.

"Oo, *der Meister*, Kerl Fritta" dedi adam sonra ileride bir yeri gösterdi.

Bundan sonrası kolaydı. Çünkü Kerl Fritta adını hepsi biliyor olmalıydı. Sorduğu herkes başını sallayıp parmağıyla bir yeri gösteriyordu. Sonunda tarlanın ortasına yerleştirilmiş bir masanın önüne geldi. Masanın hemen yanında hayatında gördüğü en büyük atların bağlanmış olduğu bir araba vardı. Masanın üzerinde kınından çıkarılmış bir kılıç duruyordu. Kahverengi saçları başının arkasında iki kalın saç örgüsü ile bağlanmış olan bir adam oturuyordu masada. Yolcular masanın önünde uzun bir kuyruk oluşturmuşlardı. Adam sırayla konuşuyordu kuyruktakilerle.

Rob kuyruğun sonuna geçti. "Kerl Fritta o mu?" diye sordu yanındakilere.

"Evet, o" diye yanıtları birisi İngilizce.

Sevinçle baktılar birbirlerine.

"Sen İngilizsin" dedi Rob.

"İskoç" dedi adam, biraz düş kırıklığına uğratmış gibi.

“Güzel bir karşılaşma! Güzel bir karşılaşma!” diye mırıldanarak Rob’un iki elini kavradı. İnce uzun boylu bir adamdı. Uzun saçları kırlaşmıştı. Sakallarını Brötonlar gibi titizlikle kesmişti. Pütürlü siyah kumaştan bir seyahat elbisesi vardı üzerinde, iyi kumaştandı ve üzerine tam oturmuştu.

“James Geikie Cullen” diye tanıttı kendisini. “Koyun yetiştiricisi ve yün üreticisiyim. Daha iyi koç ve dişi koyun türleri bulmak için kızımınla birlikte Anatolia’ya gidiyoruz.”

“Rob J. Cole, berber-cerrah. Değerli ilaçlar bulmak için İran’a gidiyorum.”

Cullen Rob’a sanki bir yakınıymış gibi baktı. Kuyruk ilerliyordu ama karşılıklı konuşacak zamanları oldu. İngilizce kelimeler ikisine de bu kadar hoş gelmemişti.

Cullen’in yanında üzerinde lekeler bulunan kahverengi pantolonlu, gri renkli eski cepkenli bir adam vardı. Adının Seredy olduğunu söyledi. Cullen, hizmetkâr ve tercüman olarak tutmuştu adamı.

Rob, artık Bohemya’da olmadığını, farkında olmadan iki gün önce Macaristan’a geçmiş olduğunu öğrenince şaşırdı. Görünümünü bu kadar değiştirmiş oldukları köyün adı Vac idi. Köyün yerlilerinden ekmek ve peynir satın almak mümkün olmakla birlikte öteki yiyecekler pahalıydı.

Kervan Schwaben dükalığındaki Ulm’dan hareket etmişti.

“Fritta Almandır” dedi Cullen bir sırrı aktarır gibi. “Yanına pek yaklaşılabir adam gibi görünmüyor ama onunla birlikte yolculuk yapmakta yarar olduğu söyleniyor. Macar haydutlar yalnız yolcuları ve küçük grupları avlıyorlarmış. Bu çevrede de bundan başka büyük kervan yokmuş.”

Bu yörede soyguncuların olduğunu herkes biliyordu anlaşılan. Kuyruk ilerledikçe arka tarafa bu kervana katılma talebinde bulunacak yeni insanlar ekleniyordu. Rob’un hemen arkasında, üç Yahudi vardı. İlginç geldi bu Rob’a.

“Böyle bir kervanda insan kibar insanların yanı sıra aşağılık kişilerle de birlikte olmak zorunda kalıyor” dedi Cullen yüksek sesle. Rob ise siyah kaftanlı, deri şapkalı üç adamı izliyordu. Üç Yahudi

aralarında yine başka bir tuhaf dilde sohbet ediyorlardı. Fakat Rob'a en yakın olanın bakışlarından, Cullen'in söylediklerini anladığını tahmin etti. Rob bakışlarını Yahudi'den kaçırdı.

Fritta'nın masasının önüne geldiklerinde Cullen kendi işini bitirdikten sonra, kibarlık göstererek Seredy'nin Rob'a tercümanlık yapmasını sağladı.

Kervancıbaşı bu tür görüşmeleri kısa sürede sonuçlandıracak kadar deneyimliydi. Başvuranların adlarını, işleri ve nereye gideceklerini dikkatle not ediyordu.

"Kervan'ın İran'a kadar gitmediğini anlamanı istiyor" dedi Seredy. "Konstantinopol'den sonra başka bir şey ayarlayan gerekecekmiş."

Rob başını salladı. En sonunda Alman konuşmaya başladı.

"Başkan Fritta'ya ödenecek ücret, iki İngiliz gümüş penisine eşittir. Fakat bundan sonra İngiliz penisi almak istemiyor çünkü Bay Cullen peni olarak ödeme yapacak ve Başkan Fritta, bu kadar peniyi elinden çıkarmakta güçlük çekebileceğini söylüyor. Denier olarak ödeyebilip ödeyemeyeceğinizi öğrenmek istiyor."

"Ödeyebilirim."

"Yirmiyedi denier alacak" dedi Seredy alçak bir sesle.

Rob biraz düşündü. Fransa ve Almanya'da İlaç sattığı için denieri vardı. Ama bu paranın gerçek değerini bilmiyordu.

"Yirmi üç denier" dedi kararlı bir sesle.

Kervancıbaşı bu teklifi soğuk karşıladı. Rob'un gözlerinin içine baktı dik dik.

"Yiyeceklerini ve gereken eşyayı sen sağlayacaksın. Oyalanıp geride kalırsan ya da gruptan atılmak zorunda bırakacak bir davranışın olursa, seni yolda bırakırız" dedi tercüman. "Kervan buradan toplamı iki yüz yirmi kişi olan doksan ayrı grup halinde hareket edecek. Her on grup için bir nöbetçi gerekiyormuş, bundan dolayı her on iki günde bir bütün gece nöbetçilik yapacaksın."

"Anlaştık."

"Yeni katılanlar, yürüyüş kolunun en sonuna yerleşirler. Burada toz çok kötüdür ve yolcuların en korunmasız olduğu yer burasıdır. Siz Bay Cullen ve kızının arkasında olacaksınız. Nöbetçiler belirli

bir kişi tarafından seçildiği için yerini değiştirmemen gerekir. Bundan sonra kervana katılacak her grup senin arkada bulunacak.”

“Anladım.”

“Eğer kervanda yer alanlara berber-cerrahlık yaparsan, kazancının yarısını Başkan Fritta’ya vereceksin.”

“Hayır” dedi hemen. Kazancının yarısını bu Almanaya vermesi âdil değildi.

Cullen gırtladı temizledi, öhhö, diyerek. Rob İskoç’un yüzüne bakınca, Macar soyguncular hakkında söylediklerini hatırladı.

“Dörtte birini öner” dedi arkasından gelen alçak bir ses.

“Kazancımın yüzde onunu vermeyi kabul ediyorum” dedi Rob

Rob, Fritta’nın ağzından çıkan tek bir sözcüğün, “kaz kafalı”nın Tötoncası olduğunu tahmin etti. Başkan bundan sonra bir kelime daha söyledi.

“Yüzde kırk” diyor.

“Yirmi de, ona.”

Yüzde otuzda anlaştılar. Rob, Cullen’e tercüman için teşekkür edip oradan ayrılırken, üç Yahudi’ye şöyle bir baktı. Orta boylu, tenleri esmere çok yakındı. Hemen arkasındaki adam, iri burunlu, dolgun dudaklı, koyu kahverengi sakallı biriydi. Yer yer kırılmalardı vardı saç ve sakalında. Rob’a hiç bakmadan, hasmını tanıyan bir insanın tüm yoğunluğuyla masaya doğru bir adım attı.

Yeni katılanlara öğleden sonra yürüyüş kolundaki yerlerini almaları ve geceleyin aynı yerde kamp kurmaları söylendi, çünkü kervan şafak söktükten sonra hareket edecekti. Rob Cullen ile Yahudiler arasındaki yerini buldu. Atın dizginlerini çözdü, oralarda otlaması için serbest bıraktı. Vac köyünde yaşayanlar yolculara bir şeyler satarak para kazanma fırsatını son kertesine kadar değerlendirmek istiyorlardı. Bir çiftçi eliyle havaya kaldırdığı yumurtalar ve sarı renkli bir peynir için dört denier istiyordu. Çok yüksek bir fiyatı bu. Rob, peynir ve yumurtaları satın almak yerine üç şişe İlaç’la takas ederek yemeğini temin etti.

Yemek yerken komşularının kendisini izlediğini fark etti. Hemen önündeki kampta Seredy bir yerlerden su getiriyordu ama

yemeği Cullen'in kızı pişiriyordu. Çok uzun boylu ve kızıl saçlı bir kızdı. Arkasında beş adam vardı. Yemekten sonra tabaklarını temizledi, sonra hayvanlarının tüylerini fırçalamakta olan Yahudilerin bulunduğu yöne doğru yürümeye başladı. Atları iyi idi, iki tane de katırları vardı. Katırlar da iyi görünüyorlardı. Katırlardan biri herhalde kurmakta oldukları çadırlarını taşıyordu. Rob, Fritta ile konuşmak üzere kuyrukta beklerken hemen arkasında bekleyen adama doğru yaklaştı. Adam hiçbir şey söylemeden sessizce baktı Rob'a.

"Adım Rob J. Cole, size teşekkür etmek istedim."

"Bir şey değil, bir şey değil." Atın sırtındaki çalı çırpıyı aşağı indirdi. "Benim adım da Meir ben Asher." Arkadaşlarını da tanıştırdı. Kuyrukta arkasında bekleyen kişilerdi bunlar. Birinin adı Gershom ben Shemuel idi. Burnunda bir ben vardı. Kısa boylu idi. Bir odun parçasını andırıyordu. Diğerinin adı ise Judah ha-Cohen idi. Sivri burunlu küçük ağızlıydı. Bir ayınıninki kadar parlak siyah saçları vardı. Sakalı da saçları gibi siyahtı. Öteki ikisi daha gençtiler. Simon ben ha-Levi incelikli ve ciddi bakışlıydı. Yetişkin bir adam gibiydi neredeyse, fasulye sığırını andıran lüle lüle saçları ve muntazam sakalları vardı. Tuveh ben Meir ise on iki yaşındaydı, o da Rob gibi iri yapılıydı.

"Oğlum" dedi Meir.

Bir an hiçbiri konuşmadı. Dikkate inceliyorlardı Rob'u.

"Tacir misiniz?"

Meir başını salladı. "Eskiden ailemiz Almanya'da Hameln kasabasında yaşıyordu. On yıl önce hepimiz Bizans'taki Angora'ya göç ettik. Angora'dan hem doğuya hem batıya gidip mal alıp satabiliyoruz."

"Ne alıp satıyorsunuz?"

Meir omuzlarını silktiler, "işte, ne bulursak."

Rob bu yanıtla sevindi.

Saatlerce kendisi hakkında söyleyebileceği gerçek olmayan ayrıntıları düşünmüştü. Ama görüyordu ki, hiç de gerekli değilmiş bu. Tacirler de kendisine fazla bir şey söylemiyorlardı.

Adı Simon olan genç, "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu. Şaşırıldı Rob, çünkü sadece Meir'in İngilizce bildiğini zannediyordu.

“İran’a” dedi.

“İran mı? Mükemmel! Aileniz orada mı?”

“Hayır, bir şeyler satın almak için gidiyorum oraya. Bazı şifalı otlar, belki de birkaç ilaç alacağım.”

“Oo” dedi Meir, Yahudiler birbirlerine baktılar. Hemen anlamışlardı.

Artık oradan ayrılma zamanı gelmişti. İyi geceler diledi.

Cullen, Yahudilerle konuşurken dikkatle Rob’u izlemişti. Rob kendi yerine gelince İskoç’un önceki sıcak tavrının kaybolduğunu hissetti.

Kızı Margaret’i kayıtsız bir tavırla tanıştırdı. Kız ise Rob’u gerektiği kadar nazık bir şekilde selamladı.

Sık kızıl saçları insanda dokunma isteği uyandıracak kadar güzeldi. Gözleri sakın ve hüzünlüydü. Yuvarlak çıkık elmacık kemikleri ise bir erkeğin yumruğu kadar iri görünüyordu. Burnu ve dişleri çekiciydi ama zarif değildi. Yüzünde ve kollarında pek şık görünmeyen çiller vardı. Rob bu kadar uzun boylu bir kadına pek rastlamamıştı.

Kızın güzel olup olmadığına karar vermeye çalışırken Fritta çıkageldi ve Seredy’ye bir şeyler söyledi.

“Bay Cole’un bu gece nöbet tutmasını istiyor” dedi tercüman.

Böylece Rob, güneş battıktan hemen sonra, Cullen’in kamp yeri ile kendisinininkinden sonraki sekizinci kamp arasındaki hat üzerinde yürümeye başladı.

Aşağı yukarı yürürken, bu kervanın çok garip bir topluluğu bir araya getirmiş olduğunu düşündü. Üzeri örtülmüş bir arabanın yanındaki zeytin yeşili giysili sarı saçlı bir kadın bebeğini emziriyor, kocası ise ateşin yanına çökmüş arabasının dizginlerini temizliyordu. İki adam da yere oturmuş kılıçlarını temizliyorlardı. Bir oğlan çocuğu biçimsiz bir tahta kafes içindeki iri tavuklara yem veriyordu. Ceset gibi sapsarı renkli bir adam ile şişman karısı birbiriyle sözlü dalaşa girmişlerdi. Rob bu karı kocanın Fransız olduklarını tahmin etti.

Ormanın üzerinde, köyün arka tarafından büyük bembeyaz bir ay yükseliyordu yavaş yavaş. Rob kendisini dinç ve güvenli hisse-

diyordu. Çünkü beklenmedik bir anda sanki yüz yirmi kişilik bir ordunun mensubu olmuştu. Bu yabancı ve düşmanlarla dolu topraklarda tek başına yolculuk yapmaktan çok farklı bir şeydi. Geceleyin dört kez birilerinden şüphelendi ama tabiatın çağrısını yerine getirmek için kampın biraz dışına çıkan kişiler olduğunu anladı.

Sabaha doğru, artık uykusuzluğa dayanamaz hale geldiğinde, Cullen'in kızı babasının çadırından dışarı çıktı. Kendisinin farkına varmaksızın yanına yaklaştı. Parlak ay ışığında kızı çok iyi görebiliyordu. Ay ışığında elbisesi olduğundan daha fazla hoş görünüyordu. Çiğden ıslanmış olması gereken uzun bacakları ise bembeyazdı.

Kızın geldiği yöne doğru yürüyerek elinden geldiğince fazla ses çıkardı. Uzaktan kızın güvenlik içinde çadırına döndüğünü gördükten sonra da tekrar önceki yürüyüş hattı üzerinde yürümeye başladı.

Günün ilk ışıkları belirince nöbeti bırakıp yerine gitti ve ekmek ve peynirden ibaret bir kahvaltı hazırladı kendisine. Kahvaltısını yaparken, Yahudiler gün doğuşu dualarını yapmak üzere çadırlarından dışarı çıktılar. Dini inançlarına çok bağlı oldukları için belki de çevrelerine biraz sıkıntı vereceklerdi. Alınlarına küçük siyah tefillinler, kollarına ise deri şeritler bağlamışlardı. Rob'un arabasındaki süslü direklere benziyordu kolları. Bir anda kendilerinden geçip başlarına dua şallarını geçirdiler. Duaları bitince Rob rahatladı.

Atı erkenden arabaya koştu. Daha bekleyecekti. Kervanın baş tarafındakiler gün ışıdıktan biraz sonra hareket etmişlerdi ama sıra kendisine geldiğinde artık güneş biraz yükselmişti. Cullen iri bir ata binmişti. Arkasındaki hizmetkârı Seredy ise kirli bir boz kısrağın üzerindeydi. Onun da arkasında üç yük atı vardı. İki kişi neden üç atlık eşya taşıyordu acaba? Kız ise azametli bir siyah ata binmişti. Rob hem atın hem de kızın kalçalarının çok cazip olduğunu düşündü. Onların arkasında bulunmaktan çok memnundu.

26. Farsça

Yolculuğun gerektirdiği günlük işlere kısa sürede alıştılar. İlk üç gün İskoçlar da Yahudiler de Rob'a nazik davrandılar ama fazla da ilgilenmediler. Daha çok yalnız kaldı Rob bu süre içinde. Belki de hırpalanmış yüzünden ve arabasındaki garip işaretlerden rahatsız olmuşlardı. Yalnız kalmaktan sıkılmıyor, tek başına düşüncelere dalmaktan hoşlanıyordu.

Kız hep onun önünde gidiyordu. Kaçınılmaz olarak kamp kurduktan sonra bile kızı gözlüyordu. İki siyah elbisesi olduğunu fark etti. Fırsat buldukça birini yıkıyordu. Yolculuğun güçlükleri ona sıkıntı vermediğine göre alıştı bu tür yolculuklara. Fakat Cullen'de ve kızda gizli bir melankoli olduğu apaçıktı. Elbiselerinden yas tutuklarını tahmin etti.

Genç kız ara sıra alçak sesle şarkı söylüyordu.

Dördüncü günün sabahı, kervanın süratinin azaldığı bir sırada, kız atından inip yürümeye başladı. Rob arabasının hemen yanı başında yürümekte olan kıza bakıp gülümsedi. Gözleri çok iri ve koyu maviydi. Kemikli yüzü uzun ve etkileyiciydi. Dudakları iri, bütün vücudu gibi dolgundu. Bir kadın için oldukça hareketliydi ve davranışları anlamlıydı.

"Şarkıların hangi dilde?" diye sordu Rob.

Kız, "Keltçe. Biz Erse dili deriz."

"Tahmin etmiştim."

"Oo, bir Sasenak* Keltçe'yi nasıl tanıyabilir?"

"Sasenak nedir?"

"İskoçya'nın güneyinde yaşayanlara biz öyle deriz."

"Bir iltifat değil bu."

"Aa, evet, değil" dedi kız, bu kez gülümsedi.

"Mary Margaret!" diye seslendi babası sert bir sesle. Babasına doğru yürüdü, kız çocuklar itaate alışkindılar.

Mary Margaret?

Anne Mary ile aynı yaşlarda olmalıydı, diye düşündü. Biraz sıkıldı bundan. Kız kardeşinin saçları, küçük bir kızken kahverengiydi ama kırmızıya da çalardı... Bu kız kesinlikle Mary değil, diye uyardı kendisini. Yaşlı olmayan her kadını kızkardeşi gibi görmekten vazgeçmesi gerektiğini biliyordu. Şimdi oyun gibi gelen bu duygu bir süre sonra deli edebilirdi kendisini.

Bunun üzerinde kafa yormaya gerek yoktu. Çünkü James Cullen'in kızına gerçek bir ilgi duymuyordu. Dünyada bundan daha güzel çok kız vardı. Bu kızdan uzak durmaya karar verdi.

Kızın babası, kendisini bir daha Yahudilerle konuşurken görmediği için olsa gerek, Rob'a bir şans daha vermek istedi anlaşılan. Yolda geçirdikleri beşinci günün gecesi James Cullen onu ziyarete geldi. Elinde bir testi arpa likörü vardı. Rob İskoç'a hoşgeldiniz dedi, adamın dostça sunduğu içkiyi aldı.

"Koyunları tanır mısın, Bay Cole?"

Rob koyunlar hakkında pek bilgisi olmadığını söyleyince Cullen'in gözleri parladı. Bu konuda Rob'u eğitmeye hazırdı çünkü.

"Koyun var, koyun var. Cullen işletmesinin bulunduğu Kilmarnock'ta dişi koyunların ağırlığı genellikle on iki taş geliyor. Doğru'da bunun iki katı ağırlıkta koyun bulabileceğim söylendi bana. Doğudakilerin tüyleri kısa değil, uzunmuş, üstelik İskoç koyunlarından daha sıkı kılırları. Kılırlarını eğirip dokuyunca insanı zengin edecek kadar iyi koyunlarmış bunlar. Bu tür kıldan yapılan giysiler yağmur geçirmez."

Cullen, iyi koyun bulursa bir sürü satın alıp, Kilmarnock'a getireceğini söylemişti.

Bunun için de hazır sermaye gerekiyordu. Ticaret yapmak için yüklü bir para, diye düşündü. Cullen'e yük atının neden gerektiğini şimdi anlamıştı. O halde İskoç'un kendisini koruyacak adamlara da ihtiyacı olabilir diye düşündü.

"Uzun sürecek bir yolculuk yapıyorsunuz. Koyunlarınızdan uzun zamandan beri uzaktasınız."

"Koyunlarımızı güvenilir bir yakınıma bıraktım. Zor bir karardı, ama... İskoçya'dan altı ay önce ayrıldım. Kısa süre önce de yirmi iki yaşındaki karımı toprağa vermiştim." Cullen'in yüzü asıldı, testi kafasına dikip büyük bir yudum içki aldı.

Demek ki, kederli görünmelerinin nedeni buymuş, diye düşündü Rob. İçindeki berber-cerrahlık İskoç'un karısının ölüm nedenini öğrenmeye yöneltti.

Cullen, öksürdü. "Göğüslerinde büyüme oldu. Sert yumrular oluşmuştu. Rengi soldu, zayıfladı, iştahı ve isteği kaçtı. Sonunda dayanılmaz sancılar yapıştı vücuduna. Bir süre yaşadı. Ama o kadar erken öleceğini tahmin etmiyordum. Adı Jura idi. Eee, işte, altı hafta boyunca içki içtim. İçkinin beni karımın ölüm acısından kurtaramayacağını anladım sonunda. Yıllardan beri Anatolia'da güzel hayvanlar bulabileceğim söylenmişti, ama, oraya gitmeyi hiç düşünmemiştim. Karım öldükten sonra bu yolculuğa çıkmaya karar verdim." Testiyi Rob'a uzattı, Rob reddedince pek rahatsız olmadı bundan. "İşeme zamanı" dedi, nazıkçe gülümsedi. Büyük bir testi içkiyi daha şimdiden bitirmişti. Yerine gitmek üzere ayağa kalkarken Rob ona yardım etmek zorunda kaldı.

"İyi geceler Bay Cullen, gene beklerim."

"İyi geceler, Bay Cole."

Rob, adamın sallanarak uzaklaşmasını izlerken, kızından hiç söz etmediğini fark etti.

Ertesi gün öğleden sonra yürüyüş kolunda otuz sekizinci sırada bulunan Felix Roux adlı bir Fransız çiftlik kâhyası, yakınındaki seslerden ürken atından düştü. Vücudunun bütün ağırlığıyla sol kolunun üzerine çok kötü düşmüştü. Adamın kolu iyice çarpık duruyordu. Kerl Fritta adamı berber-cerraha göndermişti. Rob kolu yerine oturtup askıya aldı. Fransız'a kolunun sancı yapacağını ama kervanla yolculuk yapabileceğini anlatmaya çalıştı ama beceremedi. Sonunda adamı kol askısını nasıl kullanacağını anlatması için Seredy'ye gönderdi.

Arabasına dönerken düşünüyordu gene. Hastalanmış yolculara haftada birkaç kez bakacaktı. Seredy'ye bolca bahşış vermiş olmasına karşın, James Cullen'in hizmetkârından sürekli tercüman olarak yararlanamayacağını biliyordu.

Yerine döndüğünde, Simon ben ha-Levi'nin arabasının yakınında yere oturmuş bir eyerin kolanını onarmakta olduğunu gördü. İnce yapılı Yahudi çocuğa yaklaştı.

“Fransızcan ve Almancan var mı?”

Çocuk, bir eyer kolanını ağzına yakın bir noktada eliyle tutarken, kayışlardaki balmumlarını dişleriyle temizliyordu, Rob’un sorusuna başını sallayarak yanıt verdi.

Rob konuştu, ha-Levi dinledi. Sonunda, koşullar oldukça iyi olduğu için ve iş için gerekecek zaman da fazla olmadığı için berber-cerraha tercümanlık yapmayı kabul etti.

Rob sevindi. “Bu kadar yabancı dili nasıl öğrendin?”

“Biz ülkeler arasında ticaret yapıyoruz. Ticaret için gittiğimiz birçok ülkede aile ilişkilerimizden yararlanıyoruz. Yabancı dil bizim işimizin bir parçasıdır. Örneğin, genç Tuveh, Mandarenlerin dilini öğrenmeye çalışıyor. Çünkü üç yıl sonra İpek Yolu’nda amcamın şirketinde çalışacak.” Amcası, Issachar ben Nachun’un, ailelerine ait şirketin Kai Feng Fu’daki şubesinin başında olduğunu ve üç yılda bir ipek, baharat ve Doğu’ya özgü başka egzotik malları İran’daki Meshed’e gönderdiğini söyledi. Çocukluğundan beri her üç yılda bir Simon ve ailesinin diğer erkekleri Angora’daki evlerinden Meshed’e yolculuk yapıyorlarmış. Buradan değerli mallarla bir kervana katılarak Doğu Frank Krallığı’na dönüyorlarmış.

Rob J. çocukta bir canlılık olduğunu hissetti. “İran dilini de biliyor musun?”

“Kuşkusuz, Farsça.”

“Bana öğretir misin?”

Simon ben ha-Levi tereddüt etti. Çünkü bu başka bir işti. Çok zamanını alabilirdi.

“İyi para öderim sana.”

“Neden Farsça öğrenmek istiyorsun?”

“İran’a ulaştığımda Farsça’ya ihtiyacım olacak.”

“İşin sürekli olarak yapılan bir iş mi? İran’a sürekli olarak gidip gelecek misin, ot ve ilaç yapımında kullanılan başka maddeler satın almak için? Yani bizim ipek ve bahar satın aldığımız gibi?”

“Belki” dedi Rob ve omuzlarını silkti, Meir ben Asher’e yakışan bir tarzda. “Biraz ondan, biraz şundan.”

Simon bütün yüzüyle gülümsedi. Eline aldığı ince bir dalla, tozların üzerinde ilk dersini vermeye hazırlandı. Ama bu Rob için

yeterli değildi. Arabasına gidip temiz bir yuvarlak kayın parçası ve çizim aletlerini getirdi. Simon, tıpkı annesinin yıllarca önce ona İngilizce okuma yazma öğrettiği gibi Farsça öğretmeye başladı Rob'a. Farsça harfler noktalar ve kıvrımlı çizgilerden oluşuyordu. Ne korkunç! Farsça harfler güvercin pisliğine, kuş pençesi izlerine, kıvrık odun yongalarına benziyordu. Bütün harfler sanki birbirini düzmeye çalışıyordu.

“Bunu asla öğrenemem” dedi, kalbi sıkışmıştı sanki.

“Öğrenirsin” dedi Simon sakın bir şekilde.

Rob J. odun parçasını götürüp arabaya koydu tekrar. Yavaş yavaş yemeğini yedi. Heyecanının yatışması için biraz zaman kazanmaya çalışıyordu. Sonra arabasının koltuğuna oturarak öğrendiklerini bir kez de kendisi çizmeye çalıştı.

27. Sakin Nöbetçi

Dağlardan sonra düz bir araziye ulaştılar. Göz alabildiğine uzanan bu araziyi Roma yolu dümdüz bir çizgi halinde ikiye ayırıyordu. Yolu her iki yanında açık kahverengi tarlalar yer alıyordu. İnsanlar ettikleri tahılı ve son sebzeleri toplamaya başlamışlardı. Yaz bitmişti artık. Çok büyük bir göle rastladılar, üç gün boyunca bu gölün kıyısında yol aldılar. Göl kıyısındaki Siofok kasabasında bir gece kalarak erzak satın aldılar. Bel vermiş evleri, kumaz ve aldatmaya hazır köylüleriyle pek hoş olmayan bir kasabaydı. Ama adı Balaton olan göl, düşlerimizde görebileceğimiz kadar güzel bir göldü. Koyu renkli suyu bir mücevherin yüzeyini andırıyordu. Sabahleyin sanki Yahudilerin gelip dualarına başlamasını bekler gibi beyaz bir sis oluşturmıştı üzerinde.

Göl Yahudilerin hoşuna gitmişti. Bu tuhaf yaratıklar, dua ederlerken sanki Tanrı kafalarıyla hokkabazlık yapıyormuş gibi başlarını gizemli bir ritim ile öne arkaya hareket ettiriyorlardı. Duaları bitince birlikte göle girip yüzmeyi önerdi Yahudilere. Hava serin olduğundan olacak yüzlerini ekşittiler önce ama sonra birbirleriyle o tuhaf dilde konuşmaya başladılar. Meir bir şeyler söyledi. Simon da başını sallayıp geri döndü. Rob kamp muhafızıydı. Ötekilerle Rob birlikte gölün kıyısına koşup elbiselerini çıkardılar, çocuklar gibi çılgınlık atarak sığ sulara girdiler. Tuveh iyi yüzme bilmiyordu. Biçimsiz hareketlerle suyun yüzünde kalabiliyordu sadece. Judah ha-Cohen ancak kol atabiliyordu. Yüzünün teni güneş yanığı renginde olmasına rağmen göbeği bembeyaz olan Gershon ben Shemuel ise sırtüstü yüzerek böğürmeyi andıran şarkılar söyledi. Meir şaşırmıştı. “*Mikva*’dan daha iyi” diye bağırdı. Soluk soluğa kalmıştı.

“*Mikva* nedir?” diye sordu Rob. Ama kısa boylu tıknaz adam suya daldı, sonra yüzeye çıkıp güçlü ve düzenli kol hareketleriyle yüzmeye devam etti. Rob da arkasından yüzüyordu. Yanında bir kadın olmasını tercih ederdi. Birlikte yüzdüğü kadını hatırlamaya çalıştı. Yüzmeden önce ve sonra belki de yarım düzine kadınla se-

vişmişti daha önce. Birkaç kez de denizde dalga seslerinin arasındaydı...

Beş aydır eli bir kadının vücuduna değmemişti. Editha Lip-ton'un kendisine cinsel dünyada bir yolculuk yaptırmıştı. Sonra kadınlardan uzak kaldığı en uzun süreydi bu. Sevişme isteğinden kurtulmak istercesine soğuk suda sert kulaçlar atıyor, adeta çırpınıyordu.

Meir'e yetişince eliyle adamın yüzüne su fırlattı.

Meir ağzına bumuna su kaçtığı için bir yandan güçlükle konuşmaya çalışırken bir yandan da öksürüyordu. "Hristiyan" diye bağırdı tehditkâr bir sesle.

Rob gene su attı adamın yüzüne, Meir yanına yaklaştı. Rob'un boyu ondan daha uzundu ama Meir de güçlüydü! Rob'u tutup suyun altına doğru çekmeye çalıştı, Rob ise parmaklarıyla adamın sakallarını yakalayıp Yahudi'yle birlikte suya daldı. Gölün bulanık soğuk suyu öylesine sardı ki vücudunu, bütün bedenini sanki çiğ tanelerinin oluşturduğu buzdan bir post kaplamış gibi hissetti.

Tekrar daldılar.

Aynı anda ikisi de oyun oynarken boğulacakları endişesiyle pa-niğe kapılıp suyun yüzeyini yarararak yukarı çıktılar ve ciğerlerini havayla doldurdular. Fethedilen de zafer kazanan da yoktu. Kıyıya kadar birlikte yüzdüler. Sudan çıktıktan sonra, sonbaharın ilk so-ğuğuyla titremekteydiler. Islak bedenlerini aceleyle elbiselerinin içine aldılar. Meir Rob'un sünnetli olduğunu fark etti, gözüne baktı.

"Bir at götürdü ucunu" dedi Rob.

"Eminim bir kısraktır" dedi Meir ciddi bir ifadeyle. Ötekilere kendi dillerinde bir şeyler söyledi. Diğerleri gülümseyerek baktılar Rob'a. Yahudilerin üzerinde şimdi ilginç bir sarkık giysi vardı. Çıp-lakken öteki erkekler gibiydiler. Giyinikken yabancı gibi görünüyordular ve tekrar egzotik yaratıklar haline geldiler. Yahudiler, Rob'un kendilerini dikkatle izlediğini fark ettiler ama Rob bu garip iç giysilerinin ne olduğunu sormadı. Hiçbiri de kendiliğinden açık-lamada bulunmak istemedi.

Gölü arkalarında bıraktıktan sonra o güzel manzara değişti. Aşağı-

ya doğru dümdüz ve bitmek bilmeyen bir yoldan geçiyorlardı. Kilometrelerce aynı ormandan ya da birbirinin tıpatıp aynı olan tarlalardan geçmek usandırıcı bir monotonluk duygusu uyandırdı içlerinde. Rob J. hayallerine sığındı. Gözlerinin önüne Romalıların dünyayı fethetmek amacıyla yollar yaptıkları dönem geldi. İşte bu *via** da o binlerce yoldan biriydi. Buradan herhalde önce gözcüler, sonra süvariler geçmişti. Bunlardan sonra bir kölenin çektiği arabasına kurulmuş bir general, etrafı, zırhlı askerlere ve başkalarına işaretlerle komut verecek trampetçilerle çevrilmiş olarak ilerlemişti. Daha sonra da atlarına binmiş *tribuni*** ve *legati**** yani üst düzey görevliler, arkalarında bir mızrak ormanını andıran lejyonlar geçmişlerdi. En güçlü savaşçı katillerden oluşan on grup olarak. Her bir grup altı yüz askerden oluşmuştu. Her yüz lejyonerin başında bir yüzbaşı bulunuyordu. Ve nihayet öteki emek canavarlarının yapamadıklarını yapan binlerce köle, devasa bir mancınıkla birlikte kendi acılarını da sürüklüyorlardı. Bu yolların yapılmasının asıl nedeni ise: kale kapılarını kırmakta kullanılan kocaman koç başları, gökyüzünde ok ya da taş yağmuru yaratabilen o meşhur *catapult*lar, havaya büyük taşlar fırlatabilen ve tanrıların sapanları denebilecek mancınıklar, okların ucuna yerleştirilmiş meşaleleri fırlatan araçlar geçtiler. Sonra *impedimanta* yani eşyalar yüklenmiş arabalar, eşler, çocuklar, fahişeler, tacirler, haberciler, devlet görevlileri ve Roma şöenlerinin artıklarıyla yaşayan tarihin karıncaları geçtiler.

Bu ordu artık masallarda anlatılan bir düştü. Orduyu arkasından izleyenler ise çoktan tarihin küllerine karışmışlardı. Bu devlet yokolalı çok oldu. Ama yollar halen var. Bazen insanı sıkıntıdan boğacak kadar dümdüz ve çok sağlam halleriyle.

Cullen'in kızı yine arabanın yanında yürüyordu. Atı yük hayvanlarından birine bağlanmıştı. "Bana katılır mısınız bayan? Araba sizin için bir değişiklik olur."

Yol

Eski Roma'da pleblerin çıkarlarını savunan görevli
Lejyon komutanı

Tereddüt etti ama Rob elini uzatınca uzatılan eli tutarak arabaya çıkarılmasına izin verdi.

“Yanağındaki yara çok hoş görünüyor” dedi kız. Yüzü kızarmıştı ama bir şeyler de söylemesi gerekiyordu. “Tımak izlerinden geriye sadece küçük bir beyaz çizgi kaldı iyi ki. O da yok olacak ve yara izi tamamen kaybolacak.”

Yüz hatlarından heyecanlandığının belli olduğunu hissetti. Bundan dolayı kızın yüzünü incelemiyor olmasını tercih ederdi.

“Nasıl oldu bu yara?”

“Bir soyguncuyla dövüştüm.”

Marry Cullen derin bir nefes aldı. “Soyguncularla karşılaşmamız için Tanrı’ya dua ediyorum.” Düşünceli düşünceli Rob’a baktı. “Kerl Fritta’nın kendisinin Macar haydutlarla ilgili dedikodular yayarak, yolcuların korkudan onun kervanına katılmalarını sağladığı söyleniyor.”

Rob omuzlarını silktilti. “Başkan Fritta’nın bunu yapabilecek gücü var sanırım. Macarlar’dan bir tehlike yok gibi görünüyor şimdilik.” Yolun her iki tarafında kadınlar ve erkekler tarlada lahana topluyorlardı.

İkisi de sustular. Arabadaki her sarsıntıyla vücutları birbirine değiyordu. Rob, yumuşak bir kalça ve sert bir bacağa değme olasılığının farkındaydı. Genç kızın teninin kokusu, güneşin pişirdiği böğürtlen çalılarından yayılan kokuyu andırıyordu.

İngiltere’nin her tarafında kadın ayartmış olan Rob, konuşmaya çalışırken sesinin titrediğini hissetti. “İkinci adınız hep Margaret miydi, Bayan Cullen?”

Şaşırarak baktı Rob’a kız, “Her zaman.”

“Size hiç başka bir adla hitap edilmedi mi?”

“Çocukluğumda babam bana Kaplumbağa derdi, çünkü bazen kaplumbağa gibi yürürdüm.” Gözlerini kırptı.

Kızın saçlarına dokunmaktan kendini güçlkle engelliyordu. Sol geniş elmacık kemiğinin altında çok küçük bir yara izi görünüyordu. Çok dikkatle bakılmazsa fark edilmeyecek kadar küçüktü. Kızın görünümünü bozmuyordu bu iz. Hemen başını çevirdi.

Ön taraftaki babası eğerinin üzerinde dönüp geriye baktı, kızı-

nın arabada olduğunu gördü. Cullen, Rob'un birkaç kez Yahudilerle konuştuğunu gördüğü için bu kez de bundan pek hoşlanmadığı Mary Margaret'i çağırırken ses tonuna yansdı.

Kız arabadan inmeye hazırlandı. "Sizin ikinci adınız nedir Bay Cole?"

"Jeremy."

Ciddiyetle başını salladı ama gözleriyle alay ediyordu Rob ile. "Peki, her zaman Jeremy mi idi? Başka bir adla size hiç hitap edilmedi mi?"

Bir eliyle eteğini toplayarak vahşi bir hayvan gibi yumuşak hareketlerle arabadan aşağı indi. Bir an kızın bembeyaz bacaklarını gördü. Dizginlerle At'ın sırtına vurdu. Kızın kendisiyle dalga geçmiş olmasına kızmıştı.

O akşam, ikinci ders için Simon'u buldu. Yahudilerin bazı kitapları olduğunu gördü. Çocukluğunda gittiği St. Botolph okulunda da üç kitap vardı. Kutsal Kitap ve Yeni Ahit'in Kuralları, İngiltere Kralı'nın riayet etmesi için azizlerin yaşamları hakkında kısa bilgilerin yer aldığı bir takvim. Kitapların sayfaları kuzu, dana ya da keçi yavrusu derisindendi. Elle yazılarak çoğaltılmışlardı. Bundan dolayı da çok değerliydi ve sayıları azdı.

Yahudilerde çok kitap olduğunu gördü. Daha sonra yedi tane olduğunu öğrenecekti. Üzeri deri süslemeli bir sandıkta muhafaza ediyorlardı kitapları.

Simon Farsça yazılmış bir kitap çıkardı sandıktan. İkinci derste bu kitapla çalıştılar. Rob, Simon'un sorduğu harfleri metin üzerinde arayıp buluyordu. Fars alfabesini kısa süre içinde iyice öğrendi. Simon bundan dolayı Rob'dan övgüyle bahsetti. Rob, Simon'un okuduğu bölümlerde Farsça'nın nasıl müzikal bir dil olduğunu hissetti. Her kelimeden sonra Simon duruyor, Rob tekrarlıyordu.

"Bu kitabın adı ne?"

"Kutsal kitapları, Kuran" dedi Simon, bir bölümünü çevirdi.

*"Esirgeyen bağışlayan ulu Tanrı'ya şükürler olsun,
Her şeyi o yarattı, insanı da."*

*Yarattıkları arasında insana bir özellik bağışladı.
İnsanı kendisinin Görevlisi olarak onurlandırdı,
Bunun için ona akıl verdi,
Duygularını temizledi, ruhsal feraset verdi insana.”*

“Sana her gün on Farsça kelime vereceğim” dedi Simon, “bir son-
raki derse bu kelimeleri ezberlemiş olarak geleceksin.”

“Her gün yirmi beş kelime ver” dedi Rob. Çünkü öğretmeni ile
ancak Konstantinopol’a kadar birlikte olacağını biliyordu.

Simon gülümsedi. “Peki, yirmi beş olsun” dedi.

Rob ertesi gün öğretmenin verdiği kelimeleri rahatlıkla öğ-
rendi. Çünkü yol hâlâ dümdüz ve engebesizdi. At da, efendisi
koltuğunda oturup Farsça çalışırken, gevşek dizginlerle ağır ağır
gidebiliyordu. Rob bir süre sonra, bir fırsatı kaçınıyor olduğunu fark
etti. Günlük dersi bittikten sonra, Meir ben Asher’den Farsça kita-
bı arabasına götürmek için izin istedi. Günün geri kalan kısmında
da kitapla çalışabilecekti.

Meir bu isteği kesinlikle reddetti. “Kitabın bizim gözümüzün
önünde kalması gerekir. Sadece bizimle birlikteyken okuyabilirsin.”

“Simon arabada benimle birlikte gidemez mi?”

Meir’in gene hayır diyeceğini hissetti ama Simon araya gire-
rek, “Arabada hesap defterlerini inceleyebilirim” dedi.

Meir düşünmeye başladı.

Simon, “çok iyi bir âlim olacağa benziyor bu” dedi. “Daha şim-
diden müthiş bir öğrenme isteği var.”

Yahudiler Rob’a o ana kadar olduğundan daha farklı bir şekilde
baktılar. Sonunda Meir başını salladı. “Kitabı arabana götürebilir-
sin” dedi.

Gece uykuya dalarken, keşke bugün yarın olsaydı diye düşündü.
Sabahleyin erkenden uyandı, karnı açtı. Umut etmek sıkıntılı bir
duygu yaratıyordu içinde. Beklemek daha güçtü. Çünkü Yahudile-
rin yeni bir güne yavaş yavaş hazırlandıklarını görüyordu. Simon
sidik torbasını ve bağırsaklarını boşaltmak için ağaçların arasına,
Meir ve Tuveh esneyerek yüzlerini yıkamak için ağır adımlarla ya-

kındaki çaya gittiler. Çayın kıyısında öne ve arkaya hareket ederek sabah dualarını mırıldanıyorlardı. Gershon ile Judah ise ekmek ve yulaf lapalarını hazırlıyorlardı. Hiçbir âşık bir kadını bundan büyük bir özlemle bekletmemiştir. “Gel, gel, ağır ayaklı, sağda solda oyalanan Musevi” diye mırıldandı kendi kendine ve o gün çalışacakları Farsça kelimeleri son bir kez daha tekrarlamaya başladı.

Simon, sonunda geldi. Farsça kitabı ve büyük bir hesap defteri getirmişti. Bir de tespih taneleri geçirilmiş sütunları olan bir özel tahta çerçeve.

“Bu nedir?”

“Abaküs. Hesap yapmaya yarayan bir araç, hesap yapmakta kullanılır” dedi Simon.

Kervan bir süre yol aldıktan sonra bu yeni düzenlemenin işe yaradığı ortaya çıktı. Yolun fazla engebeli olmamasına karşın arabanın tekerlekleri zaman zaman taşların üzerinden geçiyor bu da yazı yazmayı olanaksızlaştırıyordu. Ama okumak mümkün oluyordu. Rob ve Simon, kırlarda kilometre kilometre yol alırlarken, kendi işlerini yapıyorlardı.

Farsça kitap Rob’a pek bir şey ifade etmiyordu. Ama Simon, kendisine Farsça harfleri ve kelimeleri rahatlıkla telaffuz edebileceği seviyeye gelinceye kadar okumasını söyledi. Simon’un, daha önce öğrettiği hoş amedi deyimine rastlayınca, anlamının “hoş geldin” olduğunu söyledi, zafer kazanmış bir komutan gibi hissetti kendisini, küçük bir zafer kazanmıştı sanki.

Ara sıra başını kaldırıp Mary Margaret Cullen’in sırtına bakıyordu. Şimdi atının üstünde babasının hemen yanında gidiyordu. Belli ki babası öyle istemişti. Çünkü Simon arabaya çıktığında Cullen’in ona yiyecekmiş gibi baktığını fark etmişti Rob. Atın üzerinde dimdik duruyordu. Sanki bütün hayatı at üstünde geçmişti.

Simon, öğlenden sonra bir ara homurdandı. Rob, Simon’un hesaplarda bir hata bulduğunu düşündü. Defter o kadar büyüktü ki, anlaşılan bütün işlemleri oraya kaydedilmişti. Rob o anda birdenbire, bu adamların İran’dan satın alıp Almanya’da sattıkları mallardan elde ettikleri kârı, ailelerine götürmekte oldukları için kamp yerlerinden neden hiç korunmasız olarak ayrılmadıklarını

anladı. Yürüyüş kolunda Rob'un önünde Cullen vardı. Koyun satın almak için büyük miktarda parayla Anatolia'ya gidiyordu. Arkasında bu Yahudiler. Onlar da yanlarında büyük olasılıkla çok para taşıyorlardı. Haydutlar bu kadar büyük para olduğunu bilseler, diye düşündü rahatsızlık duyarak, hemen bu kadar büyük bir kervanı bile altedeabilecek bir soyguncu ordusu kurarlardı. Ama kervandan ayrılmayı düşünmedi. Çünkü tek başına yolculuk yapmak ölmeyi tercih etmekte. Bundan dolayı kafasındaki bu korkuları attı. Her gün arabasının koltuğuna oturup, dizginleri serbest bırakıyor, gözlerini, sanki hayatının sonuna kadar onu okuyacakmış gibi, Müslümanların kutsal kitabından ayırmıyordu.

Olağanüstü güzel bir mevsim başlamıştı. Gökyüzü sonbahara özgü bir mavi renk aldı. Marry Cullen'in gözlerini hatırlatıyordu Rob'a. Çok az görüyordu kızın gözlerini. Çünkü uzak duruyordu kendisinden. Kuşkusuz babası öyle istediği için.

Simon hesap defterinin kontrolünü bitirdi. Artık arabaya gelip koltuğa oturması için bir bahanesi yoktu. Ama Farsça derslerini her gün muntazaman veriyordu. Meir de artık Farsça kitabının kaybolacağı endişesinden kurtulmuştu.

Simon, Rob'un bir tacir prens olması için bütün gayretiyle ona Farsça öğretmeye çalışıyordu.

"Farsça temel ağırlık birimi nedir?"

"*Man*, Simon, Avrupa'da kullanılan ağırlık birimi taş'ın yarısına yakındır."

"Öteki ağırlık birimlerini söyle."

"*Ratel* var, bir *man*'ın altıda biri. *Dirhem*, bir *ratel*'in ellide biri. *Mescal*, bir *dirhem*'in yansı. *Dang*, bir *mescal*'in altıda biridir. *Barleykom* ise bir *dung*'un dörtte biridir."

"Çok iyi, gerçekten iyi!"

Rob, eğer Simon kendisini sınavdan geçiriyor gibi davranmazsa, bütün sorulara yanıt verebiliyordu.

"Simon, lütfen söyler misin, para nasıl denir Farsça?"

"*Ras*."

"Simon, lütfen söyler misin, kitapta geçen bu *Sonab a karet*, ne demek?"

“Sonraki hayat yani cennete gitmek için erdemli yaşamak.”

“Simon...”

Simon homurdanıyordu bu sorulara. Rob sıkıcı olmaya başladığının farkındaydı artık. Bundan dolayı bir sorusunun yanıtını alıyor, aklındaki diğer soruyu bir süre sonra soruyordu.

Haftada iki kez hastaları görüyorlardı. Simon, Rob’a tercümanlık yapıyor, onu izliyor ve dinliyordu. Rob bir hastayı muayene ettikten sonra tedavi edince, artık uzman o oluyor, bu kez soru soran Simon oluyordu.

Birgün aptal aptal gülümseyen bir Frank araba sürücüsü berber-cerrahı görmeye geldi. Dizlerinin arka tarafında şişlikler olduğunu ve ağrı yaptığını söyledi. Rob adama koyun yağına batırılmış ağrı giderici otlar verdi. On beş gün sonra tekrar gelmesini söyledi. Ama adam bir hafta sonra gene kuyruktaydı. Bu kez her iki koltuk altında da aynı ağrıların başladığını söyledi. Rob adama iki şişe ilaç verip gönderdi.

Hastaların hepsi oradan ayrıldıktan sonra, Simon, “nesi var bu adamın?” diye sordu.

“Belki şişlikler kaybolur. Ama herhalde kaybolmayacaklar, sanırım vücudunda başka yerler de şişecek. Çünkü vücudunda bence ur var. Eğer öyleyse yakında ölür.”

Simon gözlerini kırparak “bir şey yapamaz mısınız?” dedi.

Başını iki yana salladı Rob. “Ben cahil bir berber-cerrahım. Belki de bir yerlerde ona yardım edebilecek değerli bir hekim vardır.”

Simon, “ben senin yerinde olsam, bilmem gereken her şeyi öğrenmeden senin yaptığını yapmazdım” dedi alçak sesle.

Rob, Simon’a baktı ama bir şey söylemedi. Kendisinin uzun zaman geçtikten sonra fark ettiği bir şeyi Yahudi’nin hemen anlamış olmasına şaşırmişti.

O gece, Cullen sarsarak uyandırdı Rob’u. “Hemen kalk, İsa aşkına” dedi İskoç. Çılgınlık atan bir kadın sesi duyuldu.

“Mary mi?”

“Hayır, hayır, gel benimle.”

Kapkaranlık bir geceydi, ay yoktu gökyüzünde. Yahudilerin

kampının hemen ilerisinde, birisi kara sakız fenerini yakmıştı. Rob, fenerin soluk ışığında bir adamın yerde yatmakta olduğunu gördü.

Yerdeki adam, yürüyüş kolunda Rob'un üç sıra arkasındaki kadavra görünümlü Raybeau idi. Gırtlığı kesilmişti. Gülümseyen ikinci bir ağız gibi duruyordu gırtlığındaki açıklık. Yanıbaşında küçük bir kan gölü oluşmuştu.

Simon, "bu gece nöbetçimiz oydu" dedi.

Mary Cullen, Raybeau'nun çığlıklar atan hantal karısının yanındaydı. Kocasıyla sürekli kavga ederlerdi. Kocasının kesilmiş gırtlığı şimdi Rob'un kana bulanmış ellerindeydi. Hareket eden bir şeyin sesini duyarak, o tarafa yönelmiş, sonra birisi boğazını tutup gırtlığını kesmiş. Karısı, seslenmesine yanıt alamayınca durumu fark etmiş. Yanına gittiğinde de kocasını ölmüş halde bulmuş.

Bir an nal sesleri duydular. "Fritta'nın gönderdiği atlılar bunlar" dedi Meir, alçak sesle karanlığı içinden.

Kervandaki herkes uyanmış, silahlarını ellerine almıştı. Fritta'nın atlıları kısa bir süre sonra döndüler ve çevrede büyük bir saldırgan grup olmadığını söylediler. Herhalde tek bir hırsız öldürmüştü adamı. Ya da haydutların gönderdikleri bir kişi. Her halükârda canı kaçmıştı.

O gece çok az uyuyabildiler. Sabahleyin Gaspar Raybeau, Roma yolunun kıyısına gömüldü. Herkesin tadı tuzu kaçmıştı. Kerl Fritta defin sırasında söylenecekleri Almanca olarak süratle mırıldandı. Bundan sonra herkes mezardan ayrıldı. Kervan gergin sinirlerle yolculuğa yeniden başladı. Yahudiler yüklerini katırlara sıkı sıkıya bağladılar. Hayvanlar koşarsa çözülüp yere düşebileceğini düşünüyorlardı. Rob, her katıra yükledikleri eşyalar arasında ince uzun ve ağır olduğu belli olan bir deri çantanın bulunduğunu fark etti. Bu çantalarda ne olduğunu tahmin edebiliyordu. Simon arabaya gelmedi, atını Meir'in hemen yanında sürüyordu. Dövüşmek de gerekebilirdi kaçmak da. İkisine de hazır haldeydiler.

Ertesi gün Novi Sad'a ulaştılar. Tuna üzerinde yoğun bir yerdı burası. Novi Sad'ta üç gün önce Kudüs'e gitmekte olan üç Frank papazın haydutların saldırısına uğradığını, her şeylerinin alınmasından sonra, ırlarına geçilip öldürüldüklerini öğrendiler.

Bundan sonraki üç gün boyunca kervana mutlaka saldırı olacağı duygusuyla yol aldılar. Fakat geniş ve suyu berrak bir nehri izleyerek, saldırıya uğramaksızın Belgrad'a ulaştılar. Burada çiftçilerin kurduğu bir pazardan alış veriş yaptılar. Rob Belgrad'ta çok sevdiği küçük kırmızı ve çok güzel kokulu ekşi erik ve yeşil zeytin de aldı. Bir birahane de yemek yedi. Çeşitli hayvanların yağlı etleri birarada kızartılmıştı, yemeğin yağı da ekşi ekşi kokuyordu.

Novi Sad'ta birçok kişi kervandan ayrılmıştı. Belgrad'ta ise daha fazla sayıda kişi ayrıldı. Ama yeni katılanlar da olduğu için, Culenler, Rob ve Yahudiler, yürüyüş kolunun daha ön tarafında bir yere geldiler. Artık korunması daha güç olan arka taraflarda değillerdi.

Belgrad'tan ayrıldıktan hemen sonra, tırmanmakta oldukları tepelikler, kısa süre sonra çirkin dağlar haline geldiler. Dik yamaçlardaki kayalıklar sırtan bir insanın dişlerine benziyordu. Biraz daha yükselince, sert rüzgârlar kış mevsimini hatırlattı yolculara. Bu dağlar karla örtülüyken herhalde cehennem gibi bir şey olurlardı.

Artık dizginleri gevşek bırakamıyordu. Yokuş yukarı çıkarlarken At'ı yumuşak darbelerle zorluyor, inişlerde ise yavaşlatarak yardımcı oluyordu ona. Kolları yorulup canı sıkılmaya başladığında, Romalıların da *tormentlerini** bu zorlu tepelerden geçirmiş olduklarını hatırlıyordu. Fakat Romalılar çok sayıda köle ile geçirmişlerdi onca silahı buradan. Rob J.'nin ise sadece bir yorgun kısırağı vardı. Onu da çok iyi idare etmesi gerekiyordu. Geceleyin yorgunluktan neredeyse uyuşmuş hale gelmişken, Yahudilerin çadırına kadar güçlükle gidebiliyor, bazen orada da Farsça harf çalışması yapıyordu. Simon bir daha arabaya binmedi. Rob da bazı günler on Farsça kelime bile ezberleyemedi.

* Ağır silah

28. Balkanlar

Artık Kerl Fritta, bütün enerjisi ve yeteneğiyle her yere yetişiyordu. Rob ilk kez ona hayranlık duydu. Bozulan arabaların onarımlarına yardımcı oluyor, atların durakladığı anlarda araba sürücülerine ne yapacaklarını söylüyordu. Yol taşlarla dolu idi. Ekim ayında yuvarıdan düşerek yolu kapatan kayaların temizlenmesi sırasında kervandan bir kişinin bir kayanın altında kalarak ezilmesinden dolayı ilk kez yarım gün kaybettiler. Sık sık kaza olmaya başlamıştı. Rob bir hafta içinde iki kırık kolu yerine yerleştirmek zorunda kaldı. Bir Norman tacirin atı birdenbire gemi azıya alıp kaçtı. Arabası üzerine devrilince ayağı kırıldı. Tacir iki atın arasına asılan bir sedye ile bir çiftliğe kadar taşındı. Çiftlikte yaşayanlar ona bakmayı kabul ettiler. Yaralı adamı bu çiftlikte bıraktılar. Rob oradan ayrılırken çiftçinin, kervan gözden uzaklaşır uzaklaşmaz eşyalarından dolayı taciri öldürmeyeceğini umuyordu.

Bir sabah Meir, "Macarların ülkesini geride bırakıp Bulgaristan'a geldik artık" dedi.

Pek bir şey değişmemişti. Çünkü kayalar yine düşmanlıklarını sürdürüyorlar, rüzgâr yüksek noktalarda gene hırpalıyordu kervandaki yolcuları. Hava soğudukça insanlar üstlerine çeşitli renklerde giysiler giymeye başladılar. Bu giysilerin çoğu ortama uygun olmaktan çok, daha sıcak tutan giysilerdi. Bir süre sonra soğuktan korunmak için ne bulmuşsa onu giymiş garip görünümlü bir yaratıklar topluluğu haline geldiler.

Bulutlu bir sabah, Yahudilerin yük katırlarından birinin ayağı tökezledi. Hayvan denge sağlamak için ön ayaklarını açmak zorunda kaldı. Bu anda sol ayağı, sırtındaki ağır yüke dayanamayıp kırıldı. Hayvan, canı o kadar yanmıştı ki, haykırışı insaninkini andırıyordu.

"Yardım edin" diye bağırdı Rob. Meir ben Asher uzun bir bıçak çıkararak katıra mümkün olan tek biçimde yardım etti. Hayvanın titreyerek soluk alabildiği gırtlakını kesti.

Yahudiler ölen katırın üzerindeki yükü hemen çözmeye başla-

dılar. Sıra ince uzun deri çantaya gelince Gershom ile Judah birlikte kaldırdılar. Sonra aralarında kendi dillerinde bir şeyler konuştular. Öteki yük katırı aynı ağırlıkta bir deri çantayı zaten taşıyordu. Rob, Gershom'un haklı olarak itiraz ettiğini anlayabildi. İkinci çanta hayvana çok ağır gelecekti.

Kervanın kendilerinin arkasındaki kısmı durmak zorunda kalmıştı. O taraftan ana gövdeden koptukları için bazı yolcuların kızgınlıkla bağırıp çağırdıkları duyuluyordu.

Rob, geriye, Yahudilerin yanına koştu. "Çantayı benim arabama atın."

Meir tereddüt etti bir an, sonra başını iki yana salladı. "Hayır."

"O zaman cehenneme kadar yolunuz var" dedi Rob nezaketi bir yana bırakarak. Bu güvensizlik karşısında kızmıştı.

Meir bir şeyler söyledi. Simon arkasından koşup yetişti Rob'a, "çantayı benim atıma yerleştirecekler, ben senin arabanda gidebilir miyim?" dedi, "yeni bir katır satın alabileceğimiz bir yere ulaşincaya kadar."

Rob, Simon'a arabadaki oturağı işaret etti. Sonra kendisi de arabaya çıktı. Arabayı hareket ettirdi. Uzun süre hiç konuşmadı. Çünkü ruh hali Farsça çalışmaya elverişli değildi.

"Anlamıyorsun" dedi Simon. "Meir'in çantaları yanında tutması gerekiyor. Onun parası değil. Bu paranın bir kısmı aileye, çoğunluğu da yatırımcılara ait. Para onun sorumluluğunda."

Bu sözler biraz rahatlatmıştı Rob'u. Bu kötü gün devam ediyordu. Yol zorluydu. Arabada ikinci bir kişinin varlığı At'ın çektiği yükü artırmıştı. Akşam karanlığı üstlerine çöktüğünde dağın tepesine varmışlardı. At'ın yorulduğu besbelliydi. Kamp yapmak zorundaydılar.

Rob ve Simon akşam yemeklerini yemeden önce hasta ziyaretlerine gitmek zorundaydılar. Rüzgâr o kadar sert esiyordu ki, Kerl Fritta'nın arabasının arkasına sığınmak zorunda kaldılar. Çok az kişi gelmişti. Gelenler arasında Gershom ben Shemuel'in de bulunduğunu görünce hem Rob hem de Simon şaşırdılar. Etine dolgun tıknaz Yahudi önce kaftanını çıkardı üzerinden sonra da pantolonunu indirdi. Rob adamın sağ kalçasında çirkin bir kahverengi çirban olduğunu gördü.

“Öne doğru eğilmesini söyle ona” dedi Rob.

Rob ince bıçağını yaraya önce hafifçe dokundurduğunda Gershom homurdandı, yarayı deşip irini dışarı fıskırtınca da böğürerek, kendi dilinde lânet okudu. Rob bu arada yarayı sıkarak pis kokulu irini boşalttı. Yaradan temiz kan gelmeye başlayınca durdu.

“Birkaç gün at üstünde oturamayacak.”

“Ama oturması gerekiyor” dedi Simon. “Gershom’u bırakamayız.”

Rob derin bir nefes aldı. Anlaşılan bugün Yahudilerin sınanma günüydü. “Sen onun atına binersin, o da arabamın arkasında gider.”

Simon başını salladı, kabul, anlamında.

İkinci sırada gülümseyen yüzüyle Frank sürücü vardı. Bu kez kasıklarını yeni küçük yumrular kaplamıştı. Koltuk altlarındaki ve dizlerinin arkasındaki şişlikler büyümüşlerdi. Eskisinden daha yumuşaktılar. Rob ağrıyıp ağrımadıklarını sorunca, adam ağrımaya başladıklarını söyledi.

Sürücünün ellerini tuttu. “Ona yakında öleceğini söyle” dedi içinden.

Simon ters ters baktı Rob’a. “Lanet olsun” dedi yüksek sesle.

“Ona yakında öleceğini söylediyimi söyle” dedi.

Simon yutkundu ve yumuşak bir sesle Almanca konuşmaya başladı. Rob, o iri, aptal ifadeli yüzdeki gülümsemenin yavaş yavaş yok olduğunu izledi. Frank bundan sonra ellerini Rob’un avucunun içinden çekti, sağ elini havaya kaldırıp küçük bir jambon parçası gibi sıktı. Sonra hırlarcasına bir şeyler söyledi.

Simon, “senin bir ibne yalancı olduğu söylüyor” dedi.

Rob ayakta dikilmiş bekliyordu, gözleri sürücününkilere bakıyordu. Adam Rob’un ayaklarına doğru tükürüp, sendeleyerek uzaklaştı oradan.

Rob fena öksüren iki kişiye ilaç sattı. Sonra da başparmağı çıktığı için inleyen bir Macar’ı tedavi etti. Adam parmağını eğerinin kolanına sıkıştırmış, at da hareket etmişti.

Sonra Simon’dan ayrıldı, bu yerden ve bu insanlardan kurtulmak istiyordu. Kervan sağa sola yayılmıştı. Herkes rüzgârdan kur-

tulmak için arkasına sığınıp kamp kuracak bir kaya bulmuştu. En sondaki arabanın arkasına kadar yürüdü. Mary Cullen'in orada yolun ortasındaki bir kayanın üzerinde oturmakta olduğunu gördü.

Doğaüstü bir yaratık gibiydi kız. Ağır koyun postundan paltosunun içinde kollarını iki yana açmış, başını arkaya götürmüştü ve gözleri kapalı vaziyette rüzgârın karşısında oturuyordu. Rüzgâr gürül gürül akan bir su gibi bütün ruhunu yıkıyordu. Kızın paltosu bir kuşun kanadı gibi açılıp kapanıyordu. Paltosunun altındaki giysisi bütün vücudunu sarıyor, iri göğüslerini ve meme uçlarını açığa çıkarıyordu. Yumuşak kamının yuvarlağı ve geniş göbeğinin altında bacakları belli oluyordu. Garip sıcak bir duygu sardı içini. Bunun büyüünün bir parçası olduğundan emindi. Çünkü kız bir büyücü gibi görünüyordu ona. Uzun saçları geriye doğru uçuştur rüzgârla. Kızıl alevlerin kıvrınması gibi dalgalanıyordu saçları.

Kızın gözlerini açıp kendisini izlediğini görmesini istemedi. Dönüp uzaklaştı oradan.

Arabasında karın üstü uzanan Gershom için yeterince yer olmadığını gördü. Uzun uzun sıkıntı içinde düşündü. Gereken yeri sağlamanın tek yolu sahne olarak kullandıkları banktan vazgeçmekti. Bankın üç parçasını arabadan dışarı çıkardı. Sonra uzun uzun baktı parçalara. Berberle birlikte bu sahnenin üzerine sayısız kez çıkıp izleyenleri eğlendirdikleri geldi gözlerinin önüne. Sonra omuzlarını silkti, yerden büyük bir taş parçası alıp bankın tamamını ateşin içine itti. Ateşin içinde yanmamış tahtalar kalmıştı. Arabanın daha az rüzgâr alan tarafında yeniden bir ateş oluşturdu. Çevredeki karanlık giderek artarken yere oturdu ve banktan kalan yanmamış tahta parçalarını alevlerin içine attı teker teker.

Anne Mary adı, Mary Margaret olarak değiştirilmiş olamazdı. Kardeşinin kahverengi saçları bebekliğinde kızıla çalıyordu. Bu kadar hoş bir kestane rengine dönüşmüş olamazdı, diye düşünürken, Bayan Buffington mırıldanarak yaklaştı, ateşin yanına, rüzgâr almayan yere uzandı.

Ekim ayının yirmi ikinci günü öğlene doğru, sert beyaz tanecikler uçuşmaya başladı havada. İnsanların tenlerine yapışıyordu bu taneler.

“Bu saçma şey için erken aslında” dedi Rob, neşesi kaçmış bir tavırla, arabanın arkasındaki Simon’a. Bu sırada Gershom atıyla geldi. Yarasının atına binecek kadar iyileştiğini sandığı için at üstündeydi.

“Balkanlara kadar ata binme” dedi Simon.

Daha yüksek ve daha engebeli tepelere gelmişlerdi. Meşe, kayın ve çam ağaçlarından oluşan ormanlar arazinin büyük bir kısmını örtüyordu. Ama yamaçlar, sanki öfkeli biri tarafından bütün ormanları yok edilmiş gibi çıplak ve kayalıktı. Şelalelerden dar vadilere düşen suların oluşturduğu küçük göller görünüyordu sağda solda.

Baba Cullen ile kızı Cullen uzun koyun postundan paltolarıyla ikiz kardeşler gibi görünüyorlardı. Siyah atın üzerindeki endamlı vücudun Mary’ye ait olduğunu biliyor olmasından başka ayırt edici bir özellikleri yoktu.

Kar birikmedi yerde. Kervanın yolcuları karda kendilerine yol açıp ilerlemeye çalışıyorlardı. Fakat, yürüyüş kolunda bir aşağı bir yukarı gidip gelerek herkese biraz daha gayret göstermeleri gerektiğini söyleyen Kerl Fritta için kervan gereken hızda ilerleyemiyordu.

“Fritta İsa’nın önüne kötü bir şey çıkarmasından çekiniyor” dedi Rob.

Simon, hemen dikkatle Rob’a baktı. Rob Yahudilerin İsa sözünü duyduklarında hep baktıklarını birkaç kez fark etmişti. “Yoğun kar başlamadan bizi Gabrovo kasabasına ulaştırmak zorunda. Bu dağlardan geçen yol üzerinde Balkan Kapısı adı verilen büyük bir geçit var. Ama artık kapanmıştır. Kervan kışı Gabrovo’da geçirecek. Gabrovo geçide çok yakındır. Orada yolcuların kalabilecekleri hanlar ve evler var. Bu kadar büyük bir kervanın sığınabileceği başka bir kasaba yok bu civarda” dedi Simon.

Rob başını salladı. Bunun kendisi için iyi olacağını fark etmişti. “Bütün kış Farsça çalışırım.”

Simon “Kitap yanında olmayacak” dedi. “Kervan ile birlikte Gabrovo’da kalmayacağız. Gobrovo yakınındaki Tryavna kasabasına gideceğiz. Yahudiler var orada.”

“Ama kitabın bende kalması gerekir. Senin ders vermene ihtiyacım var.”

Simon omuzlarını silktilti.

Rob o akşam At ile ilgilendikten sonra Yahudilerin çadırına gitti. Özel bir çivili at nalını inceliyorlardı. Meir nalı Rob’a uzattı. “Senin de bu tür nallarının olması gerekiyor. Bu nallar hayvanın kar ve buzda kaymasını engeller.”

“Tryavna’ya ben de gelemey miyim?”

Meir ve Simon birbirlerine baktılar. Bunu daha önce aralarında konuştukları belli oluyordu. Tryavna’ya biz de konuk olarak gittiğimiz için seni orada ağırlayabileceğimi söyleyemem.”

“Kim ağırlayabilir?”

“Oradaki Yahudilerin başında çok değerli bir bilge var. *Rabbenu Şlomo ben Eluahu*. O bir bilgindir. *Rabbenu* bizim dilimizde ‘öğretmenimiz’ demektir ve bizde en yüksek payedir.”

“Bu Şlomo, bu bilge, mağrur ve yabancılara karşı soğuk davranan bir insan mıdır? Katı ve ulaşılması güç bir kişi mi?”

Meir gülümseyerek başını iki yana salladı, değil, anlamında.

“O halde, ona gidip, kitabınıza ve Simon’un derslerine yakın bir yerde bulunmama izin verip veremeyeceğini soramaz mıyım?”

Meir, Rob’a baktı. Bu sorudan memnun olmadığını gizlemedi. Bir süre sessiz kaldı. Ancak Rob’un inatla yanıtını bekleyeceğini anlayınca, derin bir nefes aldı ve başını iki yana salladı. “Seni *Rabbenu’ya* götüreceğiz” dedi.

29. Tryavna

Gabrovo, her an yıkılacakmış gibi duran ağaçtan yapılmış evleriyle kasvetli bir kasabaydı. Rob aylardan beri kendisinin pişirdiği yemekleri yediği için bir meyhanede masasına getirilecek güzel bir yemeği özlemişti. Yahudiler bir tacir arkadaşlarını ziyaret etmek amacıyla Gabrovo'da mola verdiler. Rob da bu arada oradaki üç handan birine gidecek vakit buldu. Handa verilen yemek büyük bir düş kırıklığı oldu Rob için. Etin bozulmuş olduğu anlaşılmasın diye yemeğe gereğinden fazla tuz konmuştu. Ekmek de çok sert ve küflenmişti. Üzerindeki deliklerden buğday bitlerinin çıkarıldığı besbelliydi. Handa kaldığı oda da ücreti gibi iyi değildi. Öteki hanlar da bunun gibiyse, kervanın öteki yolcularını zor bir kış bekliyordu. Bütün boş odalar tıka basa ot yataklarla doldurulmuştu. Bu odalarda yolcular ancak yan yana yatabiliyorlardı.

Meir'in grubunun Tryavna'ya ulaşması bir saat sürmedi. Gabrovo'dan daha küçük bir yerdı burası. Saz ve çalı çatılı, tahtaları rüzgârla aşınmış neredeyse birbirine bitişik bir grup ev ile kasabanın öteki binaları arasında, üzerinde sığırların soğuktan kurumaya yüz tuttuğu otları yedikleri kahverengi tarlalar yer alıyordu. Yahudilerin evleri kendilerini daha rahat hissedebilmeleri için olsa gerek yan yana ve bir aradaydı. Birkaç erkek çocuğun hayvanlarıyla ilgilendiği toz toprak içindeki bahçeli bir eve geldiler. "Sen burada bekle" dedi Meir, Rob'a.

Kısa bir süre sonra Simon geldi ve Rob'u evlerden birine götürdü. Elma kokan loş bir koridordan geçip içinde sadece bir masa ile bir sandalyenin bulunduğu bir odaya girdiler. Masanın üzerinde bir sürü kitap müsveddesi olarak kullanılmış kağıtlar vardı. Masada saçlı sakalı bembeyaz olmuş bir ihtiyar adam oturuyordu. Geniş omuzlu ve cesur görünümlüydü adam. Boynundaki derilerin artık sarkmaya başladığı adamın gözleri koyu kahverengi idi. Yaşlılıktan sulanmıştı gözleri. Ama gene de Rob'un göz bebeklerinin içine bakabiliyordu. Ön konuşmalar yapılmadan doğrudan konuya girildi. Rob kendisini İngiltere'deki bir toprak beyinin huzuruna çıkmış gibi hissediyordu.

“*Rabbenu*’ya senin İran’a gitmekte olduğun ve işin gereği oranın dilini öğrenmen gerektiği söylendi” dedi Simon. “Bilgin olmak için öğrenmeye çalışmak da yeterli bir neden değil mi? diye soruyor” dedi.

“Kuşkusuz o da bir neden” dedi Rob, doğrudan yaşlı adama hitaben. “Benim daha çok çalışmam gerekiyor. Bana istediğimi verebileceğini düşündüğüm için Farsça öğrenmeye çalışıyorum.”

Simon ile *Rabbenu* aralarında o tuhaf dilde bir şeyler konuştular.

Simon “‘her zaman bu kadar dürüst müsündür?’ diye soruyor. Ona yakında öleceğini bildiğin bir kişiye bunu söyleyecek kadar dürüst olduğunu söyledim, o da, ‘bu onun yeterince dürüst olduğunu gösteriyor’ diye yanıtladı.”

“Ona param olduğunu ve yiyeceklerim ve barınmam karşılığında para ödeyeceğimi söyle” dedi Rob.

Bilge başını iki yana salladı. “Burası han değil. Burada yaşayanlar çalışmak zorundadır” dedi, Şlomo ben Eliahu, Simon’ aracılığıyla. “Eğer Tarif Edilemez Olan bağışlayıcı olursa, bu kış berber-cerraha ihtiyacımız olmayacak.”

“Mutlaka berber-cerrah olarak çalışmam gerekmiyor, size faydalı olabileceğim her işi yaparım.”

Rabbenu uzun parmaklarını yüzüne götürüp sakalını kaşırken biraz düşündü. Ve kararını açıkladı.

“Kesilmiş bir sığırın *koşer** olmadığı kabul edilirse” dedi Simon, “sığırın etini alıp Gabrovo’daki Hristiyan kasaba satacaksın. Yahudilerin çalışmadıkları Şabat Günü ise evdeki ocakları yakacaksın.”

Rob bir an düşündü. Yaşlı Yahudi ilgiyle Rob’a bakıyordu. Rob’un gözlerinde bir an için beliren pırıltının farkına varmıştı.

“Bir şey mi var?” dedi Simon alçak sesle.

“Yahudiler Şabat Günü’nde çalışmadıklarına göre, benim çalışmamı sağlayarak ruhumu lanetlemiş olmaz mı?” dedi Rob.

Sözleri çevrildikten sonra *Rabbenu* gülümsedi.

“Senin Yahudi olmak istemediğinden emin olduğunu söylememi istiyor, Bay Cole.”

* Dinsel kurallara uygun.

Rob başını iki yana salladı.

“Demek ki, Yahudilerin Şabat Günü’nden korkmadan çalışabileceğinden emin olarak Tryavna’ya hoşgeldin diyor.”

Bundan sonra *Rabbenu*, Rob’a büyük bir sığır ahırının arka tarafındaki yatacağı yeri gösterdi. “Okuma Odası’nda mum var. Fakat ahırda kuru saman bulunduğu için kitap okumak amacıyla mum yakılamaz” dedi *Rabbenu* sert bir tonla. Simon bu sözleri Rob’a çevirdi. Rob hemen ahırın o bölümündeki gübreleri temizlemeye başladı.

O gece Rob, ayak ucunda kedisi olduğu halde samanların üzerine uzandı. Bayan Buffington nöbet bekler gibiydi. Zaman zaman tıkırtılarını duyduğu farelere doğru koşup geri yanına geldi. Ahır nemli ve karanlıktı. İyi ki o iri hayvan bedenleri biraz ısıtıyordu. Ahırdaki sevimli sığır boklarının kokusuna burnu alışır alışmaz hayatından memnun olarak uykuya daldı.

Kış Tryavna’ya Rob’dan üç gün sonra geldi. Gece yarısı kar yağmaya başladı. İki gün boyunca bazen rüzgârlı sert sulu sepken olarak bazen de iri taneli kar şeklinde yağdı. İri kar taneleri yenebilecek tatlı bir şeymiş gibi görünüyordular. Kar dinince, eline bir kar küreği alıp kapının önündeki kar yığınının temizlenmesine yardım etti. Ahırdaki bir çiviye asılı bulunduğu Yahudi şapkasını başına geçirmişti. Başını biraz kaldırdığında gördüğü koyu renkli dağların bazı yerleri güneş ışığıyla pırıldıyordu. Bu soğuk havada karları temizleyerek çalışması bir iyimserlik duygusu uyandırdı içinde. Kar temizleme işi bitince, yapacak bir şey olmadığı için artık ahşap çalışma evine gidebilirdi. Soğuk rüzgârın içine sızabildiği evin ocağındaki ateş zayıftı. Evdekilerin kış mevsiminde ocağı böyle odun atmaktan kendi haline bıraktıklarına pek rastlanmazdı. Yahudiler yuvarlak ve kaba saba masaların etrafına oturmuş bir yandan çalışıyor, bir yandan da bağıra çağıra ve bazen de sert tartışmalar yapıyorlardı.

Konuştukları dile Lisan diyorlardı. Simon, bu dilin Yahudice ile Latince’nin karışımı olduğunu ve Yahudilerin yaşadıkları ya da gezdikleri ülkelerin dillerindeki bazı deyimlerin de bu dilde yer al-

diğını söyledi. Aralarında tartışabilmek için böyle bir dil oluşturmuşlardı. Birlikte çalışırken birbirlerine laf atıyorlardı.

Meir'e hayret içinde, "tartıştıkları konu nedir?" diye sordu.

"Dinsel kurallarla ilgili meseleler."

"Kitapları yok mu?"

"Kitap kullanılmaz. Kuralları bilenler, öğretmenlerinden dinleyerek ezberlemişlerdir. Kuralları henüz ezberleyememiş olanlar şimdi dinleyerek öğreniyorlar. Hep böyle yapılır. Yazılı kurallar da vardır ama yalnızca başvuru kaynağı olarak kullanılır. Sözlü Kuralları bilen her insan, kuralları öğretmenin kendisine öğrettiği şekilde yorumlayan bir öğretmendir. İşte bundan dolayı tartışıyorlar. Her tartışmaları onlara yasalar hakkında bir şey daha öğretir."

Tryavna'da daha ilk günden ona Mar Reuven diye hitap etmeye başladılar. Bay Robert'in İbranice karşılığıydı. Berber-cerrah Mar Reuven. Kendisine Mar denilmesi, Yahudilerle onun arasındaki farklılığı başka her şeyden daha fazla ifade ediyordu. Çünkü onlar birbirlerine *reb* diye hitap ediyorlardı. Saygın bir paye olan *reb*, Rabbenau'nun altındaki kişiler için kullanılıyordu. Tryavna'da yalnızca bir *Rabbenu* vardı. Yahudiler garipti, kıyafetleri de gelenekleri de kendisininkinden değişikti. "Saçına ne olmuş onun?" diye sordu, Reb Joel Levski adlı sığırtmacı Meir'e. Rob çalışma evinde *peoth*'u olmayan tek kişiydi. *Peoth*, kulakların yanından aşağı sarkan saç lülesi idi.

"Pek bilmez. O bir Goy'dur, bir Öteki" diyerek açıklama yaptı Meir.

"Fakat Simon bana bu Öteki'nin sünnetli olduğunu söylemişti. Nasıl olabilir bu?" dedi, günlük tutmakla görevli Reb Pinhas ben Simeon.

Meir omuzlarını salladı. "Bir rastlantı" dedi. "Bu konuyu daha önce konuştuk onunla. Abraham anlaşmasıyla bir ilgisi yok bunun."

Yahudiler, birkaç kez Mar Reuven'e hep dik dik baktılar. O da ara sıra onlara dik dik baktı. Çünkü, garip şapkaları, kulaklarından sarkan lüleleri, çalı gibi sakalları, siyah giysileri ve putperestleri andıran davranışlarıyla onlar Rob'a daha garip geliyordu. Dua sırasındaki davranışları onu çok etkiledi. Dua sırasında tamamen tek

başlarına kalıyorlardı. Meir, dua şalını yumuşak ve dikkat çekmeyen hareketlerle giyiyordu. Reb Pinhas ise *tallit*'ini kibirli bir tavırla iki ucundan tutup açıyor, sonra kollarını yukarıya kaldırıp, gösterişli bilek hareketleriyle başının üzerinde arkaya atıyor ve kutsal bir şeye dokunuyormuş gibi yumuşak hareketlerle dalgalandırarak omuzlarına yerleştiriyordu.

Reb *Pinhas*, sanki niyazlarının bir an önce Her Şeye Kadir Olan'a ulaşmasını istiyormuş gibi aceleyle ve ileri geri eğilerek dua ediyordu. Meir ise dua ederken daha kibar sallanıyordu. Simon da ikisinin arasında bir tempo ile sallanıyordu. Her ileriye eğilişinde sanki bir şeyden ürkmüş gibi geri çekilip, başını hafifçe sallıyordu.

Rob kitabını okuyup çalışıyor, Yahudiler ise bu yeni kişiyle ilişkilerinde çok dikkatli davranıyorlardı. Her gün, şaşarit dedikleri sabah duası, sonra üç saat ma'ariv dedikleri akşam duası, sonra gene üç saatlik bir dua için toplam altı saat süreyle çalışma evi tika basa doluyordu. Çünkü çoğu hayatlarını kazanmak için yapmak zorunda oldukları günlük işlerine başlamadan ve bitirdikten sonra çalışıyorlardı. Bu iki dönem arasında ise daha çok sessiz bir şekilde yaşıyorlar, günün bu bölümünde çalışma evindeki sandalyelerde ancak bütün gün ilimle uğraşanlar oturuyorlardı. Bir süre sonra bu âlimlerin arasında rahatlıkla ve fark edilmeden oturmaya başladı. Farsça Kuran okurken çevresindeki Yahudice konuşmaları duymuyordu. Nihayet gerçekten bir şeyler öğrenmeye başlamıştı.

Yahudilerin Şabat günü Rob ateşleri yaktı. Kar temizlediği günden beri en fazla o gün çalıştı. Ama gene de öğleden sonra çalışabilecek vakti kaldı. İki gün sonra Marangoz Reb Elia'ya iki iskemleye yeni ahşap yatay değnek takmasında yardımcı oldu. Farsça çalışmasının dışında bunlardan başka bir iş yapmıyordu. Tryavna'daki ikinci haftasının sonunda *Rabbenu*'nun kız torunu Rohel, Rob'a süt sağmasını öğretti. Rohel beyaz tenli uzun siyah saçlı idi. Yürek şeklindeki yüzünün iki yanından saçlarının örgülü kısımları aşağıya sallanıyordu. Küçük ağzının alt dudağı bütün kadınlarda olduğu gibi biraz dolgundu. Gırtlığının üzerinde doğumdan kalma küçük bir leke vardı. Bir de hep üzerinde olduğunu hissettiği iri kahverengi gözleri.

İneklerden birini sağarlarken, kızgın olduğunu zannettiği aptal bir inek, başka bir ineğin üzerine çıkararak sanki penisi varmış ve öteki ineğin içine girmiş gibi ileri geri hareketler yapmaya başladı.

Rohel birdenbire tepeden tırnağa kızardı. Sonra, önce gülüm-sedi sonra da bir kahkaha attı. Sandalyesinde öne doğru eğilerek başını sağmakta olduğu ineğin böğrüne dayadı, gözlerini kapadı. Bacaklarını eteğinin altında iki yana açmış halde oturan kız, dizle-rinin arasından elini uzatarak ineğin şişkin memelerindeki sert me-me uçlarını tuttu. Parmakları dalgalandı, sonra hafifçe bastırdı me-me uçlarını.

Rohel süt damlaları kovaya düşmeye başlayınca derin bir nefes aldı. Kırmızı dilini dışarı çıkararak dudaklarını yaladı, gözlerini açıp Rob'a baktı. Rob sığır ahırının gölgelik bir köşesinde ayakta duru-yordu. Elinde battaniyenin bir parçası vardı. Battaniyeye At'ın ko-kusu sinmişti. Dua şalından biraz daha büyüktü. Rob, Reb Pin-has'ın dua şalını üzerine atışı gibi ani bir hareketle battaniyeyi ka-fasının üzerinden aşırıp omuzlarına yerleştirdi.

Bunu daha önce tekrarlamış olduğu için artık eli alışmıştı. Ahır-da ayakta durup, yorganını büyük bir ciddiyetle bir dua şalı gibi o şekilde sırtına atma talimleri yaptı. Sonra bundan vazgeçerek, Reb Pinhas gibi daha enerjik bir dini bütün olmaktansa Meir gibi dua eden bir insan olmayı tercih etti.

Bu rol kendisi için daha kolaydı. Kendisine garip gelen sesler çıkararak konuştukları karmaşık dillerini öğrenmek çok zaman alır-dı. Ayrıca Farsça öğrenmeye çalışıyordu.

Uğursuzluklara karşı takılar kullanan insanlardı bunlar. Bütün kapıların sağ el tarafındaki dikmelerin üst tarafına *mezuzah* denen silindir şeklinde bir şey çivilenmişti. Simon bu silindir şeklindeki şeylerin içinde ince bükülmüş parşömenler olduğunu, bu parşö-menlerin ön yüzlerindeki yirmi iki satırda *Tesniye*'nin 6:4-9 ve 11:13-21 bölümlerinin Asur harfleriyle yazılı olduğunu, arka yüz-lerinde ise Şaddai, yani "Her Şeye Kadir Olan" yazılı olduğunu söyledi.

Rob bu seyahatinde, Şabat dışında her sabah bütün yetişkin erkeklerin kol ve başlarına küçük deri mahfazalar taktıklarını gördü. Bu mahfazalara *tefillin* deniyordu. Alına bağlanan mahfaza akla, kola sıkı sıkıya bağlanan ise yüreğe yakındı.

“Bunu, Tesniye’nin emirlerine uymak için yapıyoruz” dedi Simon. “Ve sana bugün emrettiğim bu sözler, hep kalbinin üzerinde bulunacaktır... Ve bu sözleri bir delil olarak elinin üzerinde tutacaksın ve bu sözler gözlerinin arasında alınlık olacak.”

Rob, Yahudilerin tefillin’i nasıl taktıklarını sadece izleyerek anlayamıyordu. Simon’a da nasıl takıldığını göstermesini soramıyordu. Çünkü bir Hristiyan’ın Yahudi dininin bir usulünü öğrenmeye çalışması garip karşılanabilirdi. Kollarına sardıkları deri şeritlerin sayısının on olduğunu anlayabilmişti. Ama bunu nasıl yaptıklarını bir türlü öğrenememişti, zor geliyordu Rob’a. Çünkü deri şerit parmaklar arasına anlayamadığı bir özel şekilde sarılıyordu.

Rob, soğuk ve ağır kokulu ahırda ayakta durarak sol koluna deri tefillin şerit yerine eski bir ip parçasını sardı. Fakat eline ve parmaklarına iple yaptığı hiçbir şeye benzemedi. Bununla birlikte, Yahudiler doğal öğretmendiler onun için. Her gün yeni bir şey öğreniyordu onlardan. St. Botolph’s Kilisesi’nin okulundaki papazlar Eski Ahid’teki Tanrı’nın Yahova olduğunu söylemişlerdi. Fakat Yahova’dan bahsedince Meir başını iki yana salladı.

“Bizim Kutsal Tanrımızın yedi ayrı adı olduğunu bil. Bu çok kutsal bir bilgidir.” Ateşten aldığı bir kömür parçasıyla tahta döşemenin üzerine *Yahve* kelimesini hem Farsça hem de Lisan harfleriyle yazdı. “Bu kelime söylenmez, çünkü En Yüksekteki’nin kimliği ifade edilemez. Hristiyanlar onun adını yanlış söylerler, senin söylediğin gibi. Ama isim Yahova değil, anladın mı?”

Rob başını salladı.

Gece saman yatağına uzandıktan sonra öğrendiği yeni kelimeleri ve adetleri bir kez daha tekrarladı. Uyku iyice bastırmadan önce de bir deyimi, bir duanın bir parçasını, özel bir hareketi, bir kelimenin telaffuzunu, dua ederken yüzde görünmesi gereken bir coşku ifadesini zihninden geçirdi. Son olarak da bütün bunları belleğine iyice yerleştirmeye çalıştı. Bütün bunlar ileride kendisini daha iyi korumasını sağlayacaklardı.

Meir, kaşlarını çatarak, “*Rabbenu*’nun torunundan uzak durmalısın” dedi.

“Ona karşı bir ilgim yok” diye yanıtladı Meir’i. Süthanedeki konuşmalarından sonra günler geçmişti ve o günden sonra hiç kızla yanyana gelmemişti.

Gerçekten de, önceki gece düşünde Mary Cullen’i görmüş ve şafakla birlikte heyecanla uyandığında uyurken gördüklerinin ayrıntılarını hatırlamaya çalışmıştı.

Meir başını salladı ve lafı döndürüp dolaştırmadan, “pekâlâ, bir kadın kızın sana çok ilgiyle baktığını görmüş ve *Rabbenu*’ya söylemiş. Seninle konuşmamı istedi *Rabbenu*.” Meir işaret parmağını Rob’a doğru uzatarak, “akıllı bir adama tek bir kelime söylemek, bir aptala bir yıl yalvarmaktan daha iyidir” dedi.

Rob şaşırdı ve rahatsız oldu. Tryavna’da kalarak Yahudilerin yaşama tarzlarını izleyip Farsça çalışmak istiyordu. “Bir kadının başına dert açmak istemem.”

“Elbette istemezsin” dedi Meir ve derin bir nefes aldı. “Sorun, artık evlenmiş olması gereken kızda. Çocukluklarında Reb Baruch ben David’in torunu Reb Meshullum ben Moses ile nişanlandırılmışlardı. Reb Baruch’u tanıyor musun? İnce yapılı uzun boylu, uzun suratlı. İnce uzun burunludur. Okuma Odası’nda ateşin hemen yanında oturur. Hatırladın mı?”

“Ha, evet o adam. Sert bakışlı o ihtiyar adam.”

“Bakışları serttir, çünkü derin bir âlimdir. *Rabbenu*, *rabbenu* olmasaydı, Reb Baruch *rabbenu* olurdu. Eskiden beri hem birbirlerinin rakibi hem de yakın arkadaş olmuşlardır. Torunları daha bebekken, bu iki arkadaş ve rakip ailelerini birleştirmek için büyük bir sevinçle torunlarını nişanladılar. Ama bundan sonra aralarında geçen sert bir tartışmadan dolayı arkadaşlıkları bozuldu.”

“Neden tartıştılar?” diye sordu Rob. Artık Tryavna’da kendisini dedikodu zevkini de tadacak kadar rahat hissediyordu.

“Ortaklaşa bir öküz kesmişler. *Kashruth* adını verdiğimiz çok eski ve çok ayrıntılı bir kuralımız var. Neyin nasıl yapılacağı bu kurala ve yorumuna göre düzenlenir. Kesilmiş bir hayvanın ciğerinde küçük bir leke olduğunu fark ederler. *Rabbenu* emsal gösterip

bunun önemli bir leke olmadığını ve etin yenebilir olduğunu söyler. Reb Baruch ise başka emsallere dayanarak o lekenin eti bozmuş olduğunu ve yenmemesi gerektiğini iddia eder. Haklı olduğunda ısrar eder ve kendisinin bilginliğinden kuşkuya düştüğü için *Rabbenu*'ya gücenir.

Rabbenu'nun sabrı tükeninceye kadar tartışırlar. Bir an *Rabbenu*, 'hayvanı ikiye bölün' der. 'Ben kendi payımı alacağım, Baruch da kendi payını alıp ne istiyorsa onu yapsın.'

Rabbenu bundan sonra, hayvanı yemek niyetiyle evine götürür. Ama biraz düşündükten sonra yakınır, 'yarısı Baruch'un çöplerinin arasında dururkun, bu yarısını ben nasıl yerim?' der ve o da hayvanın kendi payına düşen kısmını çöplüğe atar.

Bu olaydan sonra *Rabbenu* ile Baruch hep birbirlerine rakip olarak kaldılar. Reb Baruch beyaz derse, *Rabbenu* siyah der, *Rabbenu* et derse Reb Baruch süt der. Rohel on iki buçuk yaşına geldiğinde, ki bu yaşlıların gençlerle ilgili olarak evlenmeleri konusunda ciddi kararlar aldıkları bir yaştır, iki aile de hiçbir şey yapmadı. Çünkü iki yaşlı karşı karşıya geldiklerinde mutlaka gene tartışacaklardı. Bundan sonra Reb Meshullum, yani müstakbel damat, babası ve ailesinden başka erkeklerle birlikte ilk ticari gezisine çıktı. Yanlarına bakır testiler alarak Marsilya'ya gittiler. İyi iş yapıp iyi para kazandılar. İki yıl sonra, geçen yaz bir kervanla döndüler. Sağlam Fransız giysileri getirmişlerdi. Bu iki aile hâlâ, dedelerinden dolayı bu evliliği gerçekleştiriyorlar!"

"Şimdi ise" diye devam etti Meir, "herkes talihsiz Rohel'in bir *ağunah*, yani terk edilmiş bir eş olduğunu düşünebilir. Göğüsleri var ama bebek emziremiyor, yetişkin bir kadın ama kocası yok, büyük bir rezalet bu."

Süt sağma zamanlarında Rob'un süthaneye yaklaşmaması konusunda anlaşılar.

Meir'in bunları anlatması iyi olmuştu. Çünkü, bu kış misafirperverliğinin, kadınlarının da kullanılmasını içermediğini öğrenmiş oldu Rob. Aksi halde neler olabileceğini de iyice öğrendi böylece. Gece, düşünde gördüğü uzun dolgun bacaklar, kızıl saçlar, beyaz dişi

göğüsler ve böğürtleni andıran meme uçları şehvet duygularını ayağa kaldırmıştı. Rob Yahudilerin etrafa saçılmış tohumlar için de bağışlanmalarını isteyen duaları olduğundan emindi. Her konuda duaları vardı çünkü. Ama onun böyle bir duası yoktu. Düşlerinin belirtilerini taze samanların altına gizleyerek kendisini işine vermeye çalıştı.

Fakat zordu bu. Etrafındaki herkes, dinsel kurallarının da katkısıyla, cinsel istekle yüklü olarak dolaşıyordu. Örneğin, Şabat günü sabahleyin sevişmenin özel bir lütuf olduğunu düşünüyorlardı. Belki de hafta sonunu bu yüzden bu kadar seviyorlardı! Gençler bu tür konuları rahatlıkla konuşabiliyorlardı. Birbirleri ile eşlerinin dokunulabilir olup olmadığı hakkında homurdanarak sohbet edebiliyorlardı. Evli Yahudi çiftler için, kadının adet kanaması başladıktan sonra on iki gün, ya da kanama durduktan sonra yedi gün ilişki kurmaları yasaktı. Kadın, dinsel kurallara göre adına *mikva* denen bir havuzda yıkanıp kendisini temizlediğini eşine bir şekilde bildirinceye kadar cinsel perhiz devam ediyordu.

Mikva bir akarsuyun üzerine kurulmuş olan bir hamamdaki tuğladan bir bölmeydi. Simon, Rob'a mikva'nın suyunun doğal bir pınar ya da nehirden geliyor olmasının dinsel bir kural olduğunu söyledi. Mikva, bedensel bir temizlikten çok simgesel bir arınma ifade ediyordu. Yahudiler evlerinde yıkanırldı. Fakat her hafta Şabat'tan bir önceki gün Rob, erkeklerle birlikte hamama gidiyordu. Hamamda sadece bir havuz ve yuvarlak bir ocağın içinde gürül gürül yanan bir ateş bulunuyordu. Ateşin üzerinde ise içi su dolu kazanlar asılıydı. Kaynar suyun buharıyla kaplanmış hamamda çıplak erkekler *Rabbenu*'ya su dökmek için birbirleriyle yarışır, sorular sorarak onu uzun uzun konuştururlardı.

“Şi-aylah, *Rabbenu*, şi-aylah!” Bir soru, bir soru!

Şlomo ben Eluahu, kendisine yöneltilen her soruya ağır ağır ve düşünerek, bir bilgine yakışır örneklemlerle ve kaynak belirterek yanıt veriyordu. Simon ya da Meir, *Rabbenu*'nun bazı yanıtlarını çok ayrıntılı olarak Rob'a çeviriyorlardı.

“*Rabbenu*, Kurallar Kitabı'nda her erkeğin en büyük oğluna yedi yıl din eğitimi yaptırması gerektiği gerçekten yazıyor mu?”

Çıplak Rabbenu, göbeğine bakıp biraz düşündü, bir eliyle kulağına dokundu, sonra uzun solgun parmaklarıyla sakallarını sıvazladı. “Bu şekilde yazılı değil, çocuklarım. Ama, -sağ elinin işaret parmağını biraz yukarıya kaldırıp- Leipzigli Reb Hanael ben Ashi böyle düşünüyordu. Yafalı *Rabbenu* Joseph ben Eliakim’e göre ise din adamlarının ve Levi kabilesinden gelenlerin ilk çocukları için geçerlidir bu kural. Gelgelelim, -iki avucunu konuşmakta olanlara döndürüp havaya kaldırarak- bu iki bilgin de yüzyıllarca önce yaşamışlardır. Biz artık modern insanlarız. Bugün anlıyoruz ki, öğrenmek sadece ilk çocuklara ait olmamalıdır. Öteki çocuklara sadece kadın gibi mi davranılmalıdır? Günümüzde on dört, on beş, ve on altı yaşındaki her gencin günde on iki ile on beş saat Tevrat okumasına alışmış bulunuyoruz. Bundan sonra, ancak özel olarak çağırılan birkaç genç hayatlarını ilme adayabilirler. Öteki gençler ise işlerini bitirdikten sonra, günde sadece altı saat çalışabilirler.”

İşte böyle. Misafir Öteki’ne çevrilen yanıtların çoğu kendisini hiç etkilememişti. Hatta aslında bazı yanıtları dikkatle de dinleyememişti. Bununla birlikte Rob, hamamda geçirdiği bu Cuma günü öğleden sonrasından hoşlanmıştı. Hayatında hiçbir zaman çıplak insanlar arasında kendisini bu kadar rahat hissetmemişti. Belki de çükünün sünnetli gibi görünmesindendi bu. Eğer kendi türünden insanlarla birlikte olmuş olsaydı, cinsel organına hiç çekinmeden bakarlar, gülerек sorular sorarlar açtık saçık sözler söylerlerdi. Egzotik bir çiçeğin kendi kendine büyüüp gelişmesi bir başka şeydi, aynı çiçeğin, benzer görünümdeki başka çiçeklerle dolu bir tarlanın ortasında kalmış olması başka bir şeydi.

Yahudiler, hamamda ateşe cömertçe odun attılar. Rob bu buharlı ve nemli hamamdaki yanmış odun kokusundan hoşlanmıştı. *Rabbenu*’nun kızının talimatlarına göre yapılmış koyu sarı renkli sabun, soğuk pınarın kaynatılmış suyuyla birleşince çok hoş bir koku yaymıştı sıcak hamamın içine.

Mikva’ya hiç gitmedi. Kendisi için yasak olduğunu anlamıştı. Hamamın buharının arasında tembel tembel oturup, Yahudilerin su tankının içine girmelerini izlemek hoşuna gidiyordu. Yahudiler kişisel özelliklerine göre birbirlerinden farklı tarzlarda dua ederek,

altı adet kaygan taş basamaktan inip derin suya giriyorlardı. Suyun içine girince ciğerlerindeki bütün havayı birdenbire dışarı veriyorlar ya da nefeslerini tutuyorlardı. Çünkü arınmak için vücudun tamamının suya sokulması ve ıslanmamış tek bir kılın bile bırakılmaması gerekiyordu.

Rob, Yahudilerin dinine ait bir yer olan o suya, o soğuk ve koyu gizemli suya, kendisini davet etseler bile kesinlikle girmezdi.

Yahwe dedikleri Tanrı gerçekten varsa, Rob Cole'un kendisinin çocuğu olmayı istemediğini biliyordur mutlaka, diye düşündü.

Sırrı kendisi için anlaşılamaz olan bu suya girerse, bir şeyin kendisini bu dünyadan alıp, bütün haince planlarının, günahlarının anlaşılaacağı ve Yahudi yılanların bütün etlerini kemirecekleri ve belki de İsa tarafından bizzat cezalandırılacağı başka bir yere götüreceğini hissetti.

30. Okuma Odası'nda Kış

Yirmi bir yıldan beri ilk kez bu kadar tuhaf bir Noel geçiriyordu. Berber onu iyi bir Hristiyan olarak yetiştirmemişti. Önceki Noel'lerde Berberle birlikte yedikleri kazları, pudingleri, kemiklerine kadar kemirdikleri domuz etlerini, şarkı söyleyişlerini, karşılıklı kadeh kaldırışlarını, tatil günlerinde hafifçe sırtına vuruşunu hatırladı. Berber'e özgü şeylerdi bunlar. Bu yıl ise sıkıcı bir yalnızlık içinde hissediyordu kendisini. Yahudiler, cimriliklerine karşın bu özel günde onu unutmamışlardı. İsa onların dünyalarında yoktu.

Rob kuşkusuz kiliseye gidebilirdi. Ama gitmedi. Oradakilerden hiçbirinin İsa'nın doğumundan dolayı kendisini kutlamamış olması, Rob'un kendisini garip bir şekilde daha fazla Hristiyan hissetmesine yol açtı.

Bir.hafta sonra, İsa'nın doğuşunun 1032. yıldönümünün sabahı samandan yatağına uzanıp, İngiltere adasını bir gezginin yamağı olarak baştan aşağı dolaştığını, kendisinin tek başına daha şimdiden çok daha uzaklara ulaşmış olduğunu ve sonsuz bir bilinmeyen dünyanın önünde durduğunu düşündü.

Yahudiler o günü kutladılar. Ama yeni bir yıla girdikleri için değil, ayın hilal şeklini aldığı gün olduğu için. Onların putperest takvimlerine göre içinde bulundukları yılın 4792 olduğunu öğrenince çok şaşırdı.

Çok kar yağan bir ülkede bulunuyordu. Her kar yağışında seviyordu. Bir süre sonra, her kar fırtınasından sonra, büyük Hristiyan'ın kocaman tahta küreğiyle öteki sıradan kürekçilerle birlikte kar temizleme işini yapması bir gelenek haline gelmişti. Bedensel olarak yaptığı tek iş buydu. Bunun dışındaki zamanlarında Farsça çalışıyordu. Artık yavaş yavaş Farsça düşünmeye başlayacak kadar ilerlemişti. Tryavna'daki Yahudilerden bazıları İran'da bulunmuşlardı. Rob, kimi yakalarsa Farsça konuşuyordu. "Telaffuzum, telaffuzum nasıl Simon?" diye sordu birgün. Simön ise irkilerek yanıtladı bu soruyu hemen, "Güldürmek isteyen bir İranlı böyle konuşur, çünkü İranlılar için sen bir yabancı olacaksın. Mucize mi bekli-

yorsun?” Okuma Odası’ndaki Yahudiler birbirlerine bakıp, bu dev gibi genç *goy*’un aptallığına gülümsediler.

Önemli değil gülsünler, diye düşündü. Onlar kendisine, kendisinin onlara olduğundan daha ilginç geliyordu. Ömeğin, Tryavna’da Meir ve grubundan başka yabancılar da olduğunu öğrenmişti. Okuma odasındaki öteki erkeklerin çoğu, Balkan kışının öfkesinin geçmesini bekleyen yolculardı. Meir, kendisine bu yolcuların hiçbirinin üç ay boyunca burada yiyip içtiklerini ve kalacak yerleri karşılığında tek bir para bile ödememiş olduklarını söylediğinde şaşırdı.

Meir bunu şöyle açıkladı: “Bizim halkımız bu sistem sayesinde ülkeler arasında ticaret yapabilmektedirler. Bu dünyada yolculuk yapmanın ne kadar güç ve tehlikeli olduğunu görüyorsun. Ama bütün Yahudi toplulukları bulundukları ülkelerin dışına tacir gönderiyor. Bir Yahudi yolcu, Hristiyanların ya da Müslümanların yaşadığı bir ülkede seyahat ederken, bir Yahudi köyüne uğradığında oradaki Yahudiler tarafından karşılanır ve yiyecek ve şarap verilir, bir sinagogta yatırılır, atı için de bir ahır bulunur. Her Yahudi yabancı her ülkede kendisine yardım edecek biri ile karşılaşır. Ağırlayan, daha sonra ağırladığı kişiye konuk olur.”

Yabancılar kısa sürede bu yörenin halkının günlük yaşantısına alıştılar, hatta anlayamadıkları yöresel konuşmalardan bile hoşlanıyor olmuşlardı. Birgün öğleden sonra Rob Anatolialı bir Yahudi olan Farrier -Farsça dedikoducu- Ezra ile Farsça konuşurken ertesi gün çok önemli bir karşılaşma olacağını öğrendi. *Rabbenu* topluluğun şohet’liğini yani hayvan kesiliciliğini yapacaktı. Ertesi sabah kendisine ait iki hayvanı kesecekti. Köyün en saygın bilgeleri de *maşgi-ot*, yani kesim işinin en ince ayrıntısına kadar kurallara uygun olup olmadığını denetleyecek kişiler olarak orada bulunacaklardı. *Rabbenu*’nun hayvan kesme işlemi sırasında orada bulunacak bilgelerin başında ise *maşgiah* olarak bulunacak kişi ise *Rabbenu*’nun bir zamanlar yakın dostu ama daha sonra uzlaşmaz rakibi Reb Baruch ben David idi.

Meir, o akşam Rob'a Musa'nın üçüncü kitabı olan Levililerden bir bölüm okudu, öğrenmesi için. Bu bölümde dünyada Yahudilerin yiyebilecekleri hayvanların isimleri yer alıyordu. Geviş getiren hayvanlar ve çift toynaklılar yenebiliyordu. Örneğin, koyun, sığır, keçi ve geyik. Koşer olmayan *treif* hayvanlardan, yani Yahudilerin yemeleri kurallara aykırı olan hayvanlardan bazıları at, eşek, deve ve domuzdu.

Kuşlardan yemelerine izin verilmiş olanlar, güvercin, tavuk, evcil kumru, evcil ördek ve evcil kazdı. Tiksinti verici kanatlı yaratıklardan kartal, devekuşu, kartal, çaylak, guguk kuşu, kuğu, leylek, baykuş, pelikan, kızkuşu ve yarasa ise yenemezdi.

"İçine tuzlu domuz eti parçaları konduktan sonra hafif ateşte yavaş yavaş pişirilmiş kuğu yavrusu eti hayatımda yediğim en lezzetli ettir" dedi Rob.

Meir Rob'a baktı, bakışlarında başarısızlığı uğramış bir insanın yüz ifadesi vardı belli belirsiz. "Burada yemeyeceksin değil mi?" diye sordu.

Ertesi gün şafakla birlikte uyandı, bulutsuz ama soğuk bir sabahı. Okuma Odası şaharit'ten, yani günün ilk duasından sonra hemen hemen boş gibiydi. Çünkü *Rabbenu*'nun avlusundaki *şehitah*'ı, yani dinsel kurallara uygun olarak yapılan hayvan kesimini izlemeye gitmişti çoğu. Duaya katılanların nefeslerinin bu soğuk havada oluşturduğu buhar tabakası henüz kaybolmamıştı.

Rob Simon ile birlikte ayakta duruyordu. Reb Baruch ben David öteki *maşgiah* ile birlikte avluya gelince hafif bir kıpırdanma oldu. Diğer *maşgah*, hafif kamburca yaşlı bir adam olan Reb Samson ben Zanzvil idi. Sert bakışlı bir insandı.

Simon, "Reb Baruch'tan da *Rabbenu*'dan da yaşıldır ama onlar kadar bilgili değildir" diye fısıldadı. Şimdi bir tartışma çıkarsa aralarında kalmaktan çekiniyor.

Rabbenu'nun dört oğlu ilk hayvanı ahırdan çıkarıp getirdiler. Siyah bir boğaydı. İri ve bacakları çok kalın bir hayvandı. Hayvan sevimli bir hareketle başını toprağı sürttü. Hayvan kesilirken bağlandığı ipleri sıkı sıkıya tutacak birkaç kişi belirlendi. Çünkü denetçiler kesim işini santim santim izleyeceklerdi.

“Derideki en küçük bir sıyrık ya da kesik bir hayvanın yenemesine yol açar” dedi Simon.

“Neden?”

Simon Rob’a huzursuzlukla baktı. “Çünkü kural böyle” dedi.

Nihayet boğa taze samanlarla dolu bir yemliğin önüne getirildi. *Rabbenu* uzun bir bıçak aldı eline. “Bıçağın, kör ve düz ucuna dikkat et. Hayvanın derisini kesmesin diye ucu köreltiliyor. Ama kenarları ustura kadar keskindir.”

Buz gibi havada öyle ayakta duruyordu herkes. “Neyi bekliyorlar?” diye sordu Rob fısıldayarak.

“Tam zamanını” dedi Simon, “hayvanın, öldürücü bıçak darbesiyle birlikte tamamen hareketsiz kalması gerekiyor, aksi halde *koşer* olmaz.”

Daha konuşması bitmemişti ki, bıçak hayvanın gırtlığına dokundu. Tek bir bıçak darbesiyle hayvanın boğazı, gırtlığı ve şah damarı kesildi. Kıpırmızı kan bir nehir gibi boşaldı hayvanın başının önüne. Boğanın beynine kan akışı hemen durduğu için bilinci de kayboluyordu. Hayvanın iri gözleri solgunlaştı, dizlerinin üzerine kalkmaya çalıştı ama hemen öldü.

İzleyenlerin mırıldanmalarından yapılan işten memnun oldukları anlaşılıyordu. Ama hemen durdu bu alçak sesle yapılan konuşmalar. Çünkü Reb Baruch bıçağı eline alıp incelemeye başlamıştı.

Rob, Baruch’un muntazam yüzünün gerginleştiğini fark etti. Baruch, eski rakibine, *Rabbenu*’ya baktı.

“Bir şey mi var?” dedi *Rabbenu*.

“Korkarım” dedi Reb Baruch, elindeki bıçağı rakibine doğru uzattı ve son derece keskin olacak şekilde bilenmiş bıçağın kesici kenarının alt tarafındaki bir pürüzü, çok küçük bir çentiği gösterdi.

Yaşlı ve buruşuk yüzlü *Rabbenu* hayretten dona kaldı. Reb Samson ben Zanvil biraz arkalarında duruyordu. İkinci *maşgiah* olarak bir yargıda bulunmasının isteneceğinden emindi. Aslında bunu yapmak da istemiyordu.

Reb Daniel, yani Rohel’in babası ve *Rabbenu*’nun en büyük oğlu, yüksek sesle babasını savunuyordu. “Ne biçim saçmalaktır bu? *Rabbenu*’nun bıçağının bu kesim için ne kadar titizlikle bilendiğini

herkes biliyor” dedi ama babası susturmak için oğlunun eline dokundu.

Rabbenu, gün ışığını arkasına alarak bıçağa baktı. Bir parmağını bıçağın son derece keskinleştirilmiş kenarında baştan sona gezdirdi. Sonra derin bir nefes aldı. Çünkü bıçakta küçük bir çentik vardı gerçekten. İnsan hatasıydı ama bu hayvanın eti dinsel kurallara göre yenemezdi.

“Şükür ki, senin gözlerin bıçaktan daha keskin, bizi korumaya devam et kadim dostum” dedi soğukkanlılıkla. Bu sözler üzerine herkes rahatladı. Sanki herkes nefesini tutmuştu bu âna kadar.

Reb Baruch gülümsedi. *Rabbenu*’ya yaklaşp ellerine dokundu. İki adam bir süre birbirlerinin gözlerine baktılar.

Rabbenu sonra geri dönüp berber-cerrah Mar Reuven’i çağırdı. Rob ile Simon *rabbenu*’ya yaklaşp söylediklerini dikkatle dinlediler. “*Rabbenu* senden bu treif boğanın leşini alıp Gabrovo’daki Hristiyan kasaba vermeni istiyor” dedi Simon.

Rob At’ı getirdi, zaten onun da biraz harekete ihtiyacı vardı. Kesilen boğayı birkaç kişi kesilmiş hayvanları taşımakta kullandıkları küçük bir arabaya koymuşlardı. *Rabbenu*, ikinci hayvan için onaylanmış bir bıçak kullandı. Bu bıçak artık kurallara uygundu. Rob dizginleri çekip arabayı hareket ettirirken, Yahudiler hayvanın kol ve bacaklarını kesmeye başlamışlardı bile.

Gabrovo’ya yavaş yavaş ve neşe içinde gitti. Kasap dükkânı tam kendisine tarif edilen yerdeydi. Kasabanın en dikkati çeken binası olan handan sonraki üçüncü bina idi. Kasap iri yapılı ve şişmandı. Sanki işinin tanıtımını yapıyordu.

Dil farklılığı bir engel teşkil etmedi.

“Tryavna” dedi Rob, ölü boğayı işaret ederek.

Adamın etli kırmızı yüzünde bir gülümseme belirdi. “Ah, *Rabbenu*” diyerek başını salladı. Çok ağır olduğu belli olan hayvanı arabadan indirmeye kalkmadan, yakındaki bir birahaneye gidip birkaç yardımcıyla döndü. Uzun süre uğraştıktan sonra hayvanı ip-lerin yardımıyla aşağıya indirebildiler.

Simon, daha önce fiyatın sabit olduğunu pazarlık yapmaya gerek olmadığını söylemişti. Kasap birkaç ufak para verince Rob ne-

den biraz önce gülümsediğini çok iyi anladı. Çünkü aslında bu kocaman hayvanı çalmış oluyordu. Sadece kesildiği bıçakta küçük bir çentik olduğu için! Bu aptallığa kızdı. Bundan dolayı utanç duydu. Kasaba kendisinin Hristiyan olduğunu, böyle aptalca işler yapanlardan olmadığını söylemek istedi. Ama sadece Yahudiler adına verilen parayı alıp cebine koymakla yetindi. Parayı iyi muhafaza etmesi gerekiyordu.

İşini tamamlamıştı. Yakındaki hanın birahanesine gitti hemen. Karanlık birahane uzun ve dardı. Bir odadan çok bir tünele benziyordu. Alçak tavanı ateşin dumanından simsiyah olmuştu. Birkaç adam şarap içerek çene çalıyorlardı. Üç kadın da adamların yakınındaki küçük bir masada oturmuş etraflarına bakınarak sanki bir şey bekliyorlardı. Rob içkisini yudumlarken kadınları inceledi. Meyhaneci kahverengi, soğuk bir çavdar rakısı getirmişti. Pek hoşlanmazdı bundan. Kadınların meyhane orospuları olduğu belli oluyordu. İkisinin yaşları geçmişti ama sarışın ve genç olanın büyüleyici masumiyette bir yüzü vardı. Rob'un kendisine bakışındaki anlamı fark ederek gülümsedi.

Rob içkisini bitirip kadınların masalarına gitti. "İngiliz olduğunuzu sanmıyorum" diye mırıldandı. Yanılması mümkün değildi. Yaşlı kadınlardan biri bir şeyler söyledi diğer ikisi ise güldüler. Cebinden bir para çıkarıp genç kadına verdi. Başka bir şey yapmaya gerek yoktu. Genç kadın parayı cebine koydu, arkadaşlarına hiçbir şey söylemeden masadan kalktı ve duvardaki çiviye asılmış palto-suna doğru yürüdü.

Rob karla örtülü caddede kadını arkasından izlerken Mary Cul-len'e rastladı.

"Merhaba! Sen ve baban iyi bir kış geçiriyor musunuz?"

"Çok kötü bir kış geçiriyoruz" dedi kız. Rob da onun halinden öyle olduğunu fark etti. Burnu kızarmıştı, üst dudağının soğuktan çatladığını gördü. "Han çok soğuk, yiyecekler de çok kötü. Gerçekten Yahudilerle birlikte mi kalıyorsun?"

"Evet."

"Bunu nasıl yapılabiliyorsun?" dedi sesini incelterek.

Gözlerinin rengini unutmuştu kızın, oysa şimdi, karların üzerin-

de bir mavi kuş* bulmuş gibi eli ayağı tutulmuştu. “Ben sıcak bir ahırda yatıyorum, yiyecekler de çok güzel” dedi kıza memnuniyetle.

“Babam, Yahudilerin kendilerine özgü bir kokuları olduğunu söylemişti. *Foetor judaicus* deniyormuş bu kokuya. İsa öldükten sonra Yahudiler onun bedenine sarmısak sürdükleri için böyle kokuyorlarmış” dedi Mary Cullen.

“Hepimizin vücudu bazen kokar. Fakat Yahudiler dinsel kurallarına uyarak her Cuma günü vücutlarını suya sokarlar. Onların bizden daha çok yıkandıklarından eminim.”

Kızın yüzü kızardı. Rob ise Gabrovo'daki gibi bir anda yıkancak su bulmanın ne kadar güç olduğunu biliyordu.

Biraz uzakta kendisini büyük bir sabırla bekleyen kadına baktı kız. “Babam, Yahudilerle birlikte yaşayabilen bir insanın asla iyi bir insan olamayacağını söyler.”

“Baban iyi bir adam gibi görünüyor. Ama herhalde” dedi, bir an düşündü, “bazen aptallığı tutuyor.” Aynı anda dönüp birbirlerinden uzaklaşmaya başladılar.

Rob, sarışın kadını izleyip yakındaki bir odaya geldi. Kadının giysileri kir pas içindeydi. Bu odayı diğer iki kadınla ortaklaşa kullandıkları anlaşıyordu. Elbiselerini çıkarırken kadını izledi. “Ötekini gördükten sonra sana bakmak zorunda kalmam zalimce bir şey” dedi, alçak sesle. Ama kadının söylediklerinin tek bir kelimesini bile duyamayacağından emindi. “O her zaman iyi şeyler söylemez ama güzellik dilden ibaret değil ki. Çok az kadın güzellik açısından Mary Cullen ile mukayese edilebilir” diye düşündü.

Kadın Rob'a bakıp gülümsedi.

“Genç bir fahişesin ama olduğundan yaşlı görünüyorsun” dedi kadına. Hava soğuktu. Kadın elbiselerini çabucak çıkarıp bir an önce ısınmak için toz toprak içindeki posttan yorganın altına girdi. Rob güzel kokularıyla çekiciliği olan kadınlara değer veren bir erkekti. Ama şimdi önünde vücudu çok kötü kokan bir kadın vardı. Kadının vücudu uzun süre güneşte kurutulmaya bırakılmış bayat

ve hayat belirtileri yok olmuş bir meyveyi andırıyordu. Bir kadın bedeninden uzun zamandır uzak kalışı öyle bir cinsel açlık yaratmıştı ki hemen kadının üzerine abanabilirdi. Fakat kadının rengi maviye çalan bedeni ona pişirildikten sonra birçok kişinin tattığı etten bir pasta gibi göründü. Bu bedene dokunmak istemiyordu.

“Allahın belası kızıl saçlı büyücü” dedi huysuz bir şekilde.

Kadın şaşkınlıkla baktı Rob’a.

“Senin bir kabahatin yok bebeğim” dedi kadına, elini para kesesine uzatırken. Önce kadına hak ettiği parayı vermek istedi, sonra bundan daha fazlasını uzattı. Kadın parayı Rob’un elinden alarak postun altına çekti elini ve yünün yanına yerleştirmiş olduğu parmaklarının arasında sımsıkı kavradı. Rob verdiği paranın üstünü almayı beklemeden elbiselerine yöneldi, kadına başıyla selam verip, odadan dışarı, temiz havaya çıktı.

Şubat ayının sonlarına yaklaşırken vaktinin çoğunu Farsça Kuran ile geçirmişti. Kuran’da sık sık Hristiyanlara karşı düşmanca ifadelerin yer almasını ve Yahudilerden nefretle söz edilmesini hayretle karşıladı.

Bunun nedenini Simon açıkladı ona. “Mahammet’in ilk öğretmenleri Yahudiler ve Suriye’de yaşayan Hristiyan papazlar olmuştur. Melek Gabriel’in onu ziyaret etmiş olduğu ve Tanrı’nın ona yeni ve mükemmel bir din kurması için Peygamberlik görevini verdiği ilk kez bildirildiğinde, bu eski arkadaşlarının kendisini mutluluk nidalarıyla izleyeceklerini ummuştu. Fakat Hristiyanlar kendi dinlerini tercih ettiler. Yahudiler ise ürküp çekindiler. Mahammet’in vaazlarını kabul etmeyenlere katıldılar. İşte Mahammet bundan dolayı hayatının sonuna kadar onları affetmedi ve onlardan hep aşağılayıcı sözlerle bahsetti.”

Simon’un açıklamaları Rob için yararlı oldu. Kitabın yarısına kadar gelmişti, çok dikkatle okuyordu. Yakında yolculuklarının başlayacağını biliyordu. Konstantinopol’a ulaştıklarında Simon ve Merir’in grubunun yolları ayrılacaktı. Sadece Simon’dan ayrılmış olmayacak, bundan da önemlisi Kuran da onlarla birlikte gidecekti. Kuran ona kendisinininkinden çok farklı bir kültür hakkında bilgiler ka-

zandırmıştı. Tryavna'daki Yahudiler de üçüncü türden bir yaşama tarzını görmesini sağlamıştı. Çocukluğunda dünyanın İngiltere'den ibaret olduğunu düşünürdü. Ancak artık dünyada başka halklar olduğunu da anlamıştı. Bazı bakımlardan birbirlerine benziyordu bu halklar ama başka açılardan aralarında önemli farklılıklar vardı.

Hayvan kesimi sırasındaki karşılaşma *Rabbenu* ile Reb Baruch ben David'in barışmalarını sağlamıştı. Aileler de hemen Rohel ile genç Reb Meşullum ben Natan'ın evlilik hazırlıklarına başlamıştı. Yahudi Mahallesi düğüne arılar gibi heyecanla sağa sola koşuşturarak hazırlanıyor, iki yaşlı adam neşeli bir şekilde beraber yürüyüşler yapıyorlardı.

Rabbenu, Rob'a eski bir deri şapka armağan etti. Okuması için de Talmud'un bir bölümünü verdi. Yahudilerin Kurallar Kitabı Farsça'ya çevrilmişti. Rob, Farsça dilini farklı bir belgede görme olanağı bulmuş olmakla birlikte, Talmud'un bu bölümünü anlamaktan uzaktı. Okuduğu bölümünde şatnez adı verilen kurallar ele alınıyordu. Yahudiler keten ve yünden yapılmış giysiler giyebiliyorlardı ama bu ikisinin bir arada bulunduğu giysileri giymeleri dinen yasaklanmıştı. Rob bunu anlayamadı.

Sorduğu herkes kendisine omuz silkerek nedenini bilmediklerini, kuralın böyle olduğunu söylediler.

Rob Cuma günü gene soyunuk halde hamamdalarken, Yahudiler bilgelerinin etrafında toplanmışlardı. Rob bu kez cesaretini toplayarak, "şi-aylah, *Rabbenu*, şi-aylah" diye bağırdı, yani, bir sorum, bir sorum var.

Rabbenu kocaman göbeğini sabunlarken bir an durdu, genç yabancıya gülümsedi ve konuştu.

Simon, "Sor oğlum, diyor" diye çevirdi, *Rabbenu*'nun sözlerini.

"Etlilerle sütlüleri bir arada yemeniz yasak. İçinde hem ketenli hem yün bulunan giysileri giymeniz yasak. Her ayın yarısı gibi bir süre karınıza dokunmanız da yasak. Sizde neden bu kadar çok yasak var?"

"İnançlarımızın gereğini yapıyoruz" dedi *Rabbenu*.

"Tanrı neden Yahudilerden bu kadar tuhaf şeyler istiyor?"

Rabbenu, “bizi sizden ayrı tutmak için” dedi. Gözlerini kırıştırdı, sözlerinde bir kötü niyet yoktu. Bu sırada Simon başından aşağı su dökünce Rob konuşamadığı için yanıt veremedi.

Rabbenu’nun torunu Rohel ile Reb Baruch’un torunu Meşullum’un Adar ayının ikinci Cuma günü yapılan düğün törenlerine herkes katıldı.

O sabah herkes gelinin babası Daniel ben Şlomo’nun evinin önünde toplandı. Meşullum evin içinde on beş altın gibi iyi bir başlık ödedi. *Ketubah* adı verdikleri evlilik sözleşmesi imzalandı. Reb Daniel de iyi bir drahome verdi. Kendisine verilen başlığı çifte iade ediyordu. Ayrıca kendisi de on beş altın, bir araba ve bir çift at armağan etti. Güveyin babası Natah da bu şanslı çifte bir çift süt ineği armağan etti. Bundan sonra Rohel evden dışarı çıktı ve Rob bir görünmez adammış gibi yanından mutlu bir şekilde geçip gitti.

Orada bulunanların hepsi çifte sinagoga kadar eşlik ettiler. Sinagogun kubbesinin altında yedi dua okudular. Meşullum bir bardağa basarak kırdı. Geleneklerine göre mutluluğun geçici olduğunu ve Kutsal Tapınaklarının yıkılışını unutmamaları gerektiğini hatırlatıyordu Yahudilere. Bundan sonra artık kan koca olmuşlardı. Bütün gün sürecektir kutlama başlamıştı. Bir flüt ve flüte benzeyen başka bir nefesli çalgı ile bir davul çalınmaya başlandı. Yahudiler heyecanla şarkı söylemeye başladılar. *Sevdiğim bahçesine gitti, hoş kokulu çiçeklerin yatağına, bahçede karnını doyurup, zambak toplayacak.* Simon Kutsal Kitap’tan alınmış bu bölümden Rob’a daha önce bahsetmişti. İki dede ise kollarını mutlulukla sallayarak, kendilerinden geçmiş halde parmaklarını şaklatarak başlarını geriye atmış dans ediyorlardı. Düğün, sabahın ilk saatlerine kadar devam etti. Rob bol bol et ve tatlı yemiş, çok içki içmişti.

O gece, ahırın sıcak karanlığında samanların üzerine uzandı, kedisi ayaklarının ucundaydı, düşüncelerine daldı.

Gabrovo’daki kadın şimdi o kadar tiksinti verici gelmiyordu kendisine. Mary Cullen’i de düşünmek istemiyordu. O sırada Rohel ile yatmakta olan sıkı genç Meşullum’a da içerliyordu. Oğlanın muazzam dinsel bilgisiyle bu güzel servetini değerlendirebilmesini diledi.

Güneş doğmadan çok önce uyandı. Dünyasındaki değişiklikleri kulağına gelen seslerle değil, duygularıyla fark ediyordu. Tekrar uykuya daldı. Uyandıktan sonra yatağından kalktı, sesler çok net duyuluyordu. Artık her an daha büyük bir buz kitlesi çözülüyor, kapakları açılmış yeryüzünün sularına karışıyor, eriyerek bir yerlere damlıyor, akıyor, gürlüyor, dağlardan aşağıya kayıyor, baharın gelişini haber veriyordu.

31. Buğday Tarlası

Marry Cullen'in babası eşi öldükten sonra kızına hayatının sonuna kadar Jura Cullen'in yasını tutacağını söylemişti. Mary de siyah elbiseler giyerek ve eğlenmekten uzak durarak kendi isteğiyle babasına katılmıştı. Fakat bir yıllık yas süresi Mart ayının on sekizinde sona erince babasına artık her zamanki gibi yaşamaya başlamalarının zamanının geldiğini söyledi.

James Cullen ise "siyah giymeye devam edeceğim" diye yanıtladı kızını.

"Ben giymeyeceğim" dedi kız, başını sallayarak.

Bütün yolculuğu boyunca kendi koyunlarının kıllarından yapılmış hafif bir yün kumaş topunu yanında taşımıştı. Gabrovo'da iyi bir terzi aramış ve bulmuştu. Terzi kadın Mary kendisine bir elbise dikmesini istediğinde bu isteği kabul etti. Mary, donuk doğal renkli kumaşın biçilmeden önce çok iyi boyanması gerektiğini söyledi. Kızılkök bitkisinin kökleri kumaşta kızıl renk nüansları yaratabilirdi. Ama saçlarıyla bu renk bir araya gelince bir işaret feneri gibi görünecekti. Meşe ağacının göbeği ise gri renkler verirdi. Ama zaten neredeyse bir yıl siyah giymişti. Akçaağaç ya da somak kabuğu ise sarı ya da portakal rengi gibi hafifmeşrep renkte boyalar verirdi. Kahverengi olmalıydı giysisi.

"Hayatım boyunca fındık kabuğu kahverengisi renginde elbiseler giydim" diye söylendi babasına.

Ertesi gün babası Mary'ye sarıya çalan ama tereyağı rengine de benzeyen bir kumaş getirdi. "Bu boyanmış bir kumaştır, çok da pahalıdır" dedi.

"Benim sevdiğim bir renk değil bu" dedi kız babasına.

James Cullen gülümsedi. "Bu rengin adı Hindistan Mavisi'dir. Suda dağılır bu boya. Eline değdirmemeye dikkat etmelisin. Suda ıslatılıp çıkarılınca rengi değişir, bundan dolayı boyası dayanıklıdır."

Bu kumaştan yapılan koyu mavi kumaşı çok beğendi Mary. Böyle bir rengi hayatında hiç görmemişti. Terzi kumaştan Mary'ye bir elbise bir de palto dikti. Kız yeni elbisesini katlayıp bir kenara

koydu. Avcılar Nisan ayının onuncu günü sabahı Gabrovo'ya geldiklerinde dağlardaki yolun nihayet açılmış olduğunu söyleyinceye kadar da orada kaldı.

Öğlenden sonra karların erimesini değişik yerlerde beklemekte olanlar Gabrovo'ya, Balkan Kapısı'na en yakın kasabaya akın ettiler. Kalabalık bir satıcılar grubu tezgâhlarını kurup sattıkları eşyaları bağırarak tanıtmaya çalışıyorlardı.

Mary böyle soğuk bir mevsimde yıkanmak için, hancının karısını, ateşin üzerinde su ısıtıp kadınların kaldıkları yukarıdaki odaya getirmeye ikna etmek için bir miktar para armağan etmek zorunda kaldı. Mary önce yıkanma teknesine doğru eğilip saçlarını yıkadı, saçları artık uzamıştı ve kışlık bir pösteki gibi sertleşmişti. Sonra teknenin içinde çömelip teni kızarıncaya kadar yıkandı.

Yeni elbiselerini giydi, dışarı çıkıp bir sandalyeye oturdu. Tahta bir tarakla saçlarını güneşte tararken, Gabrovo'nun en önemli caddesinin at ve arabalarla dolmuş olduğunu gördü. Yarı sarhoş bir sürü atlı kasabanın içinde atlarının nallarının çıkardığı gürültüye al-dırış etmeden dolaşıyorlardı. Atları ürküp sağa sola sıçrayan bir araba devrildi. Atların gözleri dehşetle açılmıştı korkudan. Birkaç kişi dizginleri tutup atları yatıştırmaya çalışırken Mary saçları tamamen kurumadan içeriye girdi.

Mary, babası hizmetkân Seredy ile ortaya çıkıncaya kadar eşyaları toparlamış harekete hazır hale gelmişti.

"Kasabada kasırga gibi esen o adamlar nerede?" dedi babasına.

"Hıristiyan şövalyeler, diyorlar, onlara" dedi babası soğuk bir ifadeyle. "Seksen kadar varlar, Nörmandiyalı Fransızlar, Filistin'e hacca gidiyorlarmış."

"Çok tehlikeli insanlar onlar, hanımefendi" dedi Seredy. "Zırhları var, arabaları da silah dolu. Hep sarhoşlar ve..." Başını başka yöne çevirerek, "bütün kadınlara ayırt etmeden kötü davranıyorlar. Bizim yanımızdan ayrılmayın efendim."

Mary, Seredy'ye ciddiyetle teşekkür etti. Fakat seksen sarhoş ve acımasız şövalyeden kendisini babasının ve Seredy'nin koruyabilecekleri fikri komik geldi kızı.

Büyük bir kervan halinde yolculuk yapmanın en önemli nedeni karşılıklı korunma olanağını yaratmaktı. Yolcular, yük hayvanlarını yükleyerek hemen kasabanın doğu kenarındaki geniş bir tarlaya götürdüler. Kervan burada toplanıyordu. Mary, Kerl Fritta'nın arabasının yanından geçerken, kervancıbaşının yine masasını kurup, yeni yolcuları kaydetmekle meşgul olduğunu gördü.

Sanki evlerine dönmüş gibiydiler. Çünkü yolculuklarının önceki kısmında tanışmış oldukları insanlarla karşılaşılıyor, selamlaşıyorlardı. Cullenlerin yeni yeri yürüyüş kolunun ortalarındaydı artık, yeni katılan çok kişi vardı ve bunlar arka tarafa geçiyorlardı.

Mary dikkatle etrafına bakınıyordu. Beklemekte olduğu grup ancak akşam üzeri gelebildi. Rob'un birlikte kervandan ayrıldığı beş Yahudi nihayet atlarının üzerinde dönmüşlerdi. Arkalarında küçük kahverengi ksrak vardı. Rob J. Cole, süslü püslü arabasını ona doğru sürüyordu. Mary, birdenbire kalbinin daha hızla atmaya başladığını hissetti.

Eskisi gibiydi, döndüğüne de memnun gibi görünüyordu. Rob, son buluştuklarında sanki birbirlerinden kızgınlıkla ayrılmamışlar gibi Cullenlere sevinçle selam verdi.

Atını bir yere bağladıktan sonra Cullenlerin kamplarına geldi. Mary, bir komşusuyla konuşur gibi, Gabrovo'daki erzak satıcılarında pek bir şey kalmadığını ve eğer yeterince erzakı yoksa vakit kaybetmemesini söyledi. "Siz yeterince erzak alabildiniz mi?"

"Evet, babam erkenden aldı." Mary, Rob'un kendisini uzun uzun incelediği halde yeni elbisesinden hiç söz etmemesine gücendi.

Sonunda, "giysilerinin rengi ile gözlerinin rengi aynı" dedi.

Emin olmamakla birlikte, bunun sadece bir iltifat olabileceğini düşündü. "Teşekkür ederim" dedi Mary ciddi bir ses tonuyla. Babasının çadıra doğru yaklaşmakta olduğunu gördü, başını çevirip çadırı kurmakta olan Seredy'ye bakmaya başladı, onu denetliyormuş gibi.

Ertesi gün de kervan yola çıkamadı. Sağdan soldan homurdanmalar yükseliyordu. Babası Fritta ile konuşmaya gidip geldi. Kervancıbaşının Norman şövalyelerinin oradan ayrılmalarını beklediğini söyledi. "Şövalyeler çok zarar vermişler çevrelerine, Fritta'nın

onların kervanın arkasında kalıp soygunculuk yapmalarındansa bizim önümüzde bulunmalarını tercih ediyor. Akıllıca davranıyor.”

Ama ertesi sabah da şövalyelerin Gabrovo'dan ayrılmadıklarını gören Fritta yeterince bekledikleri kararına vardı. Kervana hareket işareti verdi. Yolculuğun Konstantinopol'a kadar sürecek en uzun aşaması başlıyordu. İleriye doğru dalgalanma nihayet Cullenlere ulaştı. Geçen sonbaharda önlerinde genç bir Frank ile eşi ve iki küçük çocukları vardı. Frank aile kışı Gabrovo'dan uzakta bir yerde geçirmişti. Yolculuklarını kervanla birlikte tamamlamak istediklerini söylemişlerdi ama henüz görünürde yoktular. Mary, başlarına çok kötü bir şey gelmiş olabileceğini biliyordu, Tanrı'ya onları koruması için dua etti. Mary şimdi iki şişman Fransız kardeşin arkasında gidiyordu. Babalarına Türk halıları ve başka türden kıymetli eşya satın alarak zengin olmayı umduklarını söylemişlerdi. Sağlığa yararlı olduğu düşüncesiyle sarmısak çiğniyorlar ve sık sık eyerlerinin üzerinden aptalca geriye dönüp kızın vücudunu görmeye çalışıyorlardı. Arkasından arabasıyla gelmekte olan genç berber-cerrahın da kendisini izliyor olabileceği hiç aklından çıkmıyordu. Kimi kez kalçalarını atın hareketinin gerektirdiğinden daha fazla sallayacak kadar da büyücü bir yanı vardı.

Çok sayıdaki yolcunun oluşturduğu bu devasa yılan kısa süre sonra dağların yüksek bölgelerine ulaşmalarını sağlayacak bir geçide geldi. Bulundukları noktadan aşağıya baktıklarında kıvrılarak aşağıya inen yolu ve bütün kış kendilerini hapseden kar sularıyla dolmuş nehrin pırıltılarını görebiliyorlardı.

Bu dar geçidin öbür tarafındaki tepeler ise yavaş yavaş alçalarak engebeli bir arazi haline geliyordu. O gece geniş bir düzlükteki çalılardan arasında uyudular. Ertesi gün tam güney yönünde ilerlediler. Balkan Kapısı'nın iki özel iklimi birbirinden ayırmış olduğunu fark ettiler. Çünkü geçidin bu tarafında hava daha yumuşaktı. Geçidin bu tarafında ilerledikçe hava daha da ısınıyordu.

O gün geceleme üzere Gornya köyünün dış kısmında mola verdiler. Çiftçilerden izin alarak erik bahçelerinde kamp kurdular. Çiftçilerden erik likörü, yeşil soğan ve kaşıkla yenebilecek sertlikte mayalandırılmış süttten bir içki sattılar. Ertesi gün sabah erkenden,

kamplar henüz bozulmamışken, Mary, uzaktaki bir gök gürültüsünü andıran bir ses duydu. Ses giderek artıyordu, bir süre sonra bu sese insanların vahşi çığlıkları ve haykırıışları karıştı.

Mary çadının dışına çıktığında beyaz kedinin berber-cerrahın arabasından çıkıp yolun ortasında hiç kıpırdamadan durduğunu gördü. Fransız şövalyeler kâbuslarda görülen şeytanlar gibi dört nala koşturuyorlardı. Kedi toz bulutunun içinde görünmez oldu. Mary kedinin toz bulutu içinde nasıl kaybolduğunu görememişti, çünkü dışarı çıktığında atlar artık geçmeye başlamışlardı kedinin bulunduğu noktadan. Kız kendinden geçerek bir çığlık attı, yola doğru koştu, kedinin bulunduğu noktaya geldiğinde toz bulutu dinmişti artık.

Bayan Buffington artık beyaz değildi. Toz bulutunun içinde atların ayakları altında kalmıştı. Mary kemikleri kırılmış zavallı küçük bedeni yerden kaldırdı. Ve Rob'un arabasından çıkıp yanı başında dikildiğini ilk kez fark etti.

"Yeni elbiseni bu kanla mahvedeceksin" dedi sert bir şekilde ama solgun yüzünde felakete uğramış bir insanın ifadesi görünüyordu.

Kedi ve küçük bir kürekle kamptan uzaklaştı. Döndüğünde Mary ona yaklaşmadı. Ama uzaktan gözlerinin kızarmış olduğunu fark etti. Ölmüş bir hayvanı toprağa gömmek, bir insanı gömmekle aynı şey değildi ama bir kedinin arkasından ağlayabilmesi kızı hiç garip gelmedi. İri yapılı, güçlü kuvvetli bir insan olmasına karşın incelikli kibarlığı kızı Rob'a yönelten özelliklerdi.

Bundan sonraki birkaç gün Mary onu kendi haline bıraktı. Kervan bir süre tam güneye doğru yol aldıktan sonra durdu ve tekrar doğuya yöneldi. Ama güneş günbegün daha da sıcaklaşıyordu. Mary artık Gabrovo'da yaptırdığı elbisenin bir işe yaramayacağını iyice anlamıştı. Çünkü yünlü elbise giymek için gereğinden fazla sıcaktı. Yazlık elbiselerini bulmak için bagajının altını üstüne getirdi. Bazı daha ince giysiler buldu ama bunlar da yolculuk için fazla güzeldi. Bir süre sonra mahvolurlardı. Pamuklu bir iç giysisi ile bagajında bulabildiği çuvala benzer bir şeyde karar kıldı. Beline bir kordon bağlayarak biraz şekil verdi giysisine. Başına geniş kenarlı

bir deri şapka yerleştirdi, fakat daha şimdiden güneş ışınları yalaklarında ve burnunda küçük kırmızı benekler oluşturmuştu.

O sabah, atına binip eskiden olduğu gibi ata egzersiz yaptırmak için yürütmeye başladığında Rob kıza gülümsedi. "Gel arabamda birlikte gidelim."

Telaşa kapılmadan geldi. Bu kez acemiliği yoktu, arabada yanındaki yere büyük bir mutlulukla oturdu.

Rob arabanın içine girip bir süre bir şey aradıktan sonra, deri şapkasıyla döndü koltuğa. Yahudilerin giydiği türden bir şapkaydı bu.

"Nerden buldun bunu?"

"Tryavna'da Yahudilerin kutsal adamları verdi bana."

O anda Mary'nin babası Rob'a öyle kötü kötü baktı ki, ikisi de güldüler buna.

"Babanın benim yanıma gelmene izin vermesine şaşırdım" dedi Rob.

"Senin zararsız bir insan olduğuna ikna ettim onu."

Birbirlerine neşeyle baktılar. Burnundaki eğriliğe karşın, Rob'un güzel bir yüzü vardı. Bu iri yüz hatları ne kadar kayıtsız kalırsa kalsın, aslında duygularına giden yolun anahtarının derinlikli, sakın bakışlı ve yaşadığı yıllardan daha yaşlı olan gözleri olduğunu fark etmişti. Mary onun gözlerine baktığında kendisinininkine uygun derin bir yalnızlık duygusu hissediyordu. Kaç yaşındaydı? Yirmi bir mi? Yoksa yirmi iki mi?

Bu düşüncelere dalmışken, birdenbire, içinden geçtikleri verimli ovaya dair bir şeyler söylemekte olduğunu fark etti.

"daha çok meyve ve buğday. Kışın burası tatsız ama yumuşak bir yerdir herhalde. Çünkü mahsul büyümüş" dedi ama kız son dakikalarda kurabildikleri yakınlığın dışına çıkmak istemiyordu.

"Gabrovo'da karşılaştığımız o günden nefret ediyorum."

Başka bir erkek olsa, itiraz eder ya da gülümserdi, Rob ise hiçbir yanıt vermedi bu sözlere.

"O Slav kadından dolayı. Onunla nasıl gidebildin? Ondan da nefret ediyorum."

"Nefretini onunla ve benimle tüketme. O acınacak durumda bir insandı. Yatmadım onunla. Senin bana çok kibar davrandığının farkındaydım" dedi sadece.

Mary kendisine hakikati söylediğinden emindi. İçindeki sıcak bir duygu bir çiçek gibi gelişip serpiliyordu. Sanki bir zafer kazanmıştı.

Şimdi önemsiz şeyler konuşmaya başlamışlardı. Gececekleri yollardan, hayvanların bu yola dayanabilmeleri için neler yapılması gerektiği, yemek pişirecek odunların nasıl güçlkle bulunduğu gibi konulara girdiler. Bütün öğleden sonra yan yana oturdular. Beyaz kedi ve kendilerinden başka her şey hakkında konuştular. Rob'un gözleri Mary'ye söylemediği şeyleri de söylüyordu.

Kız farkındaydı bunun. Bazı nedenlerden dolayı korkuyordu. Ama sürekli sallanan bir arabada ve rahatsız edici bu güneşin altında onun yanında böyle oturmayı dünyada başka her şeye tercih ederdi. Babası sonunda kararlı bir sesle onu çağırınca itaatkâr bir tutumla arabadan inip babasının yanına gitti.

Zaman zaman küçük koyun sürülerinin yanından geçiyorlardı. Koyunların çoğu bakımsızdı. Babası yanından geçtikleri her sürünün yanında durup koyunları inceliyor ve Seredy ile birlikte sahipleriyle konuşup bilgi alıyordu. Konuştuğu çobanların hepsi gerçekten çok iyi koyun bulmak için Anatolia'nın ötesine geçmek zorunda olduğunu söylüyorlardı.

Mayıs'ın başlarında Konstantinopol'e bir haftalık mesafe uzak-taydılar artık. James Cullen heyecanını gizlemiyordu. Kızı da kendi heyecanı ile ilgileniyordu. Ama Mary heyecanını Rob'dan gizlemek için büyük çaba harcıyordu. Berber-cerrahın bulunduğu tarafa baktığında her zaman bir gülümseme ya da bir bakışla karşılaşma şansı olmasına karşın, bazen iki gün o tarafa hiç bakmamaya çalışıyordu. Çünkü babasının Rob'a karşı duygularını hissetmesi halinde kendisine Rob Cole'dan uzak durmasını emretmesinden korkuyordu.

Bir gece akşam yemeğinden sonra ortalığı temizlerken, Rob çıkageldi kamplarına. Başıyla kibarca selam verdi ve doğrudan babasının yanına gitti. Elinde barış önerisi olarak bir brendi şişesi vardı.

Babası isteksizce "otur şöyle" dedi. Ama karşılıklı içki içmeye başladıktan bir süre sonra daha dostça davranmaya başladı. Kuş-

kusuz, bunun nedeni bir arkadaşıyla oturup İngilizce konuşuyor olması ve Rob J. Cole'a karşı soğuk davranmanın güç olmasıydı. Bir süre sonra James Cullen misafirlerine önlerinde ne olduğunu anlatmaya başlamıştı.

"Bana bir şark koyunu türünden bahsetmişlerdi. Zayıf ve dar sırtlıymış, kuyruğu ve arka ayakları o kadar iriymiş ki, hayvana yem verilemediği zaman vücudunda depoladıklarıyla yaşayabiliyormuş. Kuzularının kılları çok az rastlanabilecek yumuşaklıkta ve parlaklıktaymış. Bir dakika, göstereyim sana!" Çadırın içinde kayboldu, bir an sonra kuzu postundan bir şapka ile döndü. Şapkadaki kıllar gri renkliydi ve kıvrıkcıktı.

"En iyi kalite" dedi heyecanla. "Kuzunun kılları doğduktan sonraki beşinci güne kadar bu kadar kıvrıkcık kalıyor. Ama hayvancık iki aylık olunca kılları dalgalı olarak kalıyor.

Rob şapkayı inceledikten sonra, kızın babasına bunun gerçekten çok iyi bir koyun postu olduğunu söyledi.

"Oo, evet öyle" dedi Cullen. Şapkayı başına koydu. Komik olmuştu şimdi. Çünkü bu tür şapkalar karlı havalarda giyilirdi. Oysa sıcak bir geceydi. Cullen şapkayı götürüp çadıra koydu, sonra üçü birden ateşin yanına oturdular. Adam kızına bardağından bir iki yudum içki verdi. Brendi Mary'ye biraz ağır geldi ama kendini daha rahat hissetmesini sağladı.

Gök gürledi, mor gökyüzünde bir hareketlenme oldu. Yakınlara düşen bir yıldırım birkaç saniye aydınlattı üçünün yüzünü. Mary, bu sırada Rob'un şimşek çakıncaya kadar göremediği sert yüz hatlarını ve korunmasız gözlerini görebildi. Sanki çok daha uzun sürmüştü bu süre.

"Tuhaf bir ülke burası, hep gök gürlüyor, şimşekler çakıyor ama bir damla bile yağmur yağmıyor" dedi kızın babası. "Doğduğun günü çok iyi hatırlıyorum, Mary Margaret. Şimdiki gibi gök gürlüyor, şimşekler çakıyordu. Ama buradan farklı olarak sanki gök yarılmış ve bir daha hiç kapanmayacakmış gibi bir İskoçya yağmuru yağıyordu."

Rob öne doğru biraz eğilerek, "Kilmarnock olmalı orası, ailenizin mülklerinin olduğu yer."

“Hayır orada değildik, Saltcoats’daydık o sırada. Mary’nin anesi Saltcoats’ta yaşayan Tedder ailesindendir. Hamileliği sırasında annesini çok özlediği için Jura’yı Tedderların evine götürmüştüm. Ailesi bizi kutladı, haftalarca çok iyi baktılar. Orada planladığımızdan fazla kaldık. Doğumu yaklaştı. Doğum sancısı biz oradayken geldi. İşte bu yüzden bir Cullen’e yakışan şekilde Kilmarnock’ta değil, Saltcoats’daydık. Mary Margaret büyükbabası Tedder’in Clyde Nehri’nin denize döküldüğü yere bakan evinde doğdu.”

“Baba” dedi Mary, nazik bir şekilde, “benim doğduğum gün Bay Cole’u ilgilendirmiyor olabilir.”

“Tam tersi” dedi Rob, kızın babasına arka arkaya sorular sordu ve uzun süre yanıtları dinledi.

Mary bir yere oturup yeniden şimşek çakmaması için dua etti. Çünkü babasının berber-cerrahın elinin kendisinin çıplak kolu üzerinde olduğunu görmesini istemiyordu. Dokunuşu deve dikenini tohumlarına bağlı olarak havada uçuşan yumuşak ve tüyümsü şeylere benziyordu. Bedeninin temasıyla içinde garip duygular hareket geçiriyor, Rob’un elinin her temasında sanki geleceği şekilleniyordu. Yoksa gecenin serinliğinden mi etkileniyordu acaba.

Mayıs ayının on birinci günü kervan Arda Nehri’nin batı yakasına ulaştı. Kerl Fritta arabaların onarılması ve yakındaki çiftliklerden erzak alınabilmesi için kervanın burada bir gün fazla mola vermesine karar verdi. Mary’nin babası bir rehber tutarak Seredy ile birlikte iri kuyruklu koyunları bulmak için nehrin öbür tarafında bulunan Bizans’a geçti. Bir çocuk kadar sabırsızdı.

Babası kamptan ayrıldıktan bir saat sonra Rob ve Mary üzerinde eyer olmayan siyah ata birlikte binip kervanın gürültüsünden ve karışıklığından uzaklaştılar. Yahudilerin kampının yanından geçerken Mary çelimsiz bir küçük çocuğun kendilerine uzun uzun ilgiyle baktığını gördü. Simon’du bu. Rob’a öğretmenlik yapan genç. Ağzını yayararak gülümsedi Simon, sonra yanındakilerden birini kaburgalarından dürttü onları göstererek.

Mary pek endişeli değildi atın üstünde. Başının biraz döndüğünü hissetti. Belki de sıcaktandı. Çünkü sabah güneşi bir ateş to-

pu gibiydi. Kollarını Rob'un göğsüne doladı, sarsıntı sırasında at-
tın düşmesin diye. Gözlerini kapatıp başını onun geniş sırtına da-
yadı.

Kervandan biraz uzaklaşınca asık suratlı iki köylünün yanından
geçtiler. Köylüler odun yüklü iki eşeğin yularlarından tutmuş yürü-
yorlardı. Adamlar onlara baktılar ama selamlarına yanıt vermedi-
ler. Belki de uzaklardan gelmişlerdi. Çünkü o civarda hiç ağaç gö-
rünmüyordu. Çevrelerinde sadece boş ve üzerinde kimsenin çalış-
madığı geniş tarlalar vardı. Çünkü ekim zamanı çoktan geçmişti.
Ekinler de henüz biçilecek kadar büyümemişlerdi.

Bir çayın yanına geldiklerinde Rob atı bir çalıya bağladı, ayak-
kabılarını çıkardılar ve göz kamaştırıcı güneşin altında yürümeye
başladılar. Güneş ışınlarını yansıtan akarsuyun iki tarafında buğday
tarlaları uzanıyordu. Rob, Mary'ye buğday başaklarının tarlada ya-
rattığı renk tonlarını, başakların arasındaki gölgelik, ıssız ve davet
edici yerleri gösterdi.

"Gel" dedi, "orası bir mağara gibi" sanki biraz büyük bir çocuk-
muş gibi sürünerek girdi buğday başaklarının arasına.

Mary, ağır ağır takip etti onu. Hemen yanındaki henüz sarar-
mamış başakların arasından bir canlının kıpırtısını duydu. Hemen
hızlandı.

"Sadece küçük bir fare, korkup kaçtı" dedi Rob. O serin yuvar-
lak yere gelince birbirlerine baktılar bir süre.

"İstemiyorum, Rob."

"O halde öyle olsun, Mary" dedi ama kız onun gözlerinde ak-
lından geçeni yapamayan bir insanın ifadesini görebiliyordu.

"Sadece öp, lütfen" dedi, yumuşak bir ses tonuyla.

Böylece ilk açık yakınlaşmaları bir beceriksizlikle sonuçlandı,
bu karpisli öpüşme kızın telaşlı tutumuyla yanda kalmaya
mahkûm oldu.

"İkincisini istemiyorum. Gördün işte, öpüştüm" dedi aynı te-
laşlı haliyle. Kızın heyecanıla bu öpüşme mutsuz bir biçimde son
buldu.

"Daha önce öpüştün mü hiç?"

"Sadece bir kere, kuzenimle Kilmarnock'ta. Çok canımı yakmıştı."

Rob kızın gözlerini, burnunu ve dudaklarını yumuşakça öptü. Kız ise kuşkularını yenmeye çalışıyordu. Ne oluyordu şimdi? Stephen Tedder bütün hayatı boyunca tanıdığı bir kişiydi. Kuzeni ve arkadaşıydı o. Çok acı duymasına neden olmuştu. Aradan bir zaman geçtikten sonra ise bundan dolayı acı çektiği için kahkahalarla gülmüştü kendisine. Çocuk kendisini bir bataklığa sürüklemişti ki.

Kız böyle hoş olmayan şeyler düşünürken İngiliz'in öpüşleri değişti, diliyle dudaklarının iç kısmını okşuyordu şimdi. Hiç de tiksindirici bir şey değildi bu. Kız Rob'u taklit etmeye çalışınca, Rob kızın dilini emdi! Korsajını çıkarınca kız titremeye başladı tekrar.

"Sadece öpmek istiyorum onları" dedi duraklamadan. Kız, Rob'un meme uçlarına doğru yönelen başına yukarıdan bakarken daha önce hiç hissetmediği şeyler hissetti. Kendisinin isteğiyle yapılmayan bu hareket çok hoşuna gitti. Meme uçları pempeleştğinde ise aldığı zevk bir nehir gibi akmaya başlamıştı.

Rob'un meme uçlarının pembeleşmiş kenarlarında dolaşan dili onları daha da büyüttü. Giderek küçülen daireler çizerek, ortaya gelince hafif hafif dokunmaya başladı. Sanki bir bebekmiş gibi emiyordu memelerini. Bu arada elleriyle dizlerini ve bacaklarının iç kısmını okşuyordu. Ama eli tepeceğin üzerine gidince bütün vücudu kasıldı. Bacaklarının iç kısmını ve göbeğinin üzerini okşuyordu Rob'un elleri. Genç, elini çekinceye kadar öyle gergin ve korku içinde kaldı.

Önünü beceriksiz hareketlerle açıp, elini tuttu ve bir armağan verdi kızı. Daha önce babasına ya da işçilerden birine bir çalının arkasında çiş yaparken rastladığı olmuştu. Bunlar, Stephen Tedder ile yaptıklarından daha fazlaydı. Hiç bilmediği şeylerdi bunlar. Şimdi onu izlemekten kaçınmıyordu. Böyle olduğunu hiç ummamıştı... kalın, diye düşündü, kendisini suçlayarak, sanki onun hatasıydı. Cesaretini toplayarak er bezlerine dokundu, biraz kıpırdayınca alçak sesle güldü. Çok hoş bir şeydi bu!

Birbirlerini okşayınca biraz rahatladı. Sonra bu kez o Rob'un dudaklarını emmeye başladı. Biraz sonra ikisinin de beden ısıları yükseldi. Rob elini kızın sert kalçalarına götürüp avuçlayarak okşa-

dı, sonra bacaklarında dolaştırmaya başladı. Müthiş hoşlandı bundan kız.

Elleriyle ne yapması gerektiğini iyi bilmediği için zarardaydı. Bir parmağını Rob'un dudaklarının arasına koyup salyasını, dişlerini ve dilini hissetti. Fakat Rob başını geri çekerek göğüslerini emdi tekrar, sonra da göbeğini ve bacaklarının üst kısmını öptü. Önce bir parmağını sonra da iki parmağını yavaş yavaş kızın bacaklarının arasına kaydırды, daireler çizerek küçük bezelyeyi okşadı.

"Ohh" dedi kız alçak sesle, dizlerini yukarıya kaldırdı.

Kendisini şehit olmaya hazırlamıştı ama Rob'un nefesinin sıcaklığını üzerinde hissedince şaşırды. Rob'un dili, bir balık gibi, kendi ıslaklığının, kendisinin bile dokunmaya utandığı, kıvrıcık tüylerinin arasında yüzüyordu şimdi. Bu adamın yüzüne nasıl bakabilirim bir daha, diye sordu kendi kendine. Ama soru bir anda, tuhaf ve mucizevi bir şekilde aklından çıktı, çünkü artık titreyerek kıvranıyordu. Gözleri kapandı, sessiz ağız yarı açıldı.

Duyguları yatışmadan Rob içine girmişti. Tamamen yakınlaşmışlardı artık. O, tam içindeki, huzurlu ve ipek gibi bir sıcaklığın uzantısıydı. Hiç acımadı, sadece bir doluluk hissetti ve Rob yavaş yavaş geri çekilirken rahatladı.

Rob durdu, "bir daha" dedi.

"Evet" dedi ve yeniden başladı.

Kendisini vücut hareketleriyle ona ulaşmaya çalışır buldu. Kısa süre sonra, Rob için kendisini kısıtlamak imkânsızlaştı. Daha hızlı ve daha derine gidip gelmeye başladı, kızı sarsıyordu şimdi. Kız Rob'u yatıştırmak istedi ama kocaman açılmış gözleriyle onu inceleyen, içinde ileri geri gidip gelmeye devam ettiğini gördü.

İçine boşalırken hissettiği o müthiş sarsıntısı, o büyük rahatlamasını görmek ne kadar özel bir duyuydu!

Bundan sonra insan boyundaki buğday başaklarının loşluğunda çok az hareket ettiler. Sükûnet içinde birlikteydiler. Kız uzun bacaklarından birini Rob'un üzerine atmıştı. Tenlerindeki ter ve sıvılar kuruyordu şimdi.

"Hoşlanmış olmalısın" dedi Rob sonunda. "Malt birasından hoşlandığın gibi."

Rob'un koluna gücü yettiğince bir çimdik attı. Ama düşünce-
liydi. "Neden bundan hoşlanıyoruz?" dedi. "Atları izlemiştim. Ne-
den hayvanlar da böyle yapıyor?"

Rob şaşırmıştı. Yıllar sonra, bu sorunun, kendisini Rob'un tanı-
mış olduğu bütün kadınlardan ayırdığını anlayacaktı. Fakat o an
bütün görebildiği onun kendisini incelemekte olduğuydu.

Mary o gün bunun farkına varamazdı ama aslında Rob o güne
kadar tanıdığı bütün kadınları bir yana koymuştu. Rob'un kendisi-
ne son derece nazik davrandığını hissediyordu. Bunun nedenini
tam olarak anlayamamıştı. Ama daha önce kaba bir davranışla
karşılaştığı için mukayese yapabiliyordu.

"Kendinden çok beni düşünüyorsun" dedi kız.

"Öyle istiyorum."

Rob'un yüzünü okşadı, kendisini öperken de elleriyle yüzünü
kavradı. "Erkeklerin çoğu... insanların çoğu senin gibi değil. Bunu
biliyorum."

Rob, "Kilmamock'taki lanet olası kuzenini unutmalısın" dedi.

32. Teklif

Kervana son katılanlardan yeni hastalar geldi Rob'a. Kerl Fritta'nın kayıt sırasında yolculara, kervandakilerin çok iyi bir beber-cerrah tarafından tedavi edilmekte olduğunu söyleyerek övündüğünü söylediklerinde Rob buna güldü.

Yolculuğun birinci aşamasında tedavi etmiş olduğu kişileri görmek moralini yükseltti. Çünkü daha önce hiçbir hastası ile bu kadar uzun süre ilgilenmemişti.

Vücudunda ur olduğu için tedavi ettiği sürekli gülümseyen Frank araba sürücüsünün Gabrovo'da kışın ortalarında ölmüş olduğunu öğrendi. Bu adamın öleceğini biliyordu ve kendisine yakında kaçınılmaz kaderiyle karşılaşacağını söylemişti ama gene de öldüğünü öğrenmek onu hüzünlendirdi.

"Bir yarayı ya da sakatlanmayı tedavi ettiğimde bundan memnun oluyorum" dedi Mary'ye. "Kırılmış bir kemik, açık bir yara, bir insanın bir tarafı yaralandığında onu iyileştirmek için ne yapılacağını gayet iyi biliyorum. Hakkında hiçbir şey bilmediğim hastalıklar da var. Bunlardan nefret ediyorum. Durup dururken ortaya çıkan hastalıklar da var. Bu hastalıkları mantıklı bir şekilde açıklayamıyorum, bunları iyileştirmek için bir plan da yapamıyorum. Ah Mary, çok az şey biliyorum, hatta hiçbir şey bilmiyorum ama onların ellerinin altında sadece ben varım."

Söylediği her şeyi anlamamakla birlikte onu rahatlatacak şeyler söyledi Mary. Kendisi ise Rob'tan ağrılarını giderecek hiçbir şey alamamıştı. Adet kanaması olduğu bir gece vücudu gerilmiş halde Rob'un yanına geldi. Annesinden bahsetti. Güzel bir yaz günü Jura Cullen'in aylık akıntısı şiddetli bir kanamayla başlamış sonra kanama daha da artmıştı. Annesi öldüğünde Mary üzüntüsünden kendisini parçalayarak ağlamıştı. Şimdi de her ay kan akmaya başlayınca, bunun kendisini öldüreceğini düşünüyordu.

"Öyle değil. Anneninki olağan bir aylık kanama değilmiş. Başka bir şeydir. Öyle olduğunu sen de biliyorsun" dedi. Sıcak ve yattırtıcı elini kızın göbeğine koydu, öpücüklerle teselli etmeye çalıştı.

Birkaç gün sonra arabada Mary ile hiç kimseyle konuşmadığı şeyleri konuştuğunu fark etti. Anne ve babasının ölümleri, çocukların birbirlerinden ayrılışı ve onları kaybedişi. Kız sanki hiç durmayacakmış gibi ağladı, babasının ağladığını görmemesi için başını arka tarafa çevirmişti.

“Seni çok seviyorum” diye fısıldadı.

“Seni seviyorum” dedi Rob alçak sesle kendisi de şaşırdı bu sözlerine. Daha önce hiç kimseye söylememişti bunu.

“Senden hiç ayrılmak istemiyorum” dedi kız.

Bundan sonra, kız atının üzerinde eyerinde otururken sık sık geriye dönüp ona bakmaya başladı. Aralarındaki gizli işaret, sağ el parmaklarını, bir böceği kovuyor ya da tozları siliyormuş gibi dudaklara dokundurmak idi.

James Cullen hâlâ içki şişesiyle üzüntüsünü unutmaya çalışıyordu. Mary babası içki içtikten sonra bazen Rob’un yanına gelip derin bir uykuya dalıyordu. Rob kızın böyle geceyarısı yanına gelmesini engellemeye çalıştı. Çünkü nöbetçiler genellikle gergin oluyorlardı, ayrıca geceleyin kampta bir yerden bir yere gitmek tehlikeliydi. Fakat Mary dikkatli bir kadındı, gene de geliyor ve her gelişinde memnun oluyordu.

Çabuk öğrenen bir kadındı. Kısa süre sonra birbirlerinin bütün özelliklerini tanıdılar. Sanki eskiden beri arkadaşmışlar gibi kusurlarını da. İkisinin de iri yapılı olması aralarındaki büyüünün bir parçasıydı. Bazen birlikte giderlerken Rob bir araya geldiklerinde gök gürültüsü gibi sesler çıkaran mamutlara benzetiyordu kendilerini. Rob, Mary için ne kadar yeni ise Mary de Rob için o kadar yeni idi bir bakıma. O daha önce birçok kadınla birlikte olmuş ama hiç âşık olmamıştı. Şimdi sadece Mary’ye mutluluk vermek istiyordu.

Dertleri olan etkileyici bir dilsizdi o. Bu kadar kısa bir süre içinde başına ne geldiğini anlayamıyordu.

Bizans’ın Avrupa’da bulunan topraklarında ilerliyorlardı. Ülkenin bu kısmına Trakya deniyordu. Buğday tarlaları yavaş yavaş yerlerini hafif engebeli ovalara bıraktılar. Koyun sürüleri görülmeye başlanmışlardı.

“Babam canlanıyor” dedi Mary.

Bir koyun sürüsüne rastladıklarında Rob, James Cullen ile ayrılmaz parçası Seredy’nin atlarına atlayıp hemen dört nal çobanlarla konuşmaya gittiklerini görüyordu. Kahverengi tenli adamların elinde uzun çoban değnekleri vardı. Uzun ve geniş kollu gömlekler, diz kısımları dar üst tarafı bol pantolonlar giyiyorlardı.

Bir akşam Cullen tek başına Rob’un yanına geldi. Ateşin yanına oturup, boğazını temizledi biraz rahatsız bir tavırla.

“Benim kör olduğumu sandığını düşünmüyorum.”

“Hiç öyle düşünmedim” dedi Rob saygılı bir şekilde.

“Biraz kızımından bahsedeyim. Biraz eğitim aldı. Latince bilir.”

“Annem de Latince bilirdi. Bana biraz öğretmişti.”

“Mary Latince’yle çok meşgul oldu. Yabancı ülkelerde bu mükemmel bir olanak. Çünkü resmi görevlilerle ya da Hristiyan din adamlarıyla konuşmak gerekebiliyor. Mary’yi Walkirk’deki rahibe-ye gönderdim. Eğitilmesi için. Onu kabul ettiler çünkü onu kendi sistemlerine çekebileceklerini sanıyorlardı. Yabancı dil istemiyordu. Fakat kendisine Latince dersleri alması gerektiğini söyleyince çalışmaya başladı. Daha o zaman koyun almak için Doğu’ya gitmeyi düşünüyordum.”

Rob kuşkuyla, “koyunları ülkenize canlı olarak götürebilecek misiniz?” diye sordu.

“Götürebilirim. Koyundan iyi anlarım” dedi Cullen mağrur bir ifadeyle. “Ben hep bunu düşlemişimdir, bu yolculuğa ancak karım öldükten sonra çıkmaya karar verdim. Yakınlarım benim büyük üzüntü içinde olduğum için oradan kaçtığımı söylediler. Ama aslında öyle değil.”

Bir süre sessiz kaldılar.

“Hiç İskoçya’da bulundun mu delikanlı?” diye sordu Cullen sessizliği bozarak.

Başını iki yana salladı, hayır, anlamında. “İskoçya’ya en fazla İngiltere’nin kuzey kısmına gittiğimde yaklaşmıştım, bir de Cheviot Dağları’ndayken.”

Cullen, tok bir sesle, “Sınıra yakın belki ama gerçek İskoçya’ya hiç yakın değil. İskoçya senin de uzaktan gördüğün gibi dağlıktır.

Dağları güzeldir İskoçya'nın. Dağlardaki nehirlerde bol balık olur, otlakları da boldur. Bizim mülklerimiz engebeli tepelerin üzerindedir. Çok geniş bir arazi parçasıdır. Çok büyük koyun sürüleri var orada."

Bir an durdu, sanki kelimelerini dikkatle seçmek istiyor gibiydi. "Mary ile evlenecek kişi bu araziyi devralacak, eğer iyi bir insan-sa" dedi sonunda.

Rob'a doğru eğilerek, "dört gün sonra Mandras kasabasına geleceğiz. Orada kızım ve ben kervandan ayrılacağız. Güneye, Migalgara'ya kıvınlacağız. Orada büyük bir hayvan pazarı varmış, oradan koyun satın almayı düşünüyorum. Sonra da Anatolia platosuna yöneleceğiz, en fazla oradan umutluyum. Bizimle gelersen sevinirim." Bir nefes aldı ve Rob'a şöyle bir baktı. "Güçlü ve sağlıklısın. Cesursun, çünkü iş yaparak dünyadaki yerini iyileştirmek için buralara kadar gelme cesaretini göstermişsin. Bana kalsa seni seçmezdim ama o seni istiyor. Onu seviyorum ve mutlu olmasını istiyorum. Sahip olduğum tek şey o."

"Bay Cullen" dedi Rob ama koyun yetiştiricisi kesti sözünü.

"İyice düşünülmeden teklif edilmemesi ve yapılmaması gereken bir şeydir bu. Düşünmek istiyorsun, ben de" dedi Cullen.

Rob, nazik bir şekilde teşekkür etti. Sanki kendisine bir elma ya da şekerleme sunulmuştu, Cullen kendi kampına gitti.

O gece hiç uyumadı, bütün gece gökyüzünü seyretti. Mary'nin az rastlanabilecek bir kadın olduğunu fark etmeyecek kadar aptal değildi. Kız da mucizevi bir şekilde onu seviyordu. Bir daha böyle bir kızla karşılaşmazdı.

Ve arazi. İyi yürekli Tanrı, arazi.

Kızın babası, ne kendi babasının ne de atalarının düşlerinde bile göremeyeceği bir hayat sunuyordu kendisine. Garantili bir iş ve gelir vardı. Kuşkusuz saygınlık ve sorumluluklar da. Mülkiyet erkek çocuklara geçirdi. Hiç tanımadığı değişik bir yaşam tarzı önüne getirilip konmuştu. Kendisini seven ve aklını başından almış bir kadın. Toprak sahiplerine özgü garantili bir de gelecek.

Döndü durdu sabaha kadar.

Mary ertesi gün babasının usturasıyla yanına geldi. Hemen saçlarını düzeltmeye başladı.

“Kulaklarımı kesme.”

“Burası çok kötü durumda. Neden kesmiyorsun? Samanlık seni vahşileştirmiş.”

“Uzayınca düzeltirim.” Boynundaki bez parçasını kaldırdı. “Babanın benimle konuştuğunu biliyor musun?”

“Önce benimle konuştu, kuşkusuz.”

“Sizinde Migalgara’ya gitmeyeceğim, Mary.”

Bu sözler üzerine neler hissettiği sadece dudaklarında ve ellerinde belli oluyordu. Elleri önce eteğinin üzerinde uykuya dalmış gibi öyle dururlarken, birdenbire usturayı öyle sıkıca bir kavradı ki, parmakları bütün boğumlarıyla gerildi.

“Bizimle başka yere gelir misin?”

“Hayır” dedi. Zor durumda kalmıştı. Kadınlarla böyle şeyleri açık açık konuşmaya pek alışık değildi. “Ben İran’a gidiyorum, Mary.”

“Beni istemiyorsun.”

Sesindeki şaşırtıcı umutsuzluktan kızın böyle bir sonuçla karşılaşmaya hiç hazır olmadığını anladı.

“Seni istiyorum ama çok düşündüm, imkânsız.”

“Neden imkânsız, evli misin yoksa?”

“Hayır, hayır. İran’a, İsfahan’a gidiyorum. Ticaret alanında bir fırsat bulmak için değil. Sana daha önce de söylemiştim, tıp eğitimi görmek için.”

Kızın ne kadar şaşırdığı yüzünden anlaşılıyordu. Tıp eğitiminin, Cullen mülkleri yanında hiçbir şey olmadığını söyledi.

“Hekim olmam gerekiyor” dedi Rob. Doğru olmayan bir bahane gibi göründü kıza bu. Garip bir utanç hissetti içinde. Ahlaki bir eksikliğini ya da başka bir hastalığını itiraf ediyordu sanki. Açıklama girişiminde bulunmadı. Karmaşık bir şeydi bu. Kendisi bile tam anlayamıyordu.

“Senin işin ancak yoksulluk getiriyor sana. Bunun böyle olduğunu sen de biliyorsun. Bana gelip böyle söylemiş, işinin sana acı verdiğinden yakınmıştın.”

“Bana acı veren, benim cahilliğim ve yetersizliğim. İsfahan’da bugün hiçbir şey yapamadığım kişilere nasıl yardım edeceğimi öğrenebileceğim.”

“Seninle birlikte olamaz mıyım? Babam da bizimle gelebilir ve orada koyun satın alır.” Kızın sesindeki bu çok arzu eden ton ve gözlerindeki umut, onu rahatlatacak sözler söylemeden kararlı davranmaya yöneltti.

Rob, Kilise’nin Hristiyanlara, Müslüman okullarına gitmelerini yasaklamış olduğunu açıkladı ve ne yapmak istediğini söyledi ona.

Rob’un ne yapmak istediğini yavaş yavaş anlarken yüzü soluyordu. “Ebediyyen lanetlenmeyi göze alıyorsun.”

“Ruhumun cezalandırılacağına inanamıyorum.”

Mary usturayı bez parçasına silerek bir şeyle meşgul ediyordu kendisini, “bir Yahudi!” dedi, sonra usturayı deri çantaya koydu.

“Evet. Görüyorsun, bunu ancak tek başıma yapabilirim.”

“Gördüğüm, çılgın bir erkek. Senin hakkında hiçbir şey bilmediğim gerçeğine gözlerimi kapamışım. Birçok kadından böyle ayrıldığını zannediyorum. Doğru değil mi yoksa?”

“Bu aynı şey değil” Farkı anlatmak istedi ama Mary izin vermemeyecekti buna. Onu iyice dinlemişti, Mary’nin ruhunda derin bir yara açtığını görüyordu.

“Babama söylersem para karşılığında seni öldürtmesinden ya da ilk gördüğüm papaza gidip bir Hristiyanın Kutsal Kilisemizle dalga geçerek oraya gitmekte olduğunu kulağına fısıldamamdan korkmuyor musun?”

“Sana hakikati söyledim. Senin ölümüne neden olmadım, aldatmadım da. Senin de bana aynı şekilde davranacağından eminim.”

“Bir hekimi beklemem” dedi kız.

Başını salladı Rob. Geriye dönüp kendisine baktığında gözlerindeki acı ifadeyi görünce kendisinden nefret etti.

Kızı bütün gün eyerinin üzerinde dimdik otururken izledi. Ona bakmak için hiç geriye dönmedi bir daha. O akşam Mary ve Bay Cullen’i izledi. Ciddiyetle ve uzun uzun bir şeyler konuştular. Mary’nin babasına kendisiyle evlenmemeye karar verdiğini söylediği anlaşıyordu. Bir süre sonra Cullen Rob’a bakıp gülümsedi.

Rahatlamıştı, bakışında muzaffer bir insanın yüz ifadesi vardı. Cullen, Seredy ile bir şeyler konuştu. Hizmetkâr karanlık basmadan önce kamplarına iki adam getirdi. Rob bu adamların giysilerinden ve görünüşlerinden Türk olduklarını tahmin etti.

Daha sonra rehber olduklarını düşündü. Çünkü ertesi gün uyandığında Cullenler gitmişlerdi.

Kervanın geleneğine uygun olarak Cullenlerin arkalarında bulunan herkes bir ön sıraya geçti. O gün, Mary'nin siyah atının arkasında değil, iki şişman Fransız kardeşin arkasındaydı.

Suçluluk hissediyor ve üzülyordu. Ama bir bakıma da rahatlamıştı. Çünkü evliliği hiç düşünmemişti ve tam olarak hazır değildi. Böyle bir karar almasında gerçekten tıbbı olan bağlılığının mı yoksa Berber gibi sadece evlilikten korkmasının mı etkili olduğu üzerinde düşündü uzun uzun.

Belki ikisinin de etkisi oldu diye düşündü. Zavallı aptal bir hayalciyim ben, diye düşündü kendisinden tiksinererek. Bir gün yorulacak, yaşlanacaksın ve sevgiye ihtiyacın olacak. O zaman da mutlaka sivri dilli ve pasaklı bir dişi domuzla birlikte olmak için bir yere yerleşeceksin.

İçinde bulunduğu derin yalnızlığın farkında olarak Bayan Bufington'u özlediğini hissetti ve keşke hayatta olsaydı diye düşündü.

Nasıl bir şeyi mahvetmiş olduğunu düşünmemeye çalışarak, dizginlerinin üzerine eğilip Fransız kardeşlerin kışlarına tiksintiyle baktı.

Bir hafta boyunca sanki bir yakını ölmüş gibi hissetti kendisini. Kervan Mandras'a geldiğinde suçluluk duygusunun ve üzüntüsünün daha da arttığını hissetti. Çünkü burada yolunu değiştirip Mary ve babasıyla birlikte yeni bir hayata başlayacaktı.

Mary'yi düşünmekten hâlâ kendini alamıyordu.

İki gün sonra bu mutsuz halinden sıyrılmaya başladı. Yeşil çayırarla örtülü tepelerin bulunduğu kırlarda yol alırlarken, bir ara uzaklardan kervana ulaşan bazı değişik sesler duydu. Sanki melekler çıkarıyordu bu sesleri. Sonunda ses yakınlaştı ve ilk deve kervanını gördü.

Her deveye bir an takılmıştı. Hayvan yalpalarcasına, garip adımlarla yürüyordu. Boynundaki an ise her adımda ıngırdıyordu. Develer umduğundan daha da büyüktüler. Boyları insan boyundan yüksekti, atlardan daha uzundular. Komik yapılı yüzleri, sakin ve uğursuz görünüyordu. Kocaman burun delikleri vardı. Dudakları sarkıktı. İri gözkapakları, sulu gözlerini uzun kamılardan koruyordu. Gözleri garip bir şekilde kadınsı bakıyordu develerin. Develer birbirlerine bağlanmışlardı. Sırtlarındaki ikiz hörgülerinin arasına çok iri arpa sapı demetleri yerleştirilmişti.

Her yedi ya da sekiz devenin sırtındaki arpa sapı demetlerinin üzerine sıska ve koyu tenli sürücüler oturmuşlardı. Üzerlerinde sadece bir sarık ve peştemala benzer eski bir şey vardı. Bu adamlardan biri ara sıra hayvanları “Hat, hat, hat” diyerek teşvik ediyordu. Ama hayvanların ne kadar ağır yükler taşıdıkları herhalde dikkate alınmıyordu.

Develer bu engebeli arazi üzerinde çok uzun bir kervan oluşturmuşlardı. Rob son deve uzaklarda bir nokta haline gelinceye kadar üç yüz hayvan saymıştı. Boyunlarındaki anların çıkardığı ıngırtı sesleri de yavaş yavaş azalarak sonunda duyulmaz hale geldi.

Dar bir kıstaktan geçerlerken Doğu’ya özgü bu işaret, yolcuları daha süratle yol almaya teşvik etti. Rob çevresinde hiç su görmüyordu. Simon ise güneylerinde Marmara Denizi’nin, kuzeylerinde de büyük Kara Deniz’in bulunduğunu söyledi. Havada insanı canlandıran bir tuz kokusu vardı. Rob’a ülkesini hatırlattı. Bu koku, içinde daha hızlı gitme isteğı uyandırdı.

Kervan ertesi gün öğleden sonra bir tepeyi aşınca Konstantinopol, düşlerindeki bir kent gibi belirdi önünde.

33. Son Hristiyan Kent

Kalenin hendeği genişti. Asma köprüden takırtılarla geçerlerken Rob, yeşil renkli suyun içinde domuz kadar büyük sazan balıkları gördü. Nehrin kale tarafındaki kıyısından yedi sekiz metre mesafede siyaha çalan taştan bir savunma suru vardı. Belki de otuz metre yüksekliğindeydi bu duvarlar. Kuleler arasında nöbetçiler gidip geliyordu.

On beş metre kadar ileride ikinci bir duvar bulunuyordu. Birincisinin aynı idi bu duvar da! Bu Konstantinopol dört savunma hattı içindeki bir kaleden ibaretti. İki büyük kapıdan geçtiler. Duvarın iç tarafındaki devasa kapının üzerinde üç kemer bulunmaktaydı. Soylu bir erkeğin yontusu süslüyordu bu kapıyı. Belli ki eski hükümdarlardan biriydi bu. Kapının üzerinde bronzdan garip hayvan yontuları vardı. Dolgun yapılı hayvanlardı bunlar. Kocaman sarkık kulakları sanki öfkeyle yukarı kalkıktı. Arkalarında kısa kuyrukları vardı. Uzun kuyruk zannettiği bir şeyler de yüzlerinden dışarıya çıkmış, yukarıya kıvrıktı.

Rob, At'ın dizginlerini çekerek daha yakından görmek istedi bu hayvanları. Gershom arkasından kahkalarla gülüyor, Tuveh ise bir şeyler homurdanıyordu. "Haydi kışını kaldır, İngiliz" diye seslendi Meir.

"Nedir bunlar?"

"Fil. Hiç fil görmedin mi, zavallı yabancı?"

Başını iki yana salladı, hayır, anlamında. Hayvan heykellerinden uzaklaşırken başını arabanın yan tarafına doğru eğerek biraz daha bakmak istedi bu yaratıklara. Böylece hayatında ilk kez köpek büyüklüğünde, beş yüz yıllık bronz heykel halinde ama donmuş gibi hareket etmeyen bir fil görmüş oldu.

Kerl Fritta yolcuları bir kervansaraya götürdü. Çok büyük bir yerdi burası. Yolcular yanlarındaki eşyalarla birlikte buraya gelip bir süre kaldıktan sonra ayrılıyorlardı. Kervansarayda geniş ve düz bir alan vardı. Burada değişik türde malların konduğu depolar, hayvanların barındırılacağı kümes benzeri yerler ve yolcuların ka-

labilecekleri bölümler vardı. Fritta eskiden rehberlik yapmıştı. Kervansaraydaki gürültülü bir kalabalığın içinden geçip sorumluluğu altındaki yolculara bir sürü han gezdirdi. Bu hanlar insanların eğimli yerlere kazdıkları oyukların içine kurulmuştu. İçleri serindi ve kervanlara barınak oluyorlardı. Yolcuların çoğu kervansarayda bir ya da iki gün kalacaklardı. Biraz dinlenecekler, arabalarını onaracaklar ya da atlarını develerle değiştirecek, sonra da Kudüs'e ulaşan Roma yolu üzerinde yolculuklarına devam edeceklerdi.

"Birkaç saat sonra buradan ayrılmış olacağız" dedi Meir, Rob'a, "on gün sürecektir bir yolculuktan sonra Angora'ya ulaşmış olacağız, üstlendiğimiz sorumluluktan bir an önce kurtulmak istiyoruz."

"Sanırım ben biraz kalacağım."

"Buradan ayrılacağın zaman, *kervanbaşını* gör. Bütün kervanların başıdır o. Adı Zevi. Çocukken araba sürücülüğü yapmış sonra da *kervanbaşı* olmuş. Deve kervanlarını her yöne götürmüştür. "Yolcuları tanır" dedi Simon ve gururlu bir ifadeyle ekledi, "Yahudi'dir ve iyi bir adamdır. Yolculuğunun güvenlik içinde geçmesine yardımcı olur."

Rob bu sözlerden sonra ikisinin ellerini bileklerinden kavradı.

Elveda kışındaki yarayı temizlediğim şişko Gershom.

Elveda, sivri burunlu, siyah sakallı Musevi.

Hoşça kal genç dost, Tuveh.

Teşekkür ederim, Meir.

Teşekkür ederim, teşekkür ederim, Simon!

Onlardan üzülerek ayrıldı. Çünkü ona dostça davranmışlardı. Farsça çalışabilmesini sağlayan kitaptan ayrılması ise daha güç oldu.

Şimdi Kontanstinopol'da tek başına dolaşıyordu. Çok büyük bir kentti. Londra'dan da büyük olabilirdi. İlk kez uzaktan gördüğünde kent, sanki sıcak ve temiz havanın içinde yüzüyormuş gibi gelmişti ona. Koyu mavi taşlarla çevrilmiş, üzerinde değişik bir mavi gökyüzünün bulunduğu bir kentti. Güneyinde Marmara Denizi yer alıyordu. Kentin içinde dolaşınca Konstantinopol'un taş kiliselerle dolu olduğunu gördü. Dar sokaklarında eşek sürücülerinin, atların, develerin ve çok değişik türde sedye tipi oturakların ve arabaların görüldüğü bu sokakları taştan kiliseler süslüyordu. İri yarı hamalla-

rın üzerinde kaba kahverengi kumaştan bol elbiseler vardı. İnanılmaz ağırlıktaki yükleri sırtlarında ya da başlarına şapka gibi yerleştirdikleri düz bir şeyin üzerinde taşıyorlardı.

Rob, kentin bir kısmının görülebildiği yüksekteki meydanlardan birinde somaki taşından yüksek bir sütun gördü. Sütunun üzerinde tek bir insan heykeli bulunmaktaydı. Sütunun alt tarafındaki Latince yazılardan gördüğü heykelin Büyük Konstantin'in heykeli olduğunu anladı. Londra'daki St. Botolph okulundaki öğretmenler kardeşler ve papazlar bu heykel hakkında kendisine çok şey öğretmişlerdi. Papazlar Konstantin'e çok değer veriyorlardı. Çünkü Konstantin Hristiyanlığı kabul eden ilk Roma imparatoru idi. Gerçekten de Konstantin'in Hristiyanlığı kabul etmesi Hristiyan Kilisesi'ne çok şey kazandırmıştı. Bizans adı verilen bu çok büyük kenti Eski Yunanlılardan silah gücüyle alıp kendi kenti haline getirince -Konstinopol, Konstantin'in kenti demektir- Doğudaki Hristiyanlığın bir katedraller kenti, bir mücevheri haline geldi.

Rob bu ticaret ve kiliseler bölgesinden ayrılarak yakındaki dar cepheli ve birbirine neredeyse bitişik denecek kadar yakın bir şekilde kurulmuş ahşap evlerin bulunduğu bir bölgeye geçti. Bu evlerin ikinci katlarında dışarıya çıkık bölümler vardı. Muhtemelen bazı İngiliz kasabalarında görülen bir tarzdan alınmıştı. Değişik kavimlerden insanların yaşadığı bir kentti burası. Bir kıtanın bitip diğerinin başladığı bir yere tam uygun bir görünümü vardı. Bir Yunan mahallesinden, bir Ermeni pazarından ve bir Yahudi bölgesinden geçti. Kendisine yabancı ve tuhaf bir gürültü gibi gelen seslerin arasında Farsça sözcükler duydu bir an. Dosdoğru sesin geldiği yöne yürüdü kalabalığın arasında. Önüne bir ahır çıktı. Giz adlı birisi işletiyordu ahır. İyi bir ahırdı. Rob, At'ın rahat kalabileceğinden emin olduğu için oraya bıraktı. Çünkü kendisine iyi hizmet etmişti ve tembel tembel bol ot yiyerek dinlenmeyi hak etmişti. Giz, Rob'a eliyle evini gösterdi. Ahır sahibinin evine üç yüz yirmi dokuz basamaklı bir merdivenle çıkılabiliyordu. Ve kiralık bir odası vardı.

Odanın, o basamakları çıkmaya değer olduğunu içine girince anladı. Aydınlık ve temizdi. Penceresinden tuz kokan bir esinti geliyordu.

Pencereye yaklaşıp dışarıya baktı, kendine özgü kokusuyla Boğaz'ı gördü. Boğaz'daki tekneler hareket eden çiçekler gibiydiler.

Bir buçuk kilometre kadar ötede, öbür kıyıdaki yüksek tepeleri görebiliyordu. Minareler mızrak gibi sipsivriydiler. Konstanstinopol'u çevreleyen surların, savunma hatlarının ve su hendeğinin yapılış nedenini şimdi anlıyordu. Penceresinin üst tarafından görülen kıyıda Haç'ın etkisi sona eriyordu. Boğaz'ın öbür tarafında Hilal'in etkisi başlıyordu. Bu yüzden Hristiyanlığı İslam'a karşı korumak amacıyla savunma hatlarında askerler dolaşıyordu.

Pencerenin önünde biraz daha kaldı. Kısa süre sonra altını üstüne getireceği Asya'ya baktı.

Rob o gece rüyasında Mary'yi gördü. Üzgün bir durumda uyandı hemen odadan kaçtı. Forum Augustus adı verilen bir meydanın yanında bir hamam buldu. Hamamın soğuk suyunda kısa süre kaldı. Sonra tepidarum'un sıcak suyunun içinde Sezar gibi tembel tembel oturdu. Sabunlandı, buharlı havayı soludu.

Sudan çıkınca havlularla kurulandı, son soğuk su banyosundan sonra yüzünü al bastı. Çok acıkmıştı ve daha iyimserdi şimdi. Yahudi pazarında kahverengileşinceye kadar kızartılmış küçük balıklar ve bir salkım siyah üzüm satın aldı. Sağda solda işine yarar bir şey var mı diye gezinirken bunları yedi.

Önünden geçtiği bütün dükkânlarda Tryavna'daki bütün Yahudilerin giydikleri kısa keten iç giysileri gördü. Çitsit adı verilen küçük iç gömleklerinin kenarlarında şeritli süslemeler bulunmaktaydı. Simon açıklamıştı bunu: kutsal kitaplarında bütün Yahudilerin hayatları boyunca bu süslemeleri elbiselerinin bir kenarında taşımaları gerektiği yazılıydı.

Rob Farsça konuşan bir Yahudi tacir buldu. Yaşlılıktan ayakta duramayan, sarkık dudaklı bir adamdı. Kaftanının üzerinde yiyecek lekeleri vardı. Ama Rob'a göre ihtiyar ilk rezalet habercisiydi.

"Benim ölçümde bir dosta armağan olarak almak istiyorum" diye mırıldandı Rob. İhtiyar adam pek ilgilenmedi onunla. Satış yapmaya çalışıyordu müşterilere. Sonunda yanına yaklaştı. Oldukça bol ve sarkık bir iç giysisi vardı.

Rob her şeyi bir anda satın almaya ceraset edemedi. Bundan dolayı ahıra gidip At'a baktı. İyiydi durumu.

"İyi bir araban var" dedi Giz.

"Evet."

"Satın almak isteyebilirim."

"Satılık değil."

Giz omuz silkti. "Uygun bir araba ama ben olsam boyardım. Zavallı hayvan, yazık. Cansız kalmış. Gözlerinde fer kalmamış bunun. Elden çıkarsan senin için iyi olur."

Rob, Giz'in araba ile ilgili konuşmasının asıl nedeninin atı beğendiğini fark ettirmemek olduğunu hemen anladı.

"İkisi de satılık değil."

Gülmemek için kendisini zor tuttu. Çünkü, dikkati başka yere çekmeyi çok iyi bilen bir kişiye beceriksizce aynı şey yapılmaya çalışılıyordu. Arabası Rob'un hemen yanındaydı. Eğlenecekti şimdi. Ahırcı bir şeylerle meşgul olurken Rob ona çaktırmadan hazırlığını yaptı.

Giz'in sol gözünden bir gümüş madeni para çıkardı.

"Aman Allahım!"

Sonra bir mendilin altına gizlediği bir tahtayı yok etti ahırcının gözü önünde. Bu numarada kullandığı mendilin rengini değiştirdi, yeşilden maviye, maviden kahve rengine döndü mendil.

"Peygamber adına..."

Rob dişlerinin arasından kırmızı bir kurdele çıkarıp, pembe yankılı bir genç kıza zarif bir çiçek sunar gibi ahırcıya uzattı. Bir an, bu kafir cinninin yarattığı şaşkınlık ile korku duyguları arasında bocalayan Giz sonunda memnuniyetle aldı kurdeleyi. Rob, böylece o günün bir kısmını sihirbazlık ve hokkabazlık yaparak geçirdi. Oradan ayrılmadan önce, artık istediği her şeyi Giz'e satabilirdi.

Akşam yemeğinin yanında küçük bir şişe içinde kahverenkli sert bir içecek verildi. Çok yoğun ve içini bayıltan bir şeydi bu. Üstelik çoktu. Yanındaki masada bir papaz oturuyordu, Rob içkinin bir kısmını birine ikram etti.

Papazlar genellikle uzun ve bol cüppeler giyerlerdi, başlarında

da sert bir kumaştan dar siperlikli şapkalar olurdu. Bu papazın cüppesi çok temizdi. Ama şapkasında birikmiş yağ tabakası uzun meslek yıllarının öyküsünü anlatıyordu adeta. Al yanaklı, patlak gözlü orta yaşlı, Avrupalılarla konuşarak yabancı dil bilgisini geliştirmek isteyen bir adamdı. Hiç İngilizce bilmiyordu ama Rob ile Norman ve Frank dillerinde konuşmaya çalıştı. En sonunda asık suratla Farsça konuşmaya başladı.

Adı Peder Tamas idi. Yunanlı bir papazdı.

Biraz likör içtikten sonra hoş bir sohbet başladı aralarında.

“Konstantinopol’da mı yerleşeceksin Bay Cole?”

“Hayır, birkaç gün sonra Doğuya hareket edeceğim, orada şifalı otlar bulabileceğimi sanıyorum. Şifalı ot satın alıp İngiltere’ye döneceğim.”

Papaz başını salladı. Geç kalmadan Doğuya gitme cesaretini göstermesi gerektiğini söyledi. Çünkü İsa birgün Tek Gerçek Kilise ile Müslüman vahşiler arasında haklı bir savaşın mutlaka çıkacağını söylemişti. “Bizim St. Sofia* katedralimizi ziyaret etmek ister misiniz?” diye sordu papaz. Rob gülümseyip başını iki yana sallayınca çok şaşırdı. “Ama, dostum, buradan ayrılmadan önce orayı mutlaka ziyaret etmelisin. Mutlaka! Çünkü dünyanın en mucizevi kilisesidir. İnşa emrini bizzat Konstantin vermiştir. İnşasından sonra katedrale ilk girişinde diz üstü çöküp, ‘Süleyman’dan daha iyisini inşa ettirdim’ demiştir.”

“Kilisenin başının St. Sofia’nın ihtişamı içinde konaklamasının bir nedeni vardı herhalde” dedi Peder Tamas.

Rob şaşıarak baktı papaza, “Papa John ta Roma’dan kalkıp Konstantinopol’a mı geldi yani?”

Yunanlı papaz Peder Tamas, Rob’un yüzüne baktı dikkatle, Rob’un kendisine gülmediğinden emin olunca kendisi gülümsedi soğuk bir şekilde. “XIX. John, Roma’daki Hristiyan Kilisesi’nin Piskoposu’dur. IV. Alexius ise Konstantinopol’daki Hristiyan Kilisesi’nin Başpiskoposu’dur. Bizim biricik çobanımız burada yaşamaktadır” dedi.

Likörle karışan deniz havası sayesinde Rob hiç düş görmeden deliksiz bir uyku çekti. Ertesi sabah kendisine Augustine Hamamı'na gitme lüksünü bahşetti. Sokaklarda gezinirken Yahudi pazarından kahvaltı için ekmek ve erik aldı. Pazarda alacaklarını titizlikle seçti. Çünkü kendisine satın alacağı her şey hakkında bilgi verilmişti. Tryavna'da keten dua şalı giymiş birkaç kişi görmüştü ama orada saygı duyduğu insanların çoğu yün şal kullanıyorlardı. Kendisi için bir yün şal satın aldı. Dört köşeli ve üzerinde bir gün önce görmüş olduğu iç giysisindeki gibi süslemeli şeritler bulunan bir şaldı bu.

Artık bu tuhaf dünyaya girmiş olduğu duygusuyla, Yahudilerin sabah dualarında alınlarına taktıkları ve kollarına sardıkları küçük deri mahfazalardan satın aldı.

Satın aldıklarını hep farklı dükkânlardan alıyordu. Soluk benizli ve ön dişlerinden biri eksik genç bir tacirin dükkânında değişik türde kaftanlar gördü: Adam Farsça bilmiyordu ama el kol işaretleriyle anlaşabildiler. Kendine uyacak bir kaftan yoktu orada. Tacir el kol işaretiyle Rob'a orada biraz beklemesini anlattı. Sonra hemen Rob'un çitsit satın aldığı ihtiyar adamın barakasına gidip döndü. Şimdi elinde daha büyük kaftanlar vardı. Rob kaftanları inceledikten sonra ikisini seçip satın aldı.

Pazardan elinde satın aldığı eşyaları koyduğu bir çıkınla ayrıldı. Daha önce hiç geçmediği bir sokağa girdi. Burada gördüğü muhteşem kilise ancak St. Sofia Katedrali olabilirdi. Katedralin devasa pirinç kapısından içeri girdi. Kendisini çok zarif bir alanda buldu. Çok güzel bir sütunun yanından geçince gene zarif bir tavanın altına geldi, oradan bir kubbenin altına geçti. Kubbe o kadar yüksekti ki, küçücük bir canlı gibi hissetti kendini böyle bir kubbenin altında. Bu geniş alanı yüzlerce kandil aydınlatıyordu. İçinde yağ bulunan kapların içinde yanan fitiller öteki kiliselerden çok iyi aydınlatıyorlardı çevreyi. Altın çerçeveli ikonalar, mermer duvarlar görüyordu. İngiliz zevkine göre fazla altın yaldız kullanılmıştı ve fazla ışıklı bir yerdi burası. Başpiskopos ortalıkta görünmüyordu ama bu geniş alanın bir köşesindeki zengin süslemeli sunakta birkaç papaz gördü. Papazlardan biri üzerinde tütsü yakılmış ve bir zincirin ucuna takılmış bir şeyi sallıyordu. Hep birlikte ilahi söylüyorlardı.

Ama kendisinden o kadar uzaktaydılar ki Rob tütünün kokusunu alamadığı gibi iyice duyamadığı için Latince sözleri de anlayamadı.

Alanın daha büyük olan kısmında hiç kimse görünmüyordu. Bu alanın etrafında yontulmuş taştan boş peykeler bulunuyordu. Fenerlerin aydınlatıldığı bu loş ortamın köşesindeki bir haçın üzerinde, kıvrılmış bir beden asılıydı. Rob dosdoğru kendisine bakan gözlerin ruhunun derinliklerine nüfuz ettiğini hissetti. Elindeki bez torbanın içinde neler olduğunu biliyor gibiydi. Aşırı bir dinsel eğitim verilmemişti ama bu soğukkanlı başkaldırışı tarif edemeyeceği dinsel duygularla karşıyordu şimdi. Katedrale aslında tam bu anda girdiğini anladı. Ayağa kalktı, kısa bir süre sessizce öyle kaldı ve kendisine bakan gözlerde bir tehdit hissetti.

Sonunda yüksek sesle konuştu. “Bunu yapmam gerekiyor. Ama senden vazgeçmiş değilim” dedi.

Saçını sakalını kestiği keskin çelik masanın üzerinde yasladığı yerde duruyordu. Saçları uzamış, artık kulaklarının üzerinden sarkıyordu. Bıçağı eline alıp saçlarına götürdü. *Peoth* dedikleri tarza girinceye kadar düzeltti saçlarını.

İç giysisini çıkardı, merakla çitsiti giydi. Uzun gelmesinden korkuyordu. Anlaşılan etekleri ayaklarına kadar sarkacaktı.

Uzun siyah kaftan daha az korkutucuydu. Sadece bir dış giysiydi. Onların Tanrılarıyla bir âlâkası yoktu.

Sakalları kesinlikle seyrekli. Kulak halkalarını çan şeklindeki Yahudi şapkasının altında sallanarak sarkacak şekilde yerleştirdi. Deri şapka iyi bir rastlantıydı, çünkü eski ve kullanılmış olduğu belli oluyordu.

Odadan ayrılıp sokağa çıktığında bu yaptığının bir çılgınlık olduğunu ve bir işe yaramayacağını düşünüyordu hâlâ. Her bakanın kendisine kahkahalarla gülmesine hazırdı.

Bir ada ihtiyacım var, diye düşündü.

Tryavna’daki gibi berber-cerrah Reuven denmemeliydi. Çişini tutamayan bir Yahudi goy’dan başka bir şey olmalıydı.

Jesse...

Annesi İncil’i yüksek sesle okurken duyduğu isimlerden biriy-

di. Hoşuna giden etkileyici bir isimdi. Kral David'in babasının ismiydi.

Takma ad olarak Benjamin'i seçti. İstemeye istemeye de olsa kendisine bir hekimin nasıl olması gerektiğini gösteren Benjamin Merlin'in onuruna.

Leedsli olduğunu söyleyebilirdi. Çünkü orada Yahudilerin sahip olduğu evlerin nasıl olduğunu hatırlıyordu ve gerektiğinde Leeds hakkında ayrıntılı olarak konuşabilirdi.

Bir an geri dönüp kaçma isteği uyandı içinde. Çünkü üç papaz kendisine doğru yaklaşıyorlardı. Papazlardan birinin önceki akşam yemek yediği yerde gördüğü Peder Tamas olduğunu fark edince iyice korkmuştu.

Üç papaz koyu bir sohbete dalmış, kendisine doğru kargalar gibi ağır adımlarla yürüyerek yaklaşmışlardı iyice.

Kendisini zorlayarak onlara doğru ilerledi. Yan yana geldiklerinde "üzerinizden huzur eksik olmasın" dedi.

Yunanlı papaz küçümseyerek Yahudi'ye baktı sonra selama ya-nıt vermeden yüzünü arkadaşlarına döndü.

Papazlar yanından geçtikten sonra Leedsli Jesse ben Benjamin gülümsemekten alamadı kendisini. Şimdi daha sakin ve kendinden daha emin olarak yürümeye devam etti. Tryavna'daki *Rabbe-nu*'nun derin düşüncelere dalmış olarak yürüdüğü gibi, sağ elini yanağına koymuş halde uzun adımlarla yürüyordu artık.

Üçüncü Bölüm

İSFAHAN

34. Seyahatin Son Merhalesi

Öğlen kervansaraya gittiğinde giysilerini değiştirmiş olmasına karşın kendisini hâlâ Rob J. Cole gibi hissediyordu. Kudüs'e gidecek büyük bir kervan hazırlık yapıyordu. Büyük bir meydanda birçok sürücü sırtlarında yükler bulunan develer ve eşekleri bir yerlere götürmeye uğraşıyorlar, birileri arabalarını tekrar yürüyüş koluna sokmaya çalışıyorlar, bazıları birbirine yaklaştırdığı atlarının üzerinde kavga ediyorlardı. Bu karmaşık girdap içindeki hayvanlardan bazıları da bir şeylere itiraz ederek haykırıyorlar, artık iyice yorulmuş bazı adamlar da hayvanlarına ya da birilerine bağırıp çağırıyorlardı. Bir grup Norman şövalyesi o civardaki tek gölgelik yer olan eşya depolarının kuzey tarafını kaparak yerde tembel tembel oturuyor, gelip geçenlere sarhoş kafalarıyla laf atıyorlardı. Rob J. Bayan Buffington'u öldürenlerin bunlar olup olmadığını bilmiyordu. Bunlar olabilirdi. Norman şövalyelerinden nefret ediyordu. Yaklaşmadı yanlarına.

Bir dua halısı balyasının üzerinde oturup Kervancıbaşı'nı izlemeye başladı. Kervancıbaşı iriyarı bir Türk Yahudi'siydi. Siyah bir sarık vardı başında. Saçı kül rengindeydi ama daha önce kızıl olduğunu gösteren kalıntılar da vardı. Simon, kendisine, Zevi adlı bu adamın güvenilirli bir yolculuk için çok değerli yardımlarda bulunabileceğini söylemişti. Herkes ondan çekiniyordu.

"Başından bela eksik olmasın" diye gürledi talihsiz bir sürücüye. "Çekil hemen buradan, budala. Çek hayvanlarını geriye, Karadenizli tacirlerin atlarının arkasından gitmeyecekler mi seninkiler? Sana daha önce iki kez söylemedim mi bunu? Yürüyüş kolundaki yerini hiç öğrenemeyecek misin, aptal herif!"

Anlaşılan Zevi her yere ulaşıyordu. Tacirlerle taşıyıcılar arasındaki sorunları çözüyor, kervancıbaşıyla yol hakkında görüşmeler yapıyor, yükleme belgelerinin düzenlenip düzenlenmediğini kontrol ediyordu.

Rob bir yere oturmuş etrafını seyrederken, kısa boylu, bir deri bir kemik kalmış, yüzünde çukurluklar olan bir İranlı yan yan yürüyerek yaklaştı. Sakalından sarkan yiyecek artıklarından sabah mısır çorbası içtiği anlaşılıyordu. Boyuna göre çok kısa olan portakal rengi bir giysi vardı üzerinde.

“Yolculuk nereye, Yahudi?”

“Umarım kısa bir süre sonra İsfahan’a hareket ederiz.”

“İran’a mı! Rehber ister misin *efendi*? Çünkü ben Kum’da doğdum. İsfahan’a çok yakındır. Buradan oraya kadar yoldaki bütün taşları ve çalıları bilirim.”

Rob duraksadı.

“Herkes seni uzun, yorucu kıyı yolundan götürebilir. Sonra İran Dağları’ndan geçersin. Çünkü korktukları için en kısa yol olan Büyük Tuzlu Çöl’den geçmek istemiyorlar. Ama ben seni çölden salımen geçirip suya ulaştırırım, hem de soygunculardan uzak durarak.”

Rob’un içinde bir ses bu teklifi kabul edip hemen yola çıkmasını söyledi. Charbonneau’nun kendisine nasıl iyi hizmet ettiğini hatırlamıştı. Ama adamda itici bir sinsilik sezinledi ve sonunda başını iki yana salladı.

İranlı da omuzlarını silkti. “Eğer fikrini değiştirirsen, konuşuruz, ucuz bir rehberim” dedi.

Rob’un üzerine oturduğu balyanın yanından geçmekte olan soylu bir Fransız hacısı, ayağını bir yere çarptı, dengesini kaybedip üzerine düştü.

“Bok herif” dedi ve yere tükürdü. “Seni Yahudi seni.”

Rob ayağa kalktı. Kan beynine sıçramıştı. Yakınındaki bir Norman’ın kılıcını çekmek üzere olduğunu gördü.

Birdenbire Zevi belirdi yanlarında. “Bin kez affınızı dilerim, efendim, on bin kez affınızı dilerim! Onunla ilgilenirim” dedi. Rob’u oradan uzaklaştırdı.

İyice uzaklaştıktan sonra Rob, Zevi’nin kendisine takırtı gibi gelen sözlerini dinledi sonra başını iki yana salladı.

“Lisan’ı iyi konuşamam. Fransız karşısında yardımına da ihtiyacım yoktu aslında” dedi, Farsça kelimeleri bulmakta zorlanarak.

“Sahi mi? Öldürülebilirdin, genç öküz.”

“Beni ilgilendirirdi.”

“Hayır, hayır! Müslümanlar ve sarhoş Hristiyanlar kalabalığı içinde tek bir Yahudi’nin öldürülmesi yemek yemek gibi bir şeydir. Çoğumuzu öldürebilirlerdi. Bundan dolayı müdahale etmek zorunda kaldım. Bu benim işim.” Zevi, Rob’a kızgınlıkla baktı. “Farsça’yı deve gibi konuşup, kendi dilini konuşamayan ve bela arayan bir adamsın, ne biçim bir Yahudi’sin sen. Adın ne, nerelisin sen?”

“Adım Jesse, Benjamin’in oğluyum. Leedsli bir Yahudi’yim.”

“Hangi cehennemde bu Leeds.”

“İngiltere’de.”

“Bir İngiliz, ha!” dedi Zevi. “İngiliz olan bir Yahudi’yle daha önce hiç karşılaşmamıştım.”

“Sayımız az ve değişik yerlere dağılmış olarak yaşıyoruz. Leeds’te de sayımız fazla değil. Bir cemaatimiz yok. Ne *rabbenu*, ne *sohet* ne *maşgiah* var bizde. Okuma odamız ya da sinagogumuz da yok. Lisan’ı nadiren duyarız. Bundan dolayı iyi bilmiyorum.”

Rob, İsfahan’a giden büyük ve korunmalı bir kervan olup olmadığını sordu, Zevi başını iki yana salladı, hayır, anlamında.

“Bir rehber başvurdu bana” dedi Rob.

“Kısa sarıklı, kirli sakallı o rezil İranlı mı?” dedi Zevi bumundan soluyarak. “Seni dosdoğru kötü adamların eline teslim eder o. Çölde boğazın kesilmiş, eşyaların çalınmış olarak sipsivri kalırdın. Hayır” dedi, “kendi insanlarımızın bulunduğu bir kervanda olmandan yarar var.” Bir süre düşündükten sonra “Reb Lonzano” dedi.

“Reb Lonzano mu?”

Zevi başını salladı. “Sorunun yanıtı Reb Lonzano olabilir.” Yakınlarında bir yerde araba sürücülerıyla onun adından bahseden birileri arasında bir ağız dalaşı başladı. Zevi gülümsedi. “Deve çocukları, hasta çakallar! Şimdi zamanım yok, bu kervan hareket ettikten sonra gene gel yanıma. Akşama doğru yerime gel. Hanın arkasındaki barakada olacağım. Her şeyi o zaman kararlaştırınız.”

Birkaç saat sonra geri döndüğünde Zevi'yi kervansarayda sığınak olarak kullandığı barakasında buldu. Yanında üç Yahudi vardı. "Bu Lonzano ben Ezra" dedi Rob'a.

Orta yaşlı Reb Lonzano, diğerlerinin en büyüğüydü, önderleri olduğu besbelliydi. Saçı sakalı kahverengiydi, henüz kirlaşmamıştı. Bunun görünümüne kazandırdığı gençliği, yüzündeki çizgiler ve ciddi bakışları dengeliyordu.

Loeb ben Kohen ile Aryeh Askari, Lonzano'dan herhalde on yaş kadar genç görünüyorlardı. Loeb, ince uzundu. Aryeh ise daha kısa ve sağlam yapılı ve geniş omuzluydu. İkisinin de yüzü sık sık seyahat eden tacirlerin yüzleri gibi rüzgârın etkisiyle esmerleşip kırıkmıştı. Lonzano'nun kendisiyle ilgili karanna hiç müdahale etmemeye dikkat ettiler.

"Bunlar İran Körfezi'nin öbür tarafındaki Maskat'a gidecek tacirlerdir" dedi Zevi. Sonra Lonzano'ya döndü. "Şimdi" dedi sert bir şekilde, "bu zavallı bir goy gibi yetiştirilmiş, uzaktaki bir Hıristiyan ülkede hiçbir şey öğrenememiş. Yahudilerin birbirlerine karşı nazik olabileceklerini göstermek gerekiyor."

"İsfahan'da ne işiniz var, Jesse ben Benjamin?" diye sordu Reb Lonzano.

"Oraya eğitim için gidiyorum, hekim olmak için."

Lonzano başını salladı. "İsfahan medresesi. Reb Aryeh'in kuzeni Reb Mirdin Askari, orada tıp öğrencisi."

Rob istekle yanlarına biraz yaklaştı, bazı sorular sormak istiyordu ama Reb Lonzano konunun değiştirilmesine izin vermedi. "Borcuna sadık bir kişi misin? Ve yolculuk masraflarının payına düşen kısmını ödeyebilecek misin?"

"Evet."

"Yol boyunca işleri ve sorumlulukları paylaşıyor musun?"

"Çok isterim. Ama ne alıp sattığınızı öğrenmek istiyorum, Reb Lonzano."

Lonzano'nun kaşları çatıldı. Bu görüşmeyi onun değil kendisinin yönlendirmesi gerektiği çok açıktı. "İnci" dedi isteksiz bir ifadeyle.

"Katıldığınız kervan ne kadar büyük?"

Lonzano gülümser gibi oldu sonra dudaklarının kenarında bir seçirme belirdi. “*Katıldığımız kervan biziz*” dedi.

Rob şaşırdı, Zevi’ye döndü, “üç insan beni haydutlardan ve başka kötülüklerden nasıl koruyabilir?”

“Dinle beni” dedi Zevi. “Bunlar sık sık seyahat eden Yahudiler. Ne zaman bir tehlikeyi göze alacaklarını, ne zaman almayacaklarını bilirler. Ne zaman gizlenmeleri gerektiğini de. Bütün yol boyunca nerede yardım ya da korunma isteyeceklerini bilirler.” Lonzano’ya dönerek, “sen ne diyorsun dostum? Yola onunla birlikte çıkacak mısınız, çıkmayacak mısınız?”

Reb Lonzano arkadaşlarına baktı. Hiç konuşmamışlardı, nazik yüz ifadelerinde de bir değişiklik olmamıştı. Ama bir şey söylemiş olmaları ki, Lonzano geriye dönüp Rob’a bakarak başını salladı, evet, anlamında.

“Pekâlâ, aramıza hoş geldin. Yarın sabah şafak vakti Boğaz’daki rıhtımdan hareket ediyoruz.”

“Atım ve arabamla orada olacağım.”

Aryeh bumundan soludu sinirli bir şekilde, Loeb ise derin bir nefes boşalttı.

“At yok, araba yok” dedi Lonzano. “Uzun ve tehlikeli kara yolculuğundan kurtulmak için Karadeniz’den küçük teknelerle gideceğiz.”

Zevi, kocaman eliyle Rob’un dizine dokunarak, “seni yanlarına almak istiyorlarsa, bu mükemmel bir fırsat senin için. Atı ve arabayı sat.”

Rob hemen düşünüp kararını verdi. Başını salladı, tamam anlamında.

“Mazell!” dedi sevinç içinde. Anlaşmalarını kutlamak için de bardaklara kırmızı Trakya şarabı doldurdu.

Kervansaraydan çıkıp doğruca ahıra gitti. Giz onu görünce şaşırp kaldı. “Sen Yahudi misin?”

“Yahudi’yim.”

Giz çekinerek başını salladı. Bu büyücünün cinni olduğu için isterse kendi kimliğini bile değiştirebileceğine inanıyordu sanki.

“Kararımı değiştirdim, arabayı sana satacağım.”

İranlı arabasının değerinin çok altında bir fiyat önerdi.

“Hayır, gerçek değerini demelisin.”

“Bu çelimsiz araban sende kalsın. Atını da satmak ister misin?..”

“Atı sana hediye edeceğim.”

Giz gözlerini kıstı, bu teklifin altında bir tehlike olup olmadığını anlamaya çalışıyordu.

“Arabanın gerçek değerini dersen atı hediye edeceğim.”

At’ın yanına gidip son kez burnunu okşadı. Kendisine iyi hizmet ettiği için sessizce teşekkür etti ona. “şunu hiç unutma. Bu hayvan kendi isteğiyle çalışır ama iyi ve düzenli olarak beslenmelidir. Hastalanmaması için de temiz tutulmalıdır. Döndüğümde onu sağlıklı bulursam sana iyi davranırım. Ama değilse...”

Giz’in gözlerine sert sert baktı. Adamın beti benzi attı bir anda. Gözlerini Rob’dan kaçırarak, “Ona iyi bakacağım Yahudi. Çok iyi bakacağım ona” dedi.

Araba yıllardan beri onun tek evi olmuştu. Berber’den kalan son anıdan ayrılacaktı şimdi.

Arabanın içindekilerden çoğunu yanına alamayacaktı. Giz geri de bırakacaklarını çok ucuza kapatmış olacaktı. Cerrahi araçlarını ve bütün şıfalı otlardan birer parça aldı yanına. zerinde küçük bir delik bulunan ekirge kutusunu, silahlarını ve birkaç ufak tefek eşyasını aldı arabadan.

O güne kadar düzenli yaşamış olduğunu düşündü. Ama ertesı sabah hava henüz aydınlanmadan elinde kocaman bir giysi ıkını ile sokaklarda yürümeye başladığında aynı düzenliliğini sürdürüp srdremeyeceğinden emin değildi. Sabahın ışıkları kl rengine dönerken Boğaz kıyısında söz ettikleri yere geldi. Reb Lonzano, ancak biraz eğilerek taşıyabildiği sırtındaki o bohçaya ters ters baktı.

Boğaz’ın kıyısında teimil denen uzun ve alçak bir kayığa bindiler. İçi boşaltılıp yağlanmış bir ağaç gövdesinden fazla bir şey değildi bu kayık. Henüz iyice uyanamamış bir geç, bir çift kürekle onları uzaktaki karşı kıyıya, Scutari’ye getirdi. Rıhtım boyunda yan

yana dizilmiş kulübelerden oluşan bir köydü burası. Rıhtımda değişik büyüklükte ve tipte bir sürü tekne demirlemişti. Boğaz'dan çıkıp Karadeniz'e açılacak olan teknenin, kendilerini, yürüyerek bir saat uzaklıktaki küçük bir koyda demirlemiş olarak beklemekte olduğunu öğrenince biraz şaşırdı Rob. Ağır yükünü sırtına alıp öteki üç adamın arkasından yürümeye başladı.

Lonzano'nun yanına yaklaştı.

"Zevî'den kervansarayda Norman ile aranda neler geçtiğini öğrendim. Öfkeni daha çok dizginleyebilmelisin. Aksi halde hepimizi tehlikeye atarsın."

"Haklısın, Reb Lonzano."

Bir süre sonra yerinden biraz kaymış olan sırtındaki yükü tekrar yerine yerleştirirken derin bir soluk aldı.

"Bir sorun mu var, *İngiliz*?"

Rob başını iki yana salladı. Sızlayan omuzlarındaki yükü sıkı sıkıya tuttu. Gözlerine tuzlu ter taneleri giriyordu. Zevî'yi düşünüp gülümsedi.

"Yahudi olmak zor" dedi.

Sonunda hiç kimsenin etrafta görünmediği küçük bir koya geldiler. Rob, denizde hafif hafif sallanan kısa fakat geniş yük gemisini gördü. Tek direkli, biri büyük ikisi küçük üç yelkeni olan bir tekneydi bu.

Reb Aryeh'e "bu teknenin tipi nedir?" diye sordu.

"Mavna. İyi bir teknedir."

"Gelin" diye seslendi kaptan. Adı İlias'tı. Sarışın, gösterişsiz, güneş yanığı tenli bir Yunanlıydı. Dişlerinin bazıları yoktu ama geri kalanı bembeyazdı. Rob kaptanın hiç ayırım gözetmeyen bir insan olduğunu düşündü. Çünkü kıyıda dazlak kafalı, kaşları ve kirpikleri olmayan üstü başı perişan dokuz adam gemiye çıkmayı bekliyordu.

Lonzano, "Dervişler, dilenen Müslüman keşişler" dedi yakınarak.

Cüppeleri eski ve çok kirliydi. Bellerindeki ip kuşaktan küçük bir kap ve bir sapan sarkıyordu. Alınlarının ortasında kabuk bağlamış bir yarayı andıran yuvarlak koyu renkli lekeler vardı. Reb Lonzano daha sonra Rob'a bunun, dinine bağlı Müslümanların günde

beş kez dua ederken alınlarını yere bastırmalarından kaynaklandığını söyledi.

Önderleri olduğunu zannettiği biri, ellerini göğsüne koyarak Yahudilere selam verdi. “*Selam.*”

Lonzano selama karşılık verdi, “aleyküm selam.”

“Gelin, gelin” diye seslendi Yunanlı tekrar. Dalgaların hoş serinliği içinde mavneya doğru ilerlediler. Peştemallı iki genç bir ip merdivenle sığılıkta duran gemiye çıkmalarına yardım etti. Geminde güverte gibi bir şey yoktu. Kereste, kara sakız ve tuzdan ibaret hamule dümdüz bir alana yığılmıştı. İlias, tayfaların yelkenleri idare edebilmeleri için ortada geçilebilecek bir yer bırakılmasını istediği için, yolcular aradan geçebilecek dar bir geçiş bulabildiler. Yahudilerle Müslümanların yükleri bir yerlere yerleştirildikten sonra ringa balıkları gibi bir araya toplandılar.

Mavnanın her iki demiri sudan çekildikten sonra dervişler yüksek sesle bir şeyler söylemeye başladılar. Dede dedikleri önderleri oldukça yaşlıydı. Alnında zebiba’dan başka yakılarak oluştuğu anlaşılan üç koyu renkli işaret vardı. Dede başını geriye atıp gökyüzüne doğru “Allahü ekber” diye bağırdı.

Dede öyle bir bağırıyordu ki, sesi herhalde denizin her noktasından duyulmuştu.

Etrafındaki takipçileri “la ilahe illallah” diye koro halinde haykırdılar.

“Allahü ekber.”

Mavna kıyıdan ayrılmaya başladı. Yelkenler rüzgârla doldu, tekne doğuya yöneldi.

Rob, Reb Lonzano ile alnında tek bir iz olan cılız genç dervişin arasında sıkışıp kalmıştı. Genç Müslüman Rob’a gülümseyerek elini bezden torbasına soktu, sofraya artığı olduğu belli olan dört ekmek parçası çıkardı torbadan. Yahudilere verdi üçünü.

“Benim adıma teşekkür edin ona” dedi Rob, “ben istemiyorum.”

“Bu ekmekleri yememiz gerekiyor” dedi Lonzano, “aksi halde bize çok gücenirler.”

Derviş Farsça, “iyi undan yapılmıştır” dedi sakın bir şekilde. “Gerçekten çok iyi bir ekmektir.”

Lonzano ters ters baktı Rob'a. Lisan'ı bilmediği için sinirlenmişti kuşkusuz. Katılmış bir tatlıyı andıran ekmeği yerlerken genç derviş onları izledi.

"Adım Melek ebu İshak" dedi derviş.

"Benim adım da Jesse ben Benjamin."

Derviş başını sallayıp gözlerini kapattı. Hemen horlamaya başladı. Çünkü mavnada yolculuk çok sıkıcıydı. Ne denizin ne de yakınlarındaki karanın görünüşü hiç değişmiyordu.

Bazı şeyler dikkatini çekmişti. İlias'a neden hep kıyıya yakın gittiklerini sordu. Yunanlı gülümseyerek, "sığ sularda bize yaklaşıp yakalayamazlar" diyerek açıklamada bulundu. Rob, İlias'ın parmağıyla işaret ettiği yöne baktı. Çok uzakta küçük sevimli bir beyazlık gördü. Bir geminin geniş yelkenleriydi bu aslında.

"Korsanlar" dedi Yunanlı. "Rüzgârın bizi denize sürüklemesini bekliyorlardır herhalde. Sonra gelip bizi öldürüp, gemideki yükleri ve paralarımızı almayı umuyorlar."

Güneş yükselince uzun zamandan beri yıkanmayan vücutlarından yayılan pis kokular yayıldı tekneye. Zaman zaman denizden gelen rüzgârla koku dağılıyordu ama esinti olmayınca gene hissediyorlardı bu pis kokuları. Kokunun dervişlerden geldiğini fark etti. Melek ebu İshak'dan uzaklaşmak istedi ama gidecek başka yer de yoktu. Ama Müslümanlarla birlikte yolculuk yapmanın yararları da vardı. Çünkü İlias Müslümanların başlarını Mekke'ye yönelterek namaz kılmalarını sağlamak için mavnayı günde beş kez kıyıya yaklaştırıyordu. Bu aralarda Yahudiler karaya çıkıp aceleyle yemek yiyorlar ya da bağırsaklarını ya da sidik torbalarını bir çalının ya da küçük bir tepenin arkasında boşaltma olanağı bulabiliyorlardı.

İngilizlere özgü teni, uzun süren kervan yolculuğu sırasında yanmıştı. Fakat şimdi güneş ve tuzlu suyun tenini daha da yakmıştı. Geceleri güneşin tepelerinde olmaması bir nimetti onlar için. Ama uykuya daldıktan sonra, bu dar ortamda oturma pozisyonları bozuluyor, sağ tarafında gürültülü bir şekilde uyuyan Melek'in ve sol tarafında hiçbir şeyin farkında olmadan uyuyan Lonzano'nun arasında sıkışıp kalıyordu. Bu sıkışıklıkta uyuyamayınca dirseklerini kullanıyor o zaman iki tarafından da lanetler yaşıyordu kendisine.

Yahudiler tekne de dua ediyorlardı. Rob her sabah öteki Yahudiler gibi tefillin'ini takıyor, sol eline sardığı deri şeritleri, Tryavna'daki ahırda denemesini yaptığı gibi sallıyordu. Öteki parmaklarına da deri şeritler sarıyordu. Ötekilerin bu yaptıklarını aslında bilmediğini fark etmemeleri için başını dizlerinin arasına alıyordu.

Karaya çıkmadıkları zamanlarda, tekne de dua ederlerken Dede dervişlerine önderlik yapıyordu.

“Allah en büyüktür! Allah en büyüktür! Allah en büyüktür! Allah en büyüktür!”

“Allahtan başka Tanrı yoktur. Allahtan başka Tanrı yoktur.”

“Mahammet Allah'ın Peygamber'idir. Mahammet Allahın Peygamber'idir!”

Melek kendilerinin Selman Mezhebi'ne bağlı dervişler olduklarını, Selman'ın Peygamber'in berberi olduğunu ve kendilerinin yoksulluk içinde ve acı çekerek yaşamaya yemin etmiş olduklarını söyledi Rob'a. Üzerlerindeki eski püskü giysilerin, dünyanın zevklerini reddetmiş olduklarının bir işaretiydi. Yıkandıkları takdirde inançlarından vazgeçmiş olacaktı. Bu yüzden kötü kokuyorlardı. Vücutlarındaki kılların traş edilmiş olması ise Allah ile hizmetkârları arasındaki perdenin kaldırılmış olduğunu gösteriyordu. Bellerindeki ip kuşağa bağladıkları küçük kaplar, içine girdikleri derin tefekkürün işaretleriydi. Sapanları ise şeytanı kovmalarına yarıyordu. Alınlarındaki yanıklar, yaptıkları kötü işlerden pişmanlık duyup aynı şeyleri bir daha yapmamalarını, yani tövbe edebilmelerini sağlıyordu.

Dervişler, *ziyaret'e*, yani Mekke'deki kutsal mezarlara gidiyorlardı.

Melek, “neden sabahları kolundaki deriyi sallıyorsun?” diye sordu.

“Tanrı'nın emri böyle” dedi. Eski kitapçığının beşinci bölümünde bu emrin nasıl verilmiş olduğundan bahsetti.

“Dua ederken omuzlarına bir şal atıyorsun ama neden bazen de asmıyorsun?”

Tryavna'daki Yahudileri uzaktan izleyerek ancak yüzeysel bir bilgi edinebilmişti onlar hakkında. Bu soruya tatmin edici bir yanıt verebilecek durumda değildi. Sorguya çekilmekten sıkıldığını giz-

lemeye çalışıyordu bir yandan da. “Kutsal Tanrımız böyle yapmamızı buyurdu bize” dedi ciddiyetle. Melek başını sallayıp gülümsedi.

Gözlerini dervişten uzaklaştırıp öbür tarafa bakınca Reb Lonza-no’nun dikkatle kendisine bakmakta olduğunu fark etti.

35. Tuz

İlk iki gün sakin ve rahat geçti. Üçüncü gün rüzgâr arttı, deniz sertleşti. İlias mavnayı korsan gemisi tehlikesinden dolayı yükselen dalgaların arasında ustalıklı idare etti. Güneş doğarken, kan rengindeki denizde koyu renkli geniş sırtlı bir şeyler gördü. Teknenin altında ve yanında ileriye doğru hamleler yaparak kıvrımlar çiziyordu gördüğü şeyler. Rob ürperdi. İlias ise gülerek, gördüğü şeylerin zararsız ve oyunbaz yunuslar olduğunu söyledi.

Şafak vakti büyük dalgalar oluştu, sanki küçük tepeler gibi yükselip alçalıyorlardı. Rob eski hastalığına, yakın bir dostu imiş gibi gene yakalandı. Midesi bulanmaya başladı. Kusma böğürtüleri deneyimli denizcileri bile bir bulaşıcı hastalık gibi etkiledi. Bir süre sonra teknede herkes kusmaya başladı. Dalgaların etkisiyle sağa sola sallanarak güçlkle ayakta durmaya çalışan insanlar kendilerini bu durumdan kurtarması için değişik dillerde Tanrılarına dua etmeye başladılar.

Rob iyice kötüleşince kendisini kıyıya çıkarmalarını istedi. Ama Reb Lonzano başını iki yana salladı, olmaz, anlamında.

“İlias bundan sonra Müslümanların dua etmek için bile karaya çıkmalarına izin vermeyecek, çünkü buralarda Türkmen kabileler var” dedi. “Öldürmedikleri yabancıları köle olarak kullanırlar, hepsinin çadırında zincirlere bağlı talihsiz bir iki kişi vardır. Çok kötü davranırlar onlara.”

Lonzano, bir kuzeni ile iki güçlü kuvvetli oğlunun başından geçen bir olayı anlattı. “Buğday taşıyan bir kervanla İran’a gitmeye kalkışan bu akrabaları tutsak alınırlar. Ellerini kollarını bağlayıp boyunlarına kadar kendilerine ait buğday yığınlarının içine sokulup açlıktan ölüme terk edilirler. Hiç de hoş bir ölüm değil. Sonunda Türkmenler cesetleri Yahudi usulüne uygun olarak gömebilmeleri için ailelerine satmışlar.”

Rob, böylece karaya çıkamadı. Teknede geçirdiği dört gün ona arkasında bıraktığı o güç yıllar kadar uzun geldi.

Konstantinopol’dan ayrıldıktan yedi gün sonra, İlias mavnayı

küçük bir limana yönlendirdi. Bu limanın çevresinde kırk kadar ev bulunmaktaydı. Bu evlerden bazıları incecik ve dokunsan yıkılacak gibi görünen ahşap evlerdi. Buradaki evlerin büyük bir kısmı ise güneşte kurutulmuş kil tuğlalardan yapılmıştı. Konuktan hoşlanmayan bir görünümü vardı buranın. Ama Rob için değil. Çünkü Rob daha sonra Rizoion köyünü minnetle hatırlayacaktı.

“İnşallah! İnşallah!” diye seslendi dervişler, mavna rıhtıma dokunduğunda. Reb Lonzano bir dua okudu ezberinden. Ötekilerden daha ince bedenli ve göbeksiz olan Rob, iyice koyulaşmış teniyle tekne rıhtıma daha iyice yanaşmadan atlamış ve artık nefret eder hale geldiği denizden uzaklaşarak dalgaların etkisiyle inip kalkan tahtaların üzerinde dikkatle yürümeye başlamıştı bile.

Dede, Lonzano’ya eğilerek selam verdi. Melek de Rob’a göz kırparak gülümsedi ve dervişler yanlarından uzaklaştılar.

“Buraya gel” dedi Lonzano. Yahudiler sanki nereye gittiklerini biliyorlarmış gibi yavaş yavaş yürüyorlardı. Rize hüznünlü bir yerdi. Bir yerlerden sarı tüylü köpekler çıktılar ortalığa ve havladılar. Yanlarından geçtikleri yangılı gözlü çocuklar kıkırdayarak baktılar onlara. Hırpani kılıklı kadınlar evlerinin dışındaki ocaklarda bir şey pişiriyorlardı. İki adam da bir gölgelikte iki âşık kadar birbirine yaklaşmış olarak yanyana uyuyorlardı. Yanlarından geçtikleri bir ihtiyar yere tükürdü.

“Yaptıkları asıl iş, buraya tekneyle gelenlere hayvan satmaktır, sonra dağlara dönerler” dedi Lonzano. “Loeb hayvandan çok iyi anlar hepimiz için o satın alacak.”

Rob bunun üzerine Loeb’e para verdi. Büyük bir ağılın yanında bulunan küçük bir kulübeye geldiler. Ağılda eşekler ve katırlar vardı. Hayvan satıcısı kurnaz bir adamdı. Sol elinin üçüncü ve dördüncü parmakları yoktu. Acımasız biri kesmişti herhalde bu parmakları. Ama adam parmaklarının kalan kısımlarıyla hayvanları yularlarından tutup birbirinden ayırabiliyor, Loeb de böylece bütün hayvanları tek tek inceleme olanağı buluyordu.

Loeb, heyecanlı pazarlıklar yapmadı. Bazı hayvanlara hiç bakmadı bile. Bazılarının önünde durarak hayvanların gözlerine, dişlerine, omuz başlarına ve art ayaklarındaki mafsallarına baktı.

Sadece katırlardan birini almayı önerdi, satıcı Loeb'in önerdiği parayı az bularak şaşırdı. "Yetmez" dedi kızarak. Loeb omuzlarını silkip oradan ayrılmak üzere geri dönünce suratı asılmış adam onu durdurarak önerdiği parayı aldı.

Başka bir satıcıdan üç hayvan aldılar. Yanına gittikleri üçüncü satıcı uzun uzun arkalarındaki hayvanlara baktıktan sonra ağır bir şekilde başını sallayarak selamladı onları. Sürüsünün içinden bazı hayvanları onların görmesi için ayırdı.

"Birbirlerinin hayvanlarını bilirler. Loeb'in en iyileri aldığını fark etti" dedi Aryeh. Bir süre sonra Yahudilerin hepsinin üzerine binmek için iri yapılı dayanıklı birer eşekleri ve yük taşıması için de birer güçlü katırları olmuştu.

Lonzano, her şey iyi gittiği takdirde bir aylık yolculuktan sonra İsfahan'a ulaşacaklarını söyledi. Kıyıdaki ovayı bir günde geçtiler, üç gün de tepelerde dolaştılar. Sonra daha yüksek tepelere geldiler. Rob buradaki dağlardan hoşlandı. Ancak bu dağların dorukları kurak ve kayalıktı ve fazla bitki yoktu. "Çünkü bu yörede yılın büyük bir kısmında yağmur düşmez" dedi Lonzano. "Bahar mevsiminde sert ve tehlikeli seller oluşur ama yılın geri kalan kısmında kuraktır buraları. Çevredeki göllerin suları tuzludur. Ama tatlı suyu nerede bulabileceğimizi biliyoruz."

Sabahleyin dua ettiler. Aryeh duadan sonra yere tükürürken Rob'a küçümseyerek baktı. "Bir bok bilmiyorsun. Aptal bir goy'sun sen."

Lonzano, bu sözleri duyuncu, Aryeh'e "aptal sensin, domuz gibi konuşuyorsun" diye çıktı.

"Tefillin'i nasıl üzerine alacağını bile bilmiyor" dedi Aryeh somurarak.

"Yabancılar arasında büyümüş, bilmiyorsa, ona öğretme fırsatı doğmuş oluyor bizim için. Ben, Maskatlı Reb Lonzano ben ezra ha-Levi onun halkının bazı geleneklerini ona öğreteceğim."

Lonzano, Rob'a deri mahfazaların nasıl doğru yerleştirileceğini gösterdi. Deri kolun üst kısmına üç kez sarılarak, İbranice'deki *şin* harfine benzetilecekti. Sonra kolun alt kısmına yedi kez dolanacak, avuçtan geçirilip parmakların üzerine iki harfi, *dalet* ve *yud* harfle-

rine benzetilerek dolanacak ve böylece, söylenmesi yasak olan yedi kelimedenden biri olan *şaddai* kelimesi oluşacaktı.

Deri, kol ve parmaklarda dolandırılırken dua edilecekti. Okunacak dualar arasında Hosea 2:21-22'de bulunacaktı: *Seni sonsuza dek benimle nişanlayacağım... kurallara uygun olarak ve adil biçimde ve seni nezaketle ve şefkatle seveceğim. Nişanlandıktan sonra sana sadık kalacağım, sen de Tanrı'yı bileceksin.*

Bunu tekrarlararken Rob titremeye başladı. Çünkü bir Yahudi gibi giyinmesinin dışında ona sadık kalacağına dair İsa'ya söz vermişti. Ama bu arada İsa'nın da daha önce Yahudi olduğunu ve bütün bunları hayatı boyunca binlerce kez yaparken aynı duaları okuduğunu hatırladı. İçindeki sıkıntı ve ürperti arttı. Lonzano'nun sözlerini tekrarlıyordu. İlginç bir şekilde sarılan deri şeritler ise kolunu morartmıştı. Sıkı sıkıya koluna dolanan deri kayışlardan dolayı kan, parmaklarında sıkışıp kalmıştı. Kolundaki şeritlerden kurtulunca kanın nasıl dolaştığını ve elindeki kanın nereye gittiğini merak etmeye başladı.

"Başka bir şey" dedi Lonzano, deri şeritler kolundan çözülürken. "İlahi rehberliği bulmaya çalışmayı hiç ihmal etmemelisin. Çünkü Lisan'ı bilmiyorsun. Kutsal kitapta bir kişi emredildiği şekilde Tanrı'dan bir istekte bulunamıyorsa, en azından Her Şeye Kadir Olan'ı düşünmelidir diye yazılıdır. Bu da dua olarak kabul edilir."

Pek fiyakalı bir görünüşleri yoktu. Çünkü eşeğin üzerindeki insanın boyu kısa değilse komik bir orantısızlık oluşuyordu. Rob'un ayakları yere değiyordu. Ama eşek onu uzun mesafelere taşıyabilecek kadar güçlü görünüyordu.

Lonzano'nun daha hızlı gitmesini sağlamak için elindeki dikenli bir çalıyla hayvanın böğrüne vurmasından hoşlanmadı.

Sonunda dayanamayıp, "neden bu kadar hızlı gidiyoruz?" diye homurdandı. Ama Lonzano arkasına dönüp bakmadı bile.

Loeb yanıt verdi bu soruya. "Yakınlarda kötü niyetli insanlar yaşıyor. Ellerine geçen yolcuları öldürüyorlar, ayrıca Yahudilerden de nefret eder bunlar."

Hepsi önlerindeki yolu düşünüyordu. Rob nasıl bir yoldan ge-

ceceklerini bilmiyordu. Öteki üç kişinin başına bir aksilik gelirse bu soğuk ve düşman ortamda hayatta kalabileceğinden emin değildi. İzledikleri yol uçurumların arasında yükselip alçalıyordu. Anatolia'nın doğu kısmında kasvetli ve birbirine benzeyen yüksek tepeler arasında kıvrımlar çizerek ilerliyorlardı. Beşinci gün akşama doğru güneş henüz batmamışken kayaların arasında öfkeyle akan küçük bir nehre rastladılar.

“Çoruh Nehri” dedi Aryeh.

Rob'un şişesindeki su hemen, hemen bitmişti. Rob nehre yönelince Aryeh başını iki yana sallayarak, “tuzludur” dedi azarlar gibi. Oysa Rob'un suyun tuzlu olduğunu bilmesi mümkün değildi. Tekrar yola koyuldular. Akşam karanlığında bir dönemeci geçince keçi gütmekte olan bir çocuk gördüler. Çocuk onları görür görmez bir yere doğru koşmaya başladı.

“Takip edelim mi?” diye sordu Rob. “Belki de buradan geçtiğimizi soygunculara haber verecek.”

Lonzano Rob'a bakıp gülümsedi, yüzündeki gergin ifade yavaş yavaş yok oldu. “Yahudi'ydi o çocuk. Baberd'e yaklaşıyoruz.”

Köydeki insan sayısı yüzden azdı. Üçte biri de Yahudi'ydi. Evleri, dağın yamacına inşa ettikleri yüksek bir duvarın arka tarafındaydı. Yüksek duvardaki bir kapının önüne geldiler. Kapı daha önceden açılmıştı. Kapıdan öbür tarafa geçtiler, arkalarından kapandı kapı. Hayvanlarından indiler, artık Yahudi mahallesinin duvarlarının arkasında güvenlik içindeydiler ve kendilerini ağırlayacak birileri vardı.

“Şalom” dedi Baberd'in *Rabbenu*'su hiç şaşkınlık belirtisi göstermeden. Eşek sırtındaki bu ufak tefek adam son derece rahat davranıyordu. Sakallarının hiçbir tarafı kesilmemişti.

“Şalom aleykem” diye yanıtladı Lonzano.

Rob, Tryavna'da iken Yahudilerin yolculuk sistemlerini öğrenmişti ama şimdi sistemi kendi gözleriyle görüyordu. Erkek çocuklardan bazıları hayvanlarıyla ilgileniyor, başkaları su şişelerini toplamış köydeki kaynağın tatlı suyuyla dolduruyorlardı. Bu arada ekmek, çorba ve şarap verildi konuklara. Sonra *ma'ariv* için kasabaların erkekleriyle sinagogda biraraya geldiler. Dualardan sonra *Rabbenu* ve köyün ileri gelenleri ile birlikte oturdular.

“Yüzünü daha önce görmüş gibiyim, değil mi?” diye sordu *Rabbenu*, Lonzano’ya.

“Daha önce de beni konuk etmiştiniz. Altı yıl önce kardeşim Abraham ve lütuf ve inayet gösterilmiş babam Jeremiah ben Label ile birlikte buradaydık. Babamız dört yıl önce öldü. Kolundaki küçük bir yara kangren olup vücudunu zehirlemişti. En Yüksekteki’nin emri.”

Rabbenu başını sallayıp derin bir nefes aldı, “rahat uyusun.”

Yahudilerden biri çenesindeki sakallarını kaşıyarak yaklaştı yanlarına heyecanla, “beni hatırlıyor musunuz, Baberdli Yosel ben Samuel’im” dedi mırıldanırcasına. Maskat’ta sizin ailenizin yanında kalmıştım. Bu baharda on yıl olacak. Kırk develi bir kervanla bakır piritleri getirmiştik ve amcanız, sanırım adı İssakar idi, piritleri bir maden eriticisine satıp deniz süngerini satın almama yardımcı olmuştu. Bu alışverişten çok kâr etmiştim.”

Lonzano gülümsedi. “Amcam Jehiel. Jehiel ben İssakar.”

“Tamam hatırladım, Jehiel idi adı! Sağlığı iyi mi?”

“Maskat’tan ayrıldığımda iyiydi” diye yanıtladı Lonzano.

“Pekâlâ” diye söze girdi *Rabbenu* “Erzurum yolu Türk haydutların denetiminde, dilerim başları beladan kurtulmaz ya da bir hastalık alıp götürür hepsini. İnsanları öldürüyor, adam kaçırıp fidye istiyorlar, ne isterlerse onu yapıyorlar. Onların uzağından geçmelisiniz. Yüksek dağlarda küçük bir yol var. Yolunuzu kaybetmeyeceksiniz, çünkü bizim gençlerden biri size rehberlik yapacak.”

Böylece ertesi gün sabah Bayburt’tan biraz uzaklaştıktan sonra hayvanlar, daha önce kullanılmış olan yola girdiler. Taşlarla dolu ve dar bir yoldu. Dağdan aşağıya dik yokuşlardan iniyorlardı. Rehber, asıl yollarına güvenlik içinde ulaşınca kadar yanlarında kaldı.

Ertesi gece Karaköse’ye gelmişlerdi. Burada on kadar Yahudi aile yaşıyordu. Zengin tacir ailelerdi bunlar. Burada Ali ul-Hamid adlı bir ağanın himayesinde yaşıyorlardı. Hamid’in köyün yanı başındaki yüksek bir dağda yedi köşeli bir kalesi vardı. Direği sökülüp parçaları dağınık bir şekilde yerleştirilmiş bir savaş kalyonuna benziyordu bu kale. Kalenin suyu eşekler üzerinde köyden getiriliyordu. Kaledeki samancılar bir muhasara olasılığı göz önünde tutula-

rak sürekli olarak dolu tutuluyordu. Karaköse'deki Yahudiler, Hamid'in kendilerini koruması karşılığında kalenin depolarını mısır ve pirinçle dolu tutuyorlardı. Rob ve üç Yahudi, Hamid'in gözüne çarpmak istemediler. Burada güvenlikleri tek bir insanın kaprisine bağlı olacağı için Karaköse'den ayrıldılar.

Çok tehlikeli ve güç bir bölgeden geçiyorlardı. Fakat Yahudilerin yolculuk ağı muntazam çalışıyordu. Her gece tatlı su ihtiyaçları, iyi yiyecekler ve barınma ihtiyaçları karşılandı. Durdukları her yerde önlerindeki yol hakkında tavsiyeler de aldılar. Lonzano'nun yüzündeki endişeli ifade hemen hemen kaybolmuştu.

Bir Cuma günü öğleden sonra, bir dağ yamacına kurulmuş küçük İğdır köyüne ulaştılar. Burada yaşayan Yahudilerin küçük taştan evlerinde planladıklarından bir gün daha fazla kaldılar. Şabat gününde yolculuk yapmak zorunda kalmak istememişlerdi. İğdir'da meyve yetişiyordu. Tıka basa kiraz ve ayva reçeli yediler. Çok rahatladılar burada. Aryeh bile gevşemişti. Loeb ise Rob'a nazik davranarak, Doğu'daki Yahudi tacirlerin konuşmadan anlaşabilmelerini sağlayan gizli işaret dilini gösterdi. "Eller kullanılır" dedi Loeb, "düz bir parmak on, kıvrılmış bir parmak beş demektir. Sadece uç kısmı görünen parmak bir, bütün bir el yüz, yumruk ise bin demektir."

Rob ile Loeb İğdir'dan ayrıldıkları sabah yan yana gidiyorlardı eşeklerinin üzerinde. Hiç konuşmadan ellerini kullanarak varolmayan malların pazarlığını yaparak, baharat ve altın, hatta krallıklar alıp satarak vakit geçirdiler. Taşlı yolda güçlkle ilerliyorlardı.

"Ararat Dağı'ndan uzakta değiliz" dedi Aryeh.

Rob, yüksek, tehditkâr ve soluk renkli tepelere baktı uzun uzun. "Nuh, gemisinden ayrılırken ne düşünmüştü acaba?" dedi Rob. Aryeh omuz silkti.

Sonraki köy olan Nazik'e biraz geç ulaşabildiler. Köy, geniş bir kayalık geçit içinde kurulmuştu. Seksen dört Yahudi yaşıyordu burada. Ama Anatolialıların sayısı otuz kat daha fazla gibi görünüyordu. "Bu köyde bir Türk düğünü olacak" dedi *Rabbenu*. Buradaki *rabbenu* yaşlı, zayıf, geniş omuzlu ve sert bakışlı bir adamdı. "Daha şimdiden kutlamalar başladı, biraz coşmuş durumdalar. Onun için semtimizden dışarı çıkamıyoruz."

Ev sahipliği yapanlar dört gün boyunca Yahudi semtinin dışına çıkarmadılar onları. Semtte bol miktarda yiyecek ve suyu güzel bir kuyu vardı. Nazik'teki Yahudiler hoş ve nazik insanlardı. Havanın çok sıcak olmasına karşın, yolcular serin bir taş ahırda temiz samanlar üzerinde uyudular. Rob köyden gelen kavga seslerini, sarhoşların cümbüşünü ve kırılan eşyaların seslerini duydu. Bir ara duvarın öbür tarafından dolu yağar gibi taş yağdı Yahudilerin üzerine ama hiçbirine bir şey olmadı.

Dördüncü günün sonunda etraf sakinleşti. *Rabbenu'*nun erkek çocuklarından biri dışarı çıkmayı göze aldı. Türklerin düğünden sonra bitkin düşüp sakinleştikleri haberini getirdi. Ertesi sabah Rob üç Yahudi yolcu arkadaşıyla birlikte Nazik'ten memnun biçimde ayrıldı.

Bundan sonra geçtikleri yolda Yahudi yerleşimleri yoktu. Dolayısıyla önceki gibi bir korunmaları olmadı. Nazik'ten ayrıldıktan sonraki üçüncü günün sabahı, ortasında büyük bir göl bulunan bir platoya geldiler. Gölün etrafında yer yer çatlamış beyaz bir çamur kitlesi yer alıyordu. Eşeklerinden indiler.

"Bu gölün adı Urmiya'dır" dedi Lonzano, Rob'a. "Suyu tuzludur ve sığ bir göldür. Baharda akarsular bu göle dağlardan çeşitli madenler taşırlar. Gölün suyu dışarı akmaz. Gölün suyunu yazın güneş içtiği için kıyılarında tuz birikir. Biraz tuz alıp tadına bak."

Çekinerek yerden biraz tuz alıp ağzına götürdü. Yüzü asıldı.

Lonzano güldü. "İran'ın tadına baktın."

Lonzano'nun bu sözlerle ne demek istediğini biraz geç anladı. "İran'da mıyız?"

"Evet, burası sınır."

Şaşırdı. Çok uzun bir yol kat etmişti... burası mı? diye düşündü. Lonzano algıları güçlü bir insandı. "Merak etme, İsfahan seni büyüleyecek, kesinlikle öyle olacak. Şimdi tekrar hayvanlara bineyim. Daha gideceğimiz günlerce yol var."

Urmiya Gölü'ne önce Rob işedi. Kendisinin İngiliz Özel İlacı ile İran'ın tuzlu suyunu karıştırmış oldu böylece.

36. Avcı

Aryeh'in Rob ile ilgili memnuniyetsizliği her halinden belli oluyordu. Lonzano ve Loeb'in yanındayken sözlerine dikkat ediyordu. Ama onlar yanlarında değilse Rob'a küçük düşürücü şeyler söylüyordu. Diğer iki Yahudi'yle konuşurken de Rob'dan pek iyi bahsetmiyordu.

Rob, Aryeh'ten daha iri ve daha güçlüydü, bazen Aryeh'e bir yumruk atmaktan kendini zor tutuyordu.

Lonzano durumun farkındaydı. "Önemseme onu" dedi Rob'a.

"Aryeh bir..." Orospu çocuğunun Farsça karşılığını bilmiyordu.

"Aryeh evdeyken de pek kibar bir adam değildir. Yolculuktan pek hoşlanmaz. Maskat'tan ayrılışımızdan bir yıl önce evlenmişti. Bir oğlu olmuştu. Ondan ayrılmak istemiyordu. Bundan dolayı yola çıktığımızdan beri huzursuz" dedi ve derin bir nefes aldı Lonzano. "Oysa hepimizin ailesi var. İnsanın evinden uzaklarda, özellikle Şabat'ta ya da kutsal günlerde yolculuk yapması çok güç."

"Maskat'tan ayrılmış ne kadar oldu?" diye sordu Rob.

"Bu kez yirmi aydır evlerimizden uzaktayız."

"Bu tacirlik hayatı böyle zor ve yalnız geçiyorsa neden bu işi yapmaya devam ediyorsunuz?"

Lonzano, Rob'a baktı. "Yahudiler ancak böyle hayatta kalabiliyorlar" dedi.

Bir yay çizerek Urmiya Gölü'nün kuzeydoğu tarafına ulaştılar. Kısa süre sonra da tekrar yüksek ve çıplak dağlara çıktılar. Bir gece Tebriz ve Takestan'da Yahudilerle kaldılar. Rob bu bölge ile Anatolia'daki köyler arasında önemli bir fark göremedi. Kırılmış taş evleriyle serin dağ köyleriydi bunlar da. Burada da insanlar gölgeliklerde uyuyorlar ve keçilerini cemaatin kuyusuna yakın yerlerde dolaştırıyorlardı. Kaşan da böyle bir yerdi. Ama kapısında bir aslan yontusu bulunuyordu.

Gerçek ve çok iri bir aslan.

"Bu muhteşem bir hayvandır. Kuyruğundan burnuna kadar

uzunluğu dokuz metre gelir” dedi Lonzano gururla, sanki kendisine aitmiş gibi. “Yirmi yıl önce o zamanın hükümdarı Abdullah Şah tarafından öldürölmüş. Bu yöredeki sığırları yedi yıl parçalamış, en sonunda Abdullah aslanın izini sürüp bulmuş ve öldürmüş. Kaşan’da her yıl aslanın avlandığı gün kutlamalar yapılır.”

Şimdi aslanın gözlerinin yerinde iki kuru kayısı, dilinin yerinde ise bir kırmızı keçe vardı. Aryeh de aslanın postunun içine eskimiş giysiler ve kurutulmuş yabani otlar tıkılmış olduğunu söyledi dalga geçerek. Gece kelekleriy yıllarca aslanın güneş altında sertleşmiş kıllarını yer yer derisine ulaşınca kadar yemişlerdi. Bundan dolayı hayvanın vücudunda daireler oluşmuştu. Fakat bacakları dimdik duruyordu. Dişleri hâlâ kendi dişleriydi. Mızrak uçları kadar keskin görünüyorlardı. Rob hayvanın dişlerine dokununca ürperdi.

“Onunla karşılaşmak istemezdim.”

Aryeh geniş ağızıyla gülümsedi. “Birçok insan hayatında hiç aslan görmeden ölüp gider.”

Kaşan *Rabbenu*’su iri yanı, saçları ve sakalı sarıya çalar kahverenginde bir adamdı. Adı Öğretmen David ben Sauli idi. Lonzano, genç olmasına karşın onun daha şimdiden iyi bir bilim adamı olarak ün yapmış olduğunu söyledi. Rob’un Yahudilere özgü deri şapka yerine sarık giydiğini gördüğü ilk *rabbenu* idi. Kendileriyle konuşurken Lonzano’nun yüzünde endişeli bir ifade belirdi.

“Dağlardan geçen güney yolu sizin için korunaklı bir yol değil. Güçlü bir Selçuklu ordusu var yolunuzun üzerinde.”

“Selçuklular kim?” diye sordu Rob.

“Köylerde değil çadırda yaşayan çoban bir halktır” diye yanıtladı Lonzano. “Rahatlıkla insan öldürürler ayrıca çok iyi savaşçılardır. İran ile Anatolia arasındaki sınırın her iki tarafındaki topraklara akınlar düzenlerler.”

“Dağlardan geçemezsiniz” dedi *Rabbenu* üzülererek. Selçuklu askerleri haydutlardan daha çılgındırlar.”

Lonzano, Rob, Loeb ve Aryeh’e baktı tek tek. “O halde sadece iki seçeneğimiz var. Ya Kaşan’da kalıp Selçuklu tehdidinin geçmesini bekleyeceğiz, ki bu aylarımızı, belki de bir yılımızı alabilir ya

da dağlara uğramadan ve Selçuklularla karşılaşmadan çölden ve sonra da ormandan geçerek İsfahan yakınlarına ulaşacağız. Deşt-i Kebir çölünden daha önce hiç geçmedim. Ama başka çöllerde bulundum ve ne kadar korkunç olduklarını biliyorum.” *Rabbenu*’ya dönerek “geçebilir miyiz?” diye sordu.

“Deşt-i Kebir’i baştan başta geçmek zorunda değilsiniz, kazadan saklasın” dedi *Rabbenu* ağır ağır konuşarak. “Sadece bir ucundan geçmeniz gerekiyor, üç gün sürer orayı geçmeniz, önce doğuya sonra güneye yöneleceksiniz. Evet, bazen böyle yapıldı. Size oraya nasıl gideceğinizi anlatabiliriz.”

Dördü de birbirlerine baktı. Sessizliği, sabrı tükenen Loeb bozdu, “burada bir yıl kalmak istemiyorum” dedi, orada bulunan herkese hitaben.

Her biri keçi derisinden yapılmış büyük birer su torbası aldılar. Kaşan’dan ayrılmadan önce içlerine su doldurdular. İçleri suyla dolan torbalar ağırlaşmıştı. “Üç gün için bu kadar çok suya ihtiyacımız olacak mı?” diye sordu Rob.

“Ne olur ne olmaz” dedi Lonzano, “çölde üç günden fazla da kalabiliriz. “Suyunu hayvanınla paylaşmak zorunda kalacaksın, çünkü Deşt-i Kebir’e develerle değil eşek ve katırlarla gidiyoruz.”

Kaşanlı bir rehber, asıl yoldan ayrılan ve gözle zor fark edilebilen bir patikaya kadar yaşlı bir beyaz atla beraberlerinde geldi. Deşt-i Kebir dağlardan daha rahat yol alabildikleri yumuşak topraktan hafif eğimli bir tepe olarak başladı. Önce rahattılar ama bir süre sonra yol zorlaştı. Toprağın yapısı yavaş yavaş değişti çünkü. Elleri kolları bağlı gibi hissettiler kendilerini böyle bir toprakta. Öğleyin güneş tokmak gibi vurmaya başladı kafalarına. Hayvanların ayakları kuma gömülüyor ve çok zorlanıyorlardı. Herkes hayvanından indi. Artık insanlar da hayvanlar gibi büyük güçlkle ilerleyebiliyorlardı kum üzerinde.

Sanki düş görüyordu Rob. Göz alabildiğine uzanan bir kum denizinin içindeydi. Bazı yerlerde kum tepeleri oluşmuştu. Büyük bir denizdeki ürkütücü dalgalara benziyordu bu tepeler. Bazı yerlerde ise durgun bir gölün dümdüz ve kıpırtısız suyunu anımsatıyordu.

Batıdan gelen rüzgâr kum yığınlarını bez parçalarını yırtar gibi sağa sola savuruyordu. Hiçbir yaşam belirtisi göremiyordu çevresinde. Havada hiç kuş yoktu. Yerde ise ne bir böcek ne de bir solucan görünüyordu. Fakat öğleden sonra, İngiltere’de evlerin arkasına gelişi güzel atılmış odunları andıran kemik yığınlarına rastladılar. Lonzano, bu hayvan ve insan kalıntılarının bu yörede yaşayan göçebe aşiretler tarafından yollarını kaybetmemek amacıyla yığıldıklarını söyledi. Böyle bir yerde rastladıkları ve şu an evlerinde de olabilecek bu insan kalıntıları ürkütücüydü. Eşekleri sakın tutmaya çalıştılar, çünkü eşek anırmasının ne kadar uzaktan duyulabileceğini biliyorlardı.

Bir tuz çölüydü bu. Bazen üzerinde yürüdükleri kumlar bir süre sonra Urmiya Gölü’nün kıyısında rastladıkları bataklığı andıran tuz bataklığı haline geliyordu. Bu şekilde altı saat kadar yürüdükten sonra artık mecalleri kalmamıştı ki bir kum tepesinin yamacında gölgelik bir yere geldiler. Güneş de batmaya yaklaşmıştı artık. Hem hayvanlar hem insanlar bu nispeten serin gölgeliğin içine doluştular. Sanki bir pınardı bu gölgelik onlar için. Burada bir saat kaldıktan sonra güneş batıncaya kadar tekrar yürüyebilecek hale geldiler.

Rob, “belki de geceleri yol alıp gündüzleri uyumamız daha iyi olur” diye öneride bulundu.

“Hayır” dedi Lonzano hemen. “Gençliğimde bir kez buna benzer bir çöl olan Deşt-i Lut’u, rahat uyusunlar, babam, iki amcam ve dört kuzenimle birlikte geçmiştim. Geceleri yolculuk yapmaya karar verip başladık yürümeye. Bir süre sonra büyük güçlüklerle karşılaştık. Yağış düşen aylarda oluşan bataklıklar ve tuz gölleri yazın kısa süre içinde kururlar. Bu tabakanın altında yer yer tuzlu su birikintilerinin ya da yüzeyde insanları ve hayvanları içine çeken kum yığınlarının olduğunu fark ettik. Bundan dolayı gece yolculuk yapmak çok tehlikelidir.”

Lonzano, gençliğinde Deşt-i Lut’da başından neler geçtiğine ilişkin sorulara yanıt vermedi, Rob da zorlamadı onu. Belli ki fazla konuşmak istemiyordu o konuda.

Karanlık basınca tuz çölünde yere çöktüler, daha doğrusu yor-

gunluktan serilip kaldılar öylece. Gündüz vücutlarını kavuran çöl, geceleyin soğumuştı. Yakacak bir şey yoktu etrafta. Zaten olsa da düşman gözler tarafından görülmemek için yakamazlardı. Rob o kadar yorulmuştu ki, altında rahat bir yatak olmamasına karşın hemen uykuya daldı ve günün ilk ışıkları görününceye kadar uyudu.

Kaşan'da suyu o kadar bol olan toprakların nasıl yavaş yavaş böyle bir kuru çöl haline geldiğine şaşıtı kaldı. Ekmekten ibaret kahvaltısını yaparken, sadece birkaç yudum su içti, iki hayvanına kendisinden daha çok su içirdi. Hayvanların paylarını deri Yahudi şapkasına boşalttı. Sonra şapkayı hayvanların ağızlarına yaklaştırıp elleriyle tutarak içindeki suyu içmelerini sağladı. İki hayvan da sularını içtikten sonra, şapkayı kafasına götürdüğünde başında hissettiği ıslaklık çok hoşuna gitti.

O gün de büyük güçlükler içinde inatla yürüdüler. Güneş tepelerinde yükseldiğinde Lonzano Kutsal Kitap'tan bir ilahi söylemeye başladı. "Yüksel, parıl, ışıkların ulaşsın bize, O'nun ihtişamı düşsün üzerine." Ötekiler de ilahinin nakaratlarını tamamladılar. Bir süre sonra Tanrı'ya dua ederlerken artık gırtlakları kurumuştı.

Loeb, "Atlılar geliyor" diye bağırınca dua etmeye ara verdiler. Güneylerinde, çok uzaklarda bir toz bulutu gördüler. Herhalde bir grup konukları olacaktı. Bunların, yollarını bulmak amacıyla işaret olarak kemik yığınları oluşturan çöl insanları olmasından korktular. Fakat gördükleri şeyin daha yakına gelince sadece bir toz bulutu olduğunu fark ettiler.

Sıcak çöl rüzgârı esmeye başlayınca eşekler ve katırlar içgüdüleriyle kışkırları döndüler rüzgâra. Rob hayvanlarının arkasına sığındı. Sıcak çöl rüzgârı üzerlerinden uğuldayarak geçiyordu. Sanki ateşli bir hastalığa tutulmuş gibi ısındı vücutları hemen. Rüzgârla gelen kum ve tuz, sıcak küller gibi her taraflarını kapladı. Hava daha ağır ve daha baskılı hale geldi. İnsanlar ve hayvanlar kum fırtınası kendilerini çölün bir parçası haline getirinceye kadar yerlerinden kıpırdamadılar. İki parmak kalınlığında bir kum ve tuz örtüsü kaplamıştı üzerlerini.

O gece Mary Cullen'i gördü düşünde. Mary'nin yanında huzur

içinde oturuyordu. Kızın yüzünde mutluluk okunuyordu. Rob, onun bu memnuniyetinin kendisinden kaynaklandığının farkındaydı ve bundan sevinç duyuyordu. Mary nakış işlemeye başladı. Birden bire nasıl ve neden olduğunu anlayamadan, kızın aslında anesi olduğunu fark etti. Aniden dokuz yaşından beri hiç hissetmediği bir sıcaklık ve güven duygusu kapladı içini.

Uyandığında kum ve tuzun ağzının içine ve kulaklarına kadar girmiş olduğunu fark etti. Kurumuş gırtlığıyla öksürdü bir süre. Ayağa kalkıp biraz yürüyünce vücuduna dolmuş kum ve tuz bacaklarından aşağıya döküldü.

Burada geçirdikleri üçüncü günün sabahıydı. *Rabbenu* David ben Sauli, Lonzano'ya iki gün doğuya sonra bir gün güneye gitmelerini söylemişti. Lonzano'nun doğu olduğuna karar verdiği yönde ilerlemişlerdi. Şimdi ise Lonzano'nun güney olduğunu düşündüğü yönde yürümeye başladılar.

Rob eskiden beri yön bulmakta güçlük çekmişti. Eğer Lonzano güney ya da doğu yönünü doğru kararlaştırmamışsa ya da Kaşan'daki *Rabbenu*'nun Lonzano'ya söylediği yönler doğru değilse başlarına gelecekleri düşündü.

Deşt-i Kebir'in geçmeye çalışmış oldukları bölümü büyük bir denizdeki küçük bir koya benziyordu. Asıl çöl çok genişti. Bundan dolayı çölü geçmeleri olanaksızdı.

Yoksa bu küçük koyu geçmek yerine Deşt-i Kebir'in merkezine doğru mu ilerlemektedirler?

Eğer öyle ise mahvolmuşlardı.

Yoksa Yahudilerin Tanrısı Yahudi kılığına girmiş olduğu için kendisini cezalandırmak mı istiyordu? Ama pek hoş bir insan olmamakla birlikte kötü bir kişi de değildi. Lonzano ve Loeb de çok iyi insanlardı. Yahudilerin Tanrısının günahkâr bir *goy*'u cezalandırmak için onları da yok etmesi pek mantıklı görünmüyordu.

Aklından umutsuz düşünceler geçiren sadece o değildi. Lonzano, ruh hallerini hissederek tekrar şarkı söyletmeye başladı hep-sine. Ama nakaratlarda sadece Lonzano'nun sesi duyulduğu için o da vazgeçti şarkı söylemekten.

Rob geri kalan suyun büyük bir kısmını paylaştırarak şapkasıyla

hayvanlara içirdi. Deriden yapılmış şişesinde geriye hemen hemen altı yudum su kalmıştı. Eğer Deşt-i Kebir çölünün sonuna yaklaşıyor iseler sorun olmaz diye düşündü. Ama doğru yönde gitmiyorlarsa bu kadar su nasıl olsa hayatını kurtarmaya yetmeyecekti.

Böylece kalan suyun tamamını içti. Küçük yudumlar halinde tadını çıkara çıkara içmeye çalıştı ama o kadarcık su hemen tükeniverdi.

Keçi postu boşalır boşalmaz o ana kadar hissetmediği ölçüde susamış olduğunu anladı. İçtiği su içini haşlamıştı sanki. Müthiş bir baş ağrısı başladı. Yürümek istiyor fakat ayakları duraklıyordu. Yürüyemiyorum diye düşündü, dehşet içinde.:

Lonzano el çırpıp “ay, di-di-di-di-di-di, ay, di-di-di” diye şarkı söyleyerek dansetmeye başladı. Şarkının ritmine uygun olarak başını sallıyor, kendi etrafında dönüyor, kollarını ve ayaklarını sallıyordu.

Loeb’in gözlerinde öfke kıvılcımları çıktı. “Kes şunu, aptal” diye bağırdı Lonzano’ya. Ama ardından gevşeyerek kendisi de şarkı söylemeye ve el çırparak sağa sola sıçramaya başladı.

Sonra Rob da katıldı bu dansa. Hatta asık suratlı Aryeh bile.

“Ay, di-di-di-di-di-di, ay, di-di-di!”

Susuzluktan kurumuş dudakları ve artık neredeyse hissizleşmiş bacaklarıyla dans ediyorlardı. Sonunda sustular ve bu çılgın dansa son verdiler. Ama o çok zahmetli yürüyüşlerine devam ettiler. Hissizleşmiş ayaklarından birini ileriye atıyor, biraz bekleyip diğerini atabiliyorlardı artık. Kaybolmuş olmaları olasılığıyla karşı karşıya kalmaya cesaret edemiyorlardı.

Eşekler hiç beklemedikleri bir anda daha hızlı gitmeye başladılar. Ayakları hızlanmış, kendilerine göre dört nal gider hale gelmişlerdi. Önlerinde ne olduğunu hissetmişlerdi çünkü. Eşeklerine bindiler ve üç gün boyunca büyük güçlükler içinde aşmış oldukları çölde sanki daha yeni yola çıkmışlar gibi sürmeye başladılar hayvanları.

Çöl yavaş yavaş bir ova haline geldi. Önce tek tük bitki göründü daha sonra etrafta daha çok yeşil görünür oldu. Güneş batmadan

önce etrafı sazlarla çevrili küçük bir su birikintisine ulaştılar. Kırıl-gıçlar uçuşuyordu suyun üzerinde. Aryeh biraz su içip başını salladı. “Tatlı su” dedi.

Loeb, “hayvanlara dikkat edelim, yoksa çok su içip gölün dibini boylarlar” diye uyardı.

Hayvanları yakındaki ağaçlara bağladılar ve yavaş yavaş su verdiler. Sonra kendileri de içtiler. Elbiselerini çıkarıp suya girdiler, sazların arasında suya bıraktılar kendilerini.

“Deşt-i Lut’da hiç kimseyi kaybettiniz mi?” diye sordu Rob.

“Kuzenim Calman’ı kaybettik” dedi Lonzano. “Yirmi iki yaşındaydı.”

“Tuz çölünün içine mi gömüldü?”

“Hayır, kontrolünü kaybederek bütün suyunu içti. Sonra da susuzlukta öldü.”

“Rahat uyusun” dedi Loeb.

“Susuzluktan ölmek üzere olan bir insanda hangi belirtiler görülüyor?”

Lonzano bu sorudan rahatsızlık duydu. “Bu konuda daha fazla konuşmak istemiyorum.”

“Hekim olmak istediğim için bunu soruyorum, merak ettiğim için değil” dedi Rob. Ama Aryeh’in kendisine kötü kötü baktığını fark etti.

Lonzano biraz bekledi sonra başını salladı. “Sıcak kuzenim Calman’ın aklını başından almıştı, kendisini bırakıp bütün suyunu içti. Kaybolmuştuk. Herkes kendi suyunu idareli biçimde kullanıyordu. Suyumuzu başkalarıyla paylaşmamız da yasaktı. Bir süre sonra kasmaya başladı ama içinde kusacak sıvı yoktu. Dili simsiyah oldu, ağzının üst kısmı kül rengine döndü. Bilinci gidip geliyordu, annesinin evinde olduğunu zannediyordu. Dudakları kupkuru olmuştu. Ağzı bir kurdun gülümsemesini andırır biçimde açılmıştı. Nefes alışları hızlandı ama hırıldayarak nefes alabiliyordu. O gece karanlıktan yararlanarak itaatsizlik gösterip bir bez parçasına biraz su damlatıp dudaklarına sürdüm ama çok geçti. İki gün susuz kaldıktan sonra, üçüncü gün başlarken öldü.”

Kahverengi suyun içinde bir süre hiç konuşmadılar.

Rob sonunda aynı şarkıyı tekrarladı, “Ay, di-di-di-di-di-di, ay, di-di-di!” Lonzano’nun gözlerine baktı, sonra hepsi birbirine bakıp güldüler.

Loeb’in kösele gibi olmuş yanağına bir sivrisinek kondu. Loeb eliyle kovdu sineği. “Hayvanlar da çok su içmek istiyor, sanırım” dedi. Bundan sonra gölden çıkıp hayvanları ile ilgilendiler.

Ertesi gün şafakla birlikte tekrar eşeklerinin üzerindeydiler. Rob’un ısrarlarına dayanamayıp s ışızsız küçük gölün bulunduğu bir yerden geçmeye karar verdiler. Bu göllerin çevresinde çeşitli çiçeklerin bulunduğu otlaklar bulunmaktaydı. Otlar diz boyu yükselmişti ve çok güzel kokuyorlardı. Çekirge ve cırcır böcekleriyle doluydu burası. Ama sivrisinekler de vardı etrafta. Soktuktan sonra arkalarında kaşıntılı ısırtıklar bırakıyorlardı. Birkaç gün önce bir böceği görse çok sevinecekken, artık otların arasında uçuşan iri, parlak renkli kelebeklerin farkına varmıyor, sivrisineklerin ısırdığı yerleri kaşıyor, sineklere bela okuyordu.

“Aman Tanrım, bu nedir?” diye bir çığlık attı Aryeh.

Rob, Aryeh’in parmağıyla işaret ettiği yöne bakınca parlak güneş ışığının altında doğuda çok büyük bir bulutun yükselmekte olduğunu gördü. Bulut yaklaştıkça şaşkınlığı da arttı. Çünkü sıcak çöl rüzgârına yakalandıklarında gördükleri toz bulutunu andırıyordu bu.

Ama bulutun içinden kesinlikle nal sesleri geliyordu bu kez. Sanki kocaman bir ordu üstlerine geliyordu.

“Selçuklular mı?” diye fısıldadı ama yanıt veren olmadı bu sorusuna.

Betleri benizleri atmış olarak ve merak içinde beklediler bir süre. Sonra bulutun daha da yakınlaştığını gördüler. Duydukları gürültü neredeyse kulaklarını sağır edecekti.

Kırk adım kadar uzaklıkta sanki bin kadar atlı komutanlarının emri üzerine atlarını durdurmuş gibi bir sesler duyular.

Önce hiçbir şey göremediler. Sonra toz azaldı ve vahşi eşekler çıktı ortaya. Sayılamayacak kadar çoktular, durumları çok iyiydi eşeklerin. Hepsi de bir arada duruyorlardı. Eşekler büyük bir merakla adamlara baktılar, adamlar da eşeklere.

“Hay” diye bağırdı Lonzano. Bütün eşek sürüsü tek bir hayvanmış gibi yeniden koşmaya başladı, bu kez kuzey yönünde koşuyorlardı.

Arkalarında hayatın değişik yönlerinin olabileceği mesajını bırakmışlardı.

Daha küçük eşek sürülerinin ve çok büyük ceylan sürülerinin yakınlarından geçtiler. Eşeklerle ceylanlar bazen birlikte otlanıyorlardı. Anlaşılan nadiren avlanıyorlardı. Çünkü insanlara pek aldrış etmiyorlardı. Bunlardan daha tehditkâr bol miktarda vahşi domuz vardı burada. Rob zaman zaman hain dişli anaç domuzlar ve damızlık domuzlar gördü. Her taraftan uzun otları köklerinden söküp çıkararak dolaşan hayvanların hışırtıları duyuluyordu.

Lonzano’nun isteği üzerine hepsi birden şarkı söylemeye başladılar. Domuzlara kendilerinin yaklaştıklarını haber veriyor, ürkererek kendilerine saldırmalarını önlemeye çalışıyorlardı. Rob’un uzun ayakları gene kısa boylu eşeğin iki tarafından aşağı sarkmıştı. Eşeğin üzerinde ilerlerken ayakları otların en alt kısımlarına değiyordu. Kendilerini fark eden domuzlar, söylenen şarkılardaki erkeksi sese yol verdiler. Böylece bir sorunla karşılaşmadan oradan ayrıldılar.

Bundan sonra geniş bir kanal gibi hızla akan bir nehre ulaştılar. Bu akarsuyun dik kenarları dere otlarıyla doluydu. Nehir boyunda biraz aşağı doğru biraz yukarı doğru gidip geldiler ama karşıya geçebilecekleri bir yer bulamadılar. Sonunda hayvanları dosdoğru suya sokmaya karar verdiler. Eşekler ve katırlarla, otlarla kaplı karşı kıyıya tırmanmakta güçlük çektiler. Çünkü hayvanlar biraz çıkıyor sonra geriye kayıyorlardı. Havada küfürler ve ezilmiş dereotlarının kokusu uçuşmaya başladı. Bir süre uğraştıktan sonra yukarı çıkabildiler. Nehrin öteki tarafındaki ormana girdiler. Ormanda ülkesine benzer bir patikada ilerlemeye başladılar. Burası İngiltere’deki ormanlardan daha vahşiydi. Ağaçlar o kadar sık ve gürdüler ki güneş ışığı aşağıya inemiyordu. Ama aşağısı yemyeşildi ve vahşi doğa her tarafı kaplamıştı. Geyik, tavşan ve oklarını dikleştirilmiş bir kirpi gördü. Ağaçlarda güvercinler vardı. Rob bunların bir tür keklik olduğunu zannetti.

Berber böyle bir yoldan çok hoşlanırdı, diye düşündü. Sakson boynuzunu çalsa Yahudiler ne yapardı acaba dedi kendi kendine.

Patikada bir yay çizerek ilerlediler. En önde gitme sırası Rob'da idi. Birden bire eşeği bir şeyden ürktü. Tam üzerlerindeki kalın dalın üzerinde vahşi bir kedi gördü.

Eşek geriledi. Arkalarındaki katır manzarayı fark etti ve haykır-maya başladı. Panter yarattığı bu büyük korkuyu hissetmişti. Rob'un eli silahına uzanırken, canavar görünümlü hayvan, bir yay gibi sıçradı.

Uzun ve ağır bir ok havada büyük bir hızla uçarak hayvanın sağ gözüne saplandı.

Kedi Rob'a çarpıp onu yere düşürürken, sivri pençeleri zavallı eşeğin de vücudunu parçalamıştı. Hayvanla birlikte yere düştü Rob. Panterin gırtlığını bulmuştu güçlü elleri. Bütün gücüyle bastırdı parmaklarını. Hayvan kısa sürede öldü. Parlak tüyleri, iri pençeleriyle önünde hareketsiz yatıyordu şimdi vahşi kedi. Sağ pençesi ise bütün azametiyle yüzünün hemen yanı başında duruyordu. Bir pençesine kan bulaşmıştı. Rob, hayvanın gözlerinin kurutulmuş kayısı, dilinin de kırmızı deriden olmadığını düşündü.

Ağaçların arasından birileri çıktı ortaya. Efendileri hemen yanlarındaydı, uzun yayı hâlâ elindeydi.

Elinde yay bulunan adamın üzerinde kırmızı bir palto vardı. Ayağındaki çoraplar kaba saba görünüyordu. Ayakkabıları keler derisindendi. Sarıgi dikkatsizce sarılmıştı. Kırk yaşlarında olmalıydı. İri yapılı, dik duruşlu, kısa siyah sakallı, kartal burunluydu. Gözlerinde bir canlıyı öldürmüş bir insanın bakışları henüz kaybolmamıştı. Yardımcılarının ölü panteri iri yapılı genç adamın yanından kaldırışlarını izliyordu.

Rob bir elini yere dayayarak ayağa kalktı. Titriyordu ama belli etmemeye çalışıyordu. "Lanet olası eşeği yakalayıp getirin" dedi belirli bir kişiye hitap etmeden. Ne Yahudiler ne de İranlılar bu sözleri anlayabildiler. Çünkü İngilizce konuşmuştu. Eşek bu ormanın tuhaflığından olsa gerek az sonra yanlarına döndü. Herhalde başka tehlikeler görmüştü çevresinde. Şimdi sahibi gibi onun da çok korkmuş olduğu anlaşıyordu.

Lonzano, Rob'un yanına yaklaşıp takdir edici sözler söyledi. Bundan sonra hepsi eğilip başlarını yere değdirerek dua ettiler. Rob daha sonra buna *ruye zemin*, yani "yüzünü yere değdirmek" dendiğini öğrenecekti. Lonzano, elini Rob'un arkasından boynuna koyarak pek kibar olmayan bir şekilde diz çöktürüp başını yere değdirinceye kadar aşağı doğru bastırdı.

Talimatla yapıldığı belli olan bu hareket avcıların gözünden kaçmadı. Rob başının yakınında ayak sesleri duydu. Göz ucuyla deri ayakkabıların kendisine doğru yaklaşıp saygıyla eğilmiş başının hemen yanına kadar geldiğini gördü.

"Büyük bir panter ve iyi eğitilmemiş iri bir *dimmi*" dedi bir ses gülererek, sonra ayaklar uzaklaştı.

Avcı ve hizmetkârları avlarıyla birlikte oradan uzaklaştılar.

"*Dimmi* ne demek?"

"Kitaplı Adam, demek" diye yanıt verdi Lonzano, "Yahudilere burada böyle derler."

37. Reb Jesse'in Kenti

On beş kadar küçük ve her an çökebilecek gibi görünen evden ibaret Kupayah'te yol ikiye ayrıldığı için Rob ve üç Yahudi birbirlerinden ayrılacaklardı. Deşt-i Kebir üzerinden dolaştıkları için biraz doğuda kalmışlardı. Rob'un İsfahan'a ulaşması bir gün bile sürmezdi ama Yahudilerin daha üç hafta güney yönünde gidip sonra Hürmüz Boğazı'nı geçmeleri gerekiyordu. Evlerine ancak bundan sonra ulaşabileceklerdi.

Rob Yahudiler ve onlara sığınma olanağı sağlayan Yahudi köyleri olmaksızın İran'a ulaşmasının mümkün olmadığını biliyordu.

Rob ile Loeb kucaklaştılar. "Tanrı seni korusun, Reb Jesse ben Benjamin!"

"Tanrı seni korusun, dostum."

Asık suratlı Aryeh bile doğrudan yüzüne bakmadan gülümsemişti. Birbirlerine güvenli seyahatler dilediler. Aryeh'in de ayrılmaktan Rob kadar memnun olduğu her halinden belli oluyordu.

"Hekim okuluna başlayınca Aryeh'in akrabası Reb Mirdin Askari'ye sevgilerimi ilet" dedi Lonzano.

"İleteceğim." Lonzano'nun ellerini tutarak, "Teşekkür ederim, Reb Lonzano ben Ezra" dedi Rob.

Lonzo gülümsedi. "Bizim yanımızda biraz Öteki olarak kaldın ama bizim için mükemmel bir arkadaş ve değer verdiğimiz bir insan oldun. Huzur içinde git İngiliz."

"Huzur içinde git sen de."

Birbirlerine iyi dileklerde bulunarak farklı yönlerde doğru ilerlemeye başladılar.

Rob katıra bindi. Çünkü yükünü panterin saldırısından sonra dehşete kapılmış olan zavallı eşeğe yüklemişti. Şimdi eşek arkadan geliyordu. Yavaş yavaş hazırlıklarını yaptı. İçindeki heyecan artıyordu. Yolculuğunun son kısmını yavaş yavaş, düşünerek ve tadını çıkararak geçirmek istiyordu.

Hızlı gitmemesinde yarar vardı. Çünkü yoldan gelip geçenler oluyordu. Çok hoşuna giden sesler duydu. Boyunlarında çanlar

asılı olan ve birbirinin arkasında ip gibi dizilmiş bir deve kervanına rastladı. Develerin sırtlarında birbirinin aynı olan iki büyük pirinç sepeti vardı. En sondaki devenin arkasından gitmeye başladı. Çanların çıkardığı müzikal sesler hoşuna gidiyordu.

Ormanlık arazide biraz yukarıya çıkınca geniş bir plato göründü. Pirinç ve haşhaş tarlalarına yetecek kadar akarsu vardı burada. Tarlaların arasında geniş düz kayalıklar vardı. Platonun bazı kesimlerinde kireçtaşından beyaz tepelikler görüyordu. Güneş bu tepelerde değişik renk tonları oluşturmuydu. Yer yer de kireçtaşı ocakları vardı. Rob, akşama doğru katırın çıktığı bir tepenin üzerinden, aşağıya bakınca ortasından bir nehir akan küçük bir vadi gördü. Londra'dan ayrılmış yirmi ay olmuştu ve İsfahan önünde duruyordu şimdi!

İlk izlenimi, gözlerini kamaştıran bir beyazlık ve bu beyazlıkla iç içe geçmiş koyu maviliklerdi. Çok güzel yarım daireler ve eğri hatlarla dolu bir kentti. Üstlerinde büyük kubbeler bulunan binalar güneş ışığıyla pırıldıyorlardı. Camilerin minareleri havada uçan mızrakları andırıyordu. Açık yeşil alanlar, yaşlı serviler ve aynı boyda başka tür ağaçlar görünüyordu. Kentin güney tarafı sıcak açık solgun kırmızı renkteydi. Çünkü buraya güneş ışıkları kireçtaşı tepelerinden değil kum tepelerinden yansıyordu.

Başını geriye çeviremedi. "Hoov!" diye bağırıp katırın böğrüne bir dokundu ayağıyla. Daha hızlı adımlarla develerin önüne geçtiler. Arkasından gelen eşeğin ayak seslerini duyuyordu.

Kente üç yüz metre kadar yaklaştığında patika yuvarlak taşlı çok güzel bir cadde haline geldi. Konstantinopol'den ayrıldıktan sonra gördüğü ilk taş yoldu bu. Çok geniş bir caddeydi. Aynı boyda dört hat şeklinde uzanan ağaçlar yolu dört şeride ayırıyordu. Bir köprü'nün üzerinden nehrin öbür tarafına geçti. Bu birçok sulama kanalı olan gerçek bir barajdı. Yakındaki bir işaretten nehrin adının Zayendeh, yani Hayat Nehri olduğu anlaşılıyordu. Nehirde çıplak esmer tenli gençler yüzüyorlardı.

Cadde Rob'u büyük bir taş duvarın önüne getirdi. Duvarda eşsiz güzellikte kemeri olan bir kapı vardı. Kentin kapısıydı bu.

Duvarın iç tarafında terasları, bahçeleri ve üzüm bağlarıyla zen-

ginlerin evleri vardı. Her yerde sivri uçlu kemerler görünüyordu. Kemerli girişler, kemerli pencereler, kemerli bahçe kapıları. Zenginlerin semtinin arka tarafında camiler ve daha büyük binalar vardı. Bu binalardaki kemerli kubbelerin tepelerinde beyaz ve yuvarlak küçük uçları vardı. Sanki mimarları kadın memesine çılgınca âşık olmuştu. Taş ocaklarından çıkarılan taşların nereye gittiği şimdi anlaşıyordu. Her şey beyaz taştan yapılmıştı. Bu beyaz taşların içinde Kuran'dan alıntılar, geometrik şekillerle koyu mavi çiniyle yazılarak süslenmişti.

Allah'tan başka Tanrı yoktur, o en merhametlidir.

Allah'ın dini uğruna savaş.

Onların dualarını görmezlikten gelenlere lanet olsun.

Sokaklar sarıklı erkeklerle doluydu. Hiç kadın görünmüyordu ortalıkta. Çok büyük bir meydandan geçti. Sonra beş ya da altı yüz metre sonra öncekinin benzeri başka bir meydana geldi. Bu meydana sesler duyuyor, güzel kokular geliyordu burnuna. Bu kesinlikle bir municipium idi. Çocukluğunda Londra'da gördüğü çok kalabalık meydanlar gibiydi. Açıklayamadığı bir nedenle bu kentten geçerek Hayat Nehri'nin kuzey kıyısına geçmesinin iyi olacağını hissetti.

Uzaktaki minarelerden gelen namaz vaktinin geldiğini bildiren erkek sesleri ince, yakındakilerden gelenler ise daha gürdü. Herkes yüzünü güneybatıya yani Mekke yönüne çevirmesi gerektiği sırada sokaklarda hareket halindeki insanlar durdular. Kentteki bütün erkekler dizlerini ve ellerini yere dayayıp alınlarını parke taşlarına değdirdiler.

Rob katırı durdurarak ibadete saygı göstermek için aşağı indi.

Duaları bitince orta yaşlı bir adama yaklaştı. Adam, yanındaki bir öküz arabasından almış olduğu namazlağını sarıyordu. Rob adama Yahudilerin yaşadığı semte nasıl gidebileceğini sordu.

“Oo, Yehuddiyye'dir adı. Yazdegerd Caddesi'nden Yahudi Pazarı'nı görünceye kadar yürü. Pazarın en sonunda kemerli bir kapı göreceksin. Aradığın semt kapının öbür tarafındadır. Çok kolay bulacaksın, dimmi.”

Yahudi semtindeki tezgâhlarda, satılık masa, sandalye, kandil

ve yağ, bal ve baharat kokulu hamur işi tatlılar, elbise, çeşitli aletler, sebze ve meyve, değişik etler, balık, canlı ve kesilip yolunmuş tavuklar, kısacası günlük hayat için gereken her şey vardı. Dua şalları, uzun giysiler, tefillinler gördü. Bir mektup yazıcısının masasının başında buruşuk yüzlü bir yaşlı adam mürekkep hokkasının önüne doğru eğilmişti. Bir kadın, üstü açık bir çadırda fal bakıyordu. Rob Yahudi mahallesinde olduğunu anladı. Çünkü tezgâhlarda satış yapmak için bekleyen kadınlar vardı. Pazarda ellerindeki sepetlerle alış veriş yapan başka kadınlar da görmüştü. Yahudi kadınlar bol siyah elbiseler giymişlerdi. Saçları giysilerinin içinde idi. Çok azının yüzünde Müslüman kadınlar gibi peçe vardı. Yahudi kadınların çoğu peçe takmıyorlardı. Erkekler ise Rob gibi giyinmişlerdi. Çalı gibi sakalları vardı.

Ağır adımlarla dolaşıyordu. Gördükleri ve duyduğu sesler hoşuna gidiyordu. Bir çift ayakkabı için düşmanmışlar gibi sert bir şekilde tartışan iki adamın yanından geçti. Ötekiler şakalaşıyorlar, birbirlerine bağırıyorlardı. Seslerini duyurabilmeleri için bağırırmaları gerekiyordu.

Pazarın öbür tarafında ulaştı. Kemerli bir kapıdan geçti, yakındaki dar sokaklarda dolaştı. Sonra rüzgârlı ve çukurlarla dolu bir yokuştan aşağı inip çok eski evlerin bulunduğu geniş bir bölgeye geldi. Düzensiz biçimde inşa edilmiş olan evlerin arasında küçük sokaklar bulunuyordu. Hepsinin aynı özellikte olmasına özel bir özen gösterilmemişti. Evlerin çoğu birbiri ile bağlantılıydı. Ama orada burada diğerlerinden ayrı duran evler de vardı burada. Küçük bahçeleri olan evlerdi bunlar. Ama bu bahçeli evler İngiltere'dekiler kadar iyi durumda değildi. Çevrelerindeki evlerden daha yüksekler ve onların yanında kale gibi görünüyorlardı.

İsfahan eski bir kentti. Ama Yehuddiyye daha da eski gibi görünüyordu. Sokakları çok kıvrımlıydı. Genel olan sokaklardan bir sürü küçük ve dar yollar ayrılıyordu. Evler ve sinagoglar taştan ya da çok eski tuğladan yapılmıştı. Renkleri soluk kırmızıya dönmüştü. Bazı çocuklar sokaklarda keçilerin önünden yürüyorlardı. İnsanlar gruplar halinde ayakta durup, konuşup gülüyorlardı. Bir süre sonra akşam yemeği zamanı geldi. Evlerden gelen yemek kokuları ağızını sulandırdı.

Bir ahır bulana kadar semtte dolaştı. Bulduğu ahıra hayvanlarını bıraktı. Ahırdan ayrılmadan önce eşeğin böğründeki pençe sıyrıklarını temizledi. İyileşmeye başlamışlardı. Ahıra yakın bir yerde bir hana rastladı. Hancı uzun boylu yaşlı ve güzel gülümseyen bir adamdı. Adı Küçük Salman idi.

“Neden Küçük?” diye sormaktan kendini alamadı Rob.

“Doğduğum köy olan Razan’daki amcamın adı Büyük Salman idi. Tanınmış bir âlimdir” diye açıkladı yaşlı adam.

Rob büyük yatak odasında samandan bir yatak kiraladı.

“Yiyecek ister misin?”

Han hoşuna gitti. Şişte kızartılmış küçük et parçaları, Salman’ın *pilav* dediği iri pirinçler, ateşte karamış küçük soğanlar yedi.

“Bu *koşer* mi?” diye sordu mahsus.

“Elbette *koşer*, korkmadan yiyebilirsiniz.”

Salman etten sonra, ballı kekler ve şerbet dediği çok lezzetli bir içki verdi. “Uzaktan geliyorsun” dedi.

“Avrupa’dan.”

“Tamam, Avrupa’dan!”

“Nereden anladın uzakta geldiğimi?”

Yaşlı adam güldü bütün dişleriyle. “Konuşmandan” dedi.

Rob’un yüzüne bakarak, “daha iyi konuşacaksın, eminim bundan. Avrupa’da Yahudi olmak nasıl?”

Rob, Zevi’nin “Yahudi olmak zor” dediğini hatırlayınca nasıl yanıt vereceğine karar veremedi.

Salman, anlamış gibi başını salladı.

“İsfahan’da Yahudi olmak nasıl?”

“Oo, burada kötü değil. Bize küfretsinler diye insanlara Kuran öğretilir. Küçültücü şeyler söylerler bize. Ama onlar bize, biz onlara alıştık artık. İsfahan’da eskiden beri Yahudiler olmuştur” dedi Salman. “Kent Nebukadnezar tarafından kurulmuş. Efsaneye göre, Nabukadnezar, Kudüs’ü yakıp yıktıktan sonra Judea’yı fethedince Yahudileri tutsak eder sonra da buraya yerleştirir.”* Bundan dokuz yüzyıl sonra Yazdegerd adlı bir şah bir Yahudi kıza âşık olur. Şu-

* Roma döneminde Filistin’in güney kesimine verilen ad. Günümüzdeki İsrail’in güneyi ile Ürdün’ün güneybatısında çok eskiden kurulmuş bir krallık.

şan-Dukt adlı kızı kraliçesi yapar. Yahudi kız halkının hayatını kolaylaştırır. Ondan sonra birçok Yahudi buraya gelip yerleşir.

Rob Yahudi kılığına girmeyi tercih ettiği için çok iyi bir seçim yapmış olduğunu düşündü. Yahudilerin geleneklerini iyice öğrenirse, onların arasına yuvadaki bir karınca gibi rahatlıkla karışabileceğini düşündü.

Bu düşüncelerle, akşam yerneğinden sonra hancı ile birlikte sayıları ondan fazla olan sinangoglardan birine, Barış Evi'ne gitti. Eski taşlardan yapılmış dikdörtgen bir binaydı sinagog. Taşların arası yumuşak kahverengi yosunlarla doluydu. Sinagogun havası nemsizdi. Pencere yerine mazgal delikleri görülüyordu. Kapısı da o kadar alçaktı ki, Rob girebilmek için eğilmek zorunda kaldı. İç kısma loş bir koridordan geçiliyordu. Koridordaki kandillerin ışıkları çok yüksek bir tavanı destekleyen sütunları aydınlatıyordu. Koridor kandil ışıkları olmasa Rob'un etrafını göremeyeceği kadar karanlıktı. Ortada erkekler oturuyordu. Kadınlar ise binanın bir kenarındaki küçük bir girintinin arkasında dua ediyorlardı. Rob için sinagogda ma'riv ibadetini yapmak, birkaç Yahudi'nin arkasına takılıp dua etmekten daha kolay gelmişti. Duayı bir *hazzan* yönetiyordu. Sinagogdakiler istedikleri duayı okuyabiliyorlardı. İbranice'yi bilmediği için sallanarak dua edenlerin arasına kendine pek güvenmeyerek katıldı. Nitekim dualara genellikle uyamadı.

Salman, hana dönerken Rob'a kumaz kumaz güldü. "Genç bir adam olarak, sanırım biraz heyecana ihtiyacın vardır, ne dersin? Müslümanların yaşadığı mahallelerdeki meydanlar geceleri oldukça hareketlidir. Kadın ve şarap. Bu meydanlardaki müzik ve eğlenceyi ise düşlerinde bile görmemişsindir Reb Jesse."

Rob başını iki yana salladı. "Başka zaman giderim" dedi. "Bu akşam kafamı dinlemeliyim, yarın çok önemli bir işim var."

O gece hiç uyumadı. Bir o yana bir bu yana dönerek İbni Sina ile güçlük çekmeden karşılaşp, konuşup konuşamayacağını düşündü.

Sabahleyin bir hamam buldu. Doğal bir sıcak kaynak üzerinde inşa edilmiş tuğla bir yapıydı hamam. Sert bir sabun ve temiz elbiselerini götürdüğü hamamda bütün yolculuğu boyunca nere-

deyse derisine işlemiş kirlerini temizledi. Saçları kuruyunca aletleri arasında bulunan parlak çelik dikdörtgen metal parçasına bakarak cerrahi bıçaklarından biriyle sakalını Yahudilerinki gibi düzeltti. Şimdi tam bir Yahudi gibi görünüyordu.

İki kaftanından daha iyi durumda olanı giydi. Deri şapkasını uygun biçimde yerleştirdi başına. Sokağa çıktı biraz çekinerek. Ayakları sakat bir adamdan hekim okuluna nasıl gidebileceğini sordu. .

“*Medreseyi*, eğitim verilen yeri mi soruyorsun?” dedi dilenci, “hastanenin yanında. Ali Caddesi üzerinde, Cuma Camii’nin yakınında, kentin merkezinde.” Sakat adam karşılık olarak bir madeni para alınca, Rob’un onuncu kuşak çocuklarına kadar dua okudu.

Uzun süre yürüdü. İsfahan’ın bir ticaret merkezi olduğunu anladı. Özel iş araçlarıyla çalışan zanaatkârlar, ayakkabı imalatçıları ve demirciler, çömlekçiler, araba tekerlekçileri, cam eşya üreticileri ve terziler gördü yol boyunca. Her türlü eşyanın satıldığı birkaç pazardan geçti. Sonunda Cuma Camii’ne ulaştı. Çok büyük dikdörtgen bir binaydı. Çok zarif olan minaresinin üzerinde kuşlar kanat çırpıyordu. Caminin arka tarafındaki alış veriş alanında daha çok kitapçı dükkânları ve küçük yiyecek dükkânları bulunuyordu. Ve sonunda *medreseyi* gördü.

Okulun çevresindeki bir sürü kitapçı dükkânının arasında da âlimlerin yaşadıkları anlaşılan uzun ve alçak binalar bulunuyordu. Önlerinde çocuklar koşup oynuyorlardı. Her tarafta gençler vardı. Çoğunluğu yeşil türban giymişlerdi. Medrese binaları beyaz kireçtaşından yapılmıştı. Camilerin çoğunun yapıldığı taştan. Medrese binalarının arasında hayli mesafe vardı. Aralarında bahçeler bulunuyordu. Üzerinde henüz kabukları açılmamış meyveleri bulunan bir kestane ağacının altında altı genç adam bağdaş kurmuş oturuyorlardı. Gök mavisi renginde sarığı olan beyaz sakallı bir adamı dikkatle dinliyorlardı.

Rob onlara yaklaştı. Sokrates’in tasımı” diyordu beyaz sakallı adam, “diğer iki önermenin de doğru olduğu gerçeği ile mantıksal bir bağlantı içinde olan bir önermedir. Öneğin, birinci önermeye göre, bütün insanlar ölümlüdür ve ikinci önermeye göre, Sokrates de bir insan olduğuna göre mantıksal olarak, Sokrates’in de ölümlü olduğu sonucuna ulaşılır.”

Rob canı sıkılmış halde yürümeye devam etti. Bir endişe kapladı içini. Bilmediği çok şey vardı. Anlamadığı o kadar çok şey vardı ki.

Çok eski bir binanın önünde durdu. Binanın bitişiğinde sevimli bir minaresi olan bir cami gördü. Yeşil sarıklı bir öğrenciye tıp eğitiminin verildiği binanın hangisi olduğunu sordu.

“Bundan sonraki üçüncü bina. Burada ilahiyat öğretiliyor. Bundan sonrakinde İslam hukuku. Tıp eğitimi ise orada yapılıyor” dedi öğrenci, beyaz taştan kubbeli bir binayı işaret ederek. İsfahan’ın genel görünümüne hakim olan mimari tarzda inşa edilmiş bir bina idi. Rob bu binayı daha sonra hep Büyük Meme olarak hatırlayacaktı. Okulun yanında büyük bir tek katlı binanın üzerinde *Maristan*, yani “Hastaların Binası” yazılı bir levha bulunuyordu. Medreseden daha fazla ilgisini çeken *Maristan*’ın üç mermer basamağından çıkıp dövmeye demirden yapılmış cümle kapısından geçip içeri girdi.

Önündeki bahçenin ortasında içinde renkli balıkların yüzdüğü bir havuz vardı. Meyve ağaçlarının altında da oturaklar. Bahçeden iç kısımlara doğru güneş ışınları gibi koridorlar ayrılıyordu. Koridorların sonunda geniş odalar vardı. Odaların çoğu doluydu. Bu kadar çok sayıda hasta ve yaralı insanı daha önce hiç bir arada görmemişti. Büyük bir şaşkınlık içinde etrafta dolaştı.

Hastalar, hastalıklarına göre gruplara ayrılmıştı. Bir yanda bir tarafları kırılmış acıdan kıvranan insanlarla dolu uzun bir oda, öbür tarafta, ateşli hastalıkların kurbanı hastaların bulunduğu başka bir oda vardı. İshalli ya da başka türden boşaltım sistemi hastalıkları olan hastalara ayrılmış olduğu belli olan bir odada ise neredeyse bumu düşecekti kokudan. Ama böyle bir odanın görünümü bile çok kötü değildi. Geniş pencerelere gerilmiş bezler, içeriye böcek girmesini engelliyor ama biraz da hava girmesini sağlıyordu. Rob, panjurların alt ve üst kısımlarında kış aylarında kapatılabilmeleri için oyuklar olduğunu fark etti.

Duvarlar kar gibi beyazdı. Döşeme ise temizlenmesi kolay bir taştan yapılmıştı. Binanın içi dışarıda hava oldukça sıcak olduğu halde bu taş zeminden dolayı serindi.

Her odada küçük bir fiskiyeli çeşme vardı!

Rob, üzerinde *dar-ul maraftan* yazılı bir kapının önünde durdu. Zincire vurulması gerekenlerin odasıydı bu. Kapıyı açıp içeri girdi. Odada üç çıplak adam vardı. Saçları kesilmişti ve elleri bağlıydı. Yüksekçe bir pencerenin demir çubuklarına boyunlarından zincirle bağlanmışlardı. Yere çökmüş oturuyorlardı. Yarı uykulu ya da baygın gibi duruyorlardı. Üçüncü adam Rob'a bakıp bir hayvan gibi böğürmeye başladı. Çökmüş yanaklarında gözyaşları vardı.

“Özür dilerim” dedi Rob ve delileri kendi hallerinde bırakıp dışarı çıktı.

Cerrahi hastalarının salonuna girince her yatağın başında durup, yaralının yaralarına ve kesilmiş uzuvlarından geri kalan kısımlarına bakmak için örtülerini kaldırmaktan kendini güçlükle alıyordu.

Her gün bir sürü ilginç hastayla karşı karşıya gelmek ve değerli bir insandan ders almak! Bir insanın gençlik yıllarını Deşt-i Kebir'de geçirirken bir vahayla karşılaşması gibi bir şey bu diye düşündü. Sınırlı Farsça'sıyla bundan sonraki salonun girişindeki yazıları anlayamadı. Ama salona girince bu bölümün de göz hastalıkları ve yaralanmalarıyla ilgili bir yer olduğunu kolaylıkla anladı.

Yakınındaki güçlü kuvvetli bir hastabakıcı kendisini azarlayan başka bir adama ürküntüyle bakıyordu.

“Bir hata yaptım, Kerim Harun Usta, bana Esvet Ömer'in bandajını çıkarmamı söylediğini zannetmiştim.”

“Seni eşek kafalı herif” dedi öteki öfkeyle. Genç, atletik yapılı biriydi. Rob adamın başında öğrencilerin yeşil sarığından olduğunu görünce şaşırdı. Çünkü genç adamın davranışlarından bu hastanenin sahibi olan bir hekim olduğu sonucuna varmıştı. Hiç kadınsı bir hali yoktu ama soylu bir yakışıklılığı vardı. Rob'un gördüğü en güzel erkekti. Parlak siyah saçları, öfke kıvılcımları çakan derin kahverengi gözleri vardı. “Bu senin hatan, Rumi. Sana Kuru Yezidi'nin bandajlarını değiştirmeni söylemiştim, Esved Ömer'inkini değil. Üstad Yucani, Esved Ömer'in gözlerindeki kataraktı aldıktan sonra bandajlarının beş gün çıkarılmaması gerektiğini söylemişti. Ben bu talimatı sana söyledim ama sen, bok herif, öyle yapmadın. Bundan dolayı eğer Esved Ömer iyi göremezse ve bundan dolayı el-Yucani bana kızarsa o zaman o şişko kıçını

kuzu budu gibi keseceğim” dedi genç adam. O sırada Rob’un orada olduğunu fark etti, kaşları çatıldı. “Sen ne istiyorsun?” dedi Rob’a.

“Hekim okuluna girmek için İbni Sina ile konuşmak istiyorum.”

“Kuşkusuz konuşursun. Ama Hekimlerin Prensi seni bekliyor mu?”

“Hayır.”

“O halde, bitişikteki binanın ikinci katında Hacı Davut Hüseyin’i görmén gerekir. Okulun yönetici yardımcısıdır. Şahın uzaktan akrabası olur. Ordunun generallerindendir. Okula hiç gelmez, ziyaretçilerini orada kabul eder. Hacı Davut Hüseyin yönetir burayı. Onunla görüşmén gerekir.” Kerim Harun adlı öğrenci hastabakıcıya dönerek kaşlarını çatı ve “Kuru Yezidi’nin bandajlarını değiştirebileceğini düşünüyor musun? Bir devenin tırnağı bile etmezsin sen!” dedi.

Büyük Meme’de hiç olmazsa birkaç tıp öğrencisi yaşıyordu anlaşılan. Çünkü gölgeli birinci kat koridorunun iki tarafında yan yana küçük hücreler vardı. Rob merdivenin yakınındaki açık bir kapıdan içeri baktı ve iki adamın bir masanın üzerindeki sarı tüylü bir köpeği kesmekte olduklarını gördü. Köpek herhalde ölmüştü.

İkinci kata çıktı, yeşil sarıklı bir adama Hacı’nın yerini sordu. Sorduğu kişi Rob’un önüne geçip onu Davut Hüseyin’in odasına götürdü.

Yönetici yardımcısı kısa boylu, ince yapılı bir adamdı. Pek yaşlı değildi. Konumuna uygun bir giysi vardı üzerinde. Çok iyi kumaştan kolsuz kısa bir yelek ve Mekke’ye gidenlerin giydikleri beyaz bir sarık vardı üzerinde. Gözleri küçük ve siyahtı. Alnında çektiği acılara tanıklık eden bir zabiba görülüyordu.

Karşılıklı selamlaştıktan sonra Rob’un talebini dinledi ve gözlerini kısarak inceledi Rob’u. “İngiltere’den geldiğini söylüyorsun. Avrupa’da mı? Avrupa’nın neresinde oluyor?”

“Kuzeyinde.”

“Avrupa’nın kuzeyinde. Bize ne kadar zamanda ulaşabildin?”

“Yaklaşık iki yıl sürdü, Hacı.”

“Hmm, amcan ya da dayın hekim herhalde.”

“Hayır, ailemde hekim olacak ilk kişi benim.”

Hüseyin, kaşlarını çatarak, “bizde çok eskiden beri her nesilde hekim çıkarmış ailelerden gelen âlimler var. Tanıtma mektupları getirdin mi, cdmmi?”

Bu soruyla telaşa kapıldı. “Hayır, Hüseyin Usta, ben berber-cerrahım, zaten eğitimim fazla değil” diyebildi.

Hüseyin, şaşırarak, “seçkin mezunlarımızdan bazılarının referansı yok mu sende?” diye sordu.

“Hayır.”

“Bir kişinin sadece yüzüne bakıp öğrenci olarak kabul edemeyiz.”

“Bu gelip geçici bir istek değil. Çok uzaklardan geldim. Çünkü tıp alanında eğitim görmeye kararlıyım. Bunun için sizin dilinizi öğrendim.”

Hacı burun kıvrarak, “iyi öğrenememişsin” dedi ve devam etti, “biz sadece tıp alanında eğitim vermiyoruz. Biz tacir yetiştiriyoruz. Eğitilmiş insan yaratırız biz. Öğrencilerimiz, teoloji, felsefe, matematik, fizik, astroloji, hukuk yanında tıp da öğrenirler. Birçok konuda bilgi sahibi olan bir bilim adamı ve aydın haline geldikten sonra tıp ya da hukuk alanını seçerler.”

Rob kendini çok alçalmış hissederek öylece bekliyordu.

“Anladığından eminim. İmkânsız bu!”

İki yılını almıştı buraya gelmek.

Mary Cullen’e sırt çevirmişti.

Yakıcı güneş altında ter dökmüş, buz gibi soğuklarda titremiş, fırtına ve yağmur altında kalmıştı. Tuz çöllerinden ve hain ormanlardan geçmiş, dağdan dağa karıncalar gibi yol almıştı.

Kararlı bir ses tonuyla, “İbni Sina ile görüşmeden buradan gitmem” dedi.

Hacı Davut Hüseyin konuşmak için ağzını açtı ama Rob’un gözlerindeki ifadeyi sezince, vazgeçti konuşmaktan. Benzi attı ama hemen başını salladı. “Lütfen burada biraz bekle” deyip odadan çıktı.

Rob odada yalnız kaldı.

Bir süre sonra dört asker girdi odaya. Hiçbiri kendisi kadar iri değildi ama vücutları adaleliydi. Elllerinde kısa ve ağır tahta sopalar vardı. Çiçek bozuğu yüzlü olan sopasını sol avucunun içine hafif hafif dokunduruyordu.

“Adın ne senin Yahudi” dedi çiçek bozuğu yüzlü adam kaba bir şekilde.

“Adım Jesse ben Benjamin.”

“Bir yabancı, Avrupalı olduğunu söyledi Hacı, doğru mu?”

“Evet İngiltere’den geliyorum. Buradan çok uzakta olan bir yerden.”

Asker başını salladı. “Hacı’nın isteğine rağmen burayı terk etmedin değil mi?”

“Doğru, ama...”

“Şimdi burayı terk edeceksin Yahudi. Bizimle birlikte.”

“İbni Sina’yı görmeden buradan ayrılmam.”

Kendisiyle konuşan sopasını salladı.

Acı içinde, iyi ki bumuma gelmedi diye düşündü.

Dördü de sopalarını nasıl kullanacaklarını çok iyi biliyorlardı. Her tarafının kanadığını fark etti. Dört kişi etrafını sardığı için kolunu bile kaldıramadı.

“Lanet olsun size” diye bağırdı İngilizce. Kelimeleri anlamadılar ama ses tonundan ne demek istediği açıktı, daha hızlı vurdular. Şakağına aldığı bir darbeye başı döndü, kendinden geçti. Hiç olmazsa Hacı’nın odasındaiken bir karşılık vermeye çalıştı ama sopa darbeleri bunu engelledi.

Askerler işlerini çok iyi biliyorlardı. Artık bir tehdit olmaktan çıkınca, sopalarını bırakıp yumruklarını kullandılar.

Okulun dışına kadar yürüttüler onu, ikisi koluna girmişti. Dışarıda bir yere bağladıkları kahverengi atları vardı. Askerler atlarna bindiler. İki kez yere düşüp ayağa kalktı. Gene yere düşünce askerlerden biri atından itip tekrar ayağa kalkıncaya kadar kaburgalarını tekmeledi. Uzun süre yürümek zorunda kalacağını zannederken, medresenin hemen arkasındaki küçük tuğla bir binaya geldiler. Eski ve gösterişsiz bir binaydı bu. Daha önce öğrendiklerinden bu binanın alt düzeyde bir İslam Mahkemesi olduğunu an-

ladı. Binanın iç kısmında sadece ahşap bir masa vardı. Masada sert bakışlı, karışık saçlı, geniş sakallı ve siyah dinsel giysileri olan bir adam oturuyordu. Üzerindeki giysi Rob'un kine benziyordu. Rob oraya getirildiğinde bir karpuzu kesmekle meşguldü.

Dört asker Rob'u masanın önüne getirdiler. Hakim, kirli tımaklı parmaklarıyla karpuzun çekirdeklerini çıkarıp toprak bir kaba koyarken önünde saygıyla eğildiler. Bundan sonra hakim karpuzu dilimleyip ağır ağır yedi. Karpuz bitince önce ellerini sonra da bıçağını elbisesiyle temizledi ve Mekke yönüne dönüp Allah'a yiyecek için şükretti.

Duası bitince, derin bir nefes aldı, sonra askerlere baktı. Çiçek bozuğu yüzlü asker, "çılgın bir Avrupalı Yahudi, kamu sükûnetini bozdu, *müftü*" dedi. "Hacı Davut Hüseyin'in şikayeti üzerine aldık. Ona karşı zor kullanmaya kalkmış."

Müftü başını salladı ve dişleri arasında kalan bir karpuz parçasını tımağıyla çıkardı. Sonra Rob'a baktı. "Müslüman değilsin, bir Müslüman tarafından suçlanıyorsun. Müslüman olmayan bir kişinin bir Müslüman aleyhindeki sözleri kabul edilemez. Seni savunacak bir Müslüman tanıdığın var mı?"

Rob konuşmaya çalıştı ama gırtlığından bir ses çıkaramadı. Bacakları üzerinde duramıyordu. Askerler kollarından tutup ayağa kaldırdılar.

"Neden bir köpek gibi davranıyorsun? Anlaşıldı. Kâfir olduğun için. Geleneklerimize alışık değilsin. Bundan dolayı, merhametli davranacağız. Kelenterin takdiriyle *karkana* konacak, görevlilere teslim edin" dedi *müftü* askerlere.

Rob'un Farsça kelime haznesine bu iki kelime daha eklemiş oldu. Askerler kendisini mahkemeden sürükleyerek dışarı çıkarıp atlarının arasına getirinceye kadar bu iki kelimeyi düşündü. Kelimelerden birini doğru tahmin etti. Kelenterin bir tür muhafız olduğunu zannetti ama aslında kentin başkanı olduğunu bilmiyordu.

Büyük ve ciddi görümlü hapishaneye geldiklerinde Rob *karkana* kesinlikle hapishane demek olduğunu düşündü. Hapishane'nin içinde çiçek bozuğu yüzlü asker Rob'u iki muhafıza devretti. Bu iki muhafız Rob'u iteleye kakalaya ürkütücü bir karanlık ve

nemli zindanın yanından geçirip bu penceresiz karanlık yerden çıkardılar ve iç kısımdaki üstü açık ve ışıklı bir meydana getirdiler. Bu küçük alandaki iki sıra halinde dizilmiş kütüklere boyunlarından zincirle bağlanmış bir sürü insan vardı. *Karkandakiler* durmadan inliyorlar ya da yarı baygın ve perişan halde ayakta durmaya çalışıyorlardı. Muhafızlar yanlarında Rob, sıranın sonuna kadar gittiler ve boş ve *karkanı* kilitlenmemiş bir kütüğün yanında durdular. Askerlerden biri aracın kilidini açıp, “başını ve sağ kolunu *karkana* sok” diye emretti.

Rob ürpererek geri çekildi ama askerler teknik olarak bunu bir direniş olarak yorumlamakta haklıydılar.

Bu muhafızlar da askerler gibi önce yıkılıncaya kadar sopalarla vurdular, yere düştükten sonra da tekmelerle giriştiler. Rob, kendisini bir top gibi yuvarlayarak kasıklarını, elleriyle de başını korumaktan başka bir şey yapamadı.

Bu acımasız saldırganlıkları sona erince Rob’u bir un çuvalı gibi iteleyerek boynunu ve sağ kolunu *karkana* gereken biçimde soktular. Sonra *karkanın* üst tarafındaki yarısını kapatıp pimini geçirdiler deliğine. Çıplak güneşin altında hiç kimseden yardım istemez ve umutsuz bir halde yarı baygın durumda olan Rob’u öylece bırakıp gittiler.

38. Helat

Karkan, gerçekten çok özel bir şeydi. Biri dikdörtgen, ikisi kare şeklindeki üç tahta bir üçgen oluşturacak şekilde birleştiriliyordu. Rob'un başı üçgenin ortasına sokulmuştu. Vücudu yarı yarıya asılı durumdaydı. Sağ eli yani yemek yediği eli en uzun parçanın ucuna yerleştirilmişti. Bileğine de gene tahtadan bir bileklik geçirilmişti. Bir tutuklu *karkanda* iken yemek yiyemezdi. Sol eli, yani temizlenirken kullandığı eli ise bağlı değildi. Çünkü kelenter (zaptiye amiri) uygardı.

Biraz kendine gelebildiği anlarda uzun iki sıra halinde yerleştirilmiş cezalandırma kütüklerine baktığında her birinde bir zavallının bağlanmış olduğunu görüyordu. Küçük alanın görebildiği öbür ucunda ise büyük bir ahşap kütle vardı.

Yarı baygın durumda siyah kaftanlı insanlar ve şeytanlar gördü. Bir adam diz çöküp sağ elini tahta kütlenin üzerine koydu. Şeytanlardan biri ingiliz kılıçlarından daha ağır ve daha enli kılıcını savurarak adamın elini bileğinden kesti. Öteki siyah kaftanlılar dua ediyorlardı bu sırada.

Kızgın güneşin altında aynı düşü birkaç kez gördü. Sonra farklı bir düş gördü. Bir adam başının arka tarafını bir odun kütüğünün üzerine yasladı. Yuvalarından fırlamış gözleriyle gökyüzüne bakıyordu. Rob adamın kafasını keseceklerini zannettiği için hayli endişelendi ama sadece dilini kestiler.

Rob bundan sonra gözlerini açtığında ne insanlar ne de şeytanlar gördü. Yerde ve odun kütüğünün üzerinde rüyasından kalması mümkün olmayan taze kan lekeleri olduğunu fark etti.

Nefes alırken acı çekiyordu. Hayatının en ayrıntılı dayacağını yemişti, kırık kemiği olup olmadığını bile hissedemiyordu.

Karkanda asılı halde sessizce ağladı. Kimsenin ağladığını görmemesini istiyordu.

Sonunda yakınındakilerle konuşmaya çalışarak içinde bulunduğu bu kötü durumu biraz olsun yumuşatmaya çalıştı. Başını biraz çevirmeyi başarinca yanındakileri görebiliyordu. Başını rahatlıkla

çeviremiyordu. Çünkü başını hareket ettirince boynunu sıkıca kavrayan tahta, etine batıyordu. Sol tarafında, bayılıncaya kadar dövmüş olduğu için hiç kıpırdamayan bir adam vardı. Sağ tarafındaki genç ise merakla kendisine bakıyordu. Ya sağır ve dilsiz bir alıktı, ya da kötü Farsça'sından hiçbir şey anlamıyordu. Birkaç saat sonra muhafızlar sol tarafındaki adamın öldüğünü anlayıp alıp göturdüler, yerine başka birini getirdiler.

Öğlen olduğunda Rob'un dili kupkuru olmuştu. Ağzında dilinden başka bir şey hissetmiyordu artık. Çiş yapmak ya da bağırsaklarını boşaltmak ihtiyacı da hissetmiyordu. Güneş içindeki her şeyi kurutmuştu sanki. Ara ara kendisini tekrar çöle dönmüş gibi hissetti. Biraz toparlanabildiği anlarda Lonzano'nun bir insanın susuzluktan nasıl öldüğü konusunda anlattıklarını ayrıntılarıyla hatırladı. Dilinin şişmiş, dişetlerinin kararmış olduğunu düşündü. İnsanın kendisinin başka bir yerde olduğunu zannettiğini biliyordu bu durumdayken.

Rob bir ara başını çevirdi ve yanına yeni gelen tutuklu ile göz-göze geldi. Biribirlerini incelediler. Rob şişmiş bir yüz ve paramparça olmuş bir ağız gördü.

"Merhamet isteyeceğimiz kimse yok mu burada?" diye fısıldadı.

Diğer tutuklu biraz bekledi, Rob'un aksanı şaşırtmıştı belki.

"Allah var" dedi sonunda. Onun da sözleri dudakları yarılmış olduğu için rahatlıkla anlaşılamıyordu.

"Ama burada kimse yok ki?"

"Sen yabancı mısın, dimmi?"

"Evet."

Adam Rob'a, "sen bir molla ile görüşmüşsün, yabancı. Seni kutsal bir adam mahkûm etmiş" dedi, kötü kötü bakarak sonra başını öte yana çevirdi, anlaşılan kendisine ilgi duymuyordu.

Güneşin batması bir lütuf gibi geldi Rob'a. Akşamla birlikte gelen serinlik biraz rahatlattı. Vücudu hissizleşmişti. Artık kaslarında ağrı hissetmiyordu. Belki de ölüyordu.

Geceleyn yanındaki adam yine konuştu. "Şah var, yabancı Yahudi" dedi adam.

Rob bekledi.

“Dün bizim işkence günümüzdü, Çarşamba, Şahan Şanbah. Bugün Panj Şanbah. Her hafta Panj Şanbah sabahı, Jom’adan, yani Şabat’tan önce ruhların en iyi şekilde arınabilmesi için Ala el-Davla Şah, Sütunlu Saray’da insanları etrafına toplar ve adaletsizlik yapıldığı fikrinde olanlar Şah’ın tahtına yaklaşıp şikayette bulunabilirler.

Rob, bu çok küçük umut ışığı karşısında sessiz kalamadı. “Herkes mi?” diye sordu.

“Herkes. Bir tutuklu bile davasını Şah’ın önüne getirebilir.”

“Hayır, sen öyle yapmamalısın” diye seslendi karanlığın içinden bir ses. Rob sesin hangi *karkandan* geldiğini fark edemedi.

“Bunu aklından çıkar” dedi göremediği kişi. “Çünkü Şah bir *müftünün* yargısını ya da verdiği cezayı genellikle hiç değiştirmez. Mollalar da Şah’ın zamanını alanlara cezalarını vermek için beklerler orada. Ondan sonra dilleri kesilir, göbekleri yanılır. Bu şeytan da aslında biliyor bunu. Bu kötü yürekli orospu çocuğu sana yanlış tavsiyede bulunuyor. Sen Şah’a değil Allah’a inanmalısın.”

Sağ tarafındaki adam her günkü şakalarından birini yapmış gibi sinsi sinsi güldü.

Karanlıktaki ses, “hiç kurtuluş yok” dedi.

Komşuların bu bir anlık neşesi yerini derinden öksürme ve hırıltı nöbetine bıraktı. Dehşetten nefesi kesildiği bir anda yanındaki, “Evet, kurtuluşu Cennet’te bulmaya çalışmaktan başka yapacak bir şeyimiz yok” dedi.

Hiçbiri bir daha konuşmadı.

Rob yirmi dört saat sonra *karkandan* çıkarıldı. Ayakta durmaya çalıştı ama yere düştü. Yerde yatarken adalelerine yeniden kan yürüdü, tekrar bir acı duydu vücudunda.

“Haydi git şimdi” dedi muhafızlardan biri, kışına bir tekme vurarak.

Güçlkle ayağa kalkıp topallayarak hapishaneden dışarı çıktı ve süratle oradan uzaklaştı. Çınar ağaçlarının bulunduğu büyük bir meydana geldi. Bir çeşmeden su içti kana kana. Başını suya sokup bir süre öylece kaldı. Hapishanenin pis kokusu biraz olsun gitmiştir diye düşündü.

İsfahan'ın sokakları kalabalıktı. Yanından geçen herkes Rob'a bakıyordu. Üzerinde eski bir tünik olan kısa boylu şişman bir sokak satıcısı, eşek bağlanmış arabasındaki mangalın üzerinde uçuşan sinekleri kovalıyordu. Mangalın üzerindeki kaptan o kadar hoş bir koku geliyordu ki, Rob dayanamayıp elini para kesesine attı. Ama kendisini aylarca geçindirebilecek miktardaki parası yok olmuş sadece tek bir bronz para kalmıştı kesede.

Bayginken parası çalınmıştı. Umutsuzluk içinde küfür etti. Parasını yüzünde çiçek bozuğu olan askerin mi yoksa hapishanedeki muhafızın mı çaldığını bilmiyordu. Bronz para bir şakaydı, hırsızın yaptığı iğrenç bir şaka. Belki de çarpık bir dinsel merhamet duygusuyla kesede bırakılmıştı. Bronz parayı satıcıya verdi. Satıcı Rob'a yağlı pirinçten küçük bir parça *pilav* uzattı elindeki kaşıkla. İçinde biraz fasulye olan bu baharatlı *pilavı* hemen yedi. Belki de vücudu yoksunluk, güneş ve *karkandan* dolayı aşırı derecede zorlanmıştı. Hemen denecek kadar kısa bir süre sonra midesindeki her şeyi sokaktaki tozların içine boşalttı. Boynu kanıyordu, kütükler yaralamıştı boynunu, gözlerinde de darbe izleri vardı. Bir çınar ağacının altındaki bir gölgeye geldi, burada ayakta durarak yemyeşil İngiltere'yi, kendi atını ve arabasını, arabasının bir yerine sakladığı parasını ve kendisine arkadaşlık yaparak yanı başında oturan Bayan Buffington'u düşündü.

Sokaktaki kalabalık daha da arttı. Bir insan seli akmaya başladı sokaktan. Hepsi de aynı yöne gidiyorlardı.

"Nereye gidiyorlar?" diye sordu satıcıya.

"Şah'ı görmeye" dedi adam. Rob yanından uzaklaşıncaya kadar küçümseyici gözlerle baktı dayak yemiş Yahudi'ye.

Neden olmasın, diye düşündü Rob. Başka seçeneği var mıydı ki?

Ali ile Fatima Bulvarı'nda aşağıya doğru akan insan seline katıldı. Dört şeritli Bin Bahçe Bulvarı'nı geçti, Cennet Kapıları denen çok temiz bulvara döndü. Gençler de yaşlılar da vardı bu insanlar arasında. Beyaz sarıklı hacılar, yeşil sarıklı öğrenciler mollalar, paçavralar ya da atılmış giysiler giymiş sağlam ve sakat dilenciler, kucaklarında bebekleriyle genç babalar, ellerinde sedyeleriyle hamallar, at ya da eşeğe binmiş erkekler vardı yürüyen toplulukta.

Rob bir an kendisini siyah kaftanlı Yahudilerin arasında buldu. Onların yanında, ördek yavruları gibi aksaya aksaya yürümeye başladı.

Yapay bir korunun serinliğinden geçtiler. İsfahan'da çok ağaç olmadığı için buraya özel olarak ağaç dikildiği belli oluyordu. Hâlâ kentin surlarının içindeydiler. Koyun ve keçilerin otladığı bir sürü tarladan geçtiler. Bu tarlalar hükümdar ile kenti arasında bir mesafe oluşturuyordu. Şimdi de büyük bir yeşil çimenliğe yaklaşıyorlardı. Çimenliğin iki ucunda cümle kapısını andıran iki taş sütun bulunmaktaydı. Sarayın ilk binası görününce Rob bu binanın sarayın kendisi olduğunu düşündü. Çünkü Londra'daki Kral Sarayı'ndan daha büyüktü. Fakat yürüdükçe aynı büyüklükte birbirini izleyen birçok bina gördü. Bu binaların çoğunluğu tuğla ve taştan yapılmıştı. Çoğunda kule ve revak, hepsinde teras ve geniş bahçeler vardı. Üzüm bağlarından, ahırlardan ve yarış eden iki arabanın yanından, çiçek bahçelerinden ve üzeri kapalı bahçelerden geçtiler. Bu bahçelerden o kadar güzel kokular geliyordu ki, Rob kalabalıktan ayrılp o muhteşem kokuların arasında dolaşmak istedi ama bunun kesinlikle yasak olduğunu biliyordu.

Ve nihayet çok heybetli ve her köşesi son derece zarif bir binanın önüne geldi kalabalık. İnanılmaz güzellikteydi bu yapı. Burç duvarlarıyla çevriliydi. Uzun ve renkli bayraklar dalgalanıyordu bu duvarlarda. Bayrakların arasında miğferleri ve kalkanları parlayan nöbetçiler geziniyordu.

Önündeki iri kıyım ve iç giysisi gömleğinin altından sarkan bir Yahudi'nin elbisesinin kolundan çekerek "Bu kale nedir?" diye sordu.

"Anlamadın mı, Cennet Sarayı, Şah'ın evi" dedi adam. Adam Rob'a endişeyle bakarak, "her tarafın kan içinde, dostum" dedi.

"Önemli değil, küçük bir kaza."

Kalabalık saraya yaklaşan yola yığıldı. Daha da yakınlaşınca sarayın ana bölümünün geniş bir su kanalı ile korunmakta olduğunu gördü. Kanalin üzerindeki köprü kaldırılmıştı. Ama su kanalının darlaştığı bir noktada, sarayın ana kapısı işlevini gören açıklığın bitişiğindeki salonun kapılarından kalabalık içeri girdi.

Girdikleri alan Konstantinopol'deki St. Sofia Katedrali'nin yarısı kadar geniş bir alandı. Döşeme mermer, duvarlar ve çok yüksek

olan tavan ise taşlandı. Tavanda ustaca düzenlenmiş yankılardan gelen gün ışığı iç kısmı çok iyi aydınlatıyordu. Burası Sütunlu Salon'du. Dört duvarda da üzerinde zarif yivler ve işlemeler bulunan çok güzel taş sütunlar vardı. Bütün sütunlar tavanla birleşiyordu. Sütunların kaideleri değişik hayvanların bacakları ya da pençeleri şeklinde işlenmişti.

Rob girdiğinde salon yarı yarıya dolmuştu. Arkası da kısa süre içinde doldu. Arkadan gelen dalga Rob'u Yahudi grubuna doğru itiyordu. Salonun bazı bölümlerinin giriş noktalarına ipler gerilmişti. Belli ki buralara girmek yasaktı. Rob durup etrafına baktı. Gördükleri değişik duygular uyandırıyordu içinde. Çünkü *karkanda* yaşadıkları orada bir yabancı olduğunu iyice hissettirmişti kendisine. Onun doğal davranışları İranlılara garip ve tehdit edici gelebilirdi. Hayatının buradakilerin davranış ve düşüncelerini doğru algılamasına bağlı olduğunun farkındaydı.

İşlemeli pantolonlar, tünikler, ipek türbanlar giyen, ayakkabıları kabartmalı desenlerle süslü üst sınıftan insanların salona ayrı bir giriş kısmından atlarına binmiş olarak girdiklerini fark etti. Bunlar, tahta, yaklaşık yüz elli adım mesafede saray görevlileri tarafından durduruluyorlardı. Ayrıcalıklılara ait olan bu salonda atlarını bir madeni para verdikleri görevlilere bırakıp yoksulların arasına giriyorlardı.

Şimdi alt düzeyde oldukları, anlaşılan gri giysili ve türbanlı görevliler halkın arasında dolaşarak başvurusu olanların adlarını yüksek sesle söylemelerini istiyorlardı. Rob insanların arasından güçlkle ilerleyerek yardımcılardan birinin yanına ulaştı ve adını söyledi. Görevli çok ince bir parşömene adını kaydetti.

Salonun ön tarafındaki yüksekçe bir yere uzun boylu bir adam girdi. Rob çok uzakta olduğu için iyi göremiyordu ama bu gelen Şah değildi. Çünkü adam alt tarafta ve hükümdar koltuğunun sağ tarafındaki daha küçük bir tahta oturdu.

Rob daha önce konuştuğu Yahudi'ye, "bu kim?" diye sordu.

"Başvezir, Kutsal imam Mirza ebul Kandrasseh." Yahudi Rob'a huzursuz bir yüz ifadesiyle baktı. Çünkü Rob'un Şah'a başvuracak olduğu belli oluyordu.

Ala el-Davla Şah kendisine ayrılmış bir platforma çıktı. Kılıcını taktığı kuşağını çıkardı, tahtına otururken kılıcını yere koydu. Sütunlu Saray'daki herkes *ruye zemin* yaptı. İmam Kandraseh de Allah'ın İran Aslanı'ndan adalet isteyeceklerle yardımcı olması için dua ediyordu.

Resmi kabul hemen başladı. Bir anda herkesin susmuş olmasına karşın Şah ile başvuranlar arasındaki konuşmalar duyulmuyordu. Fakat görevlilerden biri konuşunca, sözleri, salonun stratejik yerlerine yerleştirilmiş olan başkaları tarafından yüksek sesle tekrarlandı. Bu şekilde toplantıya katılanların sözlerini herkes rahatlıkla anlayabildi.

İlk olarak rüzgâr yanığı yüzlü Ardistanlı iki çoban arasındaki davaya bakıldı. Çobanlar İsfahan'a iki gün yürüyerek gelebilmişlerdi. Yeni doğmuş bir yavrunun hangisine ait olduğu ile ilgili sert bir anlaşmazlık vardı aralarında. Adamlardan birinin çiftleşmeye isteksiz bir dişi keçisi vardı. Diğer çoban bu dişi keçiyi bir erkek keçiyle çiftleşmeye hazırladığını, bundan dolayı da doğurduğu yavrunun yarısının kendisine ait olması gerektiğini söyledi.

"Büyüyle mi yaptın bu işi?" diye sordu İmam.

"Beni keçiye tahrik etmek için sadece bir kuş tüyü kullandım, haşmetlim" diye yanıt verdi soruya adam. Kalabalıktan bir gürültü yükseldi. İmam kısa süre sonra bir el işaretiyle Şah'ın tüy kullanan çobanı haklı bulduğunu anlattı.

Huzurdakilerin çoğunluğu için bir eğlence oldu bu dava. Şah hiç konuşmamıştı. Muhtemelen isteğini bir işaretle Kandraseh'e bildirmişti. Aptallara katlanamadığı için. Bütün soruları ve kararları İmam soruyor ve açıklıyordu.

Saçları yağlanmış, sakalı muntazam kesilmiş, zengin bir insanın giyebileceği kadar süslü tünüğü olan ciddi görünümlü bir öğretmen Nain köyünde yeni bir okul inşa edilmesi isteğini içeren bir başvuru takdim etti.

Kandraseh, sert bir şekilde, "Nain köyünde zaten iki okul yok mu?" dedi.

Öğretmen yumuşak bir sesle, "uygun olmayan insanların öğretmenlik yaptıkları iki küçük okul var haşmetlim" dedi. Kalabalıktan bu sözleri onaylamayan bir mırıldanma duyuldu.

Öğretmen istek yazısını okumaya devam etti. Önerilen okul için bir yönetici atanması tavsiye ediliyor, bu yönetici de ayrıntılı olarak tarif ediliyordu. Ama tarif edilen yöneticinin özellikleri işe pek uygun değildi. Kalabalıktan gülüşme sesleri yükseldi. Çünkü kişisel özellikler tam yazıyı okuyan kişiye uyuyordu.

“Yeter” diye kesti Kandraseh, “bu talep edenin işine yarayacak kumazca bir istek.” Bundan dolayı Şah’ı küçümsemektir. Kellenter bu adama yirmi değnek vursun.

Askerler Rob’u da dövдюkleri sopalarını sallayarak ortaya çıktılar. Öğretmen dışarı çıkarılırken, bir şeyler söyleyerek durumuna itiraz ediyordu.

Bundan sonraki dava pek o kadar eğlenceli değildi. Pahalı ipek elbiseler içindeki iki yaşlı soylu otlak alanı hakları konusunda ufak bir anlaşmazlığa düşmüşlerdi. İkisi de kısa süre sonra ölecek kadar yaşlı iki adamın davası benzer konuda daha önce yapılmış anlaşmalar ele alınarak alçak sesli konuşmalarla can sıkıcı bir şekilde sürerken, dinleyiciler esnemeye ve birbirlerine içerdeki havanın ne kadar kötüleştiğini ve ayaklarının artık sızlamaya başladığını fısıldıyorlardı. Sonunda karar açıklandı. Hiç kimseden bir tepki gelmedi bu karara.

Birisi, “İngiliz Yahudi’si, Jesse ben Benjamin öne çık” diye bağırdı.

Adı sanki havada asılı kalmıştı. Sanki salonda birçok kez eko yaparak tekrarlanıyordu. İnce uzun bir halının üzerinde aksayarak yürüdü, kaftanının yırtık pırtık ve kirli olduğunun, deri Yahudi şapkasının da suratı gibi darmadağın olduğunun farkındaydı.

Sonunda tahtın yakınına geldi ve üç kez *ruye zemin* yaptı. Öyle yapması gerektiğini daha önce gördüklerinden öğrenmişti. Doğrulunca, molla siyahları içindeki İmam’ı gördü. Adamın burunu, koyu gri sakallarının çevrelediği inatçı yüzüne yerleştirilmiş bir balta gibi göründü Roba.

Şah’ın başında Mekke’ye gitmiş din adamlarının taktığı beyaz bir sank vardı. Kıvrımlı sarığının üzerinde ince bir altın taç görünüyordu. Uzun tüniğı, yumuşak ve hafif görünümlü bir kumaştandı. Üzerinde mavi ve altın sarısı desenler vardı. Dizlerinin alt kısmında koyu mavi sargılar bulunuyordu. Sivri uçlu mavi ayakkabıları

ise kan kırmızı işlemelerle süslenmişti. Anlamsız gözlerle bakıyor ve baktığını görmüyor gibi duruyordu. Sıkıldığı için çevresiyle ilgilenmeyen bir insan portresi gibiydi.

“Bir İngiliz” dedi İmam. “Şimdi bizim tek İngilizimiz, tek Avrupalımızsın. İran’a neden geldin?”

“Hakikati arayan bir kişi olarak.”

Kandraseh, nazik olmaya çalışmadan, “gerçek dini kabul etmek ister misin?” diye sordu.

“Hayır, çünkü biz zaten O’ndan başka Allah olmadığı konusunda anlaşıyoruz. O, en bağışlayıcıdır” dedi Rob, âlim tacir Simon ben ha-Levi’nin saatler süren öğretmenliğinden öğrendikleriyle devam etti, “Kuran’da ‘senin taptığına ben tapmayacağım, sen de benim taptığıma tapmayacaksın. Senin kendi dinin benim de kendi dinim var’ denilmektedir.”

Kısa ve özlü konuşması gerektiğini hatırlamıştı. İran’ın batı tarafındaki ormanda vahşi bir hayvanın nasıl kendisine saldırmış olduğunu hecanlanmadan ve dilini dikkatli kullanarak anlattı.

Şah, sanki onu dinlemeye başlamıştı.

“Benim doğduğum yerde panter yoktur. Silahsızdım, böyle bir hayvanla nasıl dövüşüleceğini de bilmiyordum.”

Hayatının, Kaşan aslanını öldürmüş olan Abdullah Şah’ın oğlu panter avcısı Ala el-Davla Şah tarafından nasıl kurtarıldığını anlattı. Tahtın yakınındakiler hükümdarlarını alçak sesli haykırışlarla onaylayarak alkışlamaya başladılar. Tahttan uzakta olanlar için öykünün tekrarlayıcılar tarafından anlatılmasından sonra bütün salonu bir mırıltı dalgası kapladı.

Kandraseh sessiz bir şekilde oturuyordu yerinde. Fakat Rob, İmam’ın bakışlarından ne anlattığı öyküden ne kabalalıktan gelen tepkiden hoşlanmadığını fark etti.

“Biraz acele et, İngiliz” dedi soğuk bir şekilde, “tek gerçek Şah’ın huzurunda ne istediğini bir an önce açıkla.”

Rob rahatlayarak bir nefes aldı. “Bir insanın hayatını kurtaranın o hayatın sorumluluğunu da alması gerektiği yazıldığı için, hayatımı mümkün olduğu kadar değerli hale getirmeme Şah’ın yardım etmesini istiyorum.” İbni Sina’nın hekim okulunda öğrenci olma isteğine olumlu yanıt alamadığından bahsetti.

Panter öyküsü salonun en uzaktaki köşelerine kadar yayılmıştı artık. Bu büyük salon yere vurulan ayakların gürültüsüyle sarsıldı.

Ala Şah kuşkusuz korkuya ve itaate alışıkı. Ama belki de uzun zamandan beri ilk kez böyle yapay olmayan bir şekilde neşelenmişti. Yüzünün halinden ayak vuruşlarının kulağına çok hoş bir müzik gibi geldiği anlaşıyordu.

Tek gerçek Şah, “ha” diyerek öne doğru eğildi, gözleri parlıyordu şimdi. Rob Şah’a panterin öldürüldüğü olayı hatırlattığının farkındaydı.

Şah bir an Rob’un gözlerine baktı, sonra İmam’a dönerek toplantının başlangıcından beri ilk kez konuştu.

“Yahudi’ye bir *helat* verin” dedi.

“Benimle geleceksin” dedi kır saçlı bir görevli. Parlak madenden kısa bir miğfer vardı başında. Kahverengi bir askeri cüppe vardı üzerinde. Cüppesinin üstüne ise deri bir ceket giymişti. Ayağında deri şeritli sandallar bulunuyordu. Yaraları, hakkında önemli şeyler anlatıyordu. İri kahverengi kollarının iki yanında kılıç darbelerinden kalma ince çizgiler görünüyordu. Sol kulağı dümdüzdü. Sağ yanağının altındaki eski bir yaradan dolayı ağzı eğri duruyordu.

“Adım Kaf” dedi, “Kapıların Komutanı’yım. Bugünkü gibi işler yaparım eskiden beri.” Gözleri Rob’un yaralı boynuna yöneldi, gülümsedi. “*Karkan* mı?”

“Evet.”

“*Karkan* alışılmışın dışında bir şeydir” dedi hayranlık duyarak.

İkisi birlikte Sütunlu Saray’dan çıkıp ahırlara doğru yürüdüler. Çok geniş ve yeşil bir tarlada birkaç kişi atlarını dörtnale birbirinin üzerine doğru sürüyor, ellerinde mızrağa benzer bir şeyi döndürüp savuruyorlardı. Ama hiçbiri atından düşmüyordu.

“Birbirine vurmaya çalışıyorlar değil mi?”

“Değneğin ucundaki yuvarlağı karşısındakine isabet ettirmeye çalışır her atlı. Yuvarlak ve değnek oyunu. Atlılara özgü bir oyundur.” Kaf, Rob’a bakarak, “bilmediğin çok şey var. *Helatın* ne olduğunu anladsın mı?”

Rob başını iki yana salladı, anlamadım anlamında.

“Çok eskiden bir kişi bir İran hükümdarının gözüne girerse, hü-

kümdar ona bir *helat* bahşedermiş. Hükümdarın elbisesinden bir parça o kişiye verilirmiş. Yüzyıllar boyunca bu gelenek hükümdarlığın tercihinin bir işareti olarak süregelmış. Günümüzde, 'hükümdara ait eşya', para, birçok elbise, bir ev ya da bir at olabiliyor."

Rob bir an şaşırđı. "O halde artık zenginim!"

Kaf, bir aptal ile konuşuyormuş gibi güldü. "*Helat* özel bir onurdur. Fakat niteliğine göre çok değışir. İran'ın bir savaşta içten müttefiki olan bir ülkenin elçisine çok değerli elbiseler ve Cennet Sarayı kadar muhteşem denebilecek bir saray ile dizginleri ve koşum takımı değerli taşlarla kaplı bir at verilirdi. Ama sen elçi değilsin."

Ahırların arka tarafındaki alanda sanki bir at denizi vardı. Berber her zaman at seçerken, başının bir prensesinki gibi, arkasının da şişman bir orospununki gibi olmasına dikkat etmek gerektiğini söylerdi. Rob tam bu tarife uyan, ayrıca gözleri muhteşem gri bir at gördü.

O atı işaret ederek "bu kırsağı alabilir miyim?" diye sordu. Kaf, duraksamadan o atın prene aıt olduğunu söyledi ama çarpık gülümsemesi eğri dudaklarında garip bir anlam yarattı. Kapıların Komutanı bir ata eyer taktıktan sonra üstüne bindi. Atların arasında biraz dolaştı ve sürünün içinden bir at seçti. Ustalıkla seçtiğı bu at Rob'un da uygun bulduğı, kısa güçlü bacaklı ve kürek kemikleri sağlam bir iğdiş atıydı.

Kaf atın bir budunun üzerindeki lale şeklindeki işareti gösterek, "Şah İran'daki tek at yetiştiricisidir. Bu da onun işareti. Bu at gene lale işaretli başka bir atla değıştirilebilir ama kesinlikle satılmaz. Ölecek olursa, derisindeki lale işaretini kesip getirirsen sana başka bir at veririm."

Kaf, Rob'a içinde birkaç madeni para bulunan bir para kesesi verdi. Kesedeki para Rob'un tek bir gösteri sonrasında ilaç satarak kazanabileceğı miktarda idi. Kapıların Komutanı, yakındaki bir ambarda orduda kullanılan iyi bir eyer buldu. Verdiği elbiseler de aynı şekilde kaliteli idi. Ayak bileğine gelecek kısmı bir şeritle daraltılmış bol bir pantolon, pantolonun dışından bacakları saran ve ayak bileğinden dizlere kadar sarılmış bandajlara benzeyen keten-

den yapılmış başka bir giysi, *kamisa* denen pantolonun üstünden sarkan gene bol bir gömlek, *durra* denen bir cüppe, farklı mevsimler için biri kısa biri uzun iki palto, üzerinde koyun derisinden şeritler olan başka bir uzun palto, kalansuva adı verilen koni biçiminde bir sarık ve bir de kahverengi sarık vardı kendisine verilen giysiler arasında.

“Yeşil sarığın var mı?”

“Bu daha iyi. Yeşil sarık iyi değil, ağır kumaştan, öğrenciler giyiyor, en kötülerindendir.”

“Gene de istiyorum” diye ısrar etti Rob. Kaf ucuz bir yeşil sarık verdi ama Rob’a alay edercesine baktı.

Komutan, kendilerini ilgiyle izleyen hizmetkârlardan atını getirmelerini istedi. At hemen getirildi. Rob’un çok beğendiği kül rengi kısırağa benzeyen bir Arap atıydı. Yeni giysilerini de ata yükledi. Kahverengi tüylü sakın tavrılı atına bindi ve Kaf’ın arkasında bir toprak sahibi görünümüyle Yehuddiyye semtine yöneldi. Yahudi semtinde uzun süre dar sokaklardan geçtiler. Kaf, eski ve koyu kırmızı renkli tuğladan yapılmış küçük bir evin önünde atını durdurdu. Sadece dört direğin üzerine yerleştirilmiş çatısı olan küçük bir ahır vardı, bir de küçük bahçe. Bahçenin taşlarının üzerindeki bir kertenkele Rob’a göz kırpıp taşların arasındaki çatlaklardan birinin içinde kayboldu. Bahçede üç kayısı ağacı vardı. Ağaçların gölgesi gelişigüzel büyümüş çalılardan üzerine düşmüştü. Çalılardan kesilmesi gerekiyordu. Ev üç odalıydı. Birinin döşemesi toprak, ikisinin ise duvarlardaki gibi kırmızı tuğladandı. Tuğla zeminin üzerinde nesiller boyunca yürüyenlerin ayakları yer yer ince uzun izler bırakmıştı. Kirli zeminli odanın bir köşesinde anaç bir farenin çürüyüp kurumuş cesedinden insanın içini bayıltan bir koku yayılmıştı odaya.

“Senin” dedi Kaf. Başıyla selam vererek evden çıkıp gitti.

Kaf daha evden iyice uzaklaşmadan Rob’un bacakları çözöldü, kendini toz toprak içindeki döşemeye bırakıp sırtüstü uzandı. Ölmüş fareden başka hiçbir şey düşünemiyordu o an.

On sekiz saat kesintisiz uyudu. Uyandığında, eklemleri tutulmuş

bir ihtiyar gibi her tarafı ağırlı sızılı içindeydi. Sessiz evin içinde bir yere oturup, çatıdaki duman deliğinden içeriye giren güneş ışığının aydınlatdığı tozlara baktı. Evin durumu çok kötüydü. Duvarlardaki kil sıvada çatlaklar vardı. Pencere eşiklerinden biri parçalanmıştı. Ama anne ve babasını kaybettikten sonra gerçekten kendisine ait olan ilk evdi bu.

Küçük ahırda, yeni atının susuz, yemsiz ve eyeri hâlâ üzerinde olarak öylece kaldığını dehşetle fark etti. Eyeri kaldırıp yakındaki bir kuyudan şapkasıyla su getirdikten sonra katırını ve eşeğini bıraktığı ahıra gitti hemen. Birkaç tahta kova, biraz mısır sapı ve bir sepet yulaf tanesi satın aldı. Eşeğe yükleyip eve döndü.

Hayvanlara yemlerini verdikten sonra yeni giysilerini giyip hammama doğru yürüdü. Önce Küçük Salman'ın hanında durdu.

“Eşyalarımı almaya geldim” dedi ihtiyar hancıya.

“Eşyaların burada hazır ama iki günden beri buraya uğramadığın için hayatından endişe ettim” dedi Salman korku içinde. “Bir yabancı *dimminin*, Avrupalı bir Yahudi'nin, huzura çıkıp İran Şahı'ndan bir *helat* kazandığı anlatılıyor dilden dile.”

Rob başını salladı.

“O gerçekten sen misin?” diye fısıldadı Salman.

Rob bir sandalyeye bıraktı kendisini. “Burada senin verdiğin yemeği yedikten sonra hiçbir şey yemedim” dedi.

Salman vakit kaybetmeden Rob'un önüne bir şeyler koydu. Ekmek ve keçi sütünü yavaş yavaş yedikten sonra, açlıktan başka bir şey hissetmediği için, dört kaynamış yumurta, biraz daha kaliteli ekmek, bir parça sert peynir ve bir tas *pilav* yedi. Kollarında ve bacaklarında tekrar güç hissetmeye başladı.

Hamamda iyice sabunlandı. Ağrıları azalmıştı. Yeni giysilerini giyince kendisini bir yabancı gibi hissetti. Ama ilk kez kaftan giydiği gün çok daha garip gelmişti bu giysi. Ayak bağlarını güçlükle bağlayabildi. Sarığını nasıl bağlayacağını da birinin kendisine öğretmesi gerekiyordu. Yahudi şapkası şimdilik başındaydı.

Eve dönünce, ölü fareden kurtardı kendisini. Oturup durumunu gözden geçirdi. Mütevazı bir mülkü vardı. Ama Şah'tan istediği bu değildi. İçinde geleceğine ilişkin tam açıklayamadığı bir en-

diş uyardı. Bu sırada Kaf geldi. Yüzü asıktı. Elinde ince bir parşömen vardı. Rob'a yaklaşıp yüksek sesle okumaya başladı.

ALLAH

Dünyanın Hükümdarı, Yüksek ve Soylu Efendimiz, Muhteşem Unvanları olan, Hükümdarlığımızın sarsılmaz Dayanağı, Mükemmel, Soylu ve Cömert, İran Aslanı ve Evrenin En Güçlü Efendisi'nin Fermanıdır. Valiye, İsfahan kentindeki öteki Hükümdarlık memurlarına, Saray mensuplarına ve Fen ve Tıp alanındaki görevlilere bildirir ki: Avrupa'daki Leeds kentinden gelen Yahudi ve Berber-Cerrah Benjamin oğlu Jesse, Dünya'nın en iyi yönetilen ve baskı görenlerin sığındıkları tanınmış Hükümdarlığımıza gelmiştir ve Hükümdarın huzuruna çıkıp Kolaylık görmüş ve Onurlandırılmıştır ve şimdi Cennette olan gerçek Peygamber'in gerçek Vekilinden yardım dileyerek mutevazı bir isteği için en Soylu Efendimize dilekte bulunmuştur. Adı geçenler bilmelidirler ki, Leedsli Benjamin oğlu Jesse, Hükümdarlığımızın Teveccühüne ve İyi Niyetine mazhar olmuş ve kendisine Hükümdarlık Eşyası ve Onuru ve Nezaketi bahşedilmiştir ve Herkes buna göre davranacaktır. Bu Fermana karşı çıkanlara çok ağır cezalar verilir ve ihlal edenler ölüm ile cezalandırılır. Ulu Efendimiz adına, Soylu ve Kutsal Yerlere giderek onun Hacısı olan ve Hükümdarımıza ait Kadınlar Sarayı'nın Amiri ve Yöneticisi, Vezir, İmam Mirza-ebul Kandraseh tarafından düzenlenmiştir. Bu dünya ile ilgili bütün işlerde Ulu Tanrı'nın yardımıyla bu kişiye karşı silah kullanılmayacaktır."

Rob, "okul ile ilgili bir şey yok ki burada!" diye bağırmaktan kendini alamadı.

Kapılar Komutanı "ben okul ile ilgilenmiyorum" dedikten sonra geldiği gibi süratle çıkıp gitti.

Bundan kısa bir süre sonra Hacı Davut Hüseyin iki iriyarı hamalın taşıdığı bir tahtirevan üzerinde eve geldi. Yeni evde hoşça yaşaması dileğinin kanıtı olarak bol miktarda incir getirmişti Hacı Davut.

Küçük kayısı bahçesindeki kalıntılar arasındaki karıncalarla şineklerin arasında yere oturup incirleri yediler.

“Buradaki kayısı ağaçları hâlâ mükemmel” dedi Hacı. Ağzı sulanarak baktı kayısı ağaçlarına. Bahçedeki dört ağacın budanması gerektiğini, sulandıktan sonra diplerine hayvan gübresi dökülebileceğini uzun uzun anlattı.

Hüseyin sonunda sustu.

“Bir şey mi oldu?” diye mınıldandı Rob.

“Saygıdeğer *Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah İbni Sina*’nın selamlarını ve kutlamasını ulaştırmakla onur duyarım” dedi.

Hacı terliyordu, yüzü o kadar solmuştu ki, alnındaki zabibası daha da belirgin hale gelmişti. Rob bir an acıdı adama ama bu çok özel ve hoş bir andı onun için. Ağaçlarının altına düşmüş harika kokulu küçük kayısılardan daha lezzetli ve değerli bir an yaşıyordu. Hüseyin, Benjamin oğlu Jesse’e medreseye kaydolup, *Maristan*’da, tıp eğitimi alması için bir davet yazısı verdi. Hekim olmayı çok arzu etmişti ve artık olabilecekti.

Dördüncü Bölüm

MARİSTAN

39. İbni Sina

Rob J.'nin öğrenciliğinin ilk sabahı sıcak ve kasvetliydi. Yeni giysilerini dikkatle giydi. Ama ayak sargıları için havanın fazla sıcak olduğuna karar verdi. Yeşil sarığını usulüne uygun olarak kıvrımayı öğrenmeye çok çalıştı ama başaramadı. Sokakta gördüğü bir çocuğu para vererek bunu kendisine öğretmesini istedi. Çocuk katlanmış bezi kalansuvanın etrafına sıkı sıkıya sarıp, sarkan ucu iç kısmına nasıl sokacağını gösterdi. Rob, Kaf'ın bu ucuz kumaşın ağırlığından bahsetmiş olmasına hak verdi. Yeşil sarık taş gibi ağırdı. Sonunda başındaki bu alışık olmadığı şeyi çıkarıp deriden Yahudi şapkasını yerleştirdi. Şimdi rahatlamıştı.

Yahudi şapkası hemen tanınmasını sağlıyordu. Büyük Me-me'ye yaklaşıyorlardı şimdi. Yeşil sarıklı bir grup genç ayakta sohbet ediyorlardı.

Gençlerden biri, "işte senin Yahudi'n burada, Kerim" diye seslendi birine.

Merdivenin basamaklarında oturmakta olan ayağa kalkarak onlara yaklaştı. Rob, uzun boylu, yakışıklı öğrenciyi tanıdı. Hastaneye ilk geldiğinde hastabakıcıyı azarlayan öğrenciydi.

"Adım Kerim Harun. Sen de Jesse ben Benjamin'sin."

"Evet."

"Hacı sana okulun çevresini ve hastaneyi gezdirmemi ve soracağın soruları yanıtlamamı istedi benden."

Gençlerden biri, "ileride *karkanda* olmayı tercih edeceksin, Yahudi" diye seslendi, öğrenciler gülüştüler.

Rob gülümsedi. "Zannetmem" dedi. Bir Avrupalı Yahudi'nin hapis haneye girip çıktıktan sonra Şah'ın aracılığıyla tıp okuluna kabul edildiğinden bütün okulun haberdar olduğu belliyordu.

Maristan'dan başladılar. Ama Kerim çok hızlı yürüyordu. Pek hoşlanmadığı bir görevin mümkün olduğu kadar çabuk bitmesini istediği davranışlarından anlaşılıyordu. Ama Rob J. okulun erkek ve kadın bölümlerinin olduğunu öğrenebilmişti. Erkeklerin erkek hastabakıcıları vardı, kadınların da kadın hastabakıcıları. Kadınlara sadece hekimler ve hastaların kocaları yaklaşabiliyordu.

İki oda cerrahiye ayrılmıştı. Uzun ve alçak tavanlı bir odadaki raflara üzerinde etiketler bulunan kavanozlar ve şişeler muntazam biçimde dizilmişlerdi. Kerim, "burası kazanat ul şarafdır, çok değerli ilaçların muhafaza edildiği odadır" dedi. Hekimler Pazartesi ve Perşembe günleri okulda bir klinik çalışması yaparlar. Hastalar muayene edilip ilaçları verildikten sonra, eczacılar hekimlerin tarif ettikleri ilaçları yaparlar. *Maristan*'daki eczacılar çok küçük ağırlıkları doğru olarak tartabilirler, çok dürüsttüler. Kentteki ilaççıların çoğu çiş ve teri bir şişeye koyup gül suyu olduğuna yemin ederek satan orospulardır."

Kerim, *Maristan*'ın bitişiğinde bulunan okul binasındaki çalışma odalarını, konferans salonlarını ve laboratuvarları, bir mutfak ve yemekhaneyi, fakülte mensuplarının ve öğrencilerin kullandıkları geniş bir hamamı gezdirdi Rob'a. "Kırk sekiz hekim ve cerrah var burada. Ama hepsi öğretmen değil. Sen de dahil olmak üzere yirmi yedi tıp öğrencisi var. Her yardımcı değişik hekimlere çıraklık yapar. Çıraklığın süresi kişilere göre değişir. Hekim yardımcılığının da öyle. Bu hergele öğretmenler senin hazır olduğuna karar verince sözlü sınava girme hakkını elde edersin. Bu sınavda başarı gösterirsen, artık Hekim diye hitap edilir sana. Başarı göstermezsen, öğrenci olarak kalırsın ve bir sonraki sınava kadar çalışman gerekir."

"Sen ne kadar zamandır buradasın?"

Kerim, kaşlarını çatınca, Rob yanlış bir soru sorduğunu anladı.

"Yedi yıldır buradayım. İki kez sınava girdim. Geçen yıl felsefe de başarısız oldum. İkinci kez üç hafta önce sınavdan geçtim. Hukuk sorularında hata yapmışım. Mantık tarihi ya da hukuk ilkeleleriyle benim ne ilgim olabilir?" Sıkıntılı bir şekilde derin bir nefes aldı. "Tıp derslerinin yanı sıra, hukuk, ilahiyat ve felsefe derslerine

de katılmak zorundasın. Alacağın dersi kendin seçebilirsin. Başarısızlık halinde genellikle aynı hocalardan ders almanda yarar var" diye açıklamada bulundu, sıkıntılı bir şekilde. Çünkü bazı hocalar seni tanıyorlarsa sözlü sınavlarda daha hoşgörölü olabiliyorlar.

"Medresedeki herkes sabahları her bilim dalında verilmekte olan derslere katılmak zorundadır. Ama öğleden sonraları hukuk öğrencileri kısa raporlar hazırlarlar ya da duruşmalara katılırlar. Sözde din bilimcileri ise hemen camilere giderler. Geleceğin filozofları okur ya da yazarlar. Tıp öğrencileri de hastanede hekimlere yardım ederler. Hekimler öğleden sonraları hastanede hastaları muayene ederler. Öğrenciler de onların peşine takılır. Hekimler öğrencilerin hastaları inceleyip tedavi yöntemi önermelerine izin verirler. Hekimler öğrencilere bitmez tükenmez sorular sorarlar. Ya öğrenirsin -buruk bir şekilde gülümseyerek- ya da kendini aptal gibi hissedersin, çok ilginç bir şeydir bu."

Rob güzel ama mutsuz yüze baktı. Yedi yıl boşu boşuna gidip gelmişti buraya. Önünde ne olacağı belli olmayan bir gelecek duruyordu. Üstelik bu genç kuşkusuz tıp eğitimine kendisinden çok daha iyi hazırlanarak başlamıştı.

Bilgi Evi adı verilmiş kütüphaneye girdiklerinde endişeleri ve olumsuz duyguları kayboldu. Rob bir yerde bu kadar çok sayıda kitap olabileceğini aklının ucundan geçiremezdi. Bazı el yazmaları ince hayvan derilerinin üzerine yazılmıştı. Ama kendisine verilen *helafların* yazılı olduğu hafif malzemeler çoğunlukta idi. "İran'da iyi parşömen yok demek ki" dedi yanındaki gence.

Kerim, burnundan soluyarak, "Hatta parşömen yok. Buna kağıt denir. Doğudaki çekik gözlü çok zeki dinsizler tarafından icat edilmiştir. Avrupa'da kağıt yok mu?"

"Avrupa'da hiç görmemiştim."

"Kağıt, ezildikten sonra kemik tutkalı ile karıştırılıp üzerine basınç uygulanarak şekil verilmiş eski bez parçalarından başka bir şey değildir. Pahalı da değildir, öğrenciler bile satın alabiliyor."

Bilgi Evi Rob'un gözlerini kamaştırmıştı. Çünkü daha önce böyle bir yer görmemişti. Kütüphanenin içinde ses çıkarmadan dolaştı ve kitaplara dokundu. Kitapların yazarlarına baktı, çok azının adını daha önce duymuştu.

Hipokrat, Dioskorides, Ardicens, Efesli Rufas, ölümsüz Galen... Oribasius, Filagrios, Trallesli Aleksandr, Aeginalı Paul...

“Kaç kitap var burada?”

“Medresede yaklaşık yüz bin kitap var” dedi Kerim mağrur bir tavırla. Rob’un bu rakamın doğruluğundan kuşku duyduğunu hissedince, gülümseyerek baktı gözlerine. “Bu kitapların çoğunluğu Farsça’ya Bağdat’ta çevrilmiştir. Bağdat üniversitesinde bir çeviri okulu vardır. Bu okulda, kitaplar Doğu Halifeliği’nde konuşulan bütün dillerde yeniden kağıda yazılarak çoğaltılır. Bağdat’ta altı yüz bin kitaplık bir kütüphanesi, altı binden fazla öğrencisi ve tanınmış öğretmenleriyle çok büyük bir üniversite vardır. Ama bizim küçük medresemizde öyle bir şey var ki, onlarda yok bu.”

“Nedir o?” diye sordu Rob. Kıdemli öğrenci Rob’u Bilgi Evi’nin bir köşesine götürdü. Buradaki bütün kitapların yazarı aynıydı.

“O” dedi Kerim, kitapları işaret ederek.

Rob o gün öğleden sonra *Maristan*’da İranlıların Hekimlerin Hekimi dedikleri bir adam gördü. Rob, İbni Sina’yı ilk gördüğünde düş kırıklığına uğradı. Kırmızı hekim sarığının rengi soluktu ve gelişigüzel sarılmıştı. Durrası ise eski ve düzdü. Kısa boyluydu, başında saç yoktu, uç kısmı soğan gibi yuvarlak ve damarlı bir burnu vardı. Beyaz bıyıklarının hemen kıyısından başlıyordu burnu. Orta yaşlı sıradan bir Arap gibi görünmüştü önce. Ama keskin, hüzünlü ve gözleyici kahverengi gözlerinin sert ve meraklı ifadesini görünce İbni Sina’nın sıradan insanların göremeyeceği şeyleri görebileceğini hemen hissetti.

Rob, İbni Sina hastaneye doğru giderken arkasında yürüyen dört hekim ve yedi öğrenciden biriydi. Başhekim, o gün dudakları kurumuş bir deri bir kemik kalmış bir hastanın yatağının başında durdu.

“Bu bölümün yardımcı öğrencisi kim?”

“Benim, efendim. Mirdin Askari.”

İşte Aryeh’in kuzeni bu, diye düşündü Rob. Uzun çenesi ve muntazam beyaz dişleri olan esmer tenli genç Yahudi’ye baktı. Rahat görünümlü, nazik bir öğrenciydi, akıllı bir atı andırıyordu yüzü.

İbni Sina başını sallayarak hastaya yaklaştı. “Hakkında bildiklerini söyle, Askari” dedi.

“Adı Amal Rahin, deve sürücüsü. Hastaneye üç hafta önce sırtının alt kısmında şiddetli ağrılarla geldi. Önce içkiliyken omurgasını incitmiş olabileceğinden kuşkulandık. Fakat ağrısı kısa süre sonra er bezlerine ve sağ bacağının üst kısmına doğru yayıldı.”

“İdrarı nasıl?” diye sordu İbni Sina.

“Üçüncü güne kadar idrarı temizdi. Açık sarı renkteydi. Üçüncü günün sabahı idrarda kan görüldü. Aynı gün öğleden sonra idrarından altı taş çıktı. Dördü kum tanesi gibi, ikisi ise küçük bezelye büyüklüğündeydiler. Ondan sonra ağrı olmadı ve idrarı temiz çıktı. Ama bir şey yemek istemiyor.”

İbni Sina’nın kaşları çatıldı. “Ona ne verdiniz?”

Öğrenciler şaşırды. “Her zamanki yemeklerden. Değişik türde pilavlar. Tavuk yumurtası, koyun eti, soğan, ekmek... Hiçbir şeyi ağzına götürmüyor. Bağırsakları çalışmıyor, nabızı düştü, giderek zayıflıyor.”

İbni Sina başını sallayıp öğrencilere baktı. “Ağrısının nedeni ne o halde?”

Öğrencilerden biri cesaretini toplayarak, “bence, efendim, bağırsakları düğümlenmiş, bundan dolayı yedikleri aşağıya gidemiyor. Bunu hissettiği için ağzından bir şey almıyor.”

“Teşekkür ederim, Fadıl İbni Parviz” dedi İbni Sina nazik bir şekilde. “Böyle bir hasta yemek yer ama yediklerini çıkarır” dedikten sonra biraz bekledi. Sonra hastanın yatağına daha da yaklaştı.

“Amal” dedi, “benim adım, Sina’nın oğlu Ali’nin oğlu el-Hasan’ın oğlu Abdullah’ın oğlu Hekim Hüseyin. Bunlar da benim dostlarım, senin de dostlarındır. Nerelisin sen?”

Adam, “Şaini köyündenim, efendim” diye fısıldadı.

“Oo, bir Farslı! Fars’ta güzel günler geçirmiştin. Şaini vahasının hurmaları iri ve tatlıdır, öyle değil mi?”

Amal’ın gözlerinde yaşlar belirdi, bir şey söylemeden başını salladı.

“Askari, hemen gidip dostlarımızın hurmalarından ve bir testi sıcak süt getir.”

Söylenenler kısa süre sonra getirildi. Hekimler ve öğrenciler adamın meyveyi iştahla yiyişini izlediler.

“Yavaş, Amal. Yavaş yavaş, dostum” diye uyardı İbni Sina. “Askari, dostumuzun yemeklerindeki değişikliği sen izleyeceksin” dedi.

“Tamam, efendim” dedi Yahudi, birlikte hastanın yanından uzaklaşırlarken.

“Bizim tedavi ettiğimiz hastalara böyle davranmamız gerekiyor. Bize gelirler ama bizim gibi değildir. Genellikle de bizim yediklerimizi yemezler. Aslan ineğin konduğu için ot yemekten hoşlanmaz.

Çölde yaşayanlar ekşimiş lor ya da benzer süt mamülleri yerler. Dar ul-Maraz’da yaşayanlar pirinç ve kuru yiyecekler yerler. Horasanlılar sadece koyu unlu çorba isterler. Hindistanlılar bezelye, bakliyat, yağ ve sıcak baharat yerler. Transoksanyalılar şarap ve et; özellikle de at eti yerler. Farslar ve Arabistanlılar esas olarak hurma yerler. Bedeviler et, deve sütü ve çekirgeye alıştırlar. Gurganlar, Gürcüler, Ermeniler ve Avrupalılar yemekte içki içmeye ve inek ve domuz eti yemekle alışmışlardır.”

İbni Sina etrafına toplananlara sert sert baktı. “Buraya gelenleri dehşete düşürüyoruz, genç efendiler. Onları sık sık koruyamıyoruz, bazen de uyguladığımız tedavi yöntemleri ölmelerine neden oluyor. Bari açlıktan ölmesinler.”

Hekimlerin Hekimi öğrencilerinden ayrılarak yürümeye başladı, elleri arkasındaydı.

Ertesi gün, Rob, medresede aşağıdan yukarıya doğru genişleyen çok katlı bir amfitiyatroda ilk dersine katıldı. Biraz gergin olduğu için zamanından önce gelmişti derse. Dördüncü sıraya tek başına oturdu. Biraz sonra da altı öğrenci birlikte girdiler amfitiyatroya.

Önce orada olduğunu fark etmediler. Aralarında geçen konuşmalardan, Fadıl İbni Parviz’in hekim olmaya uygun görüldüğü için sınava girmeye hak kazandığı anlaşılıyordu. Arkadaşları ise ona kıskanç şakalar yapıyorlardı.

“Sınava girmene bir hafta kaldı, Fadıl değil mi?” diye sordu kı-

sa boylu etine dolgun bir öğrenci, “Sidiğin korkudan yemyeşil akabilir.”

“Kapa o koca ağzını Abbas Sefi, Yahudi burunlu, Hristiyan dö-lü! Senin sınavdan korkmana gerek yok, çünkü sen Kerim Ha-run’dan da uzun süre yardımcı olarak kalacaksın” dedi Fadıl, öğrenciler gülüşüler.

“Selam, kim varmış burada!” dedi Fadıl, Rob’u yeni fark etmişti. “Adın ne senin, *dimmi*?”

“Jesse ben Benjamin.”

“Oo, hapishaneye girdiğini herkes duymuştu! Şah’ın *helat* bah-settiği Yahudi berber-cerrah. Hekim olmak hükümdarın fermanını elde etmekten daha zor olacak.”

Salon yavaş yavaş doluyordu. Mirdin Askari üst sıralardan birindeki boş bir yere oturdu. Fadıl, Askari’ye bakarak, “Askari, he-kim olmak için gelmiş bir Yahudi daha var burada. Yakında bizden kalabalık olacaksınız” dedi.

Askari, öteki öğrencilere şöyle soğuk soğuk baktı. Fadıl’ın söz-lerini, kendisini rahatsız eden bir sineği görmezlikten geliyormuş gibi önemsemedi.

Sayid Sadi adlı hüzünlü bakışlı felsefe öğretmeni salona girince kendisiyle ilgili yorumlar kesildi.

Sayid öğrencilere bir baktı ve daha önce hiç görmediği bir yüzle karşılaştı.

“Senin adın ne, *dimmi*?”

“Jesse ben Benjamin, efendim.”

“Jesse ben Benjamin, Aristoteles’in beden ile ruh arasındaki ilişkiyi nasıl açıkladığını bize anlat.”

Rob başını iki yana salladı, bilmiyorum anlamında.

Hoca, sabırsızlıkla, “Aristoteles, bu konuyu Ruh Üzerine adlı eserinde ele alır” dedi.

Sayid Sadi, Rob’a kaygıyla baktı. “Hemen bu kitabı okumaya başlamalısın” dedi.

Rob, Sayid Sadi’nin derste anlattıklarından pek bir şey anlamadı.

Ders bitip, amfitiyatro yavaş yavaş boşalırken, Mirdin Askari’ye yaklaştı. “Sana, üç Maskatlının selamlarını getirdim. Reb Lonzano ben Ezra, Reb Loeb ben Kohen ve kuzenin, Reb Aryeh Askari.”

“Oo, yolculukları sorunsuz geçti mi?”

“Sanırım öyle geçti.”

Mirdin başını salladı. “İyi. Senin Avrupalı bir Yahudi olduğunu duymuştum. İsfahan sana garip gelebilir ama çoğumuz başka yerlerden geldik buraya.” Öteki öğrencilerin on dördünün Doğu Halifeliliği ülkelerinden, yedisinin Batı Halifeliliği ülkelerinden gelen Müslümanlar olduğunu, beşinin de Doğu Yahudisi olduğunu söyledi.

“O halde ben altıncı Yahudi öğrenciyim? Fadıl İbni Parviz’in söylediklerinden burada daha fazla Yahudi öğrenci olduğunu sanmıştım.”

“Oo, Fadıl! Bir Yahudi öğrenci bile Fadıl’ı memnun etmeye yeter de artar bile. İsfahanlıdır. İsfahanlılar İran’ın tek uygarlarmış ülke olduğunu ve Müslümanlığın da tek din olduğunu düşünürler. Müslümanlar birbirlerine “Yahudi” ya da “Hristiyan” diyerek hakaret ederler. Normal zamanlarda başka bir Müslümanın akıllı ve kumaz olduğunu ifade etmek için de ‘*dimmi*’ diye hitap ederler.”

Rob başını salladı. Şah, kendisine “Yahudi” dediğinde herkesin güldüğünü hatırlamıştı. “Buna kızıyor musun?” diye sordu Askari’ye.

“Böyle hitap etmeleri beni teşvik ediyor. Medresede Müslüman öğrencileri çok geride bırakınca dönüp onlara gülümseyebileceğim.” Rob’a bakarak, “senin berber-cerrah olduğun söyleniyor. Doğru mu bu?”

“Evet.”

“Bundan bahsetmeseydin keşke” dedi Mirdin ihtiyatla. “İranlı hekimler berber-cerrahlara...”

“Hayranlık mı duyarlar?”

“Pek hoşlanmazlar.”

“Neden hoşlandıkları beni ilgilendirmiyor. Ne isem oyum. Bundan rahatsızlık duymuyorum.”

Mirdin’in gözlerinde bu düşüncesini onaylayan bir ifade belirip kayboldu.

“Bence de duyma” dedi Mirdin sonra da başıyla soğuk bir şekilde selam verip amfitiyatrodan ayrıldı.

Ebu Bekir adlı şişman bir molların verdiği İslam din bilimi dersi felsefe dersinden biraz daha iyiydi. Kuran, her birine sure adı verilen yüz on dört bölümden oluşuyordu. Bazı sureler birkaç satırdan ibaretken, bazıları birkaç yüz satır uzunlukta idi. Rob önemli sureleri ezberlemediği takdirde medreseden mezun olamayacağını öğrenince şaşırdı.

Ebu Ubeyd el-Coucani adlı bir usta cerrahın verdiği sonraki derste Hunayn'ın *Göz Üzerine On Deneme* adlı kitabı okuması istendi kendisinden. El-Coucani kısa boylu, esmer ve korkunç görünümüne sahip bir adamdı. Gözlerini hiç kırpmadan sert sert bakan, uykusundan uyandırılmış bir ayıyı andıran bir hocaydı. Kısa süre içinde önünde okuması gereken birçok şeyin birikmiş olması canını sıktı ama el-Coucani'nin birçok kişinin gözlerinde bulunan ve görmelelerini engelleyen göz perdesi konusundaki dersi ilgisini çekiyordu. El-Coucani bu tür körlüğün nedeninin "vücuttaki kirli bir sıvının insanın gözlerinde toplanması" olduğunu söylüyordu. "Bundan dolayı, ilk İranlı hekimler bu hastalığa nazul-i-ah, ya da 'su üşüşmesi' adı vermişlerdir, halk arasında şelale hastalığı ya da katarakt denir."

Cerrah kataraktın genellikle göz bebeklerinde küçük bir nokta olarak başladığını, bu halin de çok az kişide görmeyi etkilediğini ama giderek büyüdüğünü ve bütün göz bebeğini kaplayarak süt beyazı renginde bir perde halini alarak insanı kör ettiğini söyledi.

Rob, el-Coucani'nin ölmüş bir kedinin gözünü nasıl açtığını izledi. Bundan bir süre sonra, yardımcılarını öğrencilere aynı işi yapmaları için ölmüş köpek, kedi ve hatta tavuk cesetleri verdiler. Rob'a değişik renkte benek ve hatlar bulunan bir sokak köpeği verildi. Ön ayakları olmayan hayvanın gözleri bir noktaya bakıyordu. Ne yapacağını bilemediği için elleri titremeye başladı önce. Fakat Merlin'in Edgar Thorpe'un körlüğünü nasıl giderdiğini ve bu ameliyatı bu okulda ve belki de aynı odada öğrenmiş olduğunu hatırlayınca biraz rahatladı.

El-Coucani, bir ara yanına yaklaştı ve eğilerek Rob'un elindeki ölmüş köpeğin gözlerine baktı. "İğneni çıkarmak istediğin noktanın üzerine yerleştir ve orayı işaretle" dedi sert bir ses tonuyla,

“sonra iğnenin ucunu gözün dış köşesine doğru çek, göz bebeği hizasından ve yavaşça. Bu kataraktın gözbebeğinin alt kısmına kaymasını sağlar. Sol göz üzerinde çalışıyorsan iğneyi sol elinle tut, sağ gözde de tersi.”

Rob söyleneni yaptı, yıllarca gözünde perde olduğu için berber-cerrahlık perdesinin arkasına geçen erkekleri ve kadınları düşündü, onlara hiçbir şey yapamamıştı.

Aristoteles’in de Kuran’ın da canı cehennemle İran’a bunun için geldiğini düşündü sevinç içinde.

O gün öğleden sonra bir grup öğrenciyle birlikte el-Coucani’nin arkasında, bir piskoposun arkasına dizilmiş rahip yardımcılar gibi yürüyorlardı. El-Coucani hastaları muayene ediyor, öğrencilere açıklamalarda bulunup sorular soruyor, bir yandan da hastaların yaralarını temizleyip dikişlerini çıkarıyordu. Rob hocanın yetenekli ve değişik konularda müdahaleler yapabilen bir cerrah olduğunu gördü. Daha önce katarakt ameliyatı olmuş hastaların, kırılmış kol kesilen, vücudundan ur alınmış hastaların, sünnetlilerin, ucu sivri bir sopayla bir yanağı delindiği için yüzü dikilmiş genç bir hastanın o gün iyileşmekte olduklarını gördü.

El-Coucani’nin işi bittikten sonra, Rob tekrar hastanedeki turlarına devam etti. Bu kez kırk-çıkıkçı Hekim Celal ul-Din ile birlikte dolaştı. Bu hekimin hastaları, palanga, ip ve tekerleklerden oluşan karmaşık bir sistemin içindeydiler. Gördükleri Rob’u ürküttü.

Kendisine her an bir soru sorulabilirdi. Bundan dolayı biraz gergindi. Ama hekimlerden hiçbiri onun varlığının farkında değillerdi. Calal muayenelerini bitirdikten sonra, Rob hastalara yemeklerinin verilmesine ve altlarının temizlenmesine yardım etti.

Hastanedeki işini tamamladıktan sonra kitaplara bakmaya gitti. Medrese kütüphanesinde çok sayıda Kuran vardı. Ruh Üzerine adlı kitabı buldu. Ama Hunayn’ın Göz Üzerine On Deneme adlı kitabından tek bir tane olduğunu öğrendi. Onu da başka biri almıştı. Bu kitap için beş altı öğrenci kendisinden önce sıraya girmişlerdi. Bilgi Evi sorumlusu Yusuf ul-Cemal adlı nazik bir adamdı. Zamanının büyük kısmını hokka ve mürekkeple hattatlık yaparak geçiri-

yordu. Bağdat'tan getirilen kitapları çoğaltıyordu. "Sen çok bekle-
din. Göz Üzerine On Deneme'de sana sıra gelmesi için haftalar
geçmesi gerekir" dedi. "Bir hocan sana bir kitap tavsiye ettiğinde,
vakit kaybetmeden bana gel, yoksa başkaları senden önce alır."

Rob, yorgun bir şekilde başını salladı. Evine götürmek için iki
kitap aldı yanına. Yolda Yahudi pazarında durdu. Sıska, geniş çe-
neli ve gri gözlü bir Yahudi kadından bir kandil ve biraz yağ satın
aldı.

"Avrupalı sen misin?"

"Evet, benim."

Gözleri parladı kadının. "Komşuyuz biz. Adım Hinda, Tall
İsak'ın karısıyım. Evimiz, seninkinin kuzeyinde, üçüncü ev. Bizi
mutlaka ziyaret et."

İçtenlikle gülümseyerek teşekkür etti.

"Sana en düşük fiyattan veriyorum. Hükümdardan bir *helat* ko-
paran bir Yahudi için en iyi fiyattan!"

Pilav yemek için Küçük Salman'ın hanına uğradı. Salman, *helat*
kazandığını duydukları Yahudi'yle tanışmak isteyen iki kişiyi yanı-
na getirince biraz endişelendi. Güçlü kuvvetli iki gençti bunlar.
Chofni ve Şemuel b'nai Chivi, taş yontuculuğu yapıyorlardı. Dul
ebe Nitka'nın oğullarıydılar. İki kardeş sırtını sıvazlayıp, hoş geldin
dediler. Ona şarap ikram etmek istediler. "Bize *helattan* bahset,
Avrupa'dan bahset" dedi Chofni heyecanla.

Arkadaşlıkları cazip gelmişti. Ama biraz sonra yanlarından ka-
çıp evindeki yalnızlığına döndü. Hayvanlara yemlerini verdikten
sonra, bahçede Aristoteles okumaya başladı. Biraz zor geldi oku-
dukları. Çünkü okuduğu her şeyi anlayamıyor, cehaletinin acısını
çekiyordu.

Karanlık basınca, içeri girip kandili yaktı. Kuran'ı aldı eline. Su-
reler sanki uzunluklarına göre sıralanmışlardı. En uzun bölümler
baştaydı. Ama ezberlemesi gereken önemli sureler hangileriydi?
Hiçbir fikri yoktu bu konuda. Ayrıca birçok giriş pasajları vardı.
Önemli miydiler acaba?

Umutsuzluğa kapıldı ama bir yerden başlaması gerekiyordu.

*Esirgeyen bağışlayan Ulu Tanrıya hamdolsun, İnsanı ve Her Şe-
yi yaratan...*

Pasajları tekrar tekrar okudu. Daha birkaç satır okuyup ezberlemişti ki, göz kapakları kapanmaya başladı. Elbiselerini çıkarmadan, kandilin solgun ışığının aydınlattığı çıplak döşemenin üzerine uzandı, hüzünlü ve can sıkıcı bir uyanıklıktan kurtulmak isteyen bir insan gibi derin bir uykuya daldı.

40. Bir Davet

Rob her sabah odasındaki küçük penceresinden giren güneş ışı-
ğıyla uyanıyordu. Uyandığında odası Yehuddiye semtindeki evle-
rin garip eğimli kiremit çatılarından yansıyan altın renginde ışıklar-
la aydınlanmış oluyordu. Gün doğduğunda sokaklarda insanlar
görölmeye başlıyordu. Erkekler sabah dualarını yapmak için sina-
goglara giderlerken, kadınlar da ya hızlı adımlarla pazardaki
tezgâhlarının başına ya da o gün güzel yemekler hazırlayabilmek
için erkenden alış verişe gidiyorlardı.

Evinin kuzey yönündeki bitişiğinde Yakup ben Raşı adlı bir
ayakkabı imalatçısı oturuyordu. Karısının adı Naoma idi. Kızlarının
adı ise Lea. Güneyindeki bitişikte ise Micah Halevi adlı ekmekçi
yaşıyordu. Karısı Yudit idi. Üç çocukları vardı. Üçü de kızdı. Rob
Yehudiye semtindeki evine geldikten birkaç gün sonra, Micah,
Yudit'i evine yollayarak kahvaltı için yuvarlak, yassı, henüz soğu-
mamış gevrek bir somun ekmek göndermişti. Yehudiye semtin-
de gittiği her yerde, herkes *helat* kazanan bu yabancı Yahudi'ye
nazik bir şeyler söylüyordu.

Fakat medresede o kadar sevilmiyordu. Müslüman öğrenciler
ona adıyla hitap etmiyorlardı. Ona *dimmi* demekten hoşlandıkları
belli oluyordu. Medresedeki Yahudi öğrenciler de ona "Avrupalı"
diyorlardı.

Berber-cerrahlık alanındaki deneyimine genellikle pek itibar
edilmese de, *Maristan*'da kendisine yararı oluyordu. Oraya gel-
mesinin üstünden üç gün geçtikten sonra, bir yarayı sarabileceği,
hacamat yapabileceği, basit çıkıkları yerlerine okuldan mezun ol-
muş öğrenciler kadar ustalıkla yerleştirebileceği anlaşılmıştı. Hasta
bakımıyla daha dolaysız bir iş olan altlarını temizlemek ve benzer
günlük ödevlerden böylece kurtulabiliyor, bu da günlük yaşantısı-
nı daha katlanılabilir hale getiriyordu.

Ebu Bekir'e Kuran'daki yüz on dört sureden hangilerinin daha
önemli olduğunu sorduğunda bir yanıt alamadı. "Hepsi önemli-

dir” dedi şişman molla. “Bazıları bir âlimin gözünde daha önemlidir, başka sureler de başka âlimlerin gözünde.”

“Ama önemli sureleri ezberleyemezsem buradan mezun olmayacağım! Hangileri olduğunu söyleyemez misin, ben nereden bileyim!”

“Oo” dedi din bilimi hocası, “Kuran’ı incelemelisin, Yüce Allah sana bildirir.”

Her zaman Mahammet’in ağırlığını sırtında, Allah’ın gözünü üzerinde hissetmeye başladı. Okulda nereye baksa mutlaka İslam ile ilgili bir şey görüyordu. Her sınıfta bir molla bulunuyor ve Allah’a (c.c.) saygısızlık yapıp yapılmadığını kontrol ediyordu.

Rob’un katıldığı İbni Sina’nın ilk dersi anatomi idi. Bu derste iri bir domuzu parçalara ayırdılar. Müslümanların domuz yemesi yasaktı ama üzerinde çalışmalarına izin verilmişti.

“Domuz, anatomi dersi için çok faydalıdır. Çünkü iç organları insaninkine benzer” dedi İbni Sina, sonra ustalıkla hayvanın derisini kesti.

Hayvanın içi ur doluydu.

“Bu yumuşak yüzeyli urlar muhtemelen zarar vermez. Ama bazıları çok hızlı büyümüş... bakın, bunlar...” dedi İbni Sina, “bu et parçaları, kamabahar parçaları gibi birbirinin yanına yığılmışlar. Bu kamabahar parçalarına benzeyen urlar ölümcüldür.”

Rob, “insanda da olur mu?” diye sordu.

“Bilmiyoruz.”

“Bunu araştırabilir miyiz?”

Dershane birdenbire sessizleşti. Öteki öğrenciler, yabancıya, inançsız bir şeytana bakarcasına dik dik baktılar, yardımcı öğretmenler dikkat kesildiler.

Domuzu öldürmüş olan molla ise başını dua kitabından kaldırıp onlara doğru baktı.

İbni Sina, “kutsal kitapta, ölümler birgün ayağa kalkıp Peygamber’i (s.a.v.) selamlayacaklar ve yeniden yaşamaya başlayacaklardır, diye yazılıdır, o gün hiçbir organlarının kesilmemiş olması gerekir” dedi.

Rob, bir an sessiz kaldı, sonra başını salladı. Molla başını yeniden dua kitabına çevirdi, İbni Sina da anatomi dersine devam etti.

O gün öğleden sonra Hekim Fadıl İbni Parviz *Maristan*'da idi. Başında hekimlere özgü kırmızı bir sarık vardı. Sınavı başarılı geçtiği için tıp öğrencilerinin kutlamalarını kabul ediyordu. Rob'un Fadıl'dan hoşlanması için bir neden yoktu ama onun başarısından dolayı heyecanlanmıştı ve memnun olmuştu. Çünkü bir öğrencinin başarısı birgün onun da başarısı olacaktı.

Fadıl ve el-Couçani hastaları o gün birlikte dolaştılar. Rob, dört öğrenciyle birlikte onları izledi. Bu dört öğrenci, Abbas Sefi, Ömer Nivahend, Süleyman el-Cemal ve Sabit bin Kurra idi. El-Couçani ile Fadıl'a son anda İbni Sina da katıldı. Rob heyecanlandı. Başhekim'i her gördüğünde heyecanlanıyordu.

Biraz sonra urlu hastaların yerine geldiler. Girişe en yakın yatakta sakin ve gözleri çukurlaşmış biri yatıyordu. Yataktan biraz uzakta durdular. "Jesse ben Benjamin" dedi el-Couçani, "bu hasta hakkında bize bilgi ver."

"Adı İsmail Gazali. Yaşını bilmiyor ama Kur'da, büyük bahar seli sırasında doğduğunu söylüyor. Bana bu olayın otuz dört yıl önce olduğunu söylediler."

El-Couçani onaylayarak başını salladı.

"Boynunda, kolunun alt kısmında ve kasığında urlar var. Babası, İsmail Gazali çocukken benzer bir hastalıktan ölmüş. İdrar yaparken ağrı hissediyor. İdrarı koyu sarı renkte ve küçük kırmızı ip-liksi parçalar var içinde. Yediği her şeyi kusuyor. Sadece birkaç kaşık yulaf çorbası içebiliyor. İyi beslenemiyor. Çünkü verdiğimiz yiyecekleri ancak istediği zaman yiyor."

"Bugün hacamat yaptınız mı?" diye sordu el-Couçani.

"Yapmadık."

"Neden yapmadınız?"

"Artık ona daha fazla acı vermenin bir yararı yok."

Eğer Rob, anatomi dersindeki domuzu ve İsmail Gazali'nin vücudunun kamabahar urları tarafından harap edildiğini düşünmüyor olsa idi belki de böyle bir tuzağa düşmezdi. "Akşam üzeri ölecek" dedi.

El-Couçani dik dik baktı Rob'a.

"Neden böyle düşünüyorsun?" diye sordu İbni Sina.

Bütün gözler Rob'a çevrildi. Açıklama yapmaya gerek görmüyordu çünkü bildiğinden emindi. "Biliyorum" dedi sonunda. Fadıl, yeni elde etmiş olduğu saygınlığını bir yana bırakarak bir kahkaha attı.

El-Coucani'nin yüzü öfkeyle kızardı. İbni Sina ise bir el hareketiyle öteki hekimlere işlerine devam etmelerini bildirdi.

Bu olay Rob'un iyimser heyecanını alıp götürdü. O akşam çalışmadı. Okul bir hataydı, diye düşündü. Sahip olmadığı bir özelliği kendisine hiçbir şey kazandıramazdı. Belki de hekim olmak istemediğini kabul etmenin zamanıydı.

Ama ertesi gün yine okula gitti ve üç derse katıldı. Öğleden sonra el-Coucani hastaların durumunu kontrol ederken onun birlikte olmasını istedi kendisinden. Hastanede dolaşmaya başladıktan bir süre sonra İbni Sina da önceki günkü gibi onlara katıldı. Rob üzgündü.

Urlu hastalar bölümüne geldiklerinde, kapının hemen yanındaki ot yatakta bir gencin yattığını gördüler.

El-Coucani hastabakıcıya, "İsmail Gazali nerede?" diye sordu.

"Geceleyin öldü, Hekim."

El-Coucani bir şey söylemedi. Hastaların arasında ilerlerlerken, yabancı bir *dimminin* tahmininin rastlantıyla doğru çıkmış olduğunu düşünerek Rob'a küçümseyici bir şeyler söyledi.

Hasta ziyaretlerini tamamlayıp serbest kaldıklarında Rob kolu- na bir elin dokunduğunu hissetti. Dönüp arkasına baktığında ihtiyar adamın tedirgin gözleriyle karşılaştı.

İbni Sina, "akşam yemeğini birlikte yiyelim" dedi.

Rob o akşam Başhekim'in talimatına uyarak, kahverengi atının üzerinde Bin Bahçe Bulvarı'ndan geçip İbni Sina'nın evine giden dar yola saparken gergin ve beklentiliydi. İbni Sina'nın evi ikiz kul- leli taştan bir evdi. Meyve bahçelerinin ve üzüm bağlarının ydı. İbni Sina'ya da hükümdarlık eşyası verilmişti. Ama o *helatı* ünlü olup herkesin hayranlığını kazandıktan sonra elde etmişti. Prensle- re uygun bir armağandı onunki.

Etrafı duvarlarla çevrili büyük binanın önünde onun geleceğin-

den haberdar edilmiş bir kapı görevlisi Rob'u karşılayarak atını aldı. Eve giden yol kırılmış taştandı. Taşlar o kadar düzgündü ki ayak sesleri fısıltı gibi ses çıkarıyordu. Eve yaklaşınca yandaki bir kapıdan genç ve güzel bir kadın çıktı dışarıya. Üzerinde kırmızı kadifeden bir palto vardı. Ayak bileklerine kadar uzanan paltosunun kenarları işlemeliydi. Paltonun altında sarı çiçekli işlemeleri olan keten bir rob vardı. Biraz abartmayla bir kraliçe gibi yürüdüğü söylenebilirdi. Al renkli bol pantolonunun ayak bileklerine bağlandığı yerde bilezikler görünüyordu. Pantolonunun ucundaki süslü yün ipler zarif topuklarına sarkmıştı. İbni Sina'nın kızı -gerçekten öyle ise- iri siyah gözleriyle merak içinde onu şöyle bir süzdü, Rob da onu inceliyordu. İslam kurallarına göre yüzünü bir erkekten peçe ile gizlemişti.

Kızın arkasında insanın düşlerinde görebileceği kadar iri ve sarıkkı biri vardı. Böyle yerlerde görülen hadım edilmiş adamın eli belindeki kabzası işlemeli kamasının üzerindeydi. Sorumluluğu altındaki kızın güvenlik içinde bahçe duvarındaki kapılardan birinden içeri girdiğini görünceye kadar gözlerini hiç kaçırmadan tehditkâr bir ifadeyle Rob'a baktı.

Rob, onların arkasından bakarken, tek bir büyük taş parçasından ibaret ön kapı yağlanmış iri menteşeleri üzerinde dönerek açıldı ve bir erkek hizmetkâr geniş ve serin bir salona aldı kendisini.

"Oo, genç dostum. Evime hoş geldin."

İbni Sina, Rob'un önüne geçip onu bir sürü büyük odadan geçirdi. Odaların kiremit duvarları zarif işlemeli toprak ve gökyüzü renginde perdelerle süslenmişti. Taş döşemenin üzerindeki halılar gür çimenler kadar kalındı. Evin ortasındaki konukların kabul edildiği bahçede bir masa ve zarif bir fıskiye çeşme vardı.

Rob, iskemlelerden birini bir hizmetkâr oturması için geriye çekince bir tuhaf hissetti kendisini. Hiç böyle bir şeyle karşılaşmamıştı daha önce. Başka bir hizmetkâr toprak bir kapta düz bir ekmek getirdi. İbni Sina Müslümanlara özgü duasını yaptı, kulağına pek müzikal gelmedi bu dua. Sonra da Rob'a "sen de sizin duanızı etmek ister misin?" diye sordu kibarca.

Rob düz ekmeklerden birinden bir parça kopardı, Yahudilerin

şükran duasına alışmış olduğu için kolaylıkla halletti bu işi. “Kutsal Tanrımız, Efendimiz, Kâinatın Hükümdarı bize topraktan bu ekmeği verdiğin için sana müteşekkirim.”

“Amin” dedi İbni Sina.

Yemek basit ama mükemmeldi. İçine nane ve kekre süt karıştırılmış dilimlenmiş salatalık, içinde koyun ve tavuk eti parçaları bulunan *pilav*, kaynatılmış böğürtlen ve kayısı ile şerbet dedikleri meyve suyu vardı yemekte.

Yemeklerini yedikten sonra, burnundaki halkadan köle olduğu anlaşılan bir adam ellerini yüzlerini silmeleri için ıslak bezler getirdi. Öteki köleler ise masayı temizleyip duman çıkaran meşaleler yaktılar, sineklerin gelmemesi için.

Bir kâse de şam fıstığı getirdiler. Fıstıkları dişleriyle kırıp, yediler.

İbni Sina, ellerini masanın üzerine koydu. Çok şey anlatabilen gözleri kandilin ışığıyla parlıyordu. “Şimdi” dedi, “İsmail Gazali’nin öleceğini nasıl bildiğinden konuşalım.”

Rob, dokuz yaşındayken annesinin eline dokunduğunda onun kısa bir süre sonra öleceğini hissettiğini söyledi. Babasının da aynı şekilde yakında öleceğini öğrendiğini aktardı.

Sonra da o güne kadar eline dokunduğu bazı insanlardan ellerine kendisini ürküten müthiş bir duygunun geçtiğini söyledi.

İbni Sina, Rob’a sabırlı bir şekilde birçok soru sordu. Bir yandan da her olayı kaydediyor, Rob’un yaşadıklarını hiçbir ayrıntıyı gözardı etmeden anlatmasını sağlamaya çalışıyordu. Yüzündeki ihtiyatlı ifade yavaş yavaş kayboldu.

“Nasıl yaptığını göster bana” dedi.

Rob, İbni Sina’nın ellerini tutup gözlerine baktı. Ve hemen gülümsedi. “Şimdilik ölümden korkman gerekmiyor.”

“Senin de korkman için bir neden yok” dedi hekim sakin bir sesle.

Bir an sessiz kaldılar, sonra Rob, Aman Tanrım, diye düşündü içinden. “Yoksa sen de mi bir şey hissediyorsun Başhekim?”

İbni Sina başını iki yana salladı, hayır anlamında. “Senin hissettiğin gibi bir şey değil benim hissettiğim. Bende çok derinlerde bir yerde bir kesinlik olarak kendini gösteriyor. Yıllar boyu böyle

bir şey hissedenden öteki hekimlerle de bu konuyu konuşmuşumdur. Bizim aramızda senin tahmin edebileceğinden daha büyük bir kardeşlik var. Ama bu yeteneğin sendeki kadar güçlü olduğu başka bir kişiyle karşılaşmadım. Kendini mutlaka çok iyi bir hekim olarak yetiştirmen gerekiyor. Bu senin sorumluluğun.”

Rob, memnun olmadığı bir hakikatle karşılaşmıştı şimdi. Derin bir nefes aldıktan sonra, “Benden hekim olmaz. Çünkü bilim adamı değilim. Müslüman öğrenciler hayatları boyunca klasik bilgilerle beslenmek zorundalar ve... Öteki Yahudi öğrenciler de çalışma odalarında dehşetli bir çalışma yürütüyorlar. Onlar bu köklü üniversitede eğitim görüyorlar, bense ancak iki yıl okudum, çok cahilim.”

“O halde sen de ötekilerden daha çok ve daha süratli çalışıp kendini yetiştirmelisin” dedi İbni Sina, Rob’un söylediklerine itiraz ederek.

Umutsuzluk Rob’u yüreklendirdi. “Okulda çok şey isteniyor. İstenenlerden bazılarını da ne öğrenmek istiyorum ne de ihtiyacım var.”

İhtiyar adam, kaşlarını çatarak sözünü kesti. “Bütün öğrencilerin düştüğü hataya düşüyorsun. Felsefeyi öğrenmezsen, ona nasıl itiraz edebilirsin. Fen ve tıp insana beden hakkında bilgiler kazandırır. Felsefe ise akıl ve ruh hakkında bilgi kazandırır. Bir hekimin su ve ekmek gibi ihtiyacı vardır bütün bunlara. Din bilimine gelince, ben Kuran’ı daha on yaşındayken ezberlemiştim. Ben Müslüman’ım, sen değilsin ama bunun sana bir zararı olmaz. Eğer sana tıbbi bilgi kazandıracaksa on Kuran ezberlemek bile o kadar büyük bir bedel değildir.

Kafan çalışıyor, çünkü görüyoruz ki bir yabancı lisan öğrenmişsin. Başka alanlarda da umut verici olduğunun farkındayız. Ama öğrenmenin senin bir parçan haline gelmesinden korkmamalısın. Nefes alıp vermen gibi hissedebilmelisin öğrenmeyi. Bütün aklını bizim sana verebileceklerimizi içine alabilecek kadar açmalısın.”

Rob sessizce dinliyordu İbni Sina’yı.

“Bende de seninki kadar güçlü bir yetenek var, Jesse ben Benjamin. Bir insanın hekim olup olamayacağını anlayabilirim. Sende

alev alması için üflenmesi gereken bir şey olduğunu hissediyorum. Şanslı bir insan *helat* ile hekim yapılamaz. Ortalıkta bir sürü cahil hekim dolaşıyor zaten. Bu okul sapla samanı birbirinden ayırıp iyi hekim yetiştirmeye yarar. Hekim olmaya değer bulduğumuz bir öğrenciyi güç sınavlardan geçiririz. Eğer bizim sınavlarımız sana çok ağır geliyorsa, o zaman bizi unutarak memleketine dön ve berber-cerrahlık yaparak sahte melhemlerini sat...”

“İlaç” diye girdi araya Rob, gözleri pırıldayarak.

“Peki, senin sahte ilacın diyelim. Çünkü hekimlik çalışarak elde edilebilir ancak. Hekim olmak istiyorsan, öğrenme uğruna kendini cezalandırmalısın. Öteki öğrencilere yetişmek için elinden gelen her şeyi yapmalı ve onları geçmelisin. Kutsal saydıklarını da saymadıklarını da heyecanla öğrenmeye çalışmalısın.”

Rob derin bir nefes aldı. İbni Sina’nın gözlerine baktı kısa bir süre. Dünyanın bir ucundan buraya onca sıkıntı çekerek geldikten sonra başarısızlığa uğramak istemediğini düşündü.

Ayrılmak üzere sandalyeden kalktı, o an bir şey geldi aklına. “Hunayn’ın Göz Üzerine On Deneme adlı kitabı sizde var mı Başhekim?”

İbni Sina gülümsedi. “Var” dedi ve hemen gidip kitabı getirdi, öğrencisine verdi.

41. Meydan

Yine telaş içinde olduğu bir sabah erkenden üç asker evine geldi. Gerginleşti ve her şeye hazır olması gerektiğini düşündü. Ama bu kez son derece kibardılar ve kendisine karşı saygılı konuşuyorlardı. Sopaları da kınlarında duruyordu. Nefesinden sabah kahvaltıda soğan yediği anlaşılan amirleri eğilerek selam verdi. “Efendim, yarın İkinci Dua’dan sonra *helat* verilenlerin beklendiği bir davet var, size bildirmemiz istendi.”

Ertesi sabah Rob kendisini bir kez daha o kemerli ve yaldızlarla süslenmiş tavanları olan Sütunlu Salon’da buldu.

Bu kez o kadar çok insan yoktu. Rob üzüldü buna. Çünkü Şehinşah bütün görkemiyle oradaydı. Ala’nın başında bir sank, üzerinde dalgalanan bir tünik, mor renkli sivri uçlu ayakkabılar, bol pantolonu vardı. Bacaklarında da kızıl ayak bağları. İri bir altın tacı vardı. Vezir, İmam Mirza-ebul Kandraseh, yanbaşında daha küçük bir tahta oturmuştu. Her zamanki gibi molla siyahlarına bürünmüştü.

Helat kazananlar tahttan biraz uzakta gözlemci olarak ayakta duruyorlardı. Rob, İbni Sina’yı göremedi aralarında. Oradakiler arasında Kapıların Komutanı Kaftân başka tanıdığı kimse yoktu.

Ala’nın etrafına yerde altın ve gümüş işlemeleriyle pırıldayan halılar serilmişti. İki tarafına yastıklar yerleştirilmiş tahtında oturuyor, karşısında çok süslü elbiseleriyle bir insan kalabalığı duruyordu.

Rob, Kaf’a yaklaşıp koluna dokundu, “bunlar kim?” diye sordu.

Kaf, yabancı Yahudi’ye kaşlarını çatarak baktı ama eğitiminden gelen alışkanlığıyla hoşgörülle yanıt verdi. “İmparatorluk on dört eyalete ayrılmıştır. Bu eyatlerde toplam beş yüz kırk dört Önemli Yer vardır. Bunlar kentler, etrafı surlarla çevreli köyler ve kalelerdir. Bunlara mirze, şavn, sultan, ve beylerbeyi adı verilen yöneticiler tarafından yönetilen beyliklerdir. Bütün bunların hakimiyeti Ala el-Davla Şah’ın elindedir.”

Kutlamalar herhalde yakında başlayacaktı. Çünkü Kaf süratle yanından uzaklaşarak kapının iç tarafında bir yer buldu kendine.

Salona önce atının üzerinde Ermenistan elçisi geldi. Henüz genç bir adamdı. Saçı sakalı siyahtı. Ama biraz griye kaçıyordu. Gri renkli bir atı vardı. Yine gri bir tünik giymişti. Tüniğinin üzerinde gümüş renkli tilki kuyrukları vardı. Kaf elçiyi tahttan yüz elli adım ötede durdurdu. Attan inmesine yardımcı oldu ve Ala'nın ayağını öpmesi için tahta kadar götürdü.

Bu iş tamamlandıktan sonra, elçi Şah'a kendi hükümdarının yolladığı çok değerli armağanları takdim etti. Hediyeler arasında büyük bir kristal fener, dokuz küçük altın çerçeveli kristal ayna, yüz metre kadar uzunlukta erguvan rengi kumaş, yirmi şişe güzel koku ve beş samur vardı.

Ala, armağanlarla pek ilgilenmeden Ermeni'ye hoşgeldin dedi ve çok değer verdiği efendisinin gönderdiği armağanlar için teşekkür etti.

Ondan sonra Hazar elçisi girdi atıyla. Kaf karşıladı gene. Bütün törensel hareketler tekrarlandı yine. Sadece armağanlar değişti. Hazar hükümdarı Şah'a üç zarif Arap atı ile bir adet zincirlenmiş yavru aslan yollamıştı. Ama henüz ehlileştirilmemiş olan yavru aslan korkusundan altın renkli ipek halıya işedi

Bütün salon susup Şah'ın tepkisini beklemeye başladı. Ala ne kaşlarını çattı ne de gülümsedi. Kölelerin ve hizmetkârların o saldırgan şeyi, armağanları ve Hazar elçisini dışarı çıkarmalarını bekledi. Maiyeti, Şah'ın ayaklarının dibinde minderlerinin üzerinde cansız heykeller gibi duruyorlardı. Gözleri Kralların Kralı'nın üzerindeydi. Sonunda belli belirsiz bir işaret geldi Şah'tan. Bunun üzerine herkes biraz rahatladı. Bundan sonraki elçinin, Karmatia Emiri'nin elçisinin huzura geleceği duyuruldu. Kahverengiye çalan kırmızı renkte bir at girdi salona.

Rob olanları ayakta saygıyla izlemeye devam ediyordu. Ama içinden saraydan ayrılıp derslerini düşünmeye başladı. Sessizce okuduklarını tekrarlıyordu. Dört eleman: toprak, su, ateş ve hava; dokunularak anlaşılan nitelikler: soğuk, sıcak, kuruluk ve nem; mizaçlar: zalim, serinkanlı, asabi, asık suratlı; yetenekler: doğal, hayvansal, yaşamsal.

Hunayn'ın kitabında bahsettiği gibi insan gözünün kısımlarını

ayrı ayrı gözünde canlandırdı. Sıtma için tavsiye edilen yedi, ateşli hastalıklarda önerilen on sekiz şifalı ot ve tıbbi maddenin adlarını tekrarlardı, hatta Kuran'ın üçüncü suresinin "İmran Ailesi" başlıklı ilk dokuz ayetini birkaç defa tekrarlardı içinden.

Bu zihinsel meşguliyetinden memnundu ama yarıda kaldı. Kaf, asabi bir ata binmiş beyaz saçlı âmirane konuşan bir ihtiyar adamla hararetle bir şekilde tartışıyordu.

"Selçuklu Türkü olduğum için en son ben takdim edildim. Hal-kıma karşı bilinçli bir küçümsemedir bu!"

Kapılar Komutanı, "Hadad Han, bir kişi mutlaka en son takdim edilecekti. Sıra bugün de sizin oldu efendim" dedi soğukkanlılıkla.

Bu duruma çok kızan Selçuklu iri atıyla Kaf'ın yanından geçip tahta doğru sürmek istedi. Ama, sanki atı kendi isteğinin dışında o tarafa gidiyormuş gibi davrandı. Kaf, "ho" diye bağırdı. Atın yularını kavrayıp, elindeki değnekle atın bumuna birkaç kez vurdu. At kişneyerek geriledi.

Askerler atı kontrol altına alırken, Kaf da Hadad Han'ın attan inmesine pek kibar olmayan bir şekilde elleriyle yardım etti. Elçi tahta doğru yürüdü.

Selçuklu pek içtenlikli olmayan bir *ruye zemin* yaptı. Titreyen bir sesle önderi Tuğrul Bey'in selamlarını ilettiler. Armağan getirmişti.

Ala Şah, Hadad Han'a bir şey söylemedi ama soğuk bir tavırla hafif bir el hareketi yaparak kovdu. Zorunlu işler de böylece sona erdi.

Rob Selçuklu elçisi ve altına yapan yavru aslanın dışında sarayın son derece sıkıcı olduğunu düşündü.

Ala Şah, Yehuddiye semtindeki evi kendisine vermeden önce daha iyi bir hale getirilmiş olsa idi çok iyi olacaktı. Evde en fazla üç gün çalışmak gerekiyordu. Ama bir saat bile onun için çok önemliydi artık. Pencere damlalıklarının onanılması gerekiyordu. Duvarlardaki çatlaklar öylece duruyordu. Kayısı ağaçlarının budanmaya ihtiyacı vardı. Bahçede bir yığın yabani ot vardı.

Yahudi pazarındaki kadın tacir Hinda'dan üç mezuzöt yani,

içinde kıvrılmış ince yazı parşömenleri bulunan üç tahta tüp aldı. Büründüğü Yahudi kimliği için bu gerekliydi. Evinin kapılarına, yukarıdan bir karış mesafede sağ el tarafına ilaştirdi mezuzotları. Tıyavna'daki Yahudilerin evlerinde görmüştü bunu.

Hindistanlı bir marangoza ne istediğini tarif etti. Yere şekillerini çizdi. Marangoz hiç güçlük çekmeden kabaca yontulmuş zeytin ağacından bir masa, çam ağacından bir sandalye yaptı Avrupa tarzında. Bir bakırcıdan yemek pişirmek için birkaç kap satın aldı. Aksi halde evinde önemli bir eksiklik olduğu için kendisini bir mağarada gibi hissedecekti.

Kış yakında gelecekti. Öğlenden sonraları henüz sıcaktı ama geceleri pencereden giren rüzgâr rahatsız etmeye başlamıştı. Bu da mevsimin artık değişmekte olduğunu habercisiydi. Ermeni pazarında birkaç ucuz koyun postu buldu. Yatarken onları üzerine almaya başladı. İyi ısıtıyordu postlar.

Komşusu ayakkabıcı Yakop ben Raşi bir Cuma günü akşamı evinde Şabat yemeği yemeye ikna etti onu. Mütevazı ama rahat bir evdi. Rob kendisine gösterilen konukseverlikten hoşlandı. Yakop'un karısı Naoma yüzünü kapatmış olarak mum ışıklarının arkasında dua ederken, güzel kızları Lea, ırmak balığı, kaynatılmış tilki eti, *pilav* ve şaraptan oluşan güzel bir yemek servisi yaptı. Lea utangaç bir tutumla başını genellikle kaldırmıyordu masadan. Fakat birkaç kez Rob'a gülümsedi. Kız evlenme yaşındaydı, babası da yemek sırasında birkaç kez çok ince bir şekilde iyi bir drahoması olduğunu ima etti. Rob evdekilere teşekkür ederek erkenden kitaplarının başına dönmek zorunda olduğunu söylediğinde hepsinde bir düş kırıklığı gördü.

Günlük yaşantısı bir biçime girmişti. Medrese öğrencileri her gün dinsel görevlerini yerine getirmek zorundaydılar. Ama Yahudilere kendi âyinlerini yapma izni verilmişti. Böylece her sabah Barış Sinagogu'nun Salonu'na gidebiliyordu. Şaharit dualarının İbranice'sine biraz alışmıştı ama çoğunu henüz anlayamıyordu. Bazı kelimeler ona çok garip geliyordu. Bununla birlikte sallanarak dinsel şarkılar söyleyerek yeni güne biraz rahatlamış olarak başlıyordu.

Sabahları felsefe ve din dersleri ile geçiyordu. Bu derslere mecbur olduğu için istemeye istemeye katılıyordu. Tıp derslerine girebilmesi için bu gerekliydi.

Farsça'sı ilerliyordu. Ama bazen bir ders sırasında bir kelimenin ya da bir deyimın anlamını sormak zorunda kaldığı da olmuyor değildi. Bazen öteki öğrenciler bilmediği bir kelimeyi açıklıyorlardı. Ama genellikle bunu yapmıyorlardı.

Bir sabah felsefe öğretmeni Seyid Sadi *gastag-daftaran* diye anlamdığı bir şeyden bahsetti.

Rob önünde oturan Abbas Sefi'ye doğru eğilerek, "*gastag-daftaran* nedir?" diye sordu.

Ama şişko öğrenci ters ters bakıp başını iki yana salladı, bilmiyorum anlamında.

Birisi sırtına dokundu. Arkasına dönünce sırtına vuranın Kerim Harun olduğunu gördü. Kerim gülerek, "eski bir fıkıhçılar mezhebi" diye fısıldadı. "Astrolojinin ve erken dönem İran biliminin tarihini kayda geçirmişlerdir." Kerim'in yanındaki yer boştu, orayı işaret etti Rob'a.

Rob yerini değiştirdi. Ondan sonra derse girdiğinde etrafına bakıyor, Kerim oradaysa yanyana oturuyorlardı.

Öğleden sonraları günlerinin en güzel geçen bölümüydü. Çünkü *Maristan*'a gidiyordu. Okulda geçirdiği üçüncü ayda *Maristan* daha da iyi gelmeye başladı ona. Artık yeni hastaları muayene etme sırası ondaydı. Hasta kabulü işlemleri karmaşıklığından dolayı şaşırttı Rob'u. El-juzjani nasıl yapılması gerektiğini gösterdi.

"İyi dinle, çünkü bu önemli bir iştir."

"Peki, Hekim." Daha önce el-Coucani'yi çok iyi dinlemesi gerektiğini öğrenmişti. Çünkü daha başlangıçta onun *Maristan*'da İbni Sina'dan sonra en iyi hekim olduğunu anlamıştı. Ona yakın öğrenci, el-Coucani'nin birlikte geçirdikleri süre içinde İbni Sina'nın yardımcısı ve vekili olduğunu söylemişti. Ama el-Coucani kendi yetkisine dayanarak konuşuyordu hep.

"Hastaların bütün geçmişini kaydetmelisin. İlk fırsatta, da kıdemli bir hekim ile birlikte gözden geçirmen gerekir."

Bütün hastalara, meslekleri, alışkanlıkları, bulaşıcı hastalıklara karşı dayanıklılıkları, göğüs, mide ve idrar yollarından şikayetleri olup olmadıkları sorulurdu. Bütün elbiseleri çıkarılıp vücutları inceden inceye incelenirdi. Tükürükleri, kusmukları, idrarları, dışkıları incelenir, nabızlarına bakılır, tenlerindeki sıcaklığına göre vücut ısıları saptanmaya çalışılırdı.

El-Coucani hastaların kollarında aynı anda iki elini nasıl dolaştıracağını gösterdi. Kollarından, sonra bacaklarından, sonra hastanın vücudunun iki tarafında iki el aynı anda dolaştırılarak, bir eksiklik, şişlik, ya da başka bir değişiklik olup olmadığı anlaşıldı. Çünkü iki tarafta dolaştırılan ellerle hastanın el ve kollarında ya da yan taraflarında bir farklılık olup olmadığı hissedilebilirdi. Hastanın bedene parmak uçlarıyla sert ve yakından yapılan vuruşlarla alışılanın dışında bir ses gelip gelmediğine bakılarak bir hastalığın ortaya çıkarılabileceğini gösterdi el-Coucani. Bunlar genellikle Rob için yeni ve garip yöntemlerdi. Ama kısa süre içinde bu yöntemlere alıştı. Yıllarca hastalarla içiçe olduğu için de bu yöntemlerin kolaylık sağladığını gördü.

Akşamları Yehudiyye semtindeki evine geldiğinde çalışmakla uyumak arasında bir mücadeleye giriyordu kendi kendine. Aristoteles anlaşılan akıllı bir yaşlı Yunanlıydı. Rob bir konu okuyanı sararsa, çalışmanın sıkıcı bir iş olmaktan çıkıp bir zevk halini aldığını Aristoteles'ten öğrendi. Bu çok önemli bir keşifti onun için. Belki de gerektiği kadar inatla çalışmasını sağlayan tek şey buydu. Say-yid Sadi bir süre sonra ödev olarak Eflatun ve Heraklitus'tan parçalar verdi. El-Coucani, sanki birisinden ateşe bir odun atmasını istiyormuş gibi Rob'dan "ertesi yıl Galen'e hazırlık olarak" tıp ile ilgili on iki kitabı okumasını istedi.

Kuran hep önünde ezberlenmek üzere duruyordu. Ezberledikçe içerliyordu. Kuran Peygamber'in vaazlarının resmi bir derlemesiydi. Mahammet'in mesajı özü itibariyle yıllarca aynı kalmıştı. Kipta aynı sözler durmadan tekrarlanıyordu. Yahudiler ve Hristiyanlara iftiralarla doluydu.

Ama dayandı. Eşеği ve katırı sattı. Böylece onlarla ilgilenerek zaman kaybetmeyecekti. Yemeklerini pek tad almadan çabucak

yyıyordu. Hayatında eğlenceye hiç yer yoktu. Her akşam artık okuyamayacak hale gelinceye kadar okuyordu. Kandiline çok az miktarda yağ koymayı öğrendi. Geceleri başı kollarının arasına düşüp kitaplarının üzerinde uykuya daldıktan sonra kandilin yağı bitiyor ve kendi kendine sönüyordu. Tanrının neden kendisine iri, güçlü bir beden ve sağlam gözler verdiğini artık anlıyordu. Çünkü bilim adamı olmak için tek bir saniye bile dayanamaz hale gelinceye kadar çalışıyordu.

Bir akşam, artık çalışamaz hale geldiğini, biraz dışarıya çıkması gerektiğini fark etti ve Yehuddiye semtindeki evden çıkıp meydanlardaki gece hayatının içine daldı.

Kentin meydanlarında gündüzleri güneşin sıcağından kaçıp, gölgelikte bir köşeye kıvrılıp uyuyan ya da etrafta gezinen insanlar görmeye alışmıştı. Ama geceleyin meydanlarda hareketli bir kalabalığın yarattığı curcunali bir ortam olduğunu gördü. Sıradan İranlı erkekler bir araya gelmiş canlarının istediği gibi eğleniyorlardı.

Herkes konuşuyor, gülüyordu. Glastonbury'deki pazarlardan birkaç kat daha çok gürültü çıkarıyorlardı. Bir grup hokkabazlık yapıyor, şarkılar söyleyerek beş topla gösteri yapıyordu. Oldukça usta ve eğlendirici görünüyorlardı. Rob'un içinden onlara katılmak geldi. İri adaleli güreşçilerin hayvan yağı sürdükleri bedenleri parlıyor, birbirlerinin vücutlarını tutmakta güçlük çekiyorlardı. İzleyiciler onlar mücadele ederken haykırarak tavsiyelerde bulunuyorlar bir yandan da bahse giriyorlardı. Kuklacılar açık saçık sözlü küçük oyunlar sergiliyorlardı. Akrobatlar sıçrayarak perende atıyor, seyyar satıcılar çeşitli yiyecekler satıyor, mutfak eşyası satıcıları da müşteri kapmak için birbiriyle yarışıyorlardı.

Rob kandillerin aydınlatıldığı bir kitapçının önünde durdu. Bir kitap alıp baktı. Karakalemle yapılmış bir çizim derlemesiydi bu. Bütün eskizlerde aynı erkek ve kadın vardı. Düşlerinde bile göremeyeceği kadar ayrıntılı bir şekilde cinsel ilişki pozisyonları ustalıkla çizilmişti.

"Tamamı altmış dört tablodur, efendim" dedi kitapçı.

Altmış dördün ne olduğu hakkında Rob hiçbir şey bilmiyordu. Ama Kuran'a göre insan şeklinde resim satmak ya da bulundur-

manın yasak olduğunu biliyordu. Çünkü hayatın tek ve biricik yaratıcısı Allah (c.c.) idi. Ama kitaptan etkilendiği için satın aldı.

Sonra yiyecek içecek satan bir yere girdi. Gürültülü bir yerdi, bir kadeh şarap söyledi.

“Burada şarap bulunmaz. Burası çay-kanadır, yani çayevidir” dedi kadınsı tavırlı bir garson. “Çay, şerbet ya da kakule ile kaynatılmış gül suyu içebilirsin burada.”

“Çay nedir?”

“Mükemmel bir içecek. Sanırım Hindistan’dan geliyor. Belki de İpek Yolu’ndan getiriliyordur.”

Rob çay ve biraz şekerleme getirmesini söyledi garsona.

“Özel bir yerimiz var. Oğlan ister misin?”

“Hayır.”

Çok sıcak bir içecek geldi önüne. Kehribar renkli yavan ve insanın ağzını buruşturan bir içecekti. Rob bundan hoşlanıp hoşlanmadığına karar veremedi. Ama şekerlemeler çok lezzetliydi. Meydanın yanındaki pasajın içindeki dükkânlardan birinin balkonundan hüznü bir melodi duyuluyordu. Meydanın öbür tarafına baktığında duyduğu melodinin bakır boru şeklindeki iki buçuk metre kadar uzunlukta parlak bir nefesli çalgıdan geldiğini gördü. Loş ışıklı çay-kanada, oturduğu yerden kabalağa bakıp çay üstüne çay içti. Sonra bir masalcı çay evindeki müşterilere kahraman hükümdarlardan dördüncüsü olan Cemşid ile ilgili hoş bir masal anlattı. Bu mitolojik öykü Rob’a oğlancılık önerisinden daha ilginç gelmedi. Garsona içtiklerinin parasını ödeyip kalabalığın arasında dolaşmaya başladı. Meydanın ucuna gelince durdu, sürekli olarak meydanın etrafında dönen katırların çektiği arabalara baktı. Okuldaki öteki öğrencilerden duymuştu bunu daha önce.

Kapısında bir zambak resmi olan bir arabaya el etti.

Arabanın içi karanlıktı. Arabadaki kadın, katırlar arabayı çekmeye başlayınca kadar kıpırdamadan durdu.

Az sonra daha iyi görmeye başladı arabanın içini. Bu tombul kadın annesi olabilecek yaşıydı. İş sırasında kadından hoşlandı. Çünkü onurlu bir fahişeydi. Ne kendisini arzuluyor gibi ne de zevk alıyor gibi davranmıştı. Yumuşak hareketlerle ve ustalıkla yapmıştı işini.

Kadın işin bittiğini bildirmek için bir kordonu çekti. Arabanın üzerindeki pezevenk katırları durdurdu.

Rob, “beni Yehudiyye’ye götür” dedi. “Kadına ona göre para öderim.”

Kadınla arkadaş gibi konuşmaya başladı. “Adın nedir?” diye sordu.

“Loma.” İyi eğitilmişti, onun adını sormadı.

“Memnun oldum, *dimmi*” dedi kadın utangaç bir şekilde. Sonra omuzlarındaki gergin adalelerine dokundu. “Adalelerin neden bu kadar gergin? Neden korkuyorsun? Senin gibi böyle güçlü kuvvetli bir adam neden korkuyor?”

“Tilki olmam gereken yerde öküz olduğum için korkuyorum” dedi karanlıkta gülümseyerek.

“Gördüğüm kadarıyla sen öküz değilsin” dedi kadın. Sesinde yapmacıklı bir ton yoktu. “Ne iş yapıyorsun?”

“*Maristan*’da öğrenciyim, hekim olacağım.”

“Oo, Hekimlerin Hekimi gibi. Benim öz kuzenimin karısı, İbni Sina İsfahan’a geldiğinden beri ilk karısının aşçılığını yapıyor.”

“Kızının adını biliyor musun?” dedi biraz bekledikten sonra.

“Kız çocuğu yok, İbni Sina’nın çocuğu yok ki. İki karısı var. Yaşlı ve hastalıklı Dindar Reza ve genç ve güzel Çirkin Despina. Ama Allah (c.c.) ikisine de çocuk vermedi.”

“Anladım” diye yanıtladı Rob. Araba Yehudiyye’ye ulaşmadan önce kadınla bir kez daha rahat bir şekilde sevişti. Sonra arabacıya evini tarif etti, evine girebilmesine yardım ettikleri için iyi bir para ödedi. Fenerlerini yaktı, hem en iyi dostları hem de can düşmanları olan kitaplarına baktı.

42. Şah'ın Eğlencesi

Bir kentte insanlar arasında yaşıyordu ama yalnızdı. Her sabah öteki öğrencilerle bağlantı kuruyor, akşamları onlardan ayrılıp evine dönüyordu. Kerim ile Abbas'ın ve başkalarının Medrese'deki küçük odalarda yaşadıklarını biliyordu. Mirdin ile öteki Yahudi öğrencilerin de Yehudiyye'de bir yerlerde yaşadıklarını tahmin ediyordu. Ama okul ve hastane dışındaki hayatlarının nasıl geçtiği hakkında hiçbir fikri yoktu. Kendisi gibi yaşıyor olmalıydılar. Onlar da kendisi gibi bütün zamanlarını okuyarak ve araştırarak geçiriyorlardı herhalde. Onun da kendisine zaman ayıramayacak kadar çok çalışması gerekiyordu.

Hastanede yeni gelen hastaları kabul etme işiyle üç ay kadar uğraştıktan sonra, hiç hoşlanmadığı bir iş verildi. Yardımcı hekimler, İslam mahkemelerinde verilen cezalar kelenter tarafından infaz edilirken nöbetle orada bulunmak zorunluluğundaydılar.

Hapishaneye gidip *karkan*ların arasından geçerken ilk kez midesinde bir sancı hissetti.

Muhafız bir zindana götürdü Rob'u. Yerde inleyerek kıvranan bir adam vardı. Mahkûmun sağ eli kesilmiş, açıkta kalan kısım mavi bir paçavrayla örtülmüş, keten bir iple bağlanmıştı. Kolun geri kalan kısmı ise çok kötü şişmişti.

"Beni duyuyor musun? Benim adım Jesse."

"Evet, efendim" diye mırıldanabildi adam.

"Adın ne?"

"Cahel."

"Cahel, elini ne zaman kestiler?"

Adam şaşkınlık içinde başını iki yana salladı.

Muhafız, "iki hafta oldu" dedi.

Rob, paçavrayı adamın kolundan çıkardı ve kesilmiş yere at dışkısı konduğunu gördü. Bir berber-cerrah olarak at dışkısının bu durumlarda kullanıldığına sık sık rastlamıştı ama bunun ender olarak yararı olduğunu çoğu kez de zararı dokunduğunu biliyordu. Adamın kolundaki dışkıyı sıyrıp bir kenara attı.

Kolun kesildiği noktanın hemen üstü yine bir keten iple bağlanmıştı. Kol şiştiği için sıkıca bağlanmış olan ip, ete gömülmüş, bundan dolayı kol morarmaya başlamıştı. Rob ipi keserek yarayı yavaş yavaş ve dikkatle temizledi. Yaraya sandal ağacı ve gül suyu karışımı sürdü, sonra at dışkısının konduğu yere kâfur ağacı melhemi koyarak sardı. Cahel gene inliyordu ama şimdi daha rahattı.

Bu o gün yaptığı en iyi şeydi. Çünkü zindandan sonra hapishanenin avlusuna getirildi. Cezaların infazı sırasında orada bulunması gerekiyordu.

Kendi tutukluluğu sırasında gördüklerinden daha ağır durumlar vardı. Kuşkusuz, kendisi *karkanda* iken zaman zaman bayılıyor ve böylece acılarını duymayabiliyordu.

Muhafızlardan biri enli, kıvrık kılıcını havaya kaldırdı. Şimdi mollaların arasında bir taş gibi ayakta duruyordu. Halkı isyan ve direnişe kışkırtmaktan mahkûm edilmiş adamın yüzü kireç gibi beyazlaşmıştı. Diz çöktürülüp yüzü bir ağaç kütüğünün üzerine yerleştirildi.

Başı kütüğün üzerinde duran adam cezadan kurtulmak için “Şah’ı seviyorum, kutsal ayaklarını öperim” diye boşuna haykırırken bu sözlerini yanıtlayan olmadı. Zaten kılıç da başına doğru inmeye başlamıştı bu sırada. Tek darbede kafa bedenden kopup yere yuvarlandı. Adamın kesilmiş başındaki gözleri dehşetle yuvalarından fırlamıştı.

Kafası koparılmış beden oradan alındı. Evli bir kadınla yakalanan bir genç getirildi. Gömleğinin düğmeleri çözülmüş göbek kısmı açılmıştı. Aynı cellad bu kez uzun ve ince bir bıçakla gördü işini. Zina yaptığı için cezalandırılan adamın kamını soldan sağa doğru yarıdı, adamın bağırsakları dışarı saçıldı.

İyi ki o gün ölüme mahkûm edilmiş katil yoktu. Katillerin vücutları gerilir, parçalanırdı. Parçalanmış bedenlerini köpekler ve leş kargaları yedi.

Rob’un görevi, daha küçük cezalandırmalardan sonra başlıyordu.

Bir çocuk hırsızlık yaptığı için cezalandırılmış, kendini yerden yere vuruyordu. Çocuğun eli kesildi. Bir testi kara sakız vardı yanında ama Rob’un buna ihtiyacı olmadı. Çünkü çocuğun eli o ka-

dar sert bir darbeye kesilmişti ki, kolun derisi yaranın üzerine kaplanmıştı. Yarayı sadece yıkayıp temizlemesi gerekti.

Kuran'la ikinci kez alay ettiği için dili kesilmiş bir kadın getirdiler önüne. Durmadan ağlayan kadın onun için biraz daha karışık bir görev teşkil ediyordu. Kadın boğuk bir sesle haykırıyor, bir şeyler söylemeye çalışıyor ama anlaşılır sesler çıkmıyordu ağzından. Bu arada ağzı dilinden fışkıran kanla dolmuştu. Rob epey uğraştıktan sonra kadının dilindeki kan damarını sıkıştırabilirdi.

İçinde İslam adaletine ve Kandraseh'in mahkemesine karşı derin bir nefret uyandı.

"Bu sizin en önemli araçlarınızdan biridir" dedi İbni Sina tıp öğrencilerine ciddi bir şekilde adının matula olduğunu söylediği, içinde idrar olan bir cam kabı havaya kaldırarak.

Çan şeklinde, içine idrar akıtılabilecek şekilde ağzı geniş yapılmış bir cam kaptı. İbni Sina, bir camcıya hekimleri ve öğrencileri için bir matulanın nasıl yapılacağını öğretmişti.

Rob, idrarında kan ya da cerahat olan bir insanın vücudunda bir sorun olduğunu biliyordu. Ama İbni Sina, sadece idrar konusunda iki hafta ders verdi!

İdrarın ince mi koyu mu olduğu, nasıl koktuğu, şeker miktarı önemliydi. Vücutta taş varsa tebeşir gibi kokardı. Ekşi kokuyorsa, öldürücü bir hastalık var demektir. Kuşkonmaz yemiş bir insanın gibi sadece ot gibi kokup kokmadığı da anlamlıydı.

Eğer idrar bolsa, vücut hastalığı dışarı atıyor, az ise vücut ısısı yüksek olduğu için organlardaki sıvıları kurutuyordu.

İdrarın rengine gelince, İbni Sina, öğrencilerine bir ressamın paletindeki boyalara bakar gibi hastanın idrarının rengine bakmaları gerektiğini öğretti. İdrarın yirmi bir değişik rengi olabileceğini, beyazdan sarıya, koyu toprak rengine, kırmızıdan kahverengine, siyaha kadar değişebilirdi idrarın rengi. Bu renkler, çözülmemiş maddelerin varlığına ya da bu maddelerin miktarına göre değişebilirdi.

Sidik konusunda neden bu kadar çok konuşuluyor, diye düşündü Rob. Sonra İbni Sina'ya "İdrar neden bu kadar önemli?" diye sordu.

İbni Sina gülümseyerek, “idrar önemli şeyler cereyan eden vücudun içinden gelir de ondan” dedi. Başhekim Galen’den bir bölüm okudu öğrencilerine. Bu bölümde böbreklerin idrarı ayrıştırdığı anlatılıyordu.

Bütün kasaplar her gün böbreklerin ve (üreter denilen) kanallarının durumunu, bu kanalların böbreklerden çıkıp mesaneye ulaştıklarını görürler. Bu anatomik bilgiye sahip olan birisi de bunların ne kadar yararlı işlevsel özelliklerinin olduğunu fark edebilir.

Bu derste duydukları Rob’u kızdırdı. Hekimler insan yapısını kasaplardan ya da ölü bir koyun ya da domuzdan mı öğreneceklerdi. Erkek ve kadın bedeninde ne olup bittiğini öğrenmek bu kadar önemli ise neden bunun için erkeğin ya da kadının vücutlarının içine bakılmıyordu? Kandraseh’in mollalarına hissettirmeden içkili cümbüşlerde kadınlarla sevişilebilen bir yerde, hekimler neden bu kutsal insanı önemsemeden yeni bilgiler elde etmeye cesaret edemiyorlardı. Bir dinsel mahkeme bir mahkûmun başını, elini ya da dilini kestirince ya da karnını deş tirince hiç kimse bu insanın vücudunun sonsuza değ in parçalanmış olduğundan ve ölümlerin birgün yeniden dirileceğ inden söz etmiyordu.

Ertesi sabah erken saatte Kaf ın iki saray muhafızı, yiyecek dolu bir katır arabasıyla Rob’u götürmek üzere Yehudiyye semtine geldiler.

“Majesteleri bugün gezintiye çıkıyor, efendim, sizin de onunla birlikte gelmenizi emretti” dedi muhafızlardan biri.

Bu da nereden çıktı diye düşündü Rob.

“Kapılar Komutanı acele gelmenizi istiyor” dedi asker, sonra da bir şey hatırlatmak istercesine hafifçe öksürdü ve “efendimiz en iyi elbiselerini giyseler herhalde çok iyi olur” diye ekledi.

“Şu an üzerimde en iyi elbiselerim var” dedi Rob. Muhafızlar Rob’u arabadaki pirinç çuvallarının üzerine oturtular ve süratle oradan uzaklaştılar.

Kentin dışına çıktılar. Yolda atlı saray muhafızları ve tahtirevanlar, malzeme ve gıda maddesi taşıyan değ iş ik tipte arabalar vardı. Rob pirinç çuvallarının üzerinde bir kral gibi rahat hissediyordu kendisini. Çünkü daha önce hiç yeni taşlanıp ve sulanmış bir yol-

da arabayla bir yere götürülmemişti. Askerler yolun bir tarafının Şah'a ayrılmış olduğunu söylediler. O tarafa çiçekler dizilmişti.

Bu yolculuk, general Rotun Bin Nasr'ın evinde sona erdi. General, Ala Şah'ın uzaktan akrabası imiş. Medrese'nin de onursal başkanı. Askerlerden biri Rob'a, mutlulukla gülümseyen şişman, konuşkan ve dimdik duran bir adamı işaret ederek "işte o" dedi.

Zarif malikanenin geniş toprakları vardı. Şenlik, köşesinde atların seyise bırakılabileceği bir yer bulunan geniş bir bahçede yapılacaktı. Bahçenin ortasında büyük bir mermer fıskiye vardı. Fıskiye'nin havuzunun etrafına altın işlemeli ipek örtüler yayılmıştı. Bunların üzerine çok zarif işlemeli yastıklar da yerleştirilmişti. Hizmetkârlar telaşlı bir şekilde yürüyerek değişik yönlere şekerlemeler, pastalar, güzel kokulu şaraplar ve değişik kokulu sular taşıyorlardı. Bahçenin bir köşesindeki bir kapının dış tarafında bir hadım belindeki kılıcıyla Üçüncü Kapı'da nöbet bekliyordu. Bu kapıdan hareme geçiliyordu. Müslümanlığın kurallarına göre kadınların bulunduğu bölüme sadece evin sahibi girebilirdi. Erkek saldırganların karınları deşilirdi. Bundan dolayı Rob Üçüncü Kapı'dan uzakta olmaktan memnun oldu. Askerler Rob'un arabayı boşaltmak ya da başka bir iş yapmak zorunda olmadığı konusunda onu rahatlatıyorlardı. Bunun üzerine bahçenin dış tarafından dolaşmaya başladı. Bitişikteki bir açık alana girdi. Bu alandaki kalabalıkta bir sürü hayvan, soylu adam, köle, hizmetkâr ve eğlendirici ordusu vardı. Anlaşılan hepsi burada aynı anda prova yapıyorlardı.

Dört ayakları soylu yaratıkların hepsi bir arada duruyorlardı. Bunlardan yirmi adım kadar ötede daha önce hiç görmediği kadar çok güzel beyaz Arap aygırları görüyordu. Mağrur duruşlu aygırlar biraz sinirliydimler, siyah gözleri çok güzeldi. Koşum takımları görmeye değerdi. Dördünün dizginleri zümrüt, ikisinin yakut, üçünün elmas, başka bir üçünü ise adlarını bilmediği değişik taşlarla süslenmişti. Atların sırtlarından aşağıya doğru yorganı andıran yaldızlı ve incilerle süslenmiş örtüler sarkıyordu. Atlar altın yaldızlı ipek urganlarla altın çivilere bağlanmışlardı. Süslemeli urganlar çivilerden sarkıp yere kadar sarkıyorlardı.

Bu atların otuz adım kadar ötesinde vahşi hayvanlar vardı: iki

aslan, bir kaplan, bir leopar, bir sürü başka ilginç hayvan görünüyordu. Hepsinin altında kendilerine uygun al renkli güzel örtüler bulunmaktaydı. Bunlar da öteki atlar gibi bağlanmışlardı. Su kapları altındandı.

Biraz ilerdeki bir ağılda ok gibi dik ve uzun boynuzlu yarım düzine beyaz ceylan İngilteredeki geyiklere hiç benzemiyorlardı- bir arada duruyorlar, ara sıra uyuklu gözlerle kendilerine göz kırparak süzen kedilere sinirli sinirli bakıyorlardı.

Rob bu hayvanların bulunduğu yerde fazla kalmadı. Dövüşçülere, güreşçilere, okçulara ve benzerlerine şöyle bir bakarak geçip hemen dikkatini çeken çok iri bir nesnenin yanına geldi. Sonunda hayatında ilk kez bir file dokunabilecek kadar yaklaşmış oldu.

Konstantinopol'de görmüş olduğu pirinç fil heykelinden çok daha büyüktü. Bir filin bu kadar iri olabileceğini ummamıştı. Uzun boylu bir insan yanında ayakta dursa hayvanın vücudunun yarısına kadar bile gelmezdi. Dört bacağından her biri kocaman bir sütun gibiydi. Bacaklarının alt kısmında tam bir yuvarlak şeklinde ayakları vardı. Gri renkli buruşuk derisi sanki bedenine bol geliyordu. Kayalardaki likenleri andıran geniş pembe benekler vardı üzerinde. Kemerli arka kısmı omuzlarından ve sağrısından daha yüksekteydi. Arkasından kalın bir urganı andıran kuyruğu sarkıyordu. Başları çok büyük olduğu için aslında at gözünden daha büyük olan gözleri küçücük görünüyordu. Eğri alnında iki küçük tümsek vardı. Sanki boynuzları uzamak için çok uğraşmışlar da bunu yapamamışlar gibiydi. Hafifçe salladıkları kulakları hemen hemen bir savaşçının kalkanı kadar büyüktü. Bu olağanüstü yaratığın en olağanüstü özelliği burnuydu. Kuyruğundan çok daha uzun ve çok daha kalındı.

Filin bakıcısı küçük sıska bir Hindistanlı idi. Gri tüniği, sarıgi, kuşağı ve pantolonu beyazdı. Rob'un sorduğu soruları yanıtlarken adının Harşa olduğunu, mabut ya da fil bakıcısı olduğunu söyledi. Bu fil Ala Şah'ın kişisel savaş hayvanıydı. Adı Zi idi. Zi ul-Kameyn'in ya da "İki Boynuzlu Tek" in kısaltılmışı Zi idi. Bu ad hayvana üst çenesindeki Rob'un boyu kadar görünen garip kemiğin kıvrımlı oluşundan dolayı verilmişti.

“Savaşı gittiğimizde” dedi Hintli gururla, “Zi’ye zırhı giydirilir, dişlerine uzun, keskin kılıçlar takılır. Saldırı için eğitilmiştir. Majestelerinin savaş boruları çalınca savaş fili görünüşü ve sağlamlığıyla bütün düşmanların kanını dondurur. Mabudun hizmetkârları hiç durmadan kova kova su taşırlar ona. Kovalarla getirilen su, altından bir geniş kaba boşaltılır, hayvan burnuyla suyu emdikten sonra ağzına püskürtür.”

Rob, Şah’ın gelişi davullar ve zillerle ilan edilinceye kadar filin yanında kaldı. Sonra öteki konukların bulunduğu bahçeye döndü.

Ala Şah’ın üzerinde basit bir beyaz giysi vardı. Konuklar ise aksine bir devlet törenine göre giyinmişlerdi. Başıyla *ruye zemin* yaptıktan sonra fıskiyeinin yanbaşımda üzerine yastık yerleştirilmiş çok zarif bir sandalyeye oturdu.

Eğlence, kılıç ustalarının gösterisiyle başladı. Ustalar palaları o kadar sert ve zarif bir şekilde savuruyorlardı ki, konuklar çıt çıkarmadan gösteriyi izlemeye başladılar. Bütün dikkatleri çelikle çeliğin çarpışmasına, palaların dans edercesine çizdiği dairelere yoğunlaşmıştı. Rob palanın İngiliz kılıcından daha kısa, Fransız kılıcından daha ağır olduğunu fark etti. Pala hem bir düelloğunun ustalığını hem de güçlü bilek ve kola sahip olmayı gerektiriyordu. Gösterinin daha uzun sürmemesine üzüldü.

Akrobat sihirbazlar çok güzel bir gösteri yaptılar. Toprağı bir tohum ekip, suladılar. Üzerine bir bez örttüler. Değişik hareketler yaparak izleyenlerin önünde bir perde oluşturan akrobat sihirbazlardan biri el çabukluğuyla örtünün altındaki toprağı yaprakları olan bir fidan dikti. Rob yaptıklarını dikkatle takip ettiği için ne olup bittiğini anlıyordu. Sihirbazlar örtüyü kaldırıncaya ortaya “sihirle büyüyen ağaç” çıktı. İzleyicilerden bir alkış yükseldi.

Güreş başladığında Ala Şah sabırsızlandı. “Büyük yayımı getirin” dedi.

Yay getirildi, Şah çok sert olan bu yayı birkaç kez arka arkaya gererek, saray mensuplarına ne kadar güçlü olduğunu gösterdi. En yakınındakiler, birbirlerinin kulaklarına hayranlıkla Şah’ın ne kadar kuvvetli olduğunu fısıldadılar. Biraz daha uzakta olanlarsa rahatlayarak aralarında konuşmaya başladılar. Rob buraya davet

edilmesinin nedenini anladı. Bir Avrupalı olarak, çevredeki hayvanlar ya da göstericiler kadar tuhaf bir görünüşü vardı. İranlılar bazı sorular sordular.

“Senin ülkende de böyle bir Şah var mı?”

“İngiltere’de mi? Evet orada kral var. Adı Canute’dir.”

“Oradaki erkekler savaşçı mıdır, ata iyi binerler mi?”

“Evet, evet çok iyi savaşçılardır, iyi at binerler.”

“İklim nasıl senin ülkende?”

“Buradan daha soğuk ve daha yağışlıdır.”

“Neler yersiniz?”

“Sizinkinden farklı şeyler yeriz, sizin kadar baharat kullanmayız. Bizde *pilav* yoktur.”

Buna şaşırdılar. Yaşlı adam, “*pilav* yokmuş” dedi, küçümseyici bir tavırla.

Etrafını aldılar. Ama dostça sohbet etmekten çok sürekli soru sormalarından dolayı kendini aralarında yalıtılmış gibi hissetti.

Ala Şah sandalyesinden kalktı. “Atların yanına gidelim” dedi aceleci bir tavırla. Kalabalık yakındaki tarlaya kadar Şah’ın arkasından bir ırmak gibi aktı. Hâlâ homurdanarak birbirinin sırtını yere getirmeye çalışan güreşçiler orada kaldılar.

Biri “top ve sopa” diye bağırdı, hemen alkışlar yükseldi.

Şah, “pekâlâ haydi oynayalım” diyerek öneriyi kabul etti.

Üç kişi seçti takım arkadaşı olarak, dört kişiyi de karşı takımın oyuncularını olarak belirledi. Seyisler atları yanlarına getirdiler. Beyaz kısraklardan en az bir karış daha kısa atlardı bunlar. Herkes atına bindikten sonra, her oyuncuya birer uzun değnek verildi. Değneklerin ucu kıvrıktı.

Uzun tarlanın her iki ucunda aralarında sekiz adım kadar mesafe olan iki taş sütun vardı. Takımlar atlarını bu sütunlara doğru sürüp, savaşmak üzere olan ordular gibi sütunların arasına sıralandılar. Üst rütbeli olduğu anlaşılan bir asker hakem olarak alanın bir ucunda duruyordu. Elindeki bir Exmouth elması büyüklüğündeki tahta topu alanın ortasına fırlattı.

İzleyiciler haykırmaya başladı. Atlar müthiş bir süratle birbirlerine doğru koşmaya başladılar, sürücüler naralar atarak değneklerini sallıyorlardı.

“Aman Tanrım” diye düşündü Rob dehşet içinde. Üç at birbiriyle çarpıştı, biri yere düşerek yuvarlandı. Sürücüsü de attan düşmüştü. Şah değneğini tahta topa yaklaştırıp sert bir darbe vurdu. Atlar bütün güçleriyle topun gittiği yöne doğru fırladılar.

Yere düşen at kırılan ard ayağının üzerinde yükselmeye çalışırken tiz bir sesle kişniyordu. Birkaç seyis gelip atın boğazını kestiler ve sürükleyerek alanın dışına çıkardılar. Bu arada sürücü ayağa kalkmıştı.

Rob adamın kolunun kınlanmış olabileceğini düşünerek, yanına yaklaştı. “Yardım edebilir miyim?”

“Hekim misin?”

“Berber-cerrah ve *Maristan*’da öğrenciyim.”

Soylu adam yüzünü buruşturarak, “hayır, hayır, el-Coucani’yi çağdırmamız gerekir” dedi. Hizmetkârlar alıp götürdüler adamı.

Başka bir atlı girdi hemen oyuna. Sekiz oyuncunun hepsi de bir savaşta değil oyun oynamakta olduklarını unutmuş gibiydiler. Atlarına sert darbelerle vurarak, topu değnekleriyle kalenin arasından geçirmeye çalışıyorlar, bu arada öteki atlara ve diğer oyunculara çarpıyorlardı. Kendi atları bile değnek darbelerine maruz kalabiliyordu. Şah sık sık atının çok süratle koşan ayaklarının dibindeki ya da hayvanın kamının altındaki topa vuruyordu.

Şah’a özel bir şekilde davranılmıyordu. Egemenlerine karşı bakışlarında bile herhangi bir olumsuzluk görüldüğü anda kesinlikle öldürülecek olan insanlar, bu oyunda onu sakatlayabilmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Etrafındaki kişilerin konuşmalarından Rob, Şah’a vurulduğu ya da atından düşürüldüğü takdirde bunu yapana karşı bir olumsuz tutum gösterilmeyeceğini anladı.

Şah atından düşmedi. Öteki oyuncular gibi atını süratle sürüyor, topu dikkatle izliyor, değneğini tuttuğu için, atını ellerini kullanmadan istediği yöne götürebiliyor, bacaklarıyla atına sımsıkı tutunuyordu. Ala, sanki atının bir parçası imiş gibi üzerinde sağlam bir şekilde ve güven içinde durabiliyordu. Rob daha önce at üstünde bu şekilde durulduğunu hiç görmemişti. İngilizlerin atçılık alanındaki becerileri hakkında sorular soran yaşlı adama bu konuda İngilizlerin çok iyi olduğunu söylediğini hatırlayınca biraz rahatsızlık duydu.

Atlar harikaydılar. Çünkü topun arkasından süratlerini azaltmadan koşarlarken birdenbire geriye dönüp tam zıt yönde tekrar dört nal koşabiliyorlardı. Çok iyi yönlendirilebildikleri için atlar ve sürücüleri zaman zaman kaleyi oluşturan taş sütunlara çarpma tehlikesiyle karşılaşılıyor ama bundan kurtulabiliyorlardı.

Havada nefes almayı güçleştirecek kadar toz birikmişti, izleyenlerin bağırımdan sesleri kısılmıştı. Atlılardan biri sayı kaydedince coşkuyla davullar ve ziller çalınıyordu. Şah'ın takımı, topu beş kez, karşı takım ise üç kez kaleden geçirmişti. Oyun bu durumda sona erdi.

Ala'nın gözleri mutlulukla parlıyordu, atından inerken. Çünkü kendisi iki sayı kaydetmişti. Bu başarıyı kutlamak amacıyla, küçük atlar alandan uzaklaştırıldı ve alanın ortasındaki bir kazığa bağlanmış olan iki yavru boğanın üzerine bağları çözülmüş iki aslan saldırtıldı. Bu, hiç de âdil olmayan bir karşılaşmaydı. Çünkü o kocaman kediler serbest bırakıldıktan kısa bir süre sonra boğalar bakıcıları tarafından yere yatırılıp baltalarla beyinleri parçalandı. Bundan sonra aslanların hâlâ titreyen etleri parçalamasına izin verildi.

Rob, biraz sonra bu insanlı yardımın Ala Şah'ın İran Aslanı olmasından dolayı verildiğini anladı. Şah'ın hazır bulunduğu bir eğlencede, basit bir boğanın Hükümdarların Hükümdan'nın karşı konulmaz gücünün simgesini talihsizlik sonucu alt etmesi çok kötü bir işaret olurdu.

Bahçede dört peçeli kadın sallanarak kavalların müziğiyle dans ediyor, bir müzisyen de Cennet'in eşsiz güzellikteki taze bakiresi *huri* ile ilgili bir şarkı söylüyordu.

İmam Kandraseh, oturduğu yerden kalçaların kıvrılışını, seyrek dokunmuş kumaşın altındaki göğüs uçlarını görebiliyordu. Danseden kadınların sadece kolları ve ayakları örtülü değildi. Ayakları kınalıydı. Orada toplanmış soylular aç gözlerle kadınlara bakarak, siyah elbiselerin altındaki diğer kınalı yerleri gözlerinde canlandırıyorlardı. Kandraseh bütün bunlara hiçbir şekilde itiraz edemezdi.

Ala Şah sandalyesinden kalkarak fiskiyenin etrafında oturanla-

rın yanından uzaklaştı, kılıcı elinde bekleyen hadımın yanından geçerek hareme girdi.

Kapılar Komutanı Kaf, hadımın yanına gelerek Üçüncü Kapı'nın korunmasına katılırken, sadece Rob hükümdarın arkasından baka-kaldı. Hararetle konuşmaya başlayan topluluktan bir uğultu yükseldi. Hükümdarın eğlencesinin düzenlendiği yerin sahibi olan General Rotun İbni Nasr, Rob'a yakın bir yerdeydi. Bir fıkra anlatıp yüksek sesle kendi fıkrasına güldü. Sanki Ala'nın saray mensuplarının yansıının gözünün önünde kendi karılarının yanına gittiğinin farkında değilmiş gibiydi.

Bu durumda, Kâinatın En Güçlü Efendisi'nden başka ne beklenbilir ki, diye düşündü Rob.

Şah bir saat sonra döndü. Yumuşak bir görünüşü vardı şimdi. Kaf, Üçüncü Kapı'dan ayrılarak herkesin fark edemeyeceği bir el işareti yaptı, ziyafet başladı. Meşhur işlemeli Kum örtüsünün üzerinde çok güzel bir beyaz tabak yerleştirilmişti. Dört çeşit ekmek, on bir çeşit *pilav* büyük gümüş kaplar içinde getirilmişti. Ortadaki tek bir tabak bile oradakilerin hepsine yetebilirdi. Her çanaktaki pirinç farklı renkte ve tattaydı. Sırayla safran, şeker, biber, kançın, karanfil, ravent, nar, limondan yapılmış *pilavlar* vardı sofrada. Çok büyük dört tahta kapta on iki tavuk, ikisinde ceylan budu, bir kapta tıkabasa kızarmış koyun eti, dört kapta da dokununca kırılabilircek gevreklikte kuzu eti görölüyordu.

Berber, Berber, keşke burada olabilseydin!

Öyle bir ustadan lezzetli yiyeceklerin tadını öğrenmiş olan biri olarak Rob, son aylarda sadece kamını tok tutacak yiyecekleri aceleyle atıştırarak okula gidebilmişti. O gün derin bir iç çekerek önündeki her şeyden rahat rahat yiyebildi.

Uzun gölgeler kaybolup yavaş yavaş akşam karanlığı basmaya başladığında köleler, canlı kaplumbağaların boynuzu andıran kabuklarının üzerine büyük mumlar yerleştirip yaktılar. Mutfaktan sırikların üzerinde çıkarılan dört çok büyük kap alana getirildi. Kaplardan biri tavuk yumurtasından yapılmış muhallebi, biri şifalı otlardan yapılmış bir çorba, biri baharatlanmış kıyma ve sonuncusu

Rob'un daha önce hiç görmemiş olduğu kızarmış balık dilimleri ile doluydu. Bu balığın eti beyaz ve yaprak yapraklı, yaldızlı pisi balığını andırıyordu ama tadı alabalığinkine benziyordu.

Karanlığın etkisiyle gölgeler artık yok olmuştu. Gece kuşları ötmeye başladı. Kuş seslerinin dışında sadece alçak sesli mırıldanmalar, geçirmeler, yiyeceklerin koparılıp kırılırken çıkardığı sesler duyuluyordu. Bir ara bir kamlumbağa garip bir ses çıkararak biraz hareket etti. Üzerindeki mum yerinden kayınca etrafa titrek bir ışık saçtı. Ay ışığının bir nehrin sularında yansıması gibiydi bu.

Bu arada yemek hâlâ devam ediyordu.

Bir tabakta salamura bitki köklerinden yapılmış kış salatası vardı. Bir başkasında da yaz salatası. Roma marulu ve daha önce hiç tatmadığı biber gibi acı bir yeşil bitki vardı bu salatının içinde.

Herkesin önünde bir çorba tası bulunuyordu. Bu tasların içinde tatlı ve ekşi bir şerbet vardı. Şimdi de hizmetkârlar keçi postları içinde şarap, kaplarda ve tabaklarda değişik hamur işi tatlılar, ballı fındık ve tuzlanmış bitki taneleri getiriyorlardı.

Rob tek başına oturup tadını beğendiği bir şaraptan yudumlamaya başladı. Ne kimse onunla konuşuyor ne de o kimseyle konuşuyordu. Yiyecekleri tattığı merakla etrafındaki her şeyi izleyip dinliyordu.

Keçi postlarındaki şaraplar bitince yenileri getiriliyordu. Anlaşılan Şah'ın kendi deposunda bitmek bilmez yiyecekler ve içecekler vardı. Bazı konuklar kalkıp gittiler, bazıları da kustular. Bazıları kendinden geçmiş durumda hiçbir şey yapmadan öylece duruyorlardı.

Birlikte hareket eden kaplumbağalar, bütün ışıkları bir köşeye toplayarak geri kalan kısmı karanlığa boğdular. Bir hadım erkek çocuk, lir eşliğinde tiz perdeden hoş bir sesle savaş ve aşk şarkıları söylüyordu. Hemen yanındaki iki kişinin dalaşmakta olduklarının farkında değildi.

Dalaşanlardan biri diğerine, "orospu dölü" diye hırladı.

Diğeri, ötekine tükürerek, "Yahudi suratlı" dedi.

Saldırdılar birbirlerine, sonra ikisi de yerde yuvarlanmaya başladı. Birileri gelip ayırdılar ve sürükleyerek ikisini de götürdüler.

Sonunda Şah'ın midesi bulandı, kendinden geçti ve arabasına götürüldü.

Rob bundan sonra oradan ayrıldı. Aysız bir geceydi. Rotun İbni Nasr'ın malikanesinden geldiği yere kadar yorucu bir yol vardı önünde. Yasaklanmış olmasına karşın yolun Şah'a ayrılmış olan kısmından yürüyordu. Bir kez durup çiçeklerin üzerine çişini yaptı. Hoşuna gitti bu.

Yanıdan atlılar ve arabalar geçip gidiyor ama hiçbiri onu alma önerisinde bulunmuyordu. İsfahan'a saatler sonra ulaşabildi. Nöbetçiler Şah'ın eğlencesinden tek başına dönenlere alışmışlardı. Kapıdan geçerken nöbetçi yorgun bir biçimde selam verdi.

Rob, İsfahan yolunun yansında durup alçak bir duvarın dibinde oturdu, gördüğü bu en garip kenti düşündü. Her şeyin Kuran tarafından yasaklandığı bu kentte, insanlar yasak olan her şeyi yapıyorlardı. Bir erkeğin dört karısı olmasına izin verilmişti ama birçok erkek ölümü göze alarak başka bir kadınla yatmayı arzu ediyordu. Âla Şah ise herkesin gözü önünde istediğini düzüyordu. Peygamber şarap içmeyi günah saymıştı ama bu ülkede şarap çok seviliyor ve ülke nüfusunun büyük bir kısmı aşırı şarap içiyordu. Şah'ın değişik yıllara ait şarapların bulunduğu çok geniş bir deposu vardı.

Yıldızların inci gibi parladığı bir gecede bu İran bilmecesini düşüne düşüne artık hal kalmamış ayaklarıyla evinin kapısına ulaştığında Cuma Camii'nin müezzini güzel sesiyle sabah ezanını okumaya başlamıştı.

43. Sağlık Ekibi

İbni Sina, İmam Kandrassah'ın zaman zaman yakında bir felaketle karşılaşacaklarını söylemesine alışmıştı artık. Kandrassah, Şah'ı bu konuda etkileyemiyor fakat danışmanlarına bu şarap ve kadın düşkünlüğünün hükümdardan daha yüksekte olan bir güç tarafından cezalandırılacağı uyarısında bulunuyordu. Vezir bunun için, başka ülkelerden bilgi topluyor, Allah'ın (c.c.) dünyanın her tarafında işlenen günahlara çok öfkeli olduğuna dair kanıtlar topluyor ve bunları Şah'a sunuyordu.

İpek yolunda yolculuk yapan gezginler, Çin'de büyük kayıplara yol açan depremler olduğuna, Kiang ve Hoai nehirlerinin geçtiği bölgede de öldürücü sis bulutlarının dolaştığına dair söylentiler duyduklarını bildiriyorlardı. Hindistan'da, bir yıl süren kuraklıktan sonra, baharda bol yağmur yağmış ancak büyümekte olan ürünü çekirge sürüleri belası yiyip yutmuştu. Arap Denizi sahillerinde patlayan fırtınalar bu yöreyi darmadağın etmiş, Mısır'da Nil Nehri'nin suları gereken yüksekliğe ulaşmadığı için açlık baş göstermişti. Malucistan'da zirvesinden dumanlar çıkmaya başlayan bir dağdan aşağıya erimiş kayalar akıyordu. Nain'de iki mollanın, düşlerinde şeytanlar gördükleri söyleniyordu. Ramazan'dan tam bir ay önce de kısmi güneş tutulması olmuş. Bundan sonra da bazı gök cisimlerinin garip bir şekilde yandıkları görülmüştü.

Allah'ın memnuniyetsizliğinin en kötü işareti astrologlardan geldi. Astrologlar, iki ay içinde Satürn, Jüpiter ve Mars gibi üç büyük gezegenin kova burcunda aynı hizaya geleceklerini dehşet içinde bildirdiler. Bunun ne zaman olacağı konusunda büyük tartışmalar yapıyorlardı aralarında ama bu olayın endişe verici bir olay olduğu konusunda hemfikir idiler. İbni Sina bile bu haberleri ciddiyle dinledi. Çünkü Aristoteles'in Mars ile Jüpiter'in aynı hizaya gelmesinin ciddi bir tehdit oluşturacağı konusundaki sözlerini biliyordu.

Kandrassah, İbni Sina'ya güzel, güneşli fakat korkunç bir sabah, Anşan bölgesinin en büyük kenti olan Şiraz'da veba salgını

nın ortaya çıktığını bildirdiğinde, bunun önceden takdir edilmiş bir şey olduğu anlaşıldı.

“Ne salgını?” diye sordu, İbni Sina.

“Ölüm” dedi İmam.

İbni Sina’nın yüzü bembeyaz olmuştu. İmam’ın verdiği haberin doğru olmamasını diledi. İran’da üç yüz yıldan beri veba salgını görülmemişti. Ama akli hemen soruna yöneldi. “Baharat Yolu’ndaki askerlere hemen emir gönderilmeli, güneyden gelen bütün kervanların ve başka şekilde gelen yolcuların geri gönderilmesi gerekiyor. Anşan’a da bir sağlık ekibi gönderelim.”

İmam “Anşan’dan fazla vergi almıyoruz” dedi. İbni Sina başını iki yana salladı:

“Bu hastalığın daha fazla yayılmasını engellemek bizim yararımıza, çünkü veba süratle yayılır.”

İbni Sina bundan sonra evine gitti. Çalışma arkadaşlarını hastalık bölgesine göndermemeye karar vermişti. Çünkü bu hastalık İsfahan’a ulaşırsa burada da hekimlere ihtiyaç olacaktı. Salgın bölgesine bir hekimin başkanlığında bir öğrenci grubu göndermeyi kararlaştırdı.

Bu özel durumda en iyilerin ve en güçlülerin kullanılması gerekirdi. İbni Sina biraz düşündükten sonra tüy kalemını, mürekkebi ve kağıdı alıp şunları yazdı:

Grup başkanı Fadıl İbni Parviz, hekim

Süleyman el-Cemal, üçüncü sınıf öğrencisi

Jesse ben Benjamin, birinci sınıf öğrencisi

Mirdin Askari, ikinci sınıf öğrencisi

Grupta okulun en zayıf adaylarının da bulunması gerektiğini düşündü. Böylece bu öğrenciler de Allah’ın gönderdiği bu fırsatta gördüklerini kayda geçme gibi zor bir görevi yerine getirecekler ve hekim olma çalışmalarına devam edeceklerdi. Bu amaçla listeye şu adları da ekledi:

Ömer Nihavend, üçüncü sınıf öğrencisi

Abbas Sefi, üçüncü sınıf öğrencisi

Ali Raşid, birinci sınıf öğrencisi

Kerim Harun, yedinci yıl öğrencisi

Sekiz genç adamı çağırdılar. Başhekim, ölüm ile mücadele etmek üzere Anşan'a gönderileceklerini söyledi. Öğrenciler ne İbni Sina'ya ne de birbirlerine bakamadılar. Hepsi huzursuz olmuştu.

"Hepinizde silah olacak" dedi İbni Sina, "çünkü bulaşıcı hastalık olan bir yerde insanların ne zaman ne yapacakları bilinmez."

Ali Raşid ürperdi. Hepsi fark etti bunu. On altı yaşındaydı. Elmacık kemikleri biraz çıkık, yumuşak bakışlı bir gençti. Zaten Hemedan'daki ailesini özlediği için gece gündüz ağlıyor, kendisini derslerine veremiyordu.

Rob, İbni Sina'nın söylediklerini dikkatle dinlemeye çalıştı.

bu salgınla nasıl mücadele edileceğini size söyleyemiyoruz. Çünkü bizim yaşadığımız dönemde hiç ortaya çıkmadı. Fakat yüzyıllarca önce dünyanın değişik yerlerinde bu salgından kurtulan hekimlerin yazdıkları kitaplar var elimizde. Bu kitapları size vereceğiz. Bunlarda fazla değeri olmayan bazı teoriler ve tedavi yöntemleri bulunmaktadır. Ama bunların arasında bulabileceğiniz başka bilgilerden yararlanabilirsiniz." İbni Sina sakalını kaşıyarak devam etti sözlerine. "Vebanın atılmış maddelerin çürüyerek atmosfer hareketleriyle yayılmış olması olasılığına karşı hem hastaların hem de sağlamların bulunduğu yerlerin yakınlarında kokulu ağaçlardan çok büyük ateşler yakmanız gerekeceğini sanıyorum. Sağlıklılar şarap veya sirke ile yıkanmalı ve kafür ve başka uçucu maddeler koklamalıdır.

Hastalara bakacak olan sizlerin de bunları yapmanız gerekir. Hastalığın bulaştığı kişilere yaklaşırken burunlarınıza sirkeye batırılmış süngerler koymalısınız, içeceğiniz suyu kaynatarak temizlemeli ve öteki sulardan ayrı yerlerde tutmalısınız."

İbni Sina gırtlakını temizledikten sonra şöyle devam etti: "Salgın geçtikten sonra hayatta kalanlar hemen İsfahan'a dönmeyecekler ki hastalık buraya da gelmesin. İbrahim Kayası'na gidecek-

siniz. Nain'inden doğu yönünde bir gün, buradan da doğu yönünde üç gün uzaklıktadır. Buraya dönmeden önce bir ay orada dinleneceksiniz. Anlaşıldı mı?"

Herkes başını salladı. "Evet efendim" dedi hekim Fadıl İbni Parviz titreyerek. Yeni görevinde herkes adına konuşmuştu bu sözleriyle. Genç Ali sessizce ağlıyordu. Kerim Harun'un güzel yüzü ise başına geleceklerin korkusuyla kıpkırmızı olmuştu.

Sonunda Mirdin Askari konuştu. "Karım ve çocuklarım var... Ayarlama yapmam lazım. Eğer... iyi olacaklarından emin olmak için."

İbni Sina başını salladı. "Sorumluluğunu taşıdığınız kişilerle birlikte birkaç saat kalabilirsiniz."

Rob, Mirdin'in evli ve çocuklu olduğunu bilmiyordu. Yahudi öğrenci kendisine güvenen bir insandı. Sınıfta da, *Maristan*'da da hep kendinden emin görünüyordu ama şimdi yüzü bembeyaz olmuştu. Sessizce ileri geri sallanarak dua ediyordu.

Rob J. de özel görevle böyle bir yere gönderilmekten korkmuştu. Geri dönemeyebilirdi. Ama cesaretini toplamaya çalıştı. Hiç olmazsa artık hapisanede hekimlik yapmak zorunda kalma-yacağım diye düşündü.

İbni Sina hepsine tek tek bir baba gibi bakarak "bir şey daha var" dedi. "Ayrıntılı not tutmanız gerekiyor, sonraki salgınla mücadele edecekler için. Başınıza bir şey gelirse, güçlük çekmeden bulunabilecek bir yere bırakın notlarınızı."

Ertesi sabah, güneş ışıkları ağaçların üst kısımlarını kızılaştırırken, sağlık ekibi Hayat Nehri'nin üzerindeki köprüden geçiyordu. Hepsinin atları iyiydi. Arkalarında bir yük atı ya da bir katır vardı.

Rob yola çıktıktan bir süre sonra, Fadıl'a grubun korunması için bir kişinin keşif için önde, bir kişinin de arka tarafta bulunmasını önerdi. Fadıl aklında sadece bu öneri varmış gibi biraz düşündükten sonra yüksek sesle komutlarını verdi.

Fadıl o gece, Rob'un Kerl Fritta'nın, kervanda uyguladığı gibi herkesin sırayla nöbet tutması önerisini kabul etti.

Yakınlarından topladıkları çalılarla yaktıkları ateşin başında bazen birbirleriyle şakalaştılar bazen de sıkıcı anlar yaşadılar.

Süleyman el-Cemal, umutsuzluk içinde, Galen'in en zekice sözünün "bir hekimin salgın hastalık durumlarında yapacağı en iyi iş oradan sıvışmaktır" şeklindeki sözü olduğunu söyledi. Ve şöyle devam etti. "Galen, hekimin, başka hastaları iyileştirmek için salgın hastalık bölgesinden kaçması gerektiğini söylemişti, nitekim kendisi de dediği gibi yapmıştır."

Kerim ise "büyük hekim Razes'in sözleri daha önemli" dedi.

"Salgın şu sözleri yayar:

Çabuk, çok uzaklara, bannabileceğin bir yere.

Başla koşturmaya, dosdoğru uzaklara git,

Çok zaman sonra dönebileceğin yerlere."

Hep birlikte kahkahalarla güldüler.

İlk nöbetçileri Süleyman'dı. Ertesi sabah uyandıklarında Süleyman'ın geceleyin atlarını da alarak kaçmış olduğunu fark ettiklerinde çok şaşırmadılar.

Biraz sarsıldılar ve üzüldüler. Ertesi akşam kamp yaptıklarında Fadıl, Mirdin Askari'ye nöbet tutmasını söyledi. İyi bir seçimdi bu. Askari iyi nöbetçilik yaptı.

Üçüncü kamplarında nöbetçileri Ömer Nihavend oldu. Süleyman'ı taklit eden Ömer de geceleyin atlarını da alarak gruptan kaçtı.

Fadıl, bu ikinci kaçıştan sonra hemen herkesi toplayarak: "Ölüm'den korkmak günah değil, aksi halde hepimiz lanetleniriz. Galen ve Razes ile aynı şekilde düşünerek kaçarsanız gene günah işlemiş olmazsınız. Ancak ben İbni Sina gibi düşünüyorum. Bir hekimin salgın hastalık durumunda tabanları yağlayıp kaçmaması, tersine onunla mücadele etmesi gerekir.

Günah olan, insanın arkadaşlarını korunmasız bırakmasıdır. Hastaların ve ölmek üzere olanların tedavisinde kullanılacak eşyayı taşıyan yük hayvanlarını çalmak ise çok kötü bir şeydir" dedi. Tek tek hepsinin gözlerine baktı. "Bundan dolayı, aranızda gruptan ayrılmak isteyen varsa gitmesine izin vereceğim. Ve şerefim üzerine söz veriyorum ki, kendisine kötü gözle bakmayacağım."

Hiç kimseden ses çıkmadı. Hepsi o an birbirinin nefes alıp verişini bile duyabiliyordu.

Rob konuştu Fadıl'dan sonra. "Evet, isteyen herkes gidebilmeli. Ama, bizi nöbetçisiz ve korunmasız bırakarak ve yardımına gitmekte olduğumuz hastalar için taşıdığımız eşyayı yanına alarak kaçan, bence, takip edilip bulunmalı ve öldürülmeli."

Tekrar bir sessizlik oldu.

Mirdin, dudağını ıslatarak, "bence uygun" dedi.

Abbas Sefi, "bence de uygun" dedi.

"Bence de" dedi Ali fısıldayarak.

Kerim de "bence de" dedi.

Hepsi de söylediklerinin boş bir vaat değil, ciddi bir yemin olduğunun farkındaydı.

İki gece sonra nöbet tutma sırası Rob J.'ye geldi. Kayalık bir geçitte kamp kurmuşlardı. Etraftaki kayalar gecenin karanlığında ay ışığının etkisiyle birer canavar gibi görünüyordular. Uzun ve yalnız bir geceydi onun için. Böyle bir gece, uzun zamandan beri aklına takılan ama düşünecek vakti olmadığı için zihninden uzaklaştırdığı hüznü konuları düşünmek için iyi bir fırsattı. Kardeşlerini ve kaybettiği başka insanları düşündü. Uzun zamandan beri avuçlarının arasından kayıp gitmesine izin verdiği kadın geliyordu aklına.

Sabaha doğru büyük bir kayaya yaslanmış, ayakta duruyordu. Bulunduğu yer iyice karanlıktı. Ötekileri uyudukları yerde görebiliyordu. Aralarından birinin uyanık olduğunu ve kaçmaya hazırlandığını fark etti.

Kerim Harun kampta şöyle bir dolaştı. Uyuyanları uyandırmamaya dikkat ediyordu. Yapmak istediği kafasında kesinleşince, patikadan aşağıya doğru sessizce koşmaya başladı. Kısa süre sonra da görünmez oldu.

Harun, ne yanına eşya almıştı ne de arkadaşlarını korunmasız bırakmıştı. Rob onu durdurmak için bir hareket yapmadı. Acı bir düş kırıklığı hissetti. Yıllardır tıp öğrenimine devam eden yakışıklı ve şakacı bir öğrenci gibi görünmeye başlamıştı gözüne. Bir saat kadar sonra, yaklaşan ayak sesleri duydu. Kılıcını çıkardı. Dimdik ayakta dururken ay ışığında Kerim'le burun buruna geldi. Kerim hemen önünde durmuştu. Hazırlanmış kılıca merakla baktı. Göğsü inip kalkıyordu. Yüzü ve gömleği terden sıırıslam olmuştu.

“Senin ayrıldığını gördüm. Kaçtığını zannetmiştim.”

“Kaçmıştım.” Kerim güçlükle nefes alabiliyordu. “Kaçmıştım... döndüm. Ben bir kaçığım” dedi. Rob kılıcını kınına sokarken gülümsedi.

Kerim her sabah kaçıp, kan ter içinde geri geliyordu. Abbas Sefi komik öyküler anlatıyor, açık saçık şarkılar söylüyordu. Acımasız bir taklitçiydi. Hekim Fadıl güreşçiydi. Bir gece, başkanları, kamplarında hepsinin sırtını yere getirdi. Sadece Rob ve Kerim karşısında biraz zorlandı. Mirdin aralarındaki en iyi aşçı idi. Akşam yemeklerini hazırlama görevini sevinerek kabul etti. Bedevi kökenli genç Ali kendisinden beklenmeyecek kadar iyi biniyordu ata. En çok keşif görevini seviyordu. Grubun hayli ilerisinde bulunuyordu hep. Bir süre sonra gözyaşlarının yerini gözlerindeki coşkulu pırıltılar aldı. Gençliğinin verdiği dinçlikle davranıyor, bu da onu daha sempatik hale getiriyordu.

Aralarındaki dostluk giderek geliyor ve birbirlerinden daha hoşlanır hale geliyorlardı. Bu uzun atlı yolculuklarından zevk alır hale gelmişlerdi. Bir şey hariç. Hekim Fadıl, kamp yaptıklarında ya da dinlenme molası verdiklerinde İbni Sina'nın kendisine teslim ettiği *Salgın Hastalıklar Kitabı*'ndan bölümler okuyordu. Kitapta, çeşitli otoritelerin yüzlerce önerisi yer alıyordu. Bu otoritelerin hepsi salgın hastalıkla nasıl baş edileceği konusunda yetkin kabul ediliyordu. Kahireli Lamna adlı bir adam, hastaya kendi idrarını içirirken Allah'tan (c.c.) yardım istemenin kesin bir tedavi yöntemi olduğunu söylüyordu.

Bağdatlı el-Hacar, bulaşıcı hastalık dönemlerinde kan durdurucu nar ya da erik emmenin yararlı olduğunu, Kudüslü İbni Mutilah, mercimek, Hindistan bezelyesi, helvacı kabağı tohumu ve kırmızı kil yenmesini öneriyordu. Tedavi ekibinin mensupları hiçbir yararı olmayacağını bildikleri bu öneriler karşısında şaşırıyorlardı. İbni Sina kitaba bir ek bölüm yazmıştı. Burada kendisinin uygun bulduğu bazı müdahale yöntemleri liste halinde yer alıyordu. Kekre kokulu ateş yapmak, duvarların kireç suyuyla yıkanması, çevreye sirke sıkma, salgın kurbanlarına meyve suyu içirmek. Ekip üyeleri, sonunda, öteki önerileri bir yana koyup hocalarının önerdiği yöntemlerde karar kıldılar.

Fadıl, sekizinci gün öğle üzeri verdikleri bir mola sırasında, kaptan, Kahire’de baş gösteren veba salgını sırasında hastaları tedavi etmeye çalışan beş hekimden dördünün hastalığa yakalanarak hayatlarını kaybetmiş olduğunu okudu. Atlarına binip yeniden yola koyulduklarında sessiz bir hüzün kapladı hepsinin içini. Alınlarında ne yazılı olduğunu biliyor gibiydiler.

Ertesi sabah küçük bir köye geldiler. Köyün adının Nardiz olduğunu ve Anşan bölgesine girmiş olduklarını öğrendiler.

Hekim Fadıl, köylülere İsfahan’dan gelen hekimler olduklarını, Ala Şah’ın kendilerini salgın hastalığa yakalananlara yardım etmeleri için gönderdiğini söyledi. Köylüler ekibe büyük saygı gösterdiler.

Köyün ileri geleni, “biz hastalığa yakalanmadık hekim, ama Şiraz’da ölüm ve salgın olduğunu duyduk.”

Artık geçtikleri her köyde hastalıkla karşılaşabilecekleri beklentisi içindeydiler. Ama karşılaşmadılar. Gördükleri herkes sağlamdı. Etrafı dağlarla çevrili bir vadideki Nakş i Rüstem’de kocaman kayalara oyulmuş mezarlar gördüler. Bunlar Pers krallarının dört nesil boyunca gömüldükleri mezarlardı. Büyük Darius, Serhes, Ataserhes ve II. Darius, egemeni oldukları bu rüzgârlı vadinin üst tarafında beş yüz yıldan beri yatmaktaydılar. Bu beş yüz yıl içinde, burada savaşlar, salgın hastalıklar yaşanmış, fatihler gelip geçmiş ve yok olup hiçliğe karışmışlardı. Ekipteki dört Müslüman günün ikinci namazını kırlarken Rob ile Mirdin mezarlardan birinin üzerindeki şu yazıyı merakla okudular:

*Ben, Büyük Kral Serhes, Kralların Kralı,
Birçok Kavmin Ülkesinin Kralı
Büyük Kainatın Kralı,
Kral Darius’un Oğlu,
Akamenian’ım.*

Yivli sütunları kırılmış ve iri taşların etrafa yayılmış olduğu bir kalıntının içinden geçtiler. Kerim, Rob’a geçtikleri yerin Persepolis olduğunu, bu kentin Peygamber’in (s.a.s.) doğumundan dokuz yüz yıl önce Büyük İskender tarafından yıkılmış olduğunu söyledi.

Bu kalıntılardan pek uzak olmayan bir yerde bir çiftliğe rastladılar. Bu sakin çiftlikte sadece otlayan koyunların melemeleri duyuluyordu. Bu parlak güneşli havada koyunların melemeleri kulaklarına çok hoş geldi. Uzaktaki bir ağacın altında oturmakta olan çobanın kendilerini izlemekte olduğunu zannettiler. Atlarını o tarafa sürüp ağaca yaklaştılar. Çoban ölmüştü.

Hekim de diğerleri gibi atından inmeden baktı cesede. Fadıl önderlik yapmayınca Rob atından inerek adamı inceledi. Eti mavileşmiş ve katılaşmıştı. Öleli epey olmuştu. Bir noktaya bakan gözlerinin kapatılması gerekiyordu. Bir hayvancık bacaklarını kemiriyordu. Sağ eli ise kemirilmişti. Gömleğinin ön tarafındaki kanın rengi koyulaşmıştı. Rob bıçağını çıkarıp adamın üzerindeki giysiyi kesti, bir hastalık belirtisine rastlamadı. Kalbinin üzerinde bir bıçak yarası vardı adamın. Kılıç yarası kadar geniş bir yaraydı bu.

“Etrafı arayalım” dedi Rob.

Evlerin terk edildiğini gördüler. Biraz ötedeki tarlada, kesilmiş birkaç yüz koyundan arta kalanlara rastladılar. Kurtlar kemiklerin çoğunu tertemiz etmişlerdi. Tarlanın her tarafı ayak izleriyle doluydu. Anlaşılan, bir ordu, burada durmuş, çobanı öldürmüş ve et ihtiyacını karşılayıp ayrılmıştı.

Yüzünde herhangi bir ifade görülmeyen Fadıl bir emir ya da talimat vermedi.

Rob cesedi yere uzattı, üzerini toprak, taş ve iri kayalarla örttüler. Çobandan geriye kalanı hayvanlar kemiremeyecekti artık. Atlarını mahmuzlayıp oradan ayrıldılar.

Bundan sonra güzel bir malikaneye geldiler. Etrafı tarlalarla çevrili görkemli bir ev vardı burada. Terkedilmiş gibi görünüyordu ama gene de atlarından indiler.

Kerim evin kapısını bir süre sert bir şekilde çaldı. Sonra kapının ortasındaki gözetleme deliğinde bir çift göz göründü.

“Gidin buradan.”

“Biz İsfahan’dan gelen tedavi ekibiyiz, Şiraz’a gidiyoruz” dedi Kerim.

“Adım İşmael, tacirim. Size Şiraz’da çok az kişinin hayatta kaldığını söyleyebilirim. Yedi hafta önce Selçuklu Türklerinden oluşan

bir ordu Anşan'a geldi. Kadınlarımız, çocuklarımız ve hayvanlarımızla birlikte Selçukluların önünden kaçarak Şiraz'a sığındık. Selçuklular bizi muhasara altında aldılar. Veba salgını daha önce onlar arasında başlamış. Selçuklular üç gün sonra kuşatmayı kaldırdılar. Ama oradan ayrılmadan önce vebadan ölmüş iki askerlerinin cesedini mancınıkla surların üzerinden tıka basa dolu olan o kentin içine fırlattılar. Selçuklular gider gitmez, cesetleri hemen surun dışına çıkarıp yaktık. Ama çok geçti artık. Bizim aramızda da salgın başlamıştı."

Bunun üzerine Hekim'in dili çözüldü. "Korkunç bir salgın mı bu?"

"Çok korkunç değil" dedi kapının arkasındaki ses. "Bazılarının hastalığa bağışıklığı olduğu anlaşıyor. Benim gibi. Merhametli Allah'a şükürler olsun. Ama kenttekilerin çoğu ya öldü ya da ölmek üzere."

"Şiraz'daki hekimler ne yapıyor?" diye sordu Rob.

"Kentte iki berber-cerrah ve dört hekim var. Diğer hekimlerin hepsi Selçuklular oradan ayrılır ayrılmaz kaçtılar. İki berber ve dört hekim hastalığa yakalananlar arasında çok çalıştılar. Ama kısa süre sonra onlar da öldü. Bundan iki gün önce ben kentten ayrılırken hekimlerden biri vebadan dolayı ölmüştü. Geriye hastalara bakacak tek bir hekim kalmıştı orada."

"Anlaşılan Şiraz'da bize çok ihtiyaç var" dedi Kerim.

Kapının arkasındaki adam "Büyük ve temiz bir evim var. Bol miktarda yiyecek, şarap, sirke ve limon var. Epey de kenevir var evde. Dertlerinizi unutturur size. Size kapımı açabilirim. İyileştiricileri evime almak benim için de bir korunmadır. Salgın ortadan yok olunca Şiraz'a da birlikte gireriz. Bu sizin de benim de işime gelir. Hanginiz benim korunaklı evime gireceksiniz?"

Bir sessizlik oldu.

"Ben" dedi Fadıl boğuk bir sesle.

Rob, "yapma Hekim" dedi.

"Hem başkanımızsın hem de aramızdaki tek hekimsin" dedi Kerim de.

Fadıl onları iştmiyor gibi davranıyordu. "Ben içeri geleceğim, tacir."

Abbas Sefi “ben de içeri gireceğim” dedi.

İkisi atlarından indiler. Adam ağır bir demir çubuğu yuvasından gürültüyle çıkardı. Kapı açıldı. Soluk benizli, sakallı bir adamdı. Kapıyı ancak içeri girilebilecek kadar aralamıştı. Sonra tekrar kapatıp sürgüledi.

Dışarıda kalanlar denizde kaybolmuş insanlar gibi hissettiler kendilerini. Kerim, Rob’a bakarak “belki de haklılar” dedi. Mirdin hiçbir şey söylemedi, yüzü sıkıntılıydı. Genç Ali ise gene ağlamak üzereydi.

Rob “*Salgın Hastalıklar Kitabı*” dedi. Fadıl’ın boynuna bir kayışla bağladığı iri keseyi hatırladı. Gidip kapıyı çaldı sert bir şekilde.

“Çek git buradan” dedi Fadıl. Sesi titriyordu. Kapıyı açarsa Rob’un üzerine çullanmasından korkuyordu.

“Dinle beni bok herif” dedi Rob öfkeyle. “Eğer İbni Sina’nın *Salgın Hastalıklar Kitabı*’nı bize vermezsen, bu evin duvarlarının etrafına odunları yığıp ateşe vereceğim. Ateşi yaktıktan sonra da zevkle seyredeceğim seni hekim bozuntusu.”

Sürgü tekrar çekildi. Kapı biraz aralandı. Kitap yere, Rob’un ayaklarının dibine düştü.

Rob kitabı yerden alıp atına bindi. Oradan ayrıldıktan epey sonra bile öfkesi geçmemişti. Çünkü tacirin güvenli evine giren Fadıl ve Abbas Sefi’nin yakınında olmayı çok istemişti.

Uzun süre geriye hiç bakmadan sürdü atını. Dönüp arkasına baktığında epey uzağında Mirdin Askari ve Kerim Harun’u gördü. Ama geliyorlardı arkasından. Genç Ali Raşid de yetişmişti. Ali’nin arkasında da Fadıl’ın yük atı ile Abbas Sefi’nin katırı vardı.

44. Veba

Engebesiz bir ovada dümdüz uzanan bir patikadan geçip, çıplak dağların oluşturduğu bir dağ silsilesini kıvrımlar çizerek iki günde geçtiler. Üçüncü günün sabahı Şiraz yakınlarındaki bir yokuşu tırmanıyorlardı. Uzakta sis bulutunu gördüler. Kente yaklaşıncaya, bir adamın kentin surlarının dibinde birkaç cesedi yaktığını gördüler. Şiraz'ın arka tarafında ünlü Teng-i Allahu Ekber ya da Ulu Tanrı Geçidi görünüyordu. Rob, geçidin üzerinde süzülen bir sürü iri siyah kuş gördü. Veba salgınının olduğu yeri bulmuşlardı nihayet.

Kente girerken hiç nöbetçi görmediler.

“Yoksa içerde Selçuklular mı var?” diye sordu Kerim. Çünkü Şiraz bir ordunun saldırısına uğramış bir kent gibi görünüyordu. Pembe taşlarla çok zarif bir şekilde düzenlenmiş, çok sayıda bahçesi olan bir kentti. Ama her tarafta kesilmiş ağaç gövdeleri vardı. Herhalde burada daha önce kocaman ağaçların oluşturduğu geniş gölgeliklerde çok zarif bahçeler bulunuyordu. Bahçelerdeki güller bile ölüleri yakmak için kullanılmış olmalıydı.

Bomboş sokaklarda atlarının üzerinde sanki düş görüyorlarmış gibi gezindiler.

Sonunda aksayarak yürüyen bir adam görebildiler. Adama el salladılar, yanına yaklaşmaya başlayınca adam birdenbire evlerin arasında kayboldu.

Bir süre sonra yolda yürüyen başka birine rastladılar. O da kaçmaya çalıştı ama atlarıyla sıkıştırdılar. Rob J. kılıcını çıkardı.

“Bize yanıt ver. Sana zararımız dokunmayacak. Hekimler nerede?” diye sordu Rob.

Adam müthiş korkmuştu. Ağzı ile bumunun ön tarafında küçük bir bez tutuyordu. Muhtemelen içinde kokulu ot vardı. “Kelenter'in yerinde” dedi güçlkle nefes alarak ve sokağın öbür tarafını işaret etti.

Üzerinde cesetler bulunan bir arabanın yanından geçtiler. Arabada iri yarı iki ceset toplayıcı vardı. Yüzleri kadınlarınkinden daha fazla örtülmüştü. Sokağın bir köşesine bırakılmış küçük bir çocu-

ğün cesedini almak için durdular. Arabada üç yetişkin insan cesedi vardı. Biri erkek ikisi kadındı.

Belediyede kendilerini İsfahan'dan tıp görevlileri olarak geldiklerini söylediler. Kaba görünümlü, asker bakışlı biriyle, yaşlı ve cıvıllı bir adam şaşkın şaşkın onlara baktılar. Çok yorgun ve uykusuz oldukları anlaşılıyordu.

Genç olanı "adım Dehbid Hafız, Şiraz kelenteriyim" dedi. "O da Hekim İsfari Sancar, son hekimimiz."

"Neden sokaklarınızda hiç kimse yok?" diye sordu Kerim.

"On dört bin kişi vardı burada" diye anlatmaya başladı Hafız, "Selçuklular bölgeye geldikten sonra, dört bin insan daha surlarımızın arkasına sığındı. Salgın başlayınca Şiraz nüfusunun üçte biri kentten ayrıldı." Yüzünü acı bir ifade kapladı ve "bütün zenginler, devlet görevlilerinin hepsi gittiler. Mallarını kelenter ve askerlere emanet edip ayrıldılar buradan. Yaklaşık altı bin insan öldü. Henüz ölmeyenler ise evlerine çekilip Allah'ın kendilerine acıması için dua ediyorlar."

"Nasıl tedavi ediyorsunuz, Hekim?" diye sordu Kerim.

"Hiçbir şeyin vebaya faydası olmaz" dedi yaşlı hekim. "Bir hekimin yapabileceği, ölmekte olanları hiç olmazsa biraz rahatlatmaktan ibarettir."

"Biz henüz hekim değiliz" dedi Rob, "ama ustamız İbni Sina bizi size tıbbi yardımcı olarak yolladı, sizin talimatlarınızı yerine getireceğiz."

Hekim İsfari Sancar, sert bir şekilde "size hiç talimat vermeyeceğim, ne isterseniz onu yapın" dedi. Ellerini iki yana salladı. "Siz sadece tavsiyede bulunacağım. Benim gibi hayatta kalmak istiyorsanız, her sabah kahvaltıda bir parça ekmeği üzüm sirkesine batırıp yiyin ve ne zaman bir kişiyle konuşacak olursanız önce biraz şarap için" dedi. Rob J. adamın uyuşuk bir şekilde hareket ediyor olmasını yaşlı olmasına bağlamıştı ama yanılmıştı. Aslında adamın ileri derecede şarap düşkününü olduğunu bu sözlerinden sonra fark etti.

İsfahan Tedavi Ekibi'nin Raporu

Ölümümüzden sonra bu defteri bulup İsfahan'da Maristan'ın Başhekimini Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah İbni Sina'ya teslim eden kişiye cömertçe bir ödül verilsin. Hicretten sonra 413 yılının 1. Rabia ayının 19. Günü yazılmıştır.

Şiraz'a geldikten sonraki dört gün içinde 243 kişi ölmüştür. Hastalık, önce hafif bir ateş ve baş ağrısıyla başlamakta, baş ağrısının şiddeti bazen artmaktadır. Kasıklarda, bir koltuk altında ya da bir kulak arkasında genellikle ur denen bir değişiklikten hemen önce ateş çok yükselmektedir. Salgın Hastalıklar Kitabı'nda bu urlardan bahsedilmektedir. Andalusyalı Hekim İbn el-Kâtip bunun Şeytan tarafından yılan şeklinde ortaya çıkarıldığından bahsetmiştir. Buradaki gözlemlere göre, bu urlar yılan şeklinde değil yuvarlak ve içleri doludur. Bir tümör yarasını andırmaktadır. Erik büyüklüğünde olanlara rastlanmakla birlikte daha çok mercimek büyüklüğündedirler. Hastalar genellikle kan kusmaktadır, bu da ölümlerinin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Kurbanların çoğu tümör oluştuktan iki gün sonra ölmektedir. Bazı şanslı hastalarda tümör iltihap yapmaktadır. Böyle durumlarda hasta, vücudundaki zararlı sıvıyı atmakta olan bir hasta gibi görünmektedir. Bu hastalar bir süre sonra iyileşebilmektedirler.

İmza

Jesse ben Benjamin
Öğrenci

Kentin hapishanesine geldiklerinde, mahkûmların serbest bırakıldığını, binanın hastane haline getirilmiş olduğunu gördüler. Ölmüş, ölmekte olan ve kısa süre önce hastalık bulaşmış insanlarla doluydu burası. Hepsiyle tek tek ilgilenemeyecekleri kadar çok hasta vardı hastanede. Her taraftan inilti ve haykırımlar duyuluyordu. Kanlı kusmuklar, yıkanmamış vücutlar ve insan dışkıları ile çok kötü kokuyordu bina.

Rob, öteki üç öğrenciyle görüştükten sonra kelentere gidip, askerlerin yerleştirildikleri kaleyi kullanmak istediklerini söyledi.

Kelenter, kullanabileceklerini söyledi. Bundan sonra hapishaneye gitti. Hastadan hastaya geçerek ellerini tutup durumlarını değerlendirdi.

Ellerine akan mesaj genellikle korkunçtu. Hayat veren elleri, sanki bir elek haline gelmişti şimdi.

Salgının kurbanlarından çoğu yakında öleceği için kaleye taşındılar. Böylece henüz öleceği kesinleşmemiş olanlara daha temiz ve daha az kalabalık yerlerde bakılabilmesi mümkün olacaktı.

İran'da kışlar geceleri soğuk gündüzleri ılık geçirdi. Dağların zirvelerini kar kaplamıştı. Sabahları öğrencilerin koyun postları giymeleri gerekiyordu. Boğazın üzerinde uçuşan siyah akbabaların da sayısı artmıştı.

"Adamların cesetleri yakmak yerine boğazdaki tepeden aşağı atıyorlar" dedi Rob J. kelentere.

Hafız başını salladı. "Bunu yasaklamıştım. Ama doğru söylediğinden eminim. Odun çok azaldı."

"Bütün cesetlerin yakılması gerekiyor. İstisnasız" dedi Rob kararlı bir şekilde. Çünkü İbni Sina bunun mutlaka yapılması gerektiğini söylemişti. "Bütün cesetlerin yakıldığından emin olmak için gereken her şeyi yapmalısın."

O gün öğleden sonra, cesetleri geçitte tepeden aşağı attıkları için üç kişinin kafası kesildi. Ama bu idamlardan sonra da çevrelerindeki ölü sayısı azalmadı. Daha da arttı. Rob aslında böyle bir şey yapılmasını istememişti. Hafız çok kızmıştı sadece.

"Odun bulacak adamlarım nerede? Hiç ağaç kalmadı."

Rob "askerleri dağa gönderip ağaç kestir" dedi.

"Geri dönmezler."

Rob bunun üzerine genç Ali'ye askerleri alıp terk edilmiş evlere götürmekle görevlendirdi. Evlerin çoğu taşlandı ama kapıları, pencereleri, çatı kirişleri tahtadandı. Ali adamları alıp etrafı kırıp döktü. Cesetler kentin surlarının önünde kurulan büyük bir ateşte yakıldı.

Öğrenciler İbni Sina'nın nefes alırken ağızlarına sirke emdirilmiş süngerler koymaları talimatına uydular ama süngerler çalışmalarını önlediği için kaldırıp atıldılar. Hekim İsfari Sancar'ın tavsi-

yesine uyararak her gün sirkeli ekmek yiyip bol miktarda şarap içtiler. Bazı günler daha karanlık çöktüğünde yaşlı hekim kadar şarap içmiş oluyorlardı.

Mirdin böyle bir akşam Rob'a İsfahan'a salimen dönmesini bekleyen karısı Fara'dan ve küçük erkek çocukları David ve İskar'dan bahsetti. Babasının Arap Denizi kıyısındaki evini özlediğini söyledi. Ailesi inci satın almak için oraya gidermiş. Rob'a "senden hoşlandım" dedi. "Benim korkunç kuzenim Aryeh ile nasıl arkadaş olabildin?" diye sordu.

Rob, Mirdin'in başlangıçtaki soğukluğunun nedenini şimdi anlıyordu. "Aryeh'in arkadaşı olmak mı? Ben Aryeh'in arkadaşı değilim. Aryeh boktan biri!"

Mirdin "öyledir, gerçekten boktan biridir o" diye haykırdı. Sonra karşılıklı güldüler.

Yakışıklı Kerim cinsel fetihleriyle ilgili uzun öyküler anlattı. İsfahan'a döndükten sonra genç Ali'nin Doğu Halifeliğindeki en güzel memeleri bulmasına yardımcı olacağı vaadinde bulundu. Kerim bu ölümler kentinde de her gün koşuyordu. Bazen ötekilerle kendisiyle koşmadıkları için dalga geçiyor, bunun üzerine onlar da onunla birlikte koşuyorlardı. Birlikte koştukları zamanlar, boş sokaklardaki terk edilmiş evlerin, vebaya yakalanmamış insanların bir araya toplandıkları evlerin, bir arabanın alması için önlerine ceketler konmuş evlerin önünden geçiyorlar, korkunç ölüm gerçeğinden uzaklaşıyorlardı. Çünkü etraflarındaki manzara onları şaraptan daha çok etkiliyordu. Ölülerin arasındaki bu genç ve dinç insanlar zarar görmeleri mümkün olmayan ölümsüz insanlarmış gibi yaparak yaşadıkları dehşeti toprağa gömmeye çalışıyorlardı.

İsfahan Sağlık Ekibi'nin Raporu

Hicretten sonra 413 yılında 1. Rabia ayının 28. Günü yazılmıştır.

Kan akıtma, şişe çekme ve müshil kullanımının çok az faydası olduğu görüldü. Uurlar ile hastanın vebadan ölümü arasında oldukça ilginç bir ilişki saptanmıştır. Çünkü burada da, urun patlaması ya da pis kokulu yeşil sıvının muntazaman dışarı çıkması halinde hastanın genel olarak hayatta kaldığı saptanmıştır.

Ölümlerden çoğuna çok yüksek ateşin hastanın vücudundaki yağları tüketmiş olması yol açmış olabilir. Fakat ur iltihap yapınca ateş birdenbire düşmekte ve iyileşme başlamaktadır.

Bunları gözlemledikten sonra, urların açılabilir kadar olgunlaşmasını takiben hardal ve zambak soğanı lapaşı uyguladık. İncir ve kaynatılmış soğan lapası tereyağıyla karıştırıldı ve değişik türde çekici macunlar kullanıldı. Bazı durumlarda urları açarak ülser gibi tedavi ettik. Ancak bu pek başarılı sonuç vermedi. Bu şişlerin, genellikle, yüksek ateşten ya da başka bir nedenle hiçbir aletle kesilemeyecek kadar sertleşmiş oldukları görüldü. Bunları kostik maddelerle yakmaya çalıştık ama sonuç olumlu olmadı. Birçok hasta çektikleri acıdan çıldırmış olarak öldü. Bazıları ameliyat sırasında öldüler. Bundan dolayı bizim, bu zavallı yaratıklara ölünceye kadar işkence yaptığımız söylenebilir. Ancak bazıları kurtuldu. Bunlar biz burada olmasa idik de yaşayacaklardı. Ancak çok az sayıda insana yardımcı olduğumuza inanmamız bizi biraz olsun rahatlatmaktadır.

(İmza)

Jesse ben Benjamin
Öğrenci

“Leş kargaları” diye bağırdı bir adam. Hizmetkârları adamı kaba bir şekilde yere fırlatıp hastaneden çıkıp gittiler. Kuşkusuz eşyalarını çalacaklardı. Salgın hastalık durumlarında sık sık rastlanırdı böyle hırsızlıklara. Salgın, insanın bedenini çürüttüğü gibi ruhunu da çürütüyordu. Vücutlarında şişler oluşmuş çocuklar, dehşete kapılmış ana babaları tarafından tereddütsüz terk ediliyorlardı. O sabah yağma yapan üç adam ve bir kadının kafası kesilmişti. Ölüm halindeki bir kadına tecavüz eden bir askerin de derisi yüzülmüştü. Sırtlarında kireçli su taşıyarak salgının girdiği evleri temizleyen askerlerin başında dolaşan Kerim, çevredeki azgın kişilerin hayatta kalmaya çabalayan hastalara vahşi tensel arzularını tatmin amacıyla tecavüz ettiklerini söylüyordu.

Hastaneye hiç girmemiş olan kelenter, öğlene doğru, beti benzi atmış korkudan titreyen bir askeri göndererek Rob ve Mir-

din'i dışarı çağırttı. Öğrenciler dışarı çıktıklarında Hafız'ın salgından korunmak için üzerine baharat konmuş bir elmayı kokladığını gördüler. "Dün ölenlerin sayısı otuz yediye düştü" dedi muzaffer bir komutan gibi. Bu oldukça iyi bir gelişmeydi. Çünkü salgın başladıktan üç hafta sonra bir günde 268 kişi ölmüştü.

Hafız, Rob ve Mirdin'e kendi hesaplamalarına göre Şiraz'da 801 erkek, 502 kadın, 3.193 çocuk, 566 erkek köle, 1417 kadın köle, 2 Suriyeli Hristiyan ve 32 Yahudi'nin ölmüş olduğunu söyledi.

Rob ve Mirdin birbirlerine anlamlı anlamlı baktılar. Kelenterin, ölü sayısını açıklarken kendisine göre bir önem sıralaması yaptığını ikisi de fark etmişlerdi.

Bu sırada genç Ali yaklaştı yanlarına. Değişik bir durumu vardı çocuğun. Çünkü Rob ona seslenmese kendilerine hiç yaklaşmadan yanlarından geçip gidecekti.

Rob çocuğun yanına yaklaştı gözlerinde garip bir ifade gördü. Ali'nin başına dokununca o müthiş duygu kapladı içini.

Aman Tanrım.

"Ali" dedi yumuşak bir ses tonuyla. "Benimle içeri gel hemen."

O güne kadar çok ölüm görmüşlerdi. Ama hastalık Ali Raşid'in vücudunda çok kısa zamanda yayılmıştı. Rob, Kerim ve Mirdin, çocuğun acısını kendi bedenlerinde gibi hissettiler.

Ara sıra Ali'nin bütün vücudu kasılıyordu. Midesini kemiren bir şey vardı sanki içinde. Acıdan kıvranıyor, vücudunu garip biçimlerde eğip büküyordu. Ali'yi sirke ile yıkadılar. Öğleden sonra ateşi biraz düştü. Yeni bir kriz geldiğinde ateşi tekrar yükseldi. Bu kez öncekinden daha fazlaydı ateş. Dudakları çatladı, gözleri yuvalarının içinde dönmeye başladı.

Ali'nin çılgınlıkları ve iniltileri diğer hastalarinkine kaşınıyordu. Ama üç öğrenci onunkini çok net bir şekilde duyabiliyorlardı. Çünkü birlikte yaşadıklarından dolayı onu bir aile ferdi gibi kendilerine yakın hissediyorlardı.

Geceleyin sırayla Ali'nin yanında nöbet tuttular. Şafak sökmeden önce Rob gelip nöbeti Mirdin'den devraldı. Gözlerinde garip ve anlamsız bir ifade vardı. Ateş mahvetmişti vücudunu. Henüz

olgun bir erkek haline gelmemiş çıkık elmacık kemikli, kartal burunlu yüzünde olgun bir Bedevi'nin yüz hatları oluşmuştu artık.

Rob, Ali'nin elini tuttu. Gencin vücudundan bir şeyin yavaş yavaş kayıp gitmekte olduğunu hissetti.

Hiçbir şey yapamamanın çaresizliğiyle zaman zaman Ali'nin bileklerine dokundu parmaklarıyla. Ali'nin nabızı, uçmaya çalışan bir kuş yavrusunun kanat çırpışları kadar güçsüzdü.

Kerim nöbeti devralmak üzere geldiğinde Ali artık yaşamıyordu. Artık ölümsüz insan numarası yapamazlardı. Bir süre sonra aralarından birinin daha öleceği açıktı. Korkunun gerçek anlamını hissetmeye başladılar.

Ali'nin bedenini cesetlerin yakıldığı ateşe kadar birlikte götürdüler. Çocuğun cesedi yanarken her biri kendi inancına göre dua etti.

O sabah bir değişiklik hissetmeye başladılar. Hastaneye getirilen hasta sayısının azaldığı görülüyordu. Üç gün sonra, kelenter önceki gün sadece on bir kişinin öldüğünü bildirdi. Ama ses to-nundan öyle olmasını arzu etmiş olduğu belli oluyordu.

Rob, hastanenin yakınında yürürken, bir sürü ölmüş ya da ölmek üzere olan fare gördü. Oraya yaklaşıp hayvanları inceledi. Fareler vebalıydı. Hemen hemen bütün farelerde küçük ularlar vardı. Bu gördüklerinin ur olduğundan hiç şüphesi yoktu. Henüz soğumamış derisinin üzerinde bir yığın pire olduğu için kısa süre önce öldüğünü anladığı bir fareyi geniş ve düz bir taşın üzerine koydu, bıçağını açıp, omuzlarının üzerinden el-Coucani ya da başka bir hoca kendisini gözlüyormuş gibi hayvanı ustalıkla açtı.

İsfahan Tedavi Ekibi'nin Raporu

Hicretten sonra 413 yılında 2. Rabia ayının 5. Günü yazılmıştır.

İnsanların yanı sıra hayvanlar da öldü. Anşan bölgesindeki veba salgını sırasında atların, ineklerin, koyunların, develerin, köpeklerin, kedilerin ve kuşların da öldüğüne dair haberler geldi.

Vebadan ölen altı farenin incelenmesiyle ilginç sonuçlar ortaya çıktı. Dış belirtiler insanlarda bulunan belirtilere benziyordu: Bir

noktaya bakan gözler, çarpık adaleler, aralık dudaklar, morarmış dillerin ağzın dışına sarkması, kasıklarda ya da kulaklardan birinin arkasında görülen urlar.

Bu farelerin iç organları incelendikten sonra vücuttaki urun cerrahi müdahaleyle çıkarılmasının neden başarılı sonuç vermediği kesinlikle anlaşılmıştır. Lezyonun genellikle derinde kamabahara benzeyen bir kökü olduğu saptanmıştır. Bundan dolayı urun ana gövdesi çıkarılsa bile bu kök kurbana zarar vermeye devam etmektedir.

Farelerin kanlarını açtığımda, altı hayvanın da midelerinin alt taraftaki çıkış kısımlarında ve üst taraflarında yeşil renkli safra olduğunu gördüm. Bağırsakların alt kısmında küçük benekler vardı. Altı farenin hepsinde karaciğer büzülmüştü. Dört farede ise kalp küçülmüştü.

Farelerden birinin midesindeki zar, deyim yerindeyse, dökülmüştü.

Bu sonuçlar, vebaya kurban giden insanların organlarında da ortaya çıkar mı?

Öğrenci Kerim Harun, Galen'in insanın iç anatomik yapısının domuz ve maymununkinin aynı olduğunu, fareninkine benzemediğini yazdığını söylemektedir.

Böylece, vebadan ölen insanların bedenlerindeki değişiklikleri bilmemekle birlikte, kesinlikle eminiz ki, aynı değişiklikler insanlarda da olmakta fakat bunu incelememiz yasaklanmış bulunmaktadır.

(imza)

Jesse ben Benjamin
Öğrenci

Rob iki gün sonra hastanede çalışırken, bir rahatsızlık, ağırlık, dizlerinde güçsüzlük, nefes alıp verişinde güçlük, çok baharat yediği zamanlardaki gibi içinde bir yanma hissetti. Oysa baharat yemişti.

Vücudunda hissettikleri değişmedi, bütün öğleden sonra çalı-

sırken belirtiler daha da arttı. Önce bu belirtileri görmezlikten gelmeye çalıştı. Bir vebalinin irinli ve çarpık yüzüne baktı, adamın gözleri yuvalarından fırlayacakmış gibiydi. Rob bir an kendi yüzüne bakıyor gibi hissetti.

Mirdin ile Kerim'in yanına gitti.

Yanıt gözlerinden okunuyordu.

Bir ot yatağa yatılmadan önce, *Salgın Hastalıklar Kitabı* ile notlarını bulup Mirdin'e verdi. "Eğer ikiniz de hayatta kalmazsanız bunları, hayatta kalan son insanın eline geçebileceği bir yere koymanızı istiyorum. İbni Sina'ya gönderilsin."

"Peki, Jesse" dedi Kerim.

Rob sakindi. Omuzlarından bir dağın yükü kaldırılmıştı sanki. Olabilecek en kötü şey olmuştu. Bu dehşetli ölüm hapishanesinden kurtulacaktı.

İyi yürekli Mirdin, üzüntü içinde "birimiz senin yanında kalacağız" dedi.

"Hayır, size ihtiyacı olan çok hasta var."

Buna karşın, Kerim ile Mirdin'in sık sık uzaktan kendisini izlediklerini hissedebiliyordu.

Hastalığın her aşamasını kaydetmeye karar verdi. Ama ancak ateşi iyice yükselip müthiş bir baş ağrısı başlayınca kadar yapabildi bunu. Üzerindeki örtüler ağır gelmeye başladı. Kaldırıp bir kenara attı örtüleri. Uykusu geldi. Uyumamaya çalıştı ama başaramadı.

Düşünde uzun zaman önce ölmüş olan babasının bağlı olduğu loncanın başmarangozu uzun boylu, zayıf Dick Bukerel ile konuştu. Uyandığında vücut ısının daha da yükselmiş olduğunu hissetti. İçindeki taşkınlık da artıyordu.

Sıkıntılı geçen bir gecede daha şiddetli düşler gördü. Güreştiği ayı yavaş yavaş incelip uzuyor ve Kara Şövalye haline geliyordu. Vebanın öldürdüğü bütün insanlar yanlarında durup, hiç kimsenin diğerini alt edemediği bu kamçılı dövüşü izliyorlardı.

Sabahleyin, askerlerin zavallı yüklerini sürükleyerek dışarıda bekleyen ceset arabasına götürdükleri sırada uyandı. Sağlık ekibinin bir mensubu olarak bu alışık olduğu bir manzaraydı. Ama şim-

di vebalı bir hasta olarak başka bir gözle görüyordu aynı şeyi. Kalbi hızla çarpıyor, uzaktan gelen bir vınlama duyuyordu. Bacaklarındaki ağırlık daha da artmıştı. İçinde bir ateş yanıyordu sanki.

“Su.”

Mirdin hemen koşup su getirdi ama Rob suyu içmek için doğrulurken müthiş bir acı hissetti boğazında. Nefes almakta güçlük çekiyordu. Ağrının geldiği yere bakmakta önce tereddüt etti. Sonunda ağrının yerini keşfetti. Mirdin ile birbirlerine korkuyla baktılar. Sol kolunun alt tarafında iğrenç görünümlü açık mor renkte bir ur vardı.

Mirdin’in bileğini sık sıkıya kavradı. “Açmayacaksın! Kostik maddelerle de yakmayacaksın. Söz veriyor musun?”

Mirdin, elini kurtardı Rob’unkinden sonra göğsünden bastırarak yatağına uzattı arkadaşını. “Söz veriyorum, Jesse” dedi nazik bir şekilde. Hemen Kerim’i getirmeye gitti.

Mirdin ile Kerim elini başının arkasına çekip, yatağın tahtalarından birine bağladılar. Ur belirgin biçimde görünüyordu şimdi. Gül suyu ısıtıp içine batırdıkları bir bezle kompres yaptılar. Urun üzerine koydukları bez soğudukça onu kaldırıp yerine başka bir sıcak bez koydular.

Ateşi hayatı boyunca ilk kez bu kadar yükselmişti. Vücudundaki bütün ağırlar kolundaki urda yoğunlaştı. Ağrı hiç kesilmiyordu. Gezinmeye başladı.

Sükûneti bir buğday tarlasındaki gölgelikte bulmaya çalıştı. Mary’yi öptü. Dudaklarına dokundu. Yüzünü öptü. Kızıl saçları, üzerine koyu bir sis gibi düştü.

Kerim’in Farsça, Mirdin’in de İbranice dua ettiklerini duyuyordu. Mirdin Şema’ya geldiğinde Rob da eşlik etti. *İşitin beni, Yakup’un çocukları, Tanrımız Efendimiz Tektir. Efendin Tanrını bütün yüreğinle seveceksin...*

Musevi duasını söylerken ölmekten korktu. Bir Hristiyan duası okumaya çalıştı. Aklına çocukluğunda papazlardan duyduğunu bir ilahi geldi.

İsa doğdu
İsa çarmıha gerildi.
İsa gömüldü.
Amen

Kardeşi Samuel yatağının yanı başında yerde oturuyordu. Kuşkusuz bir rehber getirmişti onu buraya. Samuel hiç değişmemişti. Yüzünde gene aynı o acı gülümseme vardı. Samuel'e ne söyleyeceğini bilemiyordu. Rob kocaman bir adam olmuştu ama Samuel öldüğünde henüz bir çocuktuktu.

Ağrısı daha da arttı. Dayanılmaz bir hal almıştı.

"Yaklaş Samuel" diye haykırdı. "Bırakın gidelim!"

Ama Samuel orada kıpırdamadan oturuyor kendisine bakıyordu.

Bir an vücudundaki ağrının birdenbire azaldığını hissetti. O kadar aniden azalmıştı ki ağrı, sanki etine bir şey batırılmış gibi hissetti o an. Gerçek dışı bir umuda kapılmak istemiyordu. Birinin gelmesini beklemeye başladı.

Kendisine çok uzun gelmiş olan bir süre geçtikten sonra Kerim'in üzerine eğilmiş olduğunu gördü.

"Mirdin! Mirdin! Allaha şükür, ur açılmış!"

Başının üzerinde gülümseyen iki yüz gördü. Birisi esmer ve yakışıklıydı. Diğeri ise iyi yürekli bir aziz gibi bakıyordu kendisine.

"Bir fitil koyacağım oraya, kurutsun diye" dedi Mirdin. Bir süre tanıya şükretmekle meşgul oldular.

Fırtınalı bir denizi geride bırakıp kıyıdaki sakin sulara ulaşmış bir denizci gibi hissetti kendisini.

Kısa sürede fazla acı çekmeden iyileşti. İyileşip hayatta kalabilen öteki hastalarda da böyle olduğunu görmüştü. Biraz dermansızdı, ara sıra titreme geliyordu. Yüksek ateşten çıkan insanlarda böyle şeyler olması doğaldı. Bilinci de yerine geldi. Artık geçmişle yaşadığı dönemi birbirine karıştırmıyordu.

Bu süre içinde kimseye yararı dokunamadığı için içi içini yiyordu ama bakıcıları yatağında sırtüstü yatıp bir şey yapmamasını istiyorlardı.

"Bu tıbbi deneyimi tamamen sana borçluyuz" dedi bir sabah

Kerim kesin ifadelerle. "Böyle olacağını biliyordum, bundan dolayı küçük grubumuzun önderliğini ele aldığına buna itiraz etmedim."

Rob itiraz etmek amacıyla bir şey söylemek için ağzını açtı ama hemen kapadı. Çünkü Kerim'in söyledikleri doğrudu.

"Fadıl İbni Parviz'in başkan yapılmasına çok kızmıştım" dedi Kerim. "Sınavlarda iyi sonuç alıyordu, hocalar da ona çok değer veriyorlardı. Ama hekim olarak yaptıkları felaketti. Ayrıca benden iki yıl sonra yardımcı hekimliğe başladı. Şimdi o hekim, bense hâlâ öğrenciyim."

"O zaman beni nasıl başkanınız olarak kabul edebildiniz, daha bir yıllık öğrenci bile değilken?"

"Sen farklısın, insanları iyileştirme uğraşına kendini köle gibi verme yarışını sen en önde tamamladın."

Rob gülümsedi. "Bu güç haftalar içinde ben de sizleri gördüm. Sizin de hocanız aynı değil mi?"

"Hayır" dedi Kerim sakın bir şekilde. "Yanlış anlama, çok iyi bir doktor olmak istiyorum. Ama aynı zamanda hiç olmazsa güçlü olmak ve zengin olmak istiyorum. Zenginlik senin en ön güçlü arzun değil, öyle değil mi Jesse?"

Rob başını iki yana salladı, değil, anlamında.

"Hemedan eyaletindeki Karş köyünde henüz bir çocukken, Ala Şah'ın babası Abdullah Şah Selçuklu Türkleri güruhuna karşı ordusunun başında bizim bulduğumuz bölgeden geçiyordu. Abdullah'ın ordusu nerede konakladıysa sefalet de onlarla birlikte geldi. Bu ordu kendisiyle birlikte bir asker belasını da getiriyordu geçtiği yerlere. Ürüne ve hayvanlara el koyuyorlardı. Yiyecek, onun için kendi insanların hayatta kalması ya da felaketi demektir. Ordu çekilip gittikten sonra açlık baş gösterdi.

Beş yaşındaydım. Annemin yeni doğmuş kızını ayaklarından tutup başını bir kayaya çarptığını hatırlıyorum. Birçok kişinin insan eti yediği söylendi o günlerde. Bunun doğru olduğuna inanıyorum.

Önce babam öldü. Sonra da annem. Bir yıl sokaklarda dilencilerle birlikte yaşadım. Dilencilik yapan bir çocuktum. Sonunda babamın bir arkadaşı olan Zeki Ömer adlı biri beni yanına aldı. Tanınmış bir atletti. Beni eğitti ve koşmayı öğretti. Ve dokuz yıl kıcıımı düzdü."

Kerim bir an sessiz kaldı. Sessizliği sadece odanın öbür tarafındaki hastanın alçak sesle inlemeleri bozuyordu.

“Zeki Ömer öldüğünde on beş yaşındaydım. Ailesi beni evden attı. Ama ölmeden önce medreseye girmem için gereken ayarlamaları yapmıştı. Bunun üzerine İsfahan’a geldim. İlk kez özgür oluyordum. Çocuklarım olunca onları güvenlik içinde yaşatmaya karar verdim. Böyle bir güvenlik de zenginlikle sağlanabilir.”

Dünyanın yarısı kadar uzaktaki çocuklar da aynı felaketlerle karşılaşılıyorlar demek ki diye düşündü Rob. Eğer biraz daha az şanslı olsaydı ya da Berber farklı bir adam olsaydı...

Aralarındaki konuşma Mirdin’in gelmesiyle kesildi. Yatağının başında Kerim’in karşı tarafında durdu. “Dün Şiraz’da hiç kimse ölmemiş.”

“Allah” dedi Kerim.

“Hiç kimse ölmemiş!”

Rob ikisinin ellerini tuttu.

Kerim ve Mirdin de birbirlerinin elini tuttular. Gülmekten, ağlamaktan çok farklı duygular hissediyorlardı üçü de. Bütün hayatları boyunca birlikte yaşamış yaşlı insanlar gibiydiler. Ellerini bırakmadan yere oturup birbirlerinin gözlerine baktılar. Hayatta kalmış olmanın tadını çıkıyorlardı.

On gün kadar sonra artık Rob’un yolculuk yapabileceğini söylediler. Veba salgınının sona erdiği haberi duyuruldu her tarafa. Şiraz’da ağaçların büyümesi yıllar alacaktı ama Şirazlılar dönmeye başlamışlardı. Bazıları eşya da getirmişti. Önünden geçtikleri evlerin bazılarında marangozlar, pencere kepenklerini yerlerine yerleştiriyor, bazılarında da kapıları takıyorlardı.

Bu kenti geride bırakıp dosdoğru kuzeye yönelmek güzel bir şeydi.

Acele etmeden gidiyorlardı. Tacir İsmail’in evine geldiklerinde atlarından inip kapıyı çaldılar ama yanıt veren olmadı.

Mirdin “kapının yakınında ölü var” dedi sakın bir şekilde.

Eve girdiler, tacir ile Hekim Fadıl’ın çürümüş cesetlerini buldular. Abbas Sefi’den bir iz yoktu. Diğer ikisinin vebaya yakalandık-

larını anlayınca “sığınabileceği güvenli bir yer”e gittiğinden emindiler.

Salgın hastalık bölgesinden ayrılmadan önce son görevlerini yerine getirdiler.

Tacirin pahalı mobilyalarıyla büyük bir ateş yakıp iki cesedi dua ederek yaktilar.

Sağlık ekibi mensupları İsfahan’dan yola sekiz atlı olarak çıkmıştı. Şimdi Şiraz’dan üç atlı dönüyordu.

45. Öldürülmüş bir Adamın Kemikleri

İsfahan'a döndüğünde etrafına gerçek dışı bir dünyada yaşıyor-muş gibi baktı. Sağlıklı insanlar gülüyor, birbirleriyle şakalaşıyor-lardı. Bu insanların arasında dolaşmak bir süre Rob'a garip geldi. Sanki dünyanın sonu gelmişti.

İbni Sina ekipten kaçanlar olduğunu ve daha sonra ölü olarak bulunduklarını öğrendiğinde üzüldü ama şaşırmadı. Hemen Rob'tan tuttukları kayıtları aldı. Rob, İbrahim Kayası'ndaki evde üç öğrencinin veba salgınına yakalanmadıklarının anlaşılması için bekledikleri bir ay içinde, Şiraz'da gördüklerini uzun uzun ve bü-tün ayrıntılarıyla yazdı. Bir de sonuç yazısı ekledi buna.

Raporunda, hayatını diğer iki öğrencinin kurtarmış olduğunu belirtmiş ve onlardan övgüyle söz etmişti.

"Kerim de mi?" diye sordu açık açık İbni Sina yalnız kaldıkları bir an.

Rob bir an tereddüt etti. Bir öğrenci arkadaşı hakkında olumlu bilgiler aktararak biraz ileri gitmiş olabileceğini düşündü, derin bir nefes alarak soruya yanıt verdi. "Sınavlarında çok başarılı olama-mış olabilir ama bir hekim olarak harikaydı. Sakin ve kararlı dav-randı salgın sırasında. Acı içinde kıvrananlara gereken yakınlığı gösterdi."

İbni Sina bu yanıttan tatmin olmuş gibi göründü. "Şimdi Cen-net Sarayı'na gidip Ala Şah'a rapor vermen gerekiyor. Zira Şah, bir an önce Şiraz'a gelen Selçuklu ordusu hakkında konuşmak isti-yor" dedi.

Kış sona ermek üzereydi ama tamamen geçmemişti. Saray soğuk-tu. Kaf'ın sert tabanlı çizmeleri loş koridorlardaki taş merdiven ba-samaklarında yankılar yaratırken Rob da onu takip ediyordu.

Ala Şah büyük bir masada tek başına oturuyordu.

"Jesse ben Benjamin, haşmetlim." Rob *ruye zemin* yaparken kapılar komutanı huzurdan çekildi.

Hükümdar "yanıma oturabilirsin, *dimmi*. Örtüyü dizlerinin üze-

rine yerleştir” diyerek talimatını verdi. Rob söylenenleri yapınca çok şaşırdı. Masanın altında bir ocak vardı. Hoşuna gitti bu. Aşa- ğıdan yukarıya doğru bir sıcaklık geliyordu.

Hükümdara uzun sre ya da çok doğrudan bakmaması gerektiğini biliyordu. Bu arada pazarda duyduğu şah’ın zevkine çok düşkün olduğu söylentisinin de doğru olduğunu fark etti. Ala’nın gözleri kurt gözü gibi kıpkırmızıydı. Atmacanınkini andıran ince yüzünü dik tutamıyordu. şarap içmekte olduğu belliydi.

şah’ın önünde siyah beyaz karelerle dolu bir tabla vardı. Tabla- nın üzerinde çok zarif kemikten yontular bulunuyordu. Tablanın yanında kadehler ve bir şarap testisi vardı. şah ikisi için şarap dol- durdu, kendi kadehini hemen dikti kafasına.

“İ, i, seni mutlu bir Yahudi yapmak istiyorum.” Kızarmış göz- lerde emir veren bir ifade vardı.

“İzninizle içmek istemiyorum. şarap beni mutlu etmez, haç- metlim. Aksi ve sert bir insan haline getirir. Bundan dolayı daha şanslı olan insanlar kadar şaraptan tat almıyorum.”

şah dikkatini toplamaya çalışarak “her sabah gözlerimin arka- sında şiddetli bir ağrıyla uyanıyorum, ellerim de titriyor. Sen he- kimsin. Bunun ilacı nedir?” diye sordu.

Rob gülümsedi. “Daha az şarap, haşmetlim. Bir de bu temiz İran havasında daha fazla at gezintisi yapmalısınız.”

Keskin gözler Rob’un yüzünde bir küstah ifade bulmaya çalıştı. Ama bulamadı. “O zaman at gezintisinde benimle birlikte olacak- sın, *dimmi*” dedi.

“Hizmetinizdeyim, haşmetlim.”

Ala bir el hareketiyle söylediklerini anladığını belirtti. “şimdi şiraz’a gelen Selçuklulardan bahsedelim. Anlat bakalım bana.”

Rob Anşan’ı istila eden ordu ile ilgili olarak bildiklerini uzun uzun anlattı. şah dikkatle dinledi anlattıklarını.

Anlatacakları bitince başını salladı. “Düşmanımız bizi kuzey ba- tıdan çevrelemiş durumda. Gneydoğumuza yerleşmeye çalışı- yorlar. Anşan’ın tamamını fethedip işgal etselerdi, İsfahan Selçuk- lulara kolay yem olurdu.” Masaya vurdu eliyle. “Onların başlarına veba salgını belasını sardığı için Allah’a şkrlers olsun. Bir daha geldiklerinde hazır olacağız.”

Üzerinde kareler bulunan tahtayı ikisinin arasına çekti. “Bunu daha önce görmüş müydün?”

“Hayır efendim.”

“Bizim eski oyunumuz. Kaybedersen şahtreng, yani ‘hükümdarın acısı’ deniyor. Buna daha çok Şah Oyunu deniyor. Çünkü bir savaşı andırır.” Gülümsedi. Neşesi yerine gelmişti. “Sana şimdi Şah Oyunu’nu öğreteceğim, *dimmi*” dedi.

Fil şeklindeki taşlardan birini Rob’a uzattı. Rob bembeyaz ve çok iyi yontulduğu için üzerinde hiç pürüz olmayan file dokunmuş oldu böylece. “Bir filin dişlerinden yapılmıştır. Görüyorsun, ikimiz de aynı şekilde diziyoruz. Hükümdar merkezde yer alır. Sadık arkadaşları, general, hemen yanındadır. Onların iki yanında filler bulunur. Hükümdar için tam bir felakettir. Fillerin yanında iki kale bulunur. Güçlü kuvvetli olanlar üzerine çıkmak isterler kalelerin. Sonra atlar ve süvarileri gelir. Her an savaşa hazırdırlar. Savaş alanının her iki ucunda birer sıra ruk ya da savaşçılar yer alır. Savaşçılar avuçlarını ağızlarına götürüp düşmanın kanını içen askerler gibidirler. Önde yaya askerler bulunur. Görevleri savaşta ötekilere yardımcı olmaktır. Bir yaya asker, savaş alanının öbür tarafına kadar ulaşabilirse, o kahraman kralın yanında bir general olarak yer alır.

Cesur general savaşta hükümdarından hiçbir zaman bir kare-den fazla uzaklaşmaz. Güçlü filler üç kare arasından geçerek bütün savaş alanını görebilir. Deve o uzun ayaklarıyla homurdanarak üç karenin arasından hareket edebilir. Atlar da üç karenin üzerinden atlayabilir. Atlar atlatılırken karelerden birine hiç dokunulmaz. İntikamcı ruklar her yöne saldırabilir ve bütün savaş alanını boydan boya geçebilirler.

Her taş kendi alanında hareket eder. Belirlenmiş hareketlerinden ne daha az ne de daha fazlasını yapabilirler. Taraflardan biri savaş alanında hükümdara yaklaşabilirse yüksek sesle ‘yerini değiştir, Şah’ diye seslenir. Bu durumda Şah’ın başka bir kareye aktarılması gerekir. Karşı ordunun hükümdarı, atı, ruku, generali, fili ve askerleri ile ön tarafına yaklaşmışsa, hükümdar kaşlarını çatarak dört tarafına göz gezdirir. Ordusunun yenilmiş olduğunu görürse, bir nehir ya da bir hendek yolunu kesmişse, düşman solunu sağını

kesmiş, önünü ve arkasını sarmışsa, yorgunluk ve susuzluktan ölür. Savaşta kaybedenin başına gelenler onun da başına gelir.” Kadehine tekrar şarap koydu. Kafasına dikip içtikten sonra Rob’a dik dik bakarak “anladın mı?” diye sordu.

“Sanırım anladım, efendim” dedi Rob dikkatli bir şekilde.

“Haydi başlayalım.”

Rob bazı taşları kurallara uygun olmayan bir şekilde oynadı. Ala Şah her seferinde homurdanarak yanlışını düzeltti. Oyun pek uzun sürmedi, çünkü çok kısa zamanda Rob’un ordusu katledildi ve hükümdarı esir alındı.

“Bir daha” dedi Ala memnun bir şekilde.

İkinci oyun da birincisi kadar kısa zamanda sona erdi. Fakat Rob bu kez Şah’ın kendi hareketlerini önceden tahmin ettiğini fark etti. Çünkü Şah tuzak hazırlıyor ve Rob’un kurduğu tuzağa düşmesini sağlıyordu. Gerçekten savaşıyor gibiydiler.

İkinci oyun bitince Şah, yeter, anlamında bir el hareketi yaptı.

“İyi bir oyuncu yenilmeden önce günlerce savunma yapabilir” dedi. “Şah oyununda kazanan dünyayı yönetebilecek bir insandır. Ama sen de iyiydin, ilk kez oynuyorsun. Şah treng olmanda utanılacak bir şey yok. Ne de olsa bir Yahudisin.”

Yehudiyye semtindeki küçük evine, *Maristan*’daki ve konferans salonlarındaki günlük işlerine yeniden dönmek ne kadar güzeldi şimdi.

Cerrahlık yapmak üzere tekrar hapis haneye gönderilmemesi çok hoşuna gitti. Onun yerine Mirdin ile birlikte Hekim Celal ul-Din’in emrinde öğrenci olarak kırık çıkık işlerinde yardımcılık yapmaya başladı. İnce, asık suratlı Celal İsfahan’daki tipik önder hekimlerden biriydi. Herkes ona saygı duyuyordu ve varlıklı bir insandı. Fakat İsfahan’daki hekimlerden önemli bir farkı vardı.

Rob’un kendisiyle çalışacağı bildirildiğinde “hakkında bazı şeyler duyduğum berber-cerrah Jesse sensin değil mi?” dedi Celal.

“Evet Hekim efendim.”

Celal ise yanıt olarak “ben herkes gibi berber-cerrahları küçümsemem. Çoğu hırsız ve aptaldır. Bu doğru. Ama aralarında dürüst

ve zeki olanlar da var. Hekim olmadan önce İranlı hekimlerin hiç hoşlanmadıkları bir işi yapıyordum. Gezgin kırık çıkıkçılık yapıyordum. Hekim olduktan sonra daha önce ne isem o olarak kaldım. Berber olduğun için seni aşağılamıyorum, ama benim saygımı kazanmak için çok çalışman gerekecek. Bunu başaramazsan seni bölümümden atarım, Avrupalı” dedi.

Hem Rob hem de Mirdin mutlu bir şekilde çok çalıştılar. Celal-ul-Din tanınmış bir kemik uzmanıydı. Değişik türde yastıklı kırık çıkık tahtaları ve çıkık çekme araçları geliştirmişti. Parmak uçlarını gözleri gibi kullanarak yaralanmış ya da açılmış etin altındaki değişiklikleri nasıl fark edeceklerini öğretti. Böylece, kırık ya da çıkığı en iyi şekilde nasıl tedavi edebileceklerini önceden tasarlayabiliyorlardı. Celal, kırık ve çıkıkları tam yerine oturtmakta da ustaydı. Ondan sonra tabiat kemiklerdeki eksikliği tamamlıyordu.

Mirdin, Celal’e birkaç gün yardımcılık yaptıktan sonra, “anlaşılan suça karşı özel bir ilgisi var” dedi. Gerçekten de öyleydi. Çünkü Rob, Hekim Celal’in İmam Kandrassah’ın mahkemesinde o hafta suçunu itiraf eden bir katilden uzun uzun bahsettiğini fark etti.

Bir çoban olan Fakr-i Ayn, iki yıl önce kendisi gibi çoban olan Kifti el-Ullah adlı bir arkadaşıyla ters ilişki kurduktan sonra onu öldürüp kentin surlarının dışına kazdığı bir çukura gömdüğünü itiraf etmiş. Katil mahkeme tarafından ölüme mahkûm edilmiş ve cezası vücudu parçalanarak infaz edilmiş.

Bundan birkaç gün sonra Rob ile Mirdin Celal’e raporlarını teslim ederlerken, Celal, öldürülen adamın ruhunun Cennet’e kabul edilebilmesi için cesedinin o kaba mezardan çıkarılarak İslam dininin kurallarına uygun olarak bir Müslüman mezarlığına yeniden gömülmesi gerektiğini söyledi.

“Gelin” dedi Celal. “Bu nadiren karşılaşılabileceğiniz bir fırsat. Bugün mezar kazıcılığı yapacağız.”

Bu iş için kime para verdiğini söylemedi fakat bir süre sonra iki öğrenci ile hekim, iki yüklü katır ve bir molla ile kenterin bir askeriyle birlikte Fakr-i Ayn’ın ölmeden önce yetkililere gösterdiği ıssız tepeye geldiler.

“Dikkatli olun” dedi Celal, toprak kazılırken.

Önce bir elden arta kalan kemikleri gördüler. Az sonra bütün iskelet çıkarıldı. Kifti el-Ullah'ın kemiklerini bir battaniyeye sardılar.

“Şimdi yemek zamanı” dedi Celal. Eşeğini mezardan biraz uzaktaki bir ağacın gölgesine götürdü. Katırların üzerindeki çıkın açıldı. Haşlanmış tavuk, bol miktarda *pilav*, iri hurmalar, ballı börekler ve bir sürahi şerbet çıktı ortaya. Asker ve molla iştahla yemeye koyuldular. Celal ve öğrencileri ise onları bol yiyecekler ve ondan sonra midelerine indirecekleri tatlılarla baş başa bıraktılar.

Celal, Rob ve Mirdin hemen iskeletin yanına döndüler. Toprak görevini yerine getirmişti. Çünkü Fakr'ın bıçağının girdiği göğüs kemiğinin üzerindeki koyu renkli bir lekenin dışında iskeletin her tarafı tertemiz olmuştu. Kemiklerin üzerine eğildiler. Bir şeyler homurdanıyorlardı ve cesetten kalanların Kifti adlı bir insana ait olduğunun pek farkında değillerdi.

Celal “uyluk kemiğine dikkat edin” dedi. “İnsan vücudunun en geniş ve en güçlü kemiğidir. Dizkapağının üzerinde pek kırık olmamasının nedeni yeterince anlaşılıyor değil mi?” diye devam etti.

“Kaburga kemikleri sizin de sayarak anlayacağınız gibi on iki çifttir. Kaburgaların nasıl bir kafes oluşturduğunu görüyor musunuz? Bu kafes kalbi ve ciğerleri korur, mükemmel değil mi?”

Rob, koyun kemikleri yerine insan kemikleri üzerinde çalışmanın çok farklı olduğunu düşündü. Ama bu öykünün sadece küçük bir parçasıydı. Celal'e “insan kalbi ve ciğerleri, sen daha önce gördün mü?” diye sordu.

“Hayır. Ama Galen domuzunkine çok benzediğini söylüyor. Biz domuzların kalbini ve ciğerlerini gördük.”

“Eğer aynı değillerse ne olacak?”

“Aynındırlar” dedi Celal kesin bir ifadeyle. Şimdi bu çok değerli inceleme fırsatını kaçırmayalım. Çünkü kısa süre sonra diğer ikisi de buraya gelecekler. Üstten yedi kaburganın esnek bir bağlantı maddesiyle nasıl göğüs kafesiyle kaynaştığını fark ettiniz mi? Onlardan sonraki üç kaburga da ortak bir dokuyla birleşmiş. Son iki çift ise hiçbir yerle birleşmiyor. Allah (c.c.) çok zeki bir tasarımcı değil mi *dimmi*? İnsanlarını mükemmel bir tarzda inşa etmemiş mi?”

Yakıcı güneşin altında bilimsel şölenleri için diz çökmüş vaziyette öldürülmüş adam üzerinde bir anatomi dersi yapıyorlardı.

Bundan sonra Rob ile Mirdin akademinin hamamlarında biraz vakit geçirdiler. Cenazeden kalma duygularını üzerlerinden atmak ve alışık olmadıkları kazma işleminin yorduğu adalelerini yumuşatmak için iyi bir yerdi burası. Kerim de onları hamamda buldu. Rob, Kerim'in bakışlarında başına kötü bir şey gelmiş olduğunu hissetti.

“Yeniden sınavdan geçirileceğim.”

“Ama bu zaten senin istediğin bir şeydi!”

Kerim, hamamın öbür ucunda birbiriyle konuşmakta olan iki hocaya baktı ve sesini alçaltarak “korkuyorum. Başka bir sınavdan pek umutlu değilim. Bu üçüncü girişim olacak. Bu kez de başaramazsam, işim bitecek” dedi. Rob ile Mirdin’e üzüntülü bir ifadeyle baktı. “Şimdi hiç olmazsa öğrenci olarak burada kalabiliyorum.”

“Bir koşucu gibi hemen sınava girmek zorunda kalmayacaksın” dedi Mirdin.

Kerim kendisini rahatlatmak amacıyla bir şey söylememelerini belirten bir el işareti yaptı. “Beni endişelendiren tıbbi konular değil. Felsefe ve hukuk konularından çekiniyorum.”

“Sınav ne zaman?” diye sordu Rob.

“Altı hafta sonra.”

“O halde zamanımız var.”

“Evet, felsefeyi birlikte çalışırız” dedi Mirdin sakin bir şekilde. “Jesse ile birlikte de hukuk çalışırsınız.”

Rob içinden homurdandı. Çünkü kendisini bir hukuk uzmanı olarak düşünemiyordu. Ama veba salgını sırasında birlikte olmuşlardı ve çocukluklarında da benzer felaketler yaşamışlardı. Bu aralarında bir bağ oluşturmuştu. Birlikte çalışmak zorunda olduklarını biliyordu. “Bu akşam başlıyoruz” dedi, sonra kurulanmak üzere bir bez aldı eline.

Kerim “yedi yıl öğrencilikten sonra hekim yapılan bir kişiye hiç rastlamadım” dedi. Korkusunu saklamak istememişti Rob ve Mirdin’den. Bu değişik ve yeni bir yakınlaşmaydı.

“Başaracaksın” dedi Mirdin, Rob da başını salladı onaylayarak.

“Başarmam gerekiyor” dedi Kerim.

46. Bilmece

İbni Sina, Rob'u iki hafta ardı ardına yemeğe davet etmişti.

"Oo, ustamızın çok sevdiği bir öğrencisi var" dedi Mirdin. Ama gülümseyişinde kıskançlık değil gurur vardı.

Kerim ciddi bir sesle "ona ilgi duyması iyi" dedi. "El-Coucani gençliğinden beri İbni Sina'nın desteğini almış, şimdi büyük bir hekim."

Rob kaşlarını çatı. Yaşadıklarını onlarla bile paylaşmak istemiyordu. İbni Sina'nın bilgisinden bütün bir gece yararlanabilen tek kişi olmanın ne demek olduğunu onlara anlatamazdı.

Bir akşam gök cisimleri hakkında konuştular, daha doğrusu İbni Sina konuştu Rob dinledi. Başka bir akşam ise İbni Sina dört saat boyunca Yunan filozofları hakkında konuştu. Bu konudaki derin bilgisiyle çok rahat konuşabiliyordu. Kerim'e öğretmeden önce Rob'un kendisinin öğrenmesi gerekiyordu. Altı hafta boyunca hukuk konusunda seçeceği belirli dersler dışında öteki derslere girmemeye karar verdi. Bilgi Sarayı'ndan hukuk kitapları aldı. Kerim'e hukuk konusunda okutmanlık yapmak sadece özverili bir dostluk olmayacaktı. Çünkü bu Rob'un da bilgili olmadığı bir alandı. Kerim'e yardımcı olurken kendisini de bu konudaki sınava hazırlanmış olacaktı.

Müslümanlıkta iki hukuk dalı vardı. Bunlardan birincisi Fıkıh ya da Hukuk Bilimi, ikincisi ise Şeriat, yani Allah tarafından indirilmiş olan hukuk. Bunlara Mahammet'in yaşamından örnekler ve onun sözlerinden oluşan hakikat ve adalet demek olan Sünnet de eklenince öğrencileri ürküten çok ayrıntılı ve karmaşık bir yapı çıkıyordu ortaya.

Kerim çalışıyordu, çok çalıştığı her halinden belli oluyordu. "Yeter artık" dedi birgün. Gerginleşmişti. Çünkü Şiraz'da salgınla uğraştığı dönem hariç olmak üzere yedi yıldan beri, ilk kez, her gün *Maristan*'a gitmemeye başlamıştı. Rob'a bu kadar çok çalışıp, hastalarıyla ilgilenmediği için kendisini garip hissetmeye başladı-ğın söyledi.

Kerim, her sabah, Rob ile buluşup hukuk, Mirdin ile buluşup filozofları ve eserlerini çalışmaya başlamadan önce günün ilk ışıklarıyla koşmaya başlıyordu. Rob bir kez onunla koşmaya çalıştı ama koşuya başladıktan kısa süre sonra onun gerisinde kaldı. Kerim, korkularını arkasında bırakmak istercesine koşuyordu çünkü. Rob birkaç kez kahverengi atına binip onun adımlarına uydurdu atının hızını. Kerim bu heyecan uyandırıcı kentin içinde süratle koşuyor, surdaki ana kapının önündeki gülümseyen nöbetçilerin yanından geçiyor, Hayat Nehri'nin üzerinden geçip kırlara çıkıyordu. Koştuğu yerlerin belki farkında bile değildi. Ayakları kalkıp iniyor ve bacakları düzenli bir ritimle sanki kendiliğinden hareket ediyordu. Böyle koşmak çaresiz acılar içinde kıvranan insanlara verdikleri haşhaş gibi bedenini yatıştırıyor ve rahatlatıyordu sanki. Her gün koşarak bu kadar çok yorulması dikkatini çekti Rob'un.

Mirdin'e "koşmak Kerim'i yoruyor" dedi. "Bütün enerjisini çalışmaya vermeli."

Akıllı Mirdin, bumunu çekip, atinkini andıran çenesini kaşıyarak başını iki yana salladı. "Hayır, eğer koşmazsa, bence, bu üçüncü sınavında başarılı olamaz" dedi. Rob da üstelemeyecek kadar akıllıydı. Çünkü Mirdin'in günlük hayatla ilgili bilgisinin bilim alanındaki bilgisi kadar sağlam olduğuna büyük inancı vardı.

Bir sabah İbni Sina çağırdı kendisini. Kahverengi atına binip Bin Bahçe Bulvarı'nı geçti, o tozlu yola girdi. Hocasının zarif evine gelince kapı görevlisi atını aldı. Bu kez taş merdivenlere ulaştığında İbni Sina'nın kendisini karşılamak üzere orada bulunduğunu gördü.

"Karım hasta. Onu muayene edersen sevinirim."

Rob eğilerek selamladı hocasını. Anlayamamıştı. İbni Sina'nın karısını muayene etmekten onur duyacak seçkin meslektaşları vardı. Ama hocasının arkasından yürüyerek bir kapıdan geçip bir salyangoz kabuğunun içini andıran taş merdivenden yukarıya çıktılar. Evin kuzey kulesine gelmişlerdi.

Yaşlı kadın samandan bir yatak üzerinde yatıyordu. Boş ve sanki görmeyen gözlerle onlara baktı. İbni Sina yatağın kenarında dizlerinin üzerine çöktü.

“Reza.”

Kurumuş dudakları çatlamıştı kadının. Kare şeklindeki bir beze gül suyu döküp kadının dudaklarına ve yüzüne şefkatle sürdü. İbni Sina hayatı boyunca bir hastanın odasını nasıl rahat bir oda haline getirilebileceği konusunda uzmanlaşmıştı. Ama kadının hastalığının kokusunu etrafı temizletip, tütsü kokularıyla maskeleyemeyi ve yeni giysiler giydirtmeyi akıl etmemişti.

Kadının kemikleri sanki derisinden dışarı fırlayacak gibiydi. Yüzü solgun, saçları ince ve beyazdı. Kocasını herhalde dünyanın en büyük hekimiydi ama o yaşlı ve kemik hastalığı olan bir kadındı. Sıkı kollarında ve ayaklarında iri urlar görünüyordu. Dirsekleri ve ayaklarında su toplanmıştı. Sağ kalçasının şekli değişmişti. Kadının yatak elbisesi çıkartılırsa, vücudunun şu an görünmeyen yan taraflarında da ileri derecede büyümüş urların ortaya çıkacağını biliyordu. Ayrıca, kadından gelen kokudan bu urların bağırsaklarına da yayılmış olduğu anlaşılıyordu.

İbni Sina kuşkusuz böyle müthiş bir hastalığı tedavi etmesi için çağırmamıştı kendisini. Kendisinden istenenin kadının zayıf ellerini kendi ellerinin içine alıp yumuşak yumuşak konuşması olduğunu anlamıştı. Kadının elini eline alıp her zamankinden daha uzun tuttu o şekilde. Gözlerinin içine baktı. Reza'nın gözlerinde anlamlı bir ifade belirdi. “Davud” diye fısıldadı ve Rob'un ellerini daha sıkı kavradı.

Rob, İbni Sina'ya soran gözlerle baktı.

“Kardeşinin, uzun yıllar önce ölen kardeşinin adı.”

Kadın yeniden boş boş bakmaya başladı, Rob'un gevşeyen parmaklarını daha sıkı kavradı. Kadının elini samandan yatağın üzerine koydu ve kuleden dışarı çıktılar.

“Ne kadar yaşar?”

“Fazla yaşamaz, başhekim. Sanırım birkaç gün.” Rob bir tuhaf hissetti kendini. Böyle durumlarda hasta yakınına rahatlatmak gerekirdi ama yanında kendisinden çok tecrübeli bir insan vardı. “Yapacak hiçbir şey yok mu?”

İbni Sina dudaklarını bükerek “ona olan sevgimin ne kadar güçlü olduğunu göstermekten başka yapabileceğim bir şey yok”

dedi. Öğrencisini evin kapısına kadar götürüp teşekkür etti. Sonra hasta karısının yanına döndü.

“Böyle gelin efendim” diye bir ses duydu Rob.

Sesin geldiği yöne dönünce İbni Sina’nın ikinci karısını korumakta olan hadım edilmiş o iri yarı adamı gördü. “Lütfen beni takip edin.”

Bahçe duvarındaki bir küçük aralıktan geçerlerken ikisi de eğilmek zorunda kaldı. Güney kulesinin dış kısmındaki başka bir bahçeye girdiler.

“Ne oluyor?” diye sordu köleye kaba bir şekilde.

Hadım yanıt vermedi. Bu sırada Rob’un gözüne bir şey takıldı. Yüzünde peçe olan bir kadın küçük bir pencereden kendisine bakıyordu.

Bir an göz göze geldiler. Kadın peçesiyle gözlerini örttü, sonra pencereden ayrıldı.

Rob köleye baktı. Hadım hafifçe gülümseyerek omuz silkti.

“Sizi buraya getirmemi emretti. Sizi görmeyi çok istiyordu, efendim” dedi.

Rob o gece düşünde o kadını görebilirdi ama buna zamanı olmadı. Çünkü geceleyin kandilinin ışığı zayıflayınca kadar Mülkiyet Hukuku çalıştı. Evinin bulunduğu sokakta evine yaklaşan nal sesleri duydu. Ses kapısının önünde durdu.

Kapısı çalındı.

Kılıcına uzandı eli, soygunçu olabilir düşüncesiyle. “Kim o?” diye seslendi.

“Vasıf, efendim.”

Vasıf adlı birini tanıımıyordu ama tanıdık bir ses olduğunu düşündü. Kılıcını hazır tutarak kapıyı açtı ve kapıyı çalanın kim olduğunu gördü. Hadımdı. Bir eşeğin dizginleri vardı elinde.

“Hekim mi gönderdi seni?”

“Hayır efendim. Gördüğünüz o kadın gönderdi beni, gelmenizi istiyor.”

Rob yanıt vermedi. Hadımın gülümsemesinin ardında başka şeyler de vardı belli ki. Ciddi gözlerinde bir parlaklık vardı. *Dimmi* hiçbir şey anlamadı bundan.

“Bekle” dedi Rob sert bir şekilde, sonra kapıyı kapattı.

Aceyle ellerini yıkadı, kahverengi atına eğersiz olarak bindi, iri yarı hadımı karanlık sokaklarda izlemeye başladı. Hadımın eğeğin üzerinden sarkarak yere değen ayakları tozlu yolda izler bırakıyordu. İnsanların uyumakta oldukları sessiz evlerin önünden yavaş yavaş geçtiler, hayvanın ayaklarının fazla ses çıkarmadığı o tozlu yola kıvrıldılar, sonra da İbni Sina’nın malikanesinin duvarının arkasında uzanan tarlaya girdiler.

Surun kapısından geçip, güney kulesinin kapısının önüne geldiler. Hadım kulenin kapısını açtı, eğilerek Rob’un tek başına içeri girmesini işaret etti.

Yalnız uyuduğu geceler yüzlerce kez gördüğü fantezilerindeki gibi bir şey yaşıyordu. Önündeki karanlık taş geçit kuzey kulesindeki merdivenin tıpatıp aynıydı. Merdiven deniz kabuklarındaki sarmallar gibi kıvrılarak yükseliyordu. En üste çıktığında geniş bir harem içinde buldu kendisini.

Kadının kendisini kandillerin aydınlattığı bir yatakta uzanmış halde beklemekte olduğunu gördü. Yatağın üzerinde geniş yastıklar vardı. Aşk yapmaya hazırlanmış bir İranlı kadın gibiydi. Elleri, ayakları ve bacaklarının arası kınalıydı. Yağ sürmüştü vücuduna. Memeleri ise bir erkek çocuğununkinden biraz daha büyüktü.

Rob kadının peçesini kaldırdı.

Saçları siyahtı. Yuvarlak başının arkasından aşağıya doğru sarkan saçları da yağlanmıştı. Daha önce Seba Melikesi’nin ya da Kleopatra’nın görülmesi yasaklanmış çıplak vücutlarını düşlerinde görmüştü. Şimdi ise gözlerinin önünde titreyen dudaklarının arasındaki pembe dili görünen bir genç kadın vardı. Yürek şeklinde sevimli bir yüzü vardı kadının. Elmacık kemikleri biraz çıkıktı. Burunu ise kısa ve düzgündü. Sağ burun deliğinden küçük parmağını içine alabilecek büyüklükte bir madeni halka sarkıyordu.

Uzun süredir bu ülkedeydi. Peçesiz yüzü, tüyleri alınmış vücutundan daha heyecanlandırıcıydı.

“Neden sana Çirkin Despina deniyor?”

“İbni Sina öyle istediği için. Kötü niyetli insanları yanıltmak amacıyla” dedi kadın, Rob yatağa, onun yanına uzanırken.

Ertesi sabah Kerim ile birlikte fıkıh çalıştılar. Konuları evlenme ve boşanma idi.

“Evlilik anlaşmasını kim yapar?”

“Evlilik sözleşmesini koca yapar ve karısına sunar. Anlaşmaya mahr'ı, yani çeyiz miktarını yazar.”

“Kaç tanık gerekir bunun için.”

“Bilmiyorum, iki mi?”

“Evet, iki. Haremden hangi kadının hakları daha fazladır. İkinci eşin mi yoksa dördüncünün mü?”

“Bütün kadınlar eşit haklara sahiptirler.”

Aynılma kurallarına geçtiler. Aynılma nedenleri: kısırlık, huysuzluk ve zina.

Şeriatı göre zina yapmanın cezası taşlanarak öldürülmektir. Ama iki yüzyıl önce bundan vazgeçilmiş. Zengin ve güçlü bir erkeğin karısı zina yaparsa hâlâ kelenlerin hapishanesinde kafası kesilerek cezalandırılmaktadır. Ama yoksulların eşlerinin zina yapması halinde kadına sert bir falaka cezası uygulanır. Bundan sonra boşanıp boşanmamak kocanın isteğine bağlıdır.

Kerim şeriat konusunda pek bir sorunla karşılaşmıyordu. Çünkü dindar bir aile içinde yetişmiş olduğu için din kurallarını zaten biliyordu. Fakat fıkıh bir heyula idi onun için. Birçok konuda birçok kural vardı. Bunların hepsini hatırlayamayacağını biliyordu.

Rob buna bir çare bulmaya çalıştı. “Fıkıhın bir kuralını hatırlayamazsan, şeriatı ya da sünnete başvur. Bütün kuralların temelini Mahammet'in vaazları ve yazdıkları oluşturuyor. Bundan dolayı, bir kuralı hatırlayamadığın zaman, dinden ya da Peygamber'in hayatından bir yanıt verirsen tatmin edersin hocaları.” Derin bir nefes aldı. “Denemeye değer. Bu arada hem dua edelim hem de mümkün olduğu kadar çok fıkıh kuralı ezberleyelim.”

Ertesi gün öğleden sonra hastanede el-Coucani'nin arkasında odaları dolaştı. Öteki öğrencilerle birlikte Bilal adlı, fare gibi küçük ve cılız bir çocuğun yatağının başında durdular. Yatağın yanı başında oturan ve çocuğun yakını olduğu anlaşılan bir köylü sıkıntılı gözlerle onlara baktı.

El-Coucani, “bir karın hastalığı” dedi ve devam etti “bir karın ağrısı işte insanı bu hale getirebiliyor. Kaç yaşında?”

Hekimlere çok saygılı davranması gerektiğini düşünen baba başını öne eğerek “Dokuzuncu baharında efendim” dedi.

“Ne zamandan beri hasta?”

“İki hafta oldu. Bu aileye özgü bir hastalık. İki kardeşim ve babam da bu hastalıktan öldüler. Çok acı çekiyor. Ağrı gelip gidiyor, gelip gidiyordu. Ama üç gün önce gelen sancı devam ediyor hâlâ.”

El-Coucani’nin önünde el ovuşturarak duran ve bir an önce çocuğun yanından ayrılarak öteki hastalara geçmesini istediği her halinden belli olan hastabakıcı, çocuğa sadece içine şeker karıştırılmış meyve suyu verildiğini söyledi. “Yediği her şeyi ya büyük aptesiyle ya da ağzından dışarı çıkarıyor” dedi.

El-Coucani başını salladı sonra “muayene et Jesse” dedi.

Rob, çocuğun üzerindeki örtüyü kaldırdı. Bilal’in çenesinin altında bir yara izi vardı. Tamamen iyileşmiş bir yaradan kalma bir izdi bu. Hastalığıyla ilgili değildi. Rob bir elini çocuğun yumuşak yanağına götürdü, Bilal kıpırdamak istedi ama yapamadı. O kadar gücü yoktu. Çocuğun omuzlarını okşadı.

“Sıcak.”

Parmaklarını yavaş yavaş çocuğun vücudunun alt kısımlarına doğru indirdi. Midesine gelince bir çığlık attı çocuk.

“Göbeğin sol tarafı yumuşak, sağ tarafı ise sert.”

“Allah, hastalığın olduğu kısmı korumaya çalışmış” dedi el-Coucani.

Rob, parmak uçlarını mümkün olduğu kadar yumuşak bir şekilde çocuğun göbeği ile kamının sağ yarısı üzerinde gezdirerek ağrı gelen bölgeyi belirlemeye çalıştı. Karın üzerinde bu şekilde parmaklarını dolaştırarak hastaya acı vermekten hiç hoşlanmıyordu. Bilal’i ters çevirdi, anüsünün kızarmış olduğunu gördü.

Örtüyü tekrar çocuğun üzerine örtüp, küçük elleri tuttu. Kara Şövalye’nin kendisine bir kez daha kahkahalarla gülen sesini işitti.

“Ölecek mi, efendim?” diye sordu baba, böyle bir yanıt almayı bekliyormuş gibi.

“Evet” dedi Rob, adam başını salladı.

Hiç kimse, Rob'un bu sözüne gülmedi. Mirdin ve Kerim, Şiraz'dan döndükten sonra birkaç kez gördükleri şeyi anlatmışlardı. Rob, birinin öleceğini söylediğinde hiç kimsenin kendisine gülmediğini fark etti.

"Aelus Cornelius Celsus, eserlerinde aileye özgü hastalıklardan bahsetmiştir. Bunların okunması gerekir" dedi ve öteki yatağa doğru yürüdü.

Son hastanın muayenesi de bittikten sonra, Rob, Bilgi Evi'ne giderek kütüphane görevlisi Yusuf ul-Cemal'den Romalının aileye özgü hastalıklar hakkında yazdıklarını bulmasına yardım etmesini istedi. Celsus'un, bilgisini genişletmek için cesetleri açtığını öğrendiğinde hayranlık duydu. Bu özel hastalık hakkında henüz fazla bilgi yoktu. Celsus, iç organlarda, kör bağırsak yakınındaki bu hastalığı karın rahatsızlığı olarak tanımlamış ve karın sağ tarafında iltihaplanma ve ağrı yaptığını belirtmişti.

Okuması gerekenleri sonuna kadar okuduktan sonra, tekrar Bilal'in yattığı yere döndü. Baba gitmişti. Sert bakışlı bir molla, iri bir karga gibi çocuğun yatağının yanına dikilmiş, tek düze bir sesle Kuran okuyordu. Çocuk ise ifadesiz gözleriyle mollanın kara cüppesine bakıyordu.

Rob yatağın yönünü biraz değiştirdi. Çocuk artık mollayı görmek zorunda değildi. Hastabakıcı alçak bir masaya akşam yemeğinde yenmesi için üç adet top gibi yuvarlak nar bıraktı. Rob üç narı eline alıp teker teker havaya fırlatarak, başı hizasında ve iki elinin arasında, eskiden yani Bilal'in yaşındayken yaptığı gibi havaya atıp tutmaya başladı. Uzun zamandır egzersiz yapmamasına karşın üç narla hata yapmıyordu. Meyveleri hokkabazlık aracı olarak kullanıyordu.

Çocuğun gözleri havada uçan narların çizdiği daireler kadar büyüdü sanki.

"Bir şarkımız eksik."

Hiç Farsça şarkı bilmiyordu. Hareketli bir şarkı öğrenmesi gerektiğini düşündü. Ağzından Berber'in o tuhaf melodili şarkısı dökmeye başladı.

“Ne kadar sıcak bakmıştın bir kez bana
Kucaklıyor şimdi kolların vücudumu...
Sarılacağız birbirimize yakında
Ama boş vaatlerde bulunma!”

Ölüm halindeki bir çocuğa uygun bir şarkı değildi bu. Molla Rob’un gösterişli el hareketlerine öfkeyle bakarak ciddi bir yüz ifadesiyle dua ediyor, o ise hayatın neşeli bir yönünü sunuyordu çocuğa. İkisi de birbirlerinin sözlerini anlamıyorlardı. Bundan dolayı saygısızlık da yoktu aralarında. Rob, Bilal’e neşeli şarkılar söylemeye devam ederken çocuğun küçük vücudunun son bir çırpınıyla yay gibi büküldüğünü gördü. Şarkısına devam etmekte olan Rob, çocuğun son nefesinin ses tellerinin arasında titreyerek sönüğünü hissetti.

Çocuğun gözlerini kapattı, burnundaki sümüğü sildi, bedenini düzeltti, sonra da yıkadı. Bilal’in saçını taradı, bir bezi çenesinin altından geçirip başının üzerinde bağlayarak ağzını kapattı.

Molla hâlâ yerde bağdaş kurmuş oturuyor, Kuran’dan sureler okurken dik dik Rob’a bakıyordu. Molla dua ederken de nefret edebiliyordu. Dimminin Müslümanlığa saygısızlık yaptığından şikayet edeceğinden emindi. Bilal’in ölmeden hemen önce gülümsemiş olduğunu söylemeyeceğinden de.

Vasıf haftada dört gece onu alıp götürüyor, haremde sabahın ilk saatlerine kadar birlikte oluyorlardı.

Birbirlerine dil öğretiyorlardı.

“Çük.”

Kadın güldü. “Hayır seninki *lingam*. Benimki ise *yonı*.”

Kadın birbirlerine uyduklarını söyledi. “Erkek, ya tavşan ya boğa ya da at gibidir. Sen boğa gibisin. Kadın, ya ceylan, ya katır ya da fil gibidir. Benim ceylan oluşum gibi. İyi ki böyle. Bir tavşanın bir fili eğlendirmesi güç olurdu” dedi kadın ciddiyetle.

Kadın öğretmen, o ise öğrenciydi. Sanki yeniden çocuk olmuştu ve hiçbir kadınla sevişmemişti. Meydanda satın aldığı kitaplarıdaki resimlerde gördüğü şeyleri yapıyordu kadın. Kitaplarda gör-

mediği başka şeyleri de yapıyordu. Rob'a pek hoşlanmadığı bir pozisyon olan kşiranirakayı gösterdi. Indra'nın* karısını sevdiği pozisyondu bu. Aupariştakayı, yani ağızla yapılan seksi de öğretti.

Başlangıçta kafası karıştı ama yer değiştirme, kapıyı çalma ve demirci tarzı pozisyonlarında sevişirlerken bu iş hoşuna gitti. Kadın boşalırken hangi sesleri çıkarmasının daha uygun olacağını öğretmeye çalışırken bir tuhaf hissetti kendisini.

"Sen hiç şöyle kendini bırakarak sevişmez misin? Fıkıh kurallarını ezberlemekten daha zor bunları öğrenmek."

Kadın kendini savunarak "öğrendikten sonra daha zevklidir" dedi.

Kadın ses tonundaki serzenişten pek etkilenmedi. Ayrıca vücudundaki tüyleri almayan kadınlardan hoşlandığına karar verdi.

"Yaşlı adam sana yetmiyor mu?"

"Bir zamanlar olağanüstüydü. Güçlülüğüyle tanınırdı. İçkiyi ve kadınları severdi. İyi günündeyse yılanı bile düzerdi. Dişi bir yılanı bile" dedi kadın. Gülümserken, gözlerinde yaşlar belirdi. "Ama iki yıldır benimle yatmıyor. O çok hasta olunca benimle yatmaktan vazgeçti."

Despina, bütün hayatı boyunca İbni Sina'ya ait olmuş olduğunu söyledi. Annesi ve babası İbni Sina'nın köleleriymiş. Annesinin Hintli, babasının ise güvenilir bir İranlı hizmetkâr olduğunu söyledi. Annesi o altı yaşındayken ölmüş. Babası öldükten sonra yaşlı adam onunla evlenmiş. Evlendiğinde on iki yaşındaymış. Genç kadını hiç serbest bırakmamış.

Rob parmağıyla, köleliğinin simgesi olan burnundaki halkaya dokunarak "onda neden yok?" diye sordu.

"Onun hem ikinci karısı hem de malıyım, çifte korunma altındayım."

"Şimdi buraya gelirse ne olur?" diye sordu ve burada tek bir merdiven olduğunu düşündü.

"Aşağıda Vasıf var. Onu oyalar. Ayrıca kocam, Réza'nın yatağının başında oturuyordur. Onun elini bırakmaz."

Rob Despina'ya bakıp başını salladı. Suçluluk duygusu artıyordu giderek. Bu ufak tefek, tenine kokulu yağ sürmüş, güzel, küçük

* Hinduların kutsal metinlerin Veda'larda adı geçen yağmur ve gök gürültüsü tanrısı.

memeli, etine dolgun ve ateşli dudaklı kadından hoşlanmıştı. Ama kadının yaşadıklarına üzülmüştü. Konforlu bir hapishanede tutsak hayatı yaşıyordu aslında. Bu evde ve bahçelerde günlerinin büyük bir kısmını İslam geleneklerine göre hiç kimseyle konuşmadan geçiriyordu. Kadını suçlayamıyordu. Ama muhteşem bir aklı olan o iri burunlu yaşlı savruk adamı da seviyordu.

Ayağa kalkıp elbiselerini giymeye başladı. “Bundan sonra senin arkadaşın olarak kalacağım.”

Kadın aptal değildi. İlgiyle izledi onu. “Hemen hemen her gece buradaydın ve varlığın içimi doldurdu. İki hafta sonra Vasıf’ı yollasam gene gelirsin.”

Rob kadının burnundaki halkanın üzerinden öptü.

Ay ışığı altında kahverengi atını sürerken “belki de çok aptal biriyim” diye düşündü.

On bir gece sonra Vasıf kapısını çaldı.

Despina pek haksız değildi. Oraya gitmek istiyor, teklifi kabul ettiğini belirtmek için başını sallamak geliyordu içinden. Eskiden olsa Rob J. erkeklerin içki içip çapkınlık öykülerini anlattıkları anlarda ortaya çıkıp konuşabileceği bir öykü yaratmak için hemen teklifi kabul ederdi. Hayatının sonuna kadar da bu tür yerlerde, yaşlı kocası evin başka bir yerinde oturmakta olan genç bir kadınla birçok kez buluşup seviştiğini anlatacak bir öyküsü olurdu.

Rob başını iki yana salladı. “Bundan sonra oraya gelemeyeceğimi söyle ona” dedi.

Vasıf’ın kocaman siyah kirpiklerinin altındaki gözleri pırıldadı, çekingen Yahudi’ye küçümseyici bir ifadeyle bakarak gülümsedi ve eşeğini geriye çevirip uzaklaştı oradan.

Dindar Reza üç gün sonra müezzin sabah ezanını okurken öldü. Dine bağlılıkla geçmiş bir hayat için uygun bir ölüm anıydı.

Medresede ve *Maristan*’da İbni Sina’nın kadının cesedini kendi elleriyle nasıl hazırladığı dilden dile dolaştı. İbni Sina, sadece birkaç mollanın dua okuduğu sade bir cenaze töreni düzenletti.

İbni Sina o gün okula ve hastaneye uğramadı. Hiç kimse nerede olduğunu bilmiyordu.

Reza’nın ölümünden bir hafta sonra, Rob bir akşam üzeri el-Coucani’yi kent merkezindeki meydanda içki içerken gördü.

“Otur *dimmi*” dedi el-Coucani, sonra biraz daha şarap istedi.

“Hekim, başhekim nasıl?”

Sanki başka bir şey sormuş gibi “senin farklı olduğunu düşünüyor. Özelliği olan bir öğrenci olduğun kanaatinde” dedi el-Coucani sıkıntılı bir şekilde.

Kendisi bir tıp öğrencisi, el-Coucani de büyük el-Coucani olmasaydı, adamın kendisini kıskandığını düşünebilirdi.

“Özel bir öğrenci değilsen *dimmi*, beni hesaba katmalısın.” El-Coucani pırıltılı gözleriyle dik dik baktı. Rob cerrahın çok sarhoş olduğunu fark etti. Önlerine şarap konulurken konuşmadılar.

“Jurjan’da tanıştığımızda on yedi yaşındaydım. İbni Sina benden sadece birkaç yıl daha büyüktü. Ama Allah, işte! İbni Sina güneş kadar değerliydi benim için. Babam pazarlık yaptı onunla. İbni Sina beni yanına çırak olarak alacak, onun hizmetkârı olacaktım.”

El-Coucani düşüncelere dalmış, içiyordu. “Onun hizmetine girdim. Bana matematik öğretti. Metin olarak *Almagest*’i kullandı derslerinde. Bana bazı kitapları yazdırdı, bu kitaplar arasında *Kanun* adlı kitap da vardı. Her gün elli sayfa yazdım. Çok değerli günlerdi bunlar.

Jurjan’dan birlikte ayrıldık. Onunla birlikte beş altı yere gittim. Hemedan’da, Amir onu vezir yaptı. Ama ordu isyan etti ve İbni Sina hapishaneye kondu. Önce onu öldüreceklerini söylüyorlardı. Ama bir süre sonra serbest bırakıldı. Şanslı eşşoğlu eşşek! Daha sonra Amir mide ağrıları çekmeye başladı. İbni Sina tedavi etti onu. İkinci kez vezir yapıldı!

Hekim, mahpus ya da vezirken hep onun yanında oldum. Efendim olduğu kadar arkadaşım da oldu. Evi her gece öğrencilerle dolardı. Ben yüksek sesle onun *Tedavi* adlı kitabını okurdum, öteki öğrenciler de sırayla *Kanun* adlı kitabını. Reza her akşam bize güzel yemekler yedirirdi. Çalışmamız bitince bol bol şarap içer sonra evden çıkıp kadınları bulurduk. Herkes onunla ilgilenirdi. İşini iyi yaptığı gibi, eğlenmesini de bilirdi. Bir sürü güzel kadın dostu vardı. Her halde çok iyi düzüyordu. Her şeyi olduğu gibi o işi

* Astronomi, coğrafya ve matematik alanlarında Ptoleme tarafından İ.S. 150’lerde derlenip oluşturulan kitap.

de birçok erkekten daha iyi yapıyor olmalıydı. Reza bunları bilirdi ama gene ona âşıktı.”

Etrafına bakındı. “O mezarda gibi, tükendi artık. Eski arkadaşlarından uzak duruyor. Her gün kentte tek başına dolaşıyor, yoksullara armağanlar veriyor.”

Rob “hekim” dedi nazik bir şekilde.

El- Coucani Rob’a baktı.

“Hekim, evine götüreyim mi seni?”

“Artık beni rahat bırakmanı istiyorum yabancı.”

Rob başını sallayarak şarap için teşekkür ettikten sonra Coucani’nin yanından ayrıldı.

Rob bir hafta bekledikten sonra gündüz vakti atına binip İbni Sina’nın evine gitti. Atını kapıdaki adama bıraktı.

İbni Sina yalnızdı. Sakindi gözleri. Birlikte rahat bir yere oturdular. Sağdan soldan konuşmaya başladılar.

Rob bir ara “Eşinizle evlendiğinizde hekim olmuş muydunuz, efendim?” diye sordu.

“Ben on altı yaşında hekim oldum. Ben on yaşındayken evlendik. Kurani ezberlediğim yıl. Aynı yıl şifalı otları incelemeye başlamıştım.”

Rob hayranlıkla “ben o yaştayken bir taklitçi ve berber-cerrah olmaya çalışıyordum” dedi. İbni Sina’ya anne ve babası öldükten sonra Berber’in kendisini yanına çırak olarak alışını anlattı.

“Baban ne iş yapıyordu?”

“Marangozdu.”

“Avrupa’daki loncaları bilirim. Onlar hakkında bazı şeyler duymuştum” dedi İbni Sina alçak sesle. “Avrupa’da az sayıda Yahudi varmış ve loncaya girmelerine izin verilmeyormuş.”

Biliyor diye düşündü Rob telaşlanarak. “Çok azına izin veriliyor” diye mırıldandı.

İbni Sina nazik bir ifadeyle baktı yüzüne. Rob foyasının meydana çıkmadığından emin olamadı.

“Tedavi etme sanatını öğrenmeyi çok istiyorsun değil mi?”

“Evet efendim.”

İbni Sina derin bir nefes aldı, başını salladı ve başka bir yöne baktı.

Sonra başka konulara girdiler. Rob, biraz rahatladı, boşuna endişeye kapılmıştı.

İbni Sina Reza'yı henüz bir çocukken ilk kez gördüğü anı hatırladı. "Buharalı, benden dört yaş büyük bir kızdı. İkimizin babası da vergi toplayıcılığı yapıyordu. Patırtısız gürültüsüz evlendik. Sadece dedesi bu evliliğe karşı çıktı. Çünkü babam İsmailiye mezhebini ve kutsal günlerde haşhaş içerdi. Ama gene de evlendik. Reza hayatı boyunca bana sadık kalmıştır."

İhtiyar adam gözlerini Rob'a çevirerek "İçindeki ateş henüz canlı. Sen ne yapmak istiyorsun?" diye sordu.

"İyi bir hekim olmak istiyorum." Sadece onun eğittiği bir hekim olmak diye düşündü içinden. Ama İbni Sina'nın aklından geçenini anladığını hissetti.

"Zaten bir iyileştiricisin. Çok iyi olman için..." İbni Sina omuzlarını silktiler ve "iyi bir hekim olmak için yanıtlanamayan bir bilmeceyi yanıtlaman gerekir."

"Nedir bu bilmece?" diye sordu Rob.

İhtiyar adamın yüzünde kederli bir ifade belirdi ve "belki birgün bunu kendin keşfedersin. Bilmecenin bir parçası da budur" dedi.

47. Sınav

Kerim'in sınava gireceği gün öğleden sonra Rob günlük işlerine vermişti kendisini. Kısa süre sonra Bilgi Evi'nin bir bölümündeki toplantı salonunda neler konuşulacağı konusunda uzaklaştırmaya çalışıyordu zihnini.

Rob ve Mirdin iyi kalpli kütüphaneci Yusuf ul-Cemal ile daha önce tanışmışlardı. Yusuf kütüphanedeki işlerini yaparken, yanı başındaki bölmede yapılan toplantıda neler konuşulduğunu ve sınava girecek hocaların isimlerini öğrenebiliyordu. Mirdin bir süre kütüphanenin dışında bekledikten sonra haber geldi. O da hemen Rob'a ulaştırdı haberi.

"Felsefe sınavını Seyyid Sadi yapacak." Yusuf duyduğunu Mirdin'e ulaştırıp konuşulanları dinlemek üzere hemen yanından ayrılp yerine dönmüştü. Kötü bir haber değildi bu. Zor bir hocaydı ama öğrencisini kolay kolay çaktırmazdı.

Ama bundan sonra gelen haberler müthişti.

Kerim'i ilk sınavında çaktıran bol sakallı despot hukuk hocaı Nadir Buk hukuk sınavına girecekti! Molla Ebu Bekir din bilimi konusunda soru soracaktı. Tıp konusunda ise sınavı bizzat Hekimlerin Hekimi yapacaktı.

Rob, cerrahi sınavının kurulunda Celal'in bulunacağını tahmin ediyordu ama şu sıralarda yoğun olarak iki hastanın tedavisi ile uğraşması gerektiğini de biliyordu. Bu sırada Mirdin yanına gelip kurulun son üyesinin de toplantıya geldiğini söyledi. İbn el-Nateli idi bu üye. İkisi de hakkında fazla bir şey bilmiyorlardı.

Rob işine vermişti kendisini. Celal'in bir hastanın çıkmış omuzunu yerine oturtmasına yardım ediyordu. Celal'in bulduğu kendirle yapılan bir kol çekme işlemi yapıyorlardı.

Hasta top ve sopa oyununda atından düşürölmüş bir saray muhafızıydı. Vücudu iplerle bağlanmış olan hasta vahşi bir hayvan gibi yatırılmıştı yatağa, gözleri koskocaman olmuş, müthiş acı çekiyordu.

"Şimdi birkaç hafta böyle yatacaksın. Ötekiler ağır askerlik işle-

rini yaparlarken rahat rahat yat burada” dedi Celal şakacı bir tavırla. Sonra Rob’a hastaya kanamayı durdurucu ilaçlar verilmesi ve iltihap ya da kanama olmadığından emin oluncaya kadar asitli yiyeceklerden yedirilmemesine dikkat etmesi talimatını verdi.

Hastanın omuzunun yerinden oynamasını engelleyecek bir şekilde bağlamak Rob’un yapması gereken son iş oldu. Günlük işleri bittiği için Bilgi Evi’ne gidip bir yere oturdu ve Celsus okumaya başladı. Bir yandan da sınav salonundan gelen sesleri işitmeye çalışıyor ama sadece anlayamadığı bir mırıldanma duyuyordu. Sonunda bundan vazgeçerek tıp okulunun merdivenlerinde beklemek üzere oradan ayrıldı. Kapıda Mirdin ile karşılaştı.

“Hâlâ içerdeler.”

“Umarım yakında sona erer” dedi Mirdin. “Kerim öyle uzun bir sınavla baş edebilecek bir öğrenci değil.”

“Onun herhangi bir sınavda da başarılı olabileceğinden emin değilim. Bu sabah bir saat kusmuştu.”

Mirdin merdivenlerin üzerine Rob’un yanına oturdu. Bazı hastaların durumu hakkında konuştular, sonra sustular. Rob kaşlarını çatmış öyle duruyordu, Mirdin bir ara derin bir iç geçirdi.

Hiç beklemedikleri kadar uzun bir süre bekledikten sonra Rob ayağa kalktı, “işte geliyor” dedi. Bir sürü öğrencinin arasında yürüyen Kerim onlara doğru yöneldi.

“Yüz ifadesinden bir şey anlaşılabilir mi?” diye sordu Mirdin.

Rob bir şey anlayamamıştı. Kerim tam yanlarına gelmeden önce seslenerek haberi verdi. “Artık bana hekim diye hitap edebilirsiniz, öğrenciler.”

Koşarak merdivenlerden aşağı indiler.

Üç genç adam birbirini kucakladı. Dans ederek haykırıyorlar, birbirlerinin sırtına vuruyorlardı. Yanlarından geçen Hacı Davut, kızgınlıkla baktı üçüne. Akademisindeki öğrencilerin böyle davranmaması gerekiyordu çünkü.

Günün geri kalan kısmını ve akşamı o gün olanlar hakkında sohbet ederek geçireceklerdi.

Mirdin “bize gidip dinlenelim biraz” dedi.

İlk kez evine gelmelerini istiyordu, birbirlerine ilk kez özel dün-

yalarını açıyorlardı. Mirdin, Rob'un oturduğu Yehudiyye semtinin öbür tarafındaki Sion Sinägogu'nun yakınında kiraladığı bir evde oturuyordu. Mirdin'in iki odası vardı.

Ailesi ile tanışmak hoş bir sürpriz oldu. Karısı biraz utangaçtı. Fara idi adı. Kısa boylu, esmer tenli, kısa bacaklı ve ciddi görünüşlü bir kadındı. David ve Isakar adlı iki yuvarlak yüzlü oğlu vardı Mirdin'in. Annelerinin eteklerinden ayrılmıyorlardı. Fara tatlı çörekler ve şarap getirdi. Böyle bir kutlama için hazırlık yaptığı anlaşılıyordu. Üç arkadaş tereyağı kızarmış ekmeklerini de yedikten sonra dışarı çıkıp bir terzi buldular. Terzi yeni hekime siyah hekim cüppesi dikmek için ölçü aldı.

"Bu gece meydanlar gecesi olacak" dedi Rob. Akşam bir şeyler yemek için kentin en büyük meydanına bakan bir yere girdiler. Güzel bir İran yemeğinin yanında çok güzel kokulu bir şarap içiyorlardı. Aslında Kerim'in şarap içmesine pek gerek yoktu, çünkü o gün hekim olduğu için zaten sarhoş gibiydi.

Sınavda sorulan sorular ve cevaplar konusunda sohbet ettiler.

"İbni Sina sürekli olarak tıpla ilgili sorular sordu. 'İnsan terinden neler anlaşılır hekim adayı?.. Çok iyi Kerim Usta, mükemmel... Bir hastalığın seyri hakkında hangi belirtilerden yararlanınız. Kara ve denizde seyahat edenler için gereken temizlik kurallarından bahset.' Benim tıp konusunda öteki derslerden daha iyi olduğumu biliyor gibiydiler.

Seyid Sadi, Eflatun'un her insanın mutlu olmayı istediği şeklindeki sözlerini açıklamamı istedi. Çok iyi çalıştığımız için Mirdin, bu soruya çok sevindim. Uzun uzun yanıt verdim, Peygamber'in, mutluluğun Allah'ın itaat edenlere ve namaz kılanlara bir armağanı olduğu şeklindeki sözlerini aktardım ve başka birçok örnek de verdim.

Atlattığım tehlikelerden biri de buydu."

"Nadir Buk ne yaptı?" diye sordu Rob.

"Hukukçu." Kerim ürperti. "Fıkıhta suçluların cezalandırılması ile ilgili kuralları sordu. Ben de bütün cezalandırmalarda Mahammet'in (s.a.s.) yazdıklarının temel alınması gerektiğini, bu dünyada hepimizin başkalarıyla yakından bağlantı içinde olduğumuzu,

bununla birlikte sonsuza dek Allah'a bağılı olduğumuzu söyledim. Sonra zamanın iyi ve temiz olan ile kötü ve isyankârı birbirinden ayırdığını, başıboş dolaşan herkesin cezalandırılacağını, itaat edenlerin ise Tanrı'nın Evrensel İradesi ile tamamen uyum içinde olduklarını, Fıkıh'ın bu Evrensel İrade'ye dayandığını anlattım. Ruhumuzu Allah'ın yönlendirdiğini ve O'nun bütün günahkârları cezalandırmak için çalıştığını söyledim."

Rob dikkatle dinliyordu. "Bunun anlamı ne?" diye sordu.

"Bilmiyorum. Bilmeden söyledim bunları. Nadir Buk'un bu yanıtı hiç tatmadığı bir etin tadına bakıyormuş gibi yuttuğunu fark ettim. Sanki yanıtlımı daha açık bir şekilde söylememi isteyecekmiş gibi ağzını açtığı anda, ki o zaman mahvolurdum, İbni Sina kanın özelliklerini sordu, bunun üzerine onun bu konudaki kitabında yazdıklarını kelimesi kelimesine tekrarladım, sorular böylece bitti!"

Gözlerinden yaşlar boşanıncaya kadar kakhaha attılar. İçtiler, içtiler.

Artık şarap içemeyecek hale gelince, yalpalayarak meydanın arkasındaki sokağa yürüdüler, kapısında zambak işareti olan bir eşek arabasının sürücüsüne el ettiler. Rob sürücü koltuğunda pezevengin yanına oturdu. Mirdin, Loma adlı fahişenin geniş kucağına başını dayayıp uykuya daldı. Kerim ise başını kadının kalçasına dayayıp alçak sesle şarkı söylemeye başladı.

Rob ile Kerim, Mirdin'i evine yarı taşıyarak getirirken Fara'nın sakın gözleri fal taşı gibi açılmıştı.

"Hasta mı?" diye sordu kadın.

"Hayır sarhoş. Hepimiz gibi" diye açıklama yaptı Rob. Sonra arabaya döndüler. Araba ikisini Yehudiyye'ye götürdü. Rob ile Kerim kapıdan içeri girer girmez yere attılar kendilerini. Elbiseleriyle hemen uykuya daldılar.

Rob bir süre sonra bir sesle uyandı. Kerim ağlıyordu.

Şafakla birlikte Kerim uyanıp ayağa kalkınca, Rob da uyandı.

Rob durumundan pek memnun değildi. Hiç içki içmemesi gerektiğini düşünerek canı sıkıldı.

"Seni rahatsız ettiğim için özür dilerim. Şimdi gidip koşmalıyım."

"Koşmak mı? Dün gecedен sonra sabahın köründe koşulur mu?"

“Çatire hazırlanmam gerekiyor.”

“Çatir nedir?”

“Bir koşma yarışı.”

Kerim evden çıktı. Koşmaya başladı. Koşarken ayağının çıkardığı sesler duyulmaya başladı. Slep-slep-slep. Sesler önce azaldı sonra duyulmaz oldu.

Rob yere uzandı, sokak köpeklerinin havlamalarını dinledi. Sokak köpekleri dünyanın en yeni hekiminin Yehudiyye semtinin dar sokaklarında bir cin gibi gezindiğini bildiriyorlardı.

48. Kırdaki Bir At Gezintisi

“Çatır bize özgü bir koşma yarışıdır. İran’ın tarihi kadar eskiye dayanır. Oruç ayı olan Ramazan’ın bitişini kutlamak amacıyla her yıl düzenlenir bu yarış” dedi Kerim, Rob’a. “Başlangıçta Şah’ın çatırını ya da koşucusunu seçmek amacıyla düzenlenen bu yarışın ilk kez hangi hükümdar tarafından düzenlendiği, tarihin sisleri arasında kaybolmuştur. Yüzyıllar sonra İsfahan’da düzenlenmeye başlandı ve büyük bir eğlence haline geldi.

Yarış Cennet Sarayı’nın kapısında başlar. İsfahan sokakları içinde on bir buçuk Roma mili uzunluktaki koşu yolu sarayın bahçe-
sindeki direklerin arasında sona erer. Direklerde silah askıları bulunmaktadır. Her askıda on bir ok vardır. Burada her koşucu için bir ok vardır. Direklere ulaşan her koşucu oradaki oklardan birini çıkarıp sırtındaki okluğa koyar ve öbür tur için koşmaya başlar. Yarış geleneksel olarak sabah namazıyla başlar. Çok zor bir dayanıklılık sınavıdır. Yarış sıcak ve sıkıntılı bir günde yapılıyorsa, koşmaya devam edebilen son koşucu galip ilan edilir. Serin günlerde yapılan yarışlarda bazen koşucular on iki turu, yani 126 Roma milini tamamlayabilirler. Son ok genellikle yatsı namazından sonra alınabilir. Bununla birlikte, eskiden koşucuların turları daha kısa zamanda tamamlayabildikleri de söylenir. Genellikle on dört saatte bitirebilirlermiş yarış.

Bugün yaşayanlardan hiç kimse yarış on üç saatten daha az sürede bitiren birini hatırlamıyor” dedi Kerim. “Ala Şah yarış on iki saatte ya da bundan daha az sürede tamamlayan koşucuyu iyi bir *helatla* ödüllendireceğini ilan etti. Ayrıca beş yüz altın ve Çatır-
ler Başı unvanı verilecekti. Çatırler Başı’na her yıl iyi bir maaş da ödenir.”

Kerim gülerek omuzlarını silkti. “Her koşucu çatiri kazanmayı görür düşünde. Kuşkusuz ben de bu yarış ve *helatı* kazanmak isterim. Sadece tek bir şey hekim olmaktan daha iyidir: İsfahan’da zengin bir hekim olmak!”

Rob evden çıktığında hafif nemli ve ılık bir hava vardı. O kadar hoşuna gitti ki bu hava sanki bütün bedenini okşuyordu. Her taraf gençlerle doluydu. Hayat Nehri erimiş kar sularıyla dolmuş, gece gündüz güröldeyerek akıyordu. Londra'da herhalde sisli bir Nisan ayı yaşanıyordu. İsfahan'da ise Şaban ayındaydılar. Hava İngiltere'deki Mayıs ayından daha ılık ve daha hoştu. Küçük bahçedeki bakımsız kayısı ağaçları bembeyaz çiçeklerle kaplanmıştı. Bir sabah Rob'un evinin kapısı çalındı. Atının üzerinde Kaf duruyordu evinin önünde. Ala Şah'ın o gün birlikte bir at gezintisi yapmak istediği ve kendisini götürmeye geldiğini söyledi.

Rob aklına eseni yapan Şah ile birlikte zaman geçirmek konusunda biraz tereddüt etti ama Şah'ın kendisiyle birlikte bir at gezintisi yapacaklarına dair söz vermiş olduğunu hatırlamasına da şaşırdı.

Cennet Sarayı'ndaki ahırlara geldiklerinde kendisine biraz beklemesi söylendi. Epey bekledi. Ala, sonunda gelebildi. Arkasında çok kalabalık bir refakatçi ve hizmetkâr topluluğu vardı. Gözlerine inanamadı Rob. Demek Şah bu kadar geniş bir toplulukla dolaşacaktı.

"Ooo, *dimmi*" dedi Şah Rob'u görünce.

Rob da "haşmetlim" diyerek Şah'ı selamladı.

Ala Şah bir an önce atlara binilmesini istediği için, kendisine *ruye zemin* yapanları bir el hareketiyle ayağa kaldırdı. Herkes hemen atına bindi.

Atlarını tepelere doğru sürdüler. Şah beyaz bir Arap atına binmişti. Uçar gibi koşan çok hoş bir attı. Rob, Şah'ın hemen arkasındaydı. Hafif dörtnal gidiyordu. Bir ara Rob'a el sallayarak kendisine yaklaşmasını istedi.

"Bana at gezintisi yapmamı tavsiye eden mükemmel bir hekimsin Jesse. Saraydaki bokluklar beni boğacaktı neredeyse. Herkesten uzakta olmak güzel bir şey değil mi?" diye sordu.

"Evet, Majeste."

Rob birkaç dakika sonra çaktırmadan arkasına baktı. Arkalarında, biraz uzakta, hükümdarlarını dikkatle gözleyen Kaf ve saray muhafızlarını, yedek atları ve yük taşıyan hayvanları getiren bir sü-

rü hizmetkârı, engibeli yolda tangır tungur güçlkle ilerleyebilen arabaları gördü.

“Daha iyi bir at ister misin?”

Rob gülümsedi. “Majesteleri bana yeterince cömert davrandı daha önce. Bu at bana uygun, Majesteleri” dedi. Aslında kahverengi iğdiş atı çok beğeniyordu.

Ala homurdandı. “İranlı olmadığın belli oluyor. Çünkü hiçbir İranlı daha iyi bir ata sahip olma fırsatını kaçırmaz. İran’da at her şeydir. Erkek çocuklar analarından bacaklarının arasında küçük bir eğerle birlikte doğarlar” dedi ve Arap atının böğrünü sert bir şekilde topukladı. At hızla koşmaya başladı. Kuru bir ağacın yanından geçtikten sonra, Şah geriye dönüp sol omuzunun üzerinden o kocaman yayını gerip okunu fırlattı. Ok hedefini bulmayınca kahkahayla güldü.

Sonra “bu yaptığının öyküsünü biliyor musun?” diye sordu Rob’a.

“Hayır, efendim. Ama sizin düzenlediğiniz bir eğlencede atlıların böyle yaptıklarını görmüştüm.”

“Evet, bunu daha çok biz yapanz. Bazıları bunda çok ustalaşmışlardır. Pers atışı denir buna. Bin yüz yıl önce, Persler bu topraklarda yaşayan kavimlerden biriydi sadece. Media’nın doğusunda yaşarlardı. Media, aşılması çok güç dağların, korkunç bir çöl olan Deşt-i Kebir’in bulunduğu bir yerdir.”

“Deşt-i Kebir’i biliyorum. Şize ulaşmak için bir kısmından geçtim.”

“O halde orada yaşayabilen insanların nasıl olduklarını tahmin edebilirsin” dedi Ala Şah. Arap atının dizginlerini sıkı sıkı kendine doğru çekerek, kısrağın yanında kalmaya çalışıyordu.

“O dönemde Roma’ya kimin hakim olacağı konusunda bir mücadeleye vardı. Suriye valisi yaşlı Krezüs de Roma’ya hakim olmak isteyenler arasındaydı. Rakipleri Sezar ve Pompei ile eşit duruma ya da onlardan üstün duruma gelebilmesi için bir askeri zafere ihtiyacı vardı Krezüs’ün. İşte bu yüzden Persler karşısında bir zafer kazanmaya karar verdi.

Suren adlı komutanın yönetimindeki Pers ordusu, Krezüs’ün müthiş lejyonlarının dörtte biri kadardı. Pers ordusu daha çok kü-

çük ve süratli Pers atlarını kullanan okçulardan ve katafraktlardan, yani uzun ve öldürücü mızrakları olan zırhlı süvarilerden oluşuyordu.

Krezüs'ün ordusu saldırıya geçince, Suren Deşt-i Kebir'e çekildi. Krezüs, kuzeye, Ermenistan'a yöneleceğine Pers ordusunu takip ederek çöle girdi. İşte o anda müthiş bir şey oldu.

Perslerin uzun mızraklı atıları Roma ordusuna klasik savunma pozisyonunu alma fırsatı vermeden saldırdılar. İlk saldırıdan sonra mızraklılar geri çekildi, okçular savaş alanına girdi. Benimki gibi uzun Pers yayları kullanıyorlardı. Bu oklar Romalıların yaylarından daha güçlü yaylardı. Perslerin okları Romalıların kalkanlarını, göğüslerindeki ve kollarındaki zırhları delip geçti ve Roma lejyonları geri çekilen Pers okçuların omuzlarının üzerinden attıkları okların hedeflerini isabetle bulması karşısında şaşkına döndüler."

"Pers atışı" diyerek araya girdi Rob.

"Pers atışı. Başlangıçta Romalıların morali iyiydi. Okların kısa süre sonra tükeneceğini umuyorlardı. Fakat Suren develerin üzerine yükleyip oraya getirdiği yeni okları soktu alana. Romalılar geleneksel yakından dövüşme tarzlarını gerçekleştiremediler. Krezüs oğluna bir şaşırtma saldırısı yaptırdı ama genç adamın başı bir Pers mızrağının ucunda kendisine geri döndü. Romalılar gece karanlığından yararlanarak kaçtılar. Dünyanın en güçlü ordusu! On bin asker kaçtı. Başlarında daha sonra Sezar'a suikast düzenleyecek olan Kasius vardı. On bin asker tutsak alındı. Aralarında Krezüs'ün de bulunduğu yirmi bin Romalı öldürüldü. Persler fazla kayıp vermediler. O günden sonra Persler öğrencilik yıllarından itibaren Pers atışını öğrenmeye başladılar."

Ala, atının üzerinde öne doğru eğilerek bir kez daha denedi. Bu kez sevinç içinde haykırdı. Çünkü oku bir ağacın gövdesine saplanmıştı. Sonra yayını gökyüzüne doğru kaldırdı, diğerlerine yanlarına gelmeleri işaretini veriyordu.

Hizmetkâr getirdikleri kalın bir halıyı yere serip çok kısa süre içinde hükümdarın çadırını kurdular. Az sonra, üç müzisyen santur benzeri bir telli çalgı çalmaya başladı. Bu arada yiyecekler getiriliyordu.

Ala yere oturdu. Rob'a da yanına gelmesini işaret etti. Güzel

kokulu baharatlarla pişirilmiş tavuk göğsü, mayhoş bir pilav, ekmek, kış boyunca bir mağarada muhafaza edildiğini sandığı kavunlar, üç tür şarap vardı ortada. Rob iştahla yerken, Ala yiyeceklerden küçük birer parça alarak tatlarına bakıyor, yavaş yavaş üç değişik tür şaraptan içiyordu.

Ala satranç oynamak istediğini söyledi, oyun tahtası getirildi hemen. Taşlar yerleştirildi. Rob taşların nasıl hareket ettiğini hatırlıyordu. Şah, durmadan kadehini doldurmalarını isteyip getirilen şarabı hemen içmesine karşın üç kez arka arkaya yendi Rob'u.

Ala, "Kandrasseh şarap içilmesini yasaklayan fermanı uygulamaya koyacak" dedi.

Rob buna nasıl yanıt vermesi gerektiğine karar veremedi.

"Sana biraz Kandrasseh'ten bahsedeyim *dimmi*. Kandrasseh, hükümdarlığın esas olarak Kuran'ı çiğneyenleri cezalandırmak için var olduğu hakikatini yanlış anlıyor, yanlış! Tahtın varlık nedeni, devleti büyütmek ve gücünü her yere yaymaktır. Köylülerin küçük günahlarından dolayı endişeye kapılmaya gerek yok aslında. Fakat İmam kendisinin Allah'ın müthiş sağ kolu olduğuna inanıyor. Media'daki küçük bir caminin başı iken İran Şah'ının vezirliğine yükselmiş olması o kadar da önemli değil. Abbasi ailesi ile uzaktan bağlantısı var. Damarlarında Bağdat Halifelerinin kanı akıyor. Birgün bir dinsel yumrukla beni tahtımdan uzaklaştırıp İsfahan'ın yöneticiliğini eline geçirmek istiyor."

Rob söyleyecek bir şeyi olsa bile hiçbir şey söyleyemez durumdaydı şimdi. Çünkü çok korkmuştu. Şarapla dili çözölen Şah kendisini büyük bir tehlikeyle karşı karşıya bırakmıştı. Çünkü Şah böyle şeyler söylemiş olduğu için pişmanlık duyarsa, sözlerinin tanığına da çok kötü şeyler yapabilirdi.

Ama Şah rahatsız olmuş gibi görünmedi. Kapağı mühürlü bir şarap şişesi getirildi. Şah şişeyi Rob'a verdi. Sonra o önde Rob arkasında atlarına doğru yürüdüler. Avlanma girişiminde bulunmadılar. Atlarını tembel tembel sürmeye başladılar. Tepeler parlak renkli çiçeklerle doluydu. Kırmızı, sarı ve beyaz renkli, şarap kadehini andıran kalın saplı çiçeklerdi bunlar. İngiltere'de böyle çiçekler görmemişti. Ala, Rob'a çiçeklerin adlarını söyleyemedi ama tohumdan değil, soğan gibi yumrulardan geliştiklerini söyleyebildi.

“Seni şimdi götürdüğüm yeri başka hiç kimseye göstermeyeceksin” dedi Ala. Rob’la çalıların arasından geçerek giriş kısmı eğrelti otlarıyla kaplı bir mağaranın önüne geldiler. İçeri girer girmez kokmuş yumurta kokusunu andıran pis bir kokuyla karşılaştılar. Mağaranın içi sıcaktı. Mağaradaki kahverenkli su birikintisinin içinde gri kayalar vardı. Kayaların üzerinde de erguvan renkli likenler. Ala hemen soyunmaya başladı. “Haydi, öyle durma. Elbiselerini çıkar, aptal *dimmi*” dedi Şah.

Rob endişe ve tereddüt içinde Şah’ın söylediğini yaptı. Yoksa Şah erkek vücudunu seven biri miydi? Ama Şah hemen suya girdi, hiç çekinmeden vücuduna bakıyordu. Fakat bakışlarında cinsel istek yoktu.

“Şarap getir. Buraya çok özel bir nedenle getirilmedin, Avrupalı.”

Rob, kendi organının hükümdarından daha büyük olduğunu söylemenin pek de akıllıca olmadığını düşündü.

Şah, sandığından daha duyarlı idi. Sırtarak şöyle dedi: “At gibi olmam gerekmiyor, çünkü bir kadını iki kez yapmam ben, bunu biliyor muydun? Bundan dolayı insanlar yeni bir eş alıncaya kadar benim için ikinci kez eğlence düzenlemezler.”

Rob, madeni çökeltili kokulu suya yavaş yavaş ve dikkatle girdi. Ala şarap şişesini açıp biraz içti. Sırtını geriye yaslayıp gözlerini kapattı. Yanaklarında ve alnında ter taneleri birikmişti. Sonra vücudunu suya soktu, ter taneleri su birikintisinin sularına karışıp görünmez oldular. Rob Şah’ı dikkatle inceledi, en yüksekte olmanın insanda ne tür duygular yaratabileceğini düşünerek.

“Bekaretini ne zaman kaybettin?” diye sordu Ala. Gözleri hâlâ kapalıydı.

Rob, kendisini yatağına alan İngiliz duldan bahsetti.

“Ben de öyle. On iki yaşındayken babam, kız kardeşine benimle yatmaya başlamasını emretmişti. Bu bizde genç prensler için uygulanan bir gelenektir. Halam şefkatli ve öğreticiydi. Anne gibi davranırdı bana. Yıllarca her sevişmeden sonra bir kap sıcak süt ve lezzetli yiyecekler geleceğini düşünürdüm.”

Bu sözlerden sonra bir süre hiç konuşmadılar. Sonunda Şah “Kralların Kralı olmalıyım, Avrupalı” dedi.

“Zaten Kralların Kralısınız.”

“Sadece adım öyle.

Gözlerini açtı ve hiç kırpmadan bir süre Rob’a baktı. “Serhes. İskender. Sirus. Darius. Hepsi de çok büyük hükümdarlar. Pers olarak doğmamış olsalar da Pers hükümdarları olarak öldüler. Büyük imparatorlukların büyük hükümdarları.

Şimdi imparatorluk yok. Ben İsfahan’da hükümdarıyım. Batıda Tuğrul Bey göçebe Selçuklu Türk aşiretlerini yönetiyor. Dağlık bir bölge olan doğuda Mahmut, Gazne’yi yönetiyor. Gazne’nin ötesinde on küsur güçsüz raja da Hindistan’ı yönetmekteler. Sadece birbirleri için tehdit oluşturuyorlar. Bölgede güçlü olanlar Mahmut, Tuğrul Bey ve benim. Atıma atlayıp kasaba ve kentleri yöneten şavnlara ve beylerbeylerine gidince, hemen surlarından dışarıya çıkıp vergilerini verir, iltifatlar yağdırırlar.

Ama aynı şavnların ve beylerbeylerinin, Mahmut ya da Tuğrul Bey ordularıyla oraya giderlerse onlara da aynı şekilde baş eğceklerini biliyorum.

Çok eskiden, tıpkı şimdiki gibi büyük bir imparatorluk için mücadele eden böyle küçük krallıklar ve krallar vardı. Bu mücadele sonunda iki güçlü adam çıktı ortaya. Ardaşir ve Ardevan. Ordularının önünde ikisi teke tek çarpıştılar. Zırhlarını giymiş bu iki önemli şahsiyet çölde birbirinin etrafında döndüler. Bu kavga Ardevan’ın sopa darbeleri ile öldürülmesiyle sona erdi. Ardaşir böylece Şehinşah unvanını alan ilk kişi oldu. Böyle bir Kralların Kralı olmayı istemez miydin?”

Rob başını iki yana salladı. “Ben sadece hekim olmak istiyorum.”

Şah’ın yüzünde bir şaşkınlık ifadesi gördü. “Böyle bir durumla ilk kez karşılaşıyorum. Hayatım boyunca beni övme fırsatını yakalayıp da bunu yapmayan bir kişiye rastlamadım. Ama öyle anlaşıyor ki, sen hükümdarla yer değiştirmek istemiyorsun.

Yaptığım araştırmalara göre, sen çok iyi bir yardımcı hekimmişsin. Hekim olunca çok önemli şeyler yapabilecekmışsin. Benim kıcımlı yalayacak kişilere değil önemli şeyler yapacak insanlara ihtiyacım var.

Kandraseh’ten kurtulmak için hileye başvurup tahtın gücün-

den yararlanacağım. Şah her zaman İran'ı korumak için mücadele etmek zorundadır. Öteki hükümdarlara karşı ordularımı ve kılıcımı kullanacağım. Ölmeden önce İran tekrar bir imparatorluk haline gelecek ben de gerçekten Şehinşah olacağım.

Şah, Rob'un bileklerini kavrayarak, "benim dostum olur musun, Jesse ben Benjamin?" dedi.

Rob, zeki bir avcı tarafından kandırılıp tuzağa düşürülmüş olduğunu biliyordu. Ala Şah, kendi çıkarı için gelecekte kendisine sadık kalmasını garantilemek istiyordu. Bunu soğukkanlılıkla ve hesaplı bir şekilde yaptığı açıktı. Hükümdarlığı, şarapçılığı ve çapkınlığından daha önemliydi.

Politikaya bulaşmak istemiyordu. Bu sabah böyle bir at gezintisi yaptığı için de pişmandı. Ama bir kez gezintiye çıkmıştı Şah ile birlikte. Ona borçlu olduğunu da biliyordu.

Şah'ın koluna dokunarak "ben size sadığım efendim" dedi.

Ala başını salladı. Tekrar geriye sıcak suya yasladı sırtını ve göğsünü kaşırken "tamam, peki bundan, benim özel yerimden hoşlandın mı?" diye sordu.

"Benim için kükürt kokan osuruktan farkı yok efendim" diye yanıtladı Rob.

Ala öyle kahkahalarla gülecek bir insan değildi. Sadece gözlerini açıp gülümsedi. Sonra tekrar konuştu. "İstersen, *dimmi*, buraya bir kadın getirebilirsin" dedi gevşek gevşek.

"Bundan hoşlanmadım" dedi Mirdin, Rob'un Ala ile at gezintisi yaptığını duyunca. "Ne yapacağı belli olmayan tehlikeli biridir."

Kerim ise "senin için büyük bir fırsat bu" dedi.

"İstemediğim bir fırsat."

Günler geçti, Şah tekrar çağırmadı Rob'u. Buna memnun oldu. Hükümdar olmayan arkadaşlara ihtiyacı olduğunu hissetti. Zamanının çoğunu Mirdin ve Kerim ile geçiriyordu.

Kerim artık genç bir hekim gibi yaşamaya başlamıştı. Daha önce olduğu gibi *Maristan*'da çalışıyordu. Tek fark el-Coucani günlük muayeneleri ve cerrahın hastalarına bakması karşılığında ona küçük bir aylık ödüyordu. Kendisine daha fazla zaman ayırabiliyor,

harcayacak biraz daha fazla parası oluyordu. Meydanlara ve geneleve sık sık gider olmuştu. “Benimle gel” diye ısrar etti birgün Rob’a, “seni saçları kuzgun kanadı gibi simsiyah ve ipek gibi yumuşak olan bir kadına götüreceğim.”

Rob gülümseyerek başını iki yana salladı, hayır anlamında.

“Sen ne tür bir kadın istersin?”

“Saçları alev gibi kıvılcık olan bir kadın.”

Kerim sırtarak “öyleleri orada bulunmaz” diye yanıtladı.

Mirdin ise “sizin eşe ihtiyacınız var” dedi sakın bir şekilde. Ne Rob ne de Kerim, Mirdin’in sözlerine aldırmış etmediler. Rob bütün enerjisini çalışmalarına vermişti. Kerim ise tek başına kadın peşinde dolaşmaya devam ediyordu. Güçlü cinsel arzularından dolayı hastane personelinin diline düşmüştü. Rob, Kerim’in hayat öyküsünü bildiği için, o güzel yüzlü, atletik bedenli genç adamın içinde yaşadığı korkunç olayların anılarından kurtulmak için bir kadının sevgisini arayan yapayalnız küçük bir çocuk olduğunun farkındaydı.

Kerim artık eskisinden daha fazla koşuyordu. Her gün sabahları ve akşamları koşuyor, sıkı ve düzenli çalışıyordu. Koşunun dışında da yaptığı şeyler vardı. Rob ve Mirdin’e İranlıların pala denilen eğri kılıçlarının nasıl kullanılacağını öğretti. Pala, Rob’un alışık olmadığı ağır bir kılıçtı. Güçlü ve esnek bilek gerektiriyordu. Kerim, ağır bir taşla antrenman yaptırıyordu ikisine. İki ellerine birer ağır taş alıyorlar, ellerini öne arkaya ve aşağı yukarı döndürerek bileklerini esnekleştirip güçlendirmeye çalışıyorlardı.

Mirdin iyi bir atlet değildi. İyi bir kılıç kullanıcısı olamadı. Beceriksizliğini gülümseyerek kabul etti. Mirdin entelektüel bakımdan o kadar iyiydi ki palanın eline hiç yakışmıyor olmasından dolayı hiç rahatsızlık duymadı.

Karanlık çöktükten sonra Kerim’i pek göremiyorlardı. Kerim, artık eskisi gibi kerhaneye birlikte gitmek için ısrar etmiyordu. Birgün Rob’a evli bir kadınla ilişkisinin olduğunu ve kadını sevdiğini söyledi. Rob bugünlerde Mirdin’in Zion Sinagogu’nun yakınındaki evine akşam yemeği için daha sık davet ediliyordu.

Mirdin’in evindeki bir sandığın üzerinde, daha önce iki kez

görmüş olduğu üzerinde kareler olan bir tahta görünce çok şaşır-
dı. “Bu satranç değil mi?” diye sordu.

“Evet. Biliyor musun? Benim ailem çok eskiden beri oynar bu
oyunu.”

Mirdin’in satranç taşları tahtadandı. Fakat oyun Ala ile oynamış
olduğunun aynısıydı. Mirdin kanlı bir zafer kazanmak yerine Rob’a
kısa sürede oyunu öğretmeye çalıştı. Bir süre sonra Rob, Mirdin’in
sabırlı öğretmenliği sayesinde önemli hareketleri kavramaya başladı.

Aile fertlerine düşkün Mirdin, Rob’a küçük bir çocuğun huzurlu
bakışlarını görmesini önerdi. Ilık bir akşam, Fara’nın sade sebzeli
pilavından yedikten sonra, Mirdin’in arkasından altı yaşındaki İsa-
kar’ın yattığı odaya girdiler. Mirdin oğlu uyumadan önce ona iyi
geceler dileyecekti.

“Abba. Gökyüzündeki Babamız beni gözlüyor mu?”

“Evet, İsakar. O seni her zaman görüyor.”

“Ben neden onu göremiyorum?”

“O görünmez.”

Tombul pembe yanaklı çocuk ciddiyetle babasına bakıyordu.
Dişleri ve ağzı daha şimdiden çok iriydi. Babası gibi çirkin olacak-
tı. Ama onun kadar da tatlı.

“Eğer görünmezse, kendisinin nasıl olduğunu nereden biliyor?”

Rob güldü. Emzikli bir bebeğin sorusuna yanıt ver bakalım
şimdi diye düşündü. Yanıt ver, Mirdin, sözlü ve yazılı hukukun bi-
lim adamı, satranç ustası, filozof ve iyileştirici...

Fakat Mirdin de çocuk gibiydi şimdi. “O insanı kendisinin ben-
zeri olarak yaratmıştır, bundan dolayı sana bakınca, kendisini görür.”

Mirdin çocuğu öperek “iyi geceler, İsakar” dedi.

“İyi geceler, Abba. İyi geceler, Jesse.”

“İyi uykular, İsakar” dedi Rob, çocuğu öptü sonra da Mirdin’in
arkasından yatak odasından çıktı.

49. Batı Yönünde Beş Gün

Anatolia'dan büyük bir kervan geldi. Genç bir araba sürücüsü *Maristan'a* gelerek Jesse adlı bir Yahudi'ye bir sepet kuru incir getirdiğini söyledi. Gencin adı Sadi idi. Şiraz kelenterî Dehbid Hafız'ın en büyük oğluydu. Babası, Şiraz'a veba salgınıyla mücadele etmek amacıyla İsfahan'dan gelenlere teşekkür etmek ve saygılarını iletmek için o incirleri göndermişti.

Sadi ile Rob bir yere oturup çay içtiler, dolgun ve çok lezzetli incirlerden yediler. Sadi incirleri Midyat'taki bir celepten satın almıştı. Celep de İzmir'den develerle İran'a getiriyordu. Bütün Anatolia'yı aşmıştı bu incirler. Şimdi develeri tekrar doğuya götürecekti. Şiraz yönüne. Hayli maceralı geçmiş seyahatini düşünürken, Yahudi hekimin seçkin babası Dehbid Hafız'a İsfahan şaraplarından armağan göndermek istediğini söylemesi onu gururlandırdı.

Kervanlar tek haber kaynağıydı. Rob gence ayrıntılı sorular sordu.

Kervan Şiraz'dan ayrıldığında veba salgınından bir iz kalmamıştı. Selçuklu grupları Media'nın doğusundaki dağlarda görül-müşlerdi ama küçük bir gruptular ve Allaha şükür, kervana saldır-mamışlardı. Gazne'de yaşayanlarda ilginç bir kaşıntılı isilik hastalığı görülmüştü. Kervan başkanı da celepler kadınlarla yatıp hastalık kapmasınlar diye burada konaklamama kararı almıştı. Hemen-dan'da salgın yoktu. Ama bir Hristiyan Avrupa'dan bir hastalık getirmişti bu Müslüman bölgesine. Bundan dolayı mollalar yöre halkının bu kafir şeytanla ilişki kurmasını yasaklamıştı.

"Bu hastalığın belirtileri ne?" diye sordu Rob.

Said İbni Dehbid bu soruyu yanıtsız bıraktı. Çünkü hekim olmadığı için böyle şeylere dikkat etmemişti. Bildiği tek şey, Hristiyan'a kızından başka hiç kimsenin yaklaşmadığıydı.

"Hristiyan'ın kızı mı var?"

Sadi, hasta adamı ve kızını tarif edemedi ama aynı kervanla gelmiş olan deve taciri Budi'nin ikisini de yakından görmüş olduğunu söyledi.

Birlikte deve tacirini arayıp buldular. Sinsi bakışlı, buruşuk tenli, fufel* çiğnemekten karamış dişlerinin arasından kırmızı salya tüküren bir adamdı.

Budi Hıristiyanları pek hatırlamadığını söyledi. Rob önüne bir madeni para koyunca her şeyi hatırladı. Oradan batı yönünde beş gün, Datur kasabasının ötesinden de yarım gün mesafede bir yerde onları gördüğünü söyledi. Baba orta yaşlıydı. Kırışmış saçları uzundu ve sakalsızdı. Mollaların cüppeleri gibi yabancılara özgü uzun bir giysisi vardı. Kadın ise genç ve uzun boyluydu. Saçları kına renginden biraz daha açıktı.

Rob şaşkınlıkla baktı adamın yüzüne. “Avrupalı’nın durumu kötü müydü?” diye sordu.

Budi nazik bir şekilde gülümsedi. “Bilemem ki, efendim, hastaydı.”

“Hizmetkârlar var mıydı yanlarında?”

“Yanlarında kimseyi görmedim.”

Kıraladıkları adamlar herhalde kaçmışlardır diye düşündü Rob. “Kadının yanında yeterince yiyecek var mıydı?”

“Ben kıza biraz fasulye ile üç somun ekmek verdim, efendim” dedi adam.

Rob, adamın gözlerine sert bir şekilde bakarak “kıza neden yiyecek verdin?” diye sordu. Rob’un bakışları ve sorusuyla dehşete kapıldı.

Önce önemsemez bir şekilde omuzlarını silkti. Sonra geri dönüp arkasındaki bir çuvala elini soktu ve bir bıçak çıkardı. Bıçağı kabzasından kavramıştı adam. İran’daki her pazarda süslü bıçaklar bulunabilirdi. Ama Rob bu bıçağı bundan önce son kez James Geikie Cullen’in kemerinde görmüştü. Bir şeyin kanıtıydı bu.

Kerim ile Mirdin’e durumu anlatırsa kendisiyle gelmek isteyeceklerini biliyordu. Oysa yalnız gitmek istiyordu. Bundan dolayı kütüphane görevlisi Yusuf ul-Cemal ile onlara haber gönderdi. “On-

Hindistan ve Güneydoğu Asya’da uyarıcı olarak çiğnen bir bitkinin yaprağı.

lara bireysel bir meseleden dolayı gitmem gerektiğini, döndükten sonra nedenini açıklayacağını söyledi.”

Ötekilerden sadece Celal’e oradan ayrılacağını söyledi.

“Bir süre buradan ayrılacak mısın? Ama neden?”

“Önemli bir işim var. Bir kadınla ilgili...”

“Mutlaka öyledir” diye Celal homurdandı. Çıkıkçı önce ters ters baktı Rob’a. Klinikte işleri aksatmadan yürütecek yeterince yardımcı hekim olduğunu düşününce başını salladı onaylama anlamında.

Rob ertesi sabah yola çıktı. Uzun bir yolculuk olacaktı bu. Telaşa kapılırsa bundan zarar görebilirdi. Kahverengi kısırağını durmadan sürdürdü. Yabancı olduğu vahşi bir ortamda hasta babasıyla yapayalnız kalmış bir kadın tablosu gözlerinin önünden gitmiyordu.

Baharda eriyen kar akarsuları doldurmuştu ama şimdi bakır renkli yaz güneşi nehir yataklarını artık tamamen kurutmuştu. İran’ın toz bulutu her tarafını kaplamış, eğerindeki çıkının içine kadar girmişti. Yiyecekleriyle birlikte toz da yemek zorunda kaldı. Suyunun üzerindeki ince toz tabakasını da içti. Her tarafta kahverengileşmiş yaban çiçekleri vardı. Taşlarla dolu toprağı işleyerek alt taraftaki nemi üste çıkarıp üzüm asmalarının ve hurma ağaçlarının biraz nem görmesini sağlamaya çalışan insanların yanından geçti. Binlerce yıldan beri böyle yapılıyordu bu.

Kafasında tek bir fikir vardı. Ne kimse onu bir yere davet etmişti ne de engelleyen vardı. Tozlar içinde geçen dört günün sonunda Datur kasabasına ulaştı. Karanlıkta hiçbir şey yapılamazdı. Ertesi sabah güneş doğarken atına atlayıp yola koyuldu. Birkaç saat sonra küçük Guşeh köyüne ulaştı. Bir tacir uzattığı parayı alıp dişledi, sonra tanıdığı bütün Hristiyanlar hakkında bildiklerini anlattı. Ahmad Vadisi’nin ucunda bir evdeydiler. Batı yönünde pek uzak olmayan bir yerdi.

Bir türlü ulaşamıyordu vadiye. Sonunda iki keçi çobanına rastladı. Yaşlı bir adam ve genç bir çocuktular. Hristiyanların nerede olduğunu sorunca ihtiyar adam yere tükürdü.

Bunun üzerine Rob kılıcını çekti. Neredeyse unutmuş olduğu gaddarlığı yeniden uyanmıştı içinde. İhtiyar bunu hissetti ve gözlerini Rob’un kılıcından ayırmadan kollarıyla bir yeri gösterdi.

Rob atını o yöne sürdü. Biraz uzaklaşınca genç keçi çobanı sapanına bir taş koyup kendisine fırlattı. Taşın yanındaki kayalara çarptığı anda çıkardığı sesi duydu.

Birdenbire vadiyi gördü. Eski nehir yatağı hemen hemen tamamen kurumuştur. Ama daha önce burada gür bir nehrin aktığı belli oluyordu. Çünkü gölgelik yerlerde henüz yeterince büyümemiş yeşil otlar gördü. Nehir yatağında epey gittikten sonra çamur ve taştan yapılmış küçük evi gördü. Mary evin önünde bir kazanın içinde kirli çamaşırları kaynatıyordu. Kendisini görünce vahşi bir hayvan gibi fırlayıp eve girdi. Bu arada Rob atından inmişti. Kapının arkasına ağır bir şey koymuştu kız.

“Mary.”

“Sen misin?”

“Evet.”

Bir sessizlik oldu. Sonra kapının arkasındaki kayanın yerinden oynatılırken çıkardığı gıcırtyı duydu. Kapı önce biraz aralandı sonra tamamen açıldı.

Rob, kızın kendisini daha önce hiç sakallı ve İranlı kıyafetiyle görmemiş olduğunu düşündü. Ama Yahudi şapkası taktığını biliyordu kız.

Mary’nin elinde babasının kılıcı vardı. Çektiği ıstırap yüzünden belli oluyordu. Yüzü incelmışti. Gözleri, geniş elmacık kemikleri ve uzun ince burnu daha da belirginleşmişti. Dudaklarında kabarcıklar vardı. Buna çektiği sıkıntıların neden olduğunu düşündü. Yanakları isle kaplanmıştı. Ancak ateşin dumanının yol açtığı göz yaşları yanaklarını iki çizgi halinde temizlemişti. Gözlerini kırptırınca eskiden olduğu kadar duyarlı olduğunu anladı.

“Lütfen. Ona yardım eder misin?” dedi kız. Rob kızın arkasından eve girdi.

James Cullen’i görünce yüreği sızladı. Ölmek üzere olduğunu anlaması için ellerini tutmasına gerek yoktu. Kızı da babasının ölmek üzere olduğunu biliyor olmalıydı. Ama Mary Rob’a babasına bir kez dokunarak iyileştirmesini istiyormuş gibi baktı. Odayı Cullen’in içinin kötü kokusu sarmıştı.

“Akıntısı oldu mu?”

Üzüntülü bir şekilde başını salladı, evet anlamında. Sonra babasının hastalığını ayrıntılı olarak anlattı soğukkanlı bir şekilde. Hastalık haftalarca önce kusma ve karnının sağ tarafında şiddetli bir ağrıyla başlamıştı. Mary ona titizlikle bakmıştı. Bir süre sonra ateşi düşmüş, iyileşme sürmüştü. Mary sevinmişti bunun üzerine. Birkaç hafta iyileşmeye başlamıştı. Tamamen iyileşmiş gibi görüldüğü bir sırada belirtiler yeniden görülmeye başlamıştı. Bu sefer ağrı ve kusma daha da şiddetli olmuştu.

Cullen’in yüzü solgundu ve çökmüştü. Gözleri boş boş bakıyordu. Nabızı çok zayıftı. Ateşi bir yükseliyor bir düşüyordu. Hem ishali vardı hem de kusuyordu.

“Hizmetkârlar bunun veba olduğunu düşünerek yanımızdan kaçtılar” dedi kız.

“Hayır. Veba değil” dedi. Kusmuğun rengi koyu değildi, ayrıca ur da yoktu. Biraz rahatlatıcı bir durumdu bu. Karnının sağ tarafı tahta kadar sertleşmişti. Sanki derin bir komada gibi sessiz bir biçimde yatağında yatan Cullen’in karnının o tarafına elini bastırınca adam haykırdı.

Rob hastalığın ne olduğunu biliyordu. Bu hastalıkla son kez karşılaştığında hokkabazlık yapıp şarkı söyleyen küçük bir çocuktu.

“Yüksek ateş ve solunum düzensizliğine neden olan bir kalın bağırsak hastalığıdır bu. Bağırsağında başlayıp bütün vücuduna yayılan bir zehirlenmedir.”

“Nedeni nedir?”

Başını iki yana salladı. “Ya bağırsak düğümlenmesi ya da başka bir engelleme var.” İkisi de çok az şey bildiği günleri hatırladılar.

Rob James Cullen’i kurtarmak için çok uğraştı. Onu iyileştirebilecek her yolu denedi. Sütü papatya çayı ile lavman yaptı. Lavmanın bir yararı olmayınca bol ravent yaprağı ve değişik tuzlar denedi. Karnının üzerine sıcak bezler koydu. Ama bunların hiçbir yararı olmayacağı anlaşıldı.

İskoç’un yatağının yanı başında bekliyordu. Mary’yi dinlenmesi için öbür odaya göndermeyi düşündü ama kızın bunu istemeyeceğini tahmin etti. Cullen’in yakında öleceğini de bildiği için daha sonra Mary’nin dinlenecek çok zamanı olacağını düşündü.

Cullen gece yarısı hafifçe kıpırdadı, küçük bir başlangıçtı bu. Mary, babasının elini okşayarak “iyisin, babacığım” diye fısıldadı. Sonra İskoç’un vücudu hareketsizleşti. Cullen’in eli kızının elinden aşağıya kaydı yumuşak bir şekilde. Ne kız ne de Mary bir süre adamın artık yaşamıyor olduğunu fark etmediler.

Mary ölmeden birkaç gün önce babasının sakallarını kesmekten vazgeçtiği için İskoç’un yüzünde henüz iyice uzamamış ak sakallar vardı. Rob adamın saçını taradı. Mary artık ağlayamıyordu. Kız babasının vücudunu temizlerken Rob adamın vücudunu elleriyle tutarak ona yardım etti. “Bunu yaptığım için memnunum. Çünkü annem öldüğünde onun için bir şey yapmama izin verilmemişti” dedi.

Cullen’in sağ bacağında uzun bir yara izi vardı. “Vahşi bir domuzu çalıların arasında kovalarken olmuş bu yara. Ben on bir yaşıyordum o zaman. Kışı evde geçirmek zorundaydı o yıl. Noelde bir kermes düzenlemiştik. Babamı o zaman daha yakından tanıyabilmiştim.”

Babası hazırlandıktan sonra, Rob evin yakınındaki çaya gidip bol miktarda su getirdi. Suyu ateşin üzerinde kaynattı. Kız yıkanırken, bir mezar kazdı. Toprağı çok zor kazabildi. Çünkü taşlı bir topraktı ve böyle bir toprağı kazabileceği bir alet yoktu orada. Bir süre sonra Cullen’in kılıcını kullanmaya başladı toprağı kazarken. Kazdığı toprağı çukurdan çıkarırken de ellerinden ve ağaçlardan kopardığı dallardan yararlandı. Mezar çukuru hazır olunca, iki değneğı haç şeklinde bağlayıp adamın üzerine koydu.

Mary, siyah bir elbise giymişti. Onu ilk gördüğünde de bu elbise vardı üzerinde. Cullen’i mezarına evlerinden getirmiş oldukları yün yatak örtüsüyle taşıdı. Örtü o kadar güzeldi ki, onu da istemeye istemeye mezara gömmek zorunda kaldı.

Bir cenaze ayini gerekiyordu. Ama Rob cenaze ayinlerinin adlarını bile bilmezdi. Latincesini doğru telaffuz edeceği konusunda kendine güvenmiyordu. Aklına annesinden öğrendiği bir ilahi geldi.

*“Tanrının koyunuyum ben. Bir şey istemem ondan.
Beni yeşil otlaklarda yatırır. Durgun sulara götürür beni.
Ruhü tazeler. Bana doğruluğun yolunu gösterir. Kendi adına.
Ölü gölgelerinin vadisinde yürürken hiçbir kötülükten korkmam. Çünkü sen benimle birliktesin. Senin değneğin ve asan beni rahatlatır.*

*Düşmanlarımın önünde bana bir masa hazırlarsın. Başımdan kutsal kadehle yağ boşaltıp yağlarsın beni.
İylilik ve merhamet elbette bütün hayatım boyunca beni izler.
Efendimizin evinde sonsuza dek yaşarım.*

Mezar çukurunu toprakla doldurdu ve haçı yerleştirdi. Mezardan geriye çekildi. Mary diz çökmüş vaziyetteydi. Gözleri kapalıydı, dudaklarından sadece kendisinin duyabileceği kelimeler dökülüyordu.

Rob, Mary’yi evde yalnız bıraktı bir süre. Mary, daha önce kendisine atların dizginlerini çözdüğünü ve hayvanların vadide ot bulmak için uzaklaştıklarını söylemişti. Rob atına binip atları aramaya gitti.

Koyunları içine koymak için etrafını çalı çırpı ile çevreledikleri bir yer gördü. Dört koyunun kemikleri vardı burada. Muhtemelen vahşi hayvanlar koyunları öldürüp yemişlerdi. Cullen, kuşkusuz daha fazla koyun satın almıştı ama belli ki çevredeki insanlar koyunları çalmıştı.

Çılgın İskoç! Bir koyun sürüsünü İskoçya’ya götüremeyeceğini hiç anlamamıştı. Şimdi kendisi de evine dönemeyecekti. Kızı da bu yabancı topraklarda yapayalnız kalmıştı.

Rob, Cullen’in beyaz atını taşlarla kaplı vadinin uç tarafında parçalanmış halde buldu. Muhtemelen ayağı kırılmış sonra da kolay bir av olmuştu. Hayvanın bazı yerlerinde kemikleri görünüyordu. Çakalların işiydi bu. Yeni kazdığı mezara döndü. Üzerine ağır ve iri taşlar koydu. Artık vahşi hayvanlar toprağın altındaki cesedi çıkarıp parçalayamayacaklardı.

Vadinin öbür ucunda siyah atı gördü. Çakallara yem olmayacak

kadar uzaklaşmıştı evden. Boynuna bir yular takmak zor olmadı. At sanki birilerine hizmet edebileceği güvenli bir yer arıyor gibiydi.

Eve döndüğünde Mary'yi biraz toparlanmış buldu. Ama kızın yüzü bembeyazdı. "Sen gelmesen ne yapardım ben?" dedi Mary.

Rob kıza gülümserken, buraya geldiğinde kapının arkasına yerleştirdiği ağır kayayı ve elindeki kılıcı hatırladı. "Gerekeni yapardın" dedi.

Mary "seninle birlikte İsfahan'a gelmek istiyorum" dedi içinde bulunduğu güç durumu belli etmemeye çalışarak.

"Ben de bunu istiyorum." Rob'un içinde bir şeyler kıpırdadı ama kızın sözleri araya girdi.

"Bir kervansaray var mı orada?"

"Evet, çok kalabalıktır."

"Sonra batıya giden iyi korunan bir kervana katılır, İskoçya'ya giden bir gemi bulabileceğim bir limana geçerim."

Rob kızın yanına yaklaşıp ellerini tuttu. Uzun zamandan beri ilk kez ona dokunuyordu. Kızın parmakları çalışmaktan sertleşmişti. Haremdeki kadınların ellerinden farklıydı. Parmaklarını bırakmak istemedi. "Mary, büyük bir hata yaptım. Senden bir kez daha ayrılamam."

Kız sakın bakışlarla Rob'u süzdü.

"Benimle İsfahan'a gel ve ama orada benimle yaşa."

Jesse ben Benjamin kılığına girmek zorunda kaldığından bahsetmek zorunda olmasaydı daha kolay olacaktı her şey. Suçluluk duygusu hissediyordu Mary'ye karşı.

Rob ile Mary'nin parmaklarından birbirlerinin vücuduna bir akım geçmişti sanki. Fakat Rob kızın gözlerinde öfke ve endişeli bir ifade gördü. Sakin bir ses tonuyla "çok yalan söylüyorsun" dedi kız. Sonra Rob'dan uzaklaşarak dışarı çıktı.

Rob, evden çıkıp nehir yatağının taşları arasında evden uzaklaşarak yürüyen kızı seyretti.

Mary uzun süre eve dönmeyince endişe etti. Ama kız bir süre sonra döndü.

"Bunun neden sana yalan söyletecek kadar önemli olduğunu söyler misin bana?" dedi.

Yanıtını kelimelere dökmekte güçlük çekiyordu Rob. Çünkü Mary'yi istiyordu ve hakikati bilmek onun hakkıydı.

Rob "Tanrı, sanki bana 'insanları yaratırken hatalar yaptım, seni bazı hatalarımı düzeltmekle görevlendiriyorum' diyor, bu benim özellikle istediğim bir şey değil. Ama ben seçilmişim" dedi.

Rob'un sözleri Mary'i korkuttu. "Bu kesinlikle saygısızlık değil mi? Kendini Tanrı'nın hatalarını düzeltmekle görevli bir kişi olarak görüyorsun."

"Hayır, hayır" diye yanıtladı Rob, "iyi bir hekim, O'nun sadece bir aracıdır."

Kız başını salladı. Kızın gözlerindeki pırıltıyı sözlerini anladığı şeklinde yorumladı, belki de kıskançlık pırıltısıydı bu.

"Seni her zaman bir kadınla paylaşıyorum" dedi Mary.

Despina'yı hissetmiş herhalde, diye düşündü sanki böyle bir şey mümkünmüş gibi. "Sadece seni istiyorum" dedi Rob.

"Hayır, sen işini istiyorsun ve işin her zaman önce gelir. Ailen-den, her şeyden önce işin. Ama ben seni bu halinle sevmiştim. Senin karın olmak istiyorum."

Rob, kızı kucakladı.

Mary "Cullenler Kilise'de evlenirler" dedi, başını Rob'un göğ-süne yaslariken.

"İran'da bir papaz bulsak bile, bir Hristiyan kadınla bir Yahudi'yi evlendiremez. İnsanlara bizim Konstantinopol'de evlendiğimizi söylesek daha iyi olacak. Tıp eğitimimi bitirdikten sonra İngiltere'ye döner orada gerektiği biçimde evleniriz."

"Peki, bu arada?" diye sordu kız titrek bir sesle.

"Kararlaştırılmış bir evlilik." Kızın iki elini avuçlarına aldı.

Birbirlerine sakın gözlerle bakıyorlardı şimdi. "Birbimize söz vermeliyiz, evliliğimiz kararlaştırılmış olsa da" dedi kız.

"Mary Cullen, seni karım olarak kabul ediyorum" dedi Rob sesini kalınlaştırarak. "Sana şefkat gösterip, koruyacağıma ve seni seveceğime söz veriyorum." Daha güzel sözler söylemek istiyordu ama o kadar duygulanmıştı ki, söylemek istediklerini söyleyemiyordu.

"Robert Jeremy Cole, seni kocam olarak kabul ediyorum" dedi

kız, kelimeleri tek tek söyleyerek. “Nereye gidersen seninle birlikte gitmeye ve senin iyiliğin için çaba harcayacağıma söz veriyorum. Seni ilk gördüğümünden beri seviyorum.”

Mary Rob’un ellerini o kadar sıkı tuttu ki eli acıdı. Kızın ne kadar kuvvetli olduğunu hissetti. Kalbi küt küt atıyordu. Yeni kazılmış bir mezarın yakınında böyle bir mutluluğun hiç de uygun olmadığını düşündü. İçinde karmaşık duygular uyandığını hissediyordu. Birbirlerine verdikleri sözlerin kilisede işittiklerinden çok daha anlamlı olduğunu düşündü.

Rob kızın eşyasını bir denk yaparak kahverengi ata yerleştirdi. Mary siyah ata binecekti. Bu dengi sırayla her sabah iki at arasında değiştirecekti. Yolun düz ve rahat olduğu nadir zamanlarda Mary ile aynı ata bindiler. Ama daha çok ata kız bindi, o ise yayan yürüdü. Yavaş gidebiliyorlardı. Acelesi de yoktu nasıl olsa.

Eskisinden daha az konuşuyordu kız. Ona dokunmaya yeltenmedi hiç. Üzüntülü olduğunu hissediyor ve bu konuda duyarlı davranıyordu. İsfahan’a doğru yola çıkışlarının ikinci günü yolun kenarındaki çalıların arasındaki bir açıklıkta uyumak için yattılar. Uyumamıştı. Kızın sonunda ağladığını duydu.

“Eğer sen Tanrı’nın hatalarını düzelten yardımcısı isen, neden babama yardım edemedin?”

“Yeterli bilgiye sahip değilim.”

Kız uzun süre ağladı, elinde değildi ağlamamak. Kucakladı Mary’yi. Kız başını göğsüne dayamış halde uzanırlarken, gözyaşlarıyla dolu yüzünü öpmeye başladı. Sonra da dudaklarını. Kızın dudakları yumuşaktı. İtiraz etmedi. Tadı da hatırladığı gibiydi. Kızın sırtını ovdu omurgasının alt tarafındaki çukuru okşadı. Bundan sonra öpüşmeleri hararetlendi ve elleri kızın iç giysisinin altına geçti. Mary yeniden ağlamaya başladı ama vücudunu parmaklarının hareketlerine bırakmış, kendisini kabul edecek şekilde yayılmıştı.

Cinsel arzudan daha çok, saygı ve şükran duygusu kaplamıştı içini. Birleşmeleri zarif ve yumuşak bir sarsılma şeklinde oldu. Nadiren böyle sevişmişlerdi daha önce. Tekrar tekrar seviştiler. Baş-

ladığı gibi nefis bir şekilde sona erdi Rob için. Kendisini iyileştirirken, onu da iyileştirmeye çalışmış, kendisini rahatlatmaya çalışırken onu da rahatlatmaya çalışmıştı. Ama onu biraz teselli etmeye çalışırken bu arada mahvetmişti elleriyle.

Bundan sonra Mary'yi kucaklayıp yumuşak yumuşak konuştu. İsfahan'dan ve Yehudiyye semtinden bahsetti. Medreseden, hastaneden ve İbni Sina'dan da. Müslüman ve Yahudi arkadaşlarından, Mirdin ve Kerim'den bahsetti.

“Evliler mi?”

“Mirdin evli. Kerim'in ise birçok kadını var.”

Birbirlerine sarılmış halde uykuya daldılar.

Deriden eğrerlerin gıcırıltılarıyla uyandığında, sabahın kül rengindeki ilk ışıkları etrafı aydınlatmaya başlamıştı. Tozlu yolda yavaş yavaş ilerleyen at nallarının çıkardığı tok sesleri ve birinin çok kötü öksürdüğünü duydular. Atlarının üzerindeki adamlar aralarında konuşuyorlardı.

Gizlendikleri yerle yol arasındaki dikenlerle dolu çalılardan, kızın omuzlarının üzerinden baktığında yakınlarından geçen bir atlı asker grubu gördü. Korkunç görünümlü, Ala'nın kiler gibi doğu tipi kılıçları olan askerlerdi bunlar. Ama yayları İran yaylarından daha küçüktü. Giysileri çok kötüydü, bir zamanlar bembeyaz olan cüppelerinin üzerinde ter ve kir lekeleri vardı. Kokuları Rob'un uyumakta olan kızın yanında uzandığı yere kadar geliyordu. Rob, atlarından birinin yanlarından uzaklaşıp askerler tarafından görülmesinden ya da atlılardan birinin çalılardan bakaarak kendisini ve kızı görmesinden endişe ediyordu.

Birinin yüzünü tanıdı. Ala Şah'ın sarayına gelmiş olan Selçuklu elçisi çabuk parlayan Hadad Han'dı bu.

O halde bunlar Selçuklulardı. Kır saçlı Hadad Han'ın hemen yanı başındaki atın üzerinde de gene tanıdığı biri vardı. İran veziri İmam Mirza ebul Kandrassah'in baş yardımcısı Musa İbn Abbas idi o da.

Rob onun dışında altı molla daha saydı. Hepsi doksan altı atlıydılar. Uyurken yakınlarından daha kaç atının geçtiğini bilmesi ise olanaksızdı. Ne kendisinin ne de Mary'nin atı kişnemedi ya da

varlıklarını belli edecek bir ses çıkarmadılar. Son Selçuklu geçtikten sonra Rob rahat bir nefes alabildi. Atların nal seslerini iyice azalınca kadar dinledi.

Sonra öperek karısını uyandırdı ve hiç vakit kaybetmeden kamp malzemesini topladı. Yola çıktılar. Çünkü artık acele etmesini gerektiren bir neden vardı.

50. Çatır

“Evlendin mi?” diye sordu Kerim. Rob’un gözlerine bakıp sırttı.

Mirdin ise “bir karın var, ha! Önerime uyacağını beklemiyordum” dedi, gözleri parlıyordu, “kim ayarladı bunu?”

“Hiç kimse. Öyle oldu işte” diye yanıtladı Rob hemen, “bir yılı aşkın bir süre önce kararlaştırılmıştı, bugüne kadar birbirimize verdiğimiz sözü yerine getirememiştik.”

Kerim “adı ne?” diye sordu.

“Mary Cullen. İskoç’tur. Doğuya gelirken onunla ve babasıyla bir kervanda tanışmıştım.” Arkadaşlarına James Cullen, haştalığı ve ölümü hakkında kısa bilgi verdi.

Mirdin Rob’un verdiği bilgilerle pek ilgilenmiyor gibiydi. “Bir İskoç. Yani, Avrupalı mı?”

“Evet. Benim yaşadığım yerin kuzeyindeki bir bölgede doğmuş.”

“Hristiyan mı?”

Rob başını salladı, evet, anlamında.

“Bu Avrupalı kadını görmek isterim” dedi Kerim. “Güzel bir kadın mı?”

“Çok güzel bir kadındır” diye yanıtladı Rob hemen. Kerim güldü. “Ama kendinizin karar vermenizi isterim” dedi Rob, Mirdin’e dönüp onu da davet ettiğini bildirmek üzere ama arkadaşının yanlarından ayrılmış olduğunu gördü.

Rob gördüklerini Şah’a hemen aktarmak istemiyordu. Ama ona sadakat göstermesi gerektiğini biliyordu. Başka seçeneği yoktu. Saraya gidip hükümdarla görüşmek istediğini söyleyince, Kaf her zamanki gibi ciddi bir şekilde gülümseyerek “hangi konuda?” diye sordu.

Rob, soruya yanıt vermeden başını iki yana sallayınca Kapılar Komutanı, donuk bir ifadeyle baktı yüzüne.

Ama gene de beklemesini söyleyerek Ala’ya gidip yabancı *dimmi* Jesse’nin kendisini görmek istediğini söyledi. Kıdemli asker Rob’un yanına döndü ve hükümdarın huzuruna çıkardı.

Rob, vezirinin, bir düşman grubuyla görüşmek üzere en yakın adamlarını göndermiş olduğunu söylerken, Şah onu şarabından tadarak ciddiyetle dinledi.

“Hemedan’a saldırı olduğu yönünde bir bilgi ulaşmadı bana” dedi Ala ağır ağır. “Selçuklular herhangi bir yere saldırmamış, bundan dolayı bunların hainane bir konuşma yapmak üzere oraya gitmiş olduklarından hiç kuşku yok.” Dalgın gözleriyle Rob’u inceledi. “Bundan başka kime bahsettin?”

“Hiç kimseye, haşmetlim.”

“Kimseye bahsetme.”

Ala, bu konuda daha fazla konuşmak yerine, aralarına satranç tahtasını yerleştirdi. Rob ile tanıştığı günden beri daha zorlu bir rakiple karşılaşmış olmaktan memnun olduğu anlaşılıyordu.

“Oo, *dimmi*” dedi, “şimdi daha iyisin, İranlılar kadar da kumaz!”

Rob bir süre onu tehlikeli hatların ötesinde tutmayı başaramadı. Sonunda Ala, her zaman olduğu gibi onu çok kötü bir yenilgiye uğrattı. Ama ikisi de bu oyunlarının öncekilerden çok farklı olduğunu görüyorlardı. Rob, bir an önce eşinin yanına gitmek istiyor olmasaydı, daha bir süre uzatabilirdi oyunu. O yüzden gerçek bir mücadele olmadı oyunda.

İsfahan Mary’nin o güne kadar gördüğü en güzel kentti. Belki de burada Rob ile birlikte olduğu için ona öyle geliyordu. Yahudi mahallesini bakımsız bulmakla birlikte Yehudiyye’deki evden hoşlanmıştı. Babasıyla birlikte Hemedan’da vadide yaşadığı ev kadar geniş değildi ama daha sağlam bir evdi.

Mary’nin ısrarı üzerine Rob kıza biraz sıva ile bazı araçlar getirdi. Mary, Rob evde yokken evi onaracağını söylemişti. Ve evde yalnız kaldığı ilk gün öyle yaptı. İran yazı bütün sıcaklığıyla bastırmıştı. Uzun kollu yas elbisesi bir süre sonra terden sıırılsıklam olmaya başladı.

Birgün öğlene doğru, gördüğü en yakışıklı adam kapıyı çaldı. Adamın elinde siyah erikler vardı. Adam erikleri yere koydu. Kızıl saçlarına dokunabilecek kadar yakındı kendisine. Mary korktu. Adam çenesini kaşırken Mary’ye saygı ve hayranlıkla baktı. Esmer

tenli adamın muntazam ve bembeyaz dişleri Mary'yi şaşırttı. Uzun uzun bir şeyler söyledi adam. Düzgün, saygılı ve duygulu şeyler söylediğini anlıyordu Mary ama adam Farsça konuşuyordu.

Mary "özür dilerim, anlamıyorum" deyince, "ha anladım" dedi elini göğsünün üzerine götürerek adam, sonra adını söyledi, "Kerim."

Mary, adını öğrenince rahatladı ve memnun oldu. "Tamam. Kocamın arkadaşısın. Senden bahsetmişti."

Kerim, gözleri ışıltılı bir şekilde içeri girdi. 'Sözlerinin anlaşılma-
dığından memnun olmadığını söylüyordu kendi kendine. Mary bir sandalyeye oturup tatlı Erikleri yerken Kerim sıva malzemesini tam gereken oranlarda karıştırarak iç duvarlardaki üç çatlağın üzerine sürdü. Sonra bir pencerenin kenarlığını değiştirdi. Mary, bahçedeki o lanet olası dikenli çalı dallarını kesmesine Kerim'in yardım etmesi önerisini de kabul etti.

Rob eve geldiğinde Kerim hâlâ oradaydı. Mary birlikte yemek yemelerini istedi. Ama karanlık çökene kadar beklemek zorunda kaldılar yemek için. Çünkü Ramazan ayındaydılar. Yani oruç tutulan dokuzuncu ay içinde.

Kerim gittikten sonra Mary, Rob'a "Kerim'den hoşlandım" dedi. "Öteki arkadaşınla ne zaman tanışacağım, Mirdin miydi adı?"

Mary'yi öptü ve başını sallayarak "bilmiyorum" dedi.

Mary Ramazan'ın çok özel bir ay olduğunu anlamıştı. Bu Rob'un İsfahan'da geçirdiği ikinci Ramazan'dı. Rob, Mary'ye bu ayın kasvetli, dua ederek geçirilen ve Tanrı'ya bağlılığa adanmış bir ay olduğunu ama herkesin aklında yiyecekten başka bir şey olmadığını, çünkü Müslümanlara bu ay içinde şafaktan güneş batıncaya kadar bir şey yemeleri ve içmelerinin yasaklanmış olduğunu söyledi. Pazar yerlerindeki ve sokaklardaki yiyecek satıcıları yok olmuşlardı. Meydanlar bütün bir ay kapkaranlık ve sessiz kaldılar. Arkadaşlar ve aileler geceleri bir araya gelip yiyip içerek kendilerini bir sonraki oruç gününe hazırlıyorlardı.

"Geçen yıl Ramazan sırasında Anatolia'da idik" dedi Mary üzgün ve düşünceli bir şekilde. "Babam bir çobandan birkaç koyun almıştı. Müslüman hizmetkârlarımıza ziyafet vermiştik."

“Biz de bir Ramazan yemeği düzenleyebiliriz.”

“Hoş olurdu ama ben, biliyorsun yastayım” diye yanıtladı Rob’u.

Mary, gerçekten de birbiriyle çatışan duygular içindeydi. Kimi zaman, babasını kaybetmiş olmasından dolayı büyük acılar içinde kıvranıyor, kimi zaman da yaptığı evlilikten dolayı dünyanın en talihli kadını olduğunu hissediyor ve bundan büyük mutluluk duyuyordu.

Evden çıkmaya cesaret edemediği ender günlerden birinde, insanların kendisine düşmanca duygularla baktıklarını hissetti. Üzerindeki siyah yas giysileri, Yehudiyye’deki öteki kadınların giysilerinden pek farkı yoktu ama örtmediği başındaki kızıl saçlarından Avrupalı olduğu anlaşılıyordu. Birgün geniş kenarlı seyahat şapkasını giyip deneme yaptı. Sokaktaki kadınların önceki gibi kendisini parmaklarıyla gösterdiklerini ve kendisine karşı soğuk bakışların değişmediğini gördü.

Başka bir yerde olsa kendisini büyük bir yalnızlık içinde hissedebilirdi, zira bu kalabalık kentte iletişim kurabildiği tek bir kişi vardı. Ama kendisini yalıtılmış durumda hissetmiyor, tersine özel yaşamına hiç kimsenin müdahalesi olmaksızın istediği gibi yaşayabildiğini düşünüyordu. Dünyada sanki kendisi ve kısa süre önce evlendiği kocasından başka kimse yoktu.

Ramazan ayının yavaş yavaş ilerleyen günlerinde sadece Kerim Harun ziyaretlerine geldi. Birkaç defa da genç İranlı hekimi, sokaklar arasında koşarken gördü. Hekimin sokaklarda böyle bir geyik gibi koşmasına şaşırdı. Rob, Mary’ye yarıştan, çatirden bahsetmişti. Çatır, bir aylık orucun bitişinin kutlandığı Bayram adı verilen üç günlük tatilin ilk günü yapılıyordu.

“Koşu sırasında Kerim’in yanında olmaya söz verdim” dedi Rob.

“Sadece sen mi olacaksın yanında.”

“Mirdin de orada olacak. Ama sanırım ikimize de ihtiyacı var.” Rob’un sesinde soru soran bir insanın tonu vardı. Mary, Rob’un, bunu babasına karşı saygısızca bir davranış olarak göreceğini düşündüğünün farkındaydı.

“O halde orada olman gerekir” dedi kararlı bir ses tonuyla.

“Yarışın kendisi bir kutlama değil. Sadece seyreden birinin yas kurallarına aykırı davrandığı düşünülmemeli.”

Mary Bayram yakınlaştıkça bu konu üzerinde düşündü ve sonunda kocasının haklı olduğuna, kendisinin de çatiri izleyebileceğine karar verdi.

Şavval ayının ilk gününün sabahı havada yoğun bir sis vardı. Kerim, o günün koşucular için iyi bir gün olmasını istiyordu. O gece iyi uyudu. Öteki yarışmacıların da o geceyi kendisi gibi geçirmiş olduklarından kuşkusu yoktu. Onlar da tıpkı kendisi gibi sadece yarışı düşünüyor olmalıydılar.

Yatağından kalkıp kendisine büyük bir kap bezelye ve pirinç hazırladı. Pilavın içine orantısına çok dikkat ederek kereviz tohumu koymuştu. Canının çektiğinden daha fazla yedi. Bir ateşe odun sürer gibi yiyecek depoladı vücuduna. Sonra kereviz tohumlarının görevlerini yerine getirmeleri için yatağına uzandı tekrar. Dua ederek sakinleşmeye ve zihnini boşaltmaya çalıştı.

*Allahım, bugün beni süratli ve ayaklanmı sağlam kıl.
Ciğerlerim boğanınki gibi güçlü
Bacaklarım kuvvetli ve taze ağaçlarınki gibi esnek
Zihnim açık, duygularım keskin olsun
Gözlerim hep sana baksın.*

Zafer kazanmak için dua etmedi. Çocukken, Zeki Ömer ona gerekenleri öğretmişti: “Bir koşucunun her adımı aslında zafer için yapılan bir duadır. Allah için ne kafa karıştırıcı bir şey! Tanrı’dan sadece sürat ve dayanıklılık bahşetmesini istemek ve bunlardan zaferin de yenilginin de sorumluluğunu üstlenmek için yararlanmaya çalışmak zafer için dua etmekten daha iyidir.”

Sıkıştığını hissedince yatağından kalkıp kovanının üzerine oturdu. Bağırsaklarını boşaltıncaya kadar uzun süre kaldı kovanın üzerinde. Kereviz tohumlarının miktarı doğruydı. Bağırsaklarını boşaltarak taşıyacağı ağırlığı azaltmıştı ve güçsüz de hissetmiyordu kendisini. Bir turun ortasında bacağına kramp girmesinden de korkmuyordu.

Biraz su ısıtıp mum ışığında yıkandı. Hemen kurulandı çünkü

yavaş yavaş iyice ağarmaya başlayan günün bu saatinde hava serindi. Güneşin yakıcılığına karşı bir önlem olarak vücuduna, göğüs uçlarına, koltuk altlarına, kalçalarına ve penisine, kalçalarının arasına ve en son olarak da parmak uçlarını ihmal etmeden ayaklarına zeytin yağı sürdü.

Keten peştemalını ve gene keten gömleğini giydi. Ayaklarına da deriden koşucu ayakkabılarını giydi. Başına gösterişli tüylü başlığını taktı. Boynuna okçuların kullandıkları okluğunu ve küçük bir bez kese halindeki muskasını astı. Sabah serinliğinden korunmak için sırtına bir pelerin atıp evden çıktı.

Önce yavaş yavaş sonra daha hızlı yürümeye başladı. Ilık havanın adalelerini ve eklemlerini açtığını hissetti. Sokaklarda henüz fazla insan yoktu. Bir çalının arkasında biraz gergin halde son kez çişini yaptığını kimse fark etmedi. Ama Cennet Sarayı'nın yanı başındaki asma köprüünün hemen yanındaki başlangıç noktasına geldiğinde orada bir kalabalığın toplanmış olduğunu gördü. Kalabalığın arasında önceden hazırlanmış koridordan dikkatli bir şekilde geçerek gerilerde bir yerde Mirdin'e rastladı. Kısa süre sonra da Jesse ben Benjamin yanlarına geldi.

Arkadaşları fazla ciddi bir şekilde selamlaşmışlardı. Kerim iki arkadaşının arasında bir sorun var herhalde diye düşündü. Ama şimdi, sadece yarışı düşünmeliydi.

Jesse gülererek Kerim'e baktı ve boynuna astığı küçük keseye dokundu, soran gözlerle.

"Bana şans getirecek" dedi Kerim, "benim hanım verdi." Ama bir yarıştan önce bahsetmemeliydi ve bahsedemedi. Kerim, Jesse ve Mirdin'e şöyle bir gülümsedi. Durumdan rahatsız olduğunu belli etmemeye çalışıyordu. Gözlerini kapattı, yüzü ifadesizleşti. Etrafındaki gürültülü konuşmalara ve kahkahalara kulaklarını kapatmıştı şimdi. Ama çevresindeki zeytin yağı ve hayvan yağı kokularını, insan vücutlarından gelen başka kokuları ve ter kokularını hissetmemesi mümkün değildi.

Dua etti.

Gözlerini açtığında havadaki ince sisin dağıldığını ve pırıltılı bir günün başlamakta olduğunu gördü. Şimdi mükemmel yuvarlak-

lıktaki bakır rengindeki güneşi görebiliyordu. Hava değışmişti ve daha şimdiden biraz ısınmıştı. Çok sıcak bir gün olacağını düşündü.

Artık hazırды. İnşallah.

Pelerinini çıkarıp Jesse'e verdi.

Mirdin'in yüzü bembeyazdı. "Tanrı seni korusun" dedi.

"Tanrı seninle birlikte olsun, Kerim" dedi Jesse.

Yanıt vermedi. Şimdi bir sessizlik başladı. Koşucular ve izleyiciler en yakındaki minareye, Cuma Camii'nin minaresine bakıyorlardı. Kerim, ince, siyah cüppeli bir silüetini minarenin merdivenlerine doğru yürüdüğünü gördü.

Bir anda her tarafı günün ilk namazına çağırın ses kapladı. Kerim güneybatı yani Mekke yönünde yere kapandı.

Namaz bitince herkes, hem koşucular hem de izleyiciler haykırmaya başladı. Ürkütücü bir an oldu bu Rob için. Kimileri bağırarak teşvik edici sözler söylüyor, kimileri Allah'ın adını haykırıyordu. Bazıları ise sadece yüksek sesle feryat ediyordu. Düşmanının surlarına saldıran korkunç adamların haykırılarına benziyordu bu sesler.

Kerim, ön taraftaki koşucuların harekete geçtiklerini fark edebileceği kadar gerilerde yer almıştı. Deneyimlerinden ön taraftakilerin yarış başlatıldığında kimi kez birbirini ezerek ileriye doğru hamle yaptıklarını bildiği için geride duruyordu. Böylece kendisini yere düşmekten ve ezilmekten koruyordu. Namazını zamanında bitirip ayağa kalmayanlar için bile tehlikeliydi bu ortam. Çünkü bu insan ormanı içinde sallanan kollar başka bir koşucunun yüzüne çarpıyor, bacaklar tekmeleniyor, yanındakinin dirsek darbelerine maruz kalılabiliyordu.

İşte bu yüzden koşucular dalgalar halinde ön tarafta koşmaya başlayınca, haykırışlar arasında saldırılara maruz kalmamak için arka tarafta sabırla bekliyordu.

Sonunda yarış başladı. Çatır başlamıştı. Kerim, bir yılan kuyruğunu andıran ard arda sıralanmış koşucular arasında bir yerdeydi şimdi.

Yavaş koşuyordu. İlk beş çeyrek mili koşmak epey zaman alacaktı.

Ama planının bir parçasıydı bu. Bunun alternatifi kalabalığın ön tarafında bir yere yerleşerek, bu güruh içinde yaralanma tehlikesini göze almak ve süratle en öne geçerek kendisini güvenceye almaktı. Ama bu başlangıçta çok fazla enerji harcamasına yol açardı. Daha güvenli olan birinci yolu seçmişti Kerim.

Önce Cennet Kapıları'na doğru koşular, sonra sola kıvrılarak bir mil kadar Bin Bahçe Bulvarı'nın üzerinde ilerlediler. Bundan sonra bir inişten ve bir dik yokuştan geçtiler. İlk turun birinci yarısını tamamladıktan sonra dönüş yolu üzerinde kısa ama daha dik bir tepeyi aştılar. Grup sağa dönerek dört yüz metre uzunluktaki Müridler Caddesi'ne girdi. Buradan sola kıvrılıp Ali ve Fatima Bulvarı'na geçti. Buradan dosdoğru *medreseye* geldiler.

Yarışçılar arasında her türden insan vardı. Genç soyluların turun ilk yarısını koşmaları gelenektendi. Yazlık ipek giysili koşucular, eski püskü giysili yarışçılarla yan yana koşuyorlardı. Kerim geride kaldı, böyle bir kalabalık içinde koşmak onun için yarış değildi. Koşanların çoğu Ramazan ayının psikolojisi içindeydiler. Başlangıç için durumu kötü değildi. Adımlarını ağır ağır atması ona daha sonra daha süratli adım atacak enerji sağlayacaktı.

Sokaklarda izleyiciler vardı. Ama daha sonra izleyici sayısı artacaktı. Uzun sürecek bir yarıştı bu. *Medresenin* önünden geçerken tek katlı *Maristan*'ın uzun çatısına baktı. Kendisine muskayı veren kadın orada olacaktı. Boynuna astığı küçük çıkının içinde de bir saç lülesi vardı. Çatiri izlemesi için burayı kadının kocası ayarlamıştı. Henüz orada değildi kadın ama caddedeki iki hastabakıcı "hekim, hekim" diye bağırıyorlardı. Kerim koşarken el salladı hastabakıcılara. Grubun en arkasında olduğunu görünce düş kırıklığına uğrayacaklarını biliyordu.

Medresenin önünden merkezdeki meydana kıvrıldılar. Meydanda iki büyük çadır kurulmuştu. Çadırlardan biri saray mensuplarına aitti. Halılar ve kabartmalı desenlerle süslü kilimler serilmişti çadırın içine. Ayrıca masaların üzerinde çeşitli lezzetli yiyecekler ve şaraplar görünüyordu. Öteki çadır, soylu olmayan yarışmacılar içindi. Bedava ekmek, pilav ve şerbet veriliyordu burada. Pek şatafatlı değildi bu çadır. Ama gene de yarışmacıların hemen hemen yarısı yarışı bırakmış mutlu çıgıllıklarla yiyip içiyorlardı burada.

Kerim, çadırların yanından geçenler arasındaydı. Yarışmacılar taştan top ve sopa kalelerinin arkasından dolanıp yeniden Cennet Sarayı'na doğru koşmaya başladılar.

Artık yarışmacı sayısı çok aza inmişti. Kerim adımlarını kontrol ederek ilerliyordu.

Bazı seçenekler vardı önünde. Bazıları ilk birkaç turda akıllıca davranarak sabah serinliğinden yararlanmıştı. Kerim'e Zeki Ömer uzun yarışları tamamlamanın sırrının son enerji damlalarını yarışın sonlarına saklamak olduğunu öğretmişti. Bundan dolayı hızını değiştirmeden koşması gerekiyordu. Kerim, tırıs koşan bir atın düzenliliği ve mükemmel ritmiyle koşuyordu. Bir Roma mili bin adımdı. Ama kendisi bir milde üç yüz adım atıyordu. Her adımı yaklaşık bir metre kadardı. Vücudu dimdik, başını yukarıya kaldırmış olarak koşuyordu. Ayaklarının zemin üzerinde çıkardığı sesleri eski bir dostunun konuşmasını dinler gibi dinliyordu.

Şimdi bazı koşucuları geçmeye başladı. Ama geçtiği koşuculardan çoğunun ciddi olmadıklarını biliyordu. Saray kapılarına ulaşip ilk oku alarak okluğuna koyduğunda rahat koşuyor olduğunu hissetti.

Mirdin, güneşten korunması için Kerim'e biraz balsam uzattı. Ama bunu almadı. Uzatılan suyu memnuniyetle aldı ama fazla içmedi.

"Kırk ikincisin" dedi Jesse, Kerim başını sallayarak yanlarından uzaklaştı.

Kerim artık oldukça yükselmiş olan güneşin altında koşuyordu. Hava henüz çok sıcaklaşmamıştı. Ama nasıl bir sıcaklığın geleceği şimdiden belli oluyordu. Beklenmeyen bir şey olmayacaktı. Allah bazen koşuculara merhametli davranırdı. Ama çatirler sırasında İran sıcaklığı genellikle bir işkence halini alırdı. Zeki Ömer'in atletlik hayatında elde ettiği en yüksek derece iki çatirde ikincilik kazanmasıydı. Bunlardan birinde Kerim on bir ikincisinde ise on dört yaşlarındaydı. Zeki'nin kıpkırmızı olmuş yüzündeki tükenmişliği ve fal taşı gibi açılmış gözlerini hatırlıyordu. Zeki gücünün son zerresine kadar koşabilirdi. Ama her iki yarışta da daha uzun ve daha süratli koşan başka bir yarışçı daha vardı.

Kerim, aslında bu tür sıkıcı şeyler düşünmek istemiyordu. Attı kafasından bu tür şeyleri.

İlk turda tırmandığı tepeler bu kez o kadar yorucu olmadı. Artık hiçbir şey düşünmeden koşuyordu. İzleyici kalabalığının sayısı her yerde artmıştı. Çünkü güzel ve güneşli bir sabahtı. İsfahan'da bir bayram kutlanıyordu. İşyerlerinin çoğu kapalıydı. İnsanlar sokaklarda gruplar halinde ayakta duruyor ya da yerde oturuyorlardı. Ermeniler, Hintliler, Yahudiler ayrı gruplar halindeydiler. Eğitim kurumlarının mensupları ve dinsel kuruluşlar büyük bir kalabalık oluşturmuşlardı.

Kerim tekrar hastanenin önüne geldiğinde, orada olacağına dair söz veren kadın gene orada yoktu. Bir acı hissetti içinde. Belki de kocası oraya gelmesini yasaklamıştı.

Okulun önünde yoğun bir izleyici grubu vardı, gülümseyerek el salladılar Kerim'e.

Meydana yaklaşıncı, orada, Perşembe günü akşamları olduğu gibi çılgınca eğlenen bir kalabalık gördü. Müzisyenler, hokkabazlar, kılıç dövüşü yapanlar, akrobatlar, dansçılar, sihirbazlar kalabalık bir kitlenin önünde gösteri yapıyorlardı. Meydanın etrafını dolanarak geçen koşucular ise hiçbirinin dikkatini çekmiyordu.

Kerim, artık koşamayacak hale geldikleri için yolun kenarına uzanmış ya da oturmuş yarışmacıların yanından geçti.

İkinci okunu da aldıktan sonra Mirdin, bir kez daha tenini güneşten koruması için bir merhem vermeye çalıştı ama Kerim gene almadı merhemi. Aslında merhemi almamasının nedeni, kadına merhem sürülmüş bir vücutla pek çekici olmayan bir şekilde görünmek istememesi idi. Eğer daha önce ayarlanmış olsaydı, Jesse, bu turda kahverengi atıyla kendisini takip edebilirdi. Kerim kendisini tanıyordu. İlk dayanıklılık denemesi yaklaşıyordu. Çünkü 25 Roma mili koşuktan sonra adalelerinde acı duymaya başlamıştı.

Sorun hemen hemen tahmin ettiği sırada baş gösterdi. Bin Bahçe Bulvarı üzerindeki yokuşun yarısına geldiğinde, sağ ayak bileğinde bir ağrı hissetti. Bu kadar uzun mesafeli bir yarışı ayaklarını incitmeden koşmak olanaksızdı. Bu rahatsızlığı önemsememesi gerektiğini biliyordu. Ama kısa süre sonra sağ bacağının üst kıs-

mında iğne gibi batan bir acı hissetmeye başladı. Sağ ayağı toprağa değdikçe ağrı artıyordu.

Jesse'e eliyle bir işaret yaptı. Jesse'in eğerinde keçi derisinden bir torba içinde su vardı. Ama keçi derisi kokan ılık su Kerim'i rahatsızlatmaya yetmedi.

Medreseye yaklaşıncı, hastanenin çatısındaki noktada görme-yi beklediği kadını gördü. Canını sıkın her şey bir anda yok olmuştu şimdi.

Şövalyesini arkasından izleyen bir zırh taşıyıcı gibi atıyla Kerim'i izleyen Rob, *Maristan*'a yaklaşırlarken Mary'yi gördü. Birbirlerine gülümsediler. Siyah yas elbiselerinin içindeki Mary, koyu siyah sokak peçelerini yüzlerine yerleştirmiş öteki kadınların arasından güzel yüzüyle hemen fark edilebiliyordu. Çatıdaki öteki kadınlar, karnısının biraz uzağında duruyorlardı. Sanki Mary'nin Avrupalı tarzının ahlaklarını bozmasından korkuyor gibiydiler.

Kadınların yanında köleler vardı. Rob, kısa boylu bir kadının arkasında duran ve biçimsiz bir siyah giysi ile kılık değiştirmiş olan hadım Vasıf'ı tanıyabildi. Vasıf'ın önündeki kadının yüzünü at kılından peçesi gizliyordu. Ama buna rağmen Despina'nın gözlerini ve baktığı yönü fark edebildi.

Rob, Kerim'e bakınca, nefes alıp vermesinin güçleştiğini fark etti. Kerim de Despina'yı görmüştü, bakışlarını ondan ayırmıyordu. Despina'nın önünden geçerken, bir eli yukarıya doğru kalkıp boynundaki muskaya dokundu.

Rob bu hareketi herkesin anlayabileceği bir açıklama gibi gördü. Ama alkış sesleri kesilmedi. Rob, *medresenin* önünden geçerken, izleyici kalabalığının arasında gözleriyle İbni Sina'yı aradı. Ama göremedi.

Kerim'in, sağ bacağındaki ağrı yavaş yavaş yok olmuştu. Ayaklarındaki rahatsızlığı ise önemse miyordu. Artık yarışmacıların bacaklarında sorun çıkma zamanı gelmişti. Eşeklerin çektiği arabalardaki adamlar yol boyunca koşamayacak hale gelmiş koşucuları topluyorlardı.

Kerim, üçüncü okunu da aldıktan sonra, Mirdin'den, vücuduna gül yağı, Hindistan cevizi tozu ve tarçın karışımı merhemi sürmesini istedi. Açık kahverengi teni merhemle sarıya çalar bir renk aldı. Ama güneş altında iyi bir korunma yöntemiymiş bu. Mirdin sıvıyı sürerken, Jesse de bacaklarını ovdu. Sonra çatlamış dudaklarının arasından ağzına bir kap su boşalttı. Sonra daha fazla su içmesini söyledi Kerim'e.

Kerim itiraz etti. "İşemek zorunda kalmak istemiyorum!"

"O kadar terliyorsun ki, işemen gerekmeyecek."

Kerim, bunun doğru olduğunu biliyordu. Su içmeyi kabul etti. Sonra hemen koşmaya başladı. Koşuyor, koşuyordu.

Bu kez okulun önünden geçerken kadının bir hayalet göreceğinin farkındaydı. Kan ter içindeki vücudundan aşağı doğru çizgiler halinde akmış sarı renkli merhem ve her tarafını kaplamış çamur ve tozla hiç de çekici görünmeyecekti.

Güneş artık tam tepesindeydi ve çok ısınmıştı hava. Kızgın güneş toprağı o kadar ısıtmıştı ki, toprağın harareti deri ayakkabısından geçip ayak tabanlarını yakmaya başlamıştı. Yol boyunca bazı insanlar içi su dolu kapları koşanlara uzatıyorlardı. Ara sıra durup başını ıslatıyor, yardım edenlere teşekkür bile etmeden hemen koşmaya başlıyordu.

Dördüncü oku da aldıktan sonra Jesse Kerim'den ayrıldı. Bir süre sonra eşinin siyah atıyla döndü yanına. Kahverengi atını gölgelik bir yerde su içip biraz dinlenmesi için bırakmıştı. Mirdin okların bulunduğu yerde bekliyor, planlarına uygun olarak öteki koşucuları inceliyordu.

Kerim koşamayacak hale gelip yere yıkılan adamların yanından geçmeye devam ediyordu. Birisi yolun ortasında durmuş, kamını tutarak öne eğilmiş kusmaya çalışıyor ama kusamıyordu. Sendele-yerek koşabilen bir Hintli durup yere oturdu, homurdanarak ayak-kabılarını çıkardı. Altı tur koşmuştu. Arkasında kanayan ayaklarından akan kan izleri vardı. Sonra ayağa kalktı ve bir arabanın gelmesini beklemeye başladı.

Kerim beşinci turda *Maristan*'ın önünden geçerken Despina artık çatıda değildi. Belki de görünüşü onu ürkütmüştü. Fark etmez-

di kendisi için, nasıl olsa onu görmüştü orada. Şimdi ara sıra bir elini kaldırıp Despina'nın saçlarından kendi elleriyle kestiği siyah saç lülesinin içinde bulunduğu küçük muskaya dokunuyordu. Bazı yerlerde arabaların ve koşucuların ayaklarından ve refakatçilerin atlarının nallarından yükselen korkunç toz kümesi burun deliklerinden ciğerlerine kaçıyor ve öksürtüyordu. Aklına gelen her şeyi beyninden uzaklaştırmaya çalışıyor, aklına gelenleri de içinde çok küçük, ıssız ve yerini kendisinin de bilmediği bir yere gönderiyor, bedenini ise daha önce birçok kez yaptığını yapmaya yönlendiriyordu.

Öğle namazını duyunca şaşırdı.

Bütün yarışmacılar ve izleyiciler yol boyunca hemen Mekke yönünde yere kapandılar. Yere uzandı, bütün vücudu titriyordu. Bedeni, kendisinden istenilene, kısa süreli de olsa ara verilmiş olduğuna inanamıyordu. Ayakkabılarını çıkarmak istiyordu ama bir kez çıkarırsa ayakları şişmiş olduğundan bir daha giyemeyeceğini biliyordu. Namaz bitince, bir an hareket etmedi.

"Kaç koşucu kaldı?" diye sordu.

"On sekiz. Yarış şimdi başlıyor" diye yanıtladı Jesse.

Kerim yeniden koşmaya başladı. O cehennem sıcaklığında koşmaya zorluyordu kendisini. Ama, yarışın henüz başlamadığını biliyordu.

Sabahleyin tırmandığı tepeler şimdi daha zorlu gelmeye başlamıştı. Ama koşu ritmini düşürmeden devam ediyordu. Bu en zor turdu. Çünkü güneş tam tepesindeydi. Gerçek sınav başlamamıştı henüz. Zeki'yi düşündü. En azından ikinciliği garantilemeden ölür gene yarış bırakmazdı.

Bu yarışa kadar böyle bir derece elde etmemişti. Bir sonraki yıl da muhtemelen vücudu böyle bir cezaya katlanamayacak kadar yaşlanmış olacaktı. Bugün yapacağını yapmalıydı.

Bu düşünceyle benliğini yönlendirerek koşacak gücü bulabiliyordu. Bazı koşucular ise bu gücü bulmaya çalışıyor ama bulamıyorlardı. Okluğuna altıncı oku yerleştirdiğinde hemen Mirdin'e bakarak, "kaç kaldı?" diye sordu.

"Altı koşucu kaldı" dedi Mirdin merakla, Kerim başını sallayarak tekrar koşmaya başladı.

Yarış işte şimdi başlıyordu.

Önünde üç koşucunun olduğunu gördü. İkisini tanıyordu. Kısa boylu, güçlü yapılı Hintliye yaklaşıyordu. Hintlinin yaklaşık seksen adım önünde Kerim'in tanımadığı ama saraydaki askerlerden biri olduğunu bildiği bir genç vardı. En uzakta ama tanıyabileceği mesafede koşan yarışmacı ise Hemedan'dan tanıdığı el-Harat'tı.

Kerim süratini biraz artırınca Hintli önce biraz yavaşladı sonra yeniden eski hızını yakaladı. Bir süre birlikte koşular. Adımlarını aynı tempo ile atıyorlardı. Teni çok koyu idi. Abanoz gibiydi. Düz ve uzun adaleleri hareket ettikçe güneş ışığıyla parlıyordu.

Zeki'nin teni esmerdi. Sıcak güneş altında bu bir avantajdı. Kerim'in teninin sarı merheme ihtiyacı vardı. Merhem açık deri rengindeydi. Zeki, hep, Kerim'in soyunda İskender'in nazık Yunanlılarından biriyle yatmış bir kadın olduğunu söylerdi. Kerim, bunda bir hakikat payı olabileceği kanaatindeydi. Yunanlılar birkaç kez bu yöreyi istila etmişlerdi. Beyaz tenli ve göğüsleri bembeyaz İranlı kadın ve erkekler tanıyordu.

Bir yerden üzerinde küçük benekler bulunan bir köpek çıktı yola, yarışmacılarla birlikte havlayarak koşmaya başladı.

Yarışmacılar Bin Bahçe Bulvarı üzerindeki malikanelerin önünden geçerken, seyirciler dilimlenmiş kavun ve kadehlerle şerbet uzattılar. Kerim hiçbirini almadı. Bacaklarına kramp girmesinden endişe ediyordu. Bir kişinin uzattığı suyu aldı. Suyun bir kısmını önce başlığına serpti sonra sırtına ve başına boşalttı. Biraz rahatlattı bu onu. Ama başlığına serptiği su kızgın güneş altında çok kısa sürede buharlaşıp yok oldu.

Hintli yeşil karpuzu alıp koşarken şapur şapur dişledi. Sonra kabuğunu geriye fırlattı.

İkisi birlikte genç askerin yanından geçtiler. Artık yarışın dışında kalmıştı. Bir tur daha vardı önünde. Çünkü okluğunda beş ok vardı. Gömleğinin ön kısmında iki koyu kırmızı hat belirmişti. Memeler tahriş olmuştu. Her adım attığında dizlerinde bütün vücudunun ağırlığını hissediyor, sanki dizleri kilitleniyordu. Daha fazla koşamayacak gibi hissediyordu kendisini artık.

Hintli Kerim'e bakarak bembeyaz dişleriyle gülümsedi.

Kerim, Hintlinin rahat koşuyor olmasından dolayı endişeye kapıldı. Yüzünde endişeli bir ifade vardı ama gergin değildi. Koşucunun sezgisiyle ötekinin kendisinden daha güçlü ve daha az yorulmuş olduğunu düşündü. Belki de daha hızlıydı.

Birkaç mil öncesinden itibaren kendileriyle birlikte koşmaya başlayan benekli köpek birden bire yolunu değiştirip önlerine çıktı. Kerim köpeğe çarpmamak için üzerinden atlamaya çalıştı ama hayvanın sıcak vücudunun ayaklarına dokunduğunu hissetti. Hintli ise köpeğin ayaklarına çarpmasını engelleyemediği için yere yuvarlandı.

Kerim dönüp arkasına baktı, Hintlinin ayağa kalkıp tekrar koşmaya çalıştığını ama hemen yere çökmek zorunda kaldığını gördü. Sağ ayağı çok kötü burkulan adam ayak bileğine hayretle baktı. Yarışın kendisi için son bulmuş olduğuna inanamıyordu.

"Devam et" diye bağırdı Jesse Kerim'e. "Ben onunla ilgilenirim. Sen devam et!" Kerim geri dönüp koşmaya başladı. Hintlinin gücü sanki kendi bacaklarına geçmişti. Sanki Allah *dimm'in* sesiyle kendisine bağıırıyordu. Çünkü Kerim, yarışı bırakması gerektiğini düşünüyordu biraz önce.

Bir süre el-Harat'ın arkasından koştu. Müridler Caddesi'nden geçerken önündekine çok yaklaştı. Önündeki dönüp arkasına baktı. Birbirlerini Hemedan'dan tanıyorlardı. El-Harat'ın da kendisini tanıdığını bakışlarından anladı. Kendisine eskisi gibi küçümseyici gözlerle bakan bu adam Zeki Ömer'in kış oğlanıydı.

El-Harat adımlarını sıklaştırdı ve biraz hızlandı. Yeniden arayı açmıştı şimdi.

Kerim yedinci oku da aldı. Mirdin, Kerim'e su verip sarı merhemden sürerken öteki koşucular hakkında bilgi verdi.

"Sen dördüncüsün. İlk sırada adını bilmediğin bir Afganlı var. Raylı bir adam ikinci, adı Mahdavi. Sonra el-Harat var, sonra da sen" dedi.

Bir süre el-Harat'ın arkasından, yerini bilen biri olarak koştu. Önünde olan ama göremediği iki kişiyi merak ediyordu. Yüksek

dağlarla çevrili Gazne'de Afganlıların havanın çok inceldiği yüksekliklere kadar tırmandıktan sonra daha alçak seviyede yorulmadan koşabildikleri söylenirdi. Raylı Mahdavi'nin iyi bir koşucu olduğunu da duymuştu.

Ama Bin Bahçe Bulvarı üzerindeki kısa ve dik yamaçtan aşağı inerlerken, yolun kenarında sağ bacağına şaşkınlıkla bakıp ağlayan bir koşucu gördü. Jesse bundan kısa süre sonra gördüğü o koşucunun Mahdavi olduğu haberini getirdi.

Kerim'in de bacağı iyice acı vermeye başlamıştı. İki ayağı da bayağı ağrıyordu. Akşam namazı için okunan ezanı dokuzuncu turun başında duydu. Akşam ezanı endişelendiği bir sırada okunuyordu. Çünkü güneş artık eğilmişti, bu yüzden adalelerinin sertleşmesinden endişe ediyordu. Ama hava sıcaklığı pek azalmamıştı. Yere kapanıp dua ederken sıcak hava üzerine ağır bir yorgan gibi çökmüştü. Ayağa kalkıp tekrar koşmaya başladığında bu duraklamadan dolayı terlemesi kesilmemişti.

Bu kez, el-Harat'a yetişebileceğini fark etti. Çünkü Hemedanlı koşmuyor adeta yürüyordu. Yan yana geldiklerinde el-Harat onu geçmek için bir hamle yaptı ama artık nefes nefese kalmıştı, umutsuzdu ve sendelemeye başlamıştı. Sıcak yapacağını yapmıştı ona. Kerim, hekim olduğu için adamın yüzünün kıpkırmızı ve tennin kuru olduğunu görünce sıcak havanın durumunu çok kötüleştirdiğini fark etti. Neredeyse ölecekti adam. El-Harat'ın yüzü çok kötüydü.

Hemedanlının düşecekmiş gibi yürümeye başladığını görünce durdu.

Ama el-Harat o kadar kötü durumdayken bile, yarışı bir İranlı'nın kazanmasını istediği için kendisine aşağılayıcı bir şekilde bakarak "koş, piç kurusu" diye seslendi.

Kerim onu memnuniyetle geride bırakıp koşmaya devam etti. İlk inişin yukarı kısmından aşağıda uzanan yola baktığında uzakta ki yüksek tepeye tırmanmakta olan küçük bir siluet gördü.

Afganlı tepeye tırmanırken düştü, ayağa kalkıp tekrar koşmaya başladı. Bir süre sonra da Müridler Caddesi üzerindeyken gözden kayboldu.

Biraz sonra Afganliya daha yaklaşmış olduğunu gördü. Afganlı tekrar düştü, ayağa kalktı, güçlükle koşmaya başladı yeniden. Böyle bir havada koşmaya alışık olmalıydı. Ama Gazne dağları buradan serindi ve İsfahan sıcağı arayı kapatmakta olan Kerim'in işine yarıyordu. *Maristan*'ın önünden geçerlerken tanıdığı insanları görmedi ve işitmedi çünkü bütün dikkatiyle öteki koşucuyu izliyordu.

Dördüncü ve son inişte Afganliya yetişti. Birileri adama Afgan suyu getirmişlerdi. Adam, karaya vurmuş balık gibi yerde uzanmış yatarken yere çömelmiş geniş omuzlu koyu tenli bir adam vücudunu ıslak bezlerle nemlendiriyordu.

Zafer mutluluktan çok sıkıntı getiriyordu kendisine. şimdi önünde bir karar nı vardı. Günün galibi idi. Bunu şah'ın *helatını* kazanmak için mi yapmıştı? "Hükümdarlık giysileri", beş yüz altın, iyi bir maaş ve atirlerin Başı olarak atanmak, 126 mili on iki saat-ten az bir süre içinde tamamlayan herhangi bir kişiye verilebilirdi.

Meydanın yanından geçerken, başını kaldırıp güneşe baktı kısa bir süre. Bütün gün koşmuştu. Hemen hemen 95 mil kat etmişti. Bu yeterliydi. Dokuzuncu oku aldıktan sonra para ödülünün sahibi olup, Hayat Nehri'nin sularında dinlenen öteki koşucuların yanına gitmek istiyordu. Onların hayran ve kıskanç bakışları altında o nehrin sularına girmek, kazandığı paradan daha değerli olan yeşil sulara gömülmek istiyordu.

Güneş ufuk hattının üzerinde geziniyordu. Daha zamanı var mıydı? Vücudunda hâlâ g var mıydı? Allah'ın isteği miydi bu? Çok yakınındaydı, Belki de güneşin batışını bildirecek akşam namazından önce 31 mili tamamlayamayacaktı.

Ancak tam zaferi kazanırsa, belki dünyadaki kadınların hepsiyle yatamayacaktı ama artık Zeki mer o kötü düşlerine bir daha giremeyecekti.

Bu düşünceler içinde yeni bir oku eline aldığında, görevlilerin çadırına yonelmek yerine onuncu tura başladı. nndeki bembeyaz yolda hiç kimse yoktu. şimdi, oğlu olmayı çok istediği ama kendisini bir fahişe haline getirmiş olan o adama, o melun cine karşı koşuyordu.

Daha önceki çatirlerde izleyiciler son adam yarışı bitirmek üzereyken ve çatır kazanıldıktan sonra dağılmaya başlardı. Ama şimdi Kerim'in tek başına sonuca yaklaşmakta olduğunu görenler Şah'ın *helatını* da kazanmaya çalıştığını fark ederek gruplar halinde toplanmaya başladılar. Her yıl düzenlenen çatirler hakkında hepsi de yeterince bilgiye sahipti. Böyle bir sıcakta bütün gün koşmanın karşılığının ne olacağını da biliyorlardı. Kalabalık öyle bir sevgi gösterisi yaptı ki, Kerim'e bir tur daha attirabilirdi. Şimdi bir an önce onların arasına girmek istiyordu Kerim. Hastanenin önünde bakışlarında gurur ve sevinç okunan insanları görebildi. El-Coucani, hasta bakıcı Rumi, kütüphaneci Yusuf, Hacı Davut Hüseyin ve hatta İbni Sina. Yaşlı adamı görünce gözleri hastanenin çatısına yöneldi hemen. Kadının gene orada olduğunu gördü. Yalnız kaldıklarında onun kendisi için gerçek bir ödül olacağını biliyordu.

Ama turun ikinci yarısında çok ciddi bir sorunla karşılaştı. Sık sık su içiyor ve başından aşağı boşaltıyordu. Yorgunluktan dolayı dikkati dağılmıştı ve başına su boşaltırken sol ayağına da su gelmişti. Islanan deri zaten kötüleşmiş olan sol ayak tabanını zedelemeye başlamıştı. Kısa süre sonra sağ kirisine kramp girdi. Buna belki de adım atışlarında kendisinin fark etmediği değişiklik neden olmuştu.

Cennet Kapıları'na yaklaşırken güneşin umduğundan daha aşağıda olması ise en kötüsüydü. Güneş uzaktaki tepelerin tam üzerindeydi. Başlangıçta sadece son tur için dua etmişti. Gücü çok azalmıştı şimdi. Zamanının azalmış olması onu korkutuyordu. Çok etkilendi bundan.

Her şey ağırlaşmıştı. Adım atıyordu ama ayakları sanki taş keşilmişti. Her adımında okluğundaki oklar sırtına değiyor bu da ona acı veriyordu. Boynuna taktığı içinde saç lülesi bulunan muska bile koştukça göğsüne bir taş gibi çarpıyordu artık. Başına daha sık su dökmeye başladı. Artık yavaş yavaş sönmekte olduğunu hissediyordu.

Ama İsfahanlılar çok heyecanlanmışlardı. Hepsi bir Kerim Harun olmuştu şimdi. Önünden geçtiği evlerdeki kadınlar haykırıyor, erkekler bağırarak onu ödüllendireceklerini söylüyor, övücü sözler

haykırıyor, Allah'ın kendisine yardım etmesini diliyor, Peygamber'e ve on iki şehit İmam'a başarısı için dilekte bulunuyorlardı. Kalabalık arasından bazı kişiler onun yaklaştığını görünce geçeceği yerlere su döküp, çiçek serpiştiriyorlar, yanında koşup, vücudunu yelpazeliyor ya da yüzüne, kollarına, bacaklarına kokulu sular serpiyorlardı.

Bu insanların bütün vücuduna girip, kemiklerini ve kaslarını güçlendirdiklerini hissediyordu. Onların heyecanı kendisine geçmişti şimdi. Adımları güçlendi ve düzenlileşti.

Ayakları inip kalkıyor, inip kalkıyordu. Düzenli adım atıyor ama acısını gizleyemiyordu. Baldırındaki, ayaklarındaki ve bacaklarındaki acıya yoğunlaşarak yorgunluk hissini kendisinden uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Onbirinci okunu aldığında güneş tepelerin arkasından batmaya, bir paranın yarısı gibi görünmeye başlamıştı gözüne.

Kentin artan ışıklarının içinde koşuyordu. Son dansıydı bu. İlk kısa yokuşu tırmandı, Bin Bahçe Bulvarı üzerindeki dik yokuştan aşağı indi. Düz yolda koştuktan sonra uzun tırmanışını yaptı. Kalbi küt küt atıyordu.

Ali ile Fatima Bulvarı'na ulaşınca başına su serpti ama suyun serinliğini hissedemedi.

Aldığı her yanıt acısını biraz azaltıyordu. Okulun önüne geldiğinde tanıdıklarına bakmadı. Artık bacaklarını hissetmiyor olmasına yoğunlaşmıştı beyni.

Ama hissetmediği ayakları aşağı yukarı inip kalkmaya devam ediyor, onu ileriye doğru götürüyordu. Slep, slep, slep.

Meydanın yanından geçerken artık hiç kimse gösterilerle ilgilenmiyordu. Kerim oradaki kalabalığın haykırışlarını duymadı ve onları görmedi. Sessiz dünyasında tamamen olgunlaşmış ve sonu gelmekte olan bir güne doğru koşuyordu.

Tekrar Bin Bahçe Bulvarı'na girdiğinde tepelerin üzerinde sönmekte olan biçimsiz kırmızı ışıklar gördü. Bundan yavaş koştuğunu anladı. Yavaş yavaş düz yolda koştu, sonra tepeye tırmandı. Tırmanması gereken son yokuştu bu!

Aşağıya doğru kayar gibi indi. En tehlikeli andı bu. Eğer hissiz-

leşmiş ayakları tökezleyip yere düşecek olursa tekrar kalkamayacaktı.

Kıvrımı geçip Cennet Kapıları'na girdiğinde güneş batmıştı artık. Etrafta dolaşan insanları ancak bulanık olarak görebildi. Kalabalık içindeki bazı insanlar bağırıp haykırmadan ancak kendisinin duyabileceği bir ses tonuyla devam etmesini istiyorlardı. Bir molanın caminin dar ve kıvrımlı merdiveninden minarenin tepesindeki küçük platforma tırmanıp güneşin son ışıklarının yok olmasını beklemeye başladığını görebildi...

Sadece birkaç dakikasının kaldığını biliyordu. Ölmüş bacaklarına daha uzun adımlar attırmaya çalıştı. Her adımında toprağa kök salmış birer ağaç haline geldiğini hissettiği ayaklarını hızlandırmak için bir hamle daha yaptı.

Ön tarafında küçük bir çocuk babasının yanından ayrılarak yola çıktı. Şaşkın gözlerle bir ağaç gövdesi gibi üzerine gelmekte olan adama bakıyordu.

Kerim çocuğu kavrayıp omuzlarına aldı. Kalabalıktan müthiş bir haykırış yükseldi. Çocukla birlikte kaleye ulaştığında Ala'nın orada beklemekte olduğunu gördü. On ikinci oku eline alırken, Şah kendi cüppesini çıkarıp koşucuya verdi.

Karşılık olarak da tüylü başlığı aldı.

Kalabalıktaki dalgalanmayı, kentin dört bir yanına dağılmış minarelerdeki müezzinlerin okuduğu ezan sesi yatıştırdı. Herkes Mekke'ye yönelerek namaza durdu. Hâlâ omuzlarında tuttuğu çocuk ağlamaya başladı. Kerim bunun üzerine çocuğu yere indirdi. Sonra namaz bitti. Ayağa kalktıktan sonra hükümdar ve soylular önemli insanlar edasıyla kendisine bir şeyler söylemeye başladılar. Arkalarındaki sıradan insanlar tekrar haykırmaya başladılar. Yanına yaklaşmaya çalışıyorlardı. Kerim Harun tüm İran'ın sahibi olmuş gibi hissetti kendisini.

Beşinci Bölüm

SAVAŞ CERRAHI

51. Güven

Mary, “neden benden hiç hoşlanmıyorlar?” diye sordu Rob’a.

Rob böyle olduğunu reddetmeden “bilmiyorum” dedi. Aptal değildi. Bitişiklerinde oturan Halevilerin daha yeni yürümeye başlamış en küçük kızları birgün ikisine yaklaşıncı, yabancı Yahudi’ye kısa bir süre önce sıcak ekmek armağan eden annesi Yudit koşarak kızının yanına geldi ve hiçbir şey söylemeden çocuğu oradan uzaklaştırdı. Sanki kızının ahlâkı bozulacaktı. Rob, Mary’yi Yahudi pazarına götürdüğünde *helat* kazanmış Yahudi’ye kimsenin gülümsemediğini ve satıcı kadın Hinda’nın da en sevdiği müşterisi olmadığını fark etti. Öteki komşuları Naoma’nın evlerinin önünden geçerlerken, tombul kızı Lea ile iki kadın soğuk soğuk baktıktan sonra başlarını başka tarafa çevirdiler. Sanki ayakkabı tamircisi Yakob ben Raşi, Rob’u bir şabat yemeğine davet ettiğinde herkes ona aileden biri imiş gibi davranmamıştı.

Rob, Yehudiyye semtinde nereye gitse sohbet etmekte olan Yahudilerin birdenbire konuşmalarını kesip dik dik kendisine baktıklarını görüyordu. İnsanların birbirlerini anlamlı şekilde dürttüklerini hissediyor, bazılarının gözlerinde sanki onları kıracak bir şey yapmış gibi soğuk bir ifadeyle karşılaşıyordu. İhtiyar sünnetçi Reb Aşer Jacobi bile kendisine lanet okur gibi bakıyordu. Kendilerinden bir Yahudi olarak sanki yasak meyveyi o yemişti.

Bunlara aldırış etmemesi gerektiğini düşündü. Yahudi semtindeki insanlar onun için ne olabilirdi ki?

Mirdin Askari’nin davranışlarında gene bir değişiklik belirdi. Mirdin’in kendisinden uzakta durmak istemesi Rob’un kurduğu bir şey değildi. Son günlerde sabahları Mirdin her zamanki gibi gü-

lümseyerek selam vermiyor ve kendisiyle rahatlatıcı sohbetler yapmıyordu. Mirdin'in yüzü her gün karşılaştıklarında taş gibi anlamsızdı. Kısaca selam verip yanından ayrılıyordu.

Sonunda birgün Mirdin'i arayıp buldu. Mirdin *medresenin* bahçesindeki bir kestane ağacının altında yayılmış, Razes'in yazdığı el-Havi'nin yirminci cildini, yani son cildini okuyordu. "Razes çok iyi. El-Havi'de tıpla ilgili her şey var" dedi Mirdin. Ama sanki biraz rahatsız olmuş gibiydi.

Rob Mirdin'e bakarak "ben on iki cildini okudum. Yakında ötekileri de edineceğim. Sevdiğim bir kadını bulmuş olmam çok mu kötü bir şey?" diye sordu.

Mirdin başka tarafa bakarak "bir Öteki ile nasıl evlenebildin?" dedi.

"Mirdin o bir mücevher."

"O Yahudi değil Jesse! 'Çünkü yabancı kadının dudakları bal peteği gibi, yanakları da zeytin yağından daha yumuşak' değil mi? Biz hayatta kalmaya çalışan dağıtılmış ve etrafı kuşatılmış bir halkız, aptal. Dinimizin dışında biriyle yaptığımız her evlilik gelecek nesillerimizin yok olması anlamına gelir. Bunu anlayamıyorsan, seni yanlış tanımışım ve senin dostun olmam."

Kendi kendini aldatıyordu. Yahudi mahallesindeki insanlara önem vermeliydi. Çünkü onu sevmişler ve benimsemişlerdi. En çok da bu adama önem vermeliydi, çünkü ona dostluğunu vermişti. Ayrıca Rob'un Mirdin'i bir yana atacak kadar çok arkadaşı da yoktu. "Ben sandığın gibi bir adam değilim" dedi Rob. Konuşmakta güçlük çekiyordu. Aslında arkadaşının güvenine layık bir insan olduğunu kesinlikle biliyordu. "Benim dini inancımın dışında biriyle evlenmedim" dedi.

"O Hristiyan."

"Evet."

Mirdin'in yüzü kıpkırmızı oldu. "Bu aptalca bir oyundan başka bir şey değil" dedi.

Rob, yanıt vermeyince kitabını kapatıp ayağa kalktı. "Vicdansız! Eğer bu doğruysa ve eğer sen deli değilsen, sadece kendi boynunu değil benimkini de tehlikeye atıyorsun. Fıkıhı okuyup,

bana anlatarak ezberleyebilirsin. Beni suç ortağı yaptın kendine. Seni ihbar etmezsem ben de bu yalancılığı paylaşmış olacağım.” Yere tükürdü. “Çok kötü yüreklisin. Çocuklarımı da tehlikeye attın. Tanıştığımız güne lanet olsun” dedi ve hızla yanından uzaklaştı.

Günler geçti ama kelenterin adamları onu almaya gelmediler. Mirdin kendisini ihbar etmemiştir.

Rob’un evliliği hastanede sorun olmuyordu. *Maristanda* çalışanlar arasında bir Hristiyan kadınla evlenmiş olduğu şeklinde söylentiler dolaşıyordu ama o zaten oldukça farklı bir yabancı olarak görülüyordu. Hapishaneden *helata* ulaşmış bir adamdı o. Kendilerinin görmedikleri bu birliktelik de onun tuhafıklarından biriydi sadece. Ayrıca, bir erkeğin dört kadınla evlenmesinin caiz olduğu Müslüman bir toplumda tek bir kadın almak çok az rahatsızlık yaratırdı.

Buna rağmen Mirdin’i kaybetmek onu çok üzdü. O günlerde Kerim’i de pek sık göremiyordu. Sarayın soyluları genç hekimi yanlarına almışlar gece gündüz eğleniyor, ziyafetler düzenliyorlardı. Çatirden sonra herkes Kerim’den bahsediyordu.

Böylece Rob eşiyle birlikte yapayalnız kalmıştı. Mary için de durum aynıydı. Birlikte yaşamakta güçlük çekmiyorlardı. Evin ona ihtiyacı vardı. Sıcak ve daha rahat bir yerdi. Öylesine âşıktı ki Mary’ye her boş anını onunla geçiriyor, birbirlerinden ayrıldıkları zaman eşinin pembe nemli dudaklarını, burnunun uzun, yumuşak hatlarını, gözlerindeki canlı zekâ pırıltılarını düşünüyordu.

Atlarına binip tepelerde geziniyorlar, Ala’nın gizli havuzunda sıcak ve süflürlü suların içinde sevişiyorlardı. Eski resimli Hindistan kitabını Mary’nin görebileceği bir yere koymuştu. Kitapta anlatılanları uygulamaya çalışırken Mary’nin kitabı incelediğini anladı. Kitaptaki uygulamalardan bazılarında memnun oldular bazıları ise komik geldi. Yatak örtüsünün üzerine uzanıp tuhaf ve bedensel zevklerini tatmin eden kendilerinin icat ettiği oyunlar oynayarak kahkahalar atıp neşeli vakit geçiriyorlardı.

O hep bilim adamıydı. “Böyle ıslanmanın nedenini biliyor musun? Sen beni içine alan bir kuyusun” dediğinde, Mary dirseğiyle kaburgalarına vurdu şaka yollu.

Ama, merakından dolayı rahatsızlık duymuyordu. “Küçük, yumuşak ve ipek gibi olduğu zamanlar hoşlanıyorum ondan. Değişmesine neden olan ne? Bir bakıcım bana onun havayla dolduğu zaman uzayıp sertleştiğini söylemişti. Sence de öyle mi?”

Rob başını iki yana salladı, hayır, anlamında. “Hava değil içine dolan. Atardamarların kanla dolmasıyla öyle olur. Asılmış bir adam görmüştüm. Adamın kan dolmuş çukü sertti ve som balığı gibi kahverengimsiydi.”

“Ben seni asmadım, Robert Jeremy Cole!”

“Bunun koku ve görünüşle ilgisi vardır. Çok yorucu bir yolculuğumun sonunda, altımdaki atın adım atacak hali kalmamışken, rüzgârla bir kısırağın kokusunu aldı. Daha hayvanı görmemişken, atın organı adeta bir odun parçası gibi olmuştu. Kokuya doğru öyle bir koşmaya başladı ki, dizginleri çekip yavaşlatmak zorunda kalmıştım.”

Mary’yi o kadar çok seviyordu ki, onun için her şeyini kaybetmeye değerdi. Bir akşam üzeri kapılarında tanıdık bir yüz belirip başıyla selam verince kalbi küt küt attı.

“İçeri gel Mirdin.”

Misafire tanıtıldıktan sonra Mary Mirdin’e merakla baktı. Şarap ve tatlı kekler getirdikten sonra yanlarından ayrılarak, hep önem verdiği içgüdüleriyle hayvanlara yem vermeye gitti.

“Sen gerçekten Hristiyan mısın?”

Rob başını salladı.

“Sizi, buraya epey uzaktaki Fars’taki rabbenuya götürebilirim. Kuzenimdir. Oradaki din adamlarına dininizi değiştirmek istediğinizi söylerseniz, muhtemelen kabul edeceklerdir. Böylece yalan söylemek ve başkalarını aldatmak zorunda kalmazsınız.”

Rob Mirdin’e bakarak başını iki yana salladı.

Mirdin iç çekti. “Eğer dolandırıcılık yapıyor olsaydın bunu hemen kabul ederdin. Ama sen şerefli ve inançlı bir adamsın, ayrıca az bulunur bir hekimsin. Bundan dolayı sana sırtımı dönemem.”

“Teşekkür ederim.”

“Adın, Jesse ben Benjamin değil mi?”

“Hayır, gerçek adım...”

Mirdin, Rob'u başını iki yana sallayarak, uyarı anlamında ellerini havaya kaldırdı. "Aramızda öteki isim söylenmemeli. Sen Jesse ben Benjamin olarak kalmalısın."

Bakışlarından Rob'a çok değer verdiği anlaşılıyordu. "Yehudiyeye semtine uyum sağladın. Hata yaptığın anlar da oldu. Babanın din değiştirmiş bir Avrupalı Yahudi olduğunu, bizim geleneklerimizden uzaklaşmış olduğu için bazı kurallarımızı sana öğretmeyi ihmal ettiğini düşünmüştüm.

Ama çok ciddi bir hata yapmamaya hep çok dikkat etmelisin. Fark ediliyorsen, yalanından dolayı molla mahkemesi sana çok ağır bir ceza verir. Kuşkusuz, ölüm olur bu. Yakalanırsan, buradaki Yahudileri de tehlikeye sokarsın. Senin yalanında onların bir suçu yok ama İran'da masumlara da kolaylıkla acı çektirilebilirler."

Rob sakın bir ses tonuyla "bu kadar büyük bir tehlikeyi göze almak istediğinden emin misin?" diye sordu.

"Bunu daha önce düşündüm. Senin dostun olmalıyım."

"Sevindim buna."

Mirdin başını salladı. "Ama bunun fiyatını ödemelisin."

Rob devam etmesini bekledi.

"Oynadığın rolü iyi öğrenmen gerekiyor. Yahudi olabilmen için sakalına belirli bir şekil verip, kaftan giymekten başka şeyler de yapman gerekir."

"Nasıl yapabilirim bunu?"

"On Emir'i öğrenmek gerekir."

"On Emir'i biliyorum ben." Agnes Cole bütün çocuklarına öğretmişti bunu.

Mirdin başını iki yana salladı. "On Emir, Eski İbrani Yazıtlarının sadece bir bölümüdür. Aslında 613 emir vardır. Talmud ile birlikte bunları da öğrenmek gerekiyor. Her kuralla ilgili yorumlar da vardır. Bunları öğrendikten sonra halkımın ruhunu anlayabilirsin."

"Mirdin, bu Fıkıh'tan daha zor bir şey. Bilimsel çalışmalarım zaten boğuyor beni" dedi umutsuzluk içinde.

Mirdin'in gözleri parladı. "Bu da benim bedelim" dedi.

Rob, Mirdin'in ciddi olduğunu görüyordu.

İç çekti, sonra "lanet olsun, tamam" dedi.

Mirdin ilk kez gülümsedi. Biraz şarap koydu kadehine, Avrupa tarzı masa ve sandalyeleri görmezden gelerek döşemeye oturup bacaklarını altına aldı. “Öyleyse başlayalım. Birinci emir, ‘ürün verecek ve çoğalacaksın.’”

Mirdin’in sıcak ve rahat yüzünü evinde görmek Rob’u son derece memnun etmişti. “Çalışıyorum, Mirdin” dedi, arkadaşına gülümseyerek. “Elimden geleni yapıyorum.”

52. Jesse Olmak

“Adı Mary, Yeşua’nın annesi gibi” dedi Mirdin karısına kendi aralarında konuştukları dilde.

Rob da Mary’ye İngilizce “onun adı Fara” dedi.

İki eş birbirlerini şöyle bir süzdüler.

Mirdin, Fara ve esmer tenli küçük erkek çocukları ile ziyaretlerine gelmişti. Çocukların adları David ve İsakar idi. Kadınlar aralarında bir sohbet geliştiremediler. Ortak bir dilleri yoktu.

Bununla birlikte bir süre sonra, kıkırdayarak, el işaretleriyle, gözlerini kullanarak ve şaşkınlık belirten hareketlerle iletişim kurmaya başladılar. Fara muhtemelen kocasının talimatı üzerine Mary’nin arkadaşı olmuştu. İki kadının başından beri her bakımdan farklı oldukları anlaşılıyordu ama birbirlerine saygılı davranıyorlardı.

Fara, Mary’ye evden çıkmadan önce kızıl saçlarını nasıl iğnelediğini ve başına bir örtü yerleştirdiğini gösterdi. Mary böyle bir hareketle dikkati çeker olmaktan çıkabiliyordu. Fara, Mary’yi ürünlerin taze olduğu ve etten mamül gıda maddelerinin bulunduğu pazara götürdü. Alish veriş yapmaması gereken tacirleri gösterdi. Koşer etlerin hangileri oldukları, etin içindeki fazla kanı çıkartmak için nasıl ıslatılıp tuzlanacağını gösterdi. Bir topak kaba et, biber tozu, sarmısak, defne yaprağı ve tuz kayıp sıcak kömürde yavaş yavaş pişirip bütün şabat boyunca baharat içinde tutup yumuşatarak şalent dedikleri lezzetli yemeğin nasıl yapıldığını öğretti. Daha sonra bu Rob’un en sevdiği yemek olacaktı.

“Oo, onunla konuşmaktan çok hoşlanıyorum. Ona sorular soruyor, bazı şeyler söylüyorum” dedi Mary bir ara Rob’a.

“Sana Lisan dersi vereceğim.”

Oysa Mary Yahudi dilinden ya da Farsça’dan hiç anlamıyordu. “Yabancı kelimeleri kolay öğrenemiyorum, sen de benim gibisin” dedi. “İngilizce’yi öğrenmem yıllarımı aldı. Latince’yi de iyi öğrenmek için köle gibi çalışmak zorunda kaldım. Kendi dilim olan Galce’yi işitebileceğim yere yakında gidemeyecek miyiz?”

“Zamanı gelince” diye yanıtladı Rob. Ama belirli bir zaman için de söz vermedi.

Mirdin, Jesse ben Benjamin’in Yehudiyye semtinde yeniden kabul edilmesi işini üstlendi.

“Yahudiler, Kral Solomon’dan beri, hayır, Solomon’dan da öncesinden itibaren, Yahudi olmayan kadınlar aldılar. Bu kadınlar Yahudi toplulukları içinde yaşayabilmişlerdir. Ama bu kadınların kocaları günlük yaşantılarında kendi halklarının geleneklerine bağlı kalacaklarını hep belli etmişlerdir.”

Mirdin’in önerisi üzerine günde iki kez Yehudiyye’de buluşup dua etmeye başladılar. Sabahları Rob’un hoşuna giden Barış Evi adı verilen sinagogta şaharit için, günün sonunda da Mirdin’in evinin yakınındaki Zion Sinagogu’nda ma’ariv için buluşuyorlardı. Rob’a pek zor gelmedi bu. Eskiden beri öne arkaya sallanarak ritmik bir şekilde dua etmek onu rahatlatıyordu. Lisan’a alıştıkça, sinagoga rolünün gereği gitmekte olduğunu unutmaya başladı. Kimi kez düşüncelerinin Tanrı’ya ulaşabileceğini hissediyordu. Yahudi Jesse ya da Hristiyan Rob olarak değil, anlaşılacak ve rahatlamak için dua ediyordu artık. Yahudilerin duasını bu duygularla okuyordu ama bazen de çocukluğunda öğrendikleriyle bazı benzerlikler buluyordu. Bazen etrafındakilerin okudukları çok eski duaları, Judealı marangozun oğlunun kullandığı dualara benzettiği oluyor, arada bir de adlarını annesinden öğrendiği azizlere yalvarıyor ya da İsa’ya ya da Meryem’e dua ediyordu.

Zaman geçtikçe, kendisine bakanların sayısının azaldığını hissetti. Bir süre sonra da hiç kimse özel olarak bakmamaya başladı ona. Birkaç ay sonra, Yehudiyye’de yaşayanlar, iri yarı İngiliz Yahudi’sinin, Barış Sinagogu’nda, Yom Kippur’da ötekilerin yanı sıra kutlanan Sukkot adı verilen hasat bayramında, Tanrı’nın halkına Torah*’ı verişinin kutlanması sırasında elindeki güzel kokulu bir ağaç kavunu ile dansetmesine alıştılar. Yakop ben Raşi birgün Mirdin’e, Jesse ben Benjamin’in kaşla göz arasında yabancı bir kadınla evlenmesinin kefareti ödemesine çalıştığını söyledi.

* İbrani Yazıtlarının ilk beş kitabı.

Mirdin akıllıydı. Kendini koruma amacıyla yapılan renk değış-tirme ile bir insanın bir Şeye bütün ruhuyla bağlanmasının arasında bir fark olacağını biliyordu. "Senden bir Şey isteyeceğim" dedi Rob'a. "Hiçbir zaman onuncu adam olma."

Rob J. anladı Mirdin'in ne demek istediğini. Yahudiler minyanı beklerken, herkesin içinde dua etmelerine izin verilen on erkeğin meydana getirdiğı topluluğı kastediyordu. Onları rol gereğı al-datmak çok kötü bir Şeydi. Tereddüt etmeden bunu yapmamaya söz verdi. Daha sonra da bu sözüne uymaya dikkat etti.

Rob ile Mirdin hemen hemen her gün emirleri inceliyorlardı. Kitap kullanmıyorlardı. Mirdin sözlü hukukun ilkelerini biliyordu. "613 emrin Torah'ta bulunabileceğı konusunda genellikle herkes hemfikirdir" dedi. "Ama tam biçimleri hakkında genel bir mutaba-kat yok. Bir âlim bir ilkeyi ayrı bir emir olarak, başka bir âlim ise eski hukukun bir parçası olarak kabul edebilir. Ben sana, 613 em-rin, benim soyumda nesilden nesile aktarılan ve babam Maskatlı Reb Mulka Askar'ın bana öğrettiğı versiyonunu aktarıyorum."

Mirdin 248 mitzvotun olumlu emirler, 365 emrin olumsuz emirler olduklarını söyledi. Birinci tip emirlere Yahudilerin dulları ve yetimleri korumalarına ilişkin emri, ikinci tipe örnek olarak da bir Yahudi'nin rüşvet kabul etmemesi gerektiğine ilişkin emri gös-terdi.

Rob için Mirdin'den mitzvotu öğrenmek öteki çalışmalarından daha eğlendiriciydi. Çünkü burada bir sınavdan geçmeyeceğini bi-liyordu. Yanına bir kadeh şarap alıp Yahudi hukukunu dinlemek hoşuna gidiyordu. Bir süre sonra bu çalışmalarının İslam Fıkıhı'ko-nusunda da yardımcı olduğunu fark etti.

Eskisinden daha çok çalışır olmuştu. Ama gününün bir kısmını eğlenmeye de ayırıyordu. İsfahan'da hayatın kendisi için Mary için olduğundan daha kolay olduğunu biliyordu. Her günün sonunda büyük bir istekle onun yanına dönüyor olmasına rağmen, her sa-bah *Maristan* ve *medreseye* de farklı bir istekle gidiyordu. O yıl Galen'i öğreniyorlardı. Bir hastanın vücuduna bakarak göremediğı anatomik özellikleri öğrenmeye vermişti kendisini. Atardamarlarla toplardamarlar arasındaki farkı, nabızı, kalbin sürekli olarak açılıp

kapanan bir yumruk gibi kasılarak kanı dışarı atmasını, kalbin gevşeyerek kanla dolması gibi konuları öğreniyordu.

Celal'in yardımcılığından alındı, Coucani'ye yardımcı atandı. Böylece çıkıkçının kemik çekme, bağlama araçları ile organlarından uzaklaşp, Coucani'nin cerrahi araçlarıyla iç içe olacaktı.

"Benden hoşlanmıyor. Bana araçlarını temizlettirmek ve bilet-mekten başka bir şey yaptırmıyor" diye yakındı bir yıldan fazla el-Coucani ile çalışmış olan Kerim'e.

"Yardımcılığını yapan her yeni öğrenciyle böyle başlar" diye yanıtladı Kerim. "Cesaretin kırılmasın."

Bugünlerde Kerim için sabırdan bahsetmek kolaydı. *Helat*nın bir kısmı büyük ve zarif bir ev olmuştu. Evinden çıkıp saraya gidiyor ve daha çok saray mensuplarının hasta aile fertleriyle ilgileniyordu. Soylular arasında hekimliğini İran'ın kahraman atleti Kerim'in yaptığını söylemek moda haline gelmişti artık. O çevreden kısa süre içinde o kadar hasta çekmişti ki, Şah'ın verdiği ödül parası ve maaşı olmasa bile zengin olabilirdi. Pahalı elbiseler giyiyor, evlerine geldiğinde çok değerli armağanlar, lezzetli yiyecekler ve içkiler getiriyordu. Bir gelişinde kalın bir Hemedan halısı getirdi döşemelerine koymaları için. Bu onun düğün armağanıydı. Bakışlarıyla Mary'nin ilgisini çekmeye çalışıyor, ona Farsça olağan dışı şeyler söylüyordu. Mary ise Kerim'in söylediklerini anlamadığı için çok memnun olduğunu belirtiyordu. Bir süre sonra Mary, Kerim'den çok hoşlanır oldu, ona yaramaz bir erkek kardeşi gibi davranıyordu.

Rob, Kerim'in popülaritesinin hastanede daha az etkili olabileceğini düşünüyordu ama öyle olmadı. Kerim hastalarına bakarken öğrenciler onun etrafında toplanıp en bilgili doktor o imiş gibi arkasında dolaşıyorlardı. Mirdin, başarılı bir doktor olmanın en iyi yolunun çatır kazanmak olduğunu söylediğinde bu fikre katıldı.

Rob zaman zaman bir aleti temizlerken El-Coucani onu durdurup aletin adını ve ne işe yaradığını soruyordu. Orada Rob'un berber-cerrahlık yaparken kullandığından çok daha fazla özel işler için üretilmiş cerrahi alet vardı. Temizleyip bilediği araçlar arasında da-

ire şeklinde bisturiler, kıvrımlı bisturiler, ufak bisturiler, kemik kesmeye yarayan testereler, kulak küretleri, küt uçlu demir sondalar, kist açmakta kullanılan küçük bıçaklar, kemiğe giren bir şeyi çıkarmakta kullanılan burgular bulunuyordu.

Coucani'nin yöntemi bir süre sonra sonuç verdi. İki hafta sonra Rob *Maristan*'da hocasına yardımcılık yaparken, cerrahın mırıldanarak istediği bir aracı bile hemen bulup ona verebilir hale geldi.

El-Coucani'ye aylarca yardımcılık yapan iki cerrahi öğrencisi daha vardı. Cerrah, onlardan fazla karmaşık olmayan ameliyatlarda yardım almıştı. Bu öğrenciler hep iğneleyici yorumlara ve sert eleştirilere maruz kalmışlardı.

On ay yardımcılık yaptıktan ve hocasının yaptıklarını gözledikten sonra el-Coucani Rob'tan bir hastaya bisturi ile müdahale etmesini istedi. Bu vakada eli devenin ayağının altında kalmış bir hamalın işaret parmağının kesilmesi gerekti.

Rob yapılanları gözleyerek öğrenmişti. El-Coucani hep turnike kullanıyordu. Tıpkı kanama olan bölgenin yukarısındaki damarın şişmesini sağlayan hacamatçıların kullandığı ince bir deri bağdan yararlanıyordu. Rob turnikeyi sıkı sıkıya bağlayarak, hiç tereddüt etmeden parmağı kesti. Çünkü berber-cerrahlık yaptığı yıllarda bunu birçok kez yapmıştı. Ama akan kan hep çalışmasını güçleştirmişti. El-Coucani'nin tekniği daha iyiydi. Hafif bir bisturi darbelerinden sonra yaranın üzeri kapatıldığı için sık sık temizlemek gerekmiyor ve sadece birkaç damla kan görülebiliyordu bu yöntemde.

El-Coucani her zamanki gibi kaşlarını çatarak Rob'un çalışmasını izledi. Rob işini tamamladıktan sonra cerrah tek bir övücü söz söylemeden arkasını dönüp uzaklaştı oradan. Ne homurdanmış ne de eleştiride bulunmuştu. Ameliyattan sonra masayı temizlerken Rob'un yüzü al al oldu. Küçük bir zafer kazandığının farkındaydı.

53. Dört Arkadaş

Kralların Kralı Rob'un anlattıklarından sonra vezirinin yetkilerini kısıtlayacak bir şey yapsaydı durumu öğrendiği ortaya çıkacaktı. Kandrassah'in mollaları eskisinden daha fazla görünüyordlardı ortalıkta. Ayrıca, İmam'ın İsfahan'da Müslümanların Kuran'da belirtilmediği gibi davranmaları gerektiğine ilişkin fikirlerine uyulup uyulmadığını daha sıkı ve enerjik biçimde izliyorlardı.

Rob yedi ay boyunca saraya çağırılmadı. Bundan memnundu. Çünkü eşi ve tıp eğitiminin dışında pek fazla zamanı kalmıyordu.

Bir sabah daha önce olduğu gibi askerler evine gelip Şah'ın o gün kendisiyle bir at gezintisi yapmak istediğini bildirdiler. Mary şaşırdı buna.

Bir sorun yoktur, için rahat olsun, diyerek eşini sakinleştirdi Rob. Cennet Sarayı'nın arkasındaki büyük ahırda Mirdin Askari'yi gördü. Beti benzi atmıştı Mirdin'in. Aralarında konuştuktan sonra saraya çağrılmalarının arkasında Kerim'in olabileceğine karar verdiler. Çünkü Kerim, atletik başarısından sonra Ala'nın gözde arkadaşlarından biri olmuştu.

Doğru düşünmüşlerdi. Ala ahıra geldiğinde, Kerim'in hemen arkasından yürümekte olduğunu gördüler. Kerim hükümdarın arkasından arkadaşlarına gülümsüyordu. Mirdin *ruye zemin* yaparken kendi dilinde bir şeyler mırıldandı. Şah bunun üzerine ne söylediğini işitmek amacıyla öne doğru eğildi. Bu anda Kerim'in yüzündeki gülümsemenin yerini meraklı bir yüz ifadesi aldı.

Ala, "Haydi! Farsça konuşmalı ve bize ne söylediğini açıklamalısın" diye gürledi.

Mirdin "bu bir hayır duasıdır efendim, Yahudiler, hükümdarı görünce böyle söylerler" diyebildi güçlkle. "Sen kutsalsın, Tanrımız Efendimiz, Kainatın Kralı, insana onurunu kazandıran sensin."

"*Dimmiler* Şahlarını görünce şükran duası mı yaparlar?" dedi Ala, şaşırmış ve memnun olmuş bir şekilde.

Rob, dindarların herhangi bir hükümdarı ilk kez gördüklerinde söylediklerinin broşah olduğunu biliyordu ama ne kendisi ne de

Mirdin bunu belirtmeye gerek görmediler. Ala keyifli bir şekilde beyaz atına binip hareket etti. Onlar da kırlara doğru Şah'ın arkasından atlarını sakince sürmeye başladılar.

Şah, Rob'a eliyle bir işaret yaptı, sonra eğerinin üzerinde biraz dönerek "Avrupalı bir eş aldığını duydum" dedi.

"Doğru, Majesteleri."

"Saçlarının kına renginde olduğunu söylediler. Kadın saçları siyah olmalıdır."

Rob bir hükümdarla tartışamazdı, zaten gerek de yoktu. Çünkü Ala'nın değer vermediği bir eşi olduğu için memnundu.

O gün, Rob'un Şah'a arkadaşlık yaptığı ilk günkü gibi geçti daha çok. Tek fark, yanlarında kendisinden başka iki kişinin daha olması ve hükümdarın dikkatini çekme sorumluluğunu onlarla paylaşıyor olmasıydı bu kez. Bunda dolayı birlikte at gezintisi yaptıkları ilk günden daha az gergindi ve daha neşeliydi. Mirdin'in İran tarihi hakkındaki derin bilgisi Ala'yı memnun etti. Eskiden İskender'in Persepolis'i yağmalamasından bahsettiler. Ala içindeki İranlı'yı aşarak asker yanıyla İskender'den övgüyle söz etti. Ala öğlene doğru bir gölgelikte Kerim ile pala çalışması yaptı. Şah ile Kerim'in kılıçları birbirine çarparken Mirdin ile Rob sakın bir şekilde cerrahi bandajlardan bahsediyorlardı, ipeğin daha iyi olduğundan, keten ipliklerin çabucak dağılabildiğinden, at kılı ve İbni Sina'nın tercih ettiği insan saçından bahsediyorlardı. Öğleyin hükümdarın çadırının altındaki gölgede bol yiyecek ve içkinin başına oturdular. Sonra üçü de teker teker Şahla satranç oynadı. Mirdin kahramanca çarpışmasına, hatta bir oyunu kazanmasına rağmen gene de Ala'ya onu memnun edecek kadar tatlı zaferler kazandırdı.

Ala'nın gizli mağarasına girip su birikintisindeki sıcak suyun içinde sohbet ederek yıkaıldılar. Sıcak su bedenlerini rahatlattı, zarif şaraplarla da iyice gevşediler.

Kerim, bir yudum şarabı ağzının içinde dolaştırıp gırtlğından aşağı gönderdikten sonra gülümseyerek Şah'a baktı. "Eskiden dilencilik yapan bir çocuktum. Daha önce söylemiş miydim efendim?" dedi.

Ala da Kerim'e bakarak gülümsedi ve başını iki yana salladı, hayır anlamında.

“Dilencilik yapmış bir çocuk şimdi Kralların Kralı’nın şarabından içiyor.”

“Evet. Çocukluğunda dilencilik yapmış bir adamı ve iki Yahudi’yi arkadaşım olarak seçtim.” Ala diğerlerinden daha yüksek sesle ve daha uzun süre güldü bunları söyledikten sonra. “Çatirler Başı için önemli ve soylu planlarım var. Bu *dimmi*den de uzun süreden beri hoşlanıyorum” dedi. O hafif sarhoş haliyle Rob’a da dostluğunu göstermiş oldu. “Öbür *dimminin* de mükemmel bir insan olduğu anlaşılıyor. Dikkate değer bir insan. *Medreseyi* bitirince, Mirdin Askari, İsfahan’da kalıp sarayımda hekim olmalısın.”

Mirdin bundan hiç memnun olmadı. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. “Efendim, beni onurlandırdınız. Bunu size karşı bir tutumum olarak düşünmemenizi isterim ama izniniz olursa hekim olunca büyük körfez kıyılarındaki topraklarıma dönmek istiyorum. Babam çok yaşlı ve hasta. Ailemizdeki ilk hekim olacağım. Ölmeden önce babamın beni ailemizin bağrına yerleştigimi görmesini istiyorum.”

Ala, önem vermez gibi başını salladı. “Ne yapıyor bu aile, büyük körfezde mi yaşıyor onlar?”

“Bizim insanlarımız kıyı boyunca çok uzun yolculuklar yapar, dalgıçlardan inci satın alırlar efendim.”

“İnci! Bu çok iyi, çünkü iyisini bulabildiğim zaman alırım. Akra-baların için çok iyi şeyler yapabileceksin *dimmi*. Bunun için onlara en büyük inciyi bulmalarını söylemen gerekiyor. Buldukları inciyi bana getir, onu satın alırım, böylece aileni zengin edersin.”

Geri dönerlerken atlarının üzerinde sağa sola sallanıyorlardı. Ala güçlkle dik durabiliyordu. Bir süre sonra şarabın etkisi geçtiğinde kesinlikle hatırlayamayacağı şeyler söylüyordu üç adama. Sarayın ahırına ulaştıklarında, Şah, oraya dolmuş hizmetkârları ve dalkavuklarının arasında “biz dört arkadaşız, sadece arkadaş olan dört iyi yürekli insanız biz!” diye bağırırdı. Sarayın yarısı oradaydı ve Şah’ın sözlerini hepsi duydu.

Şah ile ilgili bütün söylentiler gibi bu da kısa süre içinde bütün kente yayıldı.

İbni Sina, bundan bir hafta kadar sonra bir sabah Rob’u “insan bazı arkadaşlıklarında dikkatli olmalıdır” diye uyardı.

Rob bir süre sonra Fath Ali'nin Şah için düzenlediği bir eğlenceye katıldı. Fath Ali, Cennet Sarayı'na ve saray soylularının çoğuna şarap satan bir adamdı. Rob orada İbni Sina ile karşılaşmaktan memnun oldu. Başhekim, Rob evlendikten sonra, nezaket göstererek ondan bir akşam birlikte olmayı talep etmemişti. Rob ile Başhekim bir ara yanından geçtikleri Kerim'in etrafının saray mensubu hayranları tarafından çevrilmiş olduğunu gördüler. Arkadaşının kendisine hayranlık duyulan bir kişiden çok bir mahkûm gibi göründüğünü düşündü Rob.

Orada bulunmalarının nedeni hepsinin *helat* elde etmiş olmalarıydı. Ama hükümdar için düzenlenen bu eğlencelerden sıkılıyordu. Bazı ayrıntılar farklı olmakla birlikte genel olarak hep aynıydılar. Ayrıca zamanını burada geçirmekten de hoşlanmıyordu. "Burada olmaktansa ait olduğum yerde, *Maristan*'da çalışmayı tercih ederim" dedi İbni Sina'ya.

İbni Sina dikkatli bir şekilde etrafına bakıyordu. Tacirin malikanesinde dolaşıyorlardı. Çok az beraber olabileceklerdi. Çünkü birkaç dakika önce Ala, Fath Ali'nin haremine girmişti.

İbni Sina, "bir hükümdarla birlikte olmanın sıradan bir insanla birlikte olmak demek olmadığını hiç aklından çıkarma" dedi. "Bir hükümdar senin ya da benim gibi biri değildir. Elini şöyle bir oynatır, bizim gibi birinin kafası koparılır. Ya da bir parmağını oynattınca birisi hayatta kalabilir. Bu mutlak iktidardır. Hiçbir ana buna direnecek bir çocuk doğurmamıştır. Bu özellikleri en iyi kalpli hükümdarları bile biraz çılgın hale getirir."

Rob omuz silkti. "Şahla arkadaşlık kurmayı hiç arzulamadım. Politikaya girmeye de hiç niyetim yok."

İbni Sina, onaylarcasına başını salladı. "Doğu'daki hükümdarlar böyledir. Vezirlerini hekimlerden seçerler. İyileştiricilerin bir şekilde Allah'ın iltifatını kazanmış olduklarını düşünürler. Vezirliğe atanmanın ne kadar çekici geldiğini ben bilirim. Ve ben iktidarın zehirleyici şarabından içtim daha önce. Gençliğimde Hemedan'da iki kez vezirlik unvanını kabul ettim. Vezirlik, hekimlik yapmaktan daha tehlikelidir. Birincisinde neredeyse idam edilecektim. Fardajan adlı kaleden bozma bir hapishaneye koydular beni. Orada ay-

larca çile çektim. Fardajan'dan çıkarıldıktan sonra Hemedan'da vezir olarak da olmadan da güvenlik içinde olamayacağımı biliyordum. El-Coucani ve ailemle birlikte İsfahan'a geldik. Buraya geldiğim günden itibaren Ala'nın koruması altında kaldım."

Geri dönüp, eğlencenin yapılmakta olduğu bahçeye doğru yürüdüler.

Rob, "Ala'nın büyük hekimlere mesleklerini yapma olanağını vermesi büyük bir talih" dedi.

İbni Sina gülümsedi. "Bu onun sanatı ve bilimi destekleyen büyük bir hükümdar olarak tanınma isteğine uygun düşüyor" dedi kupkuru bir ses tonuyla. "Daha gençken bile etkili bir imparatorluk peşindeydi. Şimdi düşmanları kendisini yutmadan onları yiyip birtirmeye çalışarak hükümdarlığını genişletmesi gerekiyor."

"Selçuklular."

İbni Sina, "İsfahan'da vezir olsaydım en fazla Selçuklulardan korkardım" dedi. "Fakat Ala, Gazneli Mahmud'u büyük bir dikkatle izliyor, çünkü ikisi de aynı kumaştan dokunmuşlardır. Ala Hindistan'a dört kez saldırdı. Yirmi sekiz savaş fili ele geçirdi. Mahmud kaynağa daha yakındır. Hindistan'a daha fazla akın yaptı. Eliden fazla savaş fili var şimdi. Ala onu kıskanır ve ondan korkar. Ala, düşlerini gerçekleştirmeye çalışacaksa ortadan kaldırılması gereken ikinci güç Mahmud'tur."

İbni Sina durdu ve bir eliyle Rob'un koluna dokundu. "Çok dikkatli olmalısın. Bazı dikkatli kişiler, Kandraseh'in vezirlik günlerinin sayılı olduğunu ve yerine genç bir hekim geçeceğini söylüyorlar."

Rob bir şey söylemedi ve birdenbire Ala'nın Kerim için önemli ve soylu niyetleri olduğunu hatırladı.

"Bu konuya fazla aklını takma" dedi İbni Sina. "Ala sık sık ve süratle fikir değiştirir, hiç kimse onun gelecekte ne yapacağı ile ilgili olarak plan yapamaz."

Yeniden yürümeye başladılar. Fath Ali'nin haremi ile ilgili konuşmaları sona ererken bahçeye gelmişlerdi artık. İkisi de rahattılar şimdi. O gün öğleden sonra Rob İbni Sina'nın koruyucusu, Şah'ı için bir eğlence düzenleyip düzenlemediğini merak etti. Kaf'ın yanına gitti. Sohbet sırasında denk getirip sordu sorusunu.

Bu sorudan pek hoşlanmayan Kaf, gözlerini iri iri açarak düşün-
dükten sonra “birkaç yıl önce oldu” diye yanıtladı.

Ala'nın ihtiyar dindar Reza'ya yani ilk karısına ilgi duymayacağı
açıktı, Despina üzerinde egemenlik hakkı talebinde bulunmuş ol-
duğu çok açıktı. Rob, Kaf etrafı kollarken Şah'ın kıvrımlı merdiven-
lerden taş kuleye tırmanışını düşündü.

Ve genç kadının küçük, çekici vücudunun üzerine çıkışını.

Rob büyülenmiş gibi hiç kıpırdamadan üç adamı düşündü.
Üçünün de çevresinde kendilerine puta tapar gibi derin saygı gös-
teren soylular vardı. Şah her zaman olduğu gibi kış yalayıcılarının
arasındaydı. Ciddi ve sakın görünümlü İbni Sina etrafındaki bilim
adamlarının sorularını yanıtlıyordu. Son günlerde hep olduğu gibi
onunla konuşmaya çalışan hayranlarının arasındaydı. Etrafındakiler
Kerim'in giysilerine dokunmak, onunla birlikte olmanın heyecanını
ve pırlıtlısını hissetmek istiyorlardı.

Bu İranlı sanki bütün erkekleri sırayla boynuzlamaya çalışıyor
gibiydi.

Cerrahi araçları elindeyken kendisini doğal ve iyi hissediyordu.
Cerrahi araçları sanki vücudunun ayrılmaz parçaları gibiydiler. El-
Coucani çok değerli zamanından kendisine daha fazla ayırmaya
başlamıştı. Her işlemin nasıl yapılacağını bütün ayrıntılarıyla anla-
tıyordu. İranlılar hastaları hareketsizleştirip duyarsızlaştırma yön-
temlerini biliyorlardı. Birkaç gün arpa suyu içinde bekletilen kene-
vir, suyu emdikten sonra, hastaların kendinden geçmesini engelli-
yor, acıyı azaltıyordu. Rob usta eczacı Kazanat ul-Şeref ile iki hafta
geçirdikten sonra hastaları uyutmakta kullanılan karışımları hazırla-
mayı öğrendi. Bu karışımlarda değişik maddeler kullanılıyordu ve
çok dikkatli hazırlanması gerekiyordu. Bu karışım, hastanın bek-
lenmedik bir anda kasılmasını ve inleyip bağırmasını engellediği
için cerraha rahat çalışma olanağı veriyordu.

Bunlar Rob'a tıptan çok büyücülük gibi görünüyordu.

*Biraz koyun eti al, yağlarını çıkarıp küçük parçalara ayır, sonra
bunları biraz ısıtılmış ban otunun üzerine ve etrafına koy. Bunları
toprak bir testinin içine yerleştir. Testinin etrafını at dışkısıyla kap-*

la. Kurtçuklar oluşuncaya kadar öylece kalsın testi. Sonra kurtçukları bir cam kaba koy, kuruyuncaya kadar beklet. Gerektiğinde toz haline getirilmiş afyondan bir ölçek, kurtçuklardan da iki ölçek alarak hastanın burnuna yerleştir.

Afyon, haşhaş adı verilen Doğu'ya özgü bir çiçeğin salgısından elde ediliyordu. İsfahan'daki tarlalarda yetiştirilmekteydi ama talebi karşılayamıyordu. Çünkü hastanelerden başka İsmaili Müslümanlarının cami ayinlerinde de kullanılıyordu. Bundan dolayı Anadolu ve Gazne'den de bir miktar getiriliyordu. Afyon, ağrı giderici karışımın ana maddesini oluşturuyordu.

Saf afyon ve hindistan cevizi öğütürük birlikte pişiriniz. Eski şarap içinde kırk gün dinlendiriniz. Bir şişenin içinde güneşte tutunuz. Kısa süre içinde macun haline gelecektir. Bu macundan hazırlanan tablet verilen bir kişi hemen bayılır ve ağrı hissetmez. Ama daha çok başka bir karışım kullanıyorlardı. Çünkü İbni Sina bu karışımı tercih ediyordu:

Eşit miktarlarda ban otu, afyon, öforbiya ve meyan kökünü ayrı ayrı öğüttükten sonra bir havanda karıştırınız. Bu karışımı herhangi bir yiyecek maddesine karıştırıp birine yedirdiğinizde yiyen kişi hemen uykuya dalar.

Rob el-Coucani'nin, kendisinin İbni Sina ile ilişkisinden hoşlanmadığını tahmin ediyordu ama buna rağmen bir süre sonra bütün cerrahi araçlarını kullanmaya başladı. El-Coucani'nin öteki öğrencileri yeni hekim yardımcısının kendi payına düşenden daha fazla işle ilgilendiğini düşünerek Rob'a surat asıyorlar, ona kıskanarak dokundurmalarında bulunuyorlardı. Rob bunlara aldırmıyordu. Çünkü çok şey öğreniyordu orada. Bir öğleden sonra, kataraktan dolayı kör olmuş bir gözü ilk defa tek başına başarıyla ameliyat edince müthiş memnun oldu. Bu onu öteki ameliyatlarından daha fazla etkilemişti. El-Coucani'ye teşekkür etmek isterken, cerrah sözünü kesti kaba bir şekilde.

"Sende eti kesme becerisi var. Her öğrencide bu yetenek yok. Sana bazı şeyleri özel olarak öğretmemin nedeni benim işimin büyük bir kısmını senin yapabiliyor olmandır."

Doğruydu bu. Her gün hastaların kesilecek uzuvlarını kesiyor, her tür yarayı iyileştiriyor, karın içi boşlukta birikmiş sıvıları dışarı akıtacak müdahaleleri yapıyor, şiş damarları çıkarıyordu.

Bir akşam üzeri Mirdin'in evinde satranç oynarlarken, Mirdin, "kesmekten hoşlanmaya başladığını zannediyorum" dedi. Yandaki odada Mary, çocuklara İskoçların Gal dilinde ninni söyleyip uyutmaya çalışırken Fara ikisinin aralarında geçen konuşmaları dinliyordu.

"Öyle olmak zorundayım" diye yanıtladı Rob. Son zamanlarda hekimliği kabul edildikten sonra cerrah olmayı düşünmeye başlamıştı. İngiltere'de cerrahlar statü bakımından hekimlerin altında görülürlerdi. İran'da ise onlara üstat deniyordu ve hekimlerle eşit saygı görüyor ve onlar kadar varlık sahibi olabiliyorlardı.

Ama bazı koşulları vardı. "Cerrahlık girilebildiği yere kadar tatmin edici. Ama biz cerrahlar insan tenini açmakla sınırlıyız. Vücudun iç kısmı bizim için bir sırdır. Bin yılı aşkın bir süre öncesinden itibaren bizim kitapların içinde keşfetmeye çalıştığımız bir sır. Vücudun iç kısmı ile ilgili olarak hemen hemen hiçbir şey bilmiyoruz."

Mirdin "kitaplardan keşfedilmesi zorunlu" dedi alçak bir ses tonuyla. Bir piyonuyla Rob'un bir rukunu aldı ve "Hristiyanlar da, Yahudiler de Müslümanlar da insan vücuduna saygısızlık yapmanın günah olduğu konusunda hemfikirdirler" dedi.

"Ben insan vücuduna saygısızlık yapmaktan bahsetmiyorum" diye yanıtladı Rob. "Cerrahlıktan, insan vücudunun kesilmesinden bahsediyorum. Eskiler, bilimsel çalışmalar yapmaktan günaha gireriz diye geri durmadılar. Bugün bilebildiğimiz çok az şey de eski Yunanlılardan ulaştı bize. Çünkü onlar insan vücudunu açıp özgürce inceleyebildiler. Ölülerin vücudunu açarak inceleme yaptılar. O çok gerilerde kalmış dönemde eski Yunanlılar kısa bir süre bütün tıp dünyasını aydınlattılar. Sonra dünya karanlığa gömüldü." Rob satranca bakarak biraz düşündü, durumu pek iyi değildi. Mirdin hemen bir rukunu ve bir filini daha aldı.

Rob, kelimeler üzerinde tek tek durarak "cehaletin hüküm sürdüğü bu uzun karanlık yüzyıllar içinde, küçük, gizli ateşler de yakıldı."

Mirdin'in dikkati şimdi satrançtan Rob'a yönelmişti.

"Bu ölü insanların bedenlerini gizlice açıp inceleyecek kadar güçlü olan insanlar da yaşadı bu yüzyıllar içinde. Bu insanlar Tanrı'nın işini hekim olarak yapmak amacıyla papazlara meydan okudular."

Mirdin dikkatle baktı Rob'a. "Tanrım! Herhalde onlara büyücü muamelesi yapılmıştır."

"Bu insanlar bilgilerini kayda geçiremediler ama hiç olmazsa kendileri yararlandılar bilgilerinden."

Mirdin endişeyle baktı Rob'a.

Rob, gülümsedi Mirdin'e. "Hayır, ben öyle yapmayacağım" dedi yumuşak bir ses tonuyla. "Yahudi rolü oynadığım için zaten başımda büyük bir sorun var. Bunun için gereken yürekliliğe sahip değilim."

"Küçük hayır dualarıyla yetinmeliyiz" dedi Mirdin kuru bir şekilde. Rob yeterince sıkıntılıydı, zihnini satranca veremiyordu. Kötü oynuyordu, arka arkaya bir filini ve iki atını kaybetmişti. Rob zafere kazanmak için rakibin nasıl baskı altına alınması gerektiğini henüz öğrenememişti. Mirdin kısa süre içinde soğukkanlılıkla kuvvetlerini toparladı ve on hamle sonra sonuca ulaştı. Rob bir kez daha hükümdarını kaybetmek zorunda kalmıştı.

54. Mary'nin Beklentileri

Mary'nin Fara'dan başka kadın arkadaşı yoktu. Ama bu Yahudi kadının yetiyordu ona. İki kadın saatlerce oturup karşılıklı konuşmayı öğrendiler. Ancak hemen hemen bütün toplumsal ilişkilerde rastlanan sorular ve cevapları bu konuşmalarda yer almıyordu. Bazen Mary konuşup içini döküyor, Fara da anlamadığı Gal'ce konuşmayı dinliyor, bazen de Fara konuşuyor, Mary hiçbir şey anlamadan dinliyordu.

Kelimelerin anlamlarını pek merak etmiyorlardı çünkü önemli değildi onlar için. Yüz hatlarında beliren duygularıyla bir oyun oynuyorlardı sanki. Ellerindeki ifadeler, ses tonları, bakışlarındaki gizli anlamlar önemliydi onlar için.

Duygularını böyle paylaşıyorlardı. Bu Mary için bir avantajdı. Çünkü kısa bir süre önce tanışmış olduğu birine söylememesi gereken şeyleri söyleyebiliyordu. Mary babasını kaybedişinden sonraki üzüntüsünü, bir Hristiyan olarak yalnızlığını, genç ve güzel bir kadın olan Jura Cullen'i düşünce görürken uyanıp onu ne kadar çok özlediğini hissettiğini, sonra Yehudiyye'deki halkın soğuk ve tiksindirici bir yaratık olarak gördükleri o küçük evde yaşamaya başlayışını anlattı. Annesinin uzun zaman önce ölmüş olduğunu artık kabul etmeye başlamıştı. Fara ile aslında kısa süre önce tanışmış olmasına aldırmadan birçok şey anlattı kadına: Kocasını o kadar çok seviyordu ki, bazen bütün vücudu sarsılıyor ve bunu engelleyemiyordu. Cinsel arzuları bütün vücudunu hararetle sardığı bazı anlarda kızgın kısrakların neden öyle davrandıklarını anlar olmuştu. Artık bir koçun dişi bir koyunun üzerine çıkışını, kendisinin bacaklarıyla Rob'u sarışını hayal etmeden izleyemeyecekti. Rob'un teninin kokusunu hissedecek, kocasının sıcak büyüleyici uzantısını, onunla tek bir beden olmak üzere vücudunun merkezine almayacağı çalıştığını düşleyecekti.

Fara'nın böyle şeyler konuşup konuşmayacağını bilmiyordu ama gözleri ve kulakları ile Fara'nın da mümkün olsa kendisine özel ve önemli şeyler anlatacağını söylüyordu. Birbirine benzeme-

yen iki kadın birbirlerine sevgi ve derin saygı ile bağlanmışlar, aralarında bir dostluk bağı oluşmuştu.

Mirdin bir sabah gülerek ve memnun bir ifadeyle Rob'un omuzuna vurarak "Kutsal kitaptaki 'çoğalın' emrine uymuşsun. Mary hamile, seni Avrupalı köç seni!" dedi.

"Yok canım!"

"Evet, öyle" dedi Mirdin kararlı bir ses tonuyla. "Göreceksin, Fara bu konuda hiç yanılmaz."

İki gün sonra Mary'nin rengi kahvaltıdan sonra soldu birdenbire. Yediklerini ve içtiklerini kustu. Rob, toprak zemini temizledikten sonra dışarıdan toprak getirip serpti yere. O hafta Mary düzenli olarak kustu. Aylık kanaması da olmayınca, artık durum keskinleşmiş oldu. Bunda şaşırtıcı bir şey yoktu. Çünkü bıkip usanmadan sevişiyorlardı. Ama Mary uzun bir süredir Tanrı'nın bu birlik-teliği istemeyebileceğini düşünmeye başlamıştı.

Adet kanamaları hep sıkıntılı ve ağrılı olurdu. Şimdi bundan kurtulduğu için memnundu. Ama şimdi de mide bulantıları canını sıkıyordu. Rob, Mary kustuktan sonra başını tutup yüzünü temizliyor, doğacak çocuğu hem keyifle hem de sanki kötü bir şey olacakmış gibi düşünüyor, kendi tohumlarından nasıl bir yaratığın oluşacağını merak ediyordu. Artık karısını daha ateşli bir şekilde soyuyordu. Çünkü bilim adamı yanı sıra kadının vücudundaki en ufak değişiklikleri hissedebiliyordu. Meme uçlarının büyüyüp renginin koyulaştığını, kamında beliren ilk zarif kavis, ağzında ve burnundaki hafif şişkinliğin neden olduğu o değişik ifadeyi hep fark ediyordu. Mary'den kamının üzerine uzanmasını istiyor, kalçalarındaki farklılaşmayı, bacaklarındaki hafif kalınlaşmayı izliyordu. Mary başlangıçta bu ilgiden hoşlandı ama bir süre sonra sabrı taşı.

"Ayak parmaklarım" diye söylendi. "Ayak parmaklarıma neden bakmıyorsun?"

Rob Mary'nin ayak parmaklarını inceledi ve parmaklarda bir değişiklik olmadığını gördü.

Rob için cerrahi, bir sürü insanı iğdiş etmiş olmasından dolayı o kadar çekici gelmiyordu.

İğdiş etme sıradan bir işti. İki tip hadım etme yöntemi uygulanıyordu. Yakışıklı erkekler. Bunlar haremın girişinin korunması için seçiliyorlardı. Bir evin kadınlarıyla çok az ilişki kurabiliyorlardı. Sadece erbezlerinin alınmış olmasından dolayı acı çekerdı bunlar. Haremın içindeki genel hizmetler için çirkin erkekler ödüllendirilirdi. Ya doğuştan ya da sonradan ezildiği için eğri burunlu, talihsiz ağızlı, kalın dudaklı, sapsarı ya da eğri dişli çirkin erkekler çirkinliklerinden dolayı ödüllendirilirdilerdi. Bu erkeklerin cinsel bakımdan tamamen etkisizleştirilebilmeleri için cinsel organları tamamen çıkarılırdı ve işeyecekleri zaman kullanmaları için yanlarında bir tüy taşımak zorunda kalırlardı.

Genellikle gençler iğdiş edilirdi. Bazıları Bağdat'taki iğdişler okulunda eğitime gönderilirdilerdi. Orada şarkı söylemeyi ve çalgı çalmayı öğrenirler ya da tamamen ticaret alanında, alım satım işlerinde ya da bu işlerin yönetimi konularında eğitim görürlerdi. Buradan fiyatları çok yüksek hizmetkârlar olarak, İbni Sina'nın hadım kölesi Vasıf gibi değerli bir mülk haline gelmiş olarak dönerlerdi Bağdat'tan.

İğdiş etme tekniği tekti. Cerrah sol eliyle kesilecek nesneyi tutar. Sağ elindeki keskin bir bıçakla tek hamlede keserdi parçayı. Sürat çok önemliydi bu işlemde. Kanayan bölgeye lapa haline getirilmiş sıcak kül yerleştirilince erkeklik artık tamamen yok oluyordu.

El-Coucani, Rob'a, cezalandırmak amacıyla iğdiş etme sırasında bazen kül lapası uygulanmadığını bundan dolayı hastanın kanamadan öldüğünü söyledi.

Rob bir akşam evine geldiğinde karısına bakıp ameliyat ettiği yetişkin ya da genç erkeklerden hiçbirinin bir kadına hayat aktarmayacağını düşünmemeye çalıştı. Elini Mary'nin sıcak kamına koydu, henüz iyice büyümemişti.

"Yakında yeşil bir kavun gibi olur" dedi kadın.

"Kamının karpuz gibi olduğunu görmek istiyorum."

Daha önce okuma salonuna gidip cenin hakkında yazılanları okumuştı. İbni Sina rahim tohum üzerine kapandıktan sonra ha-

yatın üç aşamada oluştuğunu yazmıştı. Başhekim'e göre, birinci aşamada pıhtı küçük bir kalp haline gelir, ikinci aşamada başka bir pıhtı ortaya çıkar ve karaciğer haline gelir. Üçüncü aşamada ise önemli organların hepsi oluşur.

"Bir kilise buldum" dedi Mary.

"Hristiyan kilisesi mi?" diye sordu Rob. Mary, evet, anlamında başını sallayınca şaşırdı.

İsfahan'da bir kilise olduğunu bilmiyordu.

Bir hafta önce Mary ile Fara Ermeni pazarına buğday almaya gittiklerinde yanlışlıkla dar bir sokağa girmişlerdi. Sidik kokulu bu sokakta bir kiliseyle karşılaştılar. Kilisenin adı Melek Michael idi.

"Doğu Katolik kilisesi mi?" diye sordu Rob.

Kadın gene başını salladı. "Küçük, hüzünlü bir kilise. Bir avuç yoksul Ermeni işçi vardı kilisede. Bir tehdit teşkil etmeyecek kadar küçük olduğu için izin verildiği belli" dedi Mary. Daha sonra tek başına iki kez gitti Mary kiliseye. Eski püskü giysileriyle kiliseye girip çıkan Ermenilere imrenerek baktı.

"Ayin onların dilinde yapılıyor. Papazın ilahilerine karşılık bile veremiyoruz."

"Fakat Ökarist'i kutluyorlar. Sunaklarında İsa var."

"Birlikte oraya gidersek hayatım tehlikeye girer. Dua etmek için Fara ile sinagoga git. Ama kimsenin duymayacağı bir şekilde kendi duanı yap. Ben de sinagoga gittiğimde İsa ve azizler için dua ediyorum."

Mary başını kaldırıncı Rob kadının gözlerindeki ifadeden ilk kez bazı duygularını bastırmış olduğunu anladı.

Mary heyecanlı bir şekilde "dua etmek için hiçbir Yahudi'ye ihtiyacım yok" dedi.

Mirdin, Rob'un cerrahiye meslek olarak seçme kararını uygun buldu. "Ne kadar korkunç bir şey olursa olsun bu kararında tek neden insanların içdişi edilmesi değil. Hekim olmayan bazı yerlerde cerrahlar, mollaların mahkemelerinde verilen cezaların infazın-

İsa'nın yeryüzündeki son akşam yemeği anısına yapılan tören

dan sonra mahkûmları tedavi etmek zorunda kalıyorlar. Bilgi ve becerimizi hastalıklar ve yaralanmalar için kullanmak, kesilen sapasağlam organları, kol ya da bacakları iyileştirmeye çalışmaktan daha iyidir.”

Mirdin, sabahın erken bir saatinde *medresenin* taş merdivenlerinde güneşte otururken, Rob, Mary’nin kiliseyi özlediğini söyledi. Mirdin iç çekti. “Yalnız kaldığınızda onunla birlikte kendi duanızı yapabilirsiniz. Ayrıca onu mümkün olduğu kadar kısa zaman içinde kendi insanlarına götürmelisin.”

Rob düşüncelere dalmış halde onaylarcasına başını salladı. Mirdin, inançlarını reddeden bir Yahudi olduğunu düşünürken kendisinden nefret ediyordu. Ama Rob’un bir Öteki olduğunu öğrendikten sonra çok iyi bir dost olmuştu.

Rob “her dinin nasıl olup da sadece kendisinin Tanrı’nın kalbi kulağı olduğunu öne sürebildiğini hiç düşünmüş müydün? Biz, siz ve Müslümanlar, hepimiz gerçek dinin kendimizinki olduğuna inanıyoruz. Üç din de haklı olabilir mi?”

“Belki de hepimiz haklıyız” diye yanıtladı Mirdin.

Rob sevgiyle baktı Mirdin’e. Bir süre sonra hekim olacak ve Maskat’taki ailesinin yanına dönecekti. Rob da hekim olunca ülkesine dönecekti. Bir daha hiç karşılaşmayacakları kesindi.

Mirdin’in gözlerine baktığında onun da aynı şeyleri düşündüğünü hissetti.

“Cennet’te karşılaşır mıyız acaba?”

Mirdin ciddi bir ifadeyle baktı Rob’a. “Cennet’te seninle karşılaşacağım. Söz mü?”

Rob gülümseyerek “söz” dedi.

Birbirlerinin bileklerini tuttular.

Mirdin “Cennet ile hayatı birbirinden bir nehrin ayırdığını düşünüyorum” dedi. “Eğer nehrin üzerinde birçok köprü varsa, Tanrı, yolcunun hangi köprüden geçeceği ile çok ilgilenir mi?”

“Sanmıyorum” diye yanıtladı bu soruyu Rob.

İki arkadaş dostça vedalaşarak ayrıldılar ve her biri kendi işinin yolunu tuttu hızlı hızlı yürüyerek.

Rob ameliyathanede iki öğrenci ile birlikte oturmuş el-Coucani'yi dinliyordu. Coucani, biraz sonra başlayacakları ameliyatta çok dikkatli olmaları gerektiğini söyledi öğrencilerine. Hastasının kimliğini ününü korumak amacıyla açıklamadı. Ama güçlü ve ünlü bir adamın yakın akrabası olduğunu ve kadının göğüs kanseri olduğunu söyledi.

Hastalığın çok ciddi olmasından dolayı, avret denen dinsel ya-
sağın (bir kadının boynu ile dizleri arasındaki bölgeyi sadece kocasının görebileceği kuralı) ameliyat sırasında dikkate alınmayabileceğini söyledi Coucani.

Kadına bol miktarda uyutucu ilaç ve şarap verilmişti. Ameliyathaneye bayılmış halde getirildi. Etili butlu ve ağır bir kadındı. Başına bağlanmış bezin arasından ak saçları sarkıyordu. Yüzüne her tarafını kapatmayan bir peçe konmuştu. Göğüslerinin dışında her tarafı örtülmüştü. Kadının memeleri iri, yumuşak ve pörsümüştü. Belli ki hasta genç değildi.

El-Coucani öğrencilere, meme tümörünün nasıl bir şey olduğunu öğrenmeleri için kadının memelerine sırayla dokunmalarını söyledi. Tümör dokunarak bile hissedilebiliyordu. Sol memenin yan tarafında, Rob'un baş parmağı uzunluğunda ve üç katı kalınlığındaki tümör gözle bile görülebiliyordu.

İlgiyle izliyordu. Daha önce bir insan memesinin açıldığını hiç görmemişti. El-Coucani bıçağı yumuşak ete bastırınca hemen kan çıktı. Memeyi alt tarafından kesti. Tamamını almak istiyordu. Kadının acıyla inledi. Cerrah süratle çalışıyor, kadın uyanmadan işini bitirmek istiyordu.

Rob memenin iç kısmında bir adale, gümüşü renkte gevşek bir doku ve tüyleri yolunmuş tavuklardaki gibi sarı renkte yağ kümeleri olduğunu, tek bir körfeze akan bir nehrin kollarını andıran süt kanallarının meme uçlarında birleştiği gördü. El-Coucani kanallardan birini zedelemiş olmalıydı, çünkü kadının meme ucundan kırmızıya çalar bir sıvı pembe renkli bir süt damlası gibi aşağıya sızdı.

El-Coucani tümörü çıkarmış şimdi yarayı süratle dikiyordu. Rob, cerrahın böyle bir şeyi başardıktan sonra gerginleşmiş olabileceğini düşündü.

Hasta kadın Şah'ın akrabasıdır, diye düşündü. Belki de halası ya da halası. Belki de Şah'ın kendisine mağarada bahsettiği kadının ta kendisidir. Yani Ala'yı cinsel yaşama başlatan teyzesi.

Tamamen uyanan kadın acı içinde inlerken göğsü kapatıldıktan sonra dışarı çıkarıldı.

El-Coucani derin bir nefes aldı sonra “tedavisi yok. Kanser sonunda öldürecek onu. Ama ilerlemesini yavaşlatabiliriz” dedi. İbni Sina'nın dışarıda olduğunu gördü. Öğrenciler ameliyathaneyi toparlarken ameliyat hakkında bilgi vermek üzere onun yanına gitti.

İbni Sina kısa süre sonra ameliyathaneye girdi. Rob'a bir şeyler söyledi. Yanından ayrılmadan önce omuzuna dokundu.

İbni Sina'nın söyledikleri Rob'u şaşkına çevirdi. Ameliyathaneden çıkıp Mirdin'in çalıştığı Kazanat ül-Şeref'e gitti. Eczanenin önündeki koridorda karşılaştılar. Mirdin'in bakışlarında çok değişik bir ifade vardı. “Sen de mi?” diye sordu Rob.

Mirdin başını salladı. “İki hafta sonra mı?”

“Evet.”

Rob çok telaşlandığını hissetti. “Sınava hazır değilim, Mirdin. Sen dört yıldan beri buradasın ama ben sadece üç yıldan beri buradayım. Ve henüz hazır değilim.”

Mirdin kendi gerginliğini unutup gülümsedi. “Hazırsın. Sen berber-cerrahlık yaptın, sana öğretilenler sadece senin ne olduğunu anlatıyordu sana. Birlikte çalışmak için iki haftamız var. Sonra sınava girmek zorundayız.”

55. Bir Bacak Resmi

Rob'un İbni Sina hakkında öğrendikleri:

İbni Sina Karmaytan köyünün yakınındaki Afşanah adlı küçük bir yerde doğdu. Doğuşundan bir süre sonra ailesi buraya yakın bir kent olan Buhara'ya göçtü. Küçük bir çocukken, vergi toplayıcısı olan babası oğluna bir Kuran öğretmeni, bir de edebiyat öğretmeni tuttu. On yaşındayken bütün Kuran'ı ezberledi ve Müslüman kültürünün büyük bir kısmını özümledi. Babası eğitim görmüş bir matematikçi olan Mahmud adlı bir sebze satıcısıyla tanıştı. Mahmud İbni Sina'ya Hintlilerin hesap yöntemlerini ve cebiri öğretti. Genç adamın yüzünde yeni yeni tüy bitmeye başladığında artık hukuk alanında birçok şey öğrenmiş, Öklit ve onun geometrisini öğrenmeye başlamıştı. Öğretmeni babasından çocuğun hayatını bilim adamlığına adanmasına izin vermesini istedi.

Onbir yaşında tıp öğrenmeye başladı. On altı yaşına geldiğinde kendisinden yaşlı hekimlere ders veriyor, zamanının büyük bir kısmını hukuk çalışmakla geçiriyordu. Bütün yaşamı boyunca hem hukukçu hem de filozof oldu. Fakat, içinde yaşadığı İran dünyasında bu bilimsel uğraşlarından dolayı büyük saygı görmesine rağmen, hiçbir şey onu, insanın iyiliğinden ve hayatta ya da ölü olmasından daha fazla ilgilendirmemiştir. Kaderi İbni Sina'yı daha gençliğinde birçok hükümdarın hizmetkârı haline getirmiştir. Bu hükümdarlar onun dehasından kendi sağlıklarını korumakta yararlanmışlar ve hukuk ve felsefe alanında onlarca kitap yazmış olmasına rağmen -bu özelliği ona İkinci Öğretmen takma adını kazandırmıştır (Birinci Öğretmen Mahammet'tir)- Hekimlerin Hekimi olarak ün yapmış ve gittiği her yerde bu nedenle övülmüştür.

Başhekim, politik sığınmacılıktan kısa süre içinde hekimbaşılığa yükseldiği İsfahan'da çok sayıda hekim ve basit bildirimlerle iyileştirici olabilen insanla karşılaşmıştır. Bu sözde hekimlerden çok azı, kendisi gibi yoğun çalışmaları ya da entelektüel dehasıyla tıp alanına girmişti. İbni Sina, burada kimin nitelikli kimin niteliksiz olduğunu saptayacak bir araca ihtiyaç olduğu sonucuna vardı.

Bağdat'a yüzyılı aşkın bir süreden beri hekim adayları için sınavlar yapılıyordu. İbni Sina, İsfahan'daki tıp topluluğunu, *medresede* oluşturulacak ve kendisinin başında bulunacağı bir tıp sınavı kurulunun hekim adaylarını ciddi bir sınavdan geçirerek hekim olup olmayacaklarına karar vermesi konusunda ikna etti.

İbni Sina Doğu ve Batı Halifeliklerindeki en önemli hekim idi. Ancak içinde çalıştığı eğitim ortamında daha geniş olanakları olmadı. Toledo Akademisi'nin Bilgi Evi vardı. Bağdat Üniversite-si'nde tercümanlar okulu vardı. Kahire birkaç yüzyıllık zengin ve sağlam bir tıp geleneği ile övünüyordu. Bunların hepsinde ünlü ve çok büyük kütüphaneler vardı. İsfahan'da ise küçük bir *medrese* ve bir kütüphane bulunmaktaydı. Bunlar da Bağdat'taki daha büyük ve zengin enstitünün hayırseverliğine bağımlıydı. *Maristan*, Bağdat'taki büyük Azudi Hastanesi'nin daha küçük ve soluk bir benzeriydi. Ama İbni Sina'nın varlığı kurumsal bir büyüklüğün ve ihtişamın yokluğunu dengeliyordu.

İbni Sina'nın azameti aynı zamanda günahı gibiydi. Ünü hiç kimsenin erişemeyeceği noktalara ulaşmışken, kendisinin eğittiği hekimlerin mevkilerine de saygılı davranıyordu.

Şevval ayının sekizinci günü şehre gelen bir kervan, Bağdat'taki hekim sınav kurulunun başkanı İbni Sabur Yakut'tan bir mektup getirdi. İbni Sabur İsfahan'a geliyordu ve Zulkadah ayının ilk yarısında *Maristan*'ı ziyaret edecekti. İbni Sina, İbni Sabur ile daha önce tanışmıştı. Bağdat'taki rakibinin küçümseyici tavırları ve kibirli mukayeseleri karşısında metanetini kaybetmemeye kararlıydı.

Bağdat'taki tıp çevrelerinin geniş olanaklara sahip olmasına rağmen buradaki sınavların gevşek olduğu herkes tarafından bilin-mekteydi. Ama İsfahan'daki *Maristan*'da iki sağlam tıp öğrencisi vardı. İsfahan'da İbni Sina'nın nasıl hekimler yetiştirdiğine ilişkin haberlerin hemen Bağdat'taki tıp çevrelerine ulaşacağını da biliyordu.

Böylece, İbni Sabur Yakut *Maristan*'a geleceği için, Jesse ben Benjamin ile Mirdin Askari'ye, hekim olma hakkına sahip olup olmayacaklarının belirleneceği sınava girecekleri söylenmişti.

İbni Sabur Yakut, İbni Sina'nın hatırladığı gibi bir insandı. Şişkin gözkapaklarının altındaki gözlerinde elde ettiği başarılarından dolayı amirane bir ifade vardı. Saçlarındaki aklar on iki yıl önce He-
medan'da karşılaştıkları zamankine göre artmıştı. Üzerinde konu-
mu ve zenginliğini dışa vuran göz alıcı, pahalı ve çok renkli bir
giysi vardı. Çok çalışıyor olmasına rağmen gençlik yıllarındaki ka-
dar ince olmadığı belli oluyordu. *Medresenin* ve *Maristan*'ın etra-
fını hafifçe gülümseyerek, mağrur bakışlarla dolaştı. Ara sıra iç çe-
kerek konuşuyor ve böyle küçük işlerle zaman kaybetmenin ken-
disi için lüks bir şey olduğu izlenimini veriyordu.

Seçkin ziyaretçiden, iki hekim adayı öğrencinin sınavdan geçi-
rileceği sınav kurulunda yer alması istenince memnun oldu.

İsfahan'daki eğitim çevreleri mükemmel denecek kalitede de-
ğildi ama İbni Sina'nın bazı bilim dallarında Kahire ve Toledo'da
saygı görececek kalitede bir sınav kurulu oluşturmaya yetecek par-
laklıkta bir düzeye ulaşılmıştı. Cerrahi sorularını el-Coucani sora-
caktı. Cuma Camii'nin imamı Yusuf Gamali ilahiyat konusunda,
İran veziri İmam Mirza ebul Kandraseh'in çevresindeki mollalar-
dan Musa İbni Abbas hukuk dalında sorular soracaklardı. İbni Si-
na'nın kendisi de felsefe dalı ile ilgilenecekti. Bağdat'tan gelen zi-
yaretçi ise özellikle en zor sorularını sormaya teşvik edildi.

İbni Sina her iki adayın da Yahudi olmasından dolayı rahatsızlık
duymuyordu. Bazı Yahudiler, kuşkusuz, mankafa oldukları için iyi
hekim olamazlardı. Ama gördüğü en zeki bu iki *dimminin* tıp eği-
timi için buraya gelmeden önce yolun yarısını zaten katetmiş ol-
duklarını biliyordu. Değişik konuları araştırmak, hakikatin peşinde
koşarken zihinsel tartışmalar yapmak ve kanıtlar bulmaya çalışmak
dinlerinin bir parçasıydı. Bunlar, tıp öğrencisi olmadan çok önce
dinsel çalışma evlerinde onların bir alışkanlığı haline gelmişti.

Önce Mirdin Askari çağırıldı. Uzun çeneli çirkin yüzü ihtiyatlı
ama sakindi. Musa İbni Abbas mülkiyet hukukuyla ilgili bir soru
sorunca, Fıkıh ve Şeriat'tan örnekler vererek gösterişe kaçmaksızın
eksiksiz bir yanıt verdi. Yusuf Gamali hem hukuk hem de teoloji
ile ilgili bir soru sorunca öteki sınav kurulu üyeleri biraz doğruldu-
lar ama Müslüman olmayan bir öğrenci için bu sorunun bir deza-

vantaj olabileceği düşünceleri Mirdin'in yanıtındaki derinlikle ortadan kalktı. Mirdin yanıtında, Mahammet'in hayatından örnekler verdi, söylediklerini Peygamber'in düşünceleriyle destekledi, kendi diniyle Müslümanlığın yasal ve toplumsal bakımdan benzer ve farklı yönlerini açıkladı, Tevrat'ın Kuran'ı ve Kuran'ın Tevrat'ı desteklediği noktalara değindi. Aklını bir kılıç gibi kullanıyor diye düşündü İbni Sina. Mirdin'in sağ gösterip sol vurduğunu, zorlanacağı anlarda saldırmadığını ama anını yakaladığında da sözlerini, çifte su verilmiş çelik bir kılıç gibi kullanarak tam hedefe vuracak şekilde kullanabildiğini gördü. Değişik bilim dallarında o kadar ayrıntılı konuştu ki Mirdin, dinleyenler onun bir derya olduğunu fark ederek, derin bilgisi karşısında hayranlık duyular.

Sıra İbni Sabur'a gelince birbiri ardına sorular sordu. Mirdin tereddüt etmeden hepsine yanıt verdi. Ama söyledikleri Mirdin Askari'nin fikirleri değildi. İbni Sina'nın, Razes'in, Galen'in ya da Hipokrat'ın fikirleriydi bunlar. Mirdin, İbni Sabur Yakut'un Düşük Ateş Üzerine adlı kitabından alıntı yapınca Bağdatlı hekim, kendisine karşı kullanılan kendi sözlerini kayıtsız bir şekilde dinledi.

Sınav oldukça uzun sürdü, aday sonunda sustu ve kurul üyelerine baktı. Bundan sonra yeni bir soru gelmedi.

İbni Sina nazikçe Mirdin'i odadan çıkarırken, Jesse ben Benjamin'i çağırmasını söyledi.

İbni Sina yeni aday içeri girince odadaki havanın biraz değiştiğini hissetti. Yaşlılar için görsel bir tehdit oluşturacak kadar uzun boylu ve geniş omuzlu, yalın görünüşlü, teni hem Batı'nın hem de Doğu'nun güneşiyle koyulaşmış, gözlerinden ihtiyat ve masumiyet okunan, hekimden çok mızraklı bir askere benzemesine neden olan kırık burnu ile bambaşka bir insan vardı şimdi önlerinde. İri ve uzun elleri daha çok bir demircininkine benziyordu ama İbni Sina bu ellerin hastaların yüzlerine şefkatle dokunduğunu ve hastanın etini kestiği bıçağı büyük bir dikkatle kullandığını biliyordu. Uzun zamandan beri hekimlik aklı vardı onda.

İbni Sina, Mirdin'i sınava bilerek önce almıştı. Sahneyi önceden kurmaktı amacı. Çünkü Jesse ben Benjamin hocaların alıştıkları öteki öğrencilerden farklıydı. Onun nitelikleri akademik bir sı-

navla anlaşılamazdı. Üç yıl boyunca muazzam bir malzemeye sahip olmuştu. Ama bilimsel bakımdan Mirdin kadar derin değildi. Şimdi biraz gergin olmasına rağmen özellikleri olan bir kişiydi.

Rob Musa İbn Abbas'a dik dik bakıyordu, yüzü solgundu biraz. Askari'den daha gergindi. İmam Kandraseh'in yardımcısı bu kaba bakışın farkına varmıştı. Molla birden bire politik bir soru sordu. Tehlikeli bir soru sorduğunun farkındaydı.

"Hükümdarlık camiye mi yoksa saraya mı aittir?"

Rob, bu soruya Mirdin'in etkileyiciliğiyle hemen, tereddütsüz bir kesinlikle yanıt vermedi. Aksanlı Farsça'sıyla "Kuran'da anlatılmıştır bu" dedi. "Allah ikinci Sure'de: 'Dünya'ya benim adıma hükmedecek bir kişi yerleştiriyorum' demiştir. Otuz sekizinci Sure'de ise Şah'ın görevleri şu sözlerle belirtilmiştir: 'Davud, bil ki, seni dünyadaki temsilcimiz olarak atadık, bundan dolayı insanları adil olarak yargıla, kaprislere kapılma ki, Tanrı'nın yolundan ayrılmış olma.' Bundan dolayı hükümdarlık Tanrı'ya aittir."

Hükümdarlığı Tanrı'ya veren bu cevapta Kandraseh ile Ala arasında bir tercih yapılmıyordu. Bundan dolayı iyi ve zekice bir yanıtı. Molla herhangi bir yorum yapmadı.

İbni Sabur hekim adayına çiçek ile kızamık hastalıkları arasındaki farkları sordu.

Rob, Razes'in Hastalıkların Farklılıkları adlı kitabından aktarmalar yaptı, çiçek hastalığının ilk belirtilerinin ateş ve sırtta ağrılar olduğunu, kızamıkta ise ateşin daha yüksek olduğunu ve zihinsel rahatsızlıkların görüldüğünü söyledi. Rob, İbni Sina sanki orada değilmiş gibi *Kanun*'un Dördüncü Kitabı'nda, kızamığın genellikle birdenbire ortaya çıktığı, çiçek hastalığında ise beneklerin sayısının yavaş yavaş arttığı bilgisinin yer aldığını söyledi.

Yanıtlarını kararlı ve muntazam bir biçimde veriyordu. Kendine pek güvenmeyen bir aday gibi davranarak, veba salgını sırasında ki deneyiminden hiç söz etmedi yanıtında. İbni Sina onun ne kadar değerli bir kişi olduğunu biliyordu. Sınava katılanlardan sadece kendisi ve el-Coucani son üç yılda onun ne kadar büyük bir çaba harcamış olduğuna tanıklık etmişlerdi.

"Dizi çıkmış bir hastayı nasıl iyileştirirsin?" diye sordu el-Coucani.

“Eğer bacak düzgünse, iki sert tahtanın arasına konulup bağlanmalıdır. Eğer kıvrık ise Hekim Celal ul-Din’in icat ettiği bağlama yönteminden yararlanılmalıdır. Bu yöntem hem çıkık dizler hem de kırık ya da çıkık dirsekler için kullanılabilir.” Bağdat’tan gelen ziyaretçinin yanında kağıt, mürekkep ve bir tüy vardı. Aday bunlara doğru yaklaştı. “Tahtaların bacağa nasıl yerleştireceğini görebilmeniz için bir bacak resmi çizebilirim” dedi Rob.

İbni Sina dehşete kapıldı bu sözler üzerine. *Dimmi* Avrupalı da olsa, insanın bütününün ya da bir parçasının resmini yapan kişinin cehennem ateşinde yanacağını bildiğinden emindi. İyi bir Müslüman’ın böyle bir resme bakması bile günahı ve dinin kurallarına karşı gelmekti. Mollanın ve İmam’ın huzurunda Tanrı’yla alay eden ve diğerlerinin insanı yeniden yaratarak ahlaki değerlerini aşağılayan ressam, İslam mahkemesine gönderilirdi ve asla hekim sıfatını alamazdı.

Sınav kurulu üyeleri değişik tepkiler verdiler. El-Coucani’nin yüzünde derin bir tiksinti ifadesi belirdi. İbni Sabur hafifçe gülümsedi, İmam’ın bakışlarında endişe belirdi, molla ise şimdiden öfkelenmişti bile.

Tüy, hokka ile kağıt arasında uçarcasına hareket etti. Kağıdın üzerinde gezindi kısa bir süre. Ve bir dakika sonra artık çok geçti. Resim tamamlanmıştı. Rob resmi İbni Sabur’a verdi. Bağdat’tan gelen adam resmi inceledi. İnanamıyordu gördüğüne. El-Coucani’ye verince cerrah gülümsemekten kendini alamadı.

Resmin İbni Sina’ya ulaşması uzun sürdü ama resmi elini aldığı anda bacağın başka bir şeyin bacağı olduğunu gördü. Çünkü bu kuşkusuz bir kayısı ağacının eğik bir dalının resmiydi. Çünkü yapılarıyla çizilmiş bir dal resmiydi bu. Çıkmış diz eklemine yerine dal üzerinde ustalıklı bir boğum çizilmişti. Boğumun alt ve üst tarafında ise tahtanın uçları gösterilmişti.

Kırk çıkıkta kullanılan tahtalarla ilgili olarak başka soru sorulmadı.

İbni Sina Jesse’e bakarken, rahatladığını ve ona olan yakınlığını belli etmemeye çalışıyordu. Bağdat’tan gelen ziyaretçinin yüzüne bakarken çok mutluydu. İyice rahatladıktan sonra, İsfahan’daki *Maristan*’ın kendisini biraz daha gösterebileceğinden emin olarak,

öğrencisine kurabildiği son derece karmaşık bir felsefe sorusunu sordu.

Rob, Vezir'in yardımcısı olan Musa İbni Abbas'ı tanıyınca bütün vücudu baştan aşağı titremişti. Çünkü onu Selçuk elçisiyle gizlice buluştuğunda görmüştü. Ama hemen, o sırada kendisinin fark edilmediğini ve molların sınav kurulunda yer almasının özel bir tehlike teşkil etmediğini düşündü.

Sınav sona erince Rob, *Maristan*'daki cerrahi hastalarının bulunduğu bölüme gitti. Rob ve Mirdin sınavdan önce gelecekleriyle ilgili kararı birlikte beklemeyi kararlaştırmışlardı. Zor geçecek bu bekleme süresinde en iyisi çalışmaktı. Rob değişik işlere verdi kendini. Hastaları muayene ediyor, elbiselerini değiştiriyor, alınması gereken dikişleri alıyordu. Yani her zaman yapmaya alıştığı işleri yapıyordu.

Zaman geçiyor ama bir haber gelmiyordu.

Bir süre sonra Celal ul-Din ameliyathaneye girdi. Anlaşılan sınav kurulu üyeleri dağılmışlardı. Rob Celal'e kendileriyle ilgili kararı bilip bilmediğini sormaya niyetlendi ama sonra vazgeçti. Celal her zamanki gibi selam verirken de öğrencilerin sıkıntı içinde beklemekte olduklarının farkında olduğunu belirten bir davranışta bulunmadı.

Bir gün önce bir boğanın saldırısına uğramış bir çoban üzerinde birlikte çalışmışlardı. Boğa adamın kolunun üzerinde yürüyünce kol, söğüt dalı gibi iki yerden kırılmıştı. Boğa çobanı süsmüş sonra da diğer çobana yönelmişti.

Rob adamın parçalanmış adalesini, omuz başını ve kolunun öbür kısmını temizleyip dikmiş sonra Celal kırıkları yerlerine yerleştirip adamın koluna tahtaları bağlamıştı. Şimdi ise hastayı muayene ettikten sonra, Celal bez sargıların fazla olmasından dolayı kırık tahtalarının iyi yerleşmediğinden yakındı.

"Sargılar çıkarılamaz mı?" diye sordu.

Rob şaşırıldı bu soruya. Çünkü Celal daha iyi bilirdi bunu. "Henüz çok erken."

Celal omuz silkti. Rob'a dostça bakıp gülümsedi.

“Senin dediğin doğrudur, hekim” dedi ve odadan dışarı çıktı.

Rob kararı böyle öğrendi. Odadaki her şey etrafında dönmeye başlamıştı sanki. Bir süre hiç kıpırdamadan öylece ayakta durdu.

Sonunda yapması gereken günlük işlerine döndü. Görmesi gereken dört hasta kalmıştı. Devam etti muayenelerine. İyi bir hekim gibi hastalarını son derece dikkatle muayene etmeye zorluyordu kendisini. Küçük, sıcak bir güneş gibi yoğunlaşan beyni ışıklarını bir kristalden geçirip tek tek hastalarına gönderiyordu sanki.

Son hastası ile de ilgilendikten sonra kendisini yeniden duygularının yönlendirmesine bıraktı. Hayatında yaşadığı en katışıksız mutluluktu bu. Haberi Mary’ye ulaştırmak için yarı sarhoş gibi uzun adımlarla evine yürümeye başladı.

56. Emir

Rob, yirmi dördüncü doğum gününe altı gün kala hekim olmuştu. Hekim olmasının iç dünyasında yarattığı o özel mutluluk duygusu haftalarca sürdü. Mirdin'in yeni hekim oluşlarını kutlamak için meydanlara gitme önerisinde bulunmamasına memnun oldu. Rob hayatlarındaki bu önemli değişikliği, bir akşam, birlikte çok ileri gitmeden içki içerek anlamlandırabileceklerini düşünmüştü. Meydanlara gitmek yerine iki aile Askari'nin evinde buluşarak bir akşam yemeğinde birlikte eğlendiler.

Rob ile Mirdin bir ara terziye gidip siyah hekim cüppelerinin ölçülerini aldırıldılar.

“Maskat’a hemen dönecek misin?” diye sordu Rob arkadaşına.

“Birkaç ay daha burada kalacağım. Çünkü Kazanat ul-Şeref’te öğreneceğim bazı şeyler var. Ya sen? Ne zaman dönüyorsun Avrupa’ya?”

“Mary hamileyken yolculuk yapamaz. Çocuğun doğmasını ve bir yolculuğa dayanabilecek kadar büyümesini beklemekte zorundayız.” Mirdin’e bakıp gülümsedi. “Maskat’a döndüğünde ailen hekim oluşunu kutlayacak. Şah’ın onlardan büyük bir inci satın almak istediği haberini gönderdin mi onlara?”

Mirdin başını iki yana salladı, hayır anlamında. “Ailem inci avcılarının köylerini gezer ve küçük inci parçaları satın alır. Sonra ölçü kaplarıyla tacirlere satarlar. Tacirler de mücevher yapacak kişilere satar incileri. Ailemin büyük inci satın alabilecek kadar paraya sahip olması gerekecek. Bu da onları bir baskı altına sokar. Ayrıca Şah ile iş yapmak isteyeceklerini sanmıyorum. Çünkü hükümdarlar çok sevdikleri büyük inciler için gereken miktarı ödemeye pek istekli olmazlar. Umanım Ala akrabalarıma ‘çok değerli bir fırsat’ bahsettiğini unutmuştur.”

Ala Şah “mahkemenin üyeleri geçen akşam seni bulmaya çalıştılar ama sen yoktun” dedi.

“Durumu çok kötü bir kadının tedavisi ile uğraşıyordum” diye yanıtladı Kerim.

Aslında, Despina'ya gitmişti. İkiisi de umutsuzluk içindeydi. Beş gecedен beri ilk kez beş para etmez saraylıların yaltaklanarak bazı şeyler istemesinden kurtulmuştu o gece. Onunla geçirdiği her anı değerlendirmişti.

Ala öfkeli bir şekilde “senin bilgine ihtiyacı olan hasta insanlar var sarayımda” dedi.

“Haklısınız, efendim.”

Ala, Kerim'e hükümdarlığın kendisine bir lütufta bulunmuş olduğunu hatırlattı. Ama soylu ailelerin mensupları Kerim'i çok yormuşlardı. Sık sık yanına gelip hasta olmadıkları halde hasta olduklarını söylüyorlardı. *Maristandaki* telaş içinde gerçekten hekimlik yapmayı özlüyordu. Orada süs olarak değil, hekim olarak gerçekten faydalı olabilirdi.

Cennet Sarayı'na her gelişinde nöbetçiler kendisini selamlarken hep değişik şeyler hissediyordu. Oğlanının İran Hükümdarı ile birlikte at gezintisi yaptığını görse Zeki Ömer'in ne kadar şaşıracağını düşünüyordu sık sık.

“Bazı planlar hazırlıyorum Kerim” diyordu Şah. “Büyük olaylar kuruyorum kafamda.”

“Allah yüzüne gülsün.”

Birgün “arkadaşlarına, o iki Yahudi'ye haber gönder, bizimle buluşmaya gelsinler. Üçünüzle konuşacağım” dedi.

“Peki haşmetlim” diye yanıtladı Kerim.

İki gün sonra Rob ile Mirdin sabahleyin Şah ile bir at gezintisine çağırıldı. Böylece Kerim ile de görüşme olanağı bulacaklardı. Zira Kerim son günlerde zamanının büyük bir kısmını Şah ile geçiriyordu. Cennet Sarayı'nın ahırında iki genç hekim Kerim ile girdikleri sınav hakkında konuştular. Kerim sonuçtan memnun oldu. Şah oraya gelince de atlarına binip onun arkasından kırlara yöneldiler.

Daha önce yaptıklarından pek farklı şeyler yapmıyorlardı o gün. Farklı olarak uzun süre Pers atışı talimi yaptılar. İyi bir yemek yediler. Pek ciddi bir şey konuşmadılar yemekte. Ta ki, daha önce de gittikleri mağaradaki havuzcuğun sıcak sularına girip şarap içmeye başlayınca kadar.

Ala soğukkanlı bir şekilde, beş gün sonra İsfahan dışında bir yere baskın düzenleyeceğini söyleyince konu anlaşıldı.

Rob “nereye baskın düzenleyeceksiniz?” diye sordu.

“Hindistan’ın güneybatısındaki fil ağlarına.”

Kerim, “ben de sizinle birlikte gelebilir miyim?” diye sordu hemen. Gözleri parlamıştı.

“Umarım üçünüz de gelirsiniz” diye yanıtladı bu soruyu Ala.

Uzun uzun konuştu üç arkadaşla. Gizli planını kendilerine açıklayabildiği için övgüler yağdırdı gençlere. Batı’da Selçukluların savaşta hazırlanmakta oldukları belliydi. Gazne’de ise zalim Sultan Mahmud vardı. Sonunda onunla da uğraşmak gerekecekti. Ala’nın kuvvetlerini oluşturması gerekiyordu şimdi. Casusları Mansura’daki küçük bir Hindistan birliğinin koruması altında birçok fil bulunduğunu bildirmişlerdi kendisine. Bu baskın çok değerli bir eğitim manevrası olacak ve bundan da önemlisi, orada elde edecekleri fillerin üzerini zirhlarla kaplayarak bir çarpışmanın akışını değiştirebilecek müthiş silahlara sahip olacaktı.

“Bu baskının başka bir amacı daha var” dedi Ala. Su birikintisinin kenarında durmakta olan kılıcına uzanıp kınından çıkardı. Daha önce hiç görmedikleri deniz mavisine çalan pırıltıları olan çelikten yapılmış, hafif eğri bir kılıçtı bu.

“Bu kılıcın metali sadece Hindistan’da bulunuyor. Bizdeki metallerden farklı. Bizdekilerden daha fazla keskinleştirilebiliyor ve daha uzun süre keskin kalıyor. Çok serttir. Sıradan kılıçları ikiye ayırabiliyor. Mavi çelikten yapılmış bu kılıçları arayacağız. Bunlardan yeterince elde edersek ordumuz zafer kazanabilir” dedi Şah, sonra kılıcı ötekilere verdi, ne kadar keskin olduğunu görebilsinler diye.

Rob’a “bizimle gelecek misin?” diye sordu.

İkisi de bunun rica değil bir emir olduğunu biliyorlardı. İşaret verilmişti, şimdi Rob’un borcunu ödemesi gerekiyordu.

“Evet, geleceğim, efendim” diye yanıtladı Şah’ın sorusunu, sesinde bir memnuniyetsizlik ifadesi olmamasına dikkat ederek.

“Peki sen *dimmi*?” diye sordu Ala, Mirdin’e.

Mirdin’in beti benzi attı. “Maskat’a, ailemin yanına dönmeme izin vermiştiniz, Haşmetlim” diye yanıtladı Mirdin.

“İzin mi! Kuşkusuz sana izin vermiştim. Bizimle gelip gelmeyeceğine sen karar ver” dedi Şah sert bir şekilde.

Kerim hemen keçi postunu alıp kadehlere şarap doldurdu. “Hindistan’a gel Mirdin.”

“Ben asker değilim” dedi Mirdin, alçak bir sesle, sonra Rob’a baktı.

Rob da “bizimle gel Mirdin” dedi. “Üçüncü emri yeterince incelemediştik. Yolda birlikte çalışırız.”

Kerim “cerraha ihtiyacımız olacak” diye girdi araya. “Ayrıca, hayatımda savaşmak istediğimi gördüğüm tek Yahudi Jesse mi olacak?”

Kerim Mirdin’i kırmadan ikna etmeye çalışmıştı. Mirdin’in yüzünde değişik bir ifade belirdi. Bu arada Rob, “bu doğru değil. Kerim, şarap seni kendinden geçirmiş” dedi.

Bunun üzerine Mirdin “geleceğim” dedi. Ötekiler sevinç içinde haykırdılar.

Ala memnun olarak “düşünün, dört arkadaş birlikte Hindistan’a baskına gidiyorlar!”

Rob o gün öğleden sonra ebe Nitka’ya gitti. İnce sert yapılı bir kadındı, pek yaşlı sayılmazdı. Soluk benizli, sivri burunlu, üzüm gözlü, enerjik bakışlı bir kadındı. Rob’a gönülsüz bir şekilde içecek bir şey ikram ettikten sonra söylediklerini duyunca şaşırdı. Rob oradan ayrılmak zorunda olduğunu söylüyordu. Kadının yüzünden söylediğinin kendi dünyaları için çok normal olduğu anlaşıyordu. Koca yolculuğa çıkar, eşi ise evde tek başına sıkıntılar içinde kocasını beklerdi.

“Karını görmüştüm. Kızıl saçlı bir Öteki.”

“Evet. Avrupalı bir Hristiyan’dır.”

Nitka düşünceli bir şekilde Rob’a baktı. Kabul edip etmeyeceğini düşünüyordu belli ki. “Pekâlâ” dedi ebe Nitka, “Doğum sırasında yanında olacağım. Bir sorun çıkarsa, son haftalarda onun yanında olurum.”

“Teşekkür ederim.” Beş adet madeni para verdi kadına. Paralardan dördü altındı. “Yeter mi?”

“Yeter.”

Evine dönmek yerine, Yehudiyye semtinden çıkarak davetsiz bir şekilde İbni Sina'nın evine gitti.

Başhekim, Rob'u selamladı ve büyük bir ciddiyetle söylediklerini dinledi.

"Hindistan'da ölürsen ne olacak? Benim öz kardeşim Ali benzer bir baskın sırasında hayatını kaybetti. Böyle bir şey belki de senin başına gelmez. Çünkü sen genç ve güçlüsün ve hayatından sen sorumlusun. Ama ya ölüm seni alıp götürürse?"

"Ayrılırken karıma para bırakacağım. Çok azı benim, çoğunluğu babasıındı" dedi dürüst bir tavırla. "Ölürsem, onun ve çocuğun ülkesine geri dönmesini ayarlar mısınız?"

İbni Sina başını salladı, evet, anlamında. "Beni böyle bir iş yapmak zorunda bırakmamak için dikkatli olmalısın" dedi gülümseyerek. "Sana sorduğum bilmeceyi düşünecek zamanın oldu mu hiç?"

Rob böyle bir durumda bile çocukça şeyler söyleyebilen insana hayranlık ve hayretle baktı.

"Hayır, Başhekim."

"Önemli değil. Allah yüzüne bakarsa, bilmeceyi düşünüp doğru yanıtı bulabilecek çok zamanın olacak" dedi. Ses tonu değişti, samimi bir şekilde "şimdi otur şöyle Hekim" dedi. "Sanırım şimdi yaralıların tedavisi konusunda biraz konuşmamız gerekiyor."

Rob yatağa uzandıklarında Mary'ye olanlardan bahsetti. Başka seçeneği olmadığını, Ala'ya borcunu ödeyeceğine dair söz vermiş olduğunu ve ayrıca baskına katılacak grup içinde bulunmasının bir emir olduğunu söyledi. "Eğer mümkün olsaydı ne Mirdin ne de ben böyle çılgınca bir maceranın peşinde koşmazdık."

Muhtemel aksilikler hakkında ayrıntılara girmede. Doğumda Nitka'nın hizmetinde olmasını ayarladığını ve İbni Sina'nın da başka bir sorun çıkarsa kendisine yardımcı olacağını söyledi.

Mary'nin aslında dehşete düşmüş olması gerekiyordu. Ama öyle görünmedi. Rob, ardı ardına sorular soran Mary'nin sesinde öfkeli bir ton hissetti ama bu suçluluk duygusundan kaynaklanan bir yanılma da olabilirdi. Çünkü bir yanının, savaşa gidiyor olmasından dolayı heyecanlandığını, çocukluk rüyalarını gerçekleştirmek üzere olduğunu hissediyordu.

Geceleyin bir ara elini karısının kamına koydu ve artık hissedilmeye başlamış olan bedenin sıcaklığını hissetti.

“Daha önce söylediğin gibi karpuz büyüklüğünde değil henüz” dedi Mary karanlıkta.

“O zamana kadar kesinlikle döneceğim” diye yanıtladı Rob.

Mary ayrılış günü yaklaştıkça içine kapanıyordu. Onu Ahmad Vadisi’nde bulduğunda babasını hayata döndürmek için büyük çaba harcarken olduğu gibi, yeniden o zor kadın haline gelmeye başladığını anlıyordu.

Ayrılacağı gün, Mary evin önünde kendisine ait siyah atı temizliyordu. Rob, Mary’yi öptü, karısının gözlerinde yaş yoktu. Belli etmek istemiyordu acısını. Karnı gün be gün büyüyen uzun boylu kadın, elleri karnında, artık yorgunluktan bitap düşmüş gibi yanından uzaklaşan eşini izledi.

57. Deve Sürücüsü

Ordu denebilecek kadar büyük olmayan ama bir baskın grubu için de çok sayıda insanın yer aldığı bir gruptu. At ya da deveye binmiş altı yüz savaşçı vardı. Yirmi dört tane de fil vardı. Rob, meydanadaki toplanma yerine gelir gelmez Kaf kahverengi ata el koydu.

“Atın İsfahan’a döner dönmez iade edilecek. Sadece fillerden korkmamaları için özel eğitimden geçirilmiş hayvanları kullanacağız” dedi.

Kahverengi at hükümdarın ahırına götürülecek olan at sürüsünün içine katıldı. Rob’a pasaklı bir dişi deve verildi. Rob çok şaşır-
dı, Mirdin de bundan dolayı alay etti Rob’la. Deve geviş getirerek soğuk soğuk baktı Rob’a. Sarkık dudaklarıyla çenesini sağa sola hareket ettiriyordu geviş getirirken.

Mirdin’e kahverengi bir erkek deve verildi. Çocukluğundan beri deve sürmüştü. Rob’a dizginleri nasıl hareket ettireceğini, bu tek hörgüçlü devenin ön ayaklarını kıvrarak dizlerinin üzerine yattırmak için nasıl bağırılacağını gösterdi. Sürücü Mirdin eyerin üzerine oturup başka bir komutla dizginleri çekti. Hayvan bu kez ayağa kalktı.

İki yüz elli yaya, iki yüz atlı asker vardı. Yüz elli asker ise develere bindirilmişti. Biraz sonra Ala geldi. Muhteşem görünüyordu. Şah’ın fili ötekilerden bir metre kadar daha yüksekti. Filin o garip dişleri altın halkalarla süslenmişti. Bir mabut filin boyun kısmında gururlu bir şekilde oturuyor, hayvanın kulaklarının arkasına ayaklarını gömerek yürümesini sağlıyordu. Şah, etrafına yastıklar yerleştirilmiş kafese benzer bir şeyin içinde dimdik duruyordu. Koyu mavi ipek ve kırmızı örtülerle muhteşem bir görünüşü olan sandık ise filin bombeli sırtına yerleştirilmişti. Halktan birdenbire bir gürültü koptu. Muhtemelen bazıları çatirin kahramanını alkışlıyorlardı. Çünkü Kerim, vahşi bakışlı ve huzursuz, gri renkli bir Arap kışrağına binmişti. Hükümdarın filinin hemen arkasında yer alıyordu.

Kaf, kasırgayı andıran, kulak tırmalayıcı bir sesle bağırarak komutunu verdi. Atı hükümdarın fili ile Kerim’in arkasındaki yerini

aldı. Sonra öteki filler de sıralandılar ve grup meydandan ayrılmaya başladı yavaş yavaş. Sonra atlar ve develer harekete geçtiler. Arkalarından yüzlerce yük eşiği yürümeye başladı. Eşeklerin burunları zorlandıkları zamanlarda daha iyi nefes alsınlar diye cerrahi müdahaleyle kesilerek genişletilmişti. En son yaya askerler hareket ettiler.

Rob kendisini bir kez daha yürüyüş kolunun son üçte biri içinde bulmuştu. Böyle büyük topluluklarla yolculuk yaparken genellikle böyle bir yerde bulunuyordu. Demek ki o ve Mirdin sürekli toz içinde kalacaklardı. Bunu önceden fark ettikleri için sarıklarını çıkarmış Yahudi şapkalarını giymişlerdi. Böylece güneş ve tozdan daha iyi korunacaklardı.

Deve Rob'a çok yabancı geldi. Hayvan diz çökünce Rob bütün ağırlığıyla üzerine oturdu. Yüksek sesle inledi hayvan. Sonra ayağa kalktı. Çok ilginç bir durumdu bu Rob için. Şimdi atın üzerinde olduğundan daha yüksekteydi. Bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Devenin sırtında daha az yağ ve et vardı. Bundan dolayı sert geldi oturduğu yer.

Hayat Nehri'nin üzerindeki köprüyü geçerlerken Mirdin Rob'a bakıp sırtarak "onu sevmeyi öğreneceksin" diye bağırdı.

Rob bir türlü devesini sevmeyi öğrenemedi. Fırsat buldukça üzerine berbat şeyler tükürüyor, ani hareketler yapıyordu. Bundan dolayı devenin çenesini bağladı. Kimi zaman da çirkin ve inatçı katırlar gibi art ayaklarıyla acımasızca tekme atmaya çalışıyordu kendisine. Sürekli olarak hayvanın hareketlerine dikkat etmek zorunda kalıyordu.

Önünde ve arkasında askerlerin olmasından hoşlandı. Romalı piyadeler olmalıydı bunlar. Kendisini, aydınlanmayı gittiği yerlere götüren bir Roma lejyonunun ferdiymiş gibi hissetmekten memnuniyet duydu. Bu fantezisi her gün akşama doğru bozuluyordu. Çünkü akşam üstleri Romalılar gibi muntazam kamplar kurmuyorlardı. Ala kendi çadırını, yumuşak halılarını ve müzisyenlerini de yanında getirmişti. Aşçıları ve hizmetkârları da vardı yanında. Ötekiler bir yer seçip giysilerinin içinde kıvrılıp yatıyorlardı. Ko-

nakladıkları yeri hayvan ve insan dışıklarının kokusu kaplıyordu. Konakladıkları yerde bir akarsu varsa ayrıldıklarında pislik yuvası haline geliyordu.

Mirdin, geceleri sert toprağın üzerinde yatarken, Rob'a, Yahudi Tanrısı'na göre dinsel kuralları öğretmeye devam ediyordu. Alışık oldukları bu öğretme ve öğrenme süreci, içinde yaşadıkları rahatsızlıkları ve endişelerini unutturuyordu. Emirleri onlarca kez incelidiler, Rob bu konuyu çok iyi öğrendi. Ayrıca savaşa giderken çalışmanın çok iyi bir yöntem olduğunu fark etti. Mirdin'in bilim adamlarını andıran sakin hali daha iyi günler görecekleri konusunda bir güvence gibi geliyordu Rob'a.

Bir hafta yanlarında getirdikleri yiyecekleri yediler. Plana uygun olarak bir hafta sonra bütün yiyecekleri bitti. Ön taraftaki yüz yaya asker geçtikleri yörede yiyecek bulmakla görevlendirilmişti. Yüz asker büyük bir beceriklilikle süratle çevreyi dolaşıyorlardı. Bazı askerlerin arkalarında keçi ya da koyun sürüleriyle ortaya çıktıkları ya da çevrede yetişen ürünlerden yükleyip getirdikleri görölüyordu. En iyileri Şah için seçiliyor gerisi dağıtılıyordu. Böylece her gece yemek pişirmek için yüzlerce ateş yakılıyor, baskıncılar iyi besleniyorlardı.

Her kurulan kampta günlük tıbbi bakım yapılıyordu. Hasta numarası yapılmasını engellemek amacıyla tıbbi bakım Şah'ın çadırından görölünebilecek bir yerde yapılıyordu. Ama gene de uzun kuyruklar oluşuyordu. Bir akşam Kerim geldi yanlarına.

“Çalışmak ister misin? Yardıma ihtiyacımız var” dedi Rob.

“Bana yasak. Benim Şah'ın yanında bulunmam gerekiyor.”

“Yaa” dedi Mirdin bunun üzerine.

Kerim her zamanki gibi çarpık çarpık gülümseyerek, “biraz daha yiyecek ister misiniz?” diye sordu.

“Yeterince var” dedi Mirdin.

Kerim, “ne isterseniz getirebilirim. Mansura'daki fil ağılına birkaç ay sonra varabiliriz. Siz de yürüyüş sırasında günlük yaşantınızı mümkün olduğu kadar rahatlatabilirsiniz.”

Rob, Kerim'in Şiraz'daki veba salgını sırasında anlattıklarını düşündü. Hemedan civarından geçmekte olan bir ordu Kerim'in an-

ne ve babası için acı bir son getirmişti. O ordu oradan geçerken acaba kaç bebek açlıktan acı çekerek ölmesin diye başları kayalara vurularak öldürülmüştür diye düşündü. Sonra Hindistan'a akın düzenlenmesinde Kerim'in bir rolü olduğunu düşünerek arkadaşından nefret ettiği için kendinden utandı. "Senden istediğim bir şey var. Bir yerde kamp kurulurken çevreye apteshane olarak kullanmak üzere dört tane çukur açılması gerekiyor."

Kerim başını salladı, onaylayarak.

Rob'un önerisi hemen gerçekleştirildi. Ayrıca bu yeni sistemin cerrahların emri olduğu ilan edildi. Ama askerler cerrahların bu isteğinden pek hoşlanmadılar. Çünkü akşamları zaten yorulmuş olan askerler hendek kazmakla görevlendiriliyorlardı. Geceleri de bağırsakları guruldayarak uyananlar o uykulu halleriyle çukurları bulmakta güçlük çekiyorlardı. Sistemi ihlal edenlere sopa atılıyordu. Ama kamp çevresindeki kötü koku azaldı. Ayrıca sabahları kampı bozarlarken adımlarını insan dışkısına basmamaya çalışarak atabilmeleri hoş oldu.

Askerlerin büyük bir kısmı onlara saygılı bir küçümsemeyle bakıyorlardı. Mirdin'in baskın grubunda silahsız dolaşması herkesin dikkatini çekmişti. Kılıcını hep unuttuğu için Kaftan özür dilemek zorunda kaldı. Başlarındaki deri şapkaları, sabahları erkenden uyanıp kamptan yürüyerek uzaklaştıktan sonra, dua şallarını üzerlerine alıp kollarına ve başlarına deri sınımlar sararak dua etmeleri de onları diğerlerinden ayırıyordu.

Mirdin merakla sordu: "Burada senin hareketlerini inceleyip kuşkulananacak başka bir Yahudi olmadığı halde neden benimle birlikte dua ediyorsun?" Rob omuz silkip, "bir parçamın biraz Yahudi haline geldiğini zannediyorum" deyince Mirdin gülümsedi.

"Hayır" dedi Rob, Mirdin'e. Yahudi kimliğine girmeye karar verdiği gün, Konstantipol'de St. Sofya Katedrali'ne giderek İsa'ya kendisini hiç terk etmeyeceğine dair söz verdiğini söyledi.

Mirdin başını salladı. Artık sırtıtmıyordu. Bu konuyu uzatmamak gerektiğini bilecek kadar akıllıydı ikisi de. Tanrı konusunda farklı inançlar içinde yetişmiş oldukları için hiçbir zaman üzerinde fikir birliğine varamayacakları konular olduğunu ikisi de biliyordu.

Fakat böyle tuzaklara düşmedikleri için memnundular. Akıllı insanlar, hekimler olarak ve şimdi de bir şeyleri paylaşan askerler olarak dostluklarını sürdürüyorlardı.

Şiraz'a yaklaştıklarında, kelenter, grubu kentin dışında bir kervan yükü yiyeceklerle karşıladı. Böylece bölgenin yiyecek arayan askerler tarafından talan edilmesini önlemek istiyordu. Şah'a bağlılığını gösterdikten sonra, kelenter Rob'u, Mirdin'i ve Kerim'i kucakladı. Birlikte bir yere oturup şarap içerek salgın günlerinden konuştular.

Rob ile Kerim kentin kapılarına kadar kelenterle birlikte yol aldılar. Geri dönerlerken kendilerini düz, yumuşak bir yola ve damarlarındaki şarabın etkisine bırakarak develerini yarıştırmaya başladılar. Rob için şaşırtıcı bir şeydi bu. Çünkü daha önce sallana sallana ve hantal bir şekilde yürüyen deve, koşmaya başlayınca sanki başka bir hayvan haline gelmişti. Hayvan o kadar uzun adımlar atmaya başlamıştı ki, sanki kendisini ve sürücüsünü havada yüzdürüyordu. Devenin hızı birdenbire artmıştı. Rob devenin üzerinde şimdi daha rahat oturabiliyordu ve değişik duygular hissediyordu. Rüzgâr olmuştu, süzülerek uçuyordu sanki.

İranlı Yahudilerin bu hayvana, herkesin kabul ettiği, cemala sarka, yani uçan deve adını neden verdiklerini şimdi anlıyordu.

Kül renkli dişi deve müthiş çaba harcıyordu. Rob ilk kez hayvana karşı bir sevgi duydu içindé. "Haydi bebeğim! Haydi kızım!" diye bağırıyordu deveye süratle kamplarına yaklaşırlarken.

Yarış Mirdin'in kahverengi erkek devesi kazandı ama bu yarışmadan çok memnun kaldı Rob. Fil bakıcılarından deve için fazladan yiyecek istedi. Bakıcıdan aldıklarını deveye verdi. Ama hayvan bu arada kolunu ısırdı. Isırık derinin altına geçmemişti ama çirkin bir mor çürük bıraktı kolunda. Günlerce ağrıdı kolu. Deveye bu yüzden o gün Kahpe adını verdi.

58. Hindistan

Şiraz'ın alt taraflarında Baharat Yolu'nu buldular ve dağlık iç kesimlere girmeksizin Hürmüz Boğazı'nın yakınlarındaki kıyıya kadar bu yolu izlediler. Mevsim kıştı ama körfezin havası ılıktı ve güzel kokuyordu. Bazen akşamları kamp kurduktan sonra askerler ve hayvanları sıcak kumsalın kıyısındaki ılık tuzlu suya giriyorlar bu arada nöbetçiler de tedirgin bir biçimde köpek balıklarını gözlüyorlardı. İnsanların tenleri daha koyuydu. Hem Belucilerin hem de İranlıların bulundukları bir yerdi bu yöre. Bir kısmı balıkçılıkla geçiniyor, bir kısmı da kıyıda kumsallar arasından fıskırışmış vahalarda hurma ve nar yetiştirerek çiftçilik yapıyorlardı. Çadırlarda ya da çamurla kaplanmış taş evlerde yaşıyorlardı. Bu evlerin çatıları dümdüzdü. Akıncılar zaman zaman insanların mağaralarda yaşadıkları vadilerden geçiyorlardı. Rob bu toprakların verimsiz olduğunu düşündü. Mirdin yolculukları ilerledikçe neşelenmeye başlamıştı. İnceleyici gözlerle etrafı izliyordu.

Bir balıkçı köyü olan Tiz'e geldiklerinde Mirdin, Rob'un elini tutarak suyun kıyısına götürdü. "Orada, öbür tarafta" dedi, gök mavisi rengindeki körfezi göstererek. "Maskat orada. Buradan babamın evine kayıkla birkaç saatte gidebiliriz."

Kışkırtacak kadar yakınlarındaydı. Ertesi sabah kamplarını topladıktan sonra her adımda Askari ailesinden biraz daha uzaklaştılar.

İsfahan'dan ayrılalı yaklaşık bir ay olduğunda İran'ın dışına çıktılar. Değişiklikler yapıldı. Ala, geceleri kampın etrafında üç halka halinde nöbetçiler bulundurulmasını emretti. Her sabah da herkeşe yeni bir parola bildirilmeye başlandı. Parolayı söylemeden kamplarına girmeye çalışan herkes öldürülecekti.

Askerler bir kez yabancı Sind topraklarında çapulculuk yapma içgüdülerine teslim oldular. Gözcüler birgün, daha önce hayvan getirdikleri gibi kampa bazı kadınları sürükleyerek getirdiler. Ala askerlere sadece o geceye özgü olarak bu kampta kadınlarla yatabileceklerini söyledi. Bundan sonra buna izin vermeyecekti. Altı yüz insanın Mansura'ya fark edilmeksizin yaklaşmaları çok güçlü.

Şah, Mansura'ya kendilerinden önce geçtikleri yolda kadınlara el koydukları söylentisinin gitmesini istemiyordu.

Vahşi bir gece olacaktı bu. Kerim'in büyük bir dikkatle dört kadın seçtiğini gördüler.

"Dört kadına neden ihtiyacı var?" diye sordu Rob, Mirdin'e.

"Kendisi için seçmiyor" diye yanıtladı Mirdin.

Doğruydu bu. Kerim'in kadınları hükümdarın çadırına götürdüğünü gördüler.

"Böyle yapması için mi onun sınavı geçip hekim olması için o kadar çalıştık?" dedi Mirdin buruk bir şekilde. Rob yanıt vermedi Mirdin'e.

Akıncılar öteki kadınları birbirlerine devrettiler. Paylarına düşeni sırayla alıyorlardı. Gruplar halinde birbirlerinin azgınlıklarını izliyorlardı. Nöbetçiler değişiyor, yeniler gelip ilk ganimetlerinden paylarını alıyorlardı.

Mirdin ile Rob onlardan uzakta bir köşede oturup keçi postunun içindeki acı şaraptan içtiler. Bir süre çalışmayı denediler ama Tanrı'nın yasalarını inceleyebilecekleri bir uygun zamanda değillerdi.

"Dört yüzdenden daha fazla emir öğretmişsin bana" dedi Rob hayretle. "Yakında hepsini bitireceğiz."

Bütün gece haykırışlar ve sarhoş naraları duyular.

Rob yıllardır fazla içki içmekten uzak tutabilmişti kendisini. Ama şimdi yalnızdı ve cinsel ihtiyacın çirkin bir biçimde dizginlerinden boşandığı bu ortamda canı çok içmek istiyordu.

Rob bir süre sonra da bir serkeş gibi davranmaya başladı. Yumuşak ve akıllı arkadaşının bu hale gelmesi karşısında şaşırان Mirdin Rob'un davranışlarına bir anlam veremedi. Yanlarından geçmekte olan bir asker ona çarpınca, bütün öfkesini ona boşaltmaya kalktı ama Mirdin, Rob'u şımarık bir bebekmiş gibi yatıştırıp uyuyabileceği bir yere götürdü.

Sabahleyin uyandığında kadınlar gitmişti. Aptallığının cezasını devesini müthiş bir baş ağrısıyla sürerek ödemek zorunda kaldı. Mirdin de, bir tıp öğrencisiymiş gibi bir sürü soru sorarak onun baş ağrısını şiddetlendirdi. Sonunda bazı insanlar için şarabın zehir ya da büyü gibi etkide bulunabileceği sonucuna vardı.

Mirdin savaşa bir silahla gelmeyi düşünmemişti. Bir satranç

getirmişti yanında. Aslında iyi olmuştu bu. Çünkü her akşam karanlık basıncaya kadar satranç oynuyorlardı. Sonunda Rob oyunda kıyasıya dövüşebilecek hale gelmişti. Hatta bir oyunu şansın da yardımıyla kazanabildi.

Rob, satranç oynarlarken bir ara Mary'yi merak ettiğini söyledi.

Mirdin neşeli bir şekilde "elbette iyidir, çünkü Fara bir kez, kadınlar çocuk sahibi olmayı doğumdan uzun süre önce öğrenirler demişti" dedi.

Rob çocuğun kız mı yoksa oğlan mı olacağını merak ettiğini söyledi.

"Adet kanaması kesildikten kaç gün sonra seviştiniz" diye sordu.

Rob omuz silkti, bilmiyorum, anlamında.

"El-Habib'e göre birleşme kanamanın kesilmesinden sonraki birinci ve beşinci günler arasında olmuş ise çocuk oğlan olur. Beşinci ile sekizinci gün arasında olursa kız olur" dedi Mirdin. Ama biraz tereddüt etmişti konuşurken. Rob, el-Habib'in, birleşmenin on beşinci günde olması halinde çocuğun erselik olması olasılığının bulunduğunu da yazdığını bildiği için Mirdin'in neden tereddüt ettiğini anlamıştı.

Rob, itiraz olarak "el-Habib, ayrıca, kahverengi gözlü babaların çocuklarının oğlan, mavi gözlü babaların çocuklarının kız olacağını da yazıyor. Ama benim geldiğim yerde çok mavi gözlü erkek vardır ama bir sürü oğlan çocukları da vardır" dedi.

Mirdin "el-Habib, kuşkusuz, Doğu'daki normal insanlar için söylüyor bunları" diye yanıtladı Rob'u.

Bazen de satranç oynamak yerine İbni Sina'nın Savaş Yaralarının Tedavisi adlı çalışmasını inceliyorlar ya da malzemelerini yoklayarak ameliyat için bir eksikleri olup olmadığına bakıyorlardı. Bu yoklamaları yararlı olmuştu çünkü bir akşam yemekte birlikte olmak üzere Ala'nın çadırına davet edildiler. Ala hazırlıklarıyla ilgili sorular yöneltti kendilerine. Kerim de oradaydı, arkadaşlarını biraz huzursuz biçimde selamladı. Biraz zaman geçince Kerim'e arkadaşlarına sorular sorup hazır olup olmadıklarını öğrenmesinin emredildiğini anladılar.

Hizmetkârlar yemeğe başlamadan önce ellerini yıkayıp kurula-

malaları için su ve bez parçaları getirdiler. Ala elini zarif bir altın kâseye sokup çıkardı, sonra üzerinde altın işlemelerle Kuran'dan ibareler yazılmış açık mavi bir keten havlu ile kuruladı.

“Kılıç yaralarını nasıl tedavi edeceğinizi söyleyin bize” dedi Kerim.

Rob, İbni Sina'nın öğrettiklerini anlattı. Mümkün olduğu kadar sıcak zeytin yağı yaraya bulanacak ve iltihaplanma ve başka tür kötü sıvıların çıkışı engellenecekti.

Kerim başını salladı.

Ala konuşulanları solgun bir yüzle dinledikten sonra, eğer ölümcül bir yara alırsa, molların son duasını yaptırmasından sonra kendisine acısını azaltacak bir uyutucu verilmesi için kesin talimat verdi.

Yemek saray geleneklerine göre sade idi. Parçalanıp pişirilmiş tavuk ve geçtikleri yolda toplanmış yaz bitkilerinden oluşuyordu. Fakat alışmış olduklarından daha iyi hazırlanmıştı. Yemek tabaklar da sunuldu. Yemekten sonra üç müzisyen santur çalarken, Mirdin Ala ile satranç oynadı ama hemen yenildi.

Günlük yaşantılarında bir değişiklik getirmişti bu ziyaret. Ama Rob hükümdarın huzurundan ayrılmaktan dolayı memnun oldu. Kerim'i kıskanmamıştı. Yolculukları sırasında genellikle Şah ile birlikte Zi adlı filin üzerindeki kafeste oluyordu.

Filler hâlâ Rob için büyüleyici geliyordu. Her fırsatta yakından izliyordu filleri. Bazılarının üzerinde, insanların giydikleri zırhlara benzer savaş zırhları vardı. Fillerden beşinin üzerinde yirmi fazla mabut bulunmaktaydı. Ala Mansura'da ele geçirmeyi umduğu fillere dönüş yolunda bu mabutları bindirecekti. Mabutların hepsi daha önce baskınlarda teslim alınmış Hindistanlılardı. Bunlara çok iyi davranılmış ve değerli oldukları için de ödüllendirilmişlerdi. Şah mabutların sadakatinden emindi.

Fillere özel yiyecekleri veriliyordu. Her günün sonunda yanlarından hiç ayrılmayan kısa boylu koyu tenli bakıcıları, önlerine bir yığın ot, yaprak, küçük dal, ağaç kabukları koyuyorlar, bazen de şaşırtıcı bir süratle çevredeki ağaçları kesip fillerin yanlarına koyuyorlardı.

Bir akşam, yiyeceklerini yemekte olan filler insana benzer bir-

kaç tüylü yaratığın çıkardığı seslerden korktular. Rob bunların maymun olduğunu daha önce bir yerlerde okumuştu. Bundan sonra, her gün maymun gördüler. Parlak renkli kuşlar, zaman zaman da yerde ve ağaçların üzerinde değişik türde yılanlar gördüler. şah'ın mabutu olan Harşa, Rob'a bazı yılanların öldürücü olduğunu söyledi. "Yılan birini ısırınca, ısınlan yerin bıçakla kesilerek zehirin emilmesi ve tkrlmesi gerekir. Sonra da hayvan öldürülür ve karaciğeri yaranın üzerine bağlanır, zehiri çekmesi için" dedi. Hindistanlı yarayı emecek kişinin ağzında yara ya da kesik olmaması gerektiği konusunda uyarıda bulundu. "Aksi halde yaradan geçecek zehir birkaç saat içinde öldürür" diye ekledi.

Budaların yanından geçtiler. Bu kocaman oturan tanrı heykelleriyle bazıları alay ettiler ama bir zarar vermediler. Birbirlerine Allah'tan başka tanrı olmadığını söylerlerken, bu hiç yaşlanmayan tanrı heykellerinin kendileri için evlerinden çok uzaklarda olduklarını hatırlatan incelikli bir göz dağı teşkil ettiğini de fark etmişlerdi.

Rob yanı başında yükselen taş tanrılara bakarak, kendisini korumak amacıyla Aziz Matthew'in duasını okudu alçak sesle. O akşam Mirdin de kendisini o tanrıların gazabından uzak tutmak için bir dua okumuş olabilir. Çünkü, İran ordusunun ortasında yere oturup coşkulu bir hukuk dersi verdi.

O gece beş yüz yirmi dördüncü emre geldiler. "lm cezasını gerektiren bir günah işleyen bir insanı ağaca asarsan, cesedi bütün gece ağaçta kalmayacaktır. Aynı gün gömülmesi gerekir." Böyle incelikli bir emirdi bu.

Mirdin sözlerin anlamlarına dikkat etmesi gerektiğini söyledi. "Bu ve benzer emirlerden dolayı biz de dinsiz Yunanlılar gibi ölmüş insan bedenleri üzerinde inceleme yapmayız."

Rob artık müthiş sıklımıştı bu sözlerden. "Bu buyruktan bilgiler ve bilim adamları  emir çıkarmışlardır" dedi Mirdin. "Birincisi, eğer mahkûm edilmiş bir suçlunun bedenine bu şekilde sayrı gösterilirse, o halde sayrı bir kişinin cesedi de fazla bekletilmeden onur kırıcı ve utandırıcı olmayan bir şekilde gömülmelidir. İkincisi, yakınının cesedini gmmeden bir gece bekleten bir kişi emre itaatsizlik yapmış olur. Ve ncs, ceset bir bütün halinde

ve parçalanmadan gömülmelidir. Cesedin küçük bir parçası bile dışarıda kalmışsa ceset gömülmüş kabul edilmez.”

“Yanlışlığın nedeni burada” dedi Rob düşünceli bir şekilde. “Çünkü, bu yasa bir katilin cesedinin hemen gömülmemesini yasaklıyor. Hristiyanlar da, Müslümanlar da, Yahudiler de hekimlerin iyileştirmek istedikleri insanlar üzerinde araştırma yapmalarını yasaklıyor!”

“Bu Tanrı’nın emridir” dedi Mirdin sert bir şekilde.

Rob sırtını arkasına yaslayarak karanlığa yöneltti gözlerini. Yanlarındaki yaya asker çok kötü horluyordu. Bu çirkin sesin geldiği yerin biraz ötesindeki biri de gırtlığını gürültülü bir şekilde temizleyip yere tükürdü. Bu insanların arasında ne yapmakta olduğunu belki de yüzlerce kez sormuştu kendine. “Bence sizin tarzınız ölümlere saygısızlıktır. Ölüler bu kadar kısa süre içinde toprağa atmanızın nedeni sanki bir an önce gözünüzün önünden uzaklaşmasını istemenizmiş gibi geliyor bana.”

“Aslında biz cesedin başında durup yaygara koparmak istemiyoruz. Cenaze töreninden sonra ölen kişinin anısını şiva ile onurlandırıyoruz. Ölünün yakınları yedi gün evlerine kapanıp yas tutar, dua ederler.”

Sıkıntı bastı Rob’u. Fazla içki içtiği zamanlardaki gibi kabalaşarak “pek fark etmez. Cahilce bir emir bu” dedi.

“Tanrı’nın sözünün cahilce olduğunu söyleyemezsin!”

“Ben Tanrı’nın sözünden bahsetmiyorum. İnsanların Tanrı’nın sözlerini yorumlayışlarından bahsediyorum. Dünya bundan dolayı yüzlerce yıl cehalet ve karanlık içinde kaldı.”

Mirdin bir süre bir şey söylemedi. Sonra “senin onaylayan gerekmiyor” dedi. “Bizim anlaşmamız senin Tanrı’nın koyduğu kuralları öğrenmendir” diye ekledi.

“Evet öğrenmeyi kabul ediyorum. Ama aklımı kapatıp, düşüncelerimi söylemememi kabul etmiyorum.”

Bu kez de Mirdin yanıt vermedi.

İki gün sonra büyük bir nehir olan İndüs’ün kıyısına ulaştılar. Birkaç kilometre ötede rahat geçilebilecek bir yer vardı ama mabot-

lar o geçişte bazen muhafızların bulunduğunu söylediler. Bundan dolayı güneye kıvrılarak yakındaki bir sığılđa geldiler. Su seviyesi yükselmişti ama henüz geçilebilir durumdaydı. Kaf sal yapacak bir grup oluşturdu. Bu işi vahşi hayvanların bulunduğu karşi kıyıya kadar yüzebilecek olanlara verdi. Yüzme bilmeyenler karşiya sallarla geçeceklerdi. Fillerin bir kısmı nehrin sığı sularından karşiya geçmeye başladılar. Hortumlarının dışında bütün vücutları suyun içindeydi. Filler hortumlarını suyun dışında tutarak nefes alıyorlardı. Nehrin daha derin noktalarına gelince filler de atlar gibi yüzmeye başladılar.

Nehrin teki kıyısında toplanan akıncılar tekrar kuzeye, Mansura'ya yöneldiler. Muhafızların koruması altındaki sığılđın çevresinde geniş bir yay çizdiler.

Kerim, Rob ile Mirdin'i şah'ın 'yanına çağırdığını söyledi. Bir süre Zi'nin sırtında Ala ile birlikte yol aldılar. Rob hükümdarın sözlerini dikkatle dinledi. Çünkü söyledikleri bir filin üzerinde daha değişik geliyordu.

Ala'nın casusları Mansura'nın zayıf bir kuvvetle korunduğunu haber vermişlerdi. İyi bir komutan olarak tanınan yaşlı Mansura Rajası kısa süre önce lmşti. Askerlikten pek anlamayan oğulları da askerlerinin sayısını azaltmışlardı.

"şimdi bunun doğru olup olmadığını anlamak için gözcüler göndereceğim" dedi Ala. "Siz gideceksiniz. Çünkü iki *dimmi* fazla dikkati çekmeden oraya yaklaşabilir."

Rob'un içinden birdenbire Mirdin'in yüzüne bakmak geldi ama kendisini engelledi.

"Köyün yakınındaki fil tuzaklarını bulmanız için gözlerinizi dört açmanız gerekiyor. Burada yaşayanlar yere kazdıkları çukurlara demir çubuklar yerleştirip üzerini oyuklu tahtalarla kaplıyorlar. Bu demir çubuklar oyukların arasından dışarıya fırlıyor ve filleri mahvediyorlar. Hayvanlarımızı geçireceğimiz yerlerde böyle tuzakların olup olmadığından emin olmamız gerekiyor."

Rob başını salladı. Bir filin üzerinde giderken her şey olabilirdi. "Emredersiniz, efendim" dedi şah'a.

Baskın grubu bir yerde kamp kurdu. Gözcüler dönünceye kadar

orada bekleyeceklerdi. Rob ve Mirdin develerinden ayrıldılar. Bu develer askeri amaçlarla hızlarından yararlanmak amacıyla yetiştirilmişlerdi. Yük taşımaları için değil. Arkalarına iki eşek alıp kampa ayrıldılar.

Güzel ve güneşli bir sabahtı. Sık ormanın ağaçları cıvıldaşan vahşi kuşlarla doluydu. Bir ağacın üzerindeki birkaç maymun, kuşlara alaycı gözlerle bakıyordu.

“Bir maymunun vücudunu incelemek isterdim.”

Mirdin’in Rob’a kızgınlığı hâlâ geçmemişti. Ayrıca gizli bir gözcü olmak onun için asker olmaktan bile daha az eğlendirici geliyordu. “Neden?” diye sordu.

“Neden olacak, nasıl olduğumu anlamak için” diye yanıtladı Rob. “Galen bile öğrenmek için Barbary’deki maymunların vücutlarını açmış.”

“Bence sen hekim olmaya karar vermişsin.”

“Ancak böyle hekim olunur.”

“Hayır bu insan parçalayıcılığıdır. Ben de hekim olacağım ama bütün gününü Maskat’ta hastaları iyileştirmeye veren bir hekim. Bir hekim böyle olmalıdır. Sen cerrah mı, insan parçalayıcı mı, hekim mi yoksa... ebe mi olacağına karar veremiyorsun. Hepsini olmak istiyorsun.”

Rob arkadaşına gülümsedi ama daha fazla bir şey söylemedi. Küçük bir savunma yapmıştı. Çünkü Mirdin kendisine yönelttiği suçlamada büyük ölçüde haklıydı.

Bir süre hiç konuşmadan yol aldılar. İki kez Hindistanlı erkeklerin yanından geçtiler. Birisi sulama hendeğinde dizlerine kadar çamurun içinde yürüyen bir çiftçiydi. Yolda rastladıkları diğer iki Hindistanlının taşıdıkları bir sırttan sarkan sepetin içinde sarı erikler vardı. Adamlar ne Rob’un ne de Mirdin’in anlamadıkları bir dilde selam verdiler. Sadece gülümseyerek yanıt verebildiler. Rob, adamlar keşke kampa kadar yürümeseler diye düşündü. Çünkü artık baskıncılara yaklaşanların hemen ya tutsak alınacağı ya da ceset haline getirileceği açıktı.

Bir süre sonra arkalarında eşekler olan beş altı adam yolun kıvrımlı bir noktasında Rob ile Mirdin’e yaklaştı. Mirdin ilk kez Rob’a

bakarak gülümsedi. Çünkü bu yolcuların başlarında kendilerinininki gibi tozlu Yahudi şapkaları ve üstlerinde de siyah kaftanlar vardı. Belli ki zorlu bir yolculuk yapıyorlardı.

Rob “şalom” diye seslendi, yanlarına iyice yaklaştıklarında.

“Şalom aleykem, hoş bir karşılaşma.”

Sözcüleri ve önderleri olduğu anlaşılan bir kişi adının Hillel Naftali olduğunu söyledi. Ahvazlı bir baharat taciriydi. Sade ve kaba görümlü adam gülümseyerek konuşuyordu. Yanağında, sol gözünün hemen altında doğumdan kalmış çileğe benzer morumsu bir leke vardı. Bütün günü beraberindekileri tanıtmak ve soy kütüğünü anlamakla geçireceğe benziyordu. Yanındakilerden biri kardeşi Ari idi. Diğer oğluydu. Öteki üçü kızlarının kocalarıydı. Mirdin’in babasını tanıımıyordu ama Maskat’taki inci satıcısı Askari ailesi hakkında bir şeyler duymuştu. Birbirlerine bir sürü isimden bahsettiler. Sonunda Mirdin’in daha önce tanışmış olduğu bir kişinin Naftali’nin uzaktan kuzeni olduğu ortaya çıktı. Böylece iki taraf birbirlerine yabancı olmadıklarını anladılar.

Mirdin “kuzeyden mi geliyorsunuz?” diye sordu.

“Mutlan’da idik. Bir şeyler götürdük oraya” dedi Naftali. Ses tonundaki memnuniyetten yaptıkları alış verişin oldukça büyük olduğu anlaşılıyordu. “Siz nereye gidiyorsunuz?”

Rob “Mansura’ya. İş için, biraz ondan biraz şundan” dedi. Adamlar saygıyla başlarını salladılar. “Mansura’yı iyi bilir misiniz?”

“Çok iyi biliriz. Aslında dün geceyi orada biber satıcısı Ezra Husik ile birlikte geçirdik. Çok değerli bir insandır. Bize her zaman büyük misafirperverlik gösterir.”

“Peki, oradaki askeri birliği gördünüz mü?” diye sordu Rob.

“Askeri birlik?” Naftali ikisine de dikkatle baktı, şaşırmıştı şimdi.

“Mansura’da kaç asker var?” diye sordu Mirdin hemen.

Karşılıklı sıcak iletişim gölgelenmişti. Naftali geri çekildi. Dehşete düşmüştü. “Biz böyle şeylere karışmayız” dedi alçak bir sesle, fısıldar gibi konuşmuştu.

Yollarına devam etmek üzere teker teker geri dönmeye başladılar. Bir süre sonra yanlarından iyice uzaklaşmış olacaktı. Rob artık dinsel inanç ortaklığının gereğini yapma zamanının geldiğini

düşünerek “bu yolda fazla ilerlemeyin. Hayatınız tehlikeye girer. Mansura’ya da dönmeyin.”

Yahudi yolcular bembeyaz olmuş yüzleriyle Rob’a baktılar.

Naftali “peki nereye gidelim?” diye sordu.

“Hayvanları yoldan çıkarıp ormanda gizlenin. Büyük bir grubun buradan uzaklaştığını görünceye kadar gizlenin. Hepsi geçip gittikten sonra yeniden yola çıkıp mümkün olduğu kadar süratle Ahvaz’a gidin.”

“Teşekkür ederiz” dedi Naftali sıkıntılı bir şekilde.

“Mansura’ya yaklaşıp bizim için tehlikeli olur mu?” diye sordu Mirdin.

Baharat taciri başını salladı. “Yahudi tacirleri görmeye alıştırlar.”

Rob tatmin olmamıştı. Loeb’in İsfahan’a gelirlerken öğrettiği Doğu’daki Yahudi tacirlerin konuşmadan anlaşmak için yararlandıkları gizli işaretleri hatırlayarak elini öne uzatıp ters çevirdi. Kaç tane, işaretiydi bu.

Naftali önce Rob’a dik dik baktı. Sonra sağ elini sol elinin dirseğine değdirdi, dört yüz, demekti bu. Sonra beş parmağının beşini de açtı. Sol elinin baş parmağını gizleyip öteki parmaklarını açarak sağ elinin dirseğine değdirdi.

Rob anladığından emin olmak istiyordu. “Dokuz yüz asker mi?”

Naftali başını salladı, evet, anlamında. Sonra “şalom” dedi gülümseyerek.

“Huzur içinde olun” dedi Rob.

Ormanın bittiği yerde Mansura’yı gördüler. Köy taşlarla kaplı bir yamacın dibindeki küçük bir vadinin içindeydi. Bulundukları yüksek yerden askeri birliği ve birliğin düzenini görebiliyorlardı. Barakaları, eğitim alanlarını, at ağıllarını ve içinde fillerin bulunduğu etrafı çitle çevrili alanları gördüler. Rob ve Mirdin gördüklerini dikkatle inceleyip zihinlerine yazdılar.

Hem köyün hem de askeri birliğin bulunduğu alanın etrafı yan yana toprağa çakılmış kütüklerle çevriliydi. Kütüklerin uçları üzerinden tırmanılmasını güçleştirmek için sivriltilmişti.

Rob duvara yaklaştıklarında eşeklerden birini elindeki sopayla

dürttü. Duvarın dış kısmında koşmaya başlayan hayvanın arkasından onu takip etmeye başladı. Bu arada arkasına kahkahalar atarak bağırıp çağıran bir çocuk grubu takılmıştı. Mirdin ise sanki hayvanın kaçış yolunu kapatmak istiyor gibi ters yönde koşmaya başladı.

Fil tuzaklarından bir iz yoktu.

Fazla kalmadılar orada. Vakit kaybetmeden tekrar batıya yöneldiler. Kampa ulaşmaları fazla sürmedi.

O günkü parola Mehdi idi. Kurtarıcı demektir. Üç nöbetçi hatından geçerken bu parolayı verdiler. Sonra Kaf'ın arkasından Şah'ın huzuruna çıkmalarına izin verildi.

Dokuz yüz asker olduğunu öğrenen Ala'nın suratı asıldı. Çünkü casuslarının getirdiği bilgilere dayanarak Mansura'da bundan daha az savunma askeri olduğunu tahmin etmişti. Ama buna rağmen kararlı görünüyordu. "Eğer onları şaşırtırsak, üstünlük bizde olur."

Rob ile Mirdin sopalarla yere savunma duvarlarını ve fil ağıllarını ayrıntılı olarak çizerek tarif ettiler. Şah dikkatle dinledi. Sonra planını yaptı.

Askerler bütün sabah silahlarının bakımını yaptılar. Dizginleri yağladılar, kılıçlarının kenarlarını iyice biletiler. Fillere, kovalarıyla şarap verildi. Harşa, Rob'a "Fazla değil. Savaşacak hale gelsinler yeter" diye açıklamada bulundu. Rob, merak içinde başını salladı. "Sadece savaştan önce verilir" diye ekledi Harşa.

Hayvanlar sanki anlamışlardı. Durmadan sağa sola hareket ediyorlardı şimdi. Fillerin zırhları sandıklardan çıkarıldı, üzerlerine takıldı ve bağlandı. Fil mabutları şimdi daha dikkatli olmak zorundaydılar. Fillere özellikle uzun yapılmış ağır kılıçlar takıldı. Fillerin o kaba güçlerine şimdi değişik bir öldürücülük de eklenmişti.

Ala bütün askerlerine talimatını verdikten sonra gergin bir hareketlilik başladı.

Baharat Yolu üzerinde yavaş yavaş ilerliyorlardı. Çünkü Ala'nın zamanlamasına göre Mansura'ya günün sonunda ulaşacaklardı. Hiç kimse konuşmuyordu. Yolda sadece birkaç talihsiz kişiye rastladılar. Onlar da hemen esir alınıp bağlandı ve yaya askerlere tes-

lim edildi. Böylece yaklaşan tehlikeyi haber veremeyeceklerdi. Ahvazlı Yahudileri gördükleri yere geldiklerinde Rob, adamların yakınlarda saklandıkları yerden atların nal seslerini ve fillerin adımları ile zırhlarından çıkan tıngırtıları dinlemekte olduklarını düşündü.

Karanlık, dünyaya hakim olmaya çalışırken ormanın dışına çıktılar. Ala, karanlıktan yararlanarak askerlerini tepenin üzerine yerleştirdi. Dört okçunun arka arkaya üzerine oturduğu her filin arkasındaki develerin ve atların üzerinde kılıçlı askerler bulunmaktaydı. Atlıların arkasında ise ellerinde mızrak ve palalar bulunan yaya askerler yer alıyordu.

Savaş donanımı yerleştirilmemiş iki çıplak filin üzerinde sadece mabutları vardı. İşaret üzerine hareket ettiler. Tepenin üzerindeki her iki filin yavaş yavaş aşağı inişini sessiz bir şekilde izlediler. Aşağıda, kadınların akşam yemeklerini hazırlamak için yaktıkları ateşler görölüyordu.

İki fil kazıktan duvara yaklaşıncı başlarını eğerek kütüklere dokundu.

Şah kolunu kaldırdı.

Aşağıdaki filler ileriye doğru hamle yaptılar. Duvar çatırdayarak devrildi. Şah'ın kolu şimdi aşağıya indi ve İranlılar harekete geçtiler.

Öteki filler büyük bir istekle tepeden aşağıya indiler. Arkalarındaki develer ve atlar önce yavaş yavaş inmeye başladılar. Sonra hızları arttı. Köyden ilk zayıf haykırışlar yükseldi.

Rob kınından çıkardığı kılıcını Kahpe'nin bacaklarına vurmak için kullandı. Ama aslında buna gerek yoktu. Önce sadece hayvanların ayaklarının toprağa hızla değdiği anda çıkan sesler duyuldu. Sonra zırhlardan gelen ritmik sesler. Daha sonra altı yüz asker hep birlikte savaş naraları atmaya başladılar. Hayvanlar da katıldı bu haykırışlara. Develer böğürüyor, filler vahşi ve tiz sesleriyle haykırıyorlardı.

Ala'nın akıncıları Mansura'ya çullanınca Rob'un tüyleri diken diken oldu. Saldırıya uğramış vahşi bir hayvan gibi inledi.

59. Hindistanlı Demirci

Rob etrafta neler olup bittiğini gözledi. Bir dizi tablo oluşmuştu gözlerinin önünde. Deve büyük bir hızla yıkılmış tahta savunma duvarının ötesine geçti. Köye doğru ilerlerken, dehşet içinde sağa sola kaçışan insanların yüzlerindeki korku, garip bir şekilde kendisinin korunaklı bir durumda olduğu hissini uyandırdı onda. Güçlülük ve utanç duygularının iç içe geçtiği, uzun zaman önce İngiltere’de bir yaşlı Yahudi’yi kızdırdığı zamankine benzer dünyevi bir duyguydu bu.

Karargâhın yakınına geldiğinde şiddetli bir çarpışmanın başlamış olduğunu gördü. Hindistanlılarda at ya da fil yoktu. Yerde savaşıyorlardı. Ama filleri tanıyor ve onlara nasıl saldırılması gerektiğini biliyorlardı. Yaya askerler ellerindeki uzun kargıları fillerin gözüne sokmaya çalışıyorlardı. Rob kargılardan birinin, savunma duvarını yıkan zırhsız fillerden birinin gözüne girdiğini gördü. Filin üzerindeki mabut gözden kayboldu. Kesinlikle öldürülmüştü. İki gözünü de kaybeden fil kör olmuştu. Bütün vücudu titriyor, yürek paralayıcı sesler çıkarıyor, ortada öylece duruyordu.

Rob bir an bir Hindistanlının esmer ve gergin yüzüyle karşılaştı, adam kolunu kaldırmış kılıcını indirmek üzereydi. Geniş kılıcını ince Fransız kılıcı gibi kullanmaya karar vermiş olduğunu hatırlamadı. Kılıcını biraz kaldırarak Hindistanlının gırtlığına daldırdı. Adam yere düştü. Rob devenin öbür tarafından kendisine saldırıya çalışan başka bir adama hamle yaptı sonra deveyi başka tarafa yöneltti.

Bazı Hindistanlılar ellerindeki baltalar ve palalarla fillerin hortumlarına ve ağaç gövdesini andıran ayaklarına saldırarak hareketsiz hale getirmeye çalışıyorlardı. Ancak bu eşit olmayan bir çarpışmaydı. Filler saldırıyor, kulakları öfkeden yelken gibi sallanıyordu. Hortumlarını öldürücü kılıçların takıldığı dişlerinin arkasına çekip kıvrımış olan filler büyük savaş gemileri gibi ileriye hamleler yapıyor, tek darbeye birçok Hindistanlıyı yere deviriyorlardı. Dev gibi hayvanlar ayaklarını kaldırıp, vahşi bir dans yapar gibi yere indir-

diklerinde her taraf sallanıyordu. Ayaklarının altında kalan insanlar üzüm taneleri gibi eziliyordu.

Korkunç seslerin, hırıltıların, tiz çığlıkların, haykırmaların, sövgülerin, bağırışların ve ölmekte olan insanların iniltilerinin duyulduğu bir cinayet cehennemine hapsolmuş gibiydi Rob.

Üzerine hükümdarlık şallarının örtüldüğü, en büyük fil olan Zi ötekilerden daha fazla saldırgan çekiyordu kendisine. Rob, Kaf'ın Şah'ının yanı başında yer alıp savaştığını gördü. Kaf atını kaybetmişti. Ağır bir kılıç vardı elinde. Küfürler, hakaretler yağdırarak kılıcını başının etrafında döndürüyordu. Şah ise filin üzerinden uzun okunu kullanıyordu.

Kötü bir çarpışmaydı bu. Herkes öfke içinde birbirine saldırıyor, tam bir kasaplık yapıyordu.

Rob, devesini elindeki mızrağını savurduktan sonra kaçmaya çalışan bir mızrakçıya yöneltti. Bu arada yerde Mirdin'i gördü. Mirdin'in belindeki kılıcı hiç kullanmadığı belli oluyordu. Yaralı bir askeri kollarından tutmuş, olan bitene aldırış etmeden, çarpışma alanının dışına sürüklemeye çalışıyordu.

Rob şaşkına döndü. Hiç düşünmeden devenin dizginlerini şiddetle kendine doğru çekti. Kahpe'nin tamamen durmasını beklemeden üzerinden kayıp aşağı indi. Mirdin'in yanına gidip yerdeki adamı taşımasına yardım etti. Adamın yüzü boynundaki yaradan dolayı kül gibi olmuştu.

Bu anda Rob cinayeti unutmuş hekim olarak çaba harcamaya başlamıştı.

İki cerrah yaralıyı köyün bir evine taşıdılar. Sonra öteki yaralıları taşıdılar aynı eve. Katliam devam ediyordu. Bütün yapabildikleri yere düşenleri toplamak oluyordu. Çünkü titizlikle hazırladıkları malzemeleri on kadar eşeğe yüklemişlerdi. Şimdi bu eşekleri bulmaları imkânsızdı artık. Yanlarında ne afyon ne zeytin yağı ne de temiz sargı bezleri vardı. Rob ile Mirdin ölümlerden birinin elbiselerini kesip sargı bezi yaptılar.

Bir süre sonra çarpışma bir katliam halini aldı. Hindistanlılar beklemedikleri bir anda saldırıya uğramışlardı. Yarıları silah bulup

kullanabilecek zamanı bulabilmişti, ötekilerse sopalar ve taşlarla direniyorlardı. Hindistanlılar güçlük çekilmeden vahşice öldürülüyorlardı. Buna rağmen, birçoğu umutsuzca çarpışıyordu. Çünkü teslim oldukları takdirde utanç içinde öldürüleceklerini, ya köle olarak yaşayacaklarını ya da İran'a götürülüp hadım edileceklerini çok iyi biliyorlardı.

Katliam karanlık iyice bastıktan sonra da devam etti. Rob kılıcını çıkardı, bir el feneri ile yakındaki bir eve gitti. Evde kısa boylu, ince yapılı bir adam, karısı ve iki küçük çocuğu vardı. Esmer tenli dört kişi gözlerini Rob'a diktiler. "Gizlenin" dedi Rob adama, "henüz vakit varken."

Ama Farsça bilmiyorlardı. Adam kendi dilinde bir şeyler söyledi.

Rob kapıya giderek karanlığın içinden ilerideki ormanı gösterdi. Sonra geri dönüp elleriyle vakit kaybetmemelerini ifade edecek hareketler yaptı.

Adam başını salladı. Dehşete kapıldığı yüzünden anlaşıyordu. Ormanda vahşi hayvanlar da olabiliirdi. Buna rağmen aile fertlerini toplayıp kapıdan dışarı süzöldüler.

Gecenin ilerleyen saatlerinde son çarpışma da sona erdikten sonra İranlılar bütün yaralıları kılıçtan geçirdiler. Sonra yağma ve tecavüzler başladı. Rob, Mirdin ve az sayıda asker savaş alanında ellerinde fenerlerle yürüdüler. Ölü ya da ölmek üzere olanların yanından geçip tedavi edilmesi gereken İranlıları buldular. Mirdin bu arada sırtlarında değerli malzeme olan iki eşeği buldu. İki cerrah kandil ışığında yaraları zeytin yağıyla tedavi edip dikmeye ve temizlemeye başladılar. Dört yaralı bacak kestiler. Hastalarından sadece biri öldü. Bütün gece dehşet içinde çalıştılar.

Otuz bir hastaları vardı. Güneş bu tüyler ürpertici köyün üzerine ilk ışıklarını göndermeye başladığında yaralı fakat henüz hayatta olan yedi kişi daha buldular.

Sabah namazından sonra, Kaf, cerrahlara, askerleri tedaviye başlamadan önce dört yaralı file ilgilenmeleri emrini getirdi. Üç filin ayakları yaralanmıştı. Birinin kulağına ok saplanmıştı. Başka birinin hortumu ikiye yarılmıştı. Rob'un önerisi üzerine hortumu yarılan file, gözleri kör edilmiş fil mızrakçılar tarafından öldürüldü.

Mabutlar, sabahleyin pilav yedikten sonra Mansura'nın fil ağıl-

larına girdiler ve orada hayvanları seçmeye başladılar. Hayvanlarla yumuşak seslerle konuşuyorlar, ankuşa denilen uçları çengelli değnekleriyle kulaklarına dokunarak hareket ettiriyorlardı.

“Haydi, babam.”

“Haydi, kızım. Şu tarafa, oğlum! Hadi oğlum, göster bana nasıl yürüdüğünü.”

“Çök, anam, bırak da o güzel başına çıkayım.”

Mabutlar, şefkatli seslenişlerle eğitilmiş fillerle henüz yarı vahşi durumda olanları birbirinden ayırıyorlardı. Sadece evcilleştirilmiş olanları alabileceklerdi. Yani, İsfahan’a dönerken komutlarına itaat edecek olanları. Vahşi filler ise serbest bırakılacaklar ve ormana dönmelerine engel olunmayacaktı.

Mabutların seslerine rakip bir ses kapladı ortalığı. Cesetleri keşfetmiş olan et sineklerinin vızıltısıydı bu. Bir süre sonra ısının da artmasıyla etrafı dayanılmaz bir koku kapladı. Yetmiş üç İranlı ölmüştü. Yüz üç Hindistanlı canlı olarak teslim alınmıştı. Ala, esirlere askeri hizmetkârlar olma fırsatını verince kurtulacakları düşüncesiyle istekle kabul ettiler. Birkaç yıl içinde güven kazanıp İran ordusunun silah taşıyıcılığını yapabileceklerdi. Hadım edilmekten-se asker olmayı tercih etmişlerdi. Şimdi İranlı ölümler için bir toplu mezar kazıyorlardı. Mirdin, Rob’a baktı. Çok korktum, diyordu sanki gözleriyle. Rob başını salladı. Ama artık her şeyin geçtiğini ve evlerine dönebileceklerini söyleyerek onu rahatlatmaya çalıştı.

Bu arada Kerim yanlarına geldi. Kaf’ın bir Hindistanlı subayı öldürdüğünü fakat adamın ölmeden önce dövüşürken Kaf’ın daha yumuşak çelikten yapılmış olan kılıcını yarısına kadar kestiğini söyledi. Kerim yanında getirdiği Kaf’ın kılıcını gösterdi. Hindistanlının kılıcı Kaf’inkini neredeyse ikiye ayıracakmış. Ele geçirilmiş olan Hindistan kılıcı esneyebilen değerli çelikten yapılmıştı. Kılıç şimdi Ala’nın belindeydi. Şah tutsakların sorgulanmasını bizzat denetledi. Sonunda bu kılıcın, Mansura’nın kuzeyinde üç günlük bir mesafedeki Kausambi adlı bir köyde yaşayan Dan Vangalil adlı bir zanaatkâr tarafından yapıldığını öğrendi.

“Ala Kausambi’ye yürümeye karar verdi” dedi Kerim.

Hindistanlı demirciyi ele geçirip İsfahan’a götüreceklerdi. De-

mirci orada bu özel kılıçlardan yapacak, Şah da böylece komşularının topraklarını fethedip eski günlerdeki büyük ve geniş İran'ı yeniden kuracaktı.

Kolay olacağı söyleniyordu ama söylendiği kadar kolay olmayacağı belli olmuştu.

Kausambi İndüs Nehri'nin batı kıyısı üzerindeki küçük bir köydü. On-on beş kadar dokunsan yıkılacak gibi görünen dört tane taş ve toprakla kaplı yolu olan evden ibaret küçük bir yerleşim yeri idi. Bu dört sokağın dördü de askeri birliğin bulunduğu noktaya ulaşıyordu. Bu köyde de baskını beklenmedik bir anda yaptılar. Ormanın içinden yukarı tırmanıp köyü görebilecekleri nehir kıyısına geldiler. Hindistanlı askerler saldırıyı fark edince barındıkları yerden paniğe kapılan maymunlar gibi dışarı fırlayıp ormana kaçıp yok oldular.

Ala memnun oldu bu durumdan. Düşmanın korkaklığının kendisine çok kolay bir zafer kazandırdığını düşündü. Kılıcını çıkarıp bir köylünün gırtlığına dayadı. Dehşete düşen adamdan Dan Vangalil'in yerini sordu. Kılıç yapıcısı sırmı gibi, kır saçlı, beyaz sakallı bir adamdı. Sakalları adamın yaşlı mı genç mi olduğunun anlaşılmasını engelliyordu. Hiç şaşkınlığa düşmeyen Vangalil, Ala Şah'a hizmet etmek için İsfahan'a gitmeyi kabul etti. Ama Şah'a karısını, iki oğlunu ve kızını da beraberinde götürmesine izin vermezse ölmeyi tercih edeceğini söyledi. Ayrıca o özel kılıcı imal etmesi için gereken malzemelerin ve dikdörtgen sert Hindistan çeliği külçelerinin de kendisiyle birlikte götürülmesi gerektiğini belirtti.

Şah hemen kabul etti bu isteği. Ancak oradan ayrılmadan önce, gözcüler kötü haberler getirmişlerdi. Hindistanlı askerler aslında kaçmamışlar, Kasuambi'den çıkacaklara saldırmak üzere, ormanda ve yol boyunca mevzilenmişlerdi. Şah'ın görevlileri Hindistanlı takviye birliklerini çağırmak üzere koşucuların gönderilmiş olduğundan emin olduklarını ancak bildikleri en yakın askeri kuvvetin altı gün uzaklıktaki Sehvan'da bulunduğunu söylediler.

Ala "ormana girip temizleyin onları" diye talimat verdi.

Beş yüz İranlı asker on gruba ayrıldı. Her grup elli yaya savaşçıdan oluşuyordu. Köyden ayrıldılar ve vahşi domuz avındaymış-

çasına çalıları d rt erek düşmanı aramaya başladılar. Hindistanlılara rastlayınca şiddetli bir çarpışma oldu. Çok kan döküldü ve uzun sürdü bu  arpışma.

Ala  len İranlıların tamamının ormandan çıkarılmasını emretti. Düşman tarafından sayılıp g  lerinin ne kadar azaldığını öğrenmelerini istemiyordu. Böylece İranlı   ler Kausambi'deki bir so-kağa taşındılar. Mansura'dan getirilmiş tutsakların kazdığı bir toplu mezara gömüldüler. Mezara konacak ilk ceset, ormandaki çarpışmanın başlangıcında  ld r lm ş olan Kapılar Komutanı'nın cesedi oldu. Kaf, bir Hindistanlı'nın okuyla sırtından vurulmuştu. Kaf ve hiç gülümsemeyen bir adamdı. Ama aynı zamanda sarayın bir demirbaşıydı ve bir efsaneydi. Vücudundaki yara izlerinden şah için katılmış olduğu iki zorlu saldırının öyküsü okunabilirdi. İranlı askerlerin hepsi o gün gelip ona son defa baktılar.

Kaf'ın ölümünden dolayı öfkeli bir soğukkanlılık içindeydiler. Bu kez tutsak almadılar. Teslim olmak isteyen Hindistanlıları bile öldürdüler. Ormandaki Hindistanlılar da acımasızca savaşıyorlardı. Orman savaşı anlatılamayacak kadar kötüydü. Hem fırlatılan oklar hem de insanlar sert metalle yapabilecekleri en kötü şeyleri yaptılar. İnsan vücutlarına batan ve kesen şeyler haykırışlara neden oluyordu.

Yaralılar günde iki kez bir alanda toplanıyorlardı. Cerrahlardan biri sıkı koruma altında ormanda dolaşıp yaralıların ilk tedavisini yapıp köye getiriyordu. Çarpışma    gün sürdü. Mansura'da yaralanan otuz sekiz İranlı askerden on biri oradan ayrılmadan önce ölmüşlerdi.    günlük Kausambi yürüyüşünde ise on altı asker ölmüştü. Mirdin ile Rob'un tedavisiyle hayatta kalan on bir yaralıya,    gün süren orman çarpışması sırasında yaralanan otuz altı asker daha eklendi. Bu  arpışmağa kırk yedi İranlı daha öldürülmüştü.

Mirdin bir, Rob ise    uzuv kesme ameliyatı yaptı. Bu ameliyatlardan birinde bir İranlı askerin Hindistan kılıcıyla dirseğinin altından kesilmiş kolunu tedavi ettiler. Kol o kadar muntazam kesilmişti ki cerraha sadece sarkan deriyi toplayıp dikmek kalmıştı.  nce yaraları İbni şina'nın öğrettiği gibi tedavi ettiler. Zeytin yağını kaynatıp, iltihaplanmayı önlemek amacıyla mümkün olduğu

kadar sıcak olarak yaranın üzerine boşalttılar. Fakat son günün sabahı Rob'ta zeytin yağı kalmamıştı. Berber'in meteglinle yarayı kazıdığını hatırlayan Rob keçi postuna konmuş şarap buldu ve yaraların üzerine temizlemeden önce şarap döktü.

O gün şafak söker sökmez son ve dehşetli bir çarpışma başlamıştı. Öğlene doğru yeni bir yaralı grubu geldi. Yaralılardan biri başından ayak bileklerine kadar çalıntı bir Hindistan battaniyesine sarılmış olarak getirildi.

"Sadece ayağından mı yaralı?" diye sordu Rob sert bir şekilde.

Fakat askerler taşıdıkları kişiyi yere koyup öylece durdular. Ne söyleyeceklerini bilemiyorlardı. Rob birdenbire ölü adamın ayaklarında Mirdin'in ayakkabılarının olduğunu fark etti.

"Sıradan bir asker olsaydı onu sokağa bırakırdık" dedi içlerinden biri. "Ama o hekim, bundan dolayı hekime getirdik."

Köye dönerlerken çalıların arasından birinin fırlayıp baltasını sadece Mirdin'e indirdiğini, kendilerinin de adamı hemen orada kestiklerini anlattılar.

Rob askerlere teşekkür etti. Askerler yanından uzaklaştılar. Battaniyenin baş kısmını kaldırıncı getirilen kişinin gerçekten Mirdin olduğunu gördü. Mirdin'in başı bir yana eğilmişti. Yüzünde şaşır-mış gibi tuhaf bir ifade vardı.

Rob Mirdin'in şefkat dolu gözlerini kapattı. Uzun çenesini bağ-ladı. Hiçbir şey düşünmüyordu, sarhoş olmuş gibiydi. Zaman zaman ölmekte olanların ya da yaralıların yanına gidip onlarla ilgile-niyor sonra geri dönüp oturuyordu bir yere. Bir gelişinde Mirdin'i öptü. Mirdin'in bunu fark etmediğini biliyordu. Daha önce Mir-din'in elini tutmaya çalıştığında da aynı şeyi hissetmişti. Mirdin artık orada değildi.

Gittiği yerde geçmesi gereken köprülerden birini şimdiden geçmiş olmasını diledi.

Rob bir süre sonra Mirdin'in yanından ayrıldı. Körcesine çalışı-yordu. Sağ eli yaralı bir adam getirdiler yanına. Bu saldırının son uzuv kesme ameliyatını, adamın elini bileğinin hemen üstünden keserek yapmış oldu. Öğleyin Mirdin'in yanına döndüğünde si-neklerin oraya toplanmış olduğunu gördü.

Ne çadırın içindeki ölünün kokusunu ne de savaşanların ayak-

larının altında ezilmiş otların kokusunu fark edebiliyordu şimdi. Yaralıların inlemeleri, uzaklardan gelen haykırmalar ve çarpışma sesleri kulaklarında yavaş yavaş soluklaştı. Arkadaşının öldüğü fikri uzaklaştı aklından, derin üzüntüsünün yol açtığı iç ezikliğini de hissetmiyordu o an.

Elleri hayatında ilk kez bir insanın bedeninin içine ulaştı ve bir insanın kalbine dokundu.

60. Dört Arkadaş

Rob Mirdin'i yıkadı, tımaklarını kesti, saçlarını taradı. Dua şalını üzerine örttü. Geleneğe göre, şalın püsküllerinden birinin yarısını kesti.

Kerim'i arayıp buldu. Kerim haberi duyunca tokat yemiş gibi oldu.

"Toplu mezara konmasını istemiyorum" dedi Rob. "Ailesi mutlaka gelip onu alacak ve Maskat'a götürüp kutsal topraklarında gömecektir."

İrice bir kayanın hemen önünde, bir filin üzerinde hareket edebileceği genişlikte bir yer seçtiler. Kaya ile yakınındaki yolun kıyısı arasındaki mesafeyi ölçtüler. Kerim parşömen, tüy ve mürekkep bulundurma ayrıcalığından yararlandı. Rob, mezarı kazdıktan sonra dikkatli bir şekilde mezarın yerini gösteren bir harita çizdi. Haritayı başka bir parşömene de kopyaladıktan sonra Maskat'a gönderecekti. Mirdin'in öldüğü kesinlik kazanınca, Fara artık bir agunah, yani dul kalacak ve bir daha evlenemeyecekti. Kural böyleydi. Mirdin öğretmişti bu kuralı Rob'a.

"Ala da burada olmak ister" diye düşündü.

Başıyla Kerim'e Şah'a gitmesini işaret etti. Ala subaylarıyla içki içiyordu. Zaferlerini şarap içerek kutluyorlardı. Rob uzaktan Ala'nın Kerim'i kısaca dinledikten sonra bir el işaretiyle hemen yanından uzaklaştırdığını gördü.

Hükümdarın mağarada Mirdin'e, biz dört arkadaşız, dediğini hatırladı. İçinde uyanan öfke bir sel gibi kabardı.

Kerim yanına gelip Şah ve subaylarının işlerine devam etmek zorunda olduklarını söyledi. Kerim'in de hiç hoşuna gitmemişti bu durum. Mezara toprak atarlarken Kerim bazı Müslüman duaları okudu. Rob dua etmeye çalışmadı. Mirdin'in haşkavot, yani ölüm duası ve kadiş ile gömülmesi gerekiyordu. Ama kadiş ancak on Yahudi tarafından söylenebilirdi. Kendisi ise Yahudi gibi görünen bir Hristiyan'dı. Toprak, arkadaşının üzerini kaplayıncaya kadar dudaklarının arasından hiçbir şey çıkmadı.

O gün öğleden sonra İranlılar artık ormanda öldürülebilecek Hindistanlı bulamamışlardı.

Kausambi yolu açılmıştı. Ala eski askerlerinden sert bakışlı Ferhad'ı yeni Kapılar Komutanlığı'na atadı. Yeni görevli, hareket etmek üzere hazırlıkların yapılması için talimatlarıyağıdırmaya başladı.

Ala, zafer şenlikleri arasında bir hesap yaptı. Hindistanlı kılıç imalatçısını eline geçirmişti. Mansura'da iki fil kaybetmiş yirmi sekiz fil kazanmıştı. Ayrıca mabutlar, Kausambi'deki ağılda küçük ama sağlıklı dört fil daha bulmuşlardı. Bunlar savaş için eğitilmiş iş hayvanlarıydı ama gene de değerliydi. Hindistan atları kısa ve küçük yapılı hayvanlardı. İranlılar pek tanımıyorlardı bu atları. Ama Mansura'da iyi koşabilen küçük bir deve sürüsü ve Kausambi'de on kadar yük taşıma devesi bulmuşlardı.

Ala baskınlarından çok memnun kalmıştı.

İsfahan'dan itibaren Şah'ın arkasından yürüyen altı yüz askerden yüz yirmisi ölmüştü. Kırk yedi yaralının sorumluluğu da Rob'un omuzlarındaydı. Yaralıların çoğunun durumu ciddiydi. Geri dönerlerken ölebilirlerdi. Ama yaralıları bu mahvedilmiş köyde bırakmak da doğru olmazdı. Yeni Hindistan kuvvetleri geldiğinde burada buldukları bütün İranlıları kesinlikle öldürürlerdi.

Rob bütün evlere askerler gönderip halı ve yatak örtülerini toplamalarını istedi. Bunlar sırlıklara takılıp sedye yapılacaktı. Ertesi sabah köyden ayrılırken sedyeleri Hindistanlılar taşıyordu.

Üç buçuk gün zor ve gergin bir yolculuk yaptıktan sonra nehrin kolay geçilebilecek bir noktasına ulaştılar. Nehri geçiş başladığında ön taraftaki iki adam sulara kapılıp boğuldu. İndüs Nehri'nin orta kısımları sığdı ama su sert akıyordu burada. Mabutlar filleri canlı duvarlar gibi nehrin içine yerleştirerek akıntının şiddetini azaltmaya çalıştılar. Böylece fillerin başka bir alanda da çok işe yarar oldukları anlaşıldı. Yaraları en ağır olanlar önce öldüler. Bunlar, göğüsleri delinmiş ya da karınları parçalanmış savaşçılardı. Ölenlerden biri de boynundan yaralanmıştı. Sadece bir günde altı yaralı öldü. On beş gün süren bir yolculuktan sonra Belucistan'a ulaştılar. Bir tarlada kamp kurdular. Rob yaralıları oradaki bir ağıla yerleştirdi. Ferhad'ı gördü uzakta, bağırarak yanına gelmesini sağ-

lamaya çalıştı ama adam azamet gösterisi yapmaktan başka bir şey bilmiyordu. Bu arada Kerim duydu sesini ve hemen Rob'u alıp Şah'ın çadırına götürdü.

"Yirmi bir yaralım var. Ama bir süre bir yerde dinlenmeleri gerekiyor, aksi halde ölecekler, efendim.

"Yaralılar için bekleyemem" dedi Ala, bir an önce muzaffer bir komutan olarak İsfahan'a ulaşmak istiyordu.

"İzin verirsiniz onlarla ben kalayım."

Şah dik dik baktı. "Ama Kerim'i senin yanında hekim olarak bırakamam. Benimle dönmesi gerekiyor."

Rob başını salladı.

Rob'a sedyeleri taşımaları için on beş Hindistanlı ile yirmi yedi silahlı asker bıraktılar. İki mabut ve beş yaralı fili de götürmediler. Rob, böylece yaralı fillerin tedavisine devam edecekti. Kerim birkaç çuval pirinç bırakılmasını sağladı. Ertesi sabah müthiş bir koşuşturma başladı her zamanki gibi. Bir süre sonra ana grup yola çıktı. Sonuncusu da oradan ayrıldıktan sonra Rob hastaları ve bir avuç adamla orada kalmış oldu. Bütün gürültü yok olmuştu artık. Hem rahatlatıcı hem de rahatsız edici bir durumdu bu.

Yaralılara güneşten ve toz topraktan uzakta dinlenmek iyi geldi. Yolculuk sırasındaki sarsıntıdan da kurtulmuşlardı. Ama ilk gün samanlıkta iki kişi öldü. Dördüncü gün üçüncüsü gitti. Ölmeyenler hayata en fazla sarılan sağlam bünyelilerdi. Rob'un Belucistan'da onların başında bekleme kararı ise hayatta kalmalarını sağlamıştı.

Askerler başından itibaren burada kalmış olmaktan hoşlanmamışlardı. Öteki baskıncılar kısa süre sonra İsfahan'a güvenlik içinde dönecek ve uzun süre tehlike altında kalmış olmalarına ve kendilerine kirli işler yaptırılmış olmasına rağmen zafer kazananlar olarak alkışlanacaklardı. Silahlı muhafızlardan ikisi ikinci gece kaçtı ve bir daha görünmediler. Silahsız Hindistanlılar kaçmaya kalkışmadılar. Öteki silahlı muhafızlar da. Meslekten asker oldukları için, biraz zaman geçince, gelecek sefer de kendilerinin yaralanabileceğini düşünmüş olmalı ki arkadaşlarına yardım edebilmek için kendi hayatını tehlikeye atan hekime minnettar olduklarını bildirdiler.

Her sabah avlanmaya gönderdiği bir kişi biraz av eti getiriyordu. Bu av etleri temizleniyor, Kerim'in sağladığı pirinç ile birlikte pişiriliyordu. Tedavileri süren hastalar böylece güçleniyorlardı.

İnsanların yanı sıra filleri de tedavi ediyordu. Hayvanların sargılarını düzenli olarak değiştiriyor, yaralarını şarapla temizliyordu. O dev gibi hayvanlar Rob'un yanında sakin bir şekilde duruyor, kendilerine acı vermesine tepki göstermiyorlardı. Sanki kendilerine yararlı bir şey yaptığını hissediyor gibiydiler. İnsanlar da hayvanlar gibi acıya dayanıklılık gösteriyorlardı. Tedavi ettiği yaraların durumu kötüleşince mecburen dikişleri tekrar söküyor, iyileşmekte olan yerdeki eti kesip içindeki irini şarapla temizledikten sonra tekrar kapatıyordu. Bu acıya bile dayanıyordu filleri.

Bu arada garip bir şey fark etti: kaynar zeytin yağıyla tedavi ettiği yaraların çoğu daha sonra azıyor, şişiyor ve iltihap yapıyordu. Bu hastaların çoğu öldü. Yağ bittikten sonra tedavi ettiği yaraların çoğunda iltihap olmuyordu. Bu yaralılar ise hayatta kalmışlardı. Vakaların kaydını tutmaya başladı. Hindistan'a gelmesini belki de sadece bu gözleminin bile anlamlı kılabileceğini düşündü. Şarap bitmek üzereydi. Fıçılanmış sert içki elde edilebileceği çiftçilerin nerede olduğunu öğrenmemiş olduğu için Özel İlaç da yapmamıştı. Ama dönüş yolunda satın alabilirlerdi.

Samanlıktan üç hafta sonra ayrılırlarken, hastalarından dördü artık ata binebilecek hale gelmişti. Yirmi askerin yükü olmadığı için sedyeleri Hindistanlılarla nöbetleşe taşıyabilirlerdi. Böylece bir kısmı dinlenme olanağı bulacaktı. Rob ilk fırsatta grubu Baharat Yolu'nun dışına çıkardı. Dolambaçlı bir yoldaydılar şimdi. Daha uzun olan bu yol yolculuklarını yaklaşık bir hafta uzatacaktı. Askerler bundan pek memnun olmadılar. Ama Şah'ın kalabalık grubunun geçtiği yolu izlerse bu küçük kervanı tehlikeye sokmuş olacaktı. Çünkü İranlı askerlerin bu yörede daha önce yaptıkları çapulculuktan dolayı bölge halkı açlıktan kırılıyordu. İranlılardan herhalde nefret ediyorlardı artık.

Fillerden üçü hâlâ topallıyordu. Bu fillere eşya yüklenmemişti. Rob hortumunda pek önemli olmayan kesikler bulunan bir file binmişti. Kahpe'yi bırakıp bir daha deveye binmek zorunda kalmaya-

çağı için memnundu. Ayrıca filin geniş sırtında daha rahat ve daha az sarsılarak oturabiliyor ve dünyaya bir hükümdar gibi bakabiliyordu.

Bu rahat yolculuğu sırasında düşünebilecek çok vakti oldu. Her adımda Mirdin'in anısı kendisiyle birlikteydi. Geçtikleri yol üzerinde yüzlerce kuşun önlerinden birdenbire havalanması, güneşin gökyüzünü kızılaştırarak batışı, fillerden birinin derin bir hendeğin kenarından aşağıya kayıp sonra bir çocuk gibi yere oturup kendisine oyun oynayan toprağa bakışı gibi hoş olaylar pek fazla neşelendiremedi Rob'u.

Ey İsa dedi içinden, ya da Şaddai ya da Allah, kim isen. Bu kadar insanın öldürülmesine nasıl göz yumabiliyorsun?

Hükümdarlar sıradan insanları savaşa sokuyorlar. Hayatta kalanlar ya kötü asker ya da insan olarak kötü olanlar diye düşündü. Ama Tanrı, bilim adamlarını bile kışkandıracak kadar nitelikli ve aziz tavırlı bir insanın öldürülmesine izin vermişti. Oysa Mirdin bütün hayatını insanların iyileştirilmesi ve onlara hizmet etmek için adayacak bir insandı.

Rob, Berber'in ölümünden sonra ilk kez bir insanın ölümünden bu kadar etkilendi ve sarsıldı. İsfahan'a yaklaşırken bile hâlâ umutsuzluk içinde kara kara düşünüyordu.

Kentin yakınlarına bir akşam üzeri ulaştılar. İsfahan, ilk kez gördüğü gibiydi. Hüzünlü görünümlü beyaz binalar. Kum tepelerinden yansıyan ışıkla pembeleşmiş çatılar. Hemen *Maristan*'a gittiler. On sekiz yaralıyı öteki hekimlere teslim ettiler tedavi edilmeleri için.

Sonra Cennet Sarayı'nın ahırına gittiler. Burada hayvanların, askerlerin ve kölelerin sorumluluğundan kurtardı kendisini.

Bu işler tamamlandıktan sonra kahverengi kısağını sordu. Yeni Kapılar Komutanı Ferhad yakınındaydı. İşitmişti söylediklerini. Bir şeyse derhal etrafta dolaşan sürüden bir atı oraya getirmesini emretti. "Hekime başka bir at ver."

"Kaf aynı atı alabileceğimi söylemişti." Her şeyin değiştirilmesi gerekmiyor, diye düşündü.

"Kaf öldü."

“Neyi değiştirir?” diye yanıtladı. Sesinin ve bakışlarının sertleştiğini hissetti. Kendisi de buna şaşırdı. Bir katliamdan gelmiş olduğu için iyi değildi. Ama o an saldıracak bir şey arıyor gibiydi. Rahatlamak için şiddete başvurabilirdi. “Aynı atı istiyorum” dedi.

Ferhad bu yapıdaki insanları tanıyordu. Hekimin ses tonundaki meydan okuyuşu fark etmişti. Bu *dimmi* ile dalaşmak ona bir şey kazandırmazdı. Hatta çok şey kaybettirebilirdi. Omuz silkip yanından uzaklaştı.

Rob seyis ile birlikte sürünün içinde ileri geri dolaştı. Kısrağı görüncü onu orada bırakmış olmasından dolayı suçluluk hissetti. Atı diğerlerinden ayırıp sırtına bir eyer yerleştirdiler. Ferhad uzaktan ata bakarak, *dimminin* bu derisi lekeli havyanla savaşa gitmek istemiş olmasından dolayı alaycı bir şekilde gülümsedi.

Kahverengi at büyük bir istekle akşam karanlığında Yehudiyeye’ye doğru hızla koşmaya başlamıştı.

Hayvanların bulunduğu bölümden sesler geldiğini duyan Mary babasının kılıcını ve kandili alıp ev ile ahırın arasındaki kapıyı açtı.

Rob eve dönmüştü.

Rob kahverengi atın üzerindeki eyeri çıkarmış, kısrağı ahıra götürmek üzereydi. Kapının açıldığını duyunca dönüp arkasına baktı. Mary solgun ışık altında Rob’un çok zayıflamış olduğunu fark etti. şimdi Kerl Fritta’nın kervanında tanıştığı cılız ve yarı vahşi çocuğa benziyordu.

Rob üç adım atarak yanına yaklaştı hiçbir şey söylemeden kucakladı Mary’yi. Sonra eli eski küçük haline dönmüş olan karnına gitti.

“Her şey iyi gitti değil mi?”

Mary sarsılarak güldü. Çünkü büyük bir heyecanla Rob’a doğru koşmuştu. Çok yorgundu. Beş gün önce başlamıştı Mary’nin doğum sancıları. Rob eğer biraz erken gelebilseydi Mary’nin müthiş haykırışlarını duyabilecekti.

“Oğlun iki gün önce doğdu.”

“Oğlum.”

İri eliyle Mary’nin yanaklarına dokundu. Mary’nin bütün vücu-

du mutluluk heyecanıyla sarsıldı. Öyle ki titreyen elindeki kandil yere doğru eğildi ve içindeki yağlar yere akmaya başladı. Kandilin alevi hafifçe titredi. Sönecekti neredeyse. Bunun üzerine Rob biraz geri çekildi. Mary elindeki kandili düzeltti. Güçlü bir kadındı ama kendisini koruyacak o güçlü insanın yeniden yanında oluşu onu rahatlatacak en önemli şeydi. Bir parça derinin ipekten bir kumaş haline gelişi gibi.

Elindeki kandili yere bırakıp Rob'un elini tuttu. Bebeğin içinde uyuduğu, battaniye örtülmüş sepetin yanına götürdü onu.

Rob'un yuvarlak yüzündeki gözlerinde birdenbire bir insan sevgisi pırıltısının belirmediğini gördü. Rob'un düş kırıklığı mı yaşadığını yoksa çok mu sevindiğini anlayamadı. Başını kaldırıp gözlerine mutlulukla bakınca yüzünde aynı zamanda acı bir ifade olduğunu da fark etti.

"Fara nasıl?"

"Kerim gelip durumu ona anlattı. Yedi gün yas tuttu. Sonra David ile İsakar'ı alıp Maskat'a giden bir kervana katıldı. Tanrının yardımıyla şimdi yakınlarının yanındadır."

"Fara'sız zor olacak senin için."

Mary acı içinde "onun için daha da zor olacak" dedi.

Bu sırada bebek incecik sesiyle ağlamaya başladı. Rob çocuğu kucaklayıp sepetten çıkardı, küçük parmağını ağzına götürdü. Bebek Rob'un parmağını emdi, acıkmış gibi.

Mary'nin üzerinde bol bir elbise vardı. Boynunda Fara'nın işlediği bir boyun bağı vardı. Elbisesinin göğüs kısmını memelerini dışarıya çıkaracak kadar açtıktan sonra çocuğu Rob'tan aldı. Mary bebeği emzirmeye başlarken Rob da onların yanında, yerdeki küçük halının üzerine uzandı. Başını Mary'nin boşa kalmış memesinin üzerine dayadı. Mary birkaç dakika sonra Rob'un yanaklarında bir ıslaklık hissetti.

Babasının ağladığını hiç görmemişti. Başka bir erkeği de ağlarken görmemişti. Rob'un, katıla katıla ağlamasından endişelendi. "Sevgilim. Rob'um" diye mırıldandı.

İçgüdüleriyle serbest kalan eliyle Rob'un başını memesinin ucuna götürdü. Kocasını da oğlu kadar istekle emiyordu memesini.

Rob, Mary'nin üzerine çıkıp ağzını Mary'nin memesiyle doldurdu. Mary'nin biraz canı yandı ama hoşuna gitmişti bu durum. Bir kez de kendi vücudunun bir kısmı onunkine giriyordu. Bir an Fara geçti aklından. Suçluluk hissetmiyordu. Öldürülenin kocası olmamasından dolayı Bakire Meryem'e teşekkür etti. Üzerinde iki ağız vardı şimdi. Biri küçücük bir ağızdı. Diğerisi ise geniş ve alışık olduğu bir ağızdı. Heyecan verici bir sıcaklık dolduruyordu içine. Belki de Kutsal Anne ya da azizlerin büyüsüydü bu. Ama bir süre üçü tek bir vücut olarak kaldılar.

Rob birkaç dakika sonra yanlarından kalktı. Rob eğilip dudaklarından öptü karısını. Mary, ılık üretkenliğinin tadını kendi ağzında hissediyordu şimdi.

Altıncı Bölüm

HEKİM

61. Atanma

Rob, evine döndükten sonraki günün sabahı erkek çocuğunu gün ışığında inceledi. İngilizlere özgü koyu mavi gözleri, büyük el ve ayakları olan güzel bir bebektir oğlu. Bebeğin küçük el ve ayak parmaklarını tek tek eliyle yokladı. Henüz biraz eğri gibi görünen küçük bacaklarını çok sevdi.

Çocuk zeytin ezmesi gibi kokuyordu. Çünkü annesi zeytin yağı sürmüştü vücuduna. Biraz sonra kokusu değişti. Kötü kokular geliyordu altından. Rob kardeşlerinden sonra ilk kez bir çocuğun altını değiştirdi. William Stewart'ı, Anne Mary'yi ve Jonathan Carter'i birgün bulmayı hâlâ çok istiyordu. Yeğenlerini uzun zaman önce kaybetmiş olduğu Colelara göstermek çok hoş olurdu.

Çocuğun sünnet edilmesi konusunda Mary ile tartıştılar.

"Bir zararı olmaz çocuğa. Burada bütün erkek çocuklar, Müslüman olsun, Yahudi olsun sünnet edilir. Böylece burada daha rahatlıkla kabul görür."

"Onun İran'da daha rahatlıkla kabul görmesini istemiyorum" dedi Mary bıkkın bir halde. "Onun, çocukların orasına burasına dokunulmadan doğal hallerine bırakıldıkları İngiltere'de kabul görmesini istiyorum."

Rob bu sözlerle gülünce, ağlamaya başladı Mary. Rob kadını yatıştırdıktan sonra İbni Sina ile görüşmek üzere evden ayrıldı.

Hekimlerin Prensi onu çok sıcak karşıladı. Allah'a onu hayatta bıraktığı için teşekkür etti. Mirdin'in ölümüne üzüldüğünü belirtti. İbni Sina Rob'un iki çarpışmada uyguladığı tedavi yöntemleri ve uzuv kesme işlemleri hakkındaki raporunu dinledi. Özellikle açık yaraların temizlenmesinde sıcak zeytinyağı yerine şarap kullanma-

sının başarılı sonuç vermesiyle ilgilendi. İbni Sina kendi yanılmazlığından çok bilimsel bakımdan doğru olanla daha fazla ilgileniyordu. Kendisinin kitaplarında yazdıklarına uymuyor olmasına rağmen Rob'un gözlemlerinin ve bulgularının doğru olduğunu söyledi. "Yaraların tedavisinde şarap ile ilgili bu bulgun hekim olarak ilk konferansının konusu olmalıdır" dedi. Bu öneri Rob'a uygun göründü.

İhtiyar adam bundan sonra Rob'a bakarak "benimle çalışmanı isterim, Jesse ben Benjamin. Asistan olarak" dedi.

Bunu düşlerinde bile görmemişti. Başhekim'e İsfahan'a çok uzaklardan, çok başka dünyalardan geçerek ve bir sürü sorunu aşarak, sadece giysisinin bir ucuna dokunabilmek için gelmiş olduğunu söylemek istedi. Ama bunları söylemedi.

Onun yerine başını salladı. "Hekimbaşı, ben de isterim."

Mary'ye aralarındaki konuşmayı aktardığında bir sorun çıkarmadı. Mary uzun zamandan beri İsfahan'daydı. Bundan dolayı kocasının böyle bir onurlandırmayı reddedemeyeceğini bildiği için hiç şaşırmadı. Ayrıca, bir yarı tanrı gibi hürmet gören, hükümdardan da fazla sevilen bir insanla birlikte çalışarak iyi bir maaş alacak olmasından başka kısa süre içinde itibar ve saygınlık da kazanmış olacaktı. Rob Mary'nin kendisi için memnun olduğunu görünce kadını kucaklayarak "Seni evine götüreceğim, söz veriyorum Mary. Ama henüz değil. Lütfen bana güven" dedi.

Rob'a güveniyordu. Ama eğer orada daha fazla kalacaklarsa değişmesi gerektiğinin de farkındaydı. Bu ülkenin koşullarına riayet etmesi gerektiğine karar verdi. İstemeyerek de olsa, çocuğun sünnet edilmesi konusunda teslim oldu.

Rob önerisini almak üzere ebe Nitka'ya gitti. "Gel benimle" dedi kadın. Rob'u iki sokak ötedeki mohel Reb Aşer Jacobi'ye götürdü.

"Ya demek ki bir sünnet" dedi mohel. "Annesi..." dedi önce, sonra biraz düşündü ve gözlerini kısıp Nitka'ya bakarak sakallarını kaşıdı. "Annesi bir Öteki!"

Bunun üzerine Nitka, yanıtladı adamı hemen: "Her şeyin mükemmel olması gerekmez." Öteki'nin çocuğunu doğurtmak gibi

ciddi bir iş yaptıktan sonra, şimdi de onu savunma rolünü üstlenmişti kadın. “Babası oğlunun vücudunda Abraham’ın mührünün olmasını istiyorsa, sünnet etmek kutsal bir iştir değil mi?” dedi.

“Evet” diye kabul etti Reb Aşer. Sonra Rob’a dönüp “senin baban çocuğu tutacak mı?” diye sordu.

“Babam öldü.”

Reb Aşer derin bir nefes aldı. “Ailenden yaşayan başka kimse var mı?” diye sordu.

“Sadece karım var. Burada ailemden başka kimse yok. Çocuğu kendim tutarım.”

“Anlaşılan bir kutlama yapacağız” dedi Nitka nazik bir şekilde. “Sence uygun olursa. Oğullarım Şemuel ve Çofni, birkaç da komşu gelir...”

Rob başını salladı, kabul, anlamında.

Nitka “kutlamada ben de bulunacağım” dedi.

Ertesi sabah Rob’un evine ilk gelenler Nitka ile taş keşiciliği yapan iki iri kıyım oğlu oldu. Yahudi pazarında Mary’yi beğenmeyen tacir Hinda ile birlikte beyaz sakallı âlim Tall İsak eve geldiler. Tall İsak etrafa şaşkın gözlerle bakıyordu. Hinda hâlâ gülümsemedi ama armağan olarak bir kundak bezi getirmişti. Ayakkabıcı Yakop ile karısı Naoma bir testi şarap verdiler. Fırıncı Mikah Halevi de geldi. Karısı Yudit’in elinde iki somun şekerli ekmek vardı.

Küçük tatlı vücudu kollarının arasında tutan Rob, Reb Aşer küçük penisin ucundaki deriyi keserken endişeliydi. Mohel ise bebek çığlıklar atarken “aklı ve bedeni hayatı boyunca iyi işler yapacak kadar güçlü olsun” dedi yüksek sesle. Komşular şarap kadehlerini kaldırarak olayı kutladılar. Rob çocuğa Yahudilere özgü Mirdin ben Jesse adını verdi.

Mary ise bütün bunlar olup biterken üzüntüden kahrolmuştu. Bir saat sonra herkes evden ayrıldı. Rob, Mary ve çocuk yalnız kalmışlardı. Mary parmaklarını arpa suyuna batırarak hâlâ çığlıklar atmakta olan oğlunun alnına, çenesine ve kulak memelerine sürdü.

“Baba ve Oğul ve Kutsal Ruh adına sana Robert James Cole adını veriyorum” dedi yüksek sesle. Oğluna babasının ve büyük babasının adını vermişti.

Bundan sonra da oğluna Rob J. diyerek seslendi. Babasına seslendiği gibi.

*Çok Saygıdeğer Reb Mulka Askari, Maskatlı İnci Taciri
Sizi Selamlıyorum*

*Kısa süre önce ölmüş olan oğlunuz Mirdin benim arkadaşımdı.
Rahat uyusun.*

Hindistan'da beraber cerrahlık yaptık. Size oradan getirdiklerimi Kumlu tacir Reb Moiz ben Zavi'l'in nazik aracılığıyla yolluyorum. Ben Zavi'l'in zeytinyağı taşıyan kervanı bugün kentinize hareket edecektir.

Reb Moiz'in size ileteceği parşömenin üzerindeki haritada Mirdin'in Kausambi köyündeki mezarının yeri ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Bu harita birgün Mirdin'in kemiklerini oradan almak isteyebilirsiniz diye hazırlanmıştır. Size ayrıca Mirdin'in her gün koluna taktığı tefillini de yolluyorum. Bana bu tefillini sizin ona on dört yaşına geldiğinde minyana girerken verdiğinizi söylemişti. Size Mirdin ile birlikte üzerinde mutlu saatler geçirmiş olduğumuz satranç tahtasını da gönderiyorum.

Hindistan'da ona ait başka bir şey yoktu. Mirdin'in dua şalıyla gömüldüğünden emin olabilirsiniz. Tanrıdan size sabır vermesini diliyorum. Onun ölümüyle benim yaşantımdaki bir ışık sönmüştür. Tanıdığım en iyi insandı. Mirdin'in şimdi Adaşem ile birlikte olduğunu biliyorum. Umarım birgün onunla birlikte olma şansına sahip olurum.

Lütfen dul eşine ve genç ve güçlü oğullarına sevgi ve saygılarımı ve karımın sağlıklı bir çocuk doğurduğunu, adının Mirdin ben Jesse olduğunu ve onun da Mirdin'in eşine sevgilerini ve iyi bir yaşam dileklerini iletiniz.

Yivorechachah Adonai V'Yışmorecah, Tanrı sizi korusun

Jesse ben Benjamin, hekim

El-Coucani yıllarca İbni Sina'ya asistanlık yapmıştı. Cerrah olarak kendisi de ün kazanmıştı. Eski asistanlardan daha başarılı olmuştu ama onlar da işlerini yapmışlardı. Hekimbaşı asistanlarını çok ça-

liştırırdı. Asistanlık onun için eğitimin bir uzantısı, öğrenmeye devam etme olanağıydı. Rob daha başından itibaren İbni Sina'nın arkasında dolaşıp istediği şeyleri getirmekten daha fazla şeyler yaptı. Öteki büyük hekimlerin asistanlarından böyle şeyler yapmaları bazen istenirdi. Yardımcıları bir sorun çıktığında ya da fikrine ihtiyaç olduğunda İbni Sina'ya başvururlardı. Ama İbni Sina genç hekime güveniyordu ve onun kendi başına çalışmasını bekliyordu.

Rob için asistanlık dönemi mutlu geçen bir dönemdi. *Medresede* açık yaraların şarapla temizlenmesi konusunda bir konferans verdi. Konferansına çok az insan katıldı. Çünkü el-Ray'dan gelen bir hekim de onun konferansının yapıldığı sırada bedensel aşk üzerine bir konferans veriyordu. İranlı hekimler her zaman cinsel konularda bir konferans olduğunda oraya doluşurlardı. Rob bunun nedenini hep merak etmişti. Çünkü Avrupa'da bu konu hekimlerin alanı içinde yer almıyordu. Ama bu konudaki birçok konferansa kendisi de katıldı. Veya bu konferanslarda öğrendiklerinden dolayı ya da öğrendiklerine rağmen evliliği daha iyi geçmeye başladı.

Mary doğumdan sonra kısa sürede sağlığına kavuştu. İbni Sina'nın önerilerine uydular. Hocası doğumdan sonra kadın ile erkek arasında altı hafta cinsel ilişkiden kaçınılmalıdır demişti. Yeni doğum yapmış annenin cinsel organına yumuşak biçimde zeytin yağı sürülmesi ve bal ve arpa suyu karışımıyla masaj yapılması gerektiğini söyledi. Bu tedavi Mary'ye çok iyi geldi. Altı haftalık bu bekleme süresi sanki yüz yıl gibi gelmişti. Bu sürenin bitiminde Mary onu ilk kucakladığı günkü kadar istekle yaklaştı yanına.

Birkaç hafta sonra göğüslerinde süt azalmaya başladı. Buna şaşırdı. Çünkü Mary'nin önünde bol miktarda yiyecek vardı. Daha önce göğüslerinde sanki süt ırmaklarının aktığını, bütün dünyayı doyuracak kadar süt olduğunu söylemişti kendisine. Çocuğu emzirirken göğüslerinde bir ağrı hissediyordu. Ama çok kısa bir süre sonra göğsündeki baskı yok oldu. Rob J.'nin açlıktan inlemelerinden dolayı çok acı çekiyordu şimdi. Bir süt anne gerektiğini düşündüler. Rob tanıdığı ebelerle konuştu ve onlar aracılığıyla Priska adında güçlü ve sevecen bir Ermeni kadını buldu. Priska da kısa süre önce bir çocuk doğurmuştu ama hekimin oğluna da yetecek

kadar sütü vardı. Mary günde oğlunu dört kez Priska'nın kocası Dikran'ın deri dükkânına götürüp küçük Rob J. meme emerken orada bekliyordu. Priska geceleri Yehudiyye'deki eve gelip diğer odada iki bebekle otururken, Mary ile Rob sessizce sevişiyorlar ve kesintisiz uyuma lüksünü yaşamaya çalışıyorlardı.

Mary cinsel bakımdan tatmin oluyordu ve mutluluktan gözleri ışıldıyordu. Kendine güveni gelmişti artık. Rob bazen Mary'nin bütün ilgisini birlikte yarattıkları bu gürültücü ve küçük yaratığa yönelttiğini düşünüyor ama onu çok seviyordu.

Reb Moiz ben Zavi'l'in kervanı Şaban ayının birinci haftasında Kum'a giderken tekrar İsfahan'a uğradı. Tacir Mulka Askari ve gelini Fara'nın gönderdiği armağanları teslim etti. Fara çocuk Mirdin ben Jesse'e altı küçük keten elbise göndermişti. Sevgi ve ihtimamla dikilmiş giysilerdi bunlar. İnci taciri, Rob'a, oğluna ait olan satranç tahtasını da geri göndermişti.

Mary ilk kez Fara için ağlıyordu şimdi. Gözlerini kuruladıktan sonra Rob, Mirdin'in taşlarını tahtaya yerleştirerek Mary'ye oyunu öğretti. Bundan sonra sık sık satranç oynadılar. Rob bu konuda fazla bir şey beklemiyordu Mary'den. Satranç bir savaş oyunuydu. Mary ise bir kadındı. Ama Mary satrançı kısa sürede öğrendi. Bir gün bir taşını alınca sevinç çığlıkları ve savaş naraları attı. Ancak bir Selçuklu yağmacı böyle naralar atabilirdi. Ordusunu bu kadar kısa zamanda, her kadının yapamayacağı kadar iyi idare edebilir hale gelmesine hiç şaşırmadı. Mary Cullen'in olağanüstü bir yaratık olduğunu çok önce fark etmişti.

Ramazan Kerim'i hazırlıksız yakaladı. Müslümanların günaha girmemeye özen gösterip ruhlarını temizledikleri oruç ayında o gene günaha girmeyi göze alıyor, bundan dolayı üzülüyor, namaz kılıp oruç tutmasına rağmen Despina'yı düşünmekten ve onu şiddetle özlemekten kendini alamıyordu. İbni Sina'nın birçok akşamını değişik camilerde ya mollarla ya da Kuran âlimleriyle oruç bozarak geçirdiği Ramazan ayı, sevgililerin buluşmaları için fırsat da yaratıyordu. Kerim Despina ile eskisinden daha çok buluşabiliyordu.

Ala Şah Ramazanda zamanının bir kısmını namaz kılarak, bir

kısmını da bu ayın gerekli kıldığı öteki işleriyle geçiriyordu. Kerim aylardan beri ilk kez birgün *Maristan*'a geldi. İbni Sina o gün hastanede değildi. Ateşi yükseldiği için yatağa düşmüş bir saray mensubunu tedavi etmekle meşguldü. Kerim suçluluk duygusunu tanımıştı. İbni Sina ona her zaman iyi ve âdil davranmıştı. Kerim ise Despina'nın kocasıyla karşılaşmak istemiyordu.

Hastaneyi ziyareti herkesi şaşırttı. Tıp öğrencileri her zamanki gibi arkasına takıldılar. Belki de bu kez daha fazla kişi vardı arkasında. Çünkü hakkındaki efsane giderek büyümüşü. Hastaların hiçbirini tanımıyordu Kerim. Burada tedavi ettiği hastalar ya ölmüş ya da uzun süre önce iyileşip ayrılmışlardı hastaneden. Eski den hastaların odalarında kendine büyük bir güven duygusuyla dolaşırken, şimdi sadece sinirli sinirli sorular soruyor, başkalarının tedavi ettiği hastaların vücutlarında gördüklerini anlayıp anlamadığından emin olamıyordu.

Şaşkınlığının anlaşılmasına fırsat vermeden durumu idare edebildi. Ama gerçekten böyle bir tıp ortamında bulunmadığı takdirde yıllarca büyük sıkıntılara katlanarak öğrenmiş olduklarını kısa süre içinde tamamen unutacağı gerçeğinin farkına vardı.

Başka seçeneği yoktu. Ala Şah onu ileride elde edeceklerinin tıp alanında kalması halinde sahip olacaklarından çok daha fazla olacağına ikna etmişti.

Kerim o yıl çatırde koşmadı. Antrenman yapmamıştı ve bir yarışta koşamayacak kadar da kilo almıştı. Yarışı Ala Şah ile birlikte izledi.

Bayram'ın ilk günü sabahleyin Kerim'in koştuğu günden daha sıcaktı. Yarış çok yavaş bir tempoyla başladı. Hükümdar Kerim kadar dayanıklılık göstererek on iki turu akşam namazından önce tamamlayacak kişiye *helat* vereceğini bir kez daha söyledi.

Yarış beşinci turda heyecanlanmaya başladı. Hemedanlı el-Harat ile genç bir asker olan Nafis Jurjis arasında sıkı bir çekişme oluyordu. İkisi de önceki yarışta hızlı başlamışlar ama bitirememişlerdi. Şimdi ise aynı sonuçla karşılaşmamak için çok yavaş koşuyorlardı.

Kerim bir ara Nafis'i teşvik etmek için bağırdı. Ala'ya Nafis'in

Hindistan'a yapılan baskına katılıp hayatta kalanlardan olduğu için onu desteklediğini söyledi. Genç askerden hoşlanıyor olmasına rağmen asıl neden, el-Harat'ın kazanmasını istemiyor olmasıydı. Çünkü el-Harat'ı çocukluğunda Hemedan'dan tanıyordu. Kerim daha sonra karşılaştıklarında Zeki Ömer'in kış oğlanı olduğu için kendisine alaycı bir tavırla baktığını hissetmişti.

Fakat Nafis sekizinci okunu aldıktan sonra yoruldu ve el-Harat yarışta tek başına kaldı. Vakit akşama yaklaşıyordu ve hava son derece sıcaktı. El-Harat turu tamamlayıp zaferini ilan edeceğini işaret etti.

Vahşi beyaz damızlık atının üzerindeki Ala ile zaman zaman kafa darbeleri atan gri Arap atının üzerindeki Kerim, yarışın galibini kutlamak için bitiş noktasına ondan önce ulaşmak amacıyla son turda atlarını koşucunun epey önünde koşturmaya başladılar. Aslında Kerim'in canı sıkındı. Çünkü kendisi bitiş noktasına varduktan kısa süre sonra, oradakiler çatiri kendisi gibi koşabilen başka bir yarışçıyı karşılayacaklardı. Bitiş noktasındakiler Kerim'i çatirdenki başansından ve Mansura ve Kausambi'nin kahramanı olarak kucakladılar. Ala mutlu bir şekilde gülümsedi. Ama Kerim, Ala'nın el-Harat'a hayırseverlikle yaklaşabileceğini biliyordu. Çünkü koşucu küçük toprağı olan bir çiftçiydi. Kerim ise yakında İran'da vezir olacaktı.

Medresenin önünden geçerlerken hastanenin çatısında hadım Vasıfı gördü. Yüzünde peçesi olan Despina onun yanında duruyordu. Kadını görür görmez Kerim'in kalbi çarpmaya başladı ve gülümsedi. Despina'nın önünden paha biçilmez bir atın üzerinde, ipek ve keten elbiselerle geçmek, ter kokuları içinde yorgunluktan etrafını göremez bir halde geçmekten daha iyidir diye düşündü.

Despina'nın yakınındaki peçesiz bir kadın sıcaktan bunalmış halde duruyordu. Siyah örtüsünü çıkarmış, Kerim'in atını taklit ediyormuş gibi başını iki yana sallıyordu. Uzun dalgalı saçları aşağıya doğru sarkmıştı. Kadının saçlarına düşen güneş ışıkları sarı ve kırmızı pırıltılar oluşturuyordu. Yanı başındaki Şah'ın sözlerini duydu.

"Dimminin karısı mı? Avrupalı kadın o mu?"

"Evet efendim. Arkadaşımız Jesse ben Benjamin'in karısı."

“Ben de o olduğunu tahmin etmiştim” dedi Ala.

Hükümdar oradan geçinceye kadar başı açık kadına baktı. Başka soru sormadı. Bir süre sonra Kerim, Hindistanlı demirci Dan Vangalil ile ilgili bir sohbet başlatmayı başardı. Vangalil’in Cennet Sarayı’nın ahırının arkasındaki yeni demir ocağında Şah için yaptığı kılıçlardan bahsetmeye başladılar.

62. Bir Ödül Teklifi

Rob her yeni güne Barış Sinagogu'nda başlamaya devam ediyordu. Yahudi dualarıyla sessiz Hristiyan dualarının karışımından hoşlanmaya başlamıştı. Ama bunun asıl nedeni Mirdin'e olan borcunu garip bir biçimde sinagoga giderek yerine getiriyor gibi hissetmesiydi.

Ama Mirdin'in sinagogu olan Zion'a giremiyordu. Alimler her gün Barış Sinagogu'nda oturup hukuk tartışmaları yapıyorlardı. İncelemediği seksen dokuz emri oradakilerden birinin ona öğretmesini istemesi çok basit bir işti kendisi için. Ama bu işi Mirdin'siz bitirmek istemiyordu. Beş yüz yirmi dört emrin de altı yüz otuz emir gibi sahte bir Yahudi'ye ne faydası olabilir ki diye düşündü. Bundan sonra başka şeylere yöneldi.

Ustası her konuda yazmıştı. Rob öğrenciyken onun tıp konusundaki birçok kitabını okumuştı. Son zamanlarda İbni Sina'nın yazdığı başka alandaki kitapları da okudu ve ona saygısı daha da arttı. Müzik, şiir, astronomi, metafizik, Doğu düşüncesi, filoloji ve aktif akıl üzerine kitaplar yazdığı gibi Aristoteles'in bütün kitapları hakkındaki yorumlar yaptığı bir kitap da yazmıştı. Fardajan'daki kalede tutukluyken Rehberlik adlı bir kitap yazmıştı. Bu kitapta felsefenin bütün dallarını özetliyordu. Askeri alanda bile kitabı vardı. Askerlerin, Köle Birliklerinin ve Orduların Yönetimi ve Yiyeceklerinin Sağlanması. Bir savaş cerrahı olarak Hindistan'a gitmeden önce bu kitabı okumuş olsaydı Rob'a çok yararı dokunurdu. İbni Sina, matematik, insan ruhu, üzüntünün özü konularında da yazmıştı. Müslümanlık hakkında da tekrar tekrar yazılar yazmıştı. Müslümanlığı babasından öğrenmişti. Bütün varlığına nüfuz etmiş olan bilimsel bilgisine rağmen dine inanabiliyordu.

Bundan dolayı halkın çok sevdiği bir kişi olmuştu. İbni Sina'nın, şatafatlı malikanesine, hükümdarlık *helatinin* kendisine kazandırdığı bütün meyvelere rağmen ve dünyanın her tarafından bilge ve ihtişamlı insanların ona gelip bilgisine başvurmalarına,

hükümdarın Usta'nın destekleyicisi olarak ünlenme onuruna sahip olmaya çalışmasına rağmen, bütün bunlara rağmen ve son derece düşük düzeyli insanların da bulunduğu bir ortamda, başını gökyüzüne kaldırıp,

La ilahe illallah

Muhammedün resulullah

yani

Allah'tan başka Tanrı yoktur

Mahammet Allah'ın Peygamberidir

dediğini görüyorlardı.

Her sabah evinin önünde sabah namazından önce birkaç yüz kişilik bir kalabalık toplanıyordu. Dilenciler, mollalar, çobanlar, tacirler, yoksullar ve zenginler, her türden insan oluyordu bu kalabalığın içinde. Hekimlerin Prensi seccadesini dışarıya taşıyıp hayranlarıyla birlikte namaz kılıyor sonra da atına binip *Maristan*'a giderken, kalabalık atının yanında yürüyor, Peygamberle ilgili dini şarkılar söylüyor, Kuran'dan dizeler okuyorlardı.

Haftada birkaç akşam da evine bir sürü öğrenci geliyordu. Daha çok tıp konularında kitaplar okunuyordu. El-Coucani yirmi beş yıl kadar her hafta yüksek sesle İbni Sina'nın eserlerinden bölümler okumuştı. Daha çok ünlü *Kanun*'dan bölümlerdi bunlar. Bazen de Rob'tan Şifa adlı kitaptan bölümler okuması isteniyordu. Bundan sonra canlı bir tartışma süreci başlardı. Bir yandan şarap içiliyor bir yandan da klinik vakaların tartışması yapılıyordu. Bu tartışmalar genellikle hararetli geçiyor bazen de kahkahalarla gülüyorlardı öne sürülen fikirlere. Ama hep öğretici oluyordu bu tartışmalar.

"Kan parmaklara nasıl gider?" diye sorduğunda bir öğrenci, el-Coucani, soruyu umutsuzluk içinde tekrarlar sonra "Galen'in kalbin kanı harekete geçiren bir pompa olduğunu söylediğini unutun mu?" diye yanıtlardı.

"Ooo" diye, İbni Sina araya girer ve "rüzgâr bir gemiyi hareket ettirir ama Bahreyn'e hangi yoldan gider acaba?" diye tamamlardı.

Rob oturduğu yerden bazen hadım Vasıf'ın uzaktaki bir gölge-likte, güney kulesinin yakınındaki bir kapının yanında durduğunu görürdü. Bir akşam Rob sessizce topluluktan ayrılıp İbni Sina'nın malikanesinin arkasındaki tarlaya girdi. Kerim'in arap atının orada bir yere bağlandığını ve sinirli hareketlerle başını oynattığını gö-rünce hiç şaşırmadı.

Rob sonra kendisinin ortalıkta duran atının yanına döndü ve güney kulesinin üst kısmındaki bölüme baktı. Yuvarlak taş duvar-daki pencerede sarı bir ışık titreşiyordu. Kıskançlık ya da üzüntü duymaksızın Despina'nın orada altı mumun ışığı altında sevişmek-ten hoşlandığını hatırladı.

İbni Sina Rob'un aklına bazı gizemli şeyler sokmuştu. "İçimizde garip bir şey vardır -bazıları buna akıl başkaları ruh derler- bedeni-miz ve sağlığımız üzerinde büyük bir etkide bulunur. Bunu ilk kez Buhara'da gençken fark ettim. O sırada daha sonra Nabız adlı ki-tabımı yazmama yol açan konuyla ilgileniyordum. Bir hastam var-dı. Benim yaşımdaydı ve adı Ahmet'ti. İştahsızlık çektiği için ye-mek yiyemiyordu ve zayıflamıştı. Buhara'da zengin bir tacir olan babası buna çok üzülüyordu ve benden yardım istedi.

Ahmet'i muayene ettim. Durumu iyi görünüyordu. Ama biraz yanında kaldıktan sonra garip bir şey oldu. Buhara bölgesindeki değişik yerler hakkında dostane bir sohbet yaparken parmaklarım bilek atar damarının üzerindeydi. Doğduğu yer olan Efsene kö-yünden söz edinceye kadar nabız yavaş attığını hissetmiştim. Ef-sene adı geçtikten sonra nabız öyle atmaya başladı ki korktum.

O köyü iyi biliyordum. Değişik sokaklarından bahsetmeye baş-ladım. On bir İmam sokağına gelinceye kadar önemli bir değişik-lik yoktu nabızda. Ondan sonra nabız hızlandı ve yeniden danse-der gibi atmaya başladı. O sokakta yaşayan ailelerin hepsini hatırlamıyordum. Ama Ahmetle biraz konuşup araştırınca, o sokakta bakır işçiliği yapan ve üç kızı olan İbni Razi adında birinin yaşadığını öğrendim. En büyük kızının adı Ripka imiş. Çok güzel bir kız-mış. Ahmet bu kadından bahsederken, bileğindeki atış bana yaralı bir kuşun kalp atışlarını hatırlatmıştı.

Babasıyla konuştum ve çocuğunun iyileşmesinin yolunun Ripka ile evlenmesi olduğunu söyledim. Öyle yaptılar. Aradan bir süre geçtikten sonra Ahmet'in iştahı yerine geldi. Birkaç yıl önce gördüğümde, şişman ve mutlu bir insandı.

Galen bize kalbin ve bütün atar damarların aynı ritimle attığını söyler. Bundan dolayı birini incelerseniz hepsi hakkında bilgi sahibi olursunuz. Yavaş ve düzenli nabız sağlığın yerinde olduğu bilgisini verir bize. Ahmet'ten sonra nabız atışının hastanın heyecanlı ya da sükûnet içinde olduğu hakkında da bilgi verdiğini gördüm. Bunu birçok kez denedim. Nabız atışının hiç yalan söylemeyen bir haberci olduğu kanıtlanmıştır."

Rob böylece bir insanın yaşama gücünü nabzından ölçebileceği gibi, hastanın sağlığı ve ruh hali hakkında da bilgi edinebileceğini öğrenmiş oldu. Bunun denemesini yapabileceği bol miktarda fırsat vardı elinin altında. Umutsuzluğa kapılan insanlar Hekimlerin Prensi'ne gelip mucizevi tedaviler yapmasını istiyorlardı. Zengin olsun yoksul olsun aynı şekilde tedavi ediliyorlardı. Ama İbni Sina ve Rob bunların hepsini kabul edemiyordu. Gelenlerin çoğu öteki hekimlere devrediliyorlardı.

İbni Sina'nın klinik çalışmaları daha çok Şah ve Ala'nın maiyeti içinde yer alan değerli kişileri kapsıyordu. Rob bir sabah ustası tarafından Cennet Sarayı'na gönderildi. Hindistanlı kılıç yapıcısı Dan Vangalil'in karısının karnı ağrıyordu.

Rob tercüman olarak Ala'nın kişisel görevlilerinden Harşa adlı Hindistanlı mabutun yardımından yararlanmaya çalıştı. Sida, yularlak yüzlü kır saçlı ve cana yakın bir kadındı. Vangalil ailesi Budist olduğu için avret yasağı yoktu onlarda. Bundan dolayı Rob mollalar tarafından suçlanmaktan endişe etmeden kadının midesini eliyle muayene edebilecekti. Kadını uzun uzun muayene ettikten sonra sorunun yedikleriyle ilgili olduğu sonucuna vardı. Çünkü Harşa ne demircinin ailesinin ne de mabut ailelerinin yeterince kimyon, hint safranı ve biber yemediklerini söylemişti. Oysa doğduklarından beri sindirim sistemleri bu baharatlara alışmıştı. Bundan dolayı sindirim güçlüğü çekiyorlardı.

Rob Hindistanlıların gerektiği miktarda baharat yiyebilmeleri

için gereken düzenlemeyi bizzat yaptı. Bazı mabutların yaralı fillelerini tedavi ederek daha önce saygınlığını kazanmıştı. Şimdi ise Vangalil ailesinin de minnettarlığını kazanmış oldu.

Mary ile Rob J.'yi alıp ziyaretlerine gitti. Yaşadıkları yerden ayrılıp İran'da yaşamak zorunda kalanlar arasında sorunlarından dolayı bir dostluk gelişebileceğini umuyordu. Ama ne yazık ki Fara ile Mary arasında hemen çıkmış olan dostluk kıvılcımı burada çıkmadı. İki kadın birbirlerine katı bir nezaket içinde sıkıntılı bir şekilde baktılar. Mary, Sida'nın alınının ortasına çizilmiş yuvarlak siyah *kumkuma* bakmamaya çalışıyordu. Rob ailesini bir daha Vangalillere getirmedi.

Ama Dan Vangalil'in çelikle yapabildiklerinden çok etkilendiği için tek başına geldi evlerine.

Dan, yere kazdığı sığ bir çukurun içinde bir eritme fırını kurmuştu. Maden eritme çukurunun iç çeperi kildendi. Bunun dışındada daha kalın bir taş ve çamur tabakası vardı. Bu iki tabakanın etrafına ise tahta parçaları yerleştirilmişti. Bir insanın omuzlarına gelecek yükseklikte, bir adım genişliğindeydi. Üst kısmı biraz dardı. Ateşin yukarıda yoğunlaşması ve çarpma halinde daha dayanıklı olması amaçlanmıştı bununla.

Dan bu fırında tabakalar halinde yerleştirdiği odun kömürü ile fındık ya da bezelye tanesi büyüklüğünde parçalar halindeki İran maden cevherini yakarak işlenmiş demir elde ediyordu. Ayaklarını çukurun dış kısmında bir yere dayayıp oturuyor, işlenmiş keçi derisinden yapılmış körükleri kullanıyor, kızarmakta olan kütleye tam gereken miktarda hava gitmesini sağlıyordu. Ateşin en sıcak kesiminin üzerindeki cevher, metal yağmuru damlaları gibi demir parçaları haline geliyordu. Fırının içinde oluşan demir parçaları, aşağıda çiçek denilen kömür, cüruf ve demirden oluşan kabarcıklı bir karışım halinde toplanıyordu.

Dan fırının bir yerini daha önce kille kapatıyor, işlem bittikten sonra kili kırıp çiçeği dışarı çıkarıyordu. Bu kitle fırında yeniden ısıtılarak sert çekiç darbeleriyle biçimlendiriliyordu. Cevherin içindeki demirin büyük bir kısmı cüruf haline geliyordu. Ancak geri kalan kısımdan çok kaliteli işlenmiş demir elde ediliyordu.

Dan, Harşa aracılığıyla bunun yumuşak olduğunu söyledi. Kausambi'den fillerle taşınan Hindistan çeliği ise çok sertti. Bu çeliklerden birkaçını potada erittikten sonra ateşi söndürdü. Çelik soğuduktan sonra çok kolay kırılabilen bir maden haline geldi. Sonra bunu kırarak işlenmiş demir parçalarının üzerine yığıldı.

Esmer tenli Hindistanlı, şimdi örslerinin, kıskaçlarının, keskilerinin, delgilerinin ve çekiçlerinin arasında terleyerek yumuşak ve sert madenleri evlendirirken kol adaleleri kıvrımlar çiziyordu. Dan, demir ve çelik parçalarını eğip büküyor, kesiyor, çekiçliyor, sonra birbirinin üzerine koyup yeniden çekiçliyordu. Bir çömlekçinin çömlek ya da bir kadının ekmek yapışını andırıyordu hareketleri.

Rob bütün bunları izledikten sonra böyle karmaşık bir işi yapamayacağını düşündü. Bunun için Hindistanlı demircilerin nesiller boyunca birbirlerine aktardıkları becerilere sahip olmak gerekiyordu. Fakat bir sürü soru sorarak bu işlemin nasıl yapıldığını öğrendi.

Dan bir pala yaptı. Sonra bu silahı ağaç kavunu sirkesiyle nemlendirdiği iste tuttu bir süre. Ortaya farklı ışık açılarında "filigran" gibi, duman rengine çalan açık mavi renkte bir kılıç çıktı. Sadece demirden yapılmış olsaydı yumuşak ve yeterince keskin olmaya-caktı. Sadece sert Hindistan çeliğinden yapılan bu pala ise çok esnekti. Ama bu kılıç, havaya atılan bir ipliği bire ikiye ayırabilecek kadar iyi bilenebiliyordu ve büküldüğünde kolaylıkla kırılmıyordu.

Ala'nın Dan'a yapması talimatını verdiği kılıçlar İran hükümdarlarına ait olmayacaktı. Bunlar süslü püslü giysileri olmayan askerlerin silahlarıydı. Gelecekte yapılacak bir savaş için bir yerde muhafaza edilecekler ve İran ordusu bu çok kaliteli palalarla düşmanları karşısında üstünlük kazanacaktı.

Harşa "birkaç hafta sonra Hindistan çeliği kalmayacak elimde" dedi Rob'a.

Dan, hekimin ailesi ve mabutlar için yaptıklarına teşekkür etmek amacıyla Rob'a bir bıçak yapmayı önerdi. Rob reddetti bunu. Bu silahlar güzeldi ama artık kimseyi öldürmek istemiyordu. Bunu açıkladıktan sonra çantasını açarak Dan'a bir neşter, bir çift bistüri ve uzuv kesmede kullandığı iki bıçak gösterdi. Bıçaklardan biri eğri ve inceydi. Diğeri ise kemik kesmekte kullandığı geniş ve dişleri olan bir bıçaktı.

Dan gülümsedi. Bıçağın dişlerinden bazılarının eksik olduğunu gösterdi, sonra başını salladı.

Dan, bir hafta sonra, Rob'un elinde görmüş olduğu aletlerden getirdi. Çok keskindi Dan'ın yaptığı aletler. Bunlar gibisini hiç görmemişti daha önce Rob.

Kendisi öldükten sonra bile kullanılabilir durumda kalacaklarını biliyordu bu araçların. Çok değerli bir armağandı bu. Cömert bir karşılık gerektiriyordu. Ama o an bunu düşünebilecek durumda değildi. Dan bu armağanın Rob'u çok mutlu ettiğini gördü. Kelimelerle anlaşıyorlardı ama birbirlerini kucakladılar. İkisi birlikte çelik araçları yağlayıp bezlerle kuruladılar. Rob bundan sonra aletleri deri çantasına yerleştirdi.

Mutluluk içinde Cennet Sarayı'ndan uzaklaşırken, başlarında hükümdarın bulunduğu bir avcı grubuyla karşılaştı. Kaba saba avcı kıyafetleri içindeki Ala, Rob'un onu yıllar önce ilk kez gördüğü gibiydi.

Atını durdurup eğilerek selam verdi. Yanından geçip gideceklerini umuyordu ama Ferhad atıyla yanına yaklaşarak kumaz bir şekilde "yaklaşmanı istiyor" dedi.

Rob Kapılar Komutanı'nın arkasından Şah'ın bulunduğu tarafa yöneldi.

"Oo *dimmi*. Bir süre yan yana gidelim" dedi Rob'a. Sonra arkasındakilere yanlarından uzaklaşmalarını işaret etti. Atlarını yan yana saraya doğru sürmeye başladılar.

"İran için verdiğin hizmetlerden dolayı seni ödüllendirmedim" dedi Şah.

Rob şaşırmadı. Çünkü Hindistan baskınlarında hizmeti geçenlerin hepsi uzun zaman önce ödüllendirilmişti. Bazı subayların rütbesi yükseltilmiş, askerlere de para keseleri dağıtılmıştı. Kerim, Şah tarafından herkesin içinde o kadar övülmüştü ki, pazarda onun yakında yüksek mevkilere getirileceği yönünde söylentiler dolaşmaya başlamıştı. Rob ise kendisine ödül verilmediği için memnundu. Bu baskınların artık geçmişte kalmış olmasından dolayı da mutluydu.

“Sana başka bir *helat* vermeyi düşünüyorum uzun zamandan beri. Daha büyük bir ev ve daha geniş bir alan. Yani hükümdar için bir eğlence düzenlemene yetecek genişlikte bir malikane.”

“*Helat* gerekli değil, efendim” diye yanıtladı Rob. Ciddi bir ses tonuyla cömertliğinden dolayı teşekkür etti Şah’a. “Benim oradaki varlığım, size olan büyük minnettarlığımın bir karşılığıydı” diye ekledi.

Hükümdarı çok sevdiğini söylese daha nazik davranmış olacaktı ama ne Rob bunu söyleyebildi ne de Ala öyle söylemediği için gücenmiş gibi göründü.

“Ama gene de ödülü hak ettin” dedi.

“O halde Şah’ımdan, beni, rahat ve mutlu yaşadığım Yehudîye semtindeki evimde kalmama izin vererek ödüllendirmesini isteyebilir miyim?”

Şah, Rob’a sert sert baktı. Sonunda başını salladı. “Uzaklaş yanımdan *dimmi*” diyerek yanıtladı Rob’u. Sonra beyaz atını topukladı. At süratle koşmaya başladı. Arkasındakiler ona yetişmek için dört nala koşturmaya başladılar atlarını. Atlılar fırtına gibi nal sesleriyle Rob’un yanından geçip gittiler.

Rob, düşünceli bir şekilde kahverengi atını geriye döndürdü ve Mary’ye özel çelikten yapılmış yeni aletlerini göstermek üzere evinin yolunu tuttu.

63. İndhaj'da Bir Klinik

O yıl İran'a kış erken geldi. O kışın sert geçeceğini düşündüler. Bir sabah uyandıklarında bütün dağların doruklarının bembeyaz olduğunu gördüler. Ertesi gün ise soğuk rüzgârlar İsfahan'a tuz, kum ve kar getirdi. Pazardaki satıcılar mallarının üzerini örttüler, giysilerinin üzerine bir şeyler daha giydiler. Daha kışın başında baharı özlemeye başlamışlardı. Ayak bileklerine kadar uzanan koyun postundan cadabillerinin içinde, odun kömürü yaktıkları sıcak mangallarının başına toplanıp hükümdarları hakkındaki dedikoduları birbirlerine aktararak vakit geçirmeye başladılar. Ala'nın patlamalarına genellikle yüzlerini ekşitip kıkırdarak ve hallerinden yakınmaksızın tepki gösteriyorlardı ama son olay canlarını sıkacak kadar vahimdi. Can sıkıntılarının nedeni herhalde esen sert rüzgârlar değildi.

İmam Mirza ebul Kandrasseh, Şah'ın her gün içki içip çapkınlıklar yapması karşısında, arkadaşı ve en yakın yardımcısı molla Musa İbni Abbas'tan hükümdarla konuşarak Allah'ın çok içki içen kişilerden nefret ettiğini ve bunun Kuran tarafından yasaklanmış olduğunu hatırlatmasını istedi.

Vezirin temsilcisini huzura kabul ettiğinde dört saatten beri içki içmekteydi Şah. Musa'yı büyük bir ciddiyetle dinledi. Yollanan mesajın konusunu anladıktan ve Musa'nın ses tonundaki ölçülü ihtarı fark ettikten sonra tahtından aşağıya inip mollaya yaklaştı.

Endişeye kapılan ama ne yapması gerektiğine de karar veremeyen Musa konuşmaya devam etti. Şah, yüzündeki ifadeyi hiç değiştirmeksizin elindeki şarap kadehini, saray mensuplarının, hizmetkârların ve kölelerin şaşkın bakışları arasında yavaş yavaş adamın kafasından aşağı boşaltmaya başladı. Konferansın geri kalan bölümünde de kadehindeki şarabı son damlasına kadar Musa'nın üzerine akıttı. Musa'nın sakalı ve giysileri baştan aşağı şarap olmuştu. Şah bundan sonra adamı bir el işaretiyle huzurdan kovdu. Adamı Kandrasseh'e her tarafı ıslanmış ve aşağılanmış halde geri göndermişti.

Bu İsfahan'ın kutsal adamının bir aşağılama gösterisi olarak ve Kandrasseh'in vezirliğinin sona ermek üzere olduğu şeklinde yorumlandı. Mollalar Kandrasseh'in kendilerine verdiği etkilime gücüne ve ayrıcalıklara alışmışlardı. Ertesi sabah kentteki bütün camilerde İran'ın geleceği hakkında karanlık ve endişe verici kehanetlerde bulunulmaya başlandı.

Kerim Harun, İbni Sina ve Rob ile Ala hakkında konuşmaya geldi.

“O öyle bir insan değil. Çok cömert, neşeli ve sevgi dolu bir arkadaşır. Hindistan'da gördün onu *dimmi*. En cesur savaşan oydu. Hırslı görünmesinin ve Şehinşah olmak istemesinin nedeni İran için daha büyük arzulara sahip olmasıdır.”

Kerim'i sessizce dinlediler.

“Onun içki içmesini engellemeye çalıştım” dedi Kerim. Eski öğretmenine ve arkadaşına mutsuz bir şekilde bakıyordu.

İbni Sina derin bir nefes aldı. Sonra “sabahları, bir gün önce içtiği şarabın etkisiyle uyandığında başkaları için çok tehlikeli olabilir. Ona sinameki çayı içir. Zehiri temizler ve baş ağrısını giderir. Ayağının altına Ermeni taşı koy ki melankoliden kurtulsun. Ama hiçbir şey onu kendisinden kurtaramayacaktır. İçki içtiği zamanlar elinden gelirse yanında bulunma.” Kerim'in gözlerine endişeyle baktı. “Ayrıca kentte dolaşırken sen de kendine dikkat et. Zira sen Şah'ın en yakınında bulunan kişi olarak ve Kandrasseh'in rakibi olarak biliniyorsun. Şimdi ellerinde kocaman bir kazık olan güçlü düşmanların var. Senin iktidara tırmanmanı engellemek isteyeceklerdir.”

Rob Kerim'e baktı. Onun da kendisine bakmakta olduğunu görünce “Masum bir hayat sürdürmeye çalışman gerekiyor şimdi” dedi anlamlı bir şekilde. Ve şöyle devam etti: “Düşmanların zayıf yanını bulunca üstüne çullanacaklardır.”

Ustaşını boynuzladığı zaman kendi kendine verdiği sözü hatırladı. Kerim'i tanıyordu. Hırslı ve kadınlara düşkün olmasına rağmen Kerim özü iyi olan bir insandı. Rob, Kerim'in İbni Sina'ya ihanet ettiği için ne kadar acı çektiğini tahmin edebiliyordu.

Kerim başını salladı. Yanlarından ayrılırken Rob'un bileğini tuta-

rak gülümsedi. Rob da ona gülümsedi. Bu gülümsemeye yanıt vermemek mümkün değildi. Kerim hâlâ çekiciydi. Ama artık bundan dolayı sorunlarla karşılaşılıyordu. Rob, Kerim'in yüzünde büyük bir gerginlik ve hiç kaybolmayan bir kararsızlık görüyordu. Arkadaşının arkasından ona acıyarak baktı.

Küçük Rob mavi gözleriyle dünyaya korkusuzca bakıyordu. Artık yerde sürünerek hareket etmeye başlamıştı. Kadehten su içmeyi öğrenince annesi ve babası çok mutlu oldular. Rob, İbni Sina'nın önerisi üzerine çocuğa deve sütü içirmeye çalıştı. Ustası deve sütünün çocuklar için en iyi besin kaynağı olduğunu söylemişti. Deve sütünün kokusu keskindi ve içinde sarıya çalan yağ toprakları vardı. Küçük çocuk bu sütü iştahla içiyordu. Bundan sonra sütanne Priska çocuğu emzirmedi. Rob her sabah Ermeni pazarından taş bir çanak içinde deve sütü getiriyordu. Çocuklarından birini hep yanında bulunduran eski sütanne kocasının deri tezgâhında her sabah Rob'a:

"*Dimmi* efendim! *Dimmi* efendim! Benim küçük oğlum nasıl?" diye sesleniyordu. Rob çocuğun iyi olduğunu söyleyince kadın gözleri ışıldayarak gülümsüyordu.

Kışın sert geçmesinden dolayı nezle, kemik ağrısı, eklem iltihaplanması ve şişmesinden şikayetçi hasta geliyordu hekimlere. Genç Pliny soğuk algınlığının tedavisinde hastanın bir farenin tüylü ağzını öpmesi gerektiğini yazmıştı. İbni Sina ise Genç Pliny'nin okumaya değer şeyler yazmadığını söylemişti. İbni Sina'nın balgam ve romatizma sıkıntılarına karşı kullandığı kendi ilacı vardı. Rob'a da öğretmişti bunu. Çemen otu, sedef otu zamkı, helvacı kabağı tohumu ve İsfahan civarında ve Suriye'de yetişen bazı özel otlardan ikişer dirhem alınacak, karıştırılacak ve bu karışımın içine köpüğü alınıp kaynatılmış bal eklenecekti. Sonra yoğurulup merhem haline getirilecek ve perdahlanmış bir kabin içine konulacaktı.

"Hastaya bir mitkal verilir" dedi İbni Sina. "Tanrı'nın yardımıyla hastayı iyileştirir bu."

Rob fil ağıllarına gitti. Ağıllardaki mabutlar da burunlarını çekiyor ve öksürüyorlardı. Hindistan'ın yumuşak geçen kışlarından

sonra İran'da sıkıntı çekiyorlardı. Rob üç gün yanlarına gidip kendisinin bildiği bazı bitkilerle İbni Sina'nın merheminden verdi. Ve ortaya çıkan sonuç Berber'in Özel İlaç'ının kullanıldığı durumlar-dakinden farklı olmadı. Filler de savaştaki gibi muhteşem görün-müyorlardı. Üşümemeleri için üzerlerine ayaklarına kadar sarkan bir şeyler örtülmüş olduğu için her biri birer çadır gibi görünüyorlardı.

Rob Harşa'nın yanında durup Zi'ye baktı. Şah'ın devasa fili önüne konulmuş kocaman bir ot yığını ile kamını doyuruyordu.

"Zavallı çocuğum" dedi Harşa yumuşak bir sesle. "Eskiden, Buda'dan Brahman'dan, Vişnu'dan, Şiva'dan önce, filler her şeye muktedirler ve benim halkım onlara tapardı. Şimdi tanrıya ben-zer bir halleri kalmadı. Yakalanıp bizim istediklerimiz yaptırılıyor onlara."

Zi'nin üşüdüğünü gördüler. Rob, hayvana içini ısıtması için bir-kaç kova sıcak su verilmesi gerektiğini söyledi.

Harşa pek emin olmadı bu öneriden. "Uzun zamandan beri onlarla birlikteyiz. Soğuğa rağmen iyi iş yapıyorlar."

Ama Rob Bilgi Evi'nde fillerle ilgili birçok şey öğrenmişti. "An-nibal ile ilgili bir şeyler biliyor musun?" diye sordu.

"Hayır" dedi mabut.

"Değerli bir askerdir o, büyük bir önderdir."

"Ala Şah kadar büyük müdür?"

"En az onun kadar ama çok önce yaşadı. Otuz yedi fille bir or-dunun başında Alpleri geçti. Yüksek, ürkütücü, dik ve karlı dağlar-dır Alpler. Tek bir hayvan bile kaybetmedi orada. Ama soğuk hay-yanları güçsüzleştirdi. Daha sonra küçük bir dağı geçerken, sade-ce tek bir fili öldü. Bundan sizin çıkarmanız gereken ders, hayvan-larınızı dinlendirip sıcak tutmanız gerektigidir."

Harşa saygılı bir şekilde başını sallayarak "takip edildiğinin far-kında mısın hekim?" diye sordu.

Rob şaşırdı.

"İşte şurada, güneşte oturan adam."

Soğuk rüzgârdan korunmak için bir duvara sırtını dayayıp ca-dabisinin içinde büzüşmüş bir adam vardı orada.

"Emin misin?"

“Eminim hekim, dün de onu seni takip ederken gördüm. Şimdi bile sürekli sana bakıyor.”

“Buradan ayrıldıktan sonra hissettirmeden onu takip eder misin? Kim olduğunu anlayabiliriz belki.”

Harşa'nın gözleri parladı. “Tamam, hekim.”

Harşa, o akşam ileri saatte Yehudiyye'ye gelerek Rob'un kapısını çaldı.

“Seni evine kadar takip etti. Sen evine girdikten sonra adam Cuma Camii'ne gitti. Çok dikkat ettim, saygıdeğer hekim, beni görmedi. Mollaların bulunduğu yere girdi. Eski bir cadabi vardı üzerinde. Bir süre sonra dışarı çıktığında ise üzerinde siyah cüppe vardı. Sonra akşam namazı için camiye girdi. Molla o, hekim.”

Rob düşünceli bir şekilde Harşa'ya teşekkür etti. Sonra adam evden ayrıldı.

Mollayı Kandraseh'in arkadaşlarının görevlendirdiği açıktı. Kuşkusuz Kerim'i de İbni Sina ve Rob ile buluşması sırasında da takip etmişlerdi. Bundan dolayı Rob'un muhtemel vezir ile ne kadar sıklıkla görüştüğünü anlamaya çalışıyorlardı.

Herhalde zararsız olduğuna kanaat getirmişlerdi. Çünkü ertesi gün dikkatle kolladı etrafını ama kendisini takip eden bir kişi görmedi. Ondan sonraki günlerde bir daha takip edilmemiş olmalıydı.

Baharın gelmesine az kalmıştı ama soğuk hâlâ devam ediyordu. Artık sadece mor gri karşımı dağların tepelerinde beyaz kar görülebiliyordu. Bahçedeki kayısı ağaçlarının çıplak dallarının üzerinde yusuvarlak koyu renkli tomurcuklar görülmeye başlanmıştı.

Bir sabah iki asker geldi ve Rob'u Cennet Sarayı'na götürdüler. Taştan, soğuk taht salonundaki saray mensupları sıkıntılı bir şekilde dolaşıyorlardı. Aralarında Kerim yoktu. Şah, üzerindeki ızgaradan sıcak hava çıkan bir ocağın yanı başında oturuyordu. *Ruye zemin* bittikten sonra Şah Rob'a yanına gelmesini işaret etti. Şah'ın bulunduğu yer sıcaktı. Masa örtüsü bile ısınmıştı.

Hemen satranca başladılar. Şah hiçbir şey söylemeden ilk hamlesini yaptı. Biraz sonra da “saldırgan bir kedi gibi olmuşsun” dedi.

Doğruydu. Rob da nasıl saldırılması gerektiğini öğrenmişti artık.

Şah kaşları çatık bir halde oynamaya devam ediyordu. Gözlerini satranç tahtasından hiç kaldırmıyordu. Rob iki filini kullanarak kısa süre içinde Şah'ın bir devesini, bir atını ve üç askerini aldı. İzleyiciler oyunu dikkatle izliyorlardı. İfadeyiz yüzlerle sessiz bir biçimde bakıyorlardı satranca. Bir Avrupalı kâfirin Şah'ı yenmek üzere olduğundan bazıları kuşkusuz dehşete kapılmış bazıları da memnun olmuşlardı.

Fakat hükümdar çok deneyimliydi ve sinsi bir generaldi. Rob iyi bir satranç oyuncusu ve bir strateji uzmanı olduğunu düşünmeye başladığı sırada Ala bazı kurbanlar vererek düşmanını sıkıştırdı. İki filini, Anibal'ın otuz yedi filini kullandığından daha doğru bir biçimde kullanarak Rob'un fillerini ve atını aldı. Rob Mirdin'in kendisine öğrettiklerini hatırlayarak hâlâ inatla çarpışıyordu. Mat olmadan önce epey uğraştırdı Şah'ı. Oyun bitmişti. Saray erkanı hükümdarın kazandığı zaferi alkışladılar. Ala duygularını gizlemeyecek mutlu bir şekilde baktı etrafına.

Şah ağır bir altın yüzüğü parmağından çıkararak Rob'un sağ eline koydu. "*Helat* olarak. Şimdi veriyoruz. Hükümdara eğlence düzenleyecek kadar büyük bir evin olacak."

Yani haremi olan bir ev. Ve içinde Mary olacaktı.

Soylular onları izliyor ve konuştuklarını dinliyorlardı.

Rob "bu yüzüğü onur ve teşekkür duygularıyla takacağım. *Helata* gelince, Efendimizin daha önce göstermiş olduğu cömertlikten dolayı çok memnunum ve şu anki evimde kalmaya devam edeceğim" dedi.

Saygılı fakat çok kararlı bir ses tonuyla söylemişti bu sözleri. Hükümdarla konuşulurken yapılması gerektiği gibi davranmayıp sözleri bitinceye kadar gözlerini Şah'ın gözlerinden kaçırmadı. Huzurda bulunanların hepsi *dimminin* söylediklerini duymuşlardı.

Ertesi sabah haber İbni Sina'ya ulaştı.

Başhekim boşuna iki kez vezir olmamıştı. Saray mensupları ve Cennet Sarayı'ndaki hizmetkârlar arasında ona haber getirenler vardı. *Dimmi* asistanının düşüncesizce bir aptallık yaptığı haberi değişik kaynaklardan gelmişti kendisine.

İbni Sina bütün buhran zamanlarında yaptığı gibi bir yere oturup düşündü. Ala'nın başkentinde bulunmasının hükümdarlık için bir onur olduğunu, Şah'ın kendisini Bağdat'taki halifeler karşısında kültürün ve bilimin destekleyicisi bir hükümdar olarak daha üstün bir konumda tutmasını olanaklı kıldığıнын farkındaydı. Ama İbni Sina etkisinin sınırsız olmadığını da biliyordu. Doğrudan bir başvuru Jesse ben Benjamin'i kurtaramazdı.

Ala hayatı boyunca en büyük Şahlardan biri olmayı ve adının ölümsüzleşmesini arzulamıştı. Şimdi hazırlandığı savaş ise onu ya ölümsüz kılacak ya da unutulup gitmesine neden olacaktı. Böyle bir dönemde bir kişinin iradesine boyun eğmemesine izin vermezdi.

İbni Sina, Jesse ben Benjamin'in öldürüleceğini biliyordu.

Belki de daha şimdiden kimliği bilinmeyen katillere hekime sokakta saldırmaları talimatı verilmişti bile. Ya da belki de askerler tarafından tutuklanıp bir İslam mahkemesi tarafından cezalandırılacaktı. Ala politik bakımdan kurnaz bir insandı. *Dimminin* öldürülmesini kendisine en fazla yararı dokunacak şekilde gerçekleştirdi.

İbni Sina yıllarca Ala Şah'ı incelemiş ve hükümdarın kafasının nasıl işlediğini anlamıştı. Ne yapılması gerektiğini biliyordu.

O sabah *Maristan*'da personelini topladı. "Bize ulaşan haberlere göre, İdhaj kasabasında ciddi derecede hastalığı olan bir yığın hasta buraya gelmenin yollarını araştırıyor" dedi. Bu doğruduydu. "Bundan dolayı" dedi, Jesse ben Benjamin'e dönerek "sen atına atlayıp İdhaj'a gidecek ve bu hastaların tedavi edilmesi için orada bir klinik kuracaksın."

Kısa bir süre yanında götürmesi gereken otlar ve ilaçlar hakkında konuştular. Bazı ilaçlar orada da bulunabilecekti. İdhaj'da hasta olduğunu bildikleri bazı kişilerin durumları hakkında da görüştükten sonra, Rob, götüreceği ot ve ilaçları bir eşeğe yükleyip atına atladı ve vakit geçirmeden vedalaşıp yola çıktı.

İsfahan'ın güneyindeki İdhaj'a atla ağır bir tempoyla üç günde gidilebilirdi. Kliniğin kurulması da en azından üç gün sürerdi. Bu da İbni Sina'ya gerekenden daha fazla zaman kazandıracaktı.

İbni Sina, ertesi gün tek başına dışarı çıkıp Yehudiyye semtine geldi. Doğrudan asistanının evine gitti.

Kapısının alındığını duyan Mary çocuğunu kucağına alarak kapıyı açtı. Hekimlerin Hekimi'ni kapısının eşiğinde görünce şaşırdı, bir şeye yoramadı bu ziyaretini. Ama hemen kendisini toparlayıp İbni Sina'ya gereken nezaketi göstererek içeriye buyur etti. Sade ve temiz bir evdi. Eskisine göre daha rahat yaşanabilir bir hale getirilmişti. Toprak duvarlara halılar ve kilimler yerleştirilmişti. İbni Sina'nın önüne övgüye değer bir süratle toprak bir anakta tatlı bitki tohumu kekleri ve kakule ile gül suyu karışımı bir şerbet koydu.

İbni Sina Mary'nin biraz olsun Farsça konuşabileceğini umuyordu ama konuşmaya çalışınca sadece birkaç kelime Farsça bildiğini anladı.

Onunla uzun uzun ikna edici biçimde konuşup, kocasının ne kadar kaliteli bir akla ve duygulara sahip olduğunu fark ettiğı zaman, bu iri yarı yabancıyı, bir para düşkününün bir hazineyi ya da bir erkeğin bir kadını arzulaması gibi ona ihtiyacım olduğunu hissettirmek demek istiyordu. Avrupalıyı tıp için istemişti. Çünkü, Tanrı'nın Jesse ben Benjamin'e iyileştiricilik özelliğini bahşetmiş olduğunu hemen anladığını söylemek istiyordu.

"O hep parlayan bir ışık olacak. Öyle olmaya çok yaklaştı. Ama henüz çok erken, henüz o noktada değil.

Bütün hükümdarlar ılgındır. Mutlak iktidara sahip olan biri için birinin hayatını söndürmek, *helat* vermekten daha kolaydır. Fakat şimdi güvenliğinizi sağlamak amacıyla buradan kaçarsanız, hayatınızın sonuna kadar bunun acısını çekeceksiniz. Çünkü çok uzaklardan geldi buraya, çok şeyi göze aldı. Onun Yahudi olmadığını biliyorum."

Mary, yere oturup çocuğu kucağına aldı. İbni Sina'yı izliyor, gerginliği giderek artıyordu. İbni Sina İbranice konuşmak istedi başaramadı. Sonra Türkçe ve Arapça denedi arka arkaya, gene olmadı. Dil bilimcisiydi ve çok yabancı dil biliyordu. Ama Avrupa dillerinden çok azını biliyordu. Çünkü sadece bilimsel çalışmaları sırasında dil öğrenirdi. Mary ile Yunanca da konuştu ama yanıt alamadı.

Sonra Latince'ye döndü. Bunun üzerine Mary'nin başının hafifçe hareket ettiğini ve gözlerini kırptığını gördü.

“Rex te venire ad se vult. Si non, maritus necabitur.” Sonra söylediklerini Farsça tekrarladı: Hükümdar ona gelmeni istiyor. Eğer ona gitmezsen kocan öldürülecek.

Mary “Quid dicas?” (Ne diyorsun sen?) dedi.

İbni Sina yavaş yavaş tekrarladı söylediklerini.

Bu sırada Mary’nin kucağındaki çocuk ağlamaya başladı. Mary aldınış etmedi. İbni Sina’ya bakıyordu dik dik, beti benzi atmış, yüzü taş gibi olmuştu. İbni Sina kadının yüzünde daha önce hiç görmediği bir şey olduğunu hissetti. Yaşlı adam insanları anlardı. Ve ilk kez böyle bir durumda fazla endişelenmedi. Çünkü kadının güçlü olduğunu fark etmişti. O gereken düzenlemeyi, kadın da üstüne düşeni yapacaktı.

Kapının önüne kölelerin taşıdığı bir tahtirevan geldi. Rob J.’yi ne yapacağını bilemiyordu. Onu da yanına aldı. Bu iyi bir çözümdü. Çünkü Cennet Sarayı’nın haremde çocuk kendisinden hoşlanacak kadınların arasında olacaktı.

Önce hamama götürüldü. Sıkıntılı oldu onun için bu. Rob Müslüman kadınların edep yerlerindeki kılları on günde bir sönmüş kireç ve arsenik karışımı ile almalarının dinsel bir zorunlulukları olduğunu söylemişti. Koltuk altlarındaki kılların da evli kadınlar için haftada bir, dulların iki haftada bir, bakirelerin ise ayda bir o karışımla almaları ya da traş etmeleri gerekiyordu. Yanında bulunan kadınlar ona bakarken tiksintilerini gizlemediler.

Yıkandıktan sonra üç tepsi içinde değişik kokular ve bitkisel boyalar getirdiler. Mary sadece biraz koku kullandı.

Bir odaya götürüldü ve orada beklemesi söylendi. Odada sadece geniş bir ot yatak, minderler ve yatak örtüleri vardı. Bir köşede de bir leğen su görünüyordu. Yakınlarda bir yerlerde müzisyenler bir şeyler çalıyorlardı. Üşümüştü Mary. Uzun süre bekledikten sonra bir battaniye örttü üzerine.

Bir süre sonra geldi Şah. Mary dehşete kapılmıştı. Şah ise kadının başından aşağıya keşişler gibi bir battaniye örtmüş olduğunu görünce gülümsedi.

Parmağıyla battaniyeyi üzerinden atmasını işaret etti hemen.

Arkasından sabırsızlık içinde giysisini de çıkarmasını işaret etti. Mary, birçok Doğulu kadından daha ince olduğunu biliyordu. İranlı kadınlar hiç utanmadan peçe takmadığı için Allah'ın kendisine yüzündeki çilleri haklı bir ceza olarak verdiğini söylemişlerdi.

Başındaki koyu kızıl saçlara dokundu Şah. Bir perçemini tutarak bumuna götürdü. Saçlarına koku sürmemişti. Saçları güzel kokmadığı için Şah yüzünü ekşitti.

Mary bir an çocuğundan endişe ettiği için, kaçayım mı buradan acaba diye düşündü. Rob J. büyüyünce böyle bir yere getirildiğini hatırlayacak mıydı acaba? Kadınların mutlu çığlıklarını ve güvercin gibi sesler çıkararak kendisini okşadıklarını hatırlayacak mıydı?

Hükümdarın elleri hâlâ başının üzerindeydi. Farsça konuşuyordu. Kendisiyle mi yoksa kendi kendine mi konuştuğunun farkında değildi Mary. Bir anlaşmazlık olduğu şeklinde yorumlamasın diye, Şah'ın söylediklerini anlamadığını belirtmek için başını hareket ettirmeye bile cesaret edemiyordu.

Şah'ın gözleri bütün vücudunda dolaştı. En çok saçlarına bakıyordu gözleri.

“Kına mı?” diye sordu.

Söylediklerinden tek kelime anlamıştı Mary. Kına olmadığını söyledi. Kuşkusuz hükümdarın anlamadığı bir dilde. Şah bir tutam saçını parmaklarının arasına alıp incitmeden yokladı, kınalı olup olmadığını anlamak istiyordu.

Sonra, altında hiçbir şey olmayan pamuktan giysisini birden bire çıkardı. Kolları adaleliydi, iri olmayan göbeği hafifçe dışarı çıkmıştı ve kıllıydı. Bütün vücu du kıllıydı. Organı Rob'unkinden küçük ve daha koyu renkliydi.

Yolda kölelerin taşıdığı tahtirevanın üzerinde gelirken hayaller kurmuştu. Birinci hayalde, ağlayarak, Hristiyan kadınlara İsa tarafından kocalarının dışındaki kişilerle böyle bir şey yapmalarının yasaklanmış olduğunu söylüyor, Şah da bir aziz gibi davranarak, döktüğü gözyaşlarının etkisiyle nezaket gösterip onu evine yolluyordu. İkincisinde ise böyle bir şeyi kocasını korumak amacıyla yapmak zorunda bırakılarak, hayatının en şehvetli bedensel rahatlamasını, İran'ın en güzel kadınına istediğini yaptırabilecek doğa

üstü bir âşığın kendisini seçip gasp edişinden sonra kendisi de isterse yaşayabileceği söyleniyordu.

Gerçek ikisine de benzemedi. Şah göğüslerini inceledi, meme uçlarına dokundu. Vücudunun rengi alışık olduğu kadınlarınkı gibi değildi. Serin hava memelerini sertleştirmişti ama Şah'ın memelerine ilgisi devam etmedi. Mary'yi yatağa doğru itince, içinden aynı adı taşıdığı İsa'nın annesine yardım etmesi için yalvardı. İsteksizdi. Korkusundan ve kocasını öldürme emrini vermek üzere olan bu adama duyduğu öfkeden dolayı kupkuruydu. Rob'un içini ısıtan ve kemiklerini eriten tatlı okşayışları yoktu burada. Ala'nın organı sertleşmişti ama bükülüyordu. İçine girmekte zorlanıyordu. Zeytinyağını kendi üzerine dökeceğine kızgın bir şekilde Mary'nin üzerine döktü. Sonunda zeytinyağının yardımıyla güçlükle içeri girerken Mary gözlerini kapatmış, öylece yatıyordu yatağın üzerinde.

Mary yıkanmıştı ama onun yıkanmamış olduğunu fark etti. Güçlü değildi. Tamamen girmişti herhalde, ağır bir iş yapıyor gibi alçak sesle hırıldıyordu. Birkaç dakika sonra bu kadar iri bir adamdan beklenmeyecek kadar hafifçe titredi ve çirkin bir şekilde inledi. Hükümdarların Hükümdan bundan sonra yataktan kalktı ve üzerine bulaşmış zeytinyağıyla, hiçbir şey söylemeden ve kadına hiç bakmadan hızla odadan çıktı.

Mary bırakıldığı yerde, ondan sonra ne yapacağını bilemeden, kendisini aşağılanmış hissederek öylece kalakaldı. Ağlamak geldi içinden ama ağlamadı.

Bir süre sonra aynı kadın geldi yanına. Önüne düşüp oğlunun bulunduğu yere götürdü. Aceleyle giyindi, Rob J.'yi kucığına aldı hemen. Kadınlar onu eve gönderirlerken kanepenin içine bir sepet yeşil kavun bıraktılar. Mary Rob J. ile birlikte Yehudiyye semti-ne girdikten sonra kavunları yolun kenarına bırakmayı düşündü. Fakat eve girerken tahtırevanın üzerinde kavunlar olmasının daha uygun olacağına karar verdi. Pazardaki kavunlar kötüydü. Çünkü kış boyunca mağaralarda muhafaza edilmişlerdi ve çoğu bozulmuştu. Bunlar ise Rob İdhaj'daki görevinden döndüğünde iyice olgunlaşmış olacaktı. Çok da güzel kokuyordu kavunlar.

64. Bedevi Kız

Hastaların ve ilaçların yaydığı keskin kokuları, inlemeleri, haykırışları, telaşlı konuşmalarıyla *Maristan*'da sadece hastanelerde duyulabilecek bir şarkıyı dinliyordu sanki. Her şey bir tuhaf görünüyordu gözüne. Rob, *Maristan*'a girdiğinde bir öğrenci grubunun anelerini takip eden kazlar gibi arkasında dolaştığını görünce bazen hayretten nefesi kesiliyor, kalbi hızla atmaya başlıyordu.

Şimdi kendisiyle birlikte arkasında dolaşanlar kısa süre önce başkalarının arkasındaydılar!

Bir yerde durup bir öğrencinin hastanın durumunu anlatması, sonra başka bir yatağa yaklaşıp hasta ile konuşması, hastaya bakması, muayene etmesi, ona dokunması bir yumurta bulma umuduyla etrafı koklayan bir tilki gibi hastanın kokusunu almaya çalışması, yani o lanet olası Kara Şövalye'yi aklıyla yenmeye çalışması, hasta ya da yaralı kişiyle öğrenci grubunun arasında uzun uzun konuşması, öğrencilerin genellikle faydasız ve saçma olan ama bazen de çok iyi bulduğu fikirlerini alması bir tuhaf geliyordu Rob'a. Öğrenciler için bu bir öğrenmeydi. Rob için ise öğrencilerin akıllarını, bir tedavi yöntemini önerip sonra reddedecek, sonra yeniden başka bir yöntemi önerebilecek analizci bir hale getirmek için bir olanaktı bu. Böylece bazen öğrencilere bir şeyler öğretirken, başka zamanlarda hiç dikkate almayacağı bazı sonuçlara ulaşıyordu.

İbni Sina, Rob'dan konferans vermesini istiyordu. Başka hekimler de onu dinlemeye geliyorlardı. Ama onların önünde kendisini hiç rahat hissedemiyordu. Dikkatli çalışmalarla kitaplardan bir konu hakkında öğrendiklerini ciddiyetle anlatırken terliyordu. Kendisini dinleyenlere nasıl bakması gerektiğini biliyordu. Çoğundan daha iri vücut yapısı ve kırık İngiliz burnuyla sesine nasıl bir ton vermesi gerektiğinin farkındaydı. Artık Farsça'yı, aksanının farkına varılmayacak kadar akıcı bir şekilde konuşabiliyordu.

İbni Sina, onun yazar olması konusunda da öneride bulundu. Yaraların şarap ile tedavisi konusunda kısa bir makale yazdı. Yaza-

cağı denemenin konusu hakkında çok çalıştı. Fakat çalışması bittikten sonra çoğaltılıp Bilgi Evi'nin bir köşesine yerleştirilmesi ona büyük bir haz vermedi.

Bildiklerini ve becerilerini başkalarına aktarması gerektiğini biliyordu. Çünkü bunlar kendisine de başkasından aktarılmıştı. Ama Mirdin, kendisinin her şeyi yapmak istediğini söylerken haklı değildi. İbni Sina'ya özenip onun gibi olmak istemiyordu. Filozof, eğitimci ya da din bilimcisi olmayı şiddetle arzu ediyor değildi. Yazmaya ya da vaaz vermeye de ihtiyacı yoktu. Neyi nasıl yapacağına karar verebilmesi için öğrenmek ve araştırmak zorunda kalmıştı. Ne zaman bir hastanın eline dokunsa o meydan okuyuşu hissediyordu. Bu akıl almaz duyguyu ilk kez dokuz yaşındayken hissetmişti.

Bir sabah Sitara adlı bir kızı babası *Maristan'a* getirdi. Baba bedevi bir çadır imalatçısı idi. Kızın midesi bulanıyor ve kusuyordu. Ayrıca karnının sağ alt kısmında çok şiddetli bir ağrı vardı. Kızın karnı sertti. Rob sorunun ne olduğunu biliyordu ama böyle bir hastalığın nasıl tedavi edileceği konusunda bir fikri yoktu. Kız inliyor, sorulara güçlkle yanıt verebiliyordu. Rob kızla uzun uzun konuştu, sorular sorarak doğru tedavi yöntemini bulmaya çalıştı.

Kızın bağırsaklarını temizledi, önce sıcak bezler koydu karnına sonra soğuk kompres yaptı. O akşam karısına bedevi kızıdan bahsetti ve Mary'den onun için dua etmesini istedi.

Mary, kızın başına tıpkı James Geikie Cullen'inki gibi bir bela gelmiş olduğunu düşünerek çok üzüldü. Bu üzüntüsü onu babasının Hemedan'daki Ahmad Vadisi'ndeki mezarında hiç ziyaretçisi olmaksızın yattığı düşüncesine götürdü.

Rob ertesi sabah bedevi kızıdan biraz kan aldı ve bazı ilaçlar ve otlar verdi kızı. Fakat yaptıklarının hiçbir yararı olmuyordu. Kızın ateşinin yükseldiğini, gözlerinin donuklaştığını fark etti. Don yemiş yapraklar gibi yavaş yavaş solan kız *Maristan'a* geldikten üç gün sonra öldü.

Kızın kısa hayatının ayrıntılarını dikkatle araştırdı.

Ölmeden önce belirli aralıklarla şiddetli sancılar çekiyordu.

Bundan önce ise son derece sağlıklıydı. Kadınlara özgü kanaması kısa süre önce başlamış olan kız on iki yaşında bir bakireydi. Bu kızın, küçük bir erkek çocukla ve orta yaşlı kayın pederi ile ortak olan yanı ne olabilirdi? Rob hiçbir ortak özellik bulamadı aralarında. Ama üçü de aynı şekilde ölmüşlerdi.

Şah'ın çevresinde bulunanlar, Ala ile veziri İmam Kandraseh arasındaki kopukluğun iyice farkına varmıştı artık. İmam geleneklere göre Ala'nın sağ tarafındaki daha küçük tahta oturuyordu. Ama Şah ile o kadar soğuk bir nezaket içinde konuşuyordu ki, mesajı orada bulunanların hepsi anlıyordu.

O akşam Rob, İbni Sina'nın evine gitti. Satranç oynamaya başladılar. Oyun bir karşılaşmadan çok bir ders niteliğinde geçiyordu. Yetişkin bir adamın bir çocukla satranç oynaması gibi. İbni Sina daha oyunun başlarında büyük bir üstünlük kurdu. Taşlarını tereddüt etmeden oynuyordu. Rob rakibini sıkıştıramamıştı ama çok etkileyecek bir hamle yapması gerektiğini de biliyordu. Bu öngörüsüne uygun bir strateji izlemeye başladı.

Rob "sokaklarda ve meydanlarda küçük gruplar toplanıp bir şeyler fısıldıyorlar birbirlerine" dedi.

"Allah'ın din adamları Cennet Sarayı'nın efendisiyle çatışmaya girince endişeye kapıldılar ve kafaları karıştı. Böyle bir çatışmanın dünyanın mahvına yol açmasından korkuyorlar." İbni Sina atıyla bir kale aldıktan sonra "atlatılır. Gelip geçiyor bu tür şeyler, Tanrı'nın lütfunu kazanmış olanlar hayatta kalır" dedi.

Bir süre hiç konuşmadan oyuna devam ettiler. Sonra Rob, İbni Sina'ya bedevi kızın ölümünden bahsetti. Kızdaki belirtileri söyledi. Başka üç hastanın da kızdakine benzer bir karın rahatsızlığından ölmüş olduklarını, bu vakaların aklını meşgul ettiğini söyledi.

"Satira annemin adı idi" diyerek iç çekti İbni Sina. Ama o da kızın ölümü hakkında bir açıklama getirmede. "Bize henüz ulaştırılmamış birçok yanıt var."

Rob alçak sesle "bu yanıtları bulmak için çaba harcamazsak bize hiç ulaştırılmayacak" diye yanıtladı İbni Sina'yı.

İbni Sina omuz silkti, sarayda olan bitenler hakkında konuşma-

ya başlayarak konuyu değiştirmeyi tercih etti. Hindistan'a bir keşif grubunun gönderildiğini, bunun gizli tutulduğunu söyledi. Bu kez akıncılar değil tacirler gönderilmişti. şah tacirleri Hindistan çeliği ya da bu çeliğin yapıldığı cevherden satın almakla görevlendirilmişti. Çünkü Dan Vangalil'in elinde Ala'nın çok beğendiği o özel kılıçları yapacak çelik kalmamıştı.

"şah, eğer İpek Yolu'nun sonuna kadar gitmek zorunda kalsalar bile bir kervan yükü cevher ya da sert çelik bulmadan geri dönmemeleri talimatını vermiş" dedi İbni Sina.

"İpek Yolu'nun sonunda ne var?" diye sordu Rob.

"Çun-Kuo. Çok büyük bir ülkedir."

"Peki onun ötesinde?"

İbni Sina omuz silkti. "Su. Okyanus."

"Gezginler bana dünyanın düz olduğunu ve etrafının ateşlerle çevrili olduğunu söylediler. O kadar uzaklara gitmeye cesaret edenler, alevlerin yani Cehennem'in bulunduğu yere ulaşırlarmış" dedi Rob.

İbni Sina ise "gezginlerin palavraları bunlar" dedi kaşlarını çatarak. "Bunlar doğru değil. İnsanların dünya üzerinde yerleşmiş oldukları yerlerin dışında Deşt-i Kebir gibi tuz ve kum bulunduğunu okumuştum bir kitapta. Dünyanın büyük bir kısmını buzların oluşturduğu da kitaplarda yer alır" dedi. Sonra düşünceli bir şekilde Rob'a bakarak "Senin ülkenin ötesinde ne var?" diye sordu.

"İngiltere bir adadır. Onun ötesinde okyanus var. Sonra Danimarka, yani kralımızın geldiği yer olan Kuzeylilerin ülkesi var. Onun da ötesinde ise, buzlar ülkesinin olduğu söyleniyor."

"İran'ın kuzeyine, Gazne'nin ötesine geçilirse Rus topraklarına ulaşılır. Onun ötesinde de buzlar ülkesi var. Evet, dünyanın büyük bir kısmının buzlarla kaplı olduğu düşüncesinin doğru olduğu kanaatindeyim" dedi İbni Sina ve devam etti "dünyanın uç kısımlarında alevlerin bulunduğu bir Cehennem yok. Aklı olan herkes dünyanın bir erik gibi yuvarlak olduğunu bilir. Sen denizde yolculuk yaptın. Denizde ufuk hattı üzerinde önce bir geminin direğinin üst kısmını görürsün. Bu gemi dünyanın eğimli yüzeyi üzerinde yol aldığı için yavaş yavaş öteki kısımlarını da görmeye başlarsın."

Bu arada pek ilgilenmiyor gibi görünmesine rağmen satrançta hükümdarı tuzağa düşürerek Rob'un işini bitirmişti. Bundan sonra bir köleyi çağırıp, şerbet ve antep fıstığı getirmesini söyledi. "Astronom Ptoleme'yi hatırlıyor musun?" diye sordu Rob'a.

Rob gülümsedi. Ancak *medresede* gerektiği kadar astronomi okumuştur. "Kitaplarını Mısır'da yazmış olan bir antik Yunanlıdır."

"Tıpkı böyle düşünüyor. Dünyanın yuvarlak olduğunu yazmıştır. İçbükey bir gök kubbenin altında asılı durmaktadır. Kâinatın merkezidir dünya. Güneş ve ay dünyanın etrafında dönerler ve gece ve gündüzü oluştururlar.

Yüzeyi denizler, karalar, dağlar, nehirler, ormanlar, çöller ve buzlu bölgelerle kaplı olan bir top şeklindeki dünyanın içi boş mudur yoksa bir şey mi vardır orada? Eğer iç kısmı katı ise nasıl bir şeydir bu?"

Yaşlı adam şimdi kendi sorusuna gülümseyerek omuz silkti ve "bilemeyiz. Senin de bildiğin gibi dünya çok büyüktür. Bunu anlayabilirsin çünkü büyük bir kısımdan atla ya da yürüyerek geçtin."

"Peki" dedi Rob "dünyanın merkezine bakma imkânına sahip olsaydın bakar mıydın?" diye sordu.

"Kuşkusuz bakardım."

"Ama insan vücudunun içine de bakabilirsin ama bakmıyorsun."

İbni Sina'nın yüzündeki gülümseme kayboldu. "İnsanlık vahşetin çok uzağında değil, kurallara uygun olarak yaşaması gerekiyor. Aksi halde kendi hayvansal yapımızın içine gömülüp yok oluruz. Bizim kurallarımızdan biri ölümlerin bedenlerini parçalamamızı yasaklıyor. Çünkü ölümler birgün Peygamber tarafından mezarlarından kurtarılacaktır."

"İnsanlar karın hastalıklarından kurtarılamazlar mı?"

İbni Sina omuz silkti. "Bir erkek domuzun kamını aç ve bilmeceyi çözmeye çalış. Domuzun iç organları insanınkinin aynıdır."

"Emin misin efendim?"

"Evet. Galen zamanından beri yazılmaktadır bu. Yunanlılar Galen'in insan bedenlerini kesip açmasına izin vermemişlerdir. Yahudilerde ve Hristiyanlarda da benzer yasaklar vardır. Bütün insanlar insan bedeninin parçalara ayrılmasından nefret ederler." İbni Sina

Rob'un yüzüne endişeyle bakarak "iyi bir hekim olmak için üstesinden gelmen gereken çok şey var. Tedavi çalışmalarını dinsel kurallara ve insanların genel iradesi dışına çıkmadan yürütmeyi gerekiyor. Aksi halde, onların gücü seni mahveder" dedi.

Rob atına atlayıp evinin yolunu tuttu. Günün son ışıkları kayboluncaya kadar gökyüzüne baktı. Gezegenlerden sadece ay ve Satürn'ü bulabiliyordu. Daha parlak olan Jupiter olabilirdi. Çünkü gökyüzündeki yıldızların pırıltıları arasında Jupiter'in ışığı sürekli olarak parlıyordu.

İbni Sina'nın bir yarı tanrı olmadığını fark etti. Hekimlerin Prensi çocukluğundan itibaren içinde yetiştiği dinsel inançları ile tıp bilimi arasında sıkışıp kalmış yaşlı bir bilim adamıydı sadece. Rob bu yaşlı adamı bütün insani sınırlanmışlığına rağmen çok seviyordu. Ama babasının eksikliklerinin farkına varan küçük bir çocuk gibi bir bakıma aldatıldığını da hissediyordu.

Düşünceli bir şekilde Yehudiyye'ye geldi. Kahverengi atının ihtiyaçlarını karşıladı. Eve girdiğinde Mary ile çocuğun uyumakta olduklarını gördü. Ses çıkarmadan soyunup yatağa uzandı. Bir süre uyuyamadı. O karın ağrılarının nedenini düşünüyordu.

Mary geceleyin uyandı ve hemen dışarıya koştu. Kusacak gibi öğürüyordu. Hastaydı Mary. Arkasından o da dışarı çıktı. Sürekli olarak Mary'nin babasını alıp götüren hastalığı düşündüğü için kusmanın bu hastalığın ilk işareti olduğunu düşündü. İçeri döndükten sonra Mary'nin itiraz etmesine rağmen Rob onu muayene etti. Karnı yumuşaktı ve ateşi de yoktu.

Bir süre sonra yataklarına döndüler.

Mary birkaç kez "Rob" diye seslendi. Sonra tekrar "Rob'um benim" diye, sanki kâbus görüyormuş gibi, sıkıntıyla haykırdı.

"Yavaş ol, uyandıracaksın çocuğu" diye fısıldadı Rob. Şaşırmıştı. Çünkü böyle düşler gördüğüne hiç tanık olmamıştı. Başını okşayarak rahatlattı karısını. Mary, Rob'u şiddetle kendisine doğru çekti.

"Buradayım Mary. Buradayım, sevgilim." Alçak sesle ve sakin bir şekilde, İngilizce, Farsça ve Lisan dillerinde sevgi sözcükleri söyleyerek sakinleştirdi kadını.

Kısa süre sonra Mary gene bir şeyler söylemeye başladı. Ama bu kez elleriyle Rob'un yüzüne dokunup iç çekti ve başını kollarının arasına aldı. Rob yüzünü karısının yumuşak göğüslerine dayadı, Mary'nin tatlı kalp atışlarını dinleyerek uykuya daldı.

65. Kerim

Bahar İsfahan'a yavaş yavaş gelirken güneşin ısıttığı toprakta açık yeşil sürgünler belirmeye başladı. Gagalarında saman ve ince dallar taşıyan kuşlar süratle kuracakları yuvalarına doğru uçuyorlardı. Çevredeki küçük dereler ve çaylar Hayat Nehri'nin suları ile birleşiyor, nehrin yükselmiş suları artık gürleyerek akmaya başlıyordu. Rob, sanki toprağın ellerini avuçlarının arasına almış, doğanın sınırsız ve sonsuz canlılığını hissediyor gibiydi. Bu genel üretkenliğin öteki belirtilerinden biri de Mary'de görülüyordu. Mide bulanmaları daha da artmış olarak devam ediyordu. Bu kez Fara'nın onlara Mary'nin hamile olduğunu söylemesine gerek kalmadı. Rob memnundu durumdan. Ama Mary mutsuz görünüyor, eskisinden daha çok aksileşiyordu. Rob oğluyla daha fazla zaman geçirebiliyordu. Küçük Rob J.'nin gözleri babasını görünce ışıldamaya başlıyor, kuyruğunu sallayan bir köpek gibi bıcır bıcır sesler çıkararak vücudunu sağa sola kıvrıyordu. Rob küçük oyunlar öğretiyordu oğluna.

"Babanın sakalını çek hadi" diyor, oğlunun sakalını kuvvetle çekmesinden gurur duyuyordu.

"Çek babanın kulağını."

"Bumunu sık babanın."

Çocuk aynı hafta ilk çekingen ve kararsız adımlarını attı. Koşmaya da başlamıştı. İlk sözünün baba olmasına şaşırmadılar. Küçük yaratığın kendisine baba diye seslenişi Rob'un içini derin bir sevgiyle doldurdu. Hayatında inanılmayacak kadar güzel bir şey gerçekleşmişti.

İlk bir öğleden sonra Mary'yi Ermeni pazarına gitmeye ikna etti. Rob J.'yi kendisi kucağına alıp yürüyerek pazara gittiler. Pazardaki deri eşya satılan tezgâhın yanında çocuğu yere indirdi. Çocuk hafifçe sallanarak Priska'ya doğru birkaç adım attı. Rob J.'yi gören eski sütanesi sevinç içinde bir çılgılık attı. Sonra da çocuğu kucağına aldı.

Yehudiyye'ye dönerlerken yolda rastladıkları tanıdıklarına gü-

lümseyerek selam verdiler. Çünkü Fara'nın oradan ayrılışından sonra kadınlar Mary'ye büyük bir yakınlık göstermemiş olsa bile artık hiçbiri bu Avrupalı Öteki kadına kötü davranmıyordu. Yahudi semtinde yaşayanlar onun varlığına alışmışlardı.

Mary'nin pilav pişirmekle, Rob'un da kayısı ağaçlarından birini budamakla meşgul olduğu bir öğleden sonra fırıncı Mika Halevi'nin iki küçük kızı bitişikteki evlerinden kaçıp bahçelerine girdiler ve küçük Rob J. ile birlikte oynamaya başladılar. Rob çocukların birlikte oyun oynamasından memnun oldu.

Yehudiyye semtindeki Yahudilerden daha kötü insanlar da var diye düşündü. İsfahan'dan daha kötü yerler de.

Bir gün el-Coucani derste bir domuzun iç organları konusunu anlatacağını söyledi. Rob gönüllü olarak ona yardım etmeye gitti. Oldukça iri bir erkek domuzdu. Dişleri oldukça büyük, gözleri küçüktü. İri vücudu sert gri kıllarla kaplıydı. Domuz bir iki gün önce ölmüştü, kokmuştu. Tahılla beslenen hayvanın karnı açılınca mayalanmış ekşi bir sıvı kokusu kapladı etrafı. Rob bu tür kokuların iyi ya da kötü olarak değerlendirilmemesi gerektiğini öğrenmişti. Her kokunun bir özelliği vardı. Zira her koku bir şey anlatırdı. Ama elleriyle karnını ve bağırsaklarını incelerken ne bumuyla, ne gözleriyle o karnın ağrısıyla ilgili yeni bir şey öğrenemedi. Öğrencilerine bir şeyler öğretmeye çalışan el-Coucani, Rob'un hayvanın içini o kadar çok karıştırmasından rahatsız oldu.

Rob dersten sonra, yeni bir şey öğrenmeden İbni Sina ile *Maristan*'da buluşmaya gitti. Başhekimi görür görmez kötü bir şey olduğunu hissetti.

"Benim Despina ile Kerim Harun. Tutuklandılar."

"Otur şöyle Ustam, biraz rahatla" dedi Rob nazik bir şekilde. İbni Sina sarsılmıştı. Yaşlı adam merak içindeydi.

Rob'un en korktuğu şey olmuştu şimdi. Zorlanarak da olsa bazı sorular sordu ve suçlamanın fahişelik ve zina olduğunu öğrendi. Şaşırmadı buna.

Kandrasseh'in casusları o sabah Kerim'i İbni Sina'nın evine kadar

takip etmişler. Sonra da mollalarla askerler taş kuleye baskın yapıp aşıkları yakalamışlar.

“Hadım ne olmuş?”

Hocası olup bitenlerin üzüntüsüyle gözlerini kapayıp bir an düşündü. Sonra Rob’un gözlerine baktı, Rob derin bir üzüntü hissetti içinde. Rob’un sorusuna yanıt verirken yaşanan her şey herhalde gözlerinin önünden geçiyordu İbni Sina’nın.

“Vasıf öldü. Onu gürültü çıkarmadan öldürmeksizin kuleye çıkamazlardı.”

“Kerim ile Despina’ya nasıl yardım edebiliriz?”

“Onlara sadece Ala Şah yardım edebilir” dedi İbni Sina. “Onları kurtarması için Şah’a yakarmamız gerekiyor.”

Rob ile İbni Sina atlarıyla İsfahan sokaklarından geçerken insanlar İbni Sina’ya acıyan gözlerle bakıyor, onu utandırmak istemedikleri için gözlerini onlardan kaçırıyorlardı.

Cennet Sarayı’nda Kapılar Komutanı Hekimlerin Prensi’ni ona her zaman gösterilen nezaketle selamladı. Ama Şah’ın taht salonu yerine bir bekleme salonuna götürüldüler.

Ferhad onları orada bıraktıktan bir süre sonra döndü ve hükümdarın o gün onlarla geçirecek zamanı olmadığını söylediğini aktardı.

İbni Sina “bekleyelim, belki bir görüşme fırsatı doğar” dedi.

Ferhad güçlü bir insanın böyle bir duruma düşmesinden memnun olmuştu. Eğilerek selam verirken gülümseyerek Rob’a baktı.

O gün bütün öğleden sonra beklediler. Sonra Rob İbni Sina’yi evine götürdü.

Ertesi gün sabahleyin yeniden saraya döndüler. Ferhad gene nazik davranmaya dikkat ediyordu. Aynı bekleme salonuna götürüldüler, orada beklemelerine izin verildi. Gene bir süre sıkıntı içinde beklediler. Ama hükümdarın onlarla görüşmek istemediği açıktı.

Buna rağmen beklemeye devam ettiler.

İbni Sina çok az konuşuyordu. Bir ara iç çekerek “o benim kızm gibiydi” dedi. Bir süre sonra da “Şah için Kandraseh’in bu sert darbesini küçük bir yenilgi olarak görmek vezire meydan okumaktan daha kolay gelebilir.”

Bu ikinci gelişlerinde bütün gün Cennet Sarayı'nda oturdular. Hekimlerin Prensi'nin ününe ve Kerim'in Ala'nın çok değer verdiği bir kişi olmasına rağmen hükümdarın hiçbir şey yapmayacağını anladılar.

“Anlaşılan Kerim'i Kandraseh'e teslim etmek istiyor” dedi Rob üzüntülü bir şekilde. “Sanki satranç oynuyor ve bu oyunda Kerim'i kaybetmek ona büyük bir sıkıntı vermeyecek.”

“İki gün sonra huzura kabul yapılacak” dedi İbni Sina. “Şah'ın onlara yardım edebilmesi için onun işini güçleştirmememiz gerekiyor. Hükümdara herkesin içinde onları bağışlaması talebinde bulunacağım. Ben kadının kocasıyım, Kerim de halkın sevdiği bir kişidir. Huzurda bulunacak kişiler, çatirin kahramanını kurtarmak için benim talebimi güçlü sesleriyle destekleyeceklerdir. Şah da böylece kulları öyle istediği için onları bağışlamış olacak.” Eğer bağışlanırlarsa Kerim'e yirmi kırbaç vurulacak, Despina'ya ise sopayla dövüldükten sonra hayat boyu efendisinin evinden dışarı çıkmama cezası verilecekti.

Ama Cennet Sarayı'ndan ayrıldıktan sonra kendilerini beklemekte olan el-Coucani'ye rastladılar. Usta cerrahın en sevdiği kişi İbni Sina idi. Bu sevgisinden dolayı ona bazı kötü haberler getirmişti.

Kerim ile Despina bir İslam mahkemesine çıkarılmışlardı. Üç kişi tanıklık yapmıştı. Üçü de molla idi. Ne Despina ne de Kerim, belli ki, işkence görmemek için kendilerini savunmaya kalkışmamışlardı.

Mahkemenin başkanı olan *müftü* ikisini de ölüme mahkûm etmişti. Cezaları ertesi sabah infaz edilecekti.

“Kadın olduğu için Despina'nın başı kesilecek. Kerim Harun ise göğsü yarılarak öldürülecek” dedi el-Coucani.

Umutsuzluk içinde birbirlerine baktılar. Rob, İbni Sina'nın el-Coucani'ye Kerim ile Despina'nın nasıl kurtarılabileceğini sormasını bekledi. “Bu cezadan kurtarılamazlar” dedi el-Coucani zorlanarak. “Bizim yapabileceğimiz sadece öldürülürlerken mümkün olduğu kadar az acı çekmelerini sağlamaktır.”

“Bundan dolayı bizim yapacağımız şeyler var” dedi el-Coucani sakın bir şekilde.

“Rüşvet verilebilir. Kelenterin hapishanesine öğrenci yerine güvendiğimiz bir hekimi gönderebiliriz.”

Rob, o ılık bahar gününde hafifçe titreyerek “o hekim ben olayım” dedi.

O gece uyku tutmadı gözünü. Şafak sökmeden önce uyandı ve kahverengi atına binip kentin sokaklarına daldı. İbni Sina’nın evine geldiğinde karanlık bir köşede sanki Vasıfı görecekmiş gibi hissetti kendisini. Kulenin odalarında ne bir ışık ne de bir hayat belirtisi vardı.

İbni Sina içinde üzüm suyu olan toprak bir testi verdi Rob’a. “Üzüm suyunun içinde bol miktarda uyuşturucu madde ve buing adını verdiğimiz saf keten tohumu tozu var” dedi. Bundan bol miktarda içmeleri gerekiyor. Ama çağırıldıklarında eğer yürüymeyecek kadar da çok içerlerse o zaman sen de onlarla birlikte ölürsün.”

Rob, başını salladı, İbni Sina’nın söylediklerini anladığını belirtmek amacıyla. “Tanrı merhamet etsin onlara” dedi.

“Tanrı merhamet etsin” diye tekrarladı İbni Sina da. Rob oradan ayrılmadan önce Kuran okumaya başladı.

Hapishaneye geldiğinde nöbetçilere hekim olduğunu söyledi. Yanına birini verdiler. Önce kadınların hücrelerinin bulunduğu bölüme gittiler. Hücrelerde inleyip ağlayan insanlar vardı.

Duyduğu müthiş bir iniltinin Despina’ya ait olabileceği düşüncesiyle ürperdi. Ama gelen ses onunki değildi. Despina küçük bir hücrede bekliyordu. Yıkanmamıştı ve güzel kokular sürmemişti şimdi. Saçları karmakarışık. Küçük zarif vücudunda kirli bir siyah giysi vardı.

Yanına yaklaşarak içinde buing olan testiye yere koydu. “Sana içecek bir şey getirdim.”

Despina, Rob için artık bütün kadınların simgesiydi. Kız kardeşi Anne Mary’yi, karısı Mary’yi, meydandaki arabada kendine hizmet vermiş olan fahişeyi ve dünyada başına bela gelmiş bütün kadınları temsil ediyordu o şimdi.

Durmadan ağlıyordu Despina, buing içmeyi reddetti.

“İçmelisin. Sana faydası olacak.”

Başını iki yana salladı, hayır, anlamında. “Yakında Cennet’te olacağım” dedi. Korku dolu gözleri kendisine inanması için yalvarıyor gibiydi. “Ona ver” diye fısıldadı. Bundan sonra Rob, hoşça kal diyerek Despina’nın yanından ayrıldı.

Önündeki askerin arkasından yürürken koridorda ayak sesleri yankılanıyordu. Birkaç basamak aşağıya indiler hızla, sonra gene bir taş tünelden geçtiler ve öteki küçük hücreye geldiler.

Arkadaşının beti benzi atmıştı.

“İşte böyle Avrupalı.”

“Evet, Kerim, böyle.”

Birbirlerine sımsıkı sarıldılar.

“O... nasıl?”

“Biraz önce de onu gördüm. İyi.”

Kerim derin bir nefes aldı. “Haftalardır onunla konuşmamıştım! Sadece sesini duymak için gitmişim oraya. O gün takip edilmediğimden emindim.”

Rob başını salladı.

Kerim’in dudakları titriyordu. Rob testi uzattı, Kerim testideki sıvının üçte ikisini içtikten sonra Rob’a geri verdi.

“Faydası olacak. İbni Sina hazırladı karışımı.”

“Senin hayranlık duyduğun ihtiyar. Despina’ya sahip olabilmek amacıyla düşümde sık sık zehirlemiştim onu.”

“Her insanın kötü düşünceleri olabilir. İnsan kolay kolay kurtulamaz böyle düşüncelerden.” Rob, Kerim’in uyuşturucunun etkisine girmeden böyle düşündüğünü öğrenmesini istiyordu. “Anladın mı?”

Kerim başını salladı. Rob dikkatle inceliyordu Kerim’i. Gereğinden fazla buing içmiş olmasından endişe ediyordu. Eğer karışımın etkisi zamanından önce başlarsa *müftü* mahkemesi ikinci bir hekim de öldürmek üzere toplanabilirdi çünkü.

Kerim’in gözleri doldu. Henüz ayıktı ama konuşmak istemiyordu. Rob bir süre Kerim’in yanında kaldı. Sonra hücreye yaklaşan ayak seslerini duydu.

“Kerim” dedi.

Kerim gözlerini kapatarak “şimdi mi?” diye sordu.

Rob yumuşak bir sesle “çatiri kazanışını düşün” dedi. Ayak sesleri durdu. Kapı açıldı. Üç asker ile iki molla vardı kapının önünde. “Hayatının en mutlu günlerini düşün.”

“Zeki Ömer iyi kalpli bir adam olabilirdi” dedi Kerim. Rob’a bakarak hafifçe fakat anlamsız bir şekilde gülümsedi.

İki asker koluna girdi. Rob hemen arkalarından yürüyerek hücreden çıktı. Taş koridordan geçip birkaç merdiven basamağı çıktılar. İç bahçeye gelmişlerdi şimdi. Güneş yeni yeni ısıtmaya başlamıştı bahçeyi. Ilık ve güzel bir sabahtı. Bu da, son anlarında bir zulümdü onun için. Rob, Kerim’in biraz sallanarak yürüdüğünü fark etti. Ama başka biri bunu onun korkusuna verebilirdi. Rob’un kâbuslarına girmiş olan iki sıra halinde dizilmiş karkan kurbanlarının yanından geçip kütüklerin yanına geldiler. Islak yerdeki uzun siyah giysili bir bedenin yanında korkunç bir şey duruyordu. Kerim, Despina’yı görmedi. Mollalar buingin farkına varmamışlardı.

Cellat, Rob’tan ancak bir iki yaş büyüktü. Kısa boylu, güçlü kuvvetli, kalın kolları olan, umursamaz bakışlı bir adamdı. Böyle güçlü kuvvetli, işini bilen bir adam ve çok iyi bilenmiş bıçaklar İbni Sina’nın parasıyla satın alınmıştı.

Askerler ağaç kütüğüne doğru götürürlerken Kerim’in gözleri donuklaşmıştı. Ayrılırken hiçbir şey söylemedi Kerim. Celladın darbesi sert ve kesin oldu. Bıçağın ucu kalbine girmişti. Cellat rüşvetini almış, tek darbeye öldürmüştü. Rob arkadaşının bir şeye canı sıkılmış gibi yüksek sesle derin bir nefes verdiğini işitti.

Bundan sonra Rob’a Despina ile Kerim’in kentin surlarının dışındaki mezarlığa götürülmelerini izlemek kalıyordu. İki yeni mezarın başında ikisinin de öldürülmesine tanıklık eden mollalara dua okumaları için bol para verdi. Bu da acı bir şaka oldu onun için.

Defin töreni bittikten sonra Rob testide kalan sıvıyı dibine kadar içip bitirdi. Kahverengi atını kendi haline bıraktı.

Cennet Sarayı’na yaklaştıklarında atını durdurarak saraya bakmaya başladı. Saray o gün daha da güzeldi. Sarayın flamaları bahar rüzgârıyla dalgalanıyordu. Güneş ışıkları bayrakların ve uçların-

da baltalar bulunan mızrakların üzerinde parıldıyor, askerlerin pa-lalarında yansımalar yapıyordu.

Ala'nın sesini duyar gibiydi. *Biz dört arkadaşız... Biz dört arka-daşız...*

Yumruklarını sıkarak "AŞAĞILIK!" diye bağırdı.

Sesi surlara kadar ulaştı. Rob'un sesini duyan nöbetçiler şaşırdılar.

Subayları en yakındaki nöbetçiye yaklaşıp "kim bu bağıran, gördün mü?" diye sordu.

"Evet gördüm, sanırım hekim Jesse, *dimmi* hekim."

Atın üzerindeki silueti incelediler. Bir kez daha yumruğunu sı-karak elini havaya kaldırdığını gördüler. Şarap testisini ve atın diz-ginlerinin boşta olduğunu fark ettiler.

Subay, Yahudi'nin Hindistan'dan dönerlerken yaralı askerlerle birlikte onları tedavi etmek amacıyla geride kaldığını biliyordu. "Çok içki içtiği belli oluyor" diyerek güldü. "Ama kötü biri de ğil-dir. Boş verin, gitsin" dedi. Askerler, kahverengi atı, hekim ile bir-likte kentin kapılarına yaklaşana kadar izlediler.

66. Gümüſî Kent

İsfahan'daki arkadaşlarından sadece kendisi hayatta kalmıſtı. Mir-din ve Kerim'in artık toprağın altında olduğunu bilmesi onu öfke-lendiriyor ve müthiſ üzüyordu. Ama öte yandan yaşadığı her günün kendisi için sevdiği kadının öpücükleri kadar değerli olduğunu düşünüyordu. Hayatın her zamanki meyvelerinden tadıyordu. Bazen derin derin nefes alıp veriyor, bazen uzun uzun işiyor, bazen de hafifçe yelleniyordu gene. Acıktığında bayatlamış ekmek yiyor, yorulduğunda uyuyordu. Kansının vücuduna dokunup, hortularını dinliyordu. Oğlunun karnını hafifçe ısıyor, çocuk kıkırdayarak kahkahalar atıyor, Rob'un gözlerinden yaşlar boşanıyordu gülmekten.

İsfahan artık onun için kasvetli bir kent haline gelmişti ama o gene de böyle şeyler yaşayabiliyordu.

Allah ve İmam Kandraseh İsfahan'ın kahramanlaşmış atletini yok edebildiğine göre, sıradan bir insan Peygamber'in yerleştirdiği İslam kurallarının herhangi birini ihlal etmeye cesaret edebilir miydi?

Fahiſeler ortalıktan kayboldular. Meydanlar artık geceleri cüm-büş yeri olmaktan çıkmıştı. Kentin sokaklarında mollalar ikişer ikişer kol geziyor, peçesi yüzünün her tarafını kaplamayan bir kadın, müezzinin çağrısına gereken süratle yanıt vermeyen bir erkek, şarap satacak kadar aptal bir şerbetçi dükkânı arıyorlardı. Kadınların saçlarını her zaman örtmeye özen gösterdikleri Yehudiyye'de bile Yahudi kadınlar Müslüman kadınlar gibi yüzlerine peçe örtmeye başladılar.

Bazıları daha önce yaşadıkları müzikli ve eğlenceli geceleri hatırlayarak gizli gizli iç çekiyorlar, bazıları da bu durumdan memnun olduklarını söylüyorlardı. *Maristan*'da Hacı Davut Hüseyin bir sabah camide şöyle dedi: "Cami ve devlet tek bir rahimden doğmuşlardır. İki birdir, birbirlerinden ayrılamazlar."

Sabahları İbni Sina'nın evine gelerek birlikte namaz kılan Müslümanların sayısı artmıştı. Ama Hekimlerin Prensi namaz bittikten sonra evine çekiliyor, ancak sonraki namazda yeniden çıkıyordu evinden. Kendisini üzüntüsüne kaptırmıştı. Bir yandan da düşün-

celerini ve duygularını gözden geçiriyordu. Öğrencilere ders vermek ya da hastaları tedavi etmek için *Maristan*'a da gelmiyordu. Bir *dimmin*in kendilerine dokunmuş olmasını kabul etmeyenlere el-Coucani bakıyordu. Ama bunların sayısı fazla değildi. Rob artık eskisine göre daha fazla çalışmak zorunda kalıyordu. Kendi hastalarının yanı sıra İbni Sina'nın hastalarına da bakıyordu.

Bir sabah nefesi kokan, ayakkabıları çamur içinde cılız mı cılız yaşlı bir adam geldi hastaneye. Kasım İbni Sahdi'nin dizlerinde şişlik vardı. Beyaz sakallarında yer yer boşluk vardı. Kaç yaşında olduğunu bilmiyordu adam. Hayatının büyük bir kısmını kervanlarda hizmetkârlık yaparak geçirdiği için bir evi de yoktu.

"Ben her yere gittim, efendim" dedi.

"Benim geldiğim Avrupa'ya da gittin mi?"

"Hemen hemen her yerine." Ailesinin olmadığını, kendisini Allah'ın koruduğunu söyledi. "Buraya Kum'dan yün ve hurma getiren bir kervanla dün geldim. Yolda sanki cin çarpmış gibi bir sancı başladı."

"Ağrın nerende?"

Kasım, inleyerek sağ tarafına vurdu elini.

"Miden bulanıyor mu?"

"Çok kusuyorum, efendim, bir de çok güçsüzleştim. Ama düşümde Allah bana yakınımıdaki birinin beni iyileştireceğini söyledi. Uyandıktan sonra birilerine yakınlarda bir hastane olup olmadığını sordum. Onlar da beni dosdoğru bu *Maristan*'a gönderdiler."

Adamı bir yatağa yatırdı. Burada üstü başı temizlendi ve biraz yemek verildi. Bu adam Rob'un kafasını hep meşgul eden o karın ağrılarından yakınan ama hastalığı henüz gelişmemiş ilk hastasıydı. Allah, herhalde Kasım'ın nasıl iyileştirilebileceğini biliyordu ama Rob bilmiyordu.

Saatlerce kütüphanede kaldı. Sonunda nazik Yusuf ul-Cemal, yani Bilgi Evi'nin görevlisi saatlerden beri neyi öğrenmeye çalıştığını sordu.

"Bir karın rahatsızlığının nedenini bulmaya çalışıyorum. İnsan vücudunun açılmasının yasaklanmasından önce antik dönemde bu konuda yazılanları bulmaya çalışıyorum."

Kütüphane görevlisi saygılı bir şekilde göz kırparak nazikçe ba-

şını salladı ve “sana yardım etmeye çalışayım. Bakalım neler bulabileceğim” dedi.

İbni Sina’ya gidemezdi Rob. Onun kadar sabırlı olmayan el-Coucani’ye gitti.

El-Coucani “o karın rahatsızlığından ölen çok olur” dedi. “*Maristan*’a gelen hastaların bir kısmı karınlarının sağ alt kısmında ağrı ve yanma hissettiklerini söylerler. Ağrıları yok olunca da evlerine gönderilirler.”

“Neden?”

El-Coucani omuz silkerek biraz sıkılmış gibi baktı Rob’a. Sonra da bu konuya fazla vakit ayıramayacağını söyledi.

Kasım’ın ağrısı da birkaç gün sonra yok oldu. Ama Rob adamı bırakmak istemiyordu. “Nereye gideceksin?”

Yaşlı celep omuz silkerek “bir kervan bulacağım, hekim, çünkü benim evim kervanlardır.”

“Buraya gelen herkes burayı sağ terk edemez. Bazıları ölüyor, anlıyor musun?”

Kasım ciddi bir ifadeyle başını sallayarak “herkes sonunda ölecek” dedi.

“Ölüyü yıkayıp gömülmeye hazırlamak Allah’a hizmet etmektir. Böyle bir iş yapar mısın burada?”

“Yaparım, hekim. Çünkü bu senin dediğin gibi Allah’ın işidir” dedi vakur bir şekilde. “Beni buraya Allah gönderdi. Demek ki burada kalmamı da istiyor.”

Hastanede ölülerin muhafaza edildiği iki bölmeli mahzenin yanında bir depo vardı. Orayı temizlediler. Burası Kasım İbni Sadi’nin odası oldu.

“Hastaların yemekleri verildikten sonra burada yemeğini yersin, sonra da *Maristan*’ın hamamında yıkanırsın.”

“Peki hekim.”

Rob adama bir yorgan ve kilden yapılmış bir kandil verdi. Yaşlı adam eskimiş seccadesini yere yaydı ve o odanın o güne kadar gördüğü en güzel ev olduğunu söyledi.

Rob çok çalışmak zorunda kaldığı için Bilgi Evi’ndeki Yusuf ul-Cemal’e ancak iki hafta sonra tekrar uğrayabildi. Kütüphaneciye

yardımlarından dolayı değerli bir armağan götürdü. Bütün satıcılarda iri antep fıstıkları vardı. Ama Yusuf böyle bir şeyi çiğneyemezdi çünkü ağzında çok az dişi kalmıştı. Bundan dolayı Rob Yusuf'a bir sepet yumuşak çöl hurması götürdü.

Rob ile Yusuf o ganan akşamı Bilgi Evi'nin bir köşesine oturup hurmaları yemeye başladılar. Kütüphanede kimse yoktu.

"Çok eskileri araştırdım" dedi Yusuf, "elimden geldiğince. Antik döneme kadar araştırdım. Yaptıkları mumyalarla tanındıklarını senin de bildiğin Mısırlıları bile inceledim. Onlara da ölmüş bir insanın karnının açılmasının uğursuzluk getiren ve insanın bedenini çirkinleştiren bir şey olduğu öğretilmiş."

"Ama... mumyaları nasıl yapmışlar öyleyse?"

"İki yüzlülük yapmışlar. Mumyalama işlemini yapmadan önce paraschist adı verilen kişilere para verip ölünün karnını açtırıyorlarmış. Bu adamlar da bu işi yaptıkları için taşlanarak öldürülmek için ortalıktan kaybolurlarmış. Ölünün karnını kimin açtığını sadece mumyalama işlemini yapan saygın kişiler bilirlermiş. Ölünün bedeni açıldıktan sonra bunlar da iç organları dışarı çıkarıp bedeni koruma işlemini yaparlarmış."

"Peki çıkardıkları organları incelemişler mi? Bunlardan kalan yazılı kayıtlar var mı?"

"Beş bin yıl süreyle mumyalama yaptıklarına göre, bu süre içinde değişik hastalıklardan ölen yaklaşık bir milyar insanın dörtte üçünün iç organlarını dışarı çıkartmak zorunda kalmışlardır. Ölülerin karınlarından çıkardıkları organları ya kil, kireçtaşı ya da kaymaktaşından kaplara koymuşlar ya da atmışlar. Ama organları incelediklerine dair bir bulgu yok."

"Yunanlılarda durum biraz farklı. Onlar da Nil Nehri bölgesinde bulunmuşlar." Yusuf, Rob'a bazı tarihsel bilgileri aktarmaya başladı. "Büyük İskender, Mahammet'in doğuşundan dokuz yüz yıl önce, yakışıklı ve genç bir savaş tanrısı olarak bölgeye saldırdı. Antik dünyanın tamamını ele geçirdi. Nil Nehri'nin deltasının kuzeybatı kenarındaki Akdeniz ile Mareotis Gölü'nün arasındaki bir şerit üzerinde kendi adını verdiği bir kent kurdu.

On yıl sonra bataklık hummasından öldü. Ama İskenderiye o dönemde Yunan kültürünün merkezi haline gelmişti. İskender'in

kurduğu imparatorluğun dağılması sırasında Mısır ile kurulan bu yeni kent, Makedonyalı Ptoleme'nin eline geçti. Ptoleme yardımcıları arasında kafası bilime en yatkın kişiydi. Ptoleme İskenderiye Müzesi'ni, dünyanın en güzel üniversitesini ve büyük İskenderiye kütüphanesini kurdu. Üniversitede bütün bilim dallarında gelişme kaydedildi. Üniversitenin tıp bölümü ise bütün dünyadan yetenekli öğrencileri kendisine çekti. İlk kez insan anatomisine çok büyük bir önem verildi. Sonraki üç yüz yıl boyunca insan bedeni açıp ayrıntılı olarak incelendi."

Rob istekle öne doğru eğilerek "o halde iç organlarda ortaya çıkan hastalıklarla ilgili yazdıklarını okumak mümkün olacak" dedi.

Yusuf başını iki yana salladı, hayır, anlamında. "Yunanlıların kurduğu o muhteşem kütüphanedeki kitaplar, Hristiyanlık döneminin başlamasından otuz yıl önce Oktavyus'un lejyonları İskenderiye'yi yakıp yıkarlarken yok oldular. Romalılar İskenderiyeli hekimlerin yazdığı kitapların büyük bir kısmını yok ettiler. Tahrip olmayan çok az kitabı inceleyen Celsus, bu bilgilerin korunması amacıyla *De re medicina* adlı kitabına aktardı. Ama bu kitapta sadece şöyle bir bölüm var: 'Daha önce bahsettiğim kör bağırsak bölgesini etkileyen bağırsak hastalığı, karnın özellikle sağ tarafında şiddetli iltihaplanmaya ve yüksek ateşe yol açar.'"

Rob düş kırıklığı içinde homurdandı. "Bu alıntıyı biliyorum. İbni Sina derslerinde bahsetmişti bundan."

Yusuf omuz silkerek "benim tarihe yaptığım bu yolculuktan sonra da sen, gene benim başladığım noktada bulunuyorsun. Senin aradığın konuda yazılmış bir şey yok."

Rob umutsuzluk içinde başını salladı. "İnsanlık tarihinde kısa bir süre için de olsa insan bedenini açan ilk hekimlerin Yunanlılar arasından çıkışını neye bağlıyorsun?"

"Yunanlılar kendilerine insan bedenini parçalara ayırmayı yasaklayan tek ve güçlü bir Tanrı'nın avantajlarından yararlanmadılar. Yunanlıların o kadar güçlü olmayan tanrıları ve tanrıçaları, zina ve ağız kavgaları yapıyorlardı." Kütüphaneci bir avucunu çukurlaştırarak ağzındaki hurma çekirdeklerini tükürdü içine, çok tatlı bir şekilde gülümsedi ve "onlar insan bedenini açabiliyorlardı, çünkü, ne de olsa barbardılar hekim" dedi.

67. İki Yolcu

Mary'nin hamileliği oldukça ilerlemişti. Ata binebilirdi henüz ama yiyecek almak için yayan gidiyordu pazara. Rob J. ile satın aldıkları ise eşeğin sırtındaydı. Doğmamış çocuğunun ağırlığı onu yoruyor, sırtı ağrıyor, yavaş yavaş yürüyerek bir pazardan diğerine gidiyordu. Her zaman yaptığı gibi o gün de Ermeni pazarındaki tabaklanmış deri tezgâhının yanında durdu. Priska ile ince İran ekmeği yiyip şerbet içmeye başladılar.

Priska eski işvereni ve emzirdiği bebekle her karşılaştığında neşeleniyordu ama o gün çok konuşkandı. Mary Farsça'yı öğrenmek için çok çalışıyordu. Ancak, yabancı, uzaktan gelmiş, hekim gibi, senin gibi, ibarelerini anlayabildi, Priska'nın anlattıklarından.

Priska'nın söylediklerini tam anlayamadan ayrıldı kadının yanından. Akşam bunları kocasına aktardı.

Rob Priska'nın karısına ne anlatmak istediğini biliyordu. "İsfahan'a bir Avrupalı gelmiş" söylentisi *Maristan*'a kısa sürede ulaşmıştı çünkü.

"Hangi ülkeden?"

"İngiltere'den. Tacirmiş."

"Bir İngiliz" diyerek hayretle Rob'un gözlerine baktı. Mary'nin yüzü kızardı, heyecanlandı. Karısı göğüslerine uzanmış ellerinin farkında değildi.

"Neden hemen onun yanına gitmedin?"

"Mary..."

"Ama gitmek gerekirdi! Nerede kaldığını biliyor musun?"

"Ermeni semtinde. Priska bundan dolayı biliyor onun geldiğini. Duyduğuma göre önce Hristiyanlarla birlikte kalmak istemiş" dedi Rob gülümseyerek, "ama yoksul Ermeni Hristiyanların yaşadıkları ahır gibi evleri görünce, hemen güzel bir Müslüman evi kiralamış."

"Ona bir mesaj yazıp, bir akşam bize yemeğe gelmesini bildir."

"Adını bile bilmiyorum."

"Fark eder mi? Bir haberci tut. Ermeni mahallesindeki herkes onun yerini gösterebilir" dedi. "Rob! Belki bir haber getirmiştir."

Yapmak isteyeceği en son şey bir İngiliz Hristiyan ile ilişki kurmak olabilirdi. Çünkü tehlikeliydi bu. Ama Mary'nin yüreğinde İran'dan daha fazla yer etmiş olan yerler hakkında bir şeyler duyma olanağını reddedemeyeceğini biliyordu. Oturup bir mesaj yazdı.

"Adım Bostock. Charles Bostock" diye bir yanıt geldi bu mesaja.

Rob hemen hatırladı. Berber-cerrahın yanında çalışmaya başladıktan sonra Londra'ya ilk gelişlerinde Berber ile birlikte Bostock'un Arundel'deki salamura imalathanelerinden gelen tuz yüklü uzun eşek kervanıyla, korunmak amacıyla iki gün yolculuk yapmışlardı. Bir yerde kamp kurduklarında hokkabazlık yapmışlar, tahir de Rob'a Londra'ya ulaştığında harcaması için iki peni vermişti.

"Jesse ben Benjamin. Burada hekimim."

"Davet mesajınızı İngilizce yazmışsınız. O halde benim dilimi konuşabiliyorsunuz."

Rob bu mesaja İsfahan'a daha sonra yerleşmiş olduğu şeklinde yanıt verdi. "Leeds kasabasında yetiştim." Adamla eğleniyordu sanki. On dört yıl geçmişti. Eski köpek yavrusu artık tuhaf bir cins köpek haline geldi, diye düşündü. Bostock'un hokkabazlık yapan o çocuğun, İran'da evine davet edildiği o uzun boylu Yahudi hekimle aynı kişi olduğunu tahmin etmesi çok güçlü.

"Bu da karım Mary, kuzeydeki İskoçya'dan."

"Merhaba."

Mary o akşam zarif olmaya çalışmıştı ama kaminin büyümüş olmasından dolayı çok beğendiği mavi giysisini giyememiş bundan dolayı çadırı andıran bol siyah giysisini giymişti. Ama fırçalanmış kızıl saçları pırıl pırlıdı. Süslemeli kurdelesini saçına takmıştı. Alnına da tek mücevheri olan bir çengele takılı incilerini yerleştirmişti.

Bostock uzun saçlarını gene arkasından bağlamıştı. Ama saçları artık tamamen sarı değil daha çok beyazdı. Kırmızı kadife giysisinin üzerinde işlemeler biraz kirlenmişti. Böyle bir yere yapılan yolculuk için fazla gösterişli ve pahalı bir giysiydi. Rob gördüğü her şeyin değerini bu kadar hassasiyetle hesaplayan bir adamla daha önce karşılaşmamıştı. Gördüğü her hayvanın, evin, giysile-

rin, her mobilya parçasının değerine dikkat ederdi bu adam. Bostock, meraklı ve küçümseyici bir tavırla bu yanık tenli, sakallı Yahudi'yi ve kamı kocaman olmuş kızıl saçlı Kelt kadını dikkatle inceliyordu. Yanı başlarında uyumakta olan çocuk ise bu farklı dinlere mensup çiftin utanç verici birlikteliğinin başka bir kanıtıydı onun için.

Ziyaretçi memnuniyetsizliğini gizlemesine karşın onlar gibi İngilizce konuşmayı çok özlemişti. Kısa süre sonra yoğun bir sohbet başladı. Rob ile Mary kendilerini fazla tutamadılar ve sorular sordular.

“İskoç topraklarını bilir misiniz?”

“Londra’dan ayrıldığınızda durum nasıldı, iyi mi kötü mü?”

“Barış mı var yoksa savaş mı?”

“Canute hâlâ kral mı?”

Bostock sanki yemek karşılığında konuşturuluyor gibiydi. Ama en fazla iki yıl öncesine ait bilgiler aktarabilirdi. İskoç toprakları ya da İngiltere’nin kuzeyi hakkında hiçbir şey bilmiyordu. İşler iyiydi orada. Londra da hızla büyüyordu. Her yıl yeni konutlar inşa ediliyor, Thames üzerindeki rıhtımlara bağlanan gemi sayısı artıyordu. Bostock, İngiltere’den ayrılmasından iki ay önce Canute’nin ece-liyle öldüğünü, Calais’ye ulaştığında ise Normandy Dükü I. Robert’in öldüğünü duyduğunu söyledi.

Kanal’ın iki tarafında da orospu çocukları yönetimdeydi. Normandi’de Robert’in evlilik dışı oğlu William, henüz küçük bir çocuk olmasına rağmen ölmüş babasının arkadaşları ve yakınlarının yardımıyla Normandiya Dükü olmuştu.

“İngiltere’de Canute ile Kraliçe Emma’nın oğulları Harthacnut haklı olarak tahta çıktı. Ama Harthacnut birkaç yıl Danimarka’da İngilizlere yakışmayan bir şekilde yaşadı, sonra da tahta kendisinden küçük üvey kardeşi el koydu. Şimdi İngiltere’de Canute’nin Aelfgifu adlı pek tanınmayan bir Northamptonlu kadından evlilik dışı ilişkisiyle olduğunu kabul ettiği Harold Harefoot kral oldu.”

“Kral Canute ile evlenmezden önce Emma’nın Kral Aethelred’ten doğurduğu prens Edward ile prens Alfred neredeler?” diye sordu Rob.

Bostock "Normandi'de Dük William'ın sarayında koruma altındalar. Kanal'ın öbür tarafına doğru büyük bir ilgiyle baktıkları zannediliyor" dedi.

Evdeki eşya hakkında da biraz konuştuktan sonra iyice acıkmışlardı artık. Mary'nin lezzetli yemeği de açlıklarını biraz artırdı. Tacirin gözleri, Mary'nin kendisi için hazırladıklarını görünce ıslıl ıslıl oldu.

Pişerken sık sık üzerine yağ dökülmüş bir çift sülün, hafif ateşte uzun süre İran usulü pişirilmiş üzümlü pirinç yiyeceklerdi. Ayrıca bir yaz salatası, tatlı karpuz, kayısı ve balla yapılmış pasta da vardı sofrada. Pahalı ve tehlikeli bir şarap da keçi postunun içinde duruyordu. Mary ile Rob birlikte Yahudi pazarına gitmişler, Hinda ısrarla şarabı olmadığını söylemiş, sonra da yakındaki birinin kendisinden şarap istediklerini duyup duymadığını kollamıştı. Bir süre daha şarap isteyip, değerinin üç katını verdikten sonra keçi postundan yapılmış küçük şarap tulumu bir tahıl çuvalının içinden çıkarılmıştı. Mary de şarabı çocuğunun giysilerinin arasında mollalardan gizleyerek eve getirmişti.

Kendisini tamamen yemek yemeye veren Bostock bir ara geçirdikten sonra, birkaç gün sonra Avrupa'ya hareket edeceğini söyledi.

"Kiliseyle ilgili bir iş için Konstantinopol'e ulaştıktan sonra yolculuğumu doğu yönünde uzatmaktan kendimi alamadım. İngiltere Kralı'nın İngiltere'nin ticari ilişkilerini yabancı topraklara taşımak amacıyla üç kez seyahate çıkan tacir-maceracılara beylik verdiğini biliyor musunuz? Evet, öyle yapıyor. Özgür bir insan için hem soyluluk unvanı almak hem de iyi para kazanmak için uygun bir olanaktı bu. 'İpek' diye düşündüm. Eğer İpek Yolu'nu izlersem Londra'yı satın alabilecek bir yükü geri dönebileceğimi tahmin ediyordum. İran'a gelmekten memnunum. Burada ipek yerine halı ve zarif dokumalar satın aldım. Ama bir daha buraya dönmem. Çünkü pek kârlı değil. Bunları İngiltere'ye götürmek için küçük bir orduya para ödemek zorunda kalacağım."

Rob da doğu yönünde benzer bir yolculuk yapmış olduğunu söyleyince Bostock, kendisinin İngiltere'den ayrıldıktan sonra ön-

ce Roma'ya gittiğini söyledi. "Kendi işimle, Canterbury Başpiskoposu Aethelnoth'un bir işini birleştirdim. Papa IX. Benedikt, Lateran Sarayında *expeditiones in terra et mari** için bana cömert bir ödül vereceğine söz verdi ve Konstantinopol'e gidip Başpiskopos Alexius'a papalığın mektubunu teslim etmemi İsa adına emretti."

Mary hayretle "Papanın elçiliğini yaptın ha" dedi.

Bir haberciden çok elçiliğe benzer bir şey yapmış diye tahminde bulundu Rob. Ama Bostock'un Mary'nin kendisini müthiş bir insanmış gibi görmesinden memnun olduğu açıktı.

"Doğu Kilisesi ile Batı Kilisesi arasında altı yüz yıldan beri anlaşmazlık vardır" dedi tacir, sesine ciddi bir ton vererek. "Konstantinopol'de Alexius Papa ile eşit bir din adamı olarak görülür. Kutsal Roma'da ise ondan nefret edilir. Başpiskoposun lanet olası sakallı papazları evlenirler, düşün, evlenirler! Ve ne İsa'ya ve Meryem'e dua ederler ne de Ruhül Kudüs'e gereken saygıyı gösterirler. Bundan dolayı iki merkez arasında sürekli yazışmalar olur."

Şarap testisi boşalmıştı, Rob doldurmak üzere yan odaya gitti.

"Hristiyan mısınız?"

"Evet" diye yanıtladı Mary.

"O halde neden bu Yahudi'nin kölesi oldun? Yoksa korsanlar ya da Müslümanlar tarafından yakalanıp ona mı satıldın?"

"Onun kansıyım" dedi Mary kararlı bir şekilde.

Yandaki odada Rob testiye şarap doldurmayı bırakıp konuşulanları dinlemeye başlamıştı. Yan odada kıs kıs gülüyordu. İngiliz kendisini o kadar küçümsüyordu ki, sesini alçaltmaya bile gerek görmemişti.

"Seni ve çocuğunu kervanıma alabilirim. Doğum yapıncaya kadar sedyen ve taşıyıcıların olur, sonra da binecek bir at veririm sana."

"Bu mümkün değil Bay Bostock. Ben kocama aitim, isteyerek ve anlaşmış olarak" dedi Mary. Ama gene de soğuk bir şekilde teşekkür etti adama.

Bostock, büyük bir nezaketle bunun bir Hristiyanlık görevi ol-

* Denizlerde ve karalardaki gözüpekliğim.

duğunu, kendi kızı da aynı durumda olsaydı, İsa yasaklamış olduğu için ona da başka bir koca önereceğini söyledi.

Rob Cole odaya Bostock'a bedensel bir zarar vermek isteyerek döndü. Ama Jesse ben Benjamin Doğululara özgü misafirperverlikle davrandı. Gırtlığını sıkmak istemesine rağmen adamın kâdehine şarap doldurdu. Bundan sonra doğal olarak kırgın bir şekilde çok az konuşabildiler. İngiliz tacir yemeğini bitirdikten sonra ayrıldı evden. Rob ile Mary baş başa kaldılar.

Sofrayı birlikte kaldırırlarken ikisi de düşünceliydi.

Mary bir süre sonra "İngiltere'ye gidecek miyiz?" diye sordu.

Rob şaşırdı. "Kuşkusuz gideceğiz."

"Tek şansım Bostock değil, değil mi?"

"Yemin ederim, değil."

Mary'nin gözleri ışıldadı. "Korunma amacıyla parayla bir ordu tutmak istemekte haklı. Yolculuk tehlikelerle dolu... İki çocuk o kadar uzağa nasıl gidecek ve nasıl hayatta kalabilecekler?"

Gerektiğinden fazla heyecanlanmıştı. Rob, Mary'yi kucaklayarak "Konstantinopol'e ulaştıktan sonra ikimiz de Hristiyan olacağız. Güçlü bir kervana katılacağız" dedi.

"Peki burası ile Konstantinopol arasındaki yol?"

"Buraya gelirken bazı gizli şeyler öğrendim." Rob karısının, yatağa uzanmasına yardım etti. Artık zor oluyordu onun için. Yatağa uzanabilse bile, bir süre sonra bir yerleri ağrımaya başlıyordu. Rob, Mary'nin saçlarını okşayarak, bir çocuğu rahatlatmak için masal anlatır gibi konuştu onunla. "İsfahan'dan Konstantinopol'e kadar Jesse ben Benjamin olarak kalacağım. Bir Yahudi köyünden başka bir Yahudi köyüne kadar götürüleceğiz. Kamımız doyurulacak, korunacağız ve bize rehberlik yapacaklar. Tehlikeli bir nehri taşlara basa basa geçen bir insan gibi." Karısının yüzünü okşadı. Elini büyümüş sıcak kamına koydu, henüz doğmamış olan çocuğun kıpırtılarını hissetti. Minnettarlık ve acıma duygusuyla doldu içi. Mary'nin evini özlemesi doğaldı. Ama ona bu sıkıntılarının ne zaman sona ereceğini söyleyemiyordu.

Rob, karısının artık iyice büyümüş olan kamına elini koyup, onun

yanı başında kıvrılarak uyumaya alışmıştı. Bir gece ılık bir ıslaklıkla uyandı. Uyku sersemliğini üzerinden atınca hemen giysilerini giydi ve ebe Nitka'ya koştu. Herkesin uyuduğu saatlerde kapısının vurulmasına alışık olmasına rağmen ebe biraz kızgınlıkla Rob'a sakin ve sabırlı olmasını söyledi.

“Salgıları çıktı.”

“Tamam, tamam” diye homurdandı kadın.

Kısa süre sonra bir kervan halinde karanlık sokaklara daldılar. Rob elindeki bir kandille etrafı aydınlatıyordu. Nitka ise arkasından içinde temiz bezler bulunan bir torbayla geliyordu. Doğum sandalyesinin ağırlığı altında nefes nefese kalmış iki oğlu da Nitka'nın arkasından homurdanarak yürüyorlardı.

Çofni ile Şemuel doğum sandalyesini bir tahtı yerleştirir gibi ocağın yanına koydular. Nitka, Rob'a bir ateş yakmasını söyledi. Çünkü gecenin bu ileri saatinde hava soğuktu. Mary çıplak bir krallıca gibi sandalyeye oturdu. Oğlanlar evden ayrılırlarken annesi meşgulken onunla ilgilenmek amacıyla Rob J.'yi de yanlarında götürmüşlerdi. Yehudiyye'deki komşuları birisi Yahudi olmayan bir çifte bile böyle yardımlarda bulunabiliyorlardı.

Mary'nin uzun ve kulak tırmalayıcı haykırıışlarından dolayı Rob endişelendi. Sandalye Mary'nin çırpınıışlarından etkilenmeyecek kadar sağlamdı. Nitka kullanacağı bezleri katlayıp bir yere yerleştirmişti. Mary sandalyenin kollarını sıkı sıkı kavradı.

Mary'nin bacakları sürekli titriyordu. Ama o müthiş kasılma geldiğinde bacaklarını büyük bir güçle kendine doğru çekiyordu. Üçüncü sancıdan sonra Rob, Mary'nin arkasına geçti, karısını omuzlarından tutup sandalyenin arka kısmına doğru bastırdı. Mary dişlerini göstererek bir kurt gibi hırladı. Eğer elini ısırp kurtlar gibi uluyacak olsa şaşırmayacaktı Rob.

İnsanların organlarını kesmiş, her türlü kötü hastalığa alışmıştı ama o an alnından ter damladığını hissetti. Ebe Rob'a dik dik bakıyor, Mary ise ince parmaklarıyla sanki bir et parçası koparıncasına sıkıyordu kolunu. Bu acıya güçlkle katlanabildi sesini çıkarmadan. Küçük düşmemişti.

“Geldi” dedi Nitka. “Geldi, geldi.”

Sonra bahçeye çıkıp karanlıkta ayakta durarak evin içinden gelen sesleri dinledi. Hava soğuktu, çıt çıkmıyordu etrafta. Bir an bahçedeki o taş duvarların arasından engerek yılanlarının çıktığı ve onları önemsemediği geldi aklına. Zaman duygusunu yitirmişti. Ama bir süre sonra ateşin tazelenmesi gerektiği geldi aklına, yeninden eve girdi.

Mary bacakları açılmış vaziyette sandalyenin üzerindeydi.

“Şimdi yaklaş bakalım” dedi Nitka sert bir şekilde. “Çalış dostum. Çalış!”

Bebeğin tacı andıran başının karısının bacaklarının arasında ortaya çıkışına baktı. Tepesindeki saçlar kesilmiş bir keşişin kırmızı başını andırıyordu. Tekrar bahçeye kaçtı. İnce bir inilti duyuncaya kadar bahçede kaldı. Sonra tekrar eve girdi ve bebeği gördü.

“Bu da erkek” dedi Nitka enerjik bir ses tonuyla, küçük parmağının ucuyla bebeğin ufacık ağzındaki salgıyı temizlerken. Şafağın bu ilk zayıf ışıklarında çocuğun sallanan göbek bağı mavimsi görünüyordu.

Mary “ilkinden daha kolay oldu” dedi Rob’a bakarak.

Nitka yıkayıp temizlediği plasentayı, bahçeye gömmesini söyleyerek Rob’a verdi. Ebeye iyi bir para verdi Rob. Kadın halinden memnun olarak Rob’u selamlayıp evden ayrıldı.

Yatak odasında yalnız kaldıklarında birbirlerini kucakladılar. Mary biraz su istedi, suyu içtikten sonra bebeğe Thomas Scott Cole adını verdi.

Rob bebeği kucağına alarak inceledi. İlk çocuğu doğduğunda bundan biraz daha iriceydi. Ama bu da çok küçük bir bebek sayılmazdı. Bu da gürbüz ve sağlıklı bir erkek bebektir. Annesinin kızıl saçlarında olduğu gibi onun da saçlarında pırıltılı koyu saçlar vardı. Gözleri kahverengiydi. Henüz doğmuş olan bebeğin, gözlerinin, kafasının şeklinin, geniş ağzının, uzun ve ince küçük parmaklarının, erkek kardeşleri William Stewart ile Jonathan Carter’a doğdukları andaki görünümüne benzediğine karar verdi. Mary’ye bebeğin ilk bakışta Colelardan olduğu anlaşılıyor dedi.

68. Teşhis

Kasım iki aydır ölü muhafızlığı yapıyordu. İkinci ayın sonunda karnına tekrar ağrılar girmeye başladı.

Rob “nasıl bir ağrı bu?” diye sordu.

“Kötü bir ağrı hekim.”

Ama daha önceki kadar şiddetli değil gibi görünüyordu. “Ağrı az mı yoksa şiddetli mi?”

“Sanki içime bir cin girmiş, bütün organlarımı sıkıyor, tırmalıyor ve parçalıyor gibi.” Eski celep dehşete kapılmış halde yalvarıncasına Rob’un gözlerine bakıyor, kendi başına aynı şeyin gelmeyeceğini duymak istiyordu.

Ateşi *Maristan*’a geldiği zamanki kadar değildi. Karnı da o kadar sert değildi. Rob bal ve şarap karışımı bir sıvı verdi adama ve bunu sık sık almasını söyledi. Kasım şarapçı olduğu için severek içti karışımdan. Çünkü daha önce şarap içerek dinsel kurallara karşı gelmiş olduğu için şiddetle cezalandırılmıştı.

Kasım birkaç haftayı neşeli bir şekilde geçirdi. Hastanede yarı sarhoş halde, birileriyle sohbet ediyordu. Ortada söylentiler dolaşıyordu. Son haberlere göre İmam Kandrassah Şah karşısında kesin bir politik ve taktik zafer kazanmış olmasına rağmen kentten ayrılmıştı.

Kandrassah’in Selçuklu Türklerine sığındığı, Selçuklularla İsfahan’a dönüp bir saldırıyla Ala’yı tahttan alaşağı ettikten sonra İslam kurallarına sıkı sıkıya bağlı birini tahta çıkaracağı, belki de tahta kendisinin çıkacağı söyleniyordu. Bu arada günlük hayat aynen devam ediyor, mollalar sokaklarda kasvetli yüzleriyle ikişer ikişer devriye geziyorlardı. Çünkü kumaz yaşlı İmam taraftarlarından, İsfahan’da dinsel kuralları koruyan Musa İbn-i Abbas’ı kaybetmişti.

Şah Cennet Sarayı’ndan hiç çıkmıyordu. Gizleniyor gibiydi. Kabul günleri de düzenlemiyordu artık. Kerim öldürüldükten sonra Ala’dan herhangi bir haber almamıştı. Ne eğlence, ne de av partileri düzenleniyordu. Satranç oynamak için ya da yemek yemek için saraya davet edilmiyordu. Cennet Sarayı’na hekim gerektiğin-

de rahatsız olan İbni Sina'nın yerine ya el-Coucani ya da başka birinin gelmesi isteniyordu. Rob hiç çağırılmadı saraya.

Ama Şah yeni bebek için bir armağan göndermişti.

Bu armağan bebeğe Yahudi adı verildikten sonra geldi. Bu kez Rob komşularını kendisinin davet etmesi gerektiğini biliyordu. Mohel Reb Aşer Jakobi, çocuğun hayatta güçlü olmasını ve iyi işler yapması dileğinde bulunarak çocuğun çükünün ucundaki deriyi kesti. Acıdan inlemelerini azaltmak için bebeğe biraz şarap emdirildi. Sonra da Jesse'in oğlu Tam adı verildi.

Ala, Rob J. doğduğunda bir armağan bahşetmemişti. Şimdi ise çok güzel bir küçük halı göndermişti. Açık mavi yünden, aynı tonda parlak ipek saçakları vardı halının. Bir köşesine de Samanid hükümdarlık ailesinin arması kabartma halinde işlenmişti.

Rob bunun güzel bir halı olduğunu ve beşiğin hemen yanına yere sermeyi düşündü. Ama doğumdan sonra biraz hırçınlaşmış olan Mary halıyı oraya sermemesini istedi. Sandal ağacından bir sandık alıp halıyı güve yemesin diye onun içine koydu.

Rob bir sınav kuruluna katıldı. İbni Sina'nın yokluğunda orada bulunmaktan utanıyordu. Bazıları Hekimlerin Hekimi'nin yerini almak istediğini düşünebilirlerdi.

Ama yapacak bir şey yoktu. Elinden geleni yaptı. Sınav kuruluna, bir kurul mensubu gibi değil bir hekim adayı gibi hazırlandı. Adayları güç duruma sokmayacak, onların bilgilerini ölçebilecek sorular sordu ve yanıtları dikkatle dinledi. Kurulda dört aday sınava tabi tutuldu. Bunlardan üçünün hekimliği kabul edildi. Dördüncü aday rahatsız olmuştu. Gabre Beidhavi beş yıllık bir öğrenciydi. Daha önce iki kez sınavda başarı gösterememişti. Zengin ve güçlü bir adam olan babası medresenin yöneticisi Hacı Davut Hüseyin'e dalkavukluk yapıp oğlunun tekrar sınava alınmasına ikna etmişti. Hüseyin Beidhavi'nin yeniden sınava alınmasını istedi.

Rob, Beidhavi'yi öğrenciliği sırasında tanımıştı. Tembel, savurgan, dikkatsiz bir öğrenci olduğunu, hastalara karşı da duygusuzca davrandığını biliyordu.

Rob, İbni Sina'nın böyle bir durumda ne yapacağını tahmin

ediyordu. “Bu adayı kabul etmiyorum” dedi, biraz üzülerək ama kararlı bir şekilde. Öteki kurul üyeleri de ona katıldılar. Sınavdan vazgeçildi.

Sınavlardan birkaç gün sonra İbni Sina *Maristan*’a geldi.

“Hoş geldin, efendim” dedi Rob memnun bir şekilde.

İbni Sina başını iki yana sallayarak “*Maristan*’a dönmedim” dedi. Çok bitkin görünüyordu. Rob’a *Maristan*’a el-Coucani ile Jesse ben Benjamin’in istediği şeyleri yapıp yapmadıklarını incelemek amacıyla geldiğini söyledi.

İbni Sina ile bir çalışma odasına girip konuştular. Hocalarının kendilerinden istediği şeyler hakkındaki şikayetlerini dinlediler.

Şimdilik evinde beklediğini, yakında işinin başına dönmeyi umduğunu söyledi Rob ile el-Coucani’ye. Fakat önce Reza’yı sonra da Despina’yı kaybetmek gibi ikili bir şoktan hiç kurtulamamıştı. Kötü görünüyor ve kendisini kötü hissediyordu.

Güçten düşmüş, yorulmuştu. Basit işlerini bile yapacak güç bulamıyordu kendisinde. Bu belirtileri hemen akut melankoli olarak yorumladı. “Çünkü hepimiz biliyoruz ki, insan ruhu, bedenine çok kötü ve tuhaf şeyler yapabilir.”

Ama bir süre önce bağırsakları da bozulmuştu. Dışkıında sümüksü bir madde, irin ve kan görülmüştü. Bunların incelenmesini istiyordu.

Rob ile el-Coucani sanki daha önce hiçbir insanı ayrıntılı olarak incelememişler gibi hiçbir şeyi gözden kaçırmamaya çalışarak muayene ettiler İbni Sina’yı. Hocaları rahat ve sabırlı bir şekilde oturup sağına soluna dokunup, bastırmalarına ve vücudunu dinlemelerine, kendisine sorular sormalarına izin verdi.

Muayene bitince el-Coucani’nin yüzü solmuştu. Ama iyimser bir ifade verdi yüzüne. “Kanlı akıntı var efendim sizde, fazla heyecanlanmanızdan kaynaklanıyor” dedi.

Ama Rob sezgileriyle hocasında başka bir şey olduğunu hissetmişti. Çok sevdiği hocasının gözlerine bakarak “bu, sanırım şiri, ama henüz ilerlememiş” dedi.

İbni Sina hemen göz kırparak “bağırsak kanseri mi?” diye sordu. Sanki ilk kez gördüğü bir hastasıyla konuşur gibi sakindi bunu söylerken.

Rob başını salladı. Bu hastalığın nasıl uzun süren bir işkenceye yol açtığını hatırlamamaya çalışıyordu.

Söylediklerine önem verilmediği için el-Coucani'nin yüzü kızardı. Ama İbni Sina gönlünü alacak şeyler söyledi ona. İbni Sina'nın neden ikisinin de kendisini muayene etmesini istediğini anlıyordu şimdi. İbni Sina, el-Coucani'nin kendisine olan sevgisinden dolayı çok kötü bir hakikati fark edemeyeceğini düşünmüştü.

Rob bir an kendini kötü hissetti. İbni Sina'nın elini avuçlarına aldı. İkisi de birbirlerinin gözlerine bakmaya başladılar. "Hâlâ güçlüsün, efendim. Bağırsaklarını boş tutmalısın. Kara safra birikmesin ki, kanser de ilerlemesin."

Başhekim başını salladı.

Rob "teşhisimin yanlış çıkması için dua edeceğim" dedi.

İbni Sina, Rob'a gülümseyerek "duadan bir zarar gelmez" dedi.

Rob İbni Sina'ya kısa süre sonra evine gelip kendisiyle satranç oynamak istediğini söyledi. Yaşlı adam da, Jesse ben Benjamin'in evine gelmesinden her zaman memnun olacağını söyledi.

69. Yeşil Kavunlar

Genellikle yağmursuz geçen yaz mevsiminin son günlerinden biriydi. Kuzeydoğu yönünden gelen bir toz bulutunun içinden bir kervan belirdi. Boyunlarından çanlar sarkan yüz on altı develik bir kervandı bu. Taşıdıkları demir cevherinin ağırlığıyla ağızlarından salyalar akan hayvanlar İsfahan'a akşam üzeri girdiler. Ala, Dan Vangalil'in bu cevherle o mavi renkli özel çelik kılıçlardan yapabileceğini umuyordu. Ancak demirci cevheri inceledikten sonra mavi dalgali çeliğin ne yazık ki bu cevherle elde edilemeyeceği ortaya çıktı. Cevher çok sertti. Ama akşam karanlığı bastıktan sonra kervanla gelen bir haber kentte yaşayanların bazılarını heyecanlandırdı.

Kervan sürücülerinin başı Kendi adlı bir adam, saraya çağrıldı. Şah gelen bilgiyi kendi kulaklarıyla duymak istiyordu. Adamdan bildiklerini *Maristan*'dakilere de anlatması istendi. *Maristan*'a getirildi adam.

Gazne Sultanı Mahmud birkaç aydan beri çok hastaymış, ateşi yükselmiş, göğsünden balgam geliyormuş ve sırtında büyük ve sert bir şişlik varmış. Hekimleri Mahmud'un yaşayabilmesi için bu şişkinliğin kurutulması gerektiğine karar vermişler.

Kendi'nin aktardığı ayrıntılardan biri de, Sultan'ın sırtına çanak çömlek yapımında kullanılan kil sürüldüğü idi.

Yeni hekimlerden biri "neden kil sürmüşler acaba?" diye sordu.

Kendi omuz silktili, İbni Sina'nın yokluğunda önderleri gibi davranan el-Coucani ise bu sorunun yanıtını biliyordu. "Vücuda sürülen kil dikkatle incelenir. Kilin en önce kuruyan kısmı derinin en sıcak olduğu yeri gösterir. Böylece kesmek için en uygun yer belirlenir" dedi.

Kendi "Sultan açılınca iltihap dışarı fırlamış bunun üzerine hekimler içeride kalanı da çıkarabilmek için sonda takmışlar" dedi.

El-Coucani, "kullanılan bıçak yuvarlak mı yoksa sivri uçlu muymuş?" diye sordu.

"Ağrısı için ilaç vermişler mi?"

"Sondalar kalay mı keten miymiş?"

“İrinin rengi koyu mu yoksa açık mıymış?”

“İrinin içinde kan var mıymış?”

Kendi “efendiler, efendilerim, ben bir kervanbaşayım, hekim değilim” diye yakındı sıkıntı içinde. “Bu sorularınıza yanıt veremem. Size söyleyecek bir şeyim daha var efendilerim.”

El-Coucani “nedir o söyleyeceğin?” dedi.

“Gazne Sultanı, vücudu açıldıktan üç gün sonra ölmüş.”

Ala ile Mahmud iki genç aslandı. Her ikisi de güçlü babaları öldükten sonra tahta genç yaşlarda çıkmışlardı. Gene her ikisinin de birbirlerinin hükümdarlıklarında gözü vardı. Çatışacaklarını veya Gazne’nin İran’ı ya da İran’ın Gazne’yi yutacağını biliyorlardı.

Ama böyle bir şey olmadı. Birbirlerinin etrafını çevirmeye çalıştılar usul usul. Kimi zaman da kuvvetleri arasında çatışmalar oldu. Ama ikisi de beklediler çünkü toplu bir savaş için henüz zamanın gelmediği kanaatindeydiler. Ama Ala, Mahmud’u hiç unutmadı. Hatta sık sık düşlerine bile giriyordu. Hep aynı düşü görüyordu. Orduları karşı karşıya gelmişler, Ala tek başına Mahmud’un müttehiş Afgan kabile savaşçılarının üzerine yürüyor, Ardaşir’in Ardevan’ı çağırdığı gibi Mahmud’u çarpışmaya davet ediyordu. Böylece kimin Hükümdarların Hükümdarı olduğu belli oluyordu.

Şimdi Allah duruma müdahale etmişti ve Ala, Mahmud ile çarpışmak zorunda kalmayacaktı. Deve kervanının İsfahan’a girişinden dört gün sonra, üç deneyimli ve güvenilir casus ayrı ayrı İsfahan’a geldiler atlarıyla. Cennet Sarayı’nda kaldılar bir süre. Şah casusların getirdiği haberleri öğrendikten sonra başkent Gazne’de neler olup bittiğini anlamaya başladı. Sultan’ın ölümünden hemen sonra Mahmud’un oğlu Mahammet tahta çıkmaya çalışmış ancak genç bir savaşçı olan kardeşi Ebu Said Mesud, ordunun da kararlı desteğiyle bunu engellemişti. Mahammet birkaç saat sonra prangaya vurularak bir zindana konmuş, Mesud da sultan ilan edilmişti. Mahmud’un cenaze töreni kısmen acımasız bir ayrılış, kısmen de çılgın bir kutlama şeklinde geçmişti. Mesud aşiret beylerini bir araya getirip babasının hiç yapmadığı bir şeye niyeti olduğunu açıklamış ve orduya birkaç gün sonra İsfahan’a saldırıya hazırlanması talimatını vermişti.

Bu bilgileri aldıktan sonra Ala sonunda Cennet Sarayı'ndan dışarı çıktı.

Bu istila planından çok da rahatsız olmadı. Bunun iki nedeni vardı. Birincisi Mesud fevri ve deneyimsizdi. Ala kendi generallerini bir delikanlının generalleri ile savaşa sokacaktı. Ayrıca, ruh yapılarında savaşı seven bir yan olan İranlıların, böyle bir çatışmanın, mollaların kendilerine günlük yaşantılarında uyguladığı dinsel kısıtlamaları engelleyeceği düşüncesiyle, savaşı seve seve kabul edeceklerini hesap edecek kadar akıllıydı Şah.

Şah eskiden olduğu gibi küçük kutlamalar şeklinde, elverişli durumlarda şarabın ve kadınların da yer aldığı askeri toplantılar yaptı. Ala ile komutanları haritalarını önlerine koydular ve Gazne'den İsfahan'a büyük bir gücün gelebileceği tek bir yol olduğunu gördüler. Mesud, Deşt-i Kebir'in kuzeyindeki kil tepelerinden gelebilirdi. Çünkü o büyük ordusu Hemedan'a yaklaşıncaya kadar geniş çöl bölgesinin kenarından geçmek zorundaydılar. Sonra güneye yöneleceklerdi.

Şah, Mesud'un ordusu İsfahan'a saldırıya geçmeden önce İran ordusunu Hemedan'a yürütüp orada karşılamaya karar verdi.

Ala'nın ordusunun hazırlıkları çok gizli tutuluyordu. *Maristana* bile ulaşmaması için önlemler alınmıştı. Gerçi Rob neler olduğunu öğrenmeye çalışmıştı ama öğrenememişti. Savaşın eli kulağında olduğunun farkındaydı. Fazla düşünmüyordu savaşı. Çünkü savaşa katılmak niyetinde değildi. Ala'ya çok şey borçluydu ama bunu ödemişti. Hindistan'a yapılan baskından sonra bir daha askerlik yapmak istemediği kesindi.

Endişe içinde hükümdarın kendisini çağırmasını bekledi. Ama çağırılmadı.

Bu arada çok çalışıyordu. Kasım'ın karnındaki ağrılar geçmişti. Rob Kasım'a her gün belirli bir miktarda şarap yazıyor, adam da bundan çok memnun oluyordu. Şarabını içip ölü mahzenindeki görevinin başına dönüyordu. Rob'un baktığı hasta sayısı eskisinden daha fazlaydı. Çünkü Başhekim'in baktığı hastaların çoğunun sorumluluğunu el-Coucani almıştı. Ve bazı hastaları, aralarında Rob'un da bulunduğu öteki hekimlere yolluyordu.

El-Coucani, İbni Sina'nın Ala'nın kuzeye yürüyecek ordusunda yer alacak hekimlerin başına gönüllü olarak geçmeye karar verdiğini söyleyince Rob çok şaşırdı. El-Coucani buna çok bozulduğu halde belli etmemeye çalışıyordu. "Böyle değerli bir akli savaşa göndermek çok yanlış" dedi Rob.

El-Coucani ise omuz silkerek "Hoca son bir kez savaşa katılmak istiyor" dedi.

"Çok yaşlı, savaşa dayanamaz."

"O hep yaşlı görünmüştür ama daha altmışını doldurmadı" dedi el-Coucani üzüntü içinde. "Bir ok ya da mızrağın vücudunu bulmasını bekliyor. Burada ölümü beklemektense kısa sürede ölümle karşılaşmak onun için bir trajedi olmayacak."

Hekimlerin Prensi kısa süre içinde İran ordusuna kendisiyle birlikte cerrah olarak katılacakların kimler olduğunu bildirdi. Dört öğrenci, üç yeni hekim, dört eski hekim.

El-Coucani, artık, hem gerçek hayatta hem de unvan olarak Başhekim olmuştu. Bu acımasız bir yükselişti. Çünkü tıp topluluğundaki herkes, böylece, İbni Sina'nın savaştan dönüp kendilerine önderlik yapamayacağını da öğrenmiş oluyordu.

İbni Sina'nın daha önce el-Coucani'den istediği bazı işlerin sorumluluğunun daha deneyimli hekimler varken, kendisine verilmesine şaşırdı Rob. Coucani'nin bu işler için kendisini seçmesinden dolayı biraz da çekindi. Ordu ile birlikte giden on iki hekimden dördü öğretmen olduğu için, *Maristan*'da hastaları muayeneye gittiğinde öğrencilere daha çok şey öğretmesi ve daha sık konferans vermesi istendi.

Bunların yanı sıra sınav kurulunun da sürekli üyesi yapıldı. Hastane ile okul arasındaki işbirliğini denetleyen komitede görev yapacaktı. Bu komitenin katıldığı ilk toplantısı Rotun İbni Nasr'ın, yani okulun yöneticisinin gösterişli evinde yapıldı. Nasr'ın oldukça saygın bir görevi olmasına rağmen komitenin toplantısına katılmaktan rahatsızlık duymadı. Evini toplantıya göre düzenletmiş, toplantıya gelecek hekimler için güzel yemekler hazırlanması talimatını vermişti.

Yemekte çok güzel kokulu ve çok lezzetli dilimlenmiş iri yeşil kavunlar da vardı. Rob bu kadar güzel bir kavunu daha önce tek

bir kez tatmıştı. Tam bundan bahsetmeye başlayacaktı ki Celal ul-Din, Rob'a bakıp sırtarak "bu lezzetli meyve için okul yöneticisinin yeni gelinine teşekkür borçluyuz" dedi.

Rob bir şey anlamadı bundan.

Kırık çıkık uzmanı Celal göz kırparak "Rotun İbni Nasr bir generaldir ve senin de bildiğin gibi Şah'ın kuzenidir. Ala geçen hafta savaş planlarını yapmak üzere buraya gelmiş. En genç eşle birlikte olduğu açık. Hükümdarlık tohumları ekildikten sonra Ala her zaman özel kavunlarından armağan gönderir. Eğer tohumlar bir erkek ürün verirse o zaman hükümdara ait bir Samanid halısı armağan edilir."

Rob yemeği tamamlayamadan hasta olduğunu söyleyip izin isteyerek ayrıldı toplantıdan. Karma karışık olmuştu kafası. Dosdoğru Yehudiyye'deki eve gitti. Rob J. bahçede annesiyle birlikte oynuyordu. Bebek ise beşiğindeydi. Rob, Tam'i kucağına alıp inceledi.

Yeni doğmuş küçük bir bebektir. O sabah evden ayrılırken sevdiği aynı bebektir.

Çocuğu beşiğine koydu, sandal ağacından sandığa yaklaşıp Şah'ın armağan ettiği halıyı çıkardı ve beşiğin yanına serdi.

Başını kaldırdığında Mary'nin kapıda olduğunu gördü.

Birbirlerine baktılar. Durum anlaşılmıştı. İstirabı içini burkuyor, derin bir acıyla bakıyordu Mary'ye şimdi.

Karısına yaklaşıp onu kollarının arasına almak istedi; ancak elleri isteği dışında onu sınıksız kavradı. Konuşmaya çalıştı, fakat dudaklarının arasından bir tek kelime bile çıkmadı.

Mary, Rob'un parmaklarının arasından güçlükle kurtarabildiği kollarını ovuşturdu.

"Hâlâ burada olmamızı sana borçluyuz. Hâlâ hayatta olmamızı ise bana borçluyuz" dedi aşığılama dolu bir sesle. Gözlerindeki hüznün yerini sevginin tam zıttı soğuk bir bakış almıştı bunları söylerken.

Mary o gün öğleden sonra Rob'un odasından taşındı. İçi saman dolu bir şilte almıştı kendisine. Bu şilteyi çocuklarının yataklarının arasına, Samanid hükümdarların halısının yanına yerleştirdi.

70. Kasım'ın Odası

Bütün gece gözünü uyku tutmadı. Büyülenmiş gibiydi. Ayaklarının altındaki toprak kaybolmuş, boşlukta uzun bir yolculuk yapmak zorunda kalacak gibi hissediyordu kendisini. Onun durumunda olan birisi genellikle anneyi ve çocuğu öldürür diye düşündü. Tam ile Mary'nin yandaki odada güvenlik içinde uyumakta olduklarını biliyordu. Çılgınca düşünceler geçiyordu aklından. Ama Rob bir çılgın değildi.

Sabahleyin kalkıp *Maristan*'a gitti. Orada da her şey yolunda değildi. İbni Sina hastabakıcılardan dördünü sedye taşımaları ve yaralıları toplamaları için orduya almıştı. El-Coucani istediği niteliklere sahip dört yeni hastabakıcı bulamamıştı henüz. *Maristanda* kalan hastabakıcılar ise çok çalışmaktan asık yüzle dolaşıyorlardı etrafta. Rob hastalarını muayene etti, hekimlik görevini tek başına yerine getirmek zorunda kaldı. Bazen hastabakıcıların vakitsizlikten temizleyemediği yaraları temizliyor, bazen ateşi yükselmiş bir hastanın yüzünü yıkıyor, ya da susamış bir hastaya su getiriyordu.

Yataklardan birinde Kasım İbni Sahdi'nin yattığını gördü. Yüzü bembeyazdı ve inliyordu. Yatağın yanı başında kusmuklar vardı.

Hastalanan Kasım, Rob *Maristan*'da dolaşırken kendisini görsün diye ölü mahzeninin yanındaki odasından ayrılıp bir hasta yatağına yatmıştı.

Son bir hafta içinde birkaç defa kötüleştğini öğrendi Rob.

"Peki neden bana söylemedin?"

"Şarabım vardı efendim. Şarap içince ağrılarım kayboluyordu. Ama artık şarap kâr etmiyor hekim, bu ağrılara dayanamıyorum artık."

Ateşi biraz yükselmişti ama çok da yüksek değildi. Karnına basınca biraz ağrıyordu, fakat sertleşmemişti. Acıdan nefes alış veriş bazen köpek gibi hızlanıyordu. Dili sararmış, nefes alıp veriş güçleşmişti.

"Sana bir karışım hazırlayayım."

"Allah senden razı olsun, efendim."

Rob hemen ecza bölümüne gitti. Kasım'ın çok sevdiği kırmızı şarabın içine biraz uyutucu ve buing koydu. Sonra hemen hastasının yanına döndü. Yaşlı ölü mahzeni görevlisi, sıvı karışımı içeren, bir felaketin yaklaştığını hissetmiş gibi bakıyordu.

Kepenklere açılmış pencerenin ince el yapımı perdelerinin arasında *Maristan*'ın içine giren sesler giderek artıyordu. Rob dışarı çıktı hemen ve bütün kentin İsfahan'dan ayrılmakta olan orduyu yolcu etmek üzere oraya toplanmış olduğunu gördü.

Kalabalığın arkasına takılıp meydana kadar gitti. Birkaç meydana bile sığmayacak kadar büyük bir orduydum bu. Meydandan taşmış, kentin merkezindeki bütün sokakları doldurmuştu. Hindistan'a giden ordu gibi yüzlerce değil, binlerce asker vardı şimdi. Ağır piyadeler uzun saflar oluşturmuşlardı. Hafif silahlı piyadelerin sayısı daha fazlaydı. Kısa mızrak atıcıları, atlı mızraklılar, bodur atların ve develerin üzerinde kılıçlı süvariler görülüyordu. Kalabalık neredeyse birbirini ezecekti. Müthiş bir uğultu yükseliyordu kalabalıktan. Elveda haykırıları, ağlamalar, kadınların haykırıları, müstehcen şakalar, emirler, ayrılış sözleri ve teşvik edici sözler duyuluyordu her tarafta.

İnsan kokusu, deve teri ve at dışkılarının birbirine karıştığı pis bir koku içindeki bu insan selinin arasından güçlkle ön tarafa ilerleyebildi. Güneş parlatılmış kılıçlarda yansımalar yapıyordu. Ordunun baş kısmında filler vardı. Otuz dört fil saydı Rob. Ala elindeki bütün savaş fillerini götürüyordu.

İbni Sina'yı göremedi. *Maristan*'a gelip birkaç hekimle vedalaşmıştı ama Rob'un yanına uğramamıştı. Yanına da çağırmamıştı onu. Demek ki ayrılırken onunla bir şey konuşmak istemiyordu.

Şimdi saray müzisyenleri geçiyordu. Bazıları altından yapılmış uzun borular çalıyor, bazıları da gümüş çanlara vurarak sağa sola salınarak yürüyen devasa fil Zi'nin yaklaşmakta olduğunu haber veriyordu. Mabut Harşa'nın giysisi beyazdı. Şah'ın üzerinde ise savaşa giderken giydiği mavi ipeklileri ve kırmızı sarığı vardı.

Halk savaşçı hükümdarlarını görünce coşkuyla haykırdı. Elini havaya kaldırarak hükümdarlık selamını verirken, izleyenler, kendilerine Gazne'yi vaat ettiğini anlıyorlardı. Rob, Şah'ın dimdik du-

ruşuna baktı. Şimdi Ala değildi artık. Serhes olmuştu, Darius gibiydi, Büyük Sirius olmuştu şimdi. En büyük fatih gibi duruyordu.

Biz dört arkadaşız. Biz dört arkadaşız. Rob bir an başının döndüğünü hissetti. Onu kolaylıkla öldürebileceği anlar geldi aklına.

Kalabalıkta gerilerdeydi. Ama ön tarafta kalıp hükümdara doğru bir iki adım bile atacak olsa anında öldürülürdü.

Dönüp geldiği tarafa doğru yürümeye başladı. Bazılarının öleceği bazılarının da ün kazanacağı bu askerlerin önünden geçişini sonuna kadar ötekilerle birlikte izlemek istemiyordu. Kalabalığı yara yara çıktı aralarından, çevresine hiç bakmadan yürüdü. Zayendeh'in yani Hayat Nehri'nin kıyısına gelmişti şimdi.

Ala'nın kendisine Hindistan'daki hizmetlerinden dolayı armağan etmiş olduğu iri altın yüzüğü parmağından çıkarıp nehrin kah-verengi sularına fırlattı. Kalabalıktan hâlâ o kükrer gibi sesler yükseliyordu. *Maristan'a* döndü.

Kasım yüksek dozda karışım verilmesine rağmen çok kötü haldeydi. Boş gözlerle bakıyordu, yüzü iyice solmuş, gözleri çukurlaşmıştı. Hava sıcak olduğu halde titriyordu. Rob üzerine bir battaniye örttü. Battaniye kısa süre içinde terden sıırıslılam oldu. Adamın yüzüne dokundu, ateşi oldukça yüksekti.

Akşama doğru Kasım'ın ağırları o kadar arttı ki, Rob kamına dokunur dokunmaz haykırmaya başladı.

O akşam, Kasım acılar içinde kıvrılırken, birdenbire rahatladı. Nefes alış veriş bir süre sonra normale yaklaştı, hatta düzenlileşti, sonra da uykuya daldı. Rob hastanın durumunun iyileşebileceğini düşündü ama birkaç saat sonra ateş gene yükseldi, adamın vücudu eskisinden de sıcaktı şimdi. Nabızı bazen çok hızlanıyor bazen de güçlkle hissedilebiliyordu.

Kasım bir kez sarsıldı sonra kendinden geçti. Sayıklıyordu şimdi. Birine seslenir gibi "Nuvas" dedi, "ah Nuvas." Bazen babasıyla bazen de amcası Nili ile konuşuyordu. Ama sık sık kim olduğu anlaşılmayan Nuvas'a sesleniyordu.

Rob adamın ellerini tuttu. Heyecanlandı. Tuttuğu eli bırakmadı. Çünkü şimdi bir insanın varlığını ve bir şeyi halledemeyecek do-

kunuşundan başka bir şey veremiyordu hastaya. Adam güçlükle soluk alıp veriyordu, bir süre sonra soluk alıp veriş yavaşladı ve durdu. Rob, Kasım öldüğü halde adamın artık hiçbir şey hissetmeyen elini hâlâ elini tutuyordu.

Bir eliyle şişkin diz altlarından diğeriyle de iri omuzlarından tuttuğu bedeni ölü mahzenine taşıdı. Sonra yan odaya geçti. Odada ağır bir koku vardı. Buraya daha önce gelmiş olsaydı odayı temiz görmek istediğini söylerdi. Kasım'ın eşyasının arasına oturdu. Çok az şey vardı odada. Eskimiş bir yedek elbise, paçavra haline gelmiş bir seccade, birkaç kağıt parçası ve Kasım'ın bir kâtibe para ödeyerek tabaklanmış bir derinin üzerine yazdırdığı Kur'an'dan bazı dualar. İki testi yasak şarap. Bir bayat Ermeni ekmeği ve bir çanak çürümüş yeşil zeytin. Üzerinde çentikler bulunan ucuz bir bıçak.

Gece yarısını biraz geçmişti vakit. Hastanede hemen herkes uyumuştur. Ara sıra bir hasta haykırarak ağlıyordu. Hiç kimse Rob'un değersiz eşyaları küçük odadan çıkardığını görmedi. Tahta masayı odaya sokarken bir hastabakıcıyla karşılaştı. Ama zaten hastanede çok az hastabakıcı olduğunu herkes bildiği için adam hiç çekinmeden başka tarafa bakarak hekimin yanından geçip gitti. Çok çalışmıştı ve bu hekimin de kendisinden bir şey istemesini istemiyordu.

Rob odada masanın yere tam değmeyen ayaklarından birinin altına bir tahta parçası koydu, masanın sallanmasını engellemek için. Masanın daha alçak olan öteki ucunun yanına da yere bir leğen koydu. Bol ışığa ihtiyacı vardı. Hastaneyi dolaşarak dört kandil ve on kadar mum buldu bir yerlerden. Kandilleri ve mumları bir sunağın kenarına koyar gibi masanın etrafına yerleştirdi. Bundan sonra ölü mahzeninden Kasım'ın bedenini odaya getirerek masanın üzerine uzattı.

Rob, Kasım'ı masanın üzerine yerleştirdiği için bile emirlere itaatsizlik etmiş olduğunu biliyordu.

Ama şimdi elinde bir fırsat vardı. Heyecandan güçlükle nefes alabiliyordu. Aşağılık bir Paraschiste'i çağırıp ölmüş bir insanın bedenini açtırarak günahı başkasının üzerine yikan eski bir Mısırlı

mumyacı değildi o. Yapacağı iş ve onun günahı, eğer işlemiş olursa, ona ait olacaktı.

Bisturi denilen keskin ve eğri bir cerrahi bıçağı aldı eline. Karının üst kısmını açtı. Göğüs kemiğinden başlayarak kasiğe kadar kesti. Çok sevdiği iki arkadaşı da vücut boşlukları vahşice parçalandığı için ölmüşlerdi. Eğer o halde yakalansa kendisi de aynı şekilde öldürülürdü, hem de derisi yüzülerek. Bir de öyle bir acıyı çekmek vardı. Küçük odadan çıktı ve hastanede sinirli sinirli do-laştı biraz. Uyumamış olanlardan hiçbirinin dikkatini çekmedi. Hâlâ sanki yer yanılmış da boşlukta yürüyormuş gibi hissediyordu kendisini. Ama artık dünyanın içine, en derindeki noktalarına bakıyor gibiydi.

İğreti laboratuvara bir yerden bulduğu küçük dişli kemik testere getirdi, tıpkı Mirdin'i Hindistan'da öldüren yaraya benzeterek göğüs kemiğinden içeriye doğru testereyle açtı. İçeriden de kasıktan başlayarak bacağın iç kısmına kadar olan kısmı kesti. Daha sonra bir kapak gibi kapatabilecekti bu et parçasını. Karın boşluğu görülebiliyordu şimdi. Pembe karın bölgesinin altında kırmızı karın zarı ve beyaza çalan kas lifleri vardı. Kasım kadar cılız bir insanın kamında bile sarı yağ yuvarcıklarının olduğunu gördü.

Karın zarı iltihaplıydı ve pıhtılaşmış bir şeyler vardı üzerinde. İç organlar sağlıklı görünüyordu. Şaşırdı buna. Sadece ince bağırsakların üzerinde kırmızılıklar vardı. Çok ince damarlar bile öylesine kanla doluydu ki, sanki şırıngayla kırmızı balmumu doldurulmuştu insan vücuduna. Bağırsakların bir yerinde olağan dışı bir koyuluk vardı. Bağırsağın bu koyulaşmış kısmı karın zarına yapışmıştı. Rob karın zarıyla bağırsağın bu kısmını birbirinden ayırmak için hafifçe dokununca, zaten incelmış olan doku patladı ve içinden iki üç kaşık iltihap aktı. Kasım'ın o kadar acı çekmesine neden olan işte bu idi. Bu hastalıklı dokulardan birinin yırtılmasından sonra Kasım'ın acısının sona ermiş olabileceğini düşündü. İnce, koyu renkli ve pis kokulu sıvı iltihaplı bölgeden çıkıp karın boşluğuna yayılmış olmalıydı. Bir parmağını sıvıya dokundurup ilgiyle kokladı. Çünkü hastayı ateşini yükseltip öldüren zehir bu olmalıydı.

Öteki organları da incelemek istedi ama korkuyordu.

Açtığı yeri itinayla dikti. Kutsal adamlar haklıydı ve Kasım İbni Sahdi mezarından çıkarsa başına çok korkunç şeyler gelebilirdi. Sonra hastanın kollarını birbirinin üzerine koyup bağladı. Büyük bir bez parçasıyla da bacaklarını sımsıkı bağladı. Sonra cesedi dikkatle bir kefene sardı ve tekrar ölü mahzenine götürdü. Sabahleyin gömülecekti ceset.

“Teşekkür ederim, Kasım” dedi üzgün bir şekilde, “rahat uyu.”

Eline bir mum alarak *Maristan*’ın hamamına gitti, yıkandı, giysilerini değiştirdi. Ama ölünün kokusunu tamamen atamamıştı üzerinden. Ellerini ve kollarını esans sürerek temizledi.

Dışarıya çıktığında her taraf kapkaranlıktı ve hâlâ korkuyordu. Ne yapması gerektiğini bilemiyordu.

Yatağına uzandığında şafak sökmek üzereydi. Öğlene kadar derin bir uyku çekti. Evin her tarafını kaplayan başka bir kadına ait güzel bir kokuyu tiksintiyle solumak zorunda kalan Mary ise dehşete kapılmıştı.

71. İbni Sina'nın Yanılgısı

Yusuf ul-Cemal “sana bir hazine göstermek istiyorum” diyerek oraya çağırdı kendisini.

Kütüphanenin bilimsel ortamına girecekti şimdi bir kez daha.

Kalın bir kitaptı Rob’a göstermek istediği, İbni Sina’nın en önemli eseri olan *Kanun*’un yeni bir kopyası olduğu belli oluyordu.

“Bu *Kanun*, Bilgi Evi’ne ait değil. Tanıdığım bir yazıcının yazdığı bir kopya. Satılık.”

Rob kitabı alıp şöyle bir baktı. Güzel yazılmıştı, fildişi rengindeki sayfaların üzerine siyah mürekkeple ince ince yazılmıştı harfler. Bu el yazması kitap bir derlemeydi. Büyük parşömen sayfalar rahat çevrilebiliyordu. Sayfalar tabaklanmış yumuşak koyun derisinden yapılmış cilt kapaklarına ihtimamla dikilmişti.

“Pahalı mı?”

Yusuf başını salladı, evet anlamında.

“Ne kadar?”

“Paraya ihtiyacı olduğu için sekiz gümüş bestiyeye satacak.”

Rob dudaklarını kıvırdı, çünkü bu kadar parası yoktu. Mary’de çok para vardı. Babasının parasıydı. Ama Mary ile artık..

Rob başını iki yana salladı, olumsuz bir yanıt olarak.

Yusuf iç çekerek “bence bu kitap sende olmalı” dedi.

“Ne zaman satılması gerekiyor kitabın?”

Yusuf omuz silkerek “iki hafta elimde tutabilirim” dedi.

“Tamam, beklet” diye yanıtladı Rob.

Kütüphaneci kuşkuyla bakarak “o zaman paran olacak mı hekim?” diye sordu.

“Tanrı uygun görürse.”

Yusuf gülümseyerek “inşallah” dedi.

Ölü mahzeninin yanındaki odanın kapısına sağlam bir asma kilit ile içeriden bir sürgü taktı. Odaya ikinci bir masa, bir kılıç, bir yaba, küçük bir bıçak, birkaç keskin bistüri ve taş kesicilerin kullandığına benzer bir iskarpela, birkaç kösele bağ, kil ve bal mumu, birkaç tüy ve mürekkep hokkaları getirdi.

Birkaç gün sonra birkaç öğrenciyle birlikte pazara gitti ve ölü bir domuzla döndü. Domuz leşini taşımakta güçlük çekmediler. Küçük odada domuzun iç organlarını inceleyeceğini söylediği için öğrencilerden hiçbirine tuhaf gelmedi yaptıkları iş.

Aynı günün gecesi birkaç saat önce ölmüş genç bir kadının cesedini odaya taşıdı ve boş masanın üzerine yatırdı. Kadının adı Melia idi.

Bu kez daha istekliydi ve daha az korkuyordu. Korkusunu yenmişti ve büyücü olduğu için ya da cinlerin yönlendirmesiyle böyle şeyler yapmadığını biliyordu. Tanrı'nın en güzel yaratığının korunması amacıyla çalışması için hekim olmasına izin verildiğine ve Her Şeye Kadir olanın bu kadar karmaşık ve ilginç bir yaratık hakkında daha fazla şeyler öğrenmek istemesine kızmayacağına inanıyordu.

Hem domuzun hem de kadının vücudunu açtıktan sonra iki beden arasındaki anatomik farklılıkları dikkatle incelemeye hazırlandı.

İki cesette de o karın rahatsızlığının olduğu bölgeyi açınca hemen bir şeyi fark etti. Kalın bağırsağın ön tarafındaki keseye benzer kör bağırsak domuzda daha büyüktü. Domuzunki kırk santim kadardı. Kadının kör bağırsağı ise domuzunkinden daha ince ve sadece beş ya da sekiz santim uzunluğundaydı. Rob'un bir parmağı kadardı kadınıninki. Ve hayret! Bu ince kör bağırsağa yapışık bir şey vardı. Bahçede bulunup kadının kamına konmuş pembe bir kurtçuğu andırıyordu bu şey.

Öteki masadaki domuzun kör bağırsağında kadındaki bu kurtçuğa benzer şey yoktu. Rob daha önce de bir domuz bağırsağında böyle bir eklentiye hiç rastlamamıştı.

Bundan hemen bir sonuca ulaşamadı. Önce kadının kör bağırsağının küçük olmasının bir anomali olabileceğini, kurtçuğa benzer şeyin de az rastlanan bir ur ya da başka tür bir farklılaşma olabileceğini düşündü.

Melia'nın cesedini de Kasım'ınki gibi dikkatle gömülmeye hazırladı. Sonra da ölü mahzenine götürdü.

Ertesi gece genç bir kadının, orta yaşlı bir kadının ve altı haftalık bir erkek bebeğin vücutlarını açıp inceledi. Her üç cesette de

aynı küçük eklentiye bulunca şaşırdı. Bu “kurtçuk” bütün insanlarda vardı. İnsanın ve domuzun iç organlarının aynı olmadığına küçük bir kanıtıydı bu.

“Allahın belası İbni Sina” diye söylendi kendi kendine, “yanılmışsın!”

Celsus’un yazdıklarına ve binlerce yıldan beri öğretilenlere rağmen kadının da erkeğin de bedensel yapısının benzeri yoktu. O halde, insanların vücutlarının içlerine bakılabilseydi kim bilir kaç tane çok önemli sır aydınlığa kavuşturulmuş olurdu.

Rob bütün hayatı boyunca Mary ile karşılaşınca kadar tek başına yapayalnız kalmıştı. Ve şimdi de bir kez daha yalnız kalmıştı. Buna dayanamıyordu. Bir gece eve geldiğinde uyumakta olan iki çocuğun arasında yatan Mary’nin yanına uzandı.

Ona dokunmaya kalkışmadı ama Mary vahşi bir hayvan gibi yüzüne sert bir tokat attı. İri kıyım bir kadındı ve acıtacak kadar da kuvvetliydi. Rob kadının ellerini tutarak vücuduna ilaştirdi ve “çıl-gın kadın” dedi.

“İranlı fahişelerin yatağından kalkıp benim yanıma gelme!”

Rob Mary’nin böyle davranışının nedeninin daha önce kullanmış olduğu o güzel koku olduğunu fark etti. “O kokuyu *Maristan*’da hayvan cesetlerini incelediğim için kullanmıştım” dedi.

Mary bir şey söylemedi ama kollarını kurtarmaya çalıştı. Mary, ellerini kurtarmaya çalışırken Rob yanı başındaki o alışık olduğu bedenin kokusunu hissediyordu. Kızıl saçların kokusunu hissediyordu.

“Mary” dedi.

Biraz sakinleştirdi Mary. Belki de Rob’un ses tonu sakinleştirmişti. Onu öpmeye başladığında dudaklarını ya da gırtlığını ısırsa hiç şaşırmayacaktı. Ama şaşırmadı. Çünkü Mary de onu öpmeye başlamıştı. Mary’nin ellerini bıraktı. Ölüledeki kadar sert olmayan memelerine dokunabilmekten çok haz aldı.

Mary’nin ağlıyor mu yoksa sadece heyecanlanmış mı olduğunu fark edemiyordu. Çünkü hafifçe inliyor gibi bir ses duyuluyordu. Sütü meme uçlarını tattı. Ellerini ağır ağır göbeğinin üstüne

götürdü. Bu sımsıcak karnın altında parlak pembe ve gri renkli iç organları tıpkı deniz yaratıkları gibi birbirine dolanıp sarılmış halde öylece duruyorlar diye düşündü bir an. Mary'nin bacakları yumuşak ve sıcaktı. Önce bir, sonra iki parmağı, ulaştıkları tepecikte sıcak bir kayganlıkla, hayat kumaşının dokunduğu yerle karşılaştılar.

İçine girince el sıkışıyorlarmış gibi birbirlerine sarıldılar iyice. Bedenleri, karşılaşmak istemedikleri bir şeyi yok etmeye çalışır gibi birbirlerine darbe indirircesine gidip geldi. Cinleri kovuyorlardı sanki. Mary'nin bedeni Rob'unkine çarparken, tımaqlarıyla da onu sırtından cezalandırıyordu. Sadece düzenli ve hırıltılı nefes alışları ve birleşmelerinden çıkan şlep, şlep, şlep sesleri duyuluyordu. Bir süre sonra önce Mary haykırdı sonra da Rob. Bu sırada Tam avazı çıktığı kadar bağımaya başladı, Rob J. de inleyerek uyandı. İki çocuk ağlıyor iki yetişkin gülüyordu. Ama yetişkinler bir anda hem gülüp hem ağlamaya başladılar.

Bir süre sonra durum düzeldi. Küçük Rob J. uyumaya başladı. Mary bebeği emzirip karnını doyururken, alçak sesle Rob'a İbni Sina'nın eve gelip ne yapması gerektiğini söylediğini anlattı. Rob böylece kadının ve yaşlı adamın hayatını nasıl kurtarmış olduklarını öğrendi.

İbni Sina'nın bu konuya müdahale etmiş olmasına çok şaşırdı.

Mary olayın devamını anlatınca Rob her şeyin tahmin ettiği gibi olduğunu düşündü. Tam de uykuya daldıktan sonra Mary'yi kollarına alarak, onu sonsuza dek eşi olarak seçmiş olduğunu söyledi ve kızıl saçlarını okşayarak çilsiz beyaz ensesinden öptü. Mary uykuya daldı, Rob yatağa uzanıp gözlerini karanlık tavana dikti.

Bunu izleyen günlerde Mary daha çok gülümsedi kendisine. Bu gülümseyişlerdeki endişe belirtilerini görmek Rob'u hem çok üzdü ve hem de öfkелendirdi. Ama Mary'ye karşı sevgisini ve minnettarlığını belli etmekten de geri durmadı.

Bir sabah saray mensuplarının yaşadığı bölümde hasta bir çocuğu tedavi ederken, çocuğun yatağının yanında Samanid hükümdarlarının küçük mavi halısını gördü. Çocuğa baktı dikkatle. Esmer tenli, kıvrık burunlu ydu. Gözleri de bir şey hatırlatıyordu. Tanıdık bir yüzdü bu. Bu çocuğun yüzünü gördükten sonra kendi küçük oğlunun bir şeyi daha fazla hatırlattığını düşündü.

Programını değiştirerek eve d6nd6 ve k666k Tam'i kuağına alıp ışığa yaklaştırdı. 6ocuğun y6z6, hasta 6ocuğun y6z6ne kardeşi kadar benziyordu.

Ama Tam, Rob'un kayıp kardeşi William'a da 6ok benziyordu.

İbni Sina'nın hatasından sonra İdhaj'da ge6irdiği d6nemden 6nce de sonra da Mary ile sevişmişti. Bebeğin kendi tohumundan olmadığını kim s6yleyebilirdi?

Sonra 6ocuğun ıslak altını değiştirdi, k666k ellerine dokundu, yumuşak yanaklarından 6pt6 ve tekrar beşiğine yerleştirdi.

O gece Mary ile sıcak ve nazik bir şekilde seviştiler. İkisi de rahatlamıştı. Ama 6ncekiler gibi olmamıştı sevişmeleri. Daha sonra ay ışığının aydınlattığı bah6eye 6ıktı. Mary'nin 6zenle bakımını yaptığı ağa6ların 66eklerinin sonbaharla yere d6řm6ř yapraklarının 6zerine oturdu.

Hi6bir şey aynı kalmıyor, diye d6ř6nd6. Mary artık kendisine g6venerek arkasında buğday tarlasının i6ine y6r6yen o gen6 kadın değildi. Kendisi de Mary'nin 6n6ne d6ř6p o tarlaya g6t6ren gen6 adam değildi.

Fakat Ala şah'a mutlaka 6demek istediği borcunu hi6 de bu şekilde 6demek istemezdi.

72. Saydam Adam

Doğuda beliren devasa bir toz bulutunu, gözcüler, ya çok büyük bir kervanın ya da belki de birkaç büyük kervanın birleşerek oluşturdukları bir kervanlar katarının yaklaşmakta olduğu şeklinde yorumladılar.

Aslında İsfahan'a yaklaşan büyük bir kervan değil bir orduydı.

Kentin kapılarına ulaştıklarında, bu askerlerin Gazne'den gelen Afganlılar olduğu rahatlıkla anlaşılabildi. Afganlı askerler kentin surlarının dışında durdular. Koyu mavi renkli cüppesi ve kar gibi bembeyaz sarığı olan genç komutanları dört subayıyla birlikte İsfahan'a girdi. Onları durdurabilecek kimse yoktu kapıda. Ala'nın ordusu onları Hemedan'da karşılamak üzere kentten ayrılmış olduğu için, kentin kapılarında bir avuç yaşlı asker vardı. Bunlar da ordunun yaklaştığını görür görmez ortalıktan kaybolmuşlardı. Sultan Mesud da böylece herhangi bir karşı koymayla karşılaşmaksızın kente girmişti. Afganlılar Cuma Camii'nde atlarından indiler ve caminin içine girdiler. İkinci namazının kalabalığına karıştılar. Sonra da İmam Musa İbni Abbas ve onun molla takımıyla halkın gözlelerinden uzakta bir yerde beraber oldular.

İsfahan'da yaşayanların büyük bir kısmı Mesud'u görmedi. Ama Sultan'ın kentte olduğu kulaktan kulağa yayıldı. Rob ile el-Coucani kentin surlarının tepesine çıkıp Gazneli askerlere bakanlar arasındaydılar. Afganlıların üzerinde eski giysiler ve uzun bol gömlekler vardı. Bazılarının sarıklarının uç kısmında ağızlarını ve burunlarını tozdan koruyacak bezler sarkıyordu. Yorganlarını bol tüylü bodur atlarının arka taraflarına kıvrarak yerleştirmişlerdi. Oldukça canlı ve neşeli görünüyordular. Korunmasız kadınların bulunduğu bu zengin kente aşağıdan ellerindeki uzun oklarını germiş halde, tavşan yuvalarına bakan kurtlar gibi bakıyorlardı. Ama disiplinli davranıyorlar, önderleri camide iken sakin bir şekilde bekliyorlardı. Rob, Kerim'in katıldığı çatırda çok iyi bir yarış çıkaran Afganlının askerler arasında bulunup bulunmadığını merak etti.

El-Coucani'ye "Mesut mollalardan ne istiyebilir ki?" diye sordu.

“Casuslarının kendisine mollarla Ala’nın arasında bazı sorunlar olduğunu haber verdikleri anlaşıyor. Sanırım, burada birkaç gün kalıp din adamlarına kendisini kutsatarak, varlığına itaat etmelerini sağlamaya çalışacak” diye yanıtladı Coucani.

Mesut istediğini almış olmalı ki, bir süre sonra yardımcılarıyla birlikte askerlerinin yanına döndü. Yağma da yapmadılar. Sultan, çocukluktan yeni kurtulmuş bir gençti. Ama Ala ile akraba kadar benzerlikleri vardı. İkisi de çok gururlu idiler. İkisinin de yüzü gaddar çapulcuları andırıyordu. Askerleri Mesud’un beyaz sarığını çıkarıp, bir kenara koyuşunu sonra da kirli bir siyah sarık giyişini sessizce izlediler. Ordu bundan sonra hareket etti.

Afganlılar kuzeye, Ala’nın ordusunun gittiği yöne gidiyorlardı.

“Şah, Afganlıların Hemedan üzerinden geleceklerini düşünmekle hata etti” dedi Rob.

El-Coucani ise “Gaznelilerin asıl ordusunun Hemedan’a ulaşmış olduğunu zannediyorum” dedi hemen.

Rob Coucani’nin tahmininin doğru olabileceğini düşündü. Kentten ayrılan Afganlı sayısı, İran ordusununkinden daha azdı. Ayrıca savaş filleri de yoktu bu orduda. O halde başka bir orduları olmalıydı. “O zaman Mesut şaşırtmaca mı yapıyor?”

El-Coucani başını salladı.

“Atlarımıza atlayıp İran ordusuna haber ulaştırabiliriz!”

El-Coucani, gülümseyerek “artık çok geç. Ayrıca Mesut bizi sağ bırakmaz. Her neyse... Ala’nın Mesud’u, ya da Mesud’un Ala’yı yenmesi pek fark etmeyecek. İmam Kandrasseh gerçekten Selçukluları İsfahan’a getirirse sonunda ne Mesud ne de Ala burada hükümdarlık yapabilir. Selçuklular korkunçtur. Üstelik denizdeki kum kadar çoktur” dedi.

“Selçuklular gelirse ya da Mesud kenti ele geçirmek amacıyla buraya dönerse *Maristan*’a ne olur?”

El-Coucani omuz silkerek “hastane bir süre kapalı kalır. Bizim de felaketten kurtulmak için süratle gizlenmemiz gerekir. Sonra deliklerimizden çıkarız, günlük hayat da hiç değişmeden yeniden başlar. Hocamızla birlikte birkaç hükümdara hizmet verdim. Hükümdarlar gelir geçer ama dünyanın her zaman hekimlere ihtiyacı vardır” dedi.

Rob, Mary'den kitabı satın alması için para istedi. *Kanun*'a sahip oldu böylece. Kitabı büyük bir saygıyla taşıyordu elinde. Daha önce böyle bir kitabı olmamıştı. O kitaba sahip olmaktan dolayı o kadar memnundu ki, bunun gibi başka kitaplarının da olmasını istedi.

Ama bütün vaktini *Kanun*'u okumaya da vermiyordu. Çünkü Kasım'ın odası Rob'u kendine çekiyordu.

Haftada birkaç gece ceset incelemesi yaptı. Artık çizim malzemesini de kullanmaya başlamıştı. Daha fazla ceset üzerinde çalışmak istiyordu ama gündüzleri *Maristan*'da çalışmak zorunda olduğu için biraz da uyuması gerekiyordu geceleri.

Şarap içilen bir yerde bıçaklanarak öldürülen genç bir adamın cesedini incelerken, küçük körbağırsak eklentisinin büyümüş olduğunu ve yüzeyinin kızarıp sertleştiğini fark etti. Gördüğü şeyin ilk aşamasındaki bir karın hastalığının belirtisi olduğunu düşündü. Bu aşamada hastada ara sıra ağrı olurdu. Böylece hastalığın başlangıcından ileri evrelerine kadarki görünümünü öğrenmiş oluyordu. Vakaları kaydettiği defterine şunları yazdı:

Ölmüş altı hastanın cesetlerinde yapılan incelemede bir karın hastalığının belirtileri saptanmıştır.

Bu hastalığın ilk belirtisi ani karın ağrısıdır.

Ağrı genellikle ağrıdır, nadiren hafiflemektedir.

Zaman zaman bu ağrıya ateş ve daha sık olarak da mide bulantısı ve kusma eşlik etmektedir.

Karın ağrısını, ikinci sürekli belirti olarak ateş izlemektedir.

Karın sağ alt tarafına dokunulduğunda sınırlı bir direnç hissedilmektedir. Bu bölgeye bastırıldığında hasta genellikle acı duymaktadır ve karın kasları gerginleşip sertleşmektedir.

Kör bağırsağın eklentisi yağa benzemeyen, pembe renkli alelade bir yer solucanı gibi görünmektedir. Hastalığın ileri evrelerinde bu eklenti pembeleşmekte ya da iltihap yapmakta daha sonra kırmızılaşmakta ve sonunda rengi daha da koyulaşmaktadır. İçi iltihapla dolmakta sonunda da patlamaktadır. İçindeki irin bütün karın boşluğuna yayılmaktadır.

İltihabın süratle yayıldığı bu evrede, hastanın ateşinin yüksel-

mesinden itibaren yarım saat ile otuz altı saat içinde genellikle ölüm olmaktadır.

Rob, cesetler üzerinde sadece daha sonra kefen ile örtülecek olan bu kısmı kesip incelemişti. Ayakları ve başları inceleyememişti. Domuzların beynini incelemekten artık hiç memnun kalmadığı için yapmak istediğini yapamıyordu. İbni Sina'ya gene de büyük saygı duyuyordu. Ama artık hocasına da insan iskeleti ve adale yapısı hakkında bazı bakımlardan eksik bilgi aktarılmış olduğunun farkındaydı.

Rob sabırla çalıştı. Kaslar üzerinde bir urganın ipleri üzerinde çalışıyor gibi inceleme yaptı. Bazı kaslar bir kordonla başlayıp gene bir kordonla sona eriyordu. Bazılarının bağlantı noktaları düz, bazılarınıninki yuvarlaktı. Bazı kasların sadece bir uçlarında kordon bulunuyordu. Başka kaslarla birleşen kasların iki ucunda da kas başı bulunuyordu. Kas başlarından birisi incinirse diğeri aynı işlevi üstlenecekti. Çok az şey bildiği bu konuda heyecanla ve düş görüyor gibi çalıştıkça giderek bilgisi arttı. Kemiklerin ve eklemlerin şekillerini, konumlarını çizdi. Bu çizimlerin genç tıp öğrencilerine kırık ve çıkıkların tedavisinde çok yararlı olacağını düşünüyordu.

Çalışması bittikten sonra cesetleri kefenliyor ve aldığı yere geri götürüyordu. Çizimleri de yanına alıyordu. Artık kendisinin içine konulup lanetleneyeceği bir çukuru kazmakta olduğunu düşünmüyordu. Ama yaptıkları başkaları tarafından fark edilirse kendisini korkunç bir sonun beklediğini de hiç aklından çıkarmıyordu. O kötü kokulu odanın titrek ve düzensiz ışığında cesetleri açıp incelerken, kapının önünden nadiren de olsa geçen insanlardan gelen her ses onu irkiliyor ve dehşete düşürüyordu.

Korkmakta haklıydı.

Bir sabah erken saatlerde kısa süre önce ölmüş bir yaşlı kadının cesedini ölü mahzeninden çıkarıp yan odaya götürürken, ölmüş bir adamı taşıyan bir hastabakıcı ile karşılaştı. Rob hemen durup adama bakmaya başladı. Kadının başı ve bir kolu Rob'un kollarından aşağıya sarkmıştı. Hastabakıcı yanına yaklaşarak nazikçe selam verdi ve "taşımaya yardım edeyim mi, hekim" diye sordu.

“Ağır değil.”

Hastabakıcının arkasından o da ölü mahzenine girdi. İki cesedi yan yana yerleştirdiler ve ikisi birden mahzenden ayrıldılar.

İçini açıp incelediği domuz dört günde öyle kötü bir hale gelmişti ki, artık onu atmak gerekiyordu.

Ama bir insan cesedinin midesini ve bağırsaklarını açtığında ortaya çıkan koku, çürümüş domuzdan çıkan kokudan çok daha kötüydü. Sabun veya suya rağmen koku her tarafa yayılıyordu.

Bir sabah yeni bir erkek domuz getirdi. O gün öğleden sonra Kasım'ın odasının önünden geçerken Hacı Davut Hüseyin'in kilitli kapıyı vurduğunu gördü.

“Neden kilitli bu kapı? Ne var içeride?”

Rob, sakın bir şekilde “ben orada bir domuzun içeri inceliyorum” dedi.

Okulun başkan yardımcısı tiksintiyle baktı kendisine. O günlerde Davut Hüseyin her şeye çok kuşkulu bakıyordu. Çünkü mollar tarafından *Maristan* ve *medresede* islam kurallarının çiğnenip çiğnenmediğini kontrol etmekle görevlendirilmişti.

O gün Davut Hüseyin birkaç kez Rob'un başına dikilip yaptıklarını izledi.

O gün akşam Rob eve erken geldi. Ertesi sabah, hastaneye geldiğinde küçük odanın kilidinin zorlanarak kapısının açıldığını gördü. Odada bıraktığı her şey oradaydı. Ama aynı yerde değillerdi. Masadaki domuzun üzerine bir şey örtülmüştü. Cerrahi araçları sağa sola saçılmıştı ama eksik değildi. Onu suçlayacak hiçbir şey bulamamışlardı. Demek ki güvenlik içindeydi şimdilik. Ama odaya böyle zorlanarak girilmiş olması biraz cesaretini kırmıştı.

Birgün yaptıklarının farkına varılacağını biliyordu. Ama öğrenmek onun için çok değerliydi. Müthiş şeyler öğreniyordu ve buna son vermek istemiyordu.

İki gün bekledi bir şey yapmadan. Bu süre içinde hacı da yanına uğramamıştı. Hastanede bir hastayla sakın bir şekilde konuşurken adam birdenbire öldü. O gece adamın vücudunu açtı ve ölümün nasıl olup da böyle sakın bir şekilde geldiğini anlamak istedi. Kalbi besleyen atar damarın ve bazı dokuların kurumuş bir yaprak

gibi b         daralmı   oldu  unu g  rd  . Kansere neden bu adın verildi  ini bir   ocu  un bedenini inceleyince anladı. Sanki   ocu  un v  cuduna bir yenge   girip kısıka  larını da kullanarak yemi  ti bedeninin bir kısmını. Ba  ka bir erke  in cesedinde ise karaci  erinin, yumu  ak, koyu kırmızı ya da kahverenginde olaca  ına, tahta sertli  inde sarı bir nesne haline gelmi   oldu  unu g  rd  .

Ertesi hafta birkaç haftalık hamile olan bir kadının v  cudunu a  tı. Kadının   i  kin kamını i  inde hayatın olu  makta oldu  u bir cam barda  a benzetti. Ve b  yle bir eskiz   izdi.   izdi  i eskizdeki kadının y  z  n   Despina'ya benzetti. Despina'nın hi     ocu  u olmamı  tı. Eskizine Hamile Kadın adını verdi.

Bir gece cesetleri inceledi  i masanın yanına oturup y  z   Kerim'e benzeyen bir erkek resmi   izdi. Y  z, tıpatıp ona benzemiyordu ama Kerim hayattayken onu sevmi   olan biri ona benzetirdi. Resimdeki insanın v  cudunun i  i g  r  lebiliyordu. Kendisini masanın   zerinde yatan cesedin i  inde g  remedi  i fakat Galen'in var oldu  unu s  yledi  i bazı   eyler de resimde yer almaktaydı. Resimdeki bazı ayrıntılar hen  z kanıtlanmamı   oldukları i  in yanlış olabilirdi. Rob bunun farkındaydı ama   izimini kendisi bile ilgin   buluyordu. Resimde insanın i   organları ve kan damarları yer alıyordu, sanki Tanrı bir insanın kaskatı cesedinin i  ini g  r  yordu.

Eskizi tamamladı, b  y  k bir sevin   i  inde bir yerine imzasını attı ve o g  n  n tarihini yazdı, bunların altına da tablosunun adını i  ledi: Saydam Adam.

73. Hemedan'daki Ev

Bütün bu süre içinde savaşın gidişatı hakkında hiçbir haber gelmedi. Bu arada dört kervanla yiyecek ve malzeme gönderildi orduya. Ancak orduyu bulup malzemeyi teslim edecek bu kervanlardan bir daha haber alınamadı. Ala'yı bulduktan sonra savaş alanından çıkamadığı tahmin ediliyordu. Bir süre sonra birgün akşam namazından biraz önce bir atlı geldi. Mümkün olan en kötü haberi getirmişti.

Daha önce de tahmin edildiği gibi, Mesud'un ordusu İsfahan'da iken, asıl kuvvetleri İran ordusunu bularak saldırıya geçmişti. Mesut, iki değerli generali Ebu Sahl el-Hamduni ile Taş Farraş'ı Şah'ın beklediği yönden göndermişti. Bu generaller kendileri için elverişli bir yönden saldırı planlamışlar ve büyük bir başarı elde etmişlerdi. Generaller kuvvetlerini ikiye ayırarak el-Karaj köyünün arkasında gizlenip ileri hatlara gözcüler göndermişler, İran ordusu o bölgeye yaklaşınca da Ebu Sahl el-Hamduni'nin komutasındaki çok sayıdaki asker el-Karaj köyünün bir tarafından ileriye doğru akmış, Taş Farraş'ın Afganlıları da öteki taraftan İran ordusunu kuşatmıştı. Ala Şah'ın ordusuna iki kanattan saldırıya geçmişler, Gazne ordusu bundan sonra da çok büyük bir yarım daire çizerek, kısa süre içinde biraraya toplanan İran ordusunun çevresinde bir yarım daire oluşturmuştu.

İranlılar başlangıçta şaşkınlıklarına rağmen büyük bir cesaretle savaşmışlar ama sayıları daha az olduğu için ve tuzağa düşürülmüş oldukları için her gün biraz daha geri çekilmek zorunda kalmışlardı. Daha sonra arka taraflarında da Sultan Mesud'un komutasındaki başka bir Gazne kuvvetinin yer aldığını görmüşlerdi. Bundan sonra savaş daha da umutsuzca ve vahşi bir şekilde sürmüştü ama savaşın sonu aslında belliydi. İran ordusunun ön tarafında Gazneli generallerin üstün bir kuvveti vardı. Arkalarında bulunan Sultan'ın sayısı fazla olmayan atlıları, uzun zaman önce Romalılarla İranlılar arasındaki tarihsel çarpışmaya benzer bir şekilde acımasız bir saldırıya geçmişlerdi. İranlılar bu arka arkaya gelen kı-

sa süreli saldırılardan çok etkilendiler. Afganlılar tekrar tekrar saldırıp ortadan yok oluyorlar ve geride başka bir noktada tekrar ortaya çıkıyorlardı. İranlılar artık iyice güçsüz düşüp karma karışık hale gelince, Mesud, bir kum fırtınasından yararlanarak üç ordusunu birden bütün gücüyle saldırıya geçirtmişti.

Ertesi sabah güneşin ilk ışıkları insan ve hayvan cesetlerini aydınlatmaya başlamıştı. Ölenlerin çoğunluğu İranlıydı. Bazıları kaçabilmişti. Habercinin duyduğuna bakılırsa Ala Şah da kaçanlar arasında imiş. Ama kesin değilmiş bu.

“İbni Sina’nın başına neler geldi?” diye sordu el-Coucani adama.

“İbni Sina el-Karaj köyüne ulaşılmadan önce ordudan ayrıldı, hekim. Müthiş bir karını ağrısı başlamış, çaresiz kalmış. Şah’ın izniyle cerrahlar arasındaki en genç hekim olan Bibi el-Guri, İbni Sina’yı Hemedan’da kendisine babasından kalmış olan eve götürmüş” dedi adam.

El-Coucani “orayı biliyorum” dedi.

Rob el-Coucani’nin oraya gideceğinden emindi. “Ben de geleyim” dedi.

Yaşlı hekimin gözlerinde bir an kıskançlık duygusuyla karışık bir kızgınlık pırıltısı dolaştı. Ama akli hemen galip geldi ve başını salladı.

“Vakit kaybetmeden yola çıkmalıyız” dedi.

Zor ve sıkıcı bir yolculuk yapıyorlardı. Oraya ulaştıklarında İbni Sina’yı sağ bulup bulamayacaklarını bilmeden atlarını hızla sürüyorlardı. El-Coucani umutsuzluk içinde sanki dilsiz ve sağır olmuştu. Rob anlıyordu bu sessizliğinin nedenini. O, İbni Sina’yı birkaç yıl önce tanımış ve sevmişti. El-Coucani ise bütün hayatı boyunca Hekimlerin Prensi’ne tapmıştı.

Savaşla ilgili olarak çarpışmaların Hemedan bölgesinde devam ettiğinden başka hiçbir bilgileri olmadığı için doğu yönünde bir yay çizerek yol almaları gerekiyordu. Bölgeye adını vermiş olan başkent önlerinde belirdiğinde, Hemedan’ın çok sakin ve uyumakta olduğunu gördüler. Birkaç kilometre ötesinde büyük bir katliamın yapıldığını gösterecek bir belirti yoktu ortalıkta. Rob, İb-

ni Sina'nın evini görünce bu evin hocasına İsfahan'daki o büyük malikaneden daha uygun olduğunu düşündü. Çamur ve taştan yapılmış bu ev İbni Sina'nın her zaman giydiği elbiselerine benziyordu. Şatafatsız, eski püskü ve sadee bir evdi bu.

İçeriye pis bir hastalık kokusu kaplamıştı.

El-Coucani, Rob'a kıskançlıkla İbni Sina'nın yattığı odanın dışında beklemesini söyledi. Birkaç dakika sonra Rob odada alçak sesle konuşmalar yapıldığını duydu. Sonra da birisine vurulan tokadın çıkardığı sesi. Emindi. Birisi birine tokat atmıştı.

Bibi el-Guri adlı genç hekim odadan dışarı çıktı. Yüzü bembeyazdı ve ağlıyordu. Rob'un yanından ona selam vermeden geçip evden dışarı attı kendisini.

Bundan kısa bir süre sonra el-Coucani çıktı odadan. Arkasında yaşlı bir molla vardı.

"Bu genç şarlatan, İbni Sina'yı mahvetmiş. El-Guri, buraya geldikten sonra, Hocamıza gaz çıkarması için kereviz tohumu vermiş. Ama iki danak yerine beş dirhem tohum vermiş. İbni Sina bundan sonra çok kan kaybetmeye başlamış."

Bir dirhemde altı danak olduğuna göre verilmesi gereken dozun on beş kat fazlası verilmiş. Verilen müshilin dozu çok yüksekti.

El-Coucani, Rob'a bakarak "El-Guri'nin geçtiği sınav kurulunda ben de vardım" dedi acı bir ifadeyle.

Rob "geleceği ve böyle bir hatayı önceden göremezdin" diye yanıtladı kibarca.

Ama el-Coucani sakinleşecek durumda değildi. "Bu kadar değerli bir hekime böyle aptal bir hekimin yanlış dozda ilaç vermesi çok zalimce bir acı şaka" dedi.

"Hocamız bunun farkında mı?"

Molla başını salladı önce. Sonra da "kölelerine özgürlüklerini verdi ve mallarını yoksullara bağışladı" dedi.

"İçeri girebilir miyim?"

El-Coucani eliyle kapıyı işaret etti.

Rob içeri girince çok şaşırdı. Son kez dört ay önce gördüğü İbni Sina müthiş zayıflamıştı. Gözleri çukurlarına kaçmış, bembeyaz yüzü bir heykeli andırıyordu.

El-Guri büyük zarar vermişti ona. Ama bu yanlış tedavi mide kanserinin kaçınılmaz sonucunu hızlandırıyordu sadece.

Rob, İbni Sina'nın ellerini tuttu, fazla bir hayat belirtisi hissetmiyordu. Bunu söylemek zordu onun için. Hocası gözlerini açtı. Rob'un gözlerine bakmaya başladı derin derin. Rob hocasının bakışlarından aklından ne geçtiğini anlıyordu. Düşündüklerini gizlemeye gerek yoktu. "Neden efendim?" diye başlayarak acı acı devam etti "bu kadar çok şeyi başarabilen bir hekim neden, rüzgârda savrulan bir yaprak gibi olabiliyor ve gerçek güç sadece Allah'ta bulunuyor?"

Rob şaşırmış bir haldeyken İbni Sina'nın çökmüş gözlerinde bir pırıltı belirdi. Rob birden bire İbni Sina'nın neden gülümsemeye çalıştığını anladı.

"Bilmece bu muydu?" diye sordu, fısıldar gibi.

"Bilmece budur... Avrupalım. Hayatını... bundan sonra... bunun yanıtını... bulmaya çalışarak geçirmelisin."

"Efendim!"

İbni Sina tekrar gözlerini kapadı ve bir şey söylemedi. Rob bir süre hocasının yanında hiç konuşmadan öylece kaldı.

"Kendimi gizlemeden başka bir yere de gidebilirdim" dedi İngilizce. "Batı Halifeliliği'ne, Toledo'ya, Cordoba'ya gidebilirdim. Ama bir insanla ilgili bazı şeyler duymuştum. Avicenna'nın Arapça adı beni çok etkilemiş ve bu adı duyduğumda bütün vücudum sarsılmıştı. *Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdullah İbni Sina.*"

Hocası kendi adından başka bir şey anlayabilecek durumda değildi artık. Ama gözlerini açtı yeniden ve elini hafifçe Rob'un elinin üzerine koydu.

Dünyada çektiği acılardan yorgun düşmüş gerçek babasını şöyle böyle hatırlıyordu. Berber ona iyi davranmıştı ama kendisine karşı şefkat göstermeyi göze alamamıştı. Ruhunun kabul ettiği tek baba İbni Sina idi. Zaman zaman kendisine kızmış olması önemli değildi, öyle davranması gerektiğini biliyordu.

"Benim için dua etmenizi istiyorum" dedi hocasına.

İbni Sina'nın dudaklarının arasından bazı Arapça kelimeler çıktı, duraklamalarla. Rob'un bunları anlaması gerekmiyordu. İbni Si-

na'nın kendisine uzun zaman önce hayır duasında bulunduğunu biliyordu.

Yaşlı adamı öperek elveda dedi. Mollar odaya girip İbni Sina'nın yatağının yanına yerleştiler. Rob evden ayrılırken mollalar Kuran'dan bölümler okumaya başlamışlardı.

74. Hükümdarların Hükümdarı

Atına atlayıp tek başına İsfahan'a döndü. El-Coucani Hemedan'da kalmıştı. Son günlerinde hocasının yanında kalmak istediğini söylemişti Rob'a.

Rob eve geldikten sonra Mary'ye "İbni Sina'yı bir daha hiç görmeyeceğiz" dedi yumuşak bir sesle. Rob'a bakmakta olan Mary bu sözler üzerine başını başka bir tarafa çevirdi ve bir çocuk gibi ağlamaya başladı.

Biraz dinlendikten sonra hemen *Maristar'a* gitti. Ne İbni Sina ne de El-Coucani hastanede olmadığı için her yer darmadağınaktı. Bazı işlerin yanlış yapılmış olduğunu gördü. Bütün gününü hastaları muayene edip tedavi etmekle geçirdi. Yaralarla ilgili bir ders verdi ve Hacı Davut Hüseyin ile okulun genel yönetim tarzı hakkında can sıkıcı bir görüşme yapmak zorunda kaldı.

Birçok öğrenci o özel dönemde korkarak hekim yardımcılığı görevlerini bırakıp İsfahan dışındaki evlerine dönmüşlerdi. Hacı Davud, "hastanede çok az öğrenci kaldı" diye homurdandı. İyi ki hastanedeki hasta sayısı azdı. İnsanlar hastalıktan çok yaklaşan askeri şiddetten çekiniyorlardı.

O gece Mary'nin gözleri kızarmış ve şişmişti. Rob ile Mary uzun zamandan beri yapmadıkları şekilde birbirlerine şefkatle kenetlendiler.

Rob Yehudiyye'deki küçük evden çıkarken, havada İngiltere'de fırtınadan önce hissedildiği gibi bir değişiklik olduğunu hissetti.

Yahudi pazarında dükkânların çoğu daha önce hiç görülmedik kadar boştu. Hinda büyük bir telaş içinde tezgâhındaki mallarını topluyordu.

"Ne oluyor?" diye sordu Rob.

"Afganlılar."

Kentin surlarına yöneltti atını. Merdivenlerden çıktı. Surun yüksek bir noktasında garip bir şekilde sessizce duran insanların gözlerindeki korkunun nedenini gördü. Büyük bir Gazne ordusu vardı orada. Mesud'un yaya askerleri kentin batı surunun dış tarafındaki

küçük düzlüğün yarısını kaplamışlardı. Atlılar ve develi askerler tepenin eteklerinde kamp kurmuşlardı. Savaş filleri ise soyluların ve komutanların çadırlarının ve çardaklarının yakınındaki biraz yüksekçe bir yamaçta bir yerlere bağlanmış halde duruyorlardı. Çadırlarda flamalar sallanıyordu. Kampın ortasında yüksek bir noktada, koyu sarı zemin üzerinde siyah bir leoparın yer aldığı Gaznelilerin ince sancağı yılan gibi kıvrılıyordu.

Rob, bu Gazne ordusunun, Mesud'un batıya giderken İsfahan'dan geçirdiği ordunun dört katı büyüklüğünde olduğunu gördü.

"Neden kente girmiyorlar?" diye sordu kelenterin bir görevlisine.

"Ala'nın arkasından buraya kadar gelmişler. Ala şimdi kentin surlarının içinde."

"O halde neden dışarıda duruyorlar?"

"Mesud kendi halkının Ala'ya ihanet etmesini istiyor. Eğer Şah'ı teslim edersek hayatlarımızı bağışlayacağını, teslim etmezsek, kentin merkezindeki meydanda cesetlerimizden bir dağ yapacağını bildirmiş."

"Ala teslim edilecek mi?"

Adam Rob'a bakarak yere tükürdü. "Biz İranlıyız. O da bizim Şah'ımız."

Rob başını salladı. Ama adamın böyle düşündüğüne inanmıyordu.

Surdan aşağı inip atına bindi ve Yehudiyye'deki eve geldi. İngiliz kılıcını yağlı bezlere sarıp bir yere yerleştirmişti daha önce. Kılıcını beline taktı. Mary'ye babasının kılıcını ortaya bir yere koymas, kendisi evden çıktıktan sonra kapının arkasına bir şeyler koyarak barikat yapması talimatını verdi ve evden çıktı.

Atına atlayıp Cennet Sarayı'na yöneldi.

Ali ile Fatima Bulvarı'nda endişe içindeki insanlar gruplar halinde toplanmışlardı. Dört hatlı Bin Bahçe Bulvarı'nda daha az insan vardı. Cennet Sarayı'nın kapısında ise hiç kimse yoktu. Her zaman tertemiz ve düzenli olan bu bulvara son günlerde gereken ihtimam gösterilmemişti. Bulvarın görevlileri çiçeklere bakıp ağaçları budamamışlardı. Bulvarın uç kısmında tek başına bir nöbetçi görölüyordu.

Rob yanına yaklaşınca muhafız önüne geçti.

“Adım Jesse, *Maristan*’da hekimim. şah çağırmış.”

Muhafız çok gençti. Tedirgin, hatta biraz ürkümş gözlerle Rob’a baktıktan sonra başını salladı, geriye çekildi atın önünden geçmesi için.

Rob, hükümdarlar için yapay olarak oluşturulmuş ağalıkların içinden, sopa ve top oyununun oynandığı imenle örtölü alanın, iki yarış pistinin ve zarıf binaların yanından geçti.

Ahırın arkasında Dan Vangalil’e tahsis edilmiş olan binanın önünde durdu. Hindistanlı kılıç imalatçısı ve büyük oğlu orduyla birlikte Hemedan’a götürölmüştü. Rob bu iki insanın hayatta olup olmadıklarını bilmiyordu, Vangalil’in ailesi ise kaçmıştı. Küçük evde hiç kimse yoktu. Birisi Dan Vangalil’in büyük bir titizlikle kurduğu cevher eritme fırınının kil duvarlarını tekmeleyerek yıkmıştı.

Atını Cennet Sarayı’na açılan muhteşem uzun yola yöneltti. Eskiden nöbetçilerin durduğu muhkem noktalarda hiç kimseler yoktu. Nal sesleri asma köprünün üzerinde yankılandı. Atını büyük kapının dış kısmında bir yere bağladı.

Cennet Sarayı’na girdi. Boş koridorlarda bu kez kendisinin ayak sesleri yankılandı. Sonunda her zaman hükümdarın huzuruna çıktığı o özel toplantıların yapıldığı salona geldi. Ala’nın tek başına yerde oturuyor olduğunu gördü. Bacaklarını altına almıştı şah. Önünde, içinde yarısına kadar şarap olan bir testi ve çözölmek üzere hazırlanmış bir problemin bulunduğu bir satranç tahtası vardı.

şah’ın durumu da dışarıdaki bakımsızlıktan yabani otlarla kaplanmış bahçeler gibiydi. Sakalları iyice uzamıştı. Gözlerinin altında morluklar vardı. Zayıflamış olduğu için de burnundaki gaga daha belirgin hale gelmişti. Başını kaldırıp Rob’a baktı şah. Eli kılıcının kabzasındaydı.

“Ooo, *dimmi*. Sen de kendi intikamını mı almaya geldin?”

Rob bir an tereddüt etti, sonra Ala’nın satranç tahtasındaki taşları yeni bir oyun için düzenlediğini görünce satrançtan bahsettiğini anladı.

Omuz silkerek elini kılıcının kabzasından kaldırdı. Hükümdarın karşısına otururken kılıcını düzelterek yere dayadı. Bu davranışı şah’ı rahatlattı.

Ala “taze güçler” dedi ciddiyetle. Oyunu fildişinden bir piyade oynayarak açtı.

Rob siyah bir asker oynadı. “Ferhad nerede? Çarpışmada mı öldürüldü?” Ala’yı tek başına bulacağını ummuyordu. Önce Kapılar Komutanı’nı öldürmek zorunda kalacağını düşünmüştü.

“Ferhad öldürülmedi. Kaçtı.” Ala beyaz atlısıyla bir siyah asker aldı. Rob bunun üzerine abanoz atlısı ile beyaz bir yaya askeri aldı.

“Kaf olsa kaçmazdı” dedi Ala, Rob’un aklından geçeni biliyor gibi. Satranç tahtasını inceledi bir süre. Sonra savaş hattının ucundaki fildişinden kale savaşçısını, bir katilin öldürdüğü düşmanının kanını avuçlarına doldurup içtiği gibi aldı.

Rob bir tuzak kurmuştu ve Ala da tuzağa düşmüştü. Abanozdan bir atlıyı vermiş beyaz bir kale almıştı şimdi.

Ala dik dik baktı Rob’a.

Bundan sonra hükümdar daha dikkatle oynamaya başladı. Bir taşı oynamadan önce daha çok düşünüyordu şimdi. Öteki beyaz atlıyı da alınca gözleri parladı ama filini kaybedince gözlerindeki bu pırlıltı kayboldu.

“Fil Zi’ye ne oldu?”

“Ah, iyi bir fildi o. Onu da el-Karaj’ın kapısında kaybettim.”

“Ya mabut Harşa?”

“Fil ölmeden önce kısa süre önce öldürüldü. Göğsüne bir mızrak isabet etti.” Rob’a ikram etmeden testideki şaraptan biraz içti. Testinin ağzının kenarından zaten kirlenmiş olan cüppesine de biraz şarap döküldü. Sonra ağzını ve sakallarını elinin tersiyle sildi ve “yeterince konuştuk” dedi. Çünkü oyun siyah abanoz taşların lehineydi.

Ala birden bire acımasız bir saldırgan haline geldi. Daha önce deneyip başarılı olduğu hilelerini uygulamaya çalıştı. Ama Rob son yıllarda satrancı Şah’tan daha iyi bilenlerle de kıyasıya mücadele etmişti. Mirdin hangi durumlarda cesur, hangi anlarda ihtiyatlı olması gerektiğini öğretmişti. İbni Sina ise oyunun ilerideki hamlelerini düşünmesini öğretmişti. O kadar çok hamle sonrasını düşünebiliyordu ki, Ala’nın fildişi taşlarını alt edeceği kesinlik kazanmıştı artık. Bir süre sonra Ala’nın yüzünde ter damlaları belirdi.

Oysa taş duvarlar ve taş zeminden dolayı salonda hava o kadar sıcak değildi.

Rob bu oyun sırasında Mirdin ile İbni Sina'nın da kendisiyle birlikte oynadıklarını hissetti.

Satranç tahtasının üzerinde beyaz fildişi taşlardan sadece hükümdar, general ve bir deve kalmıştı şimdi. Birkaç hamle sonra da Rob gözlerini Şah'ın gözlerine dikerek generaliyle Şah'ın devesini aldı.

Ala generalini hükümdarının önüne koydu. Saldırını engelliyordu. Ama Rob'un daha beş taşı vardı. Hükümdar, general, bir ruk, bir deve ve bir piyade. Serbest olan piyadesini satranç tahtasının öbür ucuna kadar götürdü. Bu ona henüz kaybetmemiş olduğu rukuna bir ruk daha eklemesi olanağını veriyordu kurallara göre.

Rob üç hamle sonra biraz önce ruk yaptığı taşı feda ederek fildişi generali teslim aldı.

İki hamle sonra da abanoz taşından generali ile fildişinden yontulmuş hükümdarı tehlikeye soktu. "Şah'ını kaç" dedi yumuşak bir sesle.

Üç kez tekrarladı bunu. Ala'nın kuşatma altına alınmış hükümdarını hareket ettirebileceği hiçbir yer kalmamıştı artık.

"Şah'treng" dedi sonunda.

Ala, "evet. Hükümdarın sonu" dedi ve kalan taşları elinin tersiyle satranç tahtasının dışına iteledi.

Şimdi birbirlerine bakıyorlardı inceleyici gözlerle. Rob'un eli yeniden kılıcının kabzasına gitti.

"Mesut, İsfahanlılar seni teslim etmezlerse, Afganlıların halkı öldürüp kenti yağmalayacaklarını söylemiş."

"Beni ona teslim etseler de etmeseler de Afganlılar halkı kılıçtan geçirip kenti yağmalayacaklardır. İsfahan'ın tek bir şansı var" dedi Şah ve ayağa kalktı. Rob da ayağa kalktı. Çünkü soylu olmayan biri hükümdar ayakta dururken yerde oturamazdı.

"Mesud'a hükümdarların teke tek çarpışmasını önereceğim."

Rob, ona hayranlık duymak ya da ondan hoşlanmak istemiyor, onu öldürmek istiyordu. Öfkeyle baktı Şah'a.

Ala, ancak birkaç kişinin gerebileceği ağır yayını eline aldı, yayı

gerip bıraktı. Sonra biraz uzaktaki duvarda asılı duran Dan Vangalil'in yaptığı kılıcı işaret ederek, "bana kılıcımı getir *dimmi*" dedi.

Rob kılıcı alıp getirdi. Ala'nın kılıcı beline takışını izledi. Sonra "Şimdi Mesud'la çarpışmaya mı gidiyorsun?" diye sordu.

"Bence şimdi tam zamanı" dedi Şah.

"Seninle gelmemi ister misin?"

"Hayır!"

Rob, İran Hükümdarı'nın, böyle bir durumda bir Yahudi'nin kendisiyle birlikte gelmesini önermesine çok şaşırdığını ama kendisine gene de küçümseyici gözlerle baktığını gördü. Buna kızmadı, tersine rahatladı. Çünkü Şah'a kendisiyle birlikte gelebileceğini içgüdüsel olarak söylemiş ve hemen sonra bu söylediğine pişman olmuştu. Çünkü Ala Şah ile birlikte ölmek onun için ne anlamlıydı ne de bundan dolayı onur duyabilirdi.

Ala'nın şahini andıran yüzündeki sert hatlar gevşedi, oradan ayrılmadan önce bir an durdu ve "bu cesur bir teklifti" dedi. "Döndüğümde sana bir *helat* bahşedeceğim. Bunu düşün ve sen belirle."

Rob dar bir taş merdiveni tırmanarak Cennet Sarayı'nın en yüksek noktasındaki bir nöbetçi kulesine çıktı. Bu ürkütücü kuleden İsfahan'ın en zengin kişilerinin yaşadığı semtlerdeki evleri, kentin surlarının üzerindeki İranlıları, önlerindeki düz ovayı ve ilerdeki tepelerin üzerine yayılmış Gaznelilerin karargâhlarını görebiliyordu.

Uzun süre orada bekledi. Rüzgâr saçını sakalını kamçılar gibi esiyordu. Ama Ala görünmedi.

Bir süre daha geçtikten sonra Şah'ı öldürmediği için kendini suçladı. Ala kendisini kandırıp sıvışmış olabilirdi pekâlâ.

Aklından bunlar geçerken Ala'yı gördü.

Batı kapısını göremiyordu ama surların önündeki düzlükte Şah ortaya çıktı. Tanıdığı bir ata binmişti. O müthiş Arap atının üzerindeydi. Arap atı gene başını sağa sola sallıyor ve ön ayaklarının üzerinde hafifçe yükseliyordu.

Rob, Ala'nın dosdoğru düşman kampına doğru gidişini izledi. Şah, Gaznelilerin kampına yakınlaşınca, atın dizginlerini kendisine doğru çekti, üzengilerin üzerinde yükseldi ve bağırarak Mesud'u

teke tek dövüşmeye çağırıldı. Rob aslında Şah'ın ne söylediğini duymamıştı. İnce ve anlaşılmaz bir ses duymuştu sadece. Ama hükümdarın tebai sözleri işitmişlerdi. Çünkü onlar Ardevan ile Ardeşir efsanesiyle yetişmişlerdi. Bir Şehinşah'ın seçilmesi için yapılan ilk düelloyu anlatırdı bu efsane. Surların üzerinden Şah'ı destekleyen sesler yükseldi. Gaznelilerin kampında ise subayların çadırlarının bulunduğu bölgeden aşağıya doğru küçük bir atlı grubu indi. En öndeki adamın başında beyaz bir sarık vardı. Ama Rob bu adamın Mesud olup olmadığını bilmiyordu. Mesud nerede olursa olsun, Ardevan ile Ardeşir arasında Hükümdarların Hükümdarı olmak için çok eskiden yapılmış olan çarpışmayı duymuş bile olsa, anlaşılan, teklifle pek ilgilenmiyordu.

Afgan saflarının arasından aniden bir atlı grubu hızla ileriye doğru fırladı. Atlıların elinde oklar vardı.

Rob hayatında beyaz Arap atından daha hızlı koşabilen bir at görmemişti. Ama Ala onlarla yarışmaya kalkmadı. Bir kez daha atın üzengilerinin üzerinde yükseldi. Rob şimdi duyduklarından emindi. Şah, genç Sultan'a, dövüşmeyi kabul etmediği için hakaretler yağıdınıyordu.

Askerlerin yanına çok yaklaştıkları bir anda okunu hazırlayıp beyaz atın üzerinde kaçmaya başladı. Ama kaçabileceği bir yer olmadığını o da biliyordu. Atını süratle sürerken, eğrin üzerinde geriye dönüp parmaklarının arasında tuttuğu bir oku serbest bıraktı. Ok en öndeki Afganlıya isabet etti ve atından düşürdü adamı. Mükemmel bir Pers atışıydı bu. Olan biteni surların üzerinde izlemekte olanlardan haykırırlar yükseldi. Gazneliler buna bir ok yağmuruyla yanıt verdiler. Bir sürü ok girdi vücuduna.

Atına da dört ok isabet etmişti. Atın ağzından kıpkırmızı bir şey fışkırdı. Bembeyaz at önce yavaşladı, sonra durdu. Şöyle bir yalpaladı ve artık nefes alıp vermeyen sürücüsüyle birlikte gürültüyle yere kapaklandı.

Rob, üzüntüsünden kendinden geçmişti.

Gazneliler Ala'nın ayak bileklerine bir ip bağladılar, kamplarına kadar sürükleyerek götürdüler. Arkalarında küçük bir toz bulutu yükselmışti. Gaznelilerin, Şah'ı, yüzü yere gelecek şekilde sürükle-

miş olmalarına çok üzüldü. Buna neden üzüldüğünü kendisi de anlayamadı.

Atını saray ahırının arkasındaki çimenliğe götürdü ve eyerini çıkardı. Ahırın kapısı tek kişinin açamayacağı kadar ağırdı. Ama Cennet Sarayı gibi burada da kendisinden başka kimse yoktu. Bundan dolayı bütün gücünü kullanarak kapıyı biraz araladı.

“Hoşça kal dostum” dedi ata.

Atın sağrısına eliyle vurarak içeriye gönderdi. Hayvan içerideki sürünün arasına karışınca kapıyı dikkatle kapadı. Sabahleyin bu kahverengi ata kimin bineceğini ancak Tanrı bilir, diye düşündü.

Develerin bulunduğu yere geldi. Duvarda asılı duran yularlardan iki tanesini aldı, sonra iki tane de güçlü deve seçti gözleriyle. Yere diz çökmüş, geviş getiren develer kendilerine yaklaşmakta olan Rob’a bakıyorlardı.

Develerin başına takılan kayışlarla yanına yaklaştığı bir deve önce kolunu ısırmaaya çalıştı. Ama tanıdığı insanların en kibarı olan Mirdin develerin nasıl ikna edileceğini kendisine öğretmişti. Hayvanın kaburga kemiklerinin arasına öyle bir yumruk attı ki, devenin nefesi sapsarı dişlerinin arasında ısıklık çalarak çıktı. Deve bundan sonra uysallaştı. Öteki hayvan da olanları izlemiş gibi hiç sorun çıkarmadı. Daha büyük olanın üzerine çıktı, ikinci deveye ip bağlayarak arkasına taktı.

Cennet Sarayı’nın kapısındaki genç nöbetçi yok olmuştu. Rob kentin içine ulaştığında İsfahan’ın karmakarışık bir durumda olduğunu gördü. Yüklerini sırtlayıp arkalarına hayvanlarını alan çok sayıda insan büyük bir telaş içinde sağa sola koşuyordu. Ali ile Fatima Bulvarı’nda büyük bir kalabalık vardı. Bu arada sahibinin yanından kaçmış bir at büyük bir süratle koşarak Rob’un yanından geçti. Develer herhalde utanmışlardı kendilerinin o sakın hallerinden. Pazar yerlerinde bazı tacirler mallarını olduğu gibi orada bırakıp kaçmışlardı. Bazılarının develerine kıskançlıkla baktıklarını gördü. Kılıcını kınından çıkarıp dizinin üzerine koydu. Yehudiyye’ye kentin doğu kısmından bir yay çizerek ulaşabilecekti. Çünkü, kentten, batıdaki surların dışında kamp kurmuş olan düşmana görünme-

den kaçmak isteyenler daha şimdiden doğu surunun kapısı etrafında hemen hemen iki kilometrelik bir alana doluşmuşlardı. Rob eve ulaşınca, kapıyı vurdu. Kapı açıldı. Mary'nin beti benzi atmıştı, babasının kılıcı da hâlâ elindeydi.

“Eve gidiyoruz.”

Dehşet içindeydi karısı. Dudaklarının kıpırdadığını fark etti Rob. Fısıltıyla Tanrı'ya teşekkür ediyordu Mary.

Rob sarığını ve İranlı giysilerini çıkardı, siyah kaftanını ve deriden Yahudi şapkasını geçirdi başına.

Mary ile Rob yanlarına alacakları eşyayı toplamaya başladılar. İbni Sina'nın *Kanun*'unu, uzun bir bambu dalının içine yerleştirdikleri anatomi çizimlerini, Rob'un vaka kayıtlarını tuttuğu defteri, cerrahi araçlarını, Mirdin'in oyun tahtasını ve taşlarını, bir miktar yiyecek ve biraz ilaç, Mary'nin babasının kılıcını ve içinde para olan küçük kutuyu bir denk yapıp daha küçük olan deveye yüklediler.

Büyük devenin bir tarafına sazdan yapılmış bir sepet diğer tarafına ise büyükçe bir çuval astılar. Küçük bir şişenin dibinde çok az buing kalmıştı. Rob bir parmağını şişenin dibine daldırıp çıkardı, sonra parmağını önce Rob J.'nin sonra da Tam'in diline sürdü. Ancak o kadar buing vardı şişenin dibinde. Uykuya dalan büyük oğlunu sepete, bebeği de çuvalın içine koydular. Anneleri ise yolda devenin üzerinde ikisinin arasına oturacaktı.

Yehudiyye'deki evden son kez ayrıldıklarında hava henüz tamamen kararmamıştı. Ama fazla vakit kaybetmemeleri gerekiyordu. Çünkü Afganlılar her an kente saldırabilirlerdi.

İki devenin önüne geçip hiç kimsenin yanına yaklaşmadığı batı kapısına ulaştıklarında hava iyice kararmıştı artık. Tepelerin arasında üzerinde yol aldıkları patika Gaznelilerin kamp ateşlerinin çok yakınından geçiyordu. Gaznelilerin şarkılarını ve haykırışlarını duyabiliyorlardı. Afganlılar, tiz çığlıklar atarak çılgınca bir yağmaya hazırlanıyorlardı.

Bir ara bir atlının haykırarak hızla kendilerine yaklaşmakta olduğunu zannettiler. Ama kısa süre sonra nal seslerinden atlının başka bir yönde uzaklaştığını fark ettiler.

Bu arada buingin etkisi geçmeye başladığı için Rob J. önce inlemeye sonra da ağlamaya başladı. Rob çocuğun çok fazla ses çıkardığını düşündü. Mary çocuğı sepetten aldı, memesini ağzına vererek susturdu.

Takip edilmiyorlardı. Bir süre sonra kamp ateşleri gerilerde kaldı. Rob bir ara dönüp arkasına baktı. Gökyüzündeki küçük bir karabulutun renginin pembeleştiğini gördü. İsfahan yanıyordu.

Bütün gece yol aldılar. Sabahın ilk ışıkları belirince etrafına baktı. Tepelerden uzaklaşmışlardı. Etrafta hiç asker de yoktu. Yürümekten bütün vücudu acı hissetmeyecek kadar uyuşmuştu. Ayakları ise... eğer biraz durursa, yeniden yürümeye başladığında ayaklarındaki ağrının başka bir düşman haline geleceğini biliyordu. Bu sırada iki çocuk da aynı anda inlemeye başladı. Ağır ağır ilerleyen devenin üzerindeki karısının yüzü bembeyazdı ve gözlerini kapatmıştı. Rob durmadı. Yorgun bacaklarını zorlayarak patikada ilerlemeye devam etti. Develeri batıya, ilk Yahudi köyüne doğru götürüyordu.

Yedinci Bölüm

DÖNÜŞ

75. Londra

Büyük Kanalı İ.S. 24 Mart 1043'te geçtiler. Akşama doğru Queen Rıhtımı'nda toprağa değdi ayakları. Eğer Londra kentine sıcak bir yaz günü gelmiş olsalardı, belki de hayatlarının ondan sonraki kısmı daha değişik geçebilirdi. Mary kucağında küçük oğlu ile sulu sepken bir yağmur altında toprağa ayak bastı. Çocuk, Fransa kıyılarından İngiltere'ye ulaşıncaya kadar babası gibi öğüre öğüre kustu. Mary nemli soğuğundan ve güvenilmez havasından dolayı ilk andan itibaren Londra'dan hiç hoşlanmadı.

Çok sayıda geminin olduğu rıhtıma güçlkle yanaşabildiler. Rob rıhtıma yaklaşırken dalgaların üzerinde sağa sola sallanan gemilerden bir kısmını saydı. O kadar çok gemi vardı ki rıhtımda, sadece donanmanın o korkunç görünümlü siyah renkli gemilerinin sayısı yirmiden fazlaydı. Ayrıca bir sürü ticaret gemisi de vardı limanda. Dördü de yolculuktan dolayı bitkin haldeydiler. Rob'un Southwark'ta bildiği bir hana gittiler dosdoğru. Yolculuktan bitap düşmüşlerdi. O handa çok kötü bir gece geçirdiler. Çünkü hanın her tarafı haşarat doluydu.

Rob ertesi sabah erkenden daha iyi bir yer bulmak için handan ayrıldı. Hanın üzerinde yer aldığı kaldırımlı yoldan aşağı inip Londra Köprüsü'nden geçti. Köprü iyi bir onarım görmüştü. Kentin genel görünümü çok değişmişti. Londra büyümüştü. Çayırın ve çiçek bahçelerinin arasında daha önce görmediği yapılar ve sokaklar bulunuyordu. Londra'nın sokakları da Yehudiyye semtindeki gibi dolambaçlıydı. Kentin kuzey kesimi büsbütün yabancı geldi. Çocukluğunda, burada köklü ailelerin mülkleri olan malikaneler vardı. Bu malikanelerin etrafında eskiden tarlalar ve bahçeler bu-

lunmaktaydı. Ama şimdi bu malikanelerin bir kısmı satılmış, yerlerine o güzel görüntüyü bozan işlerin yapıldığı binalar dikilmişti. Demir imalathaneleri kurulmuştu bu yöreye. Semtte gene onlara ait evler ve dükkânlar bulunmaktaydı. Gümüşçülerin ve bakırcıların bulunduğu yerde de aynı şekilde evler ve dükkânlar görülüyordu. Her tarafı yakılan odunların dumanlarının, tabakhanelerin kokularının sardığı, sürekli örse vurulan çekiç seslerinin, cevher eritilen fırınların gürültülerinin, tangırtı tungurtuların, gümbürtülerin duyulduğu bu bölge yaşanabilecek bir yer değildi kendisi için.

Bu bölgede karşılaştığı herkesi sanki daha önce görmüş gibi hissediyordu. Cripplegate, kurutulmamış fundalığıyla berbat görünüyordu. Holbom ve Fliet Caddesi Londra'nın merkezinden hayli uzaktaydılar. Cheapside perakende satış yerleriyle çok kalabalıktı. Kentin aşağı kısmı ise daha da kalabalıktı. Ama burası çocukluğunun çok özel olaylarını yaşadığı bölgeydi. Farkında olmadan rıhtımlara doğru yürüdüğünü hissetti.

Thames Caddesi Londra'nın en önemli caddesiydi. Puddle Dock'tan başlayıp Tower Hill'e kadar uzanan pislik içindeki dar yol üzerinde, hamallar, yük taşıyıcıları, hizmetkârlar ve öteki ayrıcalıklı olmayan insanlar yaşıyordu. Thames Caddesi'nin daha geniş olan kısmı ve rıhtım kesimi ise ithalat, ihracat ve toptan ticaretin yapıldığı daha zengin bir merkez haline gelmişti. Caddenin güney kısmındaki nehir duvarları ve rıhtımlar mecburen biraz değişmişti. Ama kuzey kısmı bir tuhaftı. Bazen daralıyor bazen genişliyordu. Bazı yerlerde, binaların ön tarafında hamile kadınlar gibi çıkıntılar vardı. Bazı binaların arasına sıkışmış etrafı çitle çevrili bazı bahçelerin arka taraflarında depolar görüyordu. Bu caddeyi dolduran insan ve hayvan kalabalığının kokusunu çok iyi hatırlıyordu.

Bir meyhanede ev kiralamak istediğini söyleyip yardım istedi. Walbrook'a pek uzak olmayan bir bina tarif ettiler. Küçük St. Asaph Kilisesi'ne yakın bir yerdi burası. Mary'nin oradan hoşlanacağını düşündü. Binanın zemin katında Peter Lound adlı mal sahibi oturuyordu. Kiralık olan ikinci kattı. Kalabalık bir sokaktaki evin ikinci katına dik bir merdivenle çıkılıyordu. Biri küçük biri büyük iki odası vardı evin.

Bu evde haşarat yoktu. Fiyatı da uygun görünüyordu. Yeri de iyiydi. Çünkü kuzeye doğru biraz yükselen arazi üzerindeki daha iyi görünümlü olan yan sokaklarda zengin tacirler oturuyorlardı. Dükkânları da aynı sokak üzerindeydi.

Rob fazla vakit kaybetmeden aile fertlerini de eve getirmek üzere Southwark'a döndü.

"Çok güzel bir ev değil. Ama işe yarar değil mi?" diye sordu karısına.

Mary biraz tereddütlüydü. Ağzından çıkan kelimeler, St. Asaph Kilisesi'nin hayli yüksek çıkan çan seslerinin içinde kayboldu.

Eve yerleşir yerleşmez Rob bir levha yapıcısına gidip adama bir meşe ağacının üzerine yazacağı harfleri söyledi. Levha tamamlanınca, hemen Thames Caddesi üzerindeki evin kapısına asıldı. Artık o evde kimin oturduğu anlaşıyordu. Robert Jeremy Cole, Hekim.

İngilizlerin arasında bulunup İngilizce konuşmak başlangıçta Mary'nin hoşuna gitti. Fakat çocuklarıyla hâlâ Galce konuşuyor, onların İskoçların dilini öğrenmesini istiyordu. Londra'da alış veriş yapmak çok kolaydı. Bir terzi buldu. Kendisine uygun kahverengi kumaştan bir giysi sipariş etti. Babasının kendisine verdiği kumaş gibi gökyüzü mavisi renginde bir giysi yaptırmak isterdi ama bu olanaksızdı. Ama bu elbiseden de hoşlandı. Uzun, kemerli, yüksek yakalı, bilek kısmında zarif kıvrımların sarktığı bir giysiydi.

Rob için de güzel bir gri pantolon ile bir kısa ceket ısmarladılar. Mary, Rob'un fazla masraf yapmaması için itiraz etmesine rağmen biri çizgisiz kumaştan yazlık, diğeri ise tilki kürkü başlıklı daha kalın bir kumaştan iki hekim cüppesi satın aldı. Aslında iyi olmuştu bu yeni giysiler. Çünkü, güvenli Yahudi köylerini bir zincir gibi birbiri ardına izledikten sonra Konstantinopol'e ulaştıklarında satın aldıkları giysi vardı Rob'un üzerinde hâlâ. Rob Konstantinopol'de o karmakarışık sakallarını kesip keçi sakalı haline getirmiş ve bir Batılı giysisi satın almış, sonra da bir kervana katılmışlardı. Jesse ben Benjamin orada ortalıktan kaybolmuştu.

Aslında hep tutumlu davranan Mary, Rob'un kaftanını atma-

miş, kumaşından oğulları için elbise yaptırmıştı. Rob J.'nin giysilerini atıyor, Tam için saklıyordu. Ama Rob J. yaşına göre iriydi. Tam ise batıya yolculukları sırasında ciddi bir hastalık atlattığı için iyice gelişmemişti. Bu yüzden biraz zor olacaktı bu iş. Frankların yaşadığı Freising kasabasında iki çocuk da anjin olmuşlardı. Sonra ateşleri öyle yükselmişti ki Mary bir ara oğullarını kaybedebileceğini bile düşünmüştü. Çocukların ateşi günlerce düşmemişti. Rob J., hastalığı sakatlanmadan atlatmıştı. Tam'de ise hastalık sol bacağına sıçramıştı. Tam'in bacağı sararmış, cansız gibi görünmeye başlamıştı.

Cole ailesinin Freising'e geldikleri kervan, kısa süre sonra yola çıkacaktı. Kervan başkanı hastalıktan dolayı kervanı bekletemeyeceğini söylemişti.

"İyi git o zaman, Allahın belası" demişti Rob kervan başkanına. Tam'in bacağına sıcak suya batırdığı bezler koymuştu. Bezleri sık sık değiştirmek için geceleri uyumamış, küçük bacağı iri elleriyle tutup adaleleri ayı yağıyla ovmuştu.

Tam'in iyileşmesi uzun sürdü. Hastalandığında bir yıla yakın bir süredir yürümeye başlamıştı. Emeklemeyi, yeniden öğrenmek zorunda kaldı. Bu kez ilk adımını attığında dengesini kaybetti. Sol ayağı diğerinden biraz kısaydı çünkü.

Freising'de on bir ay kadar Tam'in iyileşmesini bekledikten sonra uygun bir kervana katılmışlardı. Rob, Franklardan pek hoşlanmamakla birlikte onların bazı geleneklerini iyice öğrenmişti. Dillerini konuşmadığı halde hasta geliyordu kendisine. Hastalarını kendi çocuğuymuş gibi şefkatle tedavi ediyordu. Tam'in bacağı tedaviye kesintisiz devam etti. Çocuk ara sıra sol bacağı sü-rüklemek zorunda kalsa da Londra'nın en aktif çocuklarından biriydi.

Aslında her iki çocuk da Londra'da annelerinden daha rahatlırlar. Mary pek rahat değildi Londra'da. Bu kentin havası fazla nemliydi. İngiltere'yi fazla soğuk buluyordu. Pazara gittiğinde Doğu ülkelerinde olduğu gibi pazarlık yapamıyordu. Oysa orada pazarlık yapmaya alışmıştı. İngiltere'de insanlar genellikle onun umduğu kadar cana yakın değildiler. Rob bile orada insanların karşılıklı iç dökerek yaptıkları sohbetleri özlediğini söylüyordu.

Bu arada Mary'nin iç dünyası biraz kanşıkktı. Kocasıyla yattığı yatağında eksik olan bir şey vardı sanki. Tarif edemediğı bir mutsuzluk hissediyordu. Birgün bir ayna alıp yüzüne baktı. Yolculuğı sırasında uzun süre sert güneş altında kaldığı için teninin eskisi gibi parlak olmadığını gördü. Yüzü incelmış, elmacık kemikleri daha belirgin hale gelmişti. Göğüslerinin de çocuk emzirmekten dolayı eskisi gibi olmadığını biliyordu. Kentin her tarafında güzel fahişeler dolayıyordu. Rob eninde sonunda onlara döner miydi acaba? Bir ara, Rob'un kendisine İran'da bir fahişeyle, tıpkı kendisiyle seviştiğı gibi seviştiğini anlattığını ve fahişeyle Rob'un, etrafında gülererek dolandıklarını canlandırdı gözünde.

Mary için Londra içine gömüldükleri bir bataklıkktı. Bu benzetmesi rastlantısal değildi. Çünkü Londra, yolculukları sırasında karşılaştığı bataklıklardan daha kötü kokuyordu. Üstü açık lağımlar, İsfahan'daki lağımlar kadar pislik içindeydi. Ama burada çok daha fazla insan vardı ve bazı semtlerde insanlar tıka basa yaşamak zorundaydılar. Bu yüzden bu insanların birikmiş vücut atıkları ve kokuları tiksinti uyandıracak kadar fazlaydı.

Konstantinopol'de, çoğunluğunu Hristiyanların oluşturduğu bir şehre geldikleri için kiliseye gitmeye başlamıştı. Ama Londra'da kiliseler çok kalabalıktı. Yeteri kadar sık gidemiyordu. Londra'daki kilise sayısı İsfahan'daki cami sayısından çok daha fazlaydı. Belki de İsfahan'daki cami sayısından yüz tane daha fazlaydı Londra'daki kiliselerin sayısı. Londra'da her türlü yapının yanında yükselmiş kiliseler vardı. Kiliselerde insanlar kulaklarını rahatsız edecek kadar yüksek sesle konuşuyorlardı. Kilisedeyken bazen çanların etkisiyle oluşan bir rüzgârın kendisini alıp başka bir yere götüreceğini hissediyordu. Küçük St. Asaph Kilisesi'nin kocaman çanlarının sesi Thames Caddesi'ndeki evde yankılanıyordu. Öteki kiliselerle birlikte baş döndürücü bir konser gibi çalıyordu küçük kilisenin çanları. Bir müezzinler ordusunun iletişiminden daha iyi bir iletişim kuruyorlardı.

Çanlar, dindarları duaya çağırıyor, çanlar bir ayinin kutsanmasına tanıklık ediyor, çanlar hantalları sokağa çıkmaları için uyarıyor, çanlar, uyuşukları vaftiz ve evlenme törenleri için harekete geçiriyor.

yor, yakından geçen herkesin huşu içinde ve ciddiyetle diz çökmeleri için çalışıyor, çanlar yangın ve isyan için çalışıyor, seçkin ziyaretçilere hoş geldin diyor, bütün kutsal günlerde çalışıyor, felaket olduğu zaman da düşük bir tonla çalışıyordu. Mary için çanlar kent demekti.

Ve Mary bu lanet olası çanlardan nefret ediyordu.

Yeni levha takıldıktan sonra evlerine gelen ilk kişi bir hasta değildi. İnce, uzun bir adamdı. Kısık gözlerle bakarak “adım Nicholas Hunne” dedi adam. Ve bir serçe gibi başını yukarıya doğru kaldırarak anlamlı bir ses tonuyla ekledi: “Thames Caddesi’nin hekimi.”

Rob “tabelanızı gördüm” dedi gülümseyerek “siz Thames Caddesi’nin bir ucundasınız Bay Hunne, ben de caddenin öbür ucuna yerleştim. İkimizin arasında on hekimi meşgul edecek kadar hasta Londralı var” dedi.

Hunne bumunu çekti sonra “düşündüğün kadar hasta yok. Ve o kadar çok işi olan hekim de yok. Londra’daki tıp adamlarının sayısı oldukça fazla. Bence yeni başlayan bir hekim için böyle geniş bir kent iyi bir seçim.”

Nerede eğitim gördüğünü sordu Hunne. Rob bir halı satıcısı gibi yalana başvurarak, altı yıl Doğu Frank Krallığı’nda eğitim gördüğünü söyledi.

“Peki ücretin ne olacak?”

“Ücret?”

“Evet. Ücret tarifen yok mu!”

“Onu düşünecek zamanım olmadı.”

“Hemen düşün. Burada alınanları söylerim sana. Çünkü yeni gelen bir hekimin diğerlerinden daha düşük ücret alması iyi olmaz. Ücret hastanın zenginliğine göre değişir. Ama elbette bir sınırı var. Hacamat karşılığında kırk peninin altında almalıyısın. Çünkü hacamat bizim mesleğimizde en önemli kaynaktır. İdrar tahlili için de otuz altı peninin altına düşmemelisin.”

Rob düşünceli bir şekilde adama baktı. Çünkü verdiği rakamlar çok yüksekti. Zulümdü bu.

“Thames Caddesi’nin öbür ucuna toplanmış kalabalık canını sıkmasın. Onların berber-cerrahları var. Soyluların sana gelmesini

de boşuna bekleme. Çünkü onların hekimleri bellidir. Dryfield, Hudson, Simpson. Bu kadar. Ama Thames Caddesi, zengin tacirlerle doludur. Hatta, eğer hasta telaşlıysa, daha tedaviye başlamadan ücretimi almayı da öğrendim.” Rob’a kumaz kumaz baktı. “Aramızdaki rekabeti avantajlı bir ilişki haline getirebiliriz. Çünkü eğer hasta zenginse bir danışman çağırmanın etkileyici olduğunu fark ettim. Bundan dolayı birbirimize iş sağlayıp para kazanabiliriz. Tamam mı?”

Rob kapıya doğru birkaç adım attı ve kapıyı açtı. “Daha çok tek başıma çalışmayı tercih ederim” dedi soğuk bir ifadeyle.

Diğer hekim kıpkırmızı oldu. Çünkü açıkça reddediliyordu.

“Peki Bay Cole, rahat ol artık. Bu konuştuklarımızı ötekilere anlatacağım. Bundan sonra hiçbir hekim sana yaklaşmayacak” dedi ve kaba bir şekilde selam vererek kapıdan çıkıp uzaklaştı.

Hastalar gelmeye başladılar. Ama fazla değildi sayıları.

Beklemek gerekiyordu demek ki. Rob hiç tanımadığı bir denizde yaşamaya çalışan bir ringa balığı gibi hissetti kendisini. Varlığının hissedilmesi için biraz zaman geçmesi gerekiyordu. Para kazanmak için Hunne gibi kirli oyunlar oynamaktansa oturup beklemeyi tercih ediyordu.

Bir süre böyle devam etti. Birgün karısını ve çocuklarını alıp ailesinin mezarlarını ziyarete götürdü. Çocuklar St. Botolph’un bahçesindeki mezar taşlarının arasında oynadılar. Artık, içinde, çok derinlerde bir his ne kız kardeşini ne de erkek kardeşlerini hiçbir zaman bulamayacağını söylüyordu ona. Ama kurduğu bu yeni aile ile rahatlıyor ve bundan dolayı gurur duyuyordu. Kardeşim Samuel’in, annemin ve babamın bunu görmüş olmalarını ne kadar isterdim diye düşündü.

Cornhill’de hoşuna giden bir meyhane buldu. Adı The Fox idi. Çocukken babasının sığındığı meyhaneye benzeyen, daha çok işçilerin gittiği bir yerdi. Burada da meteglinden uzak durarak kahverengi bira içiyordu. George Markham adında bir inşaat müteahhidi ile tanıştı. Markham, babasıyla aynı dönemde marangozlar loncasında bulunmuştu. Tombul, kırmızı yüzlü, siyah saçlı bir adamdı. Saçlarının üst kısmı ile sakalının alt tarafı kırılaşmaya baş-

lamıştı. Nathanael Cole ile aynı Yüz içinde bulunmamıştı ama onu hatırladı. Bu arada o dönemde Başmarangoz olan Richard Buke-rel'in yeğeni olduğu da anlaşıldı. Markham, ayrıca, Samuel'in rıhtımda ezilmeden önce evinde kaldığı Usta Marangoz Tumer Hor-ne'un da arkadaşıydı. "Tumer ile karısı beş yıl önce bataklık hum-masından öldüler. En küçük oğulları da o sırada öldü. Müthiş bir kıştı o" dedi Markham.

Rob, The Fox'taki adama kendisinin uzun yıllar İngiltere dışın-da kaldığını, Doğu Frank Krallığı'nda hekimlik öğrenimi gördüğünü söyledi. Markham'a "Anthony Tite adında bir Marangoz Çırağı tanıyor musun" diye sordu.

"Geçen yıl öldü. Doğramacılık yapıyordu" dedi adam.

Rob başını salladı. Sonra bir süre daha hiç konuşmadan içkilerini içtiler.

Rob, The Fox'ta Markham ve başkalarından İngiliz sarayında neler olup bittiğini öğrendi. Aldığı bilgilerin bir kısmı İsfahan'da Bostock'tan aldıkları gibiydi. Harold Harefoot'un, Canute'den sonra tahta çıktığında güçsüz bir kral olduğunun anlaşıldığını ama West Saxon Dükü Godwin'in onu koruduğunu öğrendi. Kendisini Atheling ya da Veliaht olarak adlandıran, Normandiyalı üvey kardeşi Alfred ile Harold'un kuvvetlerinin müthiş bir savaş yaptıklarını ve Alfred'in gözlerinin çıkarılıp bir hücreye konduğunu ve iş-kenceyle oyulmuş göz çukurlarında oluşan iltihaplanmadan dolayı o hücrede öldüğünü öğrendi.

Harold bundan kısa süre sonra fazla yiyip içmekten ölmüş. Daha sonra da başka bir üvey kardeşi olan Harthacnut, Danimarka'da yaptığı savaştan döndükten sonra onun yerine geçmiş.

George Markham, Harthacnut'un Harold'un cesedinin Westminster'deki mezarından çıkarılarak Thomey Adası'nın yakınındaki bir bataklığa atıldığını söylerken, içkiden dili dolaşmaya başlamıştı artık. "Kendi üvey kardeşini! Bir bok çuvalı ya da bir köpek leşi gibi bataklığa attı!"

Markham, daha önce İngiltere'nin hükümdarlığını yapmış bir insanın cesedinin bataklığın sazlarının arasına, yükselip alçalan dalgaların içine nasıl atıldığını anlattıktan sonra şöyle devam etti:

"Sonunda birkaç arkadaş gizlice oraya gittik. Soğuk bir gecey-

di. Ağır bir sis vardı, ay görünmüyordu. Cesedi bir kayığa koyup Thames üzerinden St. Clement Kilisesi'nin küçük mezarlığına geldik. Cesedi orada, gereken şekilde gömdük. Bir Hristiyan'ın hiç olmazsa böyle bir şey yapması gerekirdi." Markham haç çıkardıktan sonra kadehini ağzına götürüp büyük bir yudum aldı.

"Harthacnut'un krallığı sadece iki yıl sürdü. Bir evlenme şöleni sırasında aniden öldü ve yere düştü. Artık sıra Edward'a gelmişti. Edward kral olduktan sonra Godwin'in kızıyla evlendi. O da Sakson kontunun büyük etkisi altındaydı. Ama halk Edward'ı seviyordu. Edward iyi bir kraldı" dedi Markham, Rob'a. "Siyah gemilerden güzel bir filo kurdu."

Rob başını salladı. "Gördüm o gemileri. Hızlı gidiyorlar mı?"

"Denizde korsanlardan kurtulabilecek kadar hızlılar."

Meyhane fıkraları ve anılarla süslenerek anlatılan bu saray öyküleri sırasında ıslatılması gereken susamış gırtlaklar tatmin edilirken, hem ölmüş kardeşler hem de, elbette, yaşayan kral Edward için kadeh kaldırılıyordu. Rob böylece bazı akşamlar The Fox'a uğruyor, sonra da sallana sallana Thames Caddesi'ndeki eve dönüyordu. Mary de sarhoş olduğu her halinden belli olan kocasının giysilerini çıkarıp yatağa yatırmak göreviyle karşı karşıya kalıyordu.

Mary'nin yüzünde derin bir hüznün okunuyordu.

"Sevgilim, buradan gidelim" dedi birgün.

"Neden, nereye gideceğiz ki?"

"Kilnamock'ta yaşayabiliriz. Orada benim topraklarım ve kocamı ve çocukları görmekten çok memnun olacak akrabalarım var."

"Londra'ya daha fazla şans tanımalıyız" diye yanıtladı Rob Mary'yi nazik bir şekilde.

Aptal değildi Rob. The Fox'a daha az gideceğine ve orada daha dikkatli davranacağına dair söz verdi Mary'ye. Ama Londra'yı kendisi için yeni bir ufuk olarak gördüğünü söylemedi. Londra onun için bir sülük gibi yaşanabilecek bir yerden daha fazla şeyler ifade ediyordu. İran'da gördüklerini özümlemişti. Burada öğrenemediği şeyler kendisinin bir parçası haline gelmişti. İsfahan'da tıp konusundaki karşılıklı konuşmaları özlüyordu. Bunun için bir hastane gerekirdi. Ve Londra, *Maristan* gibi bir kurum için mükemmel bir yerdi.

O yıl uzun süren serin bahar yerini yağışlı bir yaz mevsimine bıraktı. Rıhtımlarda her sabah yoğun sis oluyordu. Yağmur yağmadığı günler öğle üzeri güneş gri bulutların arasından kendisini gösteriyor, kentte yaşam birdenbire canlanıyordu. Böyle yeniden doğuş günlerinde Rob yürüyüş yapmaktan çok hoşlanıyordu. İşte sisin dağıldığı böyle güzel birgün rıhtımın ticari gemilerinin yanaştığı bir yerinde yürürken gemilere demir kütükleri taşıyan köleler gördü.

Ağır maden kütükleri vardı rıhtımda. Kütük yığınlarından biri çok yüksekti. Bu yığındaki sıralardan biri muntazam yerleştirilmiş gibi görünüyordu. Rob güneş ışıklarının ıslak maden üzerindeki yansımalarını ilgiyle izliyordu. Bu sırada bir yük arabasının sürücüsünün bağırarak sağa sola emirler yağdırdığını duydu. Sürücü kırbacını sallayarak dizginleri çekerken at ani bir hareket yaptı. Arabanın arka tarafı sert bir şekilde demir yığınınına çarptı.

Rob daha önce çocuklarını rıhtımda oynatmaması gerektiğini düşünmüştü. Araba sürücülerinden nefret ediyordu. Gördüğü her araba sürücüsü, kardeşi Samuel'in bir arabanın tekerleklerinin altında kalarak ezilişini hatırlatıyordu ona. Şimdi dehşet içinde başka bir kazayı izliyordu.

Yığının en üstündeki demir kütük gıcırdayarak yerinden biraz kaydı ve yığının uç tarafından aşağıya sarktı. Sonra yavaş yavaş aşağıya doğru kaymaya başladı. Arkasından iki demir kütüğü daha kaymaya başladı.

Birisi haykırarak yakındakileri uyardı. Herkes sağa sola kaçıştı. Ama iki köle can havliyle kaçmaya çalışırken önlerindeki demir kütüklerine çarpıp düştüler. Yukandaki demir kütüklerinden biri bütün ağırlığıyla kölelerden birinin üzerine düştü. Köle anında öldü.

Öteki kütüğün bir ucu da öteki kölenin sağ bacağının üzerine düştü gürültüyle. Kölenin haykırışıyla Rob harekete geçti.

"Haydi çıkaralım demirlerin altından. Hemen, çabuk olalım ve dikkatli davranalım" diye bağırdı Rob. Beş altı köle iki adamın üzerindeki demir kütüklerini yukarıya kaldırdılar.

Rob adamları demir kütüklerinin altından çekip aldı. Üzerine kütüğün tamamının düştüğü adamın ölmüş olduğu ilk bakışta an-

laşılıyordu. Göğsü parçalanmış, gırtlığı açılmış adamın nefes borusu görünüyordu. Yüzü simsiyah olmuş, her tarafı kan içindeydi.

Öteki köle demir kütüğünün altından taşınırken bayıldığı için artık haykıramıyordu. Olan olmuştu. Bir ayağı bileğine kadar çok kötü parçalanmıştı. Rob'un yapabileceği bir şey yoktu. Kölelerden birini cerrahi araç çantasını getirmesi için evine yolladı. Yaralanmış olan adam henüz bayginken yaranın üzerini sarkan bir et parçasıyla kapatıp üzerini düzgün deri ile örttü.

Adamın vücudundan çıkan çok özel koku Rob'u rahatsız etti ve ürküttü. Hayvanlar gibi çalıştırılan köleler ağır işler yaparken sık sık terliyorlar ve yıkanmadıkları için de bu koku giysilerine siniyordu. Kölelere özgü bir kokuydu bu. Öldüğü gün babasını rıhtımdan eve getiren yük taşıyıcısı iki kölenin de aynı şekilde koktuklarını hatırladı.

"Ne yaptığını zannediyorsun sen burada böyle?" diye bir ses duydu.

Başını kaldırıp baktı, bir şey söylememek için kendini zor tuttu. Çünkü yanı başında ayakta duran adamı son kez İran'da Jesse ben Benjamin'in evinde görmüştü.

"Bir insanı tedavi ediyorum."

"Ama senin hekim olduğunu söylediler bana."

"Evet, doğru söylemişler."

"Adım Charles Bostock, tacir ve ithalatçıyım. Bu rıhtımın ve bu deponun sahibiyim. Bir köle için bir hekime para ödeyecek kadar aptal değilim."

Rob omuz silkti. Cerrahi araçları getirilmişti. Hazırdı kullanmaya. Kemik testeresini eline alıp parçalanmış ayağı kesti ve kanla kaplı et parçasının üzerindeki deriyi, el-Coucani'nin kendisine öğrettiği gibi dikti.

Bostock hâlâ orada duruyordu. "Söylediklerim anlaşılmadı herhalde" dedi. "Sana para ödemeyeceğim. Benden yarım peni bile alamazsın."

Rob başını salladı, anlamıştım, anlamında. Sonra iki parmağıyla kölenin yüzüne dokundu hafifçe. Adam inledi.

"Adın ne?"

"Robert Cole. Thames Caddesi'nde hekimim."

“Tanışıyor muyuz, bayım?”

“Ben sizi tanımıyorum, bay tacir” dedi Rob. Sonra aletlerini topladı, başıyla selam verip uzaklaştı oradan. Rıhtımın ucuna gelince geriye dönüp bakma riskini göze aldı. Bostock’un gözlerini hiç ayırmadan şaşırmış bir halde kendisine bakmakta olduğunu gördü. Süratle uzaklaştı oradan.

Bostock İsfahan’da başında sarık olan, karmakarışık sakallı ve İran giysileri içinde, Jesse ben Benjamin adında egzotik bir Yahudi görmüştü. Rıhtımda ise mükemmel İngiliz giysileri içinde özgür bir Londralı olan Robert Jeremy Cole ile konuşmuştu. Düzgün taranmış sakallı bu yüzle, başka bir kılığa girdiğini anlamış olabilir miydi?

Bostock büyük olasılıkla kendisini hiç hatırlamamıştı. Kendisi ise onu tanımıştı.

Rob, önündeki kemiğe bakıp duran bir köpek gibi bu sorunun yanıtını düşünüyordu. Kendisi için pek endişelenmiyor gibiydi. Ama aslında kendisi için de korkuyordu. Asıl önemlisi başına bir şey gelecek olursa, karısı ve çocukları ne olacaktı?

O akşam Mary gene Kilmarnock konusunda konuşmaya başlayınca birdenbire ne yapması gerektiği konusunda bir fikir uyandı kafasında.

Mary “oraya gitmeyi çok istiyorum” dedi. “Sahibi olduğum topraklar üzerinde yürümeyi ve yeniden akrabalarım ve İskoçların arasında bulunmayı çok özledim.”

Rob alçak sesle “burada yapmam gerekenler var” dedi. Mary’nin ellerini tutarak “ama, bence, sen ve çocuklar Kilmarnock’a bensiz gitmelisiniz” dedi.

“Sensiz mi?”

“Evet.”

Öylece kala kaldı Mary bu söz üstüne. Solgunlaşan yüzünde, elmacık kemikleri daha bir çıkık gibi görünmeye başladı. İncecik yüzünde yer yer gölgeler oluşmuştu sanki. Gözleri onu dikkatle incelerken büyümüş, dudaklarının kenarları, yüzünün, her zaman duygularına ihanet eden o çok duyarlı noktaları Rob’a önerisinden hiç de hoşlanmadığını söylüyorlardı.

“Eğer böyle istiyorsan, gideriz” dedi sakini bir şekilde Mary.

İzleyen günlerde Rob sık sık fikir değiştiriyordu. Kapıya dayanmış bir tehlike yoktu. Hiçbir asker kapısına dayanıp kendisini tutuklamaya kalkmamıştı. Bostock’un kendisini birine benzetmiş olduğu açıktı. Ama tacir onun Jesse ben Benjamin olduğunu anlamamıştı.

Mary’ye gitme, demek istiyordu.

Birkaç defa da söyledi bunu. Ama her seferinde içinden bir ses bunu söylememesini söylüyordu kendisine sanki. İçinde ağır bir korku vardı. Mary ile çocukların bir süre güvenli bir yerde kalmalarından bir zarar gelmezdi.

Bu konuyu bir kez daha konuşurlarken Mary “bizi Dunbar Limanı’na götürebilir misin” diye sordu.

“Ne Dunbar’ı?” diye sordu Rob.

“MacPhees. Cullenlerin akrabalarıdır onlar. Kilmamock’a güvenli bir şekilde gitmemizi sağlayabilirler.”

Dunbar’a gitmek sorun değildi. Yaz mevsiminin sonlarıydı. Gemi sahipleri, kış bastırıldığında Kuzey Denizi fırtınadan dolayı kapalı olacağı için, o yılın son deniz yolculuklarını yapıyorlardı. Bundan dolayı çok sayıda gemi vardı limanda. Rob, The Fox’ta Dunbar’dan geçecek bir yük gemisinin olduğunu duydu. Gemiye Harold Harefoot’un annesinin adına izafeten Aelfgifu adı verilmişti. Geminin kır saçlı kaptanına fazla yemek yemeyecek üç kişi için yolculuk ücreti verilince çok memnun oldu.

Aelfgifu iki haftaya kalmadan hareket edecekti. Mary’nin kısa süre içinde yolculuğa hazırlanması gerekiyordu. Giysiler onarılmıyordu, yanına ne alıp almayacağına karar vermeliydi.

Göz açıp kapayınca kadar geminin kalkmasına sadece birkaç gün kalmıştı.

“Fırsat bulur bulmaz Kilmamock’a geleceğim” dedi Rob.

“Gelecek misin?” diye sordu Mary.

“Elbette.”

Mary ayrılmazdan önceki günün gecesi “eğer gelemezsen...” diyordu ki, Rob “geleceğim” diye sözünü kesti.

“Ama... gelemezsen. Eğer herhangi bir nedenle bir araya gelemezsek bil ki, akrabaların çocukları iyi bir şekilde yetiştireceklerdir.”

Mary'nin bu sözleri Rob'u rahatlatacağına biraz rahatsız etti. Ve kendisinden ayrılmalarını önerdiği için çok üzüldü.

Gözleri görmeyen iki insanın anılarını ellerinde saklamaya çalışmaları gibi birbirlerinin alışık oldukları yerlerine şefkatle dokundular. Hüzünlü bir sevişme oldu bu. İkisi de sanki son kez sevişiyorlarmış gibiydiler. Bundan sonra Mary sessizce ağladı. Rob hiçbir şey söylemeden kucakladı Mary'yi. Bir şeyler söylemek istiyordu ama söyleyemedi.

Ertesi sabah gün doğarken Rob, Mary ile çocukları Aelfgifu'ya yerleştirdi. Gemi Viking gemilerine benzetilmişti. Oldukça sağlam görünüyordu. Ama sadece on sekiz metre uzunluğundaydı. Güvertesinin üstü açıktı. Dokuz metre yüksekliğinde tek bir direği, geniş dikdörtgen bir yelkeni vardı. Gövdesi kalın meşe kalaslarından kurulmuştu. Kralın siyah gemileri korsanları denize yaklaştırmayacaktı. Bir fırtınanın ilk belirtileri görülürken Aelfgifu yükünü boşalttı ve rıhtımdan yeni yüklerini aldı.

Rob rıhtımda ayakta duruyordu. Mary, tehditlerle dolu dünyaya alaycı bir gülümsemeyle bakıyor, yüzünde silah gibi kuşandığı yenilmezlik ifadesi belirliyordu yavaş yavaş.

Gemi henüz dalgaların üzerinde sallanırken zavallı Tam'in yüzü şimdiden solmuştu. Rob "bacağını tedavi etmeye devam et" diye seslenirken eliyle masaj hareketi yapıyordu. Anladığını belirtmek için başını salladı Mary. Tayfalar palamarı topladılar ve gemi rıhtımdan kurtuldu. On iki kürekçi küreklere asıldılar hemen. Gemi az sonra rıhtımdan uzaklaşan dalgalara ulaştı. İyi yürekli anne Mary, çocuklarını aşağıya düşmesinler diye teknenin tam ortasındaki bir kargonun üzerine oturtmuştu.

Yelkenler kaldırılırken, eğilip Rob J.'ye 'bir şeyler söyledi.

Rob J. ince, uysal sesiyle anlaşılır bir şekilde "hoşça kal baba" diye bağırdı.

Kısa bir süre sonra gerçekten uzaklaştılar iskeleden. Rob hiç kıpırdamadan, gözlerini kısarak arkalarından baktı bir süre. Rıhtımdan ayrılmak istemiyordu. Duygulanmıştı. Yıllar önce dokuz yaşında, ailesi ve arkadaşı olmayan bir çocuk olarak Londra kentinde ayakta durduğu yerdeydi gene.

76. Londra'daki Lyceum

Aynı yılın dokuz Kasım günü Julia Swane adlı bir kadının büyücülük yaptığı gerekçesiyle tutuklanmış olduğu bütün kentte en önemli sohbet konusu haline gelmişti. Swane'in on altı yaşındaki kızı Glynna'yı uçan bir at haline getirdiği ve üzerine binip vahşice sürdüğü için kızını tedavi edilemeyecek şekilde sakatlamakla suçlanıyordu. Rob'un ev sahibi, "eğer doğruysa, bir insanın kızına böyle bir şey yapması iğrenç ve şeytanca bir şey" dedi.

Çocuklarını çok özlemişti. Annelerini de. İlk okyanus fırtınası, onlar kendisinden ayrıldıktan dört hafta sonra patlamıştı. Dunbar'a dört haftadan daha önce ulaşmış olmaları gerekiyordu. Ve nerede olurlarsa olsunlar, fırtına geçinceye kadar emin bir yerde bulunuyor olmaları için dua etti.

Tekrar yalnız başına dolaşmaya başlamıştı. Londra'nın daha önce görmüş olduğu her yerini bir kez daha geziyordu. Çocukluğunda görmediği yeni yerler çıkmıştı ortaya. Kralın Sarayı'nın önünde durdu. Daha önce kendisi için kraliyetin ihtişamını simgeleyen bu binanın İngilizlere özgü yalınlığıyla, Cennet Sarayı'nın şatafatı arasındaki farka şaşırdı. Kral Edward zamanının büyük kısmını Winchester'deki kalesinde geçiriyordu. Fakat bir sabah sarayı'nın yakınında dolaşırken, kralı, muhafızları ve güvenilir hizmetkârlarının arasında hiç konuşmadan, derin düşüncelere dalmış bir şekilde yürürken gördü. Edward kırk bir yaşında idi ama daha yaşlı görünüyordu. Çok küçükken, Harold Harefoot'un kardeşi Alfred'e yaptıklarını öğrendiğinde saçlarının birdenbire beyazladığını duymuştu. Rob, Edward'ın kişilik olarak, Ala Şah gibi bir hükümdar olmadığının farkındaydı. Ala Şah ölmüştü. Kral Edward ise yaşıyordu.

Hıristiyanların Michaelmas yortusundan sonra sonbahar soğuk ve rüzgârlı geçmişti. Kışın ilk günlerinde ise hava biraz ılık ve yağmurluydu. Sık sık karısını ve çocukları düşünüyor, Kilmarnock'a ne zaman ulaştıklarına dair bir haber almak istiyordu. Yalnız olduğu için The Fox'a sık sık uğruyor ama susuzluğunu hep denetliyordu.

Çünkü gençliğinde yaptığı gibi kavgalara karışmak istemiyordu. İçki onu rahatlatmak yerine melankoliye sokuyordu. Çünkü sık sık meyhaneye giden babasına benzediğini hissediyordu. Melankolik hali artan cinsel arzularını fahişelerle ya da birlikte olabileceği kadınlardan tatmin etmekten ala koyuyordu. İçki içmesine rağmen kendisinin evli ve fahişelerle düşüp kalkan Nathanael Cole gibi bir insan haline gelmemesi gerektiğini düşünüyordu.

Ailesiyle birlikte geçirmesi gerektiğini düşündüğü Noel yaklaşıyordu. Zor olacaktı bu Rob için. Noel'de The Fox'ta domuz eti kızartması ile koyun etli börek yedi. Ballı içkiden içti. Gece evine giderken iki denizcinin, bir adamı dövdüklerini gördü. Çamurların içinde bir deri şapka vardı. Dövülen adamın üzerinde ise siyah bir kaftan. Denizcilerden biri adamın kolunu arkaya doğru bükmüş, diğeri ise kamına sert darbeler indiriyordu.

"Yeter, lanet olasıcalar."

Adamı yumruklayan, bir an durup "senin de başına bir şey gelmeden uzaklaş burdan" bayım" dedi Rob'a.

"Ne yaptı bu adam?"

"Yüzlerce yıl önce işlenmiş bir suçu var. Bu pis kokulu Fransız Yahudisini şimdi Normandi'ye ölü olarak göndereceğiz."

"Bırakın onu" dedi Rob adama.

"Ondan çok hoşlandın anlaşılan, hadi çükünü yala da görelim biz de."

Alkol her zaman saldırganlaştırırdı Rob'u. İşte şimdi de hazırды kavgaya. Adamın kaba ve çirkin suratına bir yumruk indirdi. Bunu gören öteki adam Yahudi'yi bırakıp kaçmaya başladı. Yere devirdiği de ayağa kalktı ve "piç kurusu! Kurtarıcımızın kanını bu göt-lek Yahudi'nin kadehinden içmek istiyorsun ha!" diye bağırdı. Sonra o da kaçmaya başladı.

Rob kaçan denizcilerin arkasından gitmedi. Orta yaşlı, uzun boylu Yahudi'nin giysisi omuz kısmından yırtılmıştı. Adam ayağa kalktı. Burnu kanıyordu, dudakları da ezilmişti. Adam acıdan ve çok maruz kaldığı aşağılanmadan dolayı ağlıyordu.

Yanlarına yaklaşan biri "merhaba, ne oldu?" diye sordu. Kıvrıkcık saçlı, saç sakalı kırmızı, iri burnundaki ince damarları görünen bir adamdı.

“Fazla bir şey yok. Yere yatırmış dövüyorlardı adamı.”

“Hmm, kavgayı onun başlatmadığından emin misin?”

“Evet.”

Yahudi kendine gelmişti artık. Konuşabiliyordu. Akıcı Fransızca'sıyla teşekkür ettiği anlaşıyordu.

“Bu dili bilir misiniz?” diye sordu Rob kızıl saçlı adama. Adam kaşlarını çatarak başını iki yana salladı, hayır, anlamında.

Rob Yahudi ile Lisan aracılığıyla konuşup ona huzurlu Işıklar Festivali dilemek istiyordu ama üçüncü bir kişi varken buna cesaret edemedi. Yahudi şapkasını yerden alıp oradan uzaklaştı. Üçüncü kişi de ayrıldı oradan.

Rob rıhtım civarında küçük bir meyhane buldu. Burada bir şarapla ödüllendirdi kendisini. Meyhaneyi biraz karanlık ve havasız buldu. Rıhtımda içmek üzere bir testi şarap aldı. Babasının da yıllar önce oturmuş olabileceği bir yığının üzerine oturdu. Yağmurda ıslanıyor, rüzgâr tokat gibi iniyordu suratına. Önünde uzanan denizdeki gri dalgaların ürpertici kıvrımlarına baktı.

Tam istediği gibiydi. Ancak böyle bir günde haça gerilebilirdi bir insan.

Kaliteli bir şarap değildi içtiği. Kokusu pek hoşuna gitmemişti ama gene de hiç yoktan iyiydi.

O babasının oğluydu ve uygun bulunduğu zamanlar içkinin tadını çıkarabilirdi.

Hayır, dönüşüm başlamıştı artık. O Nathanael Cole idi şimdi. O, babası idi. Tuhaf bir şekilde kendisini Mirdin ve Kerim olarak da hissediyordu. Ala ve Dan Vangalil olarak da. Ve, evet, kuşkusuz ve özellikle, *Ebu Ali el-Hüseyin İbni Abdulah İbni Sina* olarak, evet, İbni Sina idi o... Ama yıllarca önce öldürdüğü soyguncuydu da aynı zamanda. Ve o dindar yaşlı bok herif hacı Davut Hüseyin idi de.

Onu şaraptan daha fazla etkileyen şey, kendisinin hem bütün insanlar olduğu hem de bütün insanlardan uzakta olduğu ve Kara Şövalye ile sadece hayatta kalmak amacıyla çarpıştığı fikri idi. Tek başına ve içkili ama sarhoş olmamış bir haldeyken ilk kez fark etti bunu.

Şarabı bitirdikten sonra oturduğu taş yığınının kalktı, boş testi elindeydi. Bu testiye bir süre sonra ya ilaç ya da birinin idrarını koyup iyi bir ücret karşılığında inceleyecekti. Kendisi ve bütün ötekilerle birlikte, dikkatle ve biraz sallanarak rıhtımdan ayrılıp Thames Caddesi'ndeki güvenli eve geldiler.

Ertesi gün, içkinin tesiri tamamen geçince karısından ve çocuklarından bir sarhoş haline gelmek için ayrılmadığını düşündü.

Hekimlik için gereken şeyleri tamamlamaya karar verdi ve Thames Caddesi'ndeki şifalı ot satıcısının dükkânına gitti. Çünkü bazı otları Londra'da bulmak doğada dolaşarak bulmaktan daha kolaydı. O dükkânın sahibiyle daha önce tanışmıştı. Kısa boylu, çabuk kızan Rolf Pollard adında biriydi. Ama iyi bir eczacıydı.

Rob adama "öteki hekimlerle nerede karşılaşabilirim?" diye sordu.

"Kolay, size onların toplantılarına katılmanızı öneririm Bay Cole. Bu kentteki hekimler belirli aralıklarla bir toplantı düzenlerler. Ayrıntılarını bilmiyorum ama Bay Rufus mutlaka biliyordur" dedi adam, odanın öbür ucunda oturan adamı işaret ederek. Adamın elinde kurumuş bir semizotu yaprağı vardı. Kuru yaprağı koklayarak inceliyordu.

Pollard, Rob'u alıp Fenchurch Caddesi'nde hekimlik yapan Aubrey Rufus ile tanıştırdı. "Bay Cole'a Hekimlerin Toplantısı'ndan bahsettim ama özelliklerini hatırlamıyorum ben" dedi.

Rob'dan on yaş daha büyük görünen ciddi bakışlı Rufus bir elini seyrekleşmeye başlamış sarıya çalar saçlarına götürüp Rob'u nezaket ölçüleri içinde selamladı ve "her ayın ilk Pazartesi günü yapılır. Cornhill'deki Illingsworth Meyhanesi'nin üzerindeki salon-da yemek yenir. Böylece tıka basa yemek yeme olanağı yaratırız kendimize. Herkes yiyeceğini ve içkisini kendisi getirir" dedi.

"Davet edilmek gerekir mi?"

"Gerekmez. Londra'daki hekimlere açık bir eğlencedir bu. Ama eğer ille davet edilmek istiyorsanız, pekâlâ, ben sizi davet ediyorum" dedi nazik bir tavırla. Rob gülümseyerek teşekkür ettikten sonra izin isteyerek oradan ayrıldı.

Rob böylece yeni yılın soğuk ve biraz karlı olan ilk Pazartesi günü Illingsworth Meyhanesi'ne gitti. Yirmi kadar hekim vardı meyhanede. Hekimler masalara dağılmışlar içki içiyor, konuşuyor, karşılıklı gülüyorlardı. Rob meyhaneye girdiğinde, bir gruba yeni katılan herkese olduğu gibi ona da meraklı ve inceleyici bakışlarla baktılar.

Tanıdığı ilk kişi Hunne idi. Hunne, Rob'u görünce kaşlarını çatarak yanında oturan arkadaşına bir şeyler fısıldadı. Aubrey Rufus ise başka bir masada oturuyordu. Eliyle yanına gelmesini işaret etti. Rob o masaya oturdu. Rufus birlikte oturduğu dört kişiyle Rob'u tanıştırdıktan sonra, Londra'ya kısa süre önce geldiğini ve Thames Caddesi'nde çalışmaya başladığını söyledi.

Masadaki öteki hekimlerin gözlerinde, Hunne'in bakışlarında da gördüğü ihtiyatlı ve gereğinden fazla ciddi bir ifade gördü Rob.

"Ustanız kimdi?" diye sordu adı Brace olan.

"Doğu Frank Krallığı'nda Freising'deki Heppmann'ın öğrencisiydim." Tam'in hastalığı sırasında Freising'de kaldıkları evin sahibiydi Heppmann.

Brace "ya öyle mi?" dedi. Sanki o da İngiltere dışında hekimlik eğitimi almış gibiydi. "Ne kadar çıracılık yaptınız?"

"Altı yıl."

Masaya kızartılmış tavuk eti ile haşlanmış lahana ve bira gelince sorularının konusunu değiştirdi adam. Tavuk fazla kızartılmıştı. Rob fazla bira içmemeye dikkat ediyordu. Sarhoş olup küçük düşmek istemiyordu. Yemekten sonra Brace'in o akşamın konuşmacısı olduğu anlaşıldı. Konusu vantuz çekmek idi Brace'in. Arkadaşlarına vantuz bardaklarının yeterince ısıtılması gerektiğini söyledi. "Çünkü" dedi, "çıkarılacak kanı derinin üst kısmına çeken bardağın içindeki ısıdır."

"Hastayı, birkaç kez vantuz çekerek kan akıtmanın kendisini iyileştireceğine inandırmanız gerekir."

Rob bu kötü konuşmayı dinlerken, daha on bir yaşındayken Berber'in vantuz çekme ve kanatma konusunda çok şey öğretmiş olduğunu, ne zaman kullanılacağını, ne zaman kullanılmayacağını anlatmış olduğunu düşündü. Burada hekimler kendisi kadar bilmiyorlardı bu konuyu.

Böylece toplantıdan beklediğini bulamadı.

Daha çok hastalardan alacakları ücretle ve dolayısıyla kazançlarıyla ilgileniyorlardı. Hatta Rufus bir ara başkanları olan saray hekimlerinden Dryfield'i kışkırdığı için takıldı adama. Dryfield saraydan düzenli olarak maaş alıyor, hatta giysi bile armağan ediliyordu.

"Bir hekim krala hizmet etmeden de maaş alabilir" dedi Rob.

Herkes ona baktı bunun üzerine. Dryfield "nasıl olur bu?" diye sordu.

"Hekimler bir hastanede çalışabilirler. Bu hastanede bütün zamanlarını hastalara vakfederler ve hastalıkları anlamaya çalışırlar."

Bazıları boş gözlerle baktı Rob'a. Fakat Dryfield başını sallayarak "Doğu'ya özgü ve yaygınlaşmakta olan bir düşünce. Salerno'da yeni bir hastane kurulmuş. Paris'te ise Hôtel Dieu uzun zamandan beri çalışıyor. Ama sizi uyarmak istiyorum. Hôtel Dieu'ye gönderilen hastalara hiçbir şey yapılmıyor, ölüp gidiyorlar orada. Cehennem gibi bir yer orası."

"Hastaneler Hôtel Dieu gibi olmayabilir" dedi Rob. *Maristan*'ı anlatamıyordu kuşkusuz onlara.

Bu sırada Hunne söze girdi. "Böyle bir sistem iş bilir ırklar için daha uygun olabilir. Ama İngiliz hekimleri daha bağımsızlık ruhlu durlar ve işlerini özgürce yapmalıdırlar" dedi.

Rob ise buna "tıp, ticaretten daha başka bir şeydir bence" diyerek itiraz etti.

Hunne "iş daha önemlidir" dedi. "Londra'ya hep kıcı boklu sonradan görmeler gelir. Tıbbın ticaretten daha önemli olduğunu nasıl öne sürebilirsin?"

Rob "bu bir çağrıdır Bay Hunne. İnsanların kiliseye çağırılması gibi" dedi.

Rob'un bu sözlerine Brace kahkahayla güldü. Ama başkan öksürdü, yeterince tartışıldığını ima ediyordu. "Gelecek hafta kim konuşacak?" diye sordu.

Bir sessizlik oldu.

Dryfield "şimdi herkes hesabını ödesin" dedi.

Katıldığı ilk toplantıda konuşma önerisinde bulunmanın uygun düşmeyeceğini biliyordu Rob. Fakat hiç kimseden ses çıkmayınca sonunda konuştu. "Eğer isterseniz ben konuşurum."

Dryfiled hayretle Rob'a baktı. "Hangi konuda konuşacaksınız bayım?"

"Karin rahatsızlığı konusunda konuşacağım."

"Karin rahatsızlığı konusun da mı? Bay... şey, Crowe muydu?"

"Cole."

"Bay Cole. Kuşkusuz, karin rahatsızlığı konusunda bir konuşma çok iyi olur" dedi başkan, gözleri parlamıştı.

Büyücülükle suçlanan Julia Swane suçunu itiraf etmiş. Kadının sol omuzunun hemen altında kolunun iç kısmındaki yumuşak beyaz etinin üzerinde büyücülerde rastlanan bir benek bulunmuş. Glynna da Şeytan olduğunu zannettiği birinin kendisini cinsel bakımdan kullanırken Julia'nın kendisini tutup kahkahalar atarak ona yardımcı olduğunu söylemiş tanık olarak. Kurbanlarından bazıları da kadını sihirli sözler söyleyerek büyücülük yapmakla suçlamışlar. Thames Nehri'nin buzlu sularına atmadan önce elini kolunu bağlayıp bir bok çukuruna sokmuşlar. Kötü ruhlarla işbirliği yapmış olduğu iddia edilmiş ve bu kötü ruhların Swane'e her türlü büyücülüğünde ona hep yardımcı oldukları söylenmiş. Kadın kabul etmiş bu suçlamaları. Duyduklarından çok etkilenen Rob kadının başına gelenleri unutmaya çalıştı.

Birkaç gün sonra gri ve irice bir kısrak satın aldı. Eskiden Egg-leston ahırını olan yere koyacaktı kısrak. Ahırın şimdiki sahibinin adı Thome idi. At biraz yaşlıydı ve pek iyi bir at değildi. Mesela sopa ve top oyunu oynayamazdı. Hastalar çağırdıklarında o atı kullandı. Öteki hastalarsa onun yerine geldiler. Boğaz rahatsızlıklarının olabileceği bir mevsimdi. Demirhindi, nar, incir tozu gibi İran ilaçlarını kullanmayı tercih ederdi ama elinin altındaki bitkilerle karışımlar yaptı: gırtlak yangısı için gargara olarak gül suyunda demlendirilmiş semizotu, baş ağrısı ve ateş için kurutulmuş menekşe suyu, nezle ve öksürüğe karşı balla karıştırılmış çam reçinesi yaptı.

Birgün bir adam geldi. Adının Thomas Hood olduğunu söyleyen adamın saç sakalı kızılımsı idi. Burnu da kızarıktı biraz. Adamı sanki daha önce bir yerde görmüş gibiydi. Sonra Yahudi ile iki denizci olayında yanlarına yaklaşan üçüncü kişi olduğunu hatırladı.

Adamın şikayetleri pamukçuk olduğunu gösteriyordu. Ama burunda hiç kabarcık yoktu. Ateşi olmadığı gibi gırtlığında kızarıklık da yoktu. O kadar canlı görünüyordu ki, hasta değilmiş gibi geldi Rob'a. Aslında çok özel sorular sormak amacıyla gelmişti adam. Rob kimin yanında çiraklık yapmıştı? Yalnız mı yaşıyordu? Karısı, çocukları yok muydu?

Ne zamandan beri Londra'daydı? Ne zaman gelmişti Londra'ya? Adamın hasta olmadığını, aslında kendisini ilgilendirmemesi gereken şeyler sormak üzere oraya gelmiş olduğunu anlamamak için kör olmak gerekirdi. Rob hiçbir şey söylemedi adama. Kullanmayacağını bildiği güçlü bir müshil verdikten sonra sorularını duymazdan gelerek gönderdi adamı.

Ama bu ziyaretten çok endişelendi. Hood'u kim göndermişti acaba? Kim adına soruşturma yapıyordu? Yoksa sadece iki denizcinin gözünü korkutup kaçırttığı için miydi bu?

Ertesi gün ilaç yapmak için ot satın almak amacıyla gittiği şifalı ot satıcısının dükkânında bu soruların muhtemel yanıtlarını öğrendi. Aubrey Rufus gene kendisine bazı haberler aktardı.

"Hunne imkân buldukça senin aleyhinde konuşuyor" dedi Rufus. "Çok ileri gittiğini söylüyor. Ahlaksız bir haydut olduğunu, hekim olduğundan kuşkulandığını söylüyor. Hekimlerin toplantısına bir İngiliz hekime çiraklık yapmamış olanların kabul edilmemesini sağlamaya çalışıyor."

"Ne önerirsin?"

"Bir şey yapma bence. Thames Caddesi'ni seninle paylaşmaktan rahatsız olduğu açık. Onun para için dedesinin kızı bile satabileceğini hepimiz biliyoruz. Kimse ona değer vermez."

Bu sözler Rob'u rahatlatmış ve Thames Caddesi'ndeki eve döndü.

Hekimliğiyle ilgili kuşkuları gidermesi gerekiyordu. *Maristan*'da konferans verecekmiş gibi karın rahatsızlığı konusundaki konuşmasını hazırlamaya başladı. Bu tür toplantılar ilk kez antik dönemde Atina yakınlarındaki Lyceum'da yapılmıştı. Aristoteles orada konuşmuştu. Kendisi Aristoteles değildi ama İbni Sina'nın öğrencisiydi ve bu Londralı hekimlere bir tıp konferansının nasıl olması gerektiğini göstermeliydi.

Toplantıya katılan bütün hekimler, karnının sağ alt kısmında ağrı olan hastalarını kaybettikleri için kuşkusuz çok ilgilendiler bu konuyla. Ama hepsinin gözlerinde küçümseyici bir ifade de vardı.

Sargent adlı hekim gözlerini kısıp heceleri uzatarak “küçük bir kurtçuk mu?” diye sordu. “Karında küçük pembe bir kurtçuk öyle mi?”

“Kurtçuğa benzeyen bir eklenti, bayım” dedi Rob kararlı bir ses tonuyla. “Kör bağırsağın eklentisi. İltihap yapıyor.”

Dryfield “Galen’in çizimlerinde kör bağırsakta bir eklenti olduğu görülmüyor” dedi. “Celsus, Razes, Aristoteles, Dioscorides’in hangisinin kitaplarında böyle bir eklentiden bahsedilmektedir?”

“Hiçbirinde. Ama yazmamış olmaları böyle bir şeyin olmadığının kanıtı değil” dedi Rob.

Hunne “Bay Cole, domuzun iç organlarını incelediniz mi?” diye sordu.

“Evet.”

“O halde domuzun iç organlarının insaninkiyile aynı olduğunu biliyor olmalısınız. Domuzun kör bağırsağında böyle pembe renkli bir eklentiye hiç rastladınız mı?”

“Domuzun kör bağırsağı bir çatalın ucuna takılabilecek bir sos olabilir bayım” diye seslendi akli evvel biri. Herkes güldü bunun üzerine.

“Domuzun iç organları insaninkiyile aynı gibi görünür” dedi Rob. “Ama küçük farklılıklar var. Bu farklılıklardan biri de insanın kör bağırsağındaki bu eklentidir.” Saydam Adam çizimini açarak demir iğnelerle duvara iliştiirdi. “İşte bahsettiğim şey burada. Burada rahatsızlığın ilk evresinde olan eklentiye görüyorsunuz.”

Koyu Danimarka aksanıyla konuşan bir hekim “diyelim ki karın rahatsızlığının nedeni senin anlattığı gibi. Tedavisini biliyor musun?” dedi.

“Hayır! Hiçbir tedavi yöntemi bilmiyorum.”

Homurdanmalar yükseldi.

“O halde bizim bu hastalığın nedenini anlayıp anlamamamızın ne önemi var ki?” dedi aynı hekim. Ötekiler de ona katıldıklarını belirttiler. Bu yeni hekime hepsi karşı olduğu için, Danimarkalılarından hiç hoşlanmadıklarını unutmuşlardı şimdi.

“Tıp ta tıpkı bir duvarın yavaş yavaş inşa edilmesi gibidir” dedi Rob. “Yaşadığımız süre içinde bir binanın tek bir taşını bile yerine yerleştirebilirsek şanslı sayılabiliriz. Eğer biz hastalığı açıklayabilirsek, henüz doğmamış başka bir insan da tedavisini bulur belki.”

Öncekinden daha yüksek bir homurdanma oldu.

Saydam Adam’ın etrafına toplanıp incelediler.

“Sizin çiziminiz mi Bay Cole?” diye sordu Dryfield, imzayı göstererek.

“Evet.”

Başkan “mükemmel bir çalışma bu, model olarak ne kullandınız?” diye sordu.

“Kamı parçalanmış bir insan.”

“Ve sadece tek bir eklenti gördünüz öyle mi?” diye sordu Hunne ve devam etti: “Ve sizi bizim mesleğe çağıran her şeye gücü yeten o ses bağırsaklardaki bu küçük pembe kurtçuğun bütün insanlarda olduğunu da söyledi değil mi?”

Bu sözler oradakilerin daha da yüksek sesle gülmelerine neden oldu. Rob bu küçümsemeye aldırış etmeden “kör bağırsaktaki eklentinin bütün insanlarda bulunduğuna inanıyorum. Bu eklentiye sadece bir insanda görmedim.”

“Çok insanda mı gördünüz?.. Örneğin, dört kişide mi?”

“Yarım düzine kadar insanda gördüm.”

Bu sözlerden sonra çizimi bırakıp Rob’a bakmaya başladılar.

“Yarım düzine mi diyorsunuz Bay Cole? Altı insan cesedinin içini nasıl görebildiniz?” diye sordu Dryfield.

“Bazılarının karınları kaza sonucu yırtılmıştı. Ötekilerin organlarını savaş meydanlarında gördüm. Hastam değillerdi. Ve zaman zaman kaza oluyordu bulunduğum yerde.” Sözlerinin inandırıcı bulunmayacağını kendisi de fark etti.

Dryfield, “hem kadınlarda hem erkeklerde böyle midir?” diye sordu.

“Bazıları kadındı” diye yanıtladı Rob biraz tereddüt ederek.

Başkan “yaaa” dedi. Rob’un yalan söylediğini düşündüğü belli oluyordu.

Hunne yumuşak bir sesle “kadınlar düello mu yapıyorlardı?”

dedi. Bu kez Rufus bile güldü. Hunne devam etti: “Bu kadar çok insan cesedini bu şekilde inceleyebilmeniz çok büyük bir rastlantı.” Rob, adamın gözlerinde neşeli bir pırıltı gördü. Londra’daki Lyceum’da kendi isteğiyle konferans vermeye kalkışmasının hata olduğunu anlamıştı artık.

Julia Swane Thames Nehri’nden kurtulamadı. Şubat’ın son günü, şafak vakti iki binden fazla insanın gözleri önünde içinde bir horoz, bir yılan ve ağır bir kaya bulunan bir çuvala kondu. Çuvalın ağzı bağlandı St. Giles civarında, olayı izleyenlerin destekleyici haykırışları arasında nehrin derin sularına atıldı.

Rob, Swane’in boğulması sırasında orada değildi. Ayağını kesdiği köleyi bulmak için Bostock’un iskelesine gitmişti. Ama adamı bulamadı. Köle başı kölenin Londra’dan başka bir yere götürüldüğünü söylemekle yetindi. Rob adam için endişe ediyordu. Çünkü kendisi olmazsa adamın hayatta kalması zordu. Rıhtımda gördüğü, başka bir kölenin sırtında haç şeklinde kırbaç yaraları vardı. Adamın sırtındaki yaralar azmıştı. Rob evine döndü, keçi yağı, domuz yağı, zeytin yağı, biraz tütsü maddesi ve bakır oksidi karıştırıp bir merhem yaptı. Sonra iskeleye dönüp kölenin iltihaplı etine sürmeye başladı.

“Tamam. Ne yapmışlar sana böyle?” dedi.

Bu sırada bir köle başı onlara yaklaşmaktaydı. Rob merhemi tamamen süremeden köle kaçtı yanından.

“Bu Bay Bostock’un kölesidir. Senin burada olduğundan haberi var mı?”

“Fark etmez.”

Kölebaşı dik dik baktı Rob’a ama arkasından izlemedi onu. Rob, Bostock’un iskelesinde daha fazla sorunla karşılaşmadan uzaklaşmaktan memnundu.

Ücret ödeyen hastalar da geldiler. Akıntısı olduğu için gelip ağlamaya başlayan rengi solmuş bir kadına kaynatılmış inek sütü verdi. Zengin bir gemi onarımcısı geldi. Adamın bileği neredeyse kopacak kadar derinden kesilmişti. Üstü başı kan içindeydi. Sarhoşluk sırasında umutsuzluğa kapılıp hayatına son vermek istemiş

olan adam, Rob'un kendi bıçağıyla yaptıklarını hiç itiraz etmeden kabul etti.

Adam neredeyse ölümüne yol açabilecek bir şekilde kesmişti bileğini. Kemiğe kadar inmişti bıçak. Rob, *Maristan*'ın ölü mahzenindeki incelemeleri sırasında bilekteki atar damarın kemiğe çok yakın bir noktada olduğunu biliyordu. Adam bıçağını kemiğe kıl kadar yaklaştırabilmiş olsaydı sarhoşken istediği ölüme kavuşabilecekti. Baş parmağın ve işaret parmağının hareketlerini sağlayan sert bağları kesmişti adam. Rob adamın bileğini temizleyip dikti. Adamın parmakları kaskatı ve hissizleşmiş durumdaydı.

"Parmaklarımı yeniden hareket ettirebilecek miyim, hissedebilecekler mi?" diye sordu adam.

"Tanrı bilir. İşi bilen biri gibi kesmişsin bileğini. Bir daha yaparsan, sanırım kendini öldürürsün. Bundan dolayı, eğer yaşamak istiyorsan, fazla içkiden kaçınmalısın."

Rob adamın tekrar bileğini kesmesinden endişe ediyordu. Yılın müşhil kullanılabilecek bir dönemiydi. Çünkü insanlar kış boyunca yeşillik yiyemiyorlardı. Ravent ruhu yapıp bir hafta içinde hepsini dağıttı. Bir eşiğin boynunu ısırduğu bir adamı, üzerine kaynar su dökülmüş birini tedavi etti. Burkulmuş bir bileği ve çıkmış bir parmağı iyileştirdi. Bir gece yarısı dehşete kapılmış bir kadın geldi. Thames Caddesi üzerinde, kendi eviyle Hunne'in evi arasındaki tarafsız bölge olarak gördüğü bir yere çağırdı kadın Rob'u. Hunne'ı çağırmış olmasını tercih ederdi. Çünkü kadının kocası çok kötü durumdaydı. Adam Thorne ahırında seyislik yapıyordu. Üç gün önce bir parmağı kesilmişti. O akşam yatağına uzanırken sırtında şiddetli ağrılar olmuştu. Şimdi ise çenesi kilitlenmişti ve dişlerinin arasından salyalar çıkıyordu. Adam ayaklarını ve başını yatağa bastırarak bir yay gibi gerilmişti. Karnını yukarıya doğru kaldırmıştı. Rob böyle bir hastalıkla daha önce karşılaşmamıştı. Fakat İbni Sina'nın kitaplarında yer alan bir bölümü hatırladı. Sırt kasılması yani epistotonos idi bu. Bilinen bir tedavisi yoktu. Adam sabah olmadan öldü.

Lyceum'daki konuşmasından dili yanan Rob o Pazartesi günü Mart ayı toplantısına pek istekli gitmedi. Dilini tutacaktı bu kez.

Ama olan olmuştı bir kere. Kendisine hayal dünyasını herkese kabul ettirmeye çalışan aptal bir övüngeçli olarak bakıldığını hissetti. Bazıları alaycı alaycı bakıyorlar, bazıları ise soğuk davranıyorlardı Rob'a. Aubrey Rufus oturduğu masaya çağırmadı. Göz göze geldiklerinde de başka tarafa baktı. Hiç tanımadığı insanların bulunduğu bir masaya oturdu. Masada kendisiyle konuşan olmadı.

Konuşma, kol, kaburga kemiği, çene, omuz ve diz çıkıkları ile ilgiliydi. Kısa boylu, şişmanca Tyler adında biriydi konuşmacı. Çok kötü bir konuşma yaptı Tyler. Birçok yöntem yanlış vardı konuşmasında. Kırık çıkıkçı Celal duysa müthiş kızardı. Rob sesini hiç çıkarmadan dinledi.

Konuşma biter bitmez, büyücünün boğulmasıyla ilgili konuşmalar başladı.

Sargent, "başkaları da yakalanacak, unutmayın bu sözümü" dedi. "Çünkü cadılar o iğrenç işlerini grup halinde yaparlar. Vücutlarında şeytan beneği olanları bulup, bildirmeliyiz."

Dryfield düşünceli bir şekilde "ama suçlanmamıza yol açacak şeyler yapmamaya da dikkat etmemiz gerekiyor, çünkü birçok kişi hekimlerin büyücülüğe yakın bir iş yaptıkları kanaatinde. Çünkü bir hekim-büyücünün bir hastanın ağzından köpükler çıkartarak kaskatı hale sokabileceğini söylediğini duydum" dedi.

Rob'un aklına hemen epistotonos hastalığından ölen seyis geldi. Ve huzursuzluk hissetti. Fakat ona bu konuda ne bir şey söyleyen oldu ne de suçlayan.

Hunne, "bir erkek büyücü başka nasıl tanınabilir?" diye sordu.

Dryfield "öteki erkeklerden bir farkları yoktur. Ama duyduğuma göre çuklerinin ucu kafirlerinki gibi kesik olurmuş" dedi.

Rob ürperdi ve er bezlerinin kasıldığını hissetti. İlk fırsatta oradan ayrıldı. Bir daha gelmeyeceğinden emindi. Çünkü bir meslektaşının işerken kendisini görmesi halinde hayatının tehlikeye gireceği bir yere gelmesi pek akıllıca bir iş olmazdı.

Hekimlerin yemekli toplantıları yani Lyceumlar umutlarını boşa çıkarmıştı. Üstelik kendisi hakkında olumsuz düşünceler de yaratmıştı orada. Ama bu toplantılarda iyi bir hekim olduğunu fark etti. Ayrıca sağlıklı bir insandı.

Ertesi sabah kızıl saçlı meraklı adam, Thomas Hood, yanında iki silahlı refakatçi ile birlikte Thames Caddesi'ndeki eve geldi.

"Size nasıl yardım edebilirim?" diye sordu Rob soğuk bir ifadeyle.

Hood gülümseyerek "biz Piskoposluk Mahkemesi'nin görevlileriyiz" dedi.

"Bir şey mi var?" diye sordu Rob. Aslında buraya gelişlerinin nedenini biliyordu.

Hood, hekimin evinde bir şahin gibi dolaşıp yere tükürürken çok mutluydu. "Robert Jeremy Cole, sizi tutuklayıp, Tanrı'nın adaletine teslim etmeye geldik" dedi.

77. Gri Cüppeli Papaz

“Nereye götürüyorsunuz beni?” diye sordu yolda.

“St. Paul'deki South Porch'ta yargılanacaksın.”

“Ne ile suçlanıyorum?”

Hood omuz silkerek, başını iki yana salladı.

St. Paul'e geldiler. Rob küçük bir odaya kondu. Oda bekleyen insanlarla doluydu.

Aynı olayı daha önce de yaşamış gibi hissetti. Sanki Arafta sert bir kanapenin üzerine oturmuş günlük dinsel ayinlerini yapan insanları dinliyor gibiydi. İmam Kandraseh'in hükümdarlığına mı dönmüştü yoksa? Hayır, bu kez bir hekim olarak mahkemede görev yapmıyordu. Hayatının en güvenli dönemde bulunması gerekirken, kiliseye göre, o gün yargılanmayı bekleyen öteki insanlar kadar suçlu olduğunu biliyordu.

Ama o büyücü değildi.

Çocukları yanında olmadıkları için İsa ve Meryem'e teşekkür etti. Dua etmek için kendisine kiliseye girmesine izin verilmesini istiyordu ama bu izni vermeyeceklerini biliyordu. Bundan dolayı bulunduğu yerde dua etti, Tanrı'dan içinde bir horoz, bir yılan ve ağır bir taş bulunan bir çuvala konularak derin sulara atılmasını engellemesini istedi.

Ama büyücü değildi o.

Çağınacak tanıkların kimler olduğunu merak ediyordu. İnsan cesetlerinin içini araştırdığını duyan hekimler miydi, ya da tedavi etmeye çalıştığı vücudu katılaşmış ve ağzından köpükler çıkan adamın karısı mıydı, yoksa o iğrenç piç Hunne mıydı? Kendisinden kurtulmak için büyücü olduğunu kanıtlamak amacıyla her türlü yalanı söyleyebilirdi o.

Ama yargıçlar önceden bir karar vermişlerse tanıklığın pek önemli olmayacağını da biliyordu. Kendisini soyup sünnetli halini görebilirlerdi. Vücudunu da büyücülerde görülen bir benek buluncaya kadar inceleyebilirlerdi.

Buradaki yargıçların da, İmam'ın bir kişiye bir suçlu itiraf ettir-

mek için yararlandığı yöntemlere benzer yöntemleri vardı kuşkusuz.

Sevgili Tanrı...

Beklerken korkuları giderek arttı. Öğlenden biraz sonra rahiplerin huzuruna çıkarıldı. Yaşlıca bir piskopos meşe ağacından yapılmış bir tahtta oturuyordu. Gözlerini kısmış kendisine bakıyordu. Üzerinde kısa kollu rengi solmuş kahverengi bir cüppe vardı. Omuzlarından aşağıya ipek bir atkı sarkıyordu. Buraya gelmeden önce duyduğu konuşmalardan St. Paul yargıçlarından sert cezalarıyla tanınan Aelfsige olduğunu anladı. Piskoposun sağında orta yaşlı siyah giysili bir papaz, solunda ise koyu gri giysili genç bir Benediktin rahip oturuyordu.

Bir rahip İncil'i uzattı. Rob İncil'i öperek doğru söyleyeceğine yemin etti. Sakin bir şekilde başladı yargılama.

Aelfsige, Rob'a bakarak "adın ne?" diye sordu.

"Robert Jeremy Cole, Majesteleri."

"İkametgâhın ve mesleğin?"

"Thames Caddesi'nde hekimim."

Piskopos sağ tarafındaki papaza dönüp başını salladı.

"Geçen yıl, Aralık ayının yirmi beşinci günü, bir Yahudi ile birlikte iken sana yönelik bir kışkırtma olmadığı halde St. Olave bölgesinde yaşayan özgür Londralı Hristiyanlar olan Bay Edgar Bursan ile Bay William Symesson'a saldırdın mı?"

Rob bir an şaşırdı ama hemen büyük bir rahatlama hissetti. Çünkü kendisine büyücülük tuzağı kurulmamıştı. Denizciler, kendisinin bir Yahudi'nin yardımına koştuğunu söylemişlerdi! Mahkûm edilse bile küçük bir suçtu bu.

"David ben Aharon adlı bir Norman Yahudi" dedi piskopos gözlerini kırıştırarak. Çok kötü bakıyordu.

"Ne Yahudi'nin ne de şikayetçilerin adlarını daha önce hiç duymamıştım. Fakat denizcilerin verdikleri bilgi doğru değil. İkisi birden Yahudi'nin üzerine çullanmışlardı. Ben bu yüzden müdahale ettim."

"Hristiyan mısın?"

"Kilise mensubuyum."

“Kiliseye düzenli olarak gider misin?”

“Hayır, Majesteleri.”

Piskopos bumunu çekti sonra vakur bir şekilde başını salladı. Sonra “ifade sahibini getir” dedi gri cüppeli papaza.

Rob rahatlamıştı ama tanığı görünce bu sefer de şaşırdı.

Charles Bostock’un üzerinde gene şatafatlı giysiler vardı. Boyunda ağır bir altın zincir, bir parmağında da iri bir mühür yüzüğü vardı. Bostock, kimliğiyle ilgili bilgileri verirken, tacir-maceraperest olarak üç kez İngiltere dışına seyahat ettiği için Kral Harthacnut tarafından kendisine soyluluk unvanı verildiğini ve ayrıca St. Peter bölgesinin onursal piskoposu olduğunu bildirdi.

“Pekâlâ Bay Bostock. Bu adamı tanıyor musun?”

Bostock, çok açık bir biçimde “bu kişi bir Yahudi hekimdir. Adı da Jesse ben Benjamin” dedi.

Piskopos miyop gözlerini tacirden ayırmıyordu. “Yahudi olduğundan emin misin?”

“Majesteleri, beş yıl önce Bizans Patriarlığı’na gitmiştim. Mal almak ve Roma’daki Kutsal Efendimizin elçisi olarak. İsfahan kentinde İskoçyalı olan babası öldüğü için İran’da tek başına çok güç durumda kalmış bir kadının bir Yahudi ile evlendiğini duymuştum. Onlardan bir davet alınca, kadının evine gidip söylentilerin doğru olup olmadığını araştırmaktan kendimi alamadım. Evde çok şaşıracak ve öğrenerek öğrendim ki söylenenler doğruymuş. Bu adamın karısıydı o kadın.”

Papaz ilk kez konuştu. “Bu adam olduğundan, iyi yürekli soylu, emin misiniz?”

“Eminim kutsal kardeşim. Birkaç hafta önce benim iskelemden gördüm onu. Kölelerimden birini kesip doğradığı için benden para almaya çalıştı. Ama ben bir köle için para ödemem. Yüzünü görür görmez, onu daha önce bir yerde görmüş olduğumu düşündüm. Sonra uzun süre onu nerede gördüğümü hatırlamaya çalıştım ve sonunda hatırladım. İsfahan’daki hekimdi o. Bundan kuşku yok. Hristiyan kadınları yağmalayan bir adam bu. Hristiyan kadının ben İran’dayken bu Yahudi’den bir çocuğu vardı. Bu adam ikinci bir çocuk da yaptırmış kadına.”

Piskopos biraz öne doğru eğilerek, “yemin ettiniz, adınız nedir bayım?” diye sordu.

“Robert Jeremy Cole.”

“Yahudi yalan söylüyor” diye araya girdi Bostock.

Gri cüppeli keşiş “Bay tacir bu kişiyi İran’da bir kez mi gördünüz?” diye sordu.

“Evet bir kez” diye yanıtladı Bostock isteksizce.

“Ve beş yıl boyunca bir daha hiç görmediniz mi?”

“Beş yıl değil, dört yıla yakın bir süre. Ama doğru söylüyorum.”

“Hâlâ emin misiniz?”

“Evet. Size söylediğim gibi, hiç kuşum yok.”

Piskopos başını sallayarak “pekâlâ, soylu Bostock. Teşekkür ederiz sana” dedi.

Tacir dışarı çıkarıldıktan sonra rahipler Rob’a bakmaya başladılar. Sakin görünmeye çalışıyorlardı.

“Eğer sen özgür bir Hristiyan isen, tuhaf bir durum var burada” dedi piskopos ince sesiyle. “Buraya iki suçlamayla getirildin. Birincisi bir Yahudi’ye yardım etmiş olman. İkincisi ise senin Yahudi olman.”

“Adım Robert Jeremy Cole. Buradan iki kilometre uzaklıktaki St. Botolph Kilisesi’ne mensubum. Piskoposluk kayıtlarında adım bulunabilir. Babamın adı Nathanael’dir. Marangozlar Loncası’na bağlı gündelikçi bir marangozdu. Mezarı St. Botolph Kilisesi’nin mezarlığındadır. Annem Agnes da orada yatıyor. O da terzi ve nakışçı idi.”

Papaz soğuk bir ifadeyle “St. Botolph Kilisesi’nin okuluna gittin mi?” diye sordu.

“Sadece iki yıl.”

“Kutsal Kitabı kim öğretiyordu orada?”

Rob gözlerini kapatıp biraz düşündükten sonra “Peder... Philibert. Evet Peder Philibert” diye yanıtladı soruyu.

Papaz soran gözlerle piskoposa baktı. Piskopos ise omuz silke-rek başını iki yana salladı. “Philibert adını hiç duymadım.”

“Peki Latince... Latince öğretmenin kimdi?”

“Keşiş Hugolin.”

“Evet” dedi piskopos. “St. Botolph Kilisesi’nin okulunda Latince öğretmeni keşiş Hugolin idi. Onu iyi hatırladım. Yıllarca önce öldü.” Bumunu kaşıdı, sonra gözlerini kısarak Rob’a baktı kısa bir süre. Sonunda derin bir nefes aldı. “Piskoposluk kayıtlarını inceleyeceğiz kuşkusuz.”

“Size söylediğim gibi adımı orada bulacaksınız Majesteleri.”

“Pekâlâ, söylediğin kişi olduğuna dair yemin edecek kişileri bularak kendini temize çıkarmana izin veriyorum şimdilik. Üç hafta içinde bu mahkemeye tekrar gelmeni emrediyorum. Yanında, adını söylediğin kişi olduğuna dair yemin edecek on iki kişi olacak. Senin Robert Jeremy Cole, Hristiyan ve özgür doğmuş olduğuna dair kendi iradeleriyle yemin etmeleri gerekiyor bu kişilerin. Anladın mı?”

Rob başını salladı, anladım, anlamında. Sonra dışarı çıkması söylendi.

Birkaç dakika sonra St. Paul Katedrali’nin önünde şanki kısa bir süre önce yargıçların sert ve mahvedici sözlerine maruz kalan kişi o değilmiş gibi hissetti kendisini.

Bu sırada birinin “Bay Cole” diye seslendiğini duydu. Sesin geldiği yöne döndü ve Benediktin rahibin kendisine doğru hızla yürümekte olduğunu gördü.

“Benimle şu meyhaneye gelir misin bayım? Seninle biraz konuşmak istiyorum.”

Hoppala, bu da ne ola ki, diye düşündü Rob.

Ama gene de adamın arkasına düşüp tozlu yolun öbür tarafındaki meyhaneye girdi. Sakin bir köşede oturdular. Rahip, adının Paulinus olduğunu söyledi. İkisi de bira ısmarladılar.

“Sanırım duruşma senin için iyi sonuçlandı” dedi rahip.

Rob bir yanıt vermedi bu sözlere. Bunun üzerine rahip “boş ver, dürüst bir insan kendisi gibi dürüst on iki kişi bulabilir rahatlıkla” dedi.

“Ben St. Botolph piskoposluk bölgesinde doğmuşum. Oradan çocukken ayrıldım” dedi Rob hüzünlü bir şekilde. “Bir berber-cerrahın yardımcısı olarak İngiltere’yi dolaştım. Verilen süre içinde on iki insan bulmam gerekiyor. Dürüst olsa da olmasa da beni ha-

tırlayan ve bütün Londra'da benim ben olduğumu söyleyecek on iki adam."

Rahip Paulinus birasından bir yudum aldıktan sonra "eksiksiz on iki kişi bulamazsan, durumun kuşku yaratacaktır. O zaman masumiyetini işkence ile yargılanarak kanıtlaman fırsatı verilir sana."

Bira umutsuzluk kokuyordu. "İşkence türleri nedir?"

"Kilise dört tür işkence yöntemi kullanır: soğuk su, sıcak su, sıcak demir ve kutsal ekmek. Piskopos Aelfsige'in sıcak demiri tercih ettiğini söyleyebilirim sana. Biraz içmen için biraz da eline püskürtmen için kutsal su verilir. Eline püskürttüğün su işkencede kullanılır. Hangi eline püskürteceğini sen seçersin. Eline akkor halde bir demir parçası alır üç adımda bir metre taşırırsın. Sonra demiri elinden atarsın ve hızla sunağa doğru yürürsün. Elin orada bir bezle sarılır. Bezin üzerine bir mühür basılır. Üç gün sonra sargı açılır. Sargılı elin beyaz ve temizse suçsuz olduğun anlaşılır. Elin temiz değilse aforoz edilirsin ve sivil yetkililere teslim edilirsin."

Rob heyecanlandığını gizlemeye çalıştı. Ama renginin attığından emindi.

Rahip "aklın varsa Londra'dan uzaklaşsın" dedi kupkuru bir sesle.

"Neden bana böyle şeyler söylüyorsun? Ve neden bana tavsiyede bulunuyorsun?"

Birbirlerine baktılar dikkatle. Rahibin sakalı ve tepesi kesilmiş kıvrıkcık saçları açık kahverengi saman rengindeydi. Gözleri arduvaz rengindeydi. Ve tıpkı ... gibi sert ve ketum bakışlıydı. Tek başına yaşayan insanlarınki gibi. Masum biçimli bir ağzı vardı. Rob, bu adamı o sabah St. Paul'e girmeden önce hiç görmediğinden emindi.

"Senin Robert Jeremy Cole olduğunu biliyorum."

"Nereden biliyorsun?"

"Adım Benedikt cemaatinde Paulinus olmadan önce Cole idi. Çok büyük bir ihtimalle benim kardeşimsin."

Rob tereddüt etmeden bu açıklamayı benimsedi. Yirmi iki yıldan beri bunu kabul etmeye hazırdı. İçi sevinçle doldu. Ama sevinç kısa süre içinde yerini bir suçluluk duygusuna bıraktı. Sanki eksik bıraktığı bir şey vardı. Ayağa kalkmak istedi. Ama karşısın-

daki hiç kıpırdamamıştı yerinden. Dikkatle Rob'u inceliyordu. Bir şey hesaplıyordu sanki. Bunun üzerine Rob sandalyesine yeniden oturdu.

Heyecanlanmıştı.

Rob "sen bebek Roger'dan büyüktün değil mi?" dedi. "Samuel öldü. Bunu biliyor muydun?"

"Evet."

Rob, "o halde, sen... Jonathan, ya da..."

"Hayır, ben William'ım" dedi rahip.

Rahip, Rob'u dikkatle izlemeye devam ediyordu.

"Babam öldükten sonra Lovell adlı bir rahip almıştı seni."

"Peder Randal Lovell. Beni Jarrow'daki St. Benedikt Manastırı'na getirdi. Bundan sonra dört yıl yaşadı. Onun ölümünden sonra kendimi manastıra adamama karar verildi.

Paulinus öyküsüne şöyle devam etti: "Jarrow bölgesinin başrahibi Edmund idi. Edmund çocukluk yıllarımdan itibaren bana şefkatli davrandı ve beni korudu. Yeteneklerimi inceledi ve benim ona göre yetişmemi sağladı. Sonuçta genç yaşta rahip, keşiş ve mahkeme yargıcısı oldum. *Edmund abbas et presbiter* idi. Kendisini ilahiler söylemeye, öğrenmeye, öğretmeye ve yazmaya adanmış bir insandı. Edmund'un yardımcısı olarak sert bir yöneticiydim. Sevilen bir rahip olamadım." Dolu dolu güldükten sonra devam etti: "Edmund iki yıl önce öldü. Yerine beni değil başka birini seçtiler. Jarrow'u uzaktan Başpiskopos yönetmeye başlamıştı. Onun ölümünden sonra artık ailem haline gelmiş olan o topluluktan ayrılmamı istedi. Rahip yardımcılığına atanmıştım. Worcester piskoposunun yardımcısı olarak çalışmaya başladım."

Rob sonunda kardeşiyle karşılaşmıştı ama o kendisine mesleki kariyerlerinden bahsediyordu sıkıcı bir şekilde. Rob kardeşinde gizli bir yükselme hırısı olduğunu sezdi. Kardeşinin bu sözlerinden sonra "büyük sorumluluklar bekliyor seni" dedi soğuk bir şekilde.

Paulinus omuz silkerek "Tanrı bilir" diye yanıtladı Rob'u.

"Artık benim için tanıklık yapacak on bir kişi bulmam gerekiyor. Yargıç piskopos kardeşimin tanıklığını birkaç kişinin tanıklığına eşdeğer bulur mu dersin?"

Paulinus bu sözlere gülmedi. "Senin adını şikayet belgesinde

görünce bir inceleme yaptım. Tacir Bostock, biraz teşvik edilse, daha ayrıntılı bilgiler verebilirdi. Kilisenin kurallarına karşı çıkarak dinsizlerin akademisine girebilmek için Yahudi numarası yapıp yapmadığın sorulsa ne yanıt verecektin?”

Bu sırada meyhaneci kız masaya yaklaştı. Rob eliyle işaret ederek kızı uzaklaştırdıktan sonra “o zaman hekim olmamı Tanrı’nın istediğini ve Tanrı’nın erkekleri ve kadınları sadece acı çekmek ve ölmek için yaratmamış olduğunu söyledim” diye yanıtladı.

“Tanrının insanın bedeni ve ruhu hakkındaki niyetlerini yorumlayan bir kutsal ordusu var. Ne berber-cerrahlar ne de dinsizlerin yerinde eğitim görmüş hekimler kutsal değildirler. Kilise yasalarını senin gibileri engellemek amacıyla çıkarttık biz.”

“Ama bizim işimizi güçleştirdiniz. Zaman zaman bizim ilerlememizi yavaşlattınız. Ama William, bence, bizi durduramadınız.”

“Londra’yı terk edeceksin.”

“Bana bunu kardeş olduğumuz için mi yoksa Worcester piskopos yardımcısının kardeşinin dinsizlikle suçlanarak aforoz edilmesinden korktuğun için mi söylüyorsun?” dedi Rob.

Bir dakika kadar konuşmadılar ama ikisine de çok uzun geldi bu süre.

Sonunda Rob konuştu: “Hayatım boyunca kardeşlerimi bulmaya çalıştım. Düşlerimde bile kardeşlerimi bulduğumu görüyordum” dedi acıyla.

“Artık çocuk değiliz. Düşler de gerçek değildir” diye yanıtladı Paulinus.

Rob başını salladı. Sandalyesini biraz geriye çekti, sonra “diğerleri hakkında bilgin var mı?” diye sordu.

“Sadece kızıdan.”

“Kız nerede şimdi?”

“Altı yıl önce öldü.”

“Yaa” diyerek sandalyesine çöktü tekrar. “Mezarını nerede bulabilirim?”

“Mezarı yok. Büyük bir yangın çıkmıştı.”

Rob başını salladı, sonra ayağa kalktı ve dönüp gri cüppeli rahibe bakmaksızın meyhaneden dışarı çıktı.

Şimdi tutuklanmaktan çok kendisinden rahatsız olanların kiralık katil tutmalarından endişe etmeye başlamıştı. Thome ahırına gitti hızla. Ücreti ödeyip atını aldı. Thames Caddesi'ndeki evine geldi. Mutlaka yanında olması gereken eşyasını alacak kadar kaldı evde. Artık her yerden büyük bir süratle ayrılıp uzun yolculuklara çıkmaktan yorulmuştu. Ama bu işin uzmanı olmuştu. Çabuk hareket edebiliyordu.

Rahip Paulinus akşam yemeğini yemek için St. Paul'un yemekhanesine girip bir masaya oturdu. Kardeşi ise aynı anda Londra'dan ayrılıyordu. Rob çamurlu Lincoln yolunda güçlkle ilerleyen atını kuzeydeki topraklara doğru sürüyordu şimdi. Kendisine öfke duyanlar tarafından izleniyordu. Onlardan hiç kurtulamıyordu. Çünkü o öfkeli insanları kendi içinde gittiği her yere beraberinde taşıyordu.

78. Bildik Yerlerde Yolculuk

İlk gece yol kenarındaki yumuşak bir ot kümesinin üzerinde uyudu. Geçen sonbahardan kalmış, artık çürümeye başlamış otlardı bunlar. Bu yüzden iyice gömülememişti ot kümesinin içine. Ama serin havadan biraz olsun korumuşlardı vücudunu. Hava da zaten çok soğuk değildi. Güneşin ilk ışıklarıyla uyandığında Mirdin'in Satranç tahtasını Thames Caddesi'ndeki evde unuttuğu geldi aklına. Rahatsız edici bir gerçektir bu onun için. Kendisi için çok değerli olan satrancı İran'dan oraya kadar taşımıştı yanında. Onu kaybetmenin acısını hayatının sonuna kadar bir bıçak yarası gibi taşıyacaktı hep.

Acıkmıştı ama bir çiftlikte bir şeyler yemek de istemiyordu. Çünkü birileri kendisini arayacak olursa buradan geçtiğini söyleyebilirlerdi uğrayacağı çiftliktekiler. Aç karnına birkaç saat yoluna devam etti ve bir köye geldi. Çok acıkmış olan karnını doyurmak ve daha sonra da yemek için köyün pazarından peynir ve ekmek aldı.

Yolda düşündü. Kardeşini o halde bulmak hiç bulmamaktan daha iyiydi. Aldatılmış ve reddedilmiş gibi hissetti kendisini.

Çocukken ayrılmak zorunda kaldığı William'ı özlemişti ama soğuk bakışlı Paulinus'u bir daha görmek istemiyordu.

"Cehenneme kadar yolun var, Worcester piskopos yardımcısı" diye bağırdı.

Yakınındaki ağaçlardaki kuşlar Rob'un sesinden rahatsız olarak sağa sola uçtular. Atı da ürkererek kulaklarını dikti. Birilerinin çevrede bir saldırgan olduğunu düşünmemesi için Sakson boynuzu öttürdü. Kulaklarının alışık olduğu o sesle çocukluğuna ve gençlik yıllarına döndü bir an. Şimdi rahatlamıştı.

Eğer takip ediliyorsa ana yolda ararlardı kendisini. Bu yüzden Lincoln yolundan ayrılarak deniz kıyısındaki köyler arasında uzanan yola girdi. Berber ile birlikte bu yoldan çok geçmişti. Artık ne davul çalıyor, ne de eğlence düzenliyordu. Kaçak bir hekimi arayanlar olabileceği endişesiyle, hasta bulmaya da çalışmıyordu. Geçti-

ği köylerde hiç kimse genç berber-cerrahın uzun zaman önce de oralarda dolaşmış olduğunu fark etmedi. Bu yörede kendisine tanıklık edecek birilerini bulması olanaksızdı demek ki. Lanetlenmiş bir kişiydi herhalde. Hep bir şeylerden kaçması istenmişti sanki. Ama hayatın sonsuz olanaklarla dolu olduğu geldi aklına. Neşesi yerine geldi.

Bazı yerleri şöyle böyle hatırlıyordu. Bir evin ya da kilisenin yanmış olduğunu görüyor, eskiden orman olan bir alandaki ağaçların kesilerek yerlerine yeni binalar yapılmış olduğunu fark ediyordu. Çok yavaş yol alabiliyordu. Çünkü yolun bazı yerlerinde derin çamurla karşılaşılıyor, atı çok zorlanıyordu. Geceleri hastalara gitmek için iyi bir hayvandı bu ama açık arazide ya da çamurlu yollarda rahat olabilecek kadar genç, dinç ve azimli değildi. Mümkün olduğunca sık sık durarak hayvanın baharın ilk yeşil otlarından yemesini sağlamaya çalışıyordu. Bu arada kendisi de nehrin kenarında bir yere uzanıp dinleniyordu. Ama böyle bir atın dinçleştirilip rahatça koşabilecek hale getirilmesi mümkün değildi.

Rob parasını idareli harcıyordu. Bazı yerlerde ya izin alarak ya da para ödeyerek bir samanlıkta uyuyor. İnsanlarla elinden geldiğince karşılaşmamaya çalışıyordu. Kalabalık bir yere geldiğinde ise bir han bulup orada yatıyordu. Middlesbrough adlı bir liman kasabasında bir gece meyhanede iki denizci gördü. Çok bira içiyorlardı.

Denizcilerden kısa boylu, iri bedenli ve başındaki şapkasının kenarından siyah saçları sarkmış olanı masaya vurarak "bir tayfaya ihtiyacımız var. Bizimle birlikte İskoçya'da Eyemouth Limanı'na gidecek. Yolda ringa avlayacağız. Oralı kimse var mı burada?" diye seslendi.

Meyhane yarı yarıya doluydu. Hiç kimse yanıt vermedi. Bazıları güldü. Yerinden kıpırdayan olmadı.

Acaba böyle bir şey yapayım mı, diye düşündü Rob. Daha kısa zamanda gidebilirdi.

Okyanusta bile çamurda debelenerek ilerleyen bir attan daha hızlı yol alabilirdi.

"Tekne senin mi?"

“Evet ben teknenin kaptanıyım. Adım Nee, onunki ise Aldus.”

Rob “benim adım da Jonsson” dedi. Her duruma uyacak bir isimdi Jonsson.

Nee, Rob’u şöyle bir süzüp, “güçlü kuvvetli birine benziyor” dedi. Rob’un elini tuttu, ters çevirip yumuşak ayasına bastırdı kaba bir tavırla.

Rob “çalışabilirim” dedi.

Nee ise “göreceğiz” diye yanıtladı Rob’u.

Rob o gece atını meyhanede tanımadığı birine verdi. Çünkü sabahleyin atını satacak zamanı olmayacaktı. Hayvan da böylece biraz rahatlardı. Ringa teknesi at kadar yaşlı ve bakımsızdı. Nee ile Aldus kışlarını iyi geçirmişlerdi. Çatlaklarının arasına eski halat lifleri tikiştirilmiş olan tekne dalgaların üzerinde hafif hafif sallanıyordu.

Yola çıktıktan kısa süre sonra sorun başladı. Başını tekneden aşağıya sarkıtıp kustu. Kendisini izleyen iki denizci ise lanet okuyarak Rob’u denize atmakla tehdit ettiler. Midesi bulandığı ve kustuğu halde çalışmaya zorladı kendisini. Bir saat sonra ağı attılar denize. Ağ teknenin arkasında sürükleniyordu. Sonra iki denizciyle birlikte ağı çektiler. İçinden bir şey çıkmadı. Yeniden attılar. Defalarca denize atıp çektiler ağı. Sadece birkaç balık yakalayabildiler. Nee sinirlenmeye başlamıştı. Bu arada öteki denizci Rob’a iri yapılı olduğu için Nee’nin kendisine kötü muamele yapamayacağını söylediler.

Akşam yemeğinde sert ekmek, tütsülenmiş kemikli balık ve su vardı. Su da ringa balığı kokuyordu. Rob birkaç lokma almaya çalıştı ama beceremedi tükürüp attı ağzındakileri. Aldus’un midesi daha deneyimli olduğu için, kusurun yemekte değil gözlerde ve burunlarda olduğunu söyledi. Hastanede çalışmış bir insan böyle şeylere şaşırmasdı. Rob kabı denize sokup boşalttı ve iyice temizledi. Böyle günlük bir işi Rob’un rahat bir şekilde yapmasına diğer iki denizci şaşırmış olmalı ki ondan sonra hiç kızmadılar Rob’a.

O gece tekne karanlıkta iki yana sallanarak yol alırken Rob o soğuk havada sık sık sürünerek teknenin yan tarafına gitmek zo-

runda kaldı. O kadar çok kustu ki, içinde hiçbir şey kalmadı. Sabahleyin aynı işlere yeniden başladılar. Ağ ı altıncı kez çeklerken durumun değıştiğini hissettiler. Sanki demir atmış bir tekneyi çekiyorlardı. Yavaş yavaş, ağ güçlükle çektiler tekneye. Ağın içinde sanki gümüş reğinde kıpır kıpır bir su akıntısı vardı.

Nee “işte yakaladık ringayı” diye haykırdı.

Ağ üç kez tıka basa dolu olarak çekildi. Dördüncüsünde biraz daha az çıkarabildiler. Teknede balık koyacak yer kalmayınca dümeni karaya doğrulttular.

Ertesi sabah tacirler yakaladıkları balıkları satın aldılar. Balıkları taze taze, güneşte kurutarak ya da tütüleyerek satacaklardı. Nee’nin teknesi boşalır boşalmaz rüzgâr arkalarına alıp yeniden denize açıldılar.

Rob’un avuçları kabardı ve sızladı. Bir süre sonra kaskatı oldu elleri. Bir ara ağ parçalandı. Rob ağın onarılması için nasıl düğüm atılacağını öğrendi. Dördüncü gün, mide bulantısı geçti. Bir daha bulanmadı midesi. Bunu Tam’e anlatacağım diye düşündü.

Her gün kuzeye biraz daha yaklaşıyorlardı. Yakaladıkları balıklar bozulmadan yeni bir limana uğruyorlar ve burada satıyorlardı. Nee, bazı geceler ay ışığında deniz seviyesinin üzerinde yağmur damlaları gibi iz bırakan balıklar görüyordu. Denizin üzerinde ay ışığının yarattığı hatta ağlarını atıp, denizin verdiği armağanı çekiyorlardı tekneye.

Nee artık sık sık gülmeye başlamıştı. Nee’nin öteki denizcilere Jonsson’un kendilerine şans getirdiğini söylediğini duydu Rob. Bir akşam yeni bir limana girdiler. Nee tayfalarına bira ve sıcak yiyecekler satın aldı. Üçü bir yere oturup yemeklerini yediler ve ileri saatlere kadar şarkılar söylediler. Rob bu arada birkaç açık saçık denizci şarkısı öğrendi.

“Senden iyi balıkçı olur” dedi Nee. “Beş altı gün sonra Eyemouth’ta olacağız. Sonra Middlesbrough’a döneceğiz. Çünkü biz hep Middlesbrough ile Eyemouth arasında ringa avlarız. Gider geliriz bu iki yer arasında. Bizimle kalmak ister misin?”

Rob, Nee’ye, teklifinden memnun olduğunu söyleyip teşekkür etti. “Eyemouth’ta sizden ayrılmak zorundayım” dedi.

Birkaç gün sonra Eyemouth'a ulaştılar. Gemilerle dolu güzel bir limana girdiler. Nee, Rob'a birkaç madeni para verdi sonra da sırtını okşadı. Nee'ye bir at bulması gerektiğini söyleyince, Nee ile birlikte kasabanın sokaklarına girdiler. Nee, Rob'u kendisinin dü-rüst olarak tanıdığı bir at satıcısına götürdü. Satıcı iki at önerdi Rob'a. Bir kısrağ ve bir iğdiş at. Kısrağ çok daha güzel bir hayvan-dı. Rob "bir kez bindiğim bir kısrağ bana şans getirmişti" dedi. Ge-ne bir kısrağı denemeye karar verdi. Bu artık bir Arap atı değildi. Kısa ve kıllı bacaklı, yelesi darmadağın bir saf İngiliz atıydı. İki yaşında, güçlü ve sağlamdı.

Çıkınını eyerin arkasına yerleştirip atına bindi. Nee ile Rob bir-birlerini asker gibi selamladılar.

"Dilerim iyi balık yakalarsın."

Nee "Tanrı seninle olsun Jonsson" dedi.

Biraz zayıf ama kasları güçlü olan bu attan memnun kaldı Rob. Göründüğünden daha iyi bir attı. El-Burak adını verdi ata. Müslü-manların Mahammet'i yeryüzünden göğün yedinci katına çıkardı-ğına inandıkları atın adıydı bu.

Her gün havanın en sıcak olduğı zamanlarda ya bir gölün ya da El-Burak'ı suda yıkayabiliyor ve karışmış yelesini düzeltmeye çalışıyordu. Keşke bir tahta tarak olsaydı yanımda diye düşündü bir ara. At yorulmak nedir bilmiyordu. Yollar yavaş yavaş azalıyor, süratle ilerliyordu. Ringa teknesinden önceden tanıdığı bölgeyi geçtikten sonra ayrılmıştı. Çevresindeki her şey onun için yeni ol-duğundan dolayı çok ilginç geliyordu. Beş gün Tweed Nehri'ni iz-ledi. Nehrin güneye kıvrıldığı noktada kuzeye yöneldi. Tepeler uzanıyordu önünde. Dağ denemeyecek kadar alçak olan tepelere tırmandı. Engabeli bir yüzeye yerleşmiş fundalıkların arasında yer yer kayalıklar vardı. Yılın bu mevsiminde tepelerden erimiş kar su-ları güröl güröl akıyordu. Önüne çıkan nehirlerden ustalıkla geçti.

Araziye yayılmış birkaç çiftlik gördü. Bazıları büyük bazıları kü-çük çiftliklerdi bunların. Çok bakımlıydılar. Düzenlilikleri ayrı bir güzellik katıyordu görünümlerine. Bu çiftliklere çok emek verildiğı belli oluyordu. Sakson boynuzunu sık sık çalışıyordu. Silahlı çiftçiler

ihhtyatla baktılar Rob'a. Ama hiçbiride zarar vermeye kalkmadı kendisine. Bu toprakları ve insanların gözledikten sonra Mary'nin bazı davranışlarını ilk kez daha iyi anladığını hissetti.

Aylardan beri görmüyordu onu. Yoksa aptalca bir hata mı yapıyordu. Belki de başka bir erkeğı vardı şimdi. Yoksa o lanet olası kuzeni ile birlikte miydi?

Güzel bir yerdı burası. Koyunlara ve ineklere uygun bir yerdı. Tepelerin yüksek kısımları çıplaktı. Yamaçların aşağı kısımları ise zengin otlaklarla kaplıydı. Bütün çobanların yanında köpekler vardı. Rob köpekten korkması gerektiğini öğrendi bu bölgede.

Cumnock'tan yarım gün uzaklıkta durduğu bir çiftlikte o gece ahırlarında uyumak için izin istedi. Bir gün önce o çiftliğin sahibinin karısının memesinin bir köpek tarafından parçalandığını öğrendi.

Hekim olduğunu söyleyince kadının kocasının dudaklarından "Tanrıya şükürler olsun" kelimeleri döküldü.

İri yarı bir kadındı. Yetişmiş çocukları vardı. Acıdan kıvranıyordu. Müthiş bir saldırıya maruz kalmıştı. Sanki bir aslan saldırmıştı kadına. "Köpek nerede?"

Adam "köpek artık yok" dedi sert bir ses tonuyla.

Kadının memesine tahıl likörü döktüler güçlkle. Kadın acıdan nefes alıp veremez hale geldi. Rob parçalanmış et parçalarını bir araya getirip dikerken işe yaradı likör. Kadının nasıl olup da ölmediğine hayret etti. Ama kendisi olmasa kadının durumunun kötüleşeceğini biliyordu. Kadını bir iki gün izlemesi gerekiyordu ama emin olmak için o çiftlikte bir hafta kaldı. Bir sabah Kilmarnock'tan fazla uzakta olmadığını düşündü. Seyahati sona erecekti yakında.

Kadının kocasına nereye gitmek istediğini söyledi. Adam en yakın yolu gösterdi Rob'a.

İki gün sonra yanında iri bir köpek olan bir adam yaklaştı yanına. Atın önüne geçti köpek. Hırlıyordu. Adam hayvanı yanına çağırdı. Rob ise zaten kılıcını yarı yarıya çıkarmış durumdaydı. Adam Gal dilinde Rob'un kulağını tırmalayan bir şeyler söyledi.

"Senin dilini bilmiyorum" diye yanıtladı Rob.

"Cullenlerin arazisindesin."

"Ben de orada olmak istiyordum."

“Yaa, neden?”

“Bunu Mary Cullen’e söyleyeceğim.” Rob adama baktı şöyle bir dikkatle. Genç olmasına rağmen saçları yer yer kırışmıştı. Köpek kadar da temkinli bakıyordu.

“Adın ne?” diye sordu Rob.

İskoçyalı Rob’a baktı, soruya yanıt verip vermemekte tereddüt ediyor gibiydi. Sonunda “Craig Cullen” dedi.

“Benim adım Cole, Robert Cole.”

Çoban başını salladı, ne şaşırmıştı ne de memnun olmuştu. “Sen en iyisi beni takip et” dedi ve yürümeye başladı. Rob adamın köpeğe bir işaret verdiğini görmemişti ama hayvan geride kalıp atın arkasından takip etmeye başladı. Adamla köpek arasındaydı şimdi. Sanki dağlarda yolunu kaybetmiş bir adam bulmuşlardı.

Ev ve ahır taştan yapılmıştı. Uzun zaman önce inşa edilmiş sağlam bir yapı olduğu belli oluyordu. Atının üzerinde eve yaklaşıırken gördüğü birkaç çocuk ona bakıp bir şeyler fısıldadılar birbirlerine. Rob kendi çocuklarının onlar arasında olup olmadığını anlamaya çalıştı. Tam, kardeşine sakın bir şekilde Galce bir şey söyledi.

“Ne dedi?”

“Bizim babamız mı, dedi. Ben de senin babamız olduğunu söyledim.”

Rob gülümsedi. İkisini birden kucaklamak geldi içinden. Ama atından yere atlayınca, onlar da öteki çocuklar gibi çığlıklar atarak kaçıştılar sağa sola. Tam hâlâ topallıyor ama buna rağmen koşabiliyordu. Rob buna sevindi.

“Sadece utanıyorlar. Dönerler şimdi” diye seslendi Mary evin kapısından. Mary başka tarafa bakarak konuşmuştu. Bu yüzden kendisini görmekten pek memnun olmadığını düşündü. Ama hemen kollarına atıldı Mary. Çok güzeldi ve rahat davranıyordu. Eğer bahçenin öbür tarafında başka bir adamı var idiyse, ikisinin bu durumu ona bir şeyler düşündürürdü.

Mary’yi öperken bir dişinin eksik olduğunu fark etti. Üst çenesinin sağ tarafında bir diş eksikti.

“Ağıla sokmaya çalıştığım bir ineğin boynuzlarının üzerine düştüm” dedi. Sonra da “yaşlı ve çirkin bir kadını ben” diye ba-

ğirdı. Rob keyfi kaçmış gibi yaparak “ben böyle çirkin dişli bir kadınla evlenmedim” dedi. Bu sırada küçük parmağını Mary’nin dişlerinin arasındaki boşluğa koydu. Karısının ağzının nemli ve sıcak kayganlığını hissetti. Çünkü Mary Rob’un küçük parmağını emiyordu. “Ben yatağıma böyle çirkin dişli bir kadını almamıştım” dedi ama gözleri hâlâ ışıldıyordu. Mary gülümsedi.

“Ama beni buğday tarlana götürmüştün” diye yanıtladı Mary. “Tozun toprağın içine, bir farenin ve yerde sürünen o garip yaratıkların içine götürmüştün, bir koçun dişi koyunu yaptığı gibi.”

Rob’un elinden tutup mutfığa götürdü. Mary’yi böyle kendi evinde görmek tuhaf gelmişti. Mary yulaf keki ile süt koydu önüne. Rob kardeşini bulduğunu sonra tekrar kaybettiğini söyledi. Londra’dan kaçışından da bahsetti.

“Senin için ne kadar tuhaf ve hüznün verici olmalı... eğer öyle olmasaydı gene bana gelir miydin?”

“Er ya da geç gelirdim.” Gülümseyerek birbirlerine baktılar. “Burası güzel bir yer ama iklimi sert” dedi Rob.

“Hava ısınınca iyi olur burası. Tarla sürme zamanı yaklaşıyor.”

Artık ağzındaki kekleri yutamaz hale gelmişti Rob. Bir sürü kek yemişti çünkü. “Şimdi tarla sürme zamanı” diye yanıtladı Mary’yi.

Mary gene hemen kızarıyordu. Hiç değişmeyecekti bu özelliği. Hoşuna gitti bu. Mary, Rob’u evin iç kısmına götürdü. Birbirlerine öyle sarıldılar ki bacakları ve kalçalarıyla bir düğüm haline geldiler sanki. Durumlarına kahkahalarla gülmeye başladılar. Rob o durumda sevişemeyeceklerini bile düşündü. Ama sonunda düğümü çözdüler.

79. Kuzular

Ertesi sabah atlarına bindiler. Çocukları eyerlerinin ön tarafına oturttuktan sonra Mary, Rob'a çok geniş ve engebeli bir arazi üzerinde kurulmuş çiftliği gezdirdi. Her yerde koyunlar otluyordu. Siyah, beyaz ve kahverengi tüylü koyunlar yanlarından geçen atlara başlarını kaldırmakla bakıyorlardı. Mary biraz önde gidiyor, her şeyi gururlu bir şekilde gösteriyordu Rob'a. Bu geniş çiftliğin yakınlarında yirmi yedi tane de küçük çiftlik vardı.

"Burada çalışanların hepsi benim akrabalarımıdır" dedi Mary.

"Kaç kişi çalışıyor burada?"

"Kırk bir kişi."

"Bütün akrabaların buraya mı toplandı."

"Bütün Cullenler burada. Tedderlar ve MacPheesler de akrabalarımızdır. MacPheesler buradan atla yarım gün uzaklıkta, doğudaki o alçak tepelerin arasında yaşıyorlar. Tedderlar ise kuzeyde, büyük nehrin öbür tarafında, bir gün uzaklıktalar."

"Üç ailede toplam kaç kişi var?"

"Herhalde yüz elli civarındadır."

Dudaklarını büzerek "senin bir ordun var" dedi Rob.

"Evet. Beni rahatlatıyor."

Koyunlar sonu gelmez bir nehir gibi geçiyorlardı önünden.

"Koyun sürülerini kılları ve postları için besliyoruz. Etleri çabuk bozulduğu için fazla bekletmeden yeriz. Bir süre sonra koyun etinden bı kacaksın."

O sabah böylece ailenin işlerinin içine girmiş oldu.

"Koyunların ilkbahar kuzulaması başladı" dedi Mary. "Herkesin gece gündüz doğuran koyunlara yardım etmesi gerekiyor. Postları çok iyi olan kuzular doğumlarından üç ya da on gün sonra öldürülür." Sonra Rob'u Craig'e teslim edip yanlarından ayrıldı. Çobanlar Rob'u izlediler. Doğum anında karşılaşılan sorunlar karşısında soğukkanlı davrandığını, koyunları doğuma hazırlayabildiğini ve iyi bıçak kullandığını görünce öğlene doğru Rob'u iyice benimsediler.

Rob çobanların yeni doğan erkek kuzuları iğdiş ediş yöntemlerini hayretle izledi. Kuzuların ufacık cinsel organlarını ısrarak koparıp bir sepete atıyorlardı.

“Neden böyle yapıyorsunuz” diye sordu.

Craig kanlı ağzıyla sırtarak “taşaklarını almak zorundayız. Ge-reğinden fazla koç olması iyi değil, anlıyor musun?”

“Neden bıçak kullanmıyorsunuz?”

“Hep böyle yapılır, en az zaman alan ve kuzuya en az acı çek-tiren yöntem budur.”

Rob çantasının yanına gitti, o özel çelikten yapılmış bistürisini aldı eline. Craig ve öteki çobanlar bir süre sonra, Rob’un yöntemi-nin de iyi olduğunu kabul etmek zorunda kaldılar. Belli etmemeye çalışıyorlardı ama kuskandıkları açıkça anlaşılıyordu gözlerinden. Rob, bu süratli ve en az acı veren yöntemi insanları iğdiş ederken öğrendiğini söylemedi çobanlara.

Çobanların bağımsız mizaçlı ve çok önemli becerilere sahip in-sanlar olduklarını anlamıştı.

Mary’ye daha sonra “neden beni istediğini şimdi anlıyorum. Buradaki bütün akrabaların eli kanlı insanlarmış” dedi.

Mary’nin yüzünde bir gülümseme belirdi. Bütün gün koyun derisi yüzmekle uğraşmışlardı.

Oda hep koyun kokuyordu. Ama kan ve et kokusu da eksik değildi. *Maristan*’ı ve Hindistan’daki hastane çadırlarını hatırlattığı için hoşuna gitmedi bu koku.

“Ben burada olduğuma göre, artık çobanlardan birine ihtiyacın kalmadı” dedi Rob.

“Sus, çıldırdın mı sen.”

Mary, Rob’un elinden tutarak koyun yüzme odasından çıkarıp bahçedeki küçük bir taş binaya götürdü. Binanın içinde duvarları yeni badanalanmış üç oda vardı. Odalardan biri çalışma odası, di-ğher oda ise muayene odası olarak düzenlenmişti. İkisi de tertemizdi. İkinci odada bir masa ve sandalye ve muayene sırasında kullanılacak bir tahta perde vardı. Tıpkı İsfahan’daki odası gibi. Üçüncü odaya ise hastaların hekimi beklerken oturacakları ahşap kanepeler yerleştirilmişti.

Rob oradaki insanları tek tek tanımaya başladı. Adı Ostric olan müzisyendi. Birgün koyun yüzerken Ostrick'in kolu kesildi. Rob kanamayı durdurup yarayı kapattı.

Ostrick, "gene çalabilecek miyim?" diye sordu endişe içinde. "Bu elinle o ağır kavalı tutuyorsun ama birkaç güne kalmaz düzelir" diyerek rahatlatmış adamı.

Birkaç gün sonra, koyun postlarının tabaklandığı bölümde Craig Cullen'in yaşlı babası ve Mary'nin kuzeni Malcolm'u gördü. Adama yaklaşıp yakından bakınca parmaklarının şiş olduğunu fark etti. Tımaklarında da bazı çizgiler vardı.

"Uzun zamandan beri öksürüyorsun. Sık sık da ateşin yükseliyor değil mi?" dedi Malcolm'a sakın bir ses tonuyla.

Malcolm Cullen "bunları kim söyledi sana?" diye yanıtladı Rob'u. İbni Sina'dan öğrendiği Hipokrat parmaklarıydı gördükleri. Akciğerlerdeki bir sorunun belirtisiydi bunlar. "Parmaklarından anladım. Ayak parmakların da aynı değil mi?"

Yaşlı adam başını salladı ve "bir şey yapabilir misin?" diye sordu. "Belli olmaz." Başını adamın göğsüne dayadı, kaynayan sirkenin çıkardığı sese benzer bir ses duydu.

"Akciğerlerinde su var. Yarın sabah dispansere gel. Kaburgalarının arasında bir delik açıp suyu çıkarırım. Kısa sürer. Ayrıca idrarını inceleyeceğim, hastalığın ne kadar ilerlediği anlaşılacak. Sana bir tütsü vereceğim. Bir de diyet. Vücudundaki fazla suyun atılması gerekiyor."

Mary o akşam Rob'a gülümseyerek "ihtiyar Malcolm'u çok etkilemişsin" dedi. "Herkes sende sihirli bir iyileştirici güç olduğunu söylüyormuş."

"Aslında henüz bir şey yapmadım ona" diye yanıtladı Rob. Ertesi gün sabah dispanserde tek başınaydı. Ne Malcolm ne de başka bir canlı geldi oraya. Öğleden sonra da hiç kimse gelmedi.

Mary'ye yakındı. Ama karısı başını iki yana sallayarak "koyunların doğurma zamanı geçmeden gelmezler" dedi Rob'a.

Hakikaten öyle oldu. On gün hiç kimse uğramadı yanına. Koyunların doğurdıkları ve yünlerinin kırıkdıkları süre son derece sakın geçti. Bir sabah dispanserin kapısını açtığı anda banklarda in-

sanların oturmakta olduğunu gördü. Malcolm iyi günler diledi kendisine.

O günden sonra her sabah erkenden birileri gelmeye başladılar dispansere. Çünkü etraftaki tepelerde ve vadilerde Mary Cul-len'in kocasının gerçek bir iyileştirici olduğu haberi dolaşmaya başlamıştı. Daha önce Kilmamock'a hiç hekim gelmemişti. Bu yörede yaşayan insanların kendi kendilerini tedavi etmeye kalkışarak yaptıkları yanlışları düzeltmek için yıllarını vermesi gerektiğini fark etti. Çevrede yaşayanlar hastalanmış hayvanlarını da getirmeye başladılar. Hatta hiç çekinmeden Rob'u ahırlarına da çağırıyorlardı artık. Ayağı kırılmış ve ağzı yaralanmış hayvanların kendisine getirilmesine alıştı. Fırsat buldukça ölmüş bir ineği ya da koyunu açıp iç organlarını inceliyordu. İneklerin ve koyunların insanlardan ya da domuzlardan pek farklı olmadıklarını gördü.

Kendilerine bir çocuk daha yapma işiyle meşgul oldukları karanlık bir gece yatarlarken Rob dispanser için Mary'ye teşekkür etti. Mary kendisine Kilmarknock'a geldikten sonra ilk iş olarak o dispanseri kurduğunu söylemişti daha önce.

Mary, Rob'a doğru eğilerek "hekimlik yapmadan benimle daha ne kadar kalabileceksin?" diye sordu. Sonra öptü Rob'u.

Rob, Mary'nin bu sözleri kendisini incitmek amacıyla değil içtenlikle söylediğini biliyordu.

80. Tutulan Söz

Rob çocuklarını alıp ormanda ve tepelerde gezmeye götürdü. İhtiyacı olan bitkileri ve otları aradılar birlikte. Şifalı otlar toplayıp döndüler. Bazılarını kurutacaklar, bazılarını da toz haline getireceklerdi. Birgün de oğullarını yanına çağırıp onlara hangi bitkilerin hangi hastalıklara iyi geleceğini ayrıntılı olarak öğretti. Baş ağrısı, adale kasılması, ateş, nezle, burun kanaması, küçük yaralar, bademcik yangısı, kemik ağrısı için hangi otların kullanılacağını öğretti tek tek.

Craig Cullen kaşık imal ediyordu. Kurutulmuş şifalı otların muhafaza edileceği kapaklı tahta kutulardan da imal etmeye başladı. Craig kaşıkları yontarak üzerlerine cin, peri ve değişik vahşi hayvan figürleri yapıyordu. Aynı şekilleri şifalı ot kutularının üzerine de yapmaya başladı. Rob satranç taşlarından bazılarının resimlerini yapıp Carig'e göstererek "bunlara benzer şeyler yapabilir misin?" diye sordu.

Craig, Rob'un çizdiklerine bakıp güldü ve "tabii yaparım" dedi.

Rob bütün taşların ve satranç tahtasının resimlerini tek tek çizdi. Carig, Rob'tan çok az fikir alarak hepsini yonttu. Böylece Rob, Mary ile artık hayatta olmayan hükümdardan öğrendiği oyunu tekrar oynamaya başladı. Günlerinin birkaç saatini satranç oynayarak geçiriyorlardı.

Bir ara Galce öğrenmeye karar verdi. Mary'de Galce kitap yoktu. Kendisi öğretmeye başladı. Mary işe on sekiz harfli alfabeden başladı. Garip bir yabancı dili öğrenmeye alfabesinden başlamak gerektiğini biliyordu Rob. Bütün yaz ve sonbahar boyunca Galce çalıştı. Kış mevsiminin başlarında artık kısa cümleler yazıp konuşabilir hale gelmişti. Çobanlar ve çocukları çok şaşırdılar buna.

Daha önce tahmin etmiş olduğu gibi kış soğuk geçiyordu. Meryem yortusundan hemen önce hava çok soğudu. Bundan sonra avlanma zamanı başlayacaktı. Çünkü sürülere saldıran vahşi kedilerin ve kurtların, tilki ve geyiklerin ayak izleri karda daha ra-

hat bulunabiliyordu. Akşamları evin önünde bir ateş yakılıyor, herkes oraya toplanıyordu. Craig bazen yonttuğu tahtaları da yanında getiriyordu. Ötekiler de bir yere oturup ya koşum takımlarını onarıyor, ya da günlük işlerinden bazılarını ateşin başında yapıyorlar, bu arada sohbet ederek hoşça vakit geçiriyorlardı. Ostrick bazı akşamlar kaval çalıyordu. Kilmarnock'ta imal edilen yünlü bezler ünlüydü. Süpürge otu ile kayaların üzerinden topladıkları yosunları bir arada kaynatıyor böylece elde ettikleri değişik renkteki boya- larla kaliteli yünleri boyuyorlardı. Yünler ayrı ayrı yerlerde dokun- duktan sonra evin önündeki alana getiriliyor, orada özel olarak ya- pılmış bir şeylerin üzerine geriliyordu. Sabunlu suya sokularak ısı- latılan bezler bir masanın üzerine konuyor, kadınlar tarafından dö- vülüp eziliyordu. Kadınlar bu işi yaparlarken şarkılar söylüyorlardı. Rob kadınların şarkılarıyla Ostrick'in kavalının sesinin mükemmel bir müzik yarattığını düşündü.

En yakın kilise atla üç saat uzaklıktaydı. Rob zaman zaman kiliseye de gitmesi gerektiğini düşündü. Kilmarnock'taki ikinci ilk baharın- da kilisede kısa boylu bir adam gördüler. Yorgun olduğu anlaşılan adam gülümseyerek baktı. Mary "Peder Domhnall! Peder Domh- nall bu" diye haykırdı, sonra da hızla adama doğru yürüdü hoş geldin demek için.

Oradakiler adamın etrafına toplanıp içtenlikle selamladılar. Domhnall hepsiyle teker teker ilgilendi. Gülümseyerek sorular sordu, bazılarının kolunu okşadı, gönül alıcı sözler söyledi. Köylü- lerinin arasında dolaşan iyi yürekli bir kont gibiydi Domhnall.

Peder Rob'un yanına gelip gözlerine bakarak "Sen de Mary Cullen'in kocasının değil mi?" diye sordu.

"Evet."

"Balıkçı mısın?"

Endişelendirici bir soruydu. "Ben alabalık tutarım" diye yanıtla- dı adamı.

"Alabalıkta bahse girebilirim seninle. Yarın sabah birlikte som balığı avlamaya gelir misin benimle?" dedi. Rob, gelebileceğini söyledi.

Ertesi gün küçük ama suyu hızla akan bir nehrin kıyısında Domhnall ile birlikte yürüyorlardı. İki uzun sıruk getirmişti Domhnall. Biraz ağır olan sırikların ucundaki tüylerin arasında gizli kancalar vardı. "Kancalar da insanlar gibi haince gizlenmişler" dedi Rob. Domhnall başını sallayıp ilgiyle Rob'a baktı.

Domhnall, Rob'a oltanın ucundaki tüyleri suya fırlattıktan sonra nasıl yavaş yavaş geri çekmesi gerektiğini gösterdi. Tüyler geri çekilirken, küçücük bir balığın kıpırtısına benzeyecekti. Birkaç kez denediler. Oltalara hiç balık takılmadı. Rob için fark etmezdi. Çünkü o suyun akıntısına vermişti kendisini. Güneş yükselmişti. Başının üzerinde bir kartalın gezindiğini gördü. Boşlukta süzülüyordu kartal. Yakınlarda bir yerde bir orman tavuğu öttü.

Oltaya büyük bir balık takıldı o sırada. Nehrin yüzeyinden sular yükseldi.

Balık akıntıya karşı yönde kaçmaya çalıştı.

"Biraz ona doğru yaklaşman gerekir. Aksi halde ya ipi kırar ya da çengeli parçalar" diye bağırdı Domhnall.

Rob dizlerine kadar suya girmişti zaten. Som balığına bağııyordu şimdi. Balık oltayı bütün gücüyle çekince iyici suyun içine girmek zorunda kaldı. Çünkü o sırada suya düşmemek için dipteki taşların üzerine basarak ihtiyatla yürümeye çalışıyordu. Suyu birkaç defa iyice batıp çıktı.

Balık sağa sola kaçıyor, Rob bir batıyor bir çıkıyordu. Domhnall kıyıdan bağırarak ona talimatlar yağıdınıyordu. Rob bu sırada başka bir tarafa baktı ve nehrin üzerinde gene bir çalkalanma gördü. Bu kez Domhnall'un başı beladaydı. Oltasına bir balık takılmıştı ve o da suya girmişti şimdi.

Rob balığı yakalamak için nehrin orta kısmına kadar gitmek zorunda kaldı. Sonunda som balığını hareketsiz hale getirebildi. Gerçekten çok iri balıktı oltanın ucundaki.

Artık kurtulmaya çalışmaktan halsiz düşmüş balığı nehrin sığ tarafına çekebildi. Çok büyüktü! Kancaya asılınca balık son kez çırpındı. Çengel takıldığı yeri parçalayarak çıktı. Ağzından dışarı kanlı bir doku parçası aktı. Som balığı bir süre sonra hiç kıpırdamaz oldu. Rob balığın solungaçlarını kaplamış koyu kırmızı kan birikin-

tisine bakarken, hayvan bir anda sıçrayarak derin sulara daldı ve kayboldu.

Şaşkınlık ve üzüntü içinde öylece kalakaldı. Çünkü balıktan o kadar çok kan akmıştı ki, öldüğünü zannetmişti hayvanın. Ama şimdi ortadan kaybolmuştu.

Balığı bulamayacağını biliyordu ama gene de nehre girerek akıntı yönünde yürüdü biraz. Daha beş altı adım atmıştı ki suda gümüş renginde kendine doğru yaklaşmakta olan bir şey gördü. Balık ya yüzüyordu ya da akıntıya kapılmış o tarafa doğru geliyordu. İki kez gözden kaybetti. Az sonra balığın hemen önünde olduğunu gördü. Somon balığı henüz ölmemişti ama ölmek üzereydi. Güçlü akıntının etkisiyle bir kayaya dayanmıştı.

Buz gibi suya iyice girip balığı iki eliyle tutarak kıyıya taşımaktan başka yapacağı bir şey yoktu. Balığın acısına iri bir taşla son verebilirdi. On ya da on iki kilo kadardı balık.

Domhnall da ona yakın büyüklükteki balığını nehrin kıyısına çıkarıyordu.

“Senin balık hepimize yeter değil mi?” dedi. Rob başını salladı. Domhnall tuttuğu som balığını fırlatıp nehre attı. Balığı dikkatle tutmuştu fazla zarar görmemesi için. Biraz önce hayatta kalabilmek için kıvranıp duran sanki o değilmiş gibi yüzgeçlerini oynatmaya, solungaçlarını açıp kapatmaya başladı balık. Sonra yavaş yavaş yanlarından uzaklaştı ve akıntının içinde kaybolup gitti. Rob bu papazın kendisinin dostu olabileceğini düşündü o an.

Islanmış giysilerini kurutmak için üstlerinden çıkarıp yere serdiler. Sonra güneşin ısıttığı kocaman bir kayanın üzerine uzandılar.

Domhnall iç çekerek “som balığı avlamaktan hoşlanmıyorum” dedi.

“Bir ağacın çiçeklerinden birini koparmakla, ağacı gövdesinden kesip yere devirmek birbirinden farklı şeyler.” Rob’un bacaklarında çok sayıda kesik ve çürük vardı. Nehre düştüğünde olmuştu bunlar.

Birbirlerine bakıp güldüler.

Domhnall balıklarınki kadar beyaz olan kamını güneşe vermişti. Bir süre konuşmadılar. Rob adamın soru sormasını bekliyordu

ama bu papazın tarzının bekleyip dikkatle dinlemek olduğunu anladı. Eğer ona satranç öğretirse çok sabırlı oynayacağı için güçlü bir rakip olabilirdi kendisine.

“Mary ile kilisede evlenmediğimizi biliyor musun?” dedi Rob.

“Öyle bir şey duymuştum.”

“Bu yıllar içinde gerçek bir evlilik yaşadık. Ama aramızda kararlaştırdığımız bir evlilikti bu.”

Domhnall bir şeyler homurdandı.

Rob Rahibe öykülerini anlattı. Londra’da karşılaştığı sorunlardan da hiçbir şeyi gizlemeden ve gereken önemi vererek bahsetti.

“Bizi evlendirmeni isterim. Ama belki de aforoz edilmişimdir. Bunu da söylemem gerekir.”

Bir yandan güneşleniyor bir yandan bu konuda konuşuyorlardı.

Domhnall “bu Worcester piskopos yardımcısı elinden gelse senin durumunu açıklardı. Ama böyle hırslı bir insan, yıllar önce ayrılmış olduğu kardeşinin aforoz edilmesiyle rezil olmaktansa onunla hiç karşılaşmamış gibi davranmayı tercih eder” dedi.

Rob bu sözleri onaylayarak başını salladı ve “diyelim ki gizlemedi, o zaman ne olur?” diye sordu.

Papaz kaşlarını çatarak “aforoz edilmeni gerektirecek kesin bir kanıt yok ki ortada” diye yanıtladı Rob’u.

Rob başını iki yana sallayarak “aforoz edilmiş olabilirim” dedi.

“Olabilir misin? Mesleğimi senin endişelerine göre yerine getiremem. Senin kuşkularınla İsa’nın ne ilgisi var? Ben Prestwick’te doğdum. Papazlığa başladıktan sonra bu dağlık piskoposluk bölgesinden hiç ayrılmadım. Ölünceye kadar da buranın papazı olarak kalacağımı zannediyorum. Hayatımda senden başka ne Londra’ya ne de Worcesterli bir kimseyle karşılaşmadım. Ne bir Başpiskopos’tan ne de Kutsal Efendimiz’den bir mesaj almadım. Sadece İsa’dan mesaj aldım ben. Tanrı’nın dördünüzü bir Hristiyan aile haline getirmeme karşı olabileceğine inanabilir misin?”

Rob gülümseyerek başını iki yana salladı.

Çocuklar hayatları boyunca anne ve babalarının evlenme törenlerini hatırlayacaklar ve kendi torunlarına da anlatacaklardı. Cullenle-

rin salonundaki sakın evlenme törenine az sayıda kişi katıldı. Mary'nin üzerinde açık gri kumaştan bir giysi vardı. Gümüş bir broş takmıştı. Belinde de gümüş işlemeli geyik derisinden bir kemer vardı. Rahat bir gelindi. Peder Domhnall o andan itibaren onun ve çocuklarının değiştirilemez biçimde Robert Jeremy Cole'un kutsal koruması altına geçmiş olduklarını söyleyince gözleri ıslıl ıslıl oldu.

Mary törenden sonra, bütün akrabalarına kocasıyla tanışmaları için davet yazıları gönderdi. MacPheesler önceden belirlenen günde batıdaki alçak tepeler üzerinde yaşadıkları yerden Cullenlerin evine geldiler. Tedderlar ise büyük nehri geçerek Kilmamock'a geldiler. Düğün armağanları, meyve kekleri, pastalar ve sert içki fiçileri ile çok sevdikleri et ve yulaftan yapılan börekler getirdiler. Çiftliğin bahçesindeki bir ateşin üzerinde şişlere geçirilmiş bir öküz ile bir boğa döndürülüyordu. Ayrıca sekiz koyun, on iki kuzu ve tavuklar da başka bir yerde hazırlanıyordu. Arp, kaval, keman ve davuldan oluşan bir müzik grubu vardı. Kadınlar şarkı söylemeye başlayınca Mary de onlara katıldı.

Spor yarışmalarının yapıldığı bütün öğleden sonra Rob Cullenlerle, Tedderlarla ve MacPheeslerle tek tek tanıştı. Bazılarından hemen hoşlandı. Bazılarından pek hoşlanmadı. Erkek kuzene fazla bakmamaya çalıştı. Erkekler her tarafta sarhoş olmaya başlamışlardı. Bazıları damadın da kendileri gibi sarhoş olmasına çalıştılar. Ama Rob karısı, çocukları ve Mary'nin kabilesinin şerefine kadeh kaldırdıktan sonra içme önerilerini nazik bir şekilde gülümseyerek reddetti.

O gece, eğlencenin gürültüsünün iyice arttığı bir sırada çiftlik binalarının bulunduğu yerden uzaklaşarak çitlerin öbür tarafına geçti ve yürümeye başladı. Güzel bir geceydi. Gökyüzü yıldızlarla kaplıydı. Hava henüz ısınmaya başlamamıştı. Kara çalılarının kokusunu çekti içine. Arkasında kalan kutlama sesleri yavaş yavaş azalırken koyunların meleyişlerini ve bir atın kişneyişini duydu. Tepelerden gelen rüzgârın sesi, hızla akan akarsuların gürültüsü geliyordu kulaklarına. O an ayaklarından çıkan bitki köklerinin sert toprağın derinliklerine doğru indiklerini hayal etti.

81. Çember

Bir kadının neden hamile kaldığı ya da kalmadığı tam bir sırdı. Mary iki çocuk doğurduktan sonra beş yıl hiç hamile kalmamıştı. Evlendikten sonra ise bir kez daha hamile kaldı. Bir şeyler yaparken kendine dikkat ediyor, daha sık yardım istiyordu. İki çocuk, annelerinin arkasında dolaşüyor ufak tefek işleri yapıyorlardı. Çocuklardan hangisinin ileride koyunlarla uğraşacağı rahatlıkla anlaşılıyordu. Rob J. zaman zaman iş yapıyordu. Tam ise her fırsatta koyunları otlatmak ve yünlerini kırmak istediğini söylüyordu ısrarla. Onda farklı bir şey vardı. Birgün elindeki sopayla yere bir şeyler çiziktirdiğini gördüler. Bir süre böyle devam etti bu. Sonra babası bir odun kömürü ile çamdan bir tahta verdi çocuğa. Eşyaların ve insanların resimlerinin nasıl yapılacağını gösterdi. Rob çocuğa insanların vücutlarındaki kusurların da çizilmesi gerektiğini söylemek zorunda kalmadı.

Tam'ın yatağının yanındaki duvarda Samanid hükümdarların halısı asılıydı. Herkes o halının Tam'e ait olduğunu biliyordu. İran'da bir aile dostları tarafından armağan edilmiş olduğu söylen-di onlara. Rob sürüsünden ayrılmış bir koyunun arkasından koşan Tam'e bakarken, çocuğun hiç göremeyeceği başka bir diyarda yabancı kardeşlerinden oluşan bir ordusu olduğunu öğrenmesinin hiçbir yaran olmayacağını düşündü. "Ona hiç söylemeyeceğiz."

"Tam senin" dedi Mary. Sonra dönüp Rob'u kucakladı. Aralarında biraz irileşmiş olan bir şişkinlik vardı. Henüz doğmamış olan tek kızları Jura Agnes idi bu.

Rob bir yabancı dil daha öğrendi. Çünkü çevresinde hep o dil konuşuluyordu. Kendi kendine geliştirdi. Peder Domhnall Rob'a İrlanda'daki papazlar tarafından Gal dilinde yazılmış bir İncil verdi geçici olarak. Rob Farsça Kuran'ı okuyarak o dili nasıl geliştirdiyse, Galce'yi de aynı şekilde İncil aracılığıyla geliştirdi.

Çalışma odasının duvarına Saydam Adam ile Hamile Kadın çizimlerini astı. Çocuklarına anatomi haritalarını öğretmeye ve sorularını yanıtlamaya başladı. Sık sık hasta bir insanı ya da hayvanı te-

davi etmesi için bir yerlere çağırılıyor, o da giderken çocuklardan birini yanına alıyordu. Bir kez Rob J. babasıyla birlikte Al Borak'ın sırtına bindi. Tepelerdeki bir eve gittiler. Ostric'in karısı Ardis ölmek üzereydi. Evin içi çok kötü kokuyordu.

Rob kadını muayene ettikten sonra bir karışım verdi. Oğlu dik-katle izliyordu kendisini. Rob bir beze biraz su döktü ve oğluna "hastanın yüzünü temizleyebilirsin" dedi.

Rob J. kadının yüzünü yumuşak hareketlerle temizledi. İş bitince Ardis'in elleri bir şey aradı. Çocuğun bir elini tutup kendi ellerinin arasına aldı.

Rob, çocuğun yüzündeki o yumuşak gülümsemenin yerini birdenbire başka bir ifadenin aldığını fark etti. Çocuğun yüzündeki ilk fark edişin neden olduğu değişikliği gördü. Yüzü sapsarı olmuştu Rob J.'nin. Çocuk bir şey hissetmiş ve hemen elini geri çekmişti.

"Bir şey yok" dedi Rob çocuğa. Küçücük omuzlarından kavrayarak göğsüne bastırdı. "Merak etme, önemli bir şey değil." Rob J. henüz yedi yaşındaydı. Kendisi böyle bir şey yaşadığında oğlundan iki yaş büyüktü. Hayatının geniş bir çemberi tamamlamış olduğunu fark etti hayretle.

Ardis'i sakinleştirecek bir şeyler söyledi. Evden dışarı çıkınca, Rob J.'nin ellerini tuttu. Babasının yaşam gücünü hisseden çocuk rahatladı. Rob J.'nin gözlerine baktı.

"Biraz önce Ardis'te hissettiğin şey ve şimdi bende fark ettiğin hayat gücü... bunları hissedebilmen Her Şeye Kadir Olan tarafından sana verilmiş olan bir armağandır. İyi bir armağandır bu. Kötü bir şey değil, korkma bundan. Anlamaya da çalışma hemen. İleride bunu anlayabilecek zamanın olacak. Korkma."

Çocuğun yüzüne yeniden renk gelmeye başladı. "Peki baba" dedi Rob J.

Rob atına atladı, oğlunu da eyerin arkasına oturttu. Eve döndüler.

Ardis sekiz gün sonra öldü. Rob J. bundan sonra aylarca dispansere gelmediği gibi, babası bir hastaya giderken onunla birlikte gitmek de istemedi. Rob zorlamadı oğlunu. Çocuğun böyle sıkıntılı işlere isteyerek katılması gerektiği kanaatindeydi.

Rob J. Tam ile birlikte sığırtaçlıkla ilgilenmeye çalıştı. Bundan

bıkınca tek başına kırlara çıkıp saatlerce şifalı ot toplamaya başladı. Yeni şeyler öğrenmeye yatkın bir çocuktü.

Babasına çok güveniyordu. Birgün Rob atla çiftlikten ayrılırken koşarak babasının yanına geldi “Ben de seninle gelebilir miyim baba? Atlarla ilgilenmek ya da başka şeyler yapmak istiyorum” dedi.

Rob başını sallayarak çocuğu yanına aldı.

Rob J. bir süre sonra ara sıra babasının hastalarını kabul ettiğı yere gelmeye başladı. Rob ona bazı şeyler öğretmeye devam etti. Çocuk dokuz yaşına geldiğinde kendi isteğıyle her gün babasına yardımcılık yapmaya başladı.

Jura Agnes doğduktan bir yıl sonra, Mary üçüncü bir oğlan çocuk doğurdu. Nathanael Robertsson koydular adını. Bir yıl sonra bir erkek çocukları daha oldu. Carrik Lyon Cole adını verdiler bebeğı. Fakat bu çocuk fazla yaşamadı. Mary bundan sonra iki kez düşük yaptı. Çocuk doğurabilecek yaşta olduğı halde bir daha hamile kalmadı. Rob, Mary’nin buna üzüldüğünü, çünkü kendisine çok çocuk doğurmak istediğini biliyordu. Ama zamanla alıştı bu duruma Mary. Eski neşesi yerine geldi. Buna Rob da memnun oldu.

En küçük çocuğu beş yaşındayken birgün bir atlı geldi Kilmar-nock’a. Üzerinde toz toprak içinde bir kaftan ve başında çan şeklinde bir deri şapka olan bir adamdı. Arkasında yüklü bir eşek vardı adamın.

Rob Yahudilerin konuştuğı dilde “hoş geldin” dedi adama. “Hoş bulduk” diye yanıtladı adam Rob’u.

İri yarı, saç sakalı dağınık adamın teni yolculuğı sırasında güneşte yanmıştı. Çok yorgun olduğı belliydi. Gözlerinin altında çizgiler oluşmuştu. Adı Dan ben Gamliel idi. Rouenliydi. Evinden çok uzaktaydı adam.

Rob adamın hayvanlarıyla ilgilendi. Yıkanması için su verdi. Sonra da yasak olmayan yiyecekler koydu önüne. Lisan’ı eskisi gibi iyi konuşamadığını fark etti Rob. Çok şeyi unutmuştu. Şaşırdı buna. Ekmek ve şarapla hayır duası okudu.

“Demek Yahudi’sin” dedi Dan ben Gamliel, hayretle.

“Hayır biz Hristiyanız.”

“Neden böyle davranıyorsun?”

“Yahudilerin çok yardımını gördük” diye yanıtladı Rob.

Çocukları da masaya oturdular ve daha önce hiç görmedikleri adamı incelediler biraz. Babalarının yemeğe başlamadan önce garip bir dilde dua edişini hayretle izlediler.

“Yemekten sonra benimle birlikte kutsal kitabı okuyabilirsin” dedi adam. Rob’un içinde hemen hemen unutmuş olduğu o tuhaf heyecan uyandı. “Belki bir yere oturup emirleri inceleriz” dedi.

“Üzgünüm, bunu yapamam! Ben âlim değilim” diye mırıldandı Dan ben Gamliel Rob’a bakarak . Yüzünün rengi solmuştu adamın.

Rob buna şaşırdığını belli etmemeye çalışarak, Yahudi köylerinde kendisine yapıldığı gibi yolcuya uyuyabileceği iyi bir yer gösterdi.

Ertesi sabah erkenden kalktı. İran’dan bir şeyler gönderilmişti kendisine. Bunların arasında bir Yahudi şapkası, bir dua şalı ve içinde Tevrat’tan bazı bölümler bulunan deri *tefillin*ler de vardı. Sabah duasını yapmak için Dan ben Gamliel’in yanına gitti.

Rob küçük siyah mahfazaları ve deri şeritleri Adı Söylenemez Olan’ın adındaki harfleri oluşturacak şekilde alına ve koluna takarken Dan ben Gamliel dikkatle izledi kendisini. Rob öne arkaya sallanarak dua ederken Yahudi ona bakıyordu.

“Kim olduğunu biliyorum” dedi adam. Ses tonu biraz değişmişti şimdi. “Eskiden Yahudi idin. Şimdi dinini değiştirmişsin. Hal-kımıza ve Tanrı’mıza sırtını dönüp ruhunu başka bir kavme bağlayan birisin.”

Rob “hayır, öyle değil” dedi. Adamı dua ederken rahatsız ettiğini fark ederek “duan bitince sana açıklayacağım” dedi ve oradan ayrıldı.

Bir süre sonra sabah kahvaltıya çağırmak için adamın bulunduğu yere gidince Dan ben Gamliel’in orada olmadığını gördü. At da yoktu ortalıkta eşek de. Adam ağır yükünü hayvanına yükleyip çekip gitmişti. Konuştu, herhalde, dinini değiştiren bir kişiden hastalık kapmamak için kaçmıştı oradan.

Bu Rob’un gördüğü son Yahudi oldu. Bir daha hiç Yahudi görmedi ve onların Lisan dedikleri o özel dilde hiç konuşmadı.

Farsça'yı da unutmakta olduğunu fark etti. Birgün Farsça'yı tamamen unutmadan İbni Sina'nın *Kanun* adlı eserini İngilizce'ye çevirmeye karar verdi. Böylece daha sonra da Başhekim'ine başvurabilecekti. Kitabı çevirmek çok zamanını aldı. Robert Cole, *Kanun*'u İbni Sina'nın yazdığından daha uzun sürede çevirdiğini sık sık hatırlayacaktı ileride.

Bazen hiç olmazsa emirlerin hepsini iyice öğrenseydim diye düşündü. Aklına sık sık Jesse ben Benjamin geliyordu. Fakat zamanla geçmişine daha sakin bir şekilde bakabilir oldu. Yahudi olmak zordu! Artık başka zamanlardan ve başka yerlerden hiç bahsetmez olmuştu. Tam ile Rob J., her yıl kutlanan St. Kolumb yortusunda tepelerde yarıştıktan sonra, onlara Kerim adlı bir koşucunun çatır denilen bir yarışta muhteşem bir koşu çıkardığından bahsetti. İskoçya'da her gün yapılması gereken, hayvan ağıllarının temizlenmesi, biriken karların kaldırılması ya da ateş için odun kesmek gibi dünyevi işleri yaparken zaman zaman, soğuk çöl gecelerini, Fara Askari'nin Şabat mumlarını yakışını, öfkeli fillerin savaş sırasında çıkardıkları o tiz sesleri, bir yarış devesinin sırtında sağa sola sallanarak uçarcasına gidişini hatırlıyordu. Ama hayatı sanki hep Kilmarnock'da geçmişti. Hatırladıkları, sanki kendisinin yaşamamış olduğu, sadece soğuk ve rüzgârlı bir gecede yakılan bir ateşin etrafına toplananların anlattıkları değişik öykülerin belleğinde bıraktığı izlerden ibaretti.

Çocukları büyüdüler, değiştiler. Karısı yaşı ilerledikçe daha da güzelleşti. Mevsimler gelip geçiyor ama bir şey hiç değişmiyordu. Değişmeden kalan olağanın ötesindeki o sezgisi, iyileştiricilere özgü o duyarlılıktı. Bu sezgi gücü hep kaldı onda. Geceleri tek başına bir hastanın yanı başındayken ya da sabahları telaş içinde kalabalık muayene odasına gittiğinde onların acılarını hep hissetti. İnsanların acılarını dindirmek için koşuştururken, *Maristan*'a gittiği ilk gün farkına vardığı bir şeyi hiç unutmadı. Kendisinin seçilmiş olmasına müteşekkik kalarak hep yeni şeyler öğrenmesi gerekiyordu. Tanrının eli uzanıp kendisine dokunmuştu ve başkalarının yardımına koşup onlara hizmet etmek olanağı ancak Berber'in yardımcısına verilebilirdi.

Bilgi

Hekim romanında sadece İbni Sina ve el-Coucani gerçek hayattan alınmış kahramanlardır. Ala el-Davla adında bir şah gerçekten yaşamıştır. Şah hakkında günümüze ulaşan bilgiler yeterli olmadığı için o karakterin çiziminde birkaç şah ile ilgili bilgiler temel alınmıştır.

Maristan, Ortaçağ'da Bağdat'ta bulunan Azudi Hastanesi ile ilgili anlatımlara dayanılarak betimlenmiştir.

On birinci yüzyılın özelliklerinin ve gerçeklerinin çoğu bugün bilinmemektedir. Bazı bilgiler hiç yoktu. Bazıları ise kesin değildi. Bazı yerlerde kürgülama yapmak zorunda kaldım. Bundan dolayı, bu romanın tarihin bir kesitinin gerçeğe bağlı bir anlatımı olarak değil benim hayal dünyamın bir ürünü olarak anlaşılması doğru olur. Zaman ve yer duygusunu gerçeğe mümkün olduğunca sadık kalmaya çalışarak yaratmaya çalışırken karşılaşılabileceğiniz önemli ya da önemsiz hatalar bana aittir. Ancak bu romanın çok sayıda kütüphane ve bireyin yardımı olmaksızın yazılamayacağını da belirtmek isterim.

Amherst'teki Massachusetts Üniversitesi'ne, bütün kütüphanelerine girme olanağı tanıdığı için teşekkür ederim. Aynı üniversitedeki Interlibrary Loans Ofis'te çalışan Edla Holm'a da teşekkür borçluyum.

Massachusetts Üniversitesi'nin Worcester'daki Tıp Merkezin'e bağlı Lamar Soutter Kütüphanesi, tıp ve tıp tarihi konusunda bana çok değerli kaynaklar sağlamıştır.

Smith College beni "bölge araştırmacısı" sayarak William Allan Neilson Library'den yararlanmam olanağı sağlama nezaketini göstermiştir. Giysiler ve kostümler konusunda Smith's Center for the Performing Arts'taki Werner Josten Library benim için mükemmel bir kaynak teşkil etmiştir.

Masksachusetts'teki, Belding Memorial Library of Ashfield'teki kütüphane sorumlusu olan Barbara Zalenski, her kitap isteğimi, aksatmadan yerine getirmiştir.

Hardvard's Graduate School of Business'teki Baker Library'nin sorumlusu Kathleen M. Johnson bana Ortaçağ'da para konusunda belgeler göndermiştir. Amherst College, Mount Holyoke College, Brandeis University, Clark university, the Countway Library of Medicine (Harvard Medical School'da), the Boston Public Library ve the Boston Library Consortium'daki kütüphane görevlilerine ve kütüphane yönetimlerine teşekkür ederim.

Massachusetts'te North Grafton'daki Tufts-New England Veterinary Medical Center'da görevli Hayvan Patologisti Richard M. Jakowski, domuz ve insan anatomileri arasındaki fark konusunda bana yardımcı olmuştur. Montana'da Hamilton'daki Rocky Mountain Laboratories of the National Institute of Health'te görevli doçent Susan L. Carpenter'de bana bu konuda yardımcı olmuştur.

Massachusetts'teki Greenfield İsrail Tapınağı'nda görevli Rabbi Louis A. Rieser birkaç yıl boyunca Yahudilikle ilgili sorduğum bütün sorulara bıkmadan yanıt vermiştir.

Boston'daki Associated Synagogues'deki Rabbi Philip Kaplan hayvan kesiminde *koşer* konusunda büyük yardımlarda bulunmuştur.

The Graduate School of Geography at Clark University bana on birinci yüzyıl dünyasının coğrafyasıyla ilgili haritalar sağlamıştır.

Massachusetts, Worcester, College of Holy Cross Klasik Diller Bölümü Fakültesi bazı Latince çevirilerde yardım etmiştir.

Massachusetts'te Ashfield'te yaşayan demirci Robert Ruhloff, Hindistan'da üretilen o özel çelik konusunda beni bilgilendirmiş ve elinde bulunan demircilerin gazetesi The Anvil's Ring'i bilgime sunmuştur.

Ashfieldli Gouveneur Phelps somon balığının İskoçya'da nasıl yakalandığına dair bilgi aktarmıştır.

Edebiyat danışmanım Patricia Schartle Myrer (şimdi emekli) beni teşvik etmiştir. Şimdiki danışmanım MacIntosh and Otis'te çalışan Eugene H. Winick'ten de aynı teşviki gördüm. Pat Myrer bana hekimlik geleneğine sahip bir ailenin birkaç nesil içindeki öyküsünü yazmamı önerdi. Bu beni Hekim'in devamını yazmaya yöneltti. Şimdi onu yazıyorum.

Simon 'Schuster' den Herman Gollom benim için ideal bir editör olmuştur. Katı ve talep eden, sıcak ve yardımcı tutumuyla çok iyi bir editörlük yapmış, bu kitabın basımını anlamlı bir olay haline getirmiştir.

Jamie Gordon, Vincent Rico, Michael Gordon ve Wendi Gordon'un yanı sıra Lise Gordon da bana el yazmalarının kopyalanması ve yazımında yardımcı olmuşlar ve sevgilerini ve moral desteklerini benden esirgememişlerdir.

Ve her Lorraine Gordon'da, her zaman olduğu gibi eleştirileri, ilginç önerileri, desteği ve sevgisiyle bana hep yardımcı olmuştur. Hepsine teşekkür ederim.

Ashfield, Massachusetts

26 Aralık, 1985

YURT
KİTAP-YAYIN

NOAH GORDON HEKİM

**İsfahan'da Maristan'ın,
Hekimlerin Hekimi İbni Sina'nın,
Talebesi Rob J.'nin Romanı**

*"Karım hasta.
Onu muayene edersen sevinirim."
Rob eğilerek selamladı hocasını.
Anlayamamıştı. İbni Sina'nın karısını
muayene etmekten onur duyacak
seçkin meslektaşları vardı...
Yaşlı kadın samandan
bir yatak üzerinde yatıyordu.
İbni Sina yatağın kenarında
dizlerinin üzerine çöktü.
"Reza."*

*...
Takip edilmiyorlardı. Bir süre sonra
kamp ateşleri gerilerde kaldı.
Rob bir ara dönüp arkasına baktı.
Gökyüzündeki küçük bir karabulutun
renğinin pembeleştiğini gördü.
İsfahan yanıyordu...*

ISBN: 975-7076-40-6

NOAH GORDON

YURT
KİTAP-YAYIN

ŞEKLİN